

ပခုက္ကူဦးအုံးဖေစာပေဆုရ

ပုဂံမြို့ကြီး

ပုဂံမြို့ကြီး

ပုဂံမြို့ကြီး



၁.၂၂

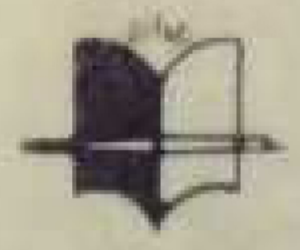
၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ပခုက္ကူမြို့နယ် စ. ၁၂၃
သုတေသနစာပေဆုရ

E-BOOK

“ပုဂံခေတ် မြန်မာစာ”
ဒုတိယတွဲ
စာလှ

တည်းဖြတ်သူ - ဦးသန်းထွတ် (တိုက်စိုး) |
စာအုပ်ခံစာတည်း ဦးစိုးမြင့်
စာတည်း ဦးညွန့်ဟိ

အုပ်စု - အေဒီ



စာပေဗိမာန်ထုတ်ပြည်သူ့လက်ရွဲစာရုံ

F.1A

၇၀၀၅၂

အဖိုး ၂၀ ကျပ်

အမှတ် ၅၂၉-၅၃၁၊ ကုန်သည်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့၊ စာပေစိမာန်အဖွဲ့၊ စာတည်းဖွဲ့
ဦးဝင်းမေက မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၄၁၆ (ယာယီ) ဖြင့် စာပေစိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
ရိုက်နှိပ်၍ မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၂၈၅ (ယာယီ) ဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။

F I B

ဒို့တာဝန်အရေးသုံးပါး

- ပြည်ထောင်စု မပြိုကွဲရေး.....ဒို့အရေး
- တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး.....ဒို့အရေး
- အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး.....ဒို့အရေး

နိုင်ငံရေး ဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး
- အမျိုးသား ပြန်လည်စည်းလုံးညီညွတ်ရေး
- နိုင်ငံမာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်ဖြစ်ပေါ်လာရေး
- ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်နှင့်အညီ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေး

စီးပွားရေး ဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံ၍ အခြားစီးပွားရေးကဏ္ဍများကိုလည်း ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး
- ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ပီပြင်စွာဖြစ်ပေါ်လာရေး
- ပြည်တွင်းပြည်ပမှ အတတ်ပညာနှင့်အရင်းအနှီးများဖိတ်ခေါ်၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်အောင် တည်ဆောက်ရေး
- နိုင်ငံတော် စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံးကို မန်တီးနိုင်မှုစွမ်းအားသည် နိုင်ငံတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား ပြည်သူတို့၏ လက်ဝယ်တွင်ရှိရေး

လူမှုရေး ဦးတည်ချက် (၄) ရပ်

- တစ်မျိုးသားလုံး၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် အကျင့်စာရိတ္တမြှင့်တင်ရေး
- အမျိုးဂုဏ်၊ ဇာတိဂုဏ်မြှင့်တင်ရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာများ မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး
- မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် ရှင်သန်ထက်မြက်ရေး
- တစ်မျိုးသားလုံးကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပညာရည်မြှင့်တင်ရေး

ပြည်သူ့ သဘောထား

- ပြည်ပအားကိုး ပုဆိန်ရိုး အဆိုးမြင်ဝါဒီများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- နိုင်ငံတော် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံတော်တိုးတက်ရေးကို နှောင့်ယှက် ဖျက်ဆီး သူများအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- နိုင်ငံတော်၏ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက် နှောင့်ယှက်သော ပြည်ပနိုင်ငံ များအား ဆန့်ကျင်ကြ။
- ပြည်တွင်းပြည်ပ အဖျက်သမားများအား ဘုံရန်သူအဖြစ် သတ်မှတ်ချေမှုန်းကြ။

☆ တပ်နှင့် ပြည်သူ မြဲကြည်ဖြူ။
သွေးခွဲလာသူ တို့ရန်သူ။

☆ တပ်မတော် အင်အားရှိမှ
တိုင်းပြည် အင်အားရှိမည်။

☆ အသက်သွေးချွေး ဧည့်မနေ့။
ပေးဆပ်သည်မှာ တပ်မတော်ပါ။

ဒုတိယတွဲ

“မာတိကာ”

အခန်း အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၄။ ပုဂံခေတ်လယ်

၁၃၉

ပါဠိစာပေ၊ မွန်စာပေ၊ လောကထိပ်ပန်မင်စာ၊
ခေတ်လယ်အုတ်ခွက်များ၊ အလယ်ခေတ်ကျောက်စာများ၊
မှတ်စုများ

၅။ ခေတ်နှောင်းနောက်ခံ

၂၂၀

ပုဂံခေတ်ပညာသင်ကြားရေး၊ သတ္တတဘာသာ၊ ပါဠိဘာသာ၊
ပျူဘာသာ၊ မွန်ဘာသာ၊ တမီလ်ဘာသာ၊ ပုဂံခေတ်ဓမ္မသဘင်၊
မှတ်စုများ

၆။ ခေတ်နှောင်းမြန်မာစာ-၁

၂၇၃

ခေတ်နှောင်းမင်စာ၊ ဝိနည်းစိုရ်အစုစုဘုရားမင်စာများ၊
ခေတ်နှောင်းမြန်မာကျောက်စာ၊ ကျောက်စာရှင်များ၊
ကျောက်စာရေးခြင်း၊ အထွေထွေမှတ်တမ်းကျောက်စာများ၊
ရှင်ဒိသာပါမောက္ခကျောက်စာ၊ မြန်တမ်းကျောက်စာ၊ အလှူမှတ်တမ်း
ကျောက်စာများ၊ အနန္တသုလေးမျက်နှာကျောက်စာများ၊
ဖိုးကလုန်စုဘုရားကျောက်စာ၊ သိယံသုသမိကျောက်စာ၊
သခင်ဖွားစောကျောက်စာ၊ ရာဇသုဗ္ဗာစောကျောက်စာ။

အခန်း - ၄
ပုဂံခေတ်လယ်

ရာဇကုမာရ်ရေးထိုးသည် ၁၁၁၃ မှ ၃တိယစည်သူခေါ်နရပတိစည်သူ ထီးနန်းတက်သည့် ၁၁၇၄အထိကာလကို အလယ်ခေတ်ဟုခေါ်သည်။ ခေတ်ဦး က အရိန်အဝါကောင်းခဲ့သော မွန်စာပေအရေးအသား လျှော့နည်းလာလျက် မြန်မာလိုအရေးအသားများ ပိုမိုတွေ့လာရသည့်အတွက် ခေတ်ပြောင်းကာလ ဟုလည်းခေါ်သည်။ ဤခေတ်စာပေလက်ရာများတွင် ပါဠိ မွန် မြန်မာ အရေးအသားများကို တွေ့နိုင်သည်။ ပျူစာပေကိုကား မတွေ့ရတော့ပြီ။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသည် ပျူစာပေနောက်ဆုံးလက်ရာဟု ဆိုရန်ရှိသည်။ သို့သော် ပျူလူမျိုးများကား အရေအတွက်များမည်မဟုတ်လင့်ကစား ပုဂံခေတ် တလျှောက် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ "ပျူမောင်းမ ဆိုပြည့်သင်"ကို ၁၂၄၂ ခု ရေး ညောင်ရမ်းကြီးသမီးကျောက်စာတွင် တွေ့ရသေးသည်။

ပါဠိစာပေ

ကျန်စစ်သားနောက်ဆက်ခံသူ အလောင်းစည်သူမင်းအကြောင်းကို မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများ ချီးချီးပပရေးလေ့ရှိကြသည်။ ထိုမင်း၏ကောင်းမှုတော် ကား ရွှေဂူကြီးဘုရားဖြစ်သည်။ ရွှေဂူကြီးဘုရားဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဤသို့ ရေးကြသည်။

ရွှေဂူဘုရားရှင်ကို ရှေးဦးတည်တော်မူ၏။ ဘေးတော်နော်ရထား၊ ဘိုးတော် စောလူး၊ ဘိုးတော် ထီးလိုင်ရှင်တို့အရပ်နှင့် ညောင်ဦးမီး၊ ငလုံးလက်ဖယ်၊ ငထွေးရွှေ၊ သံပျင်ကြီး၊ သံပျင်ငယ်၊ တန်ဆောင်ထွန် ကြီး၊ တန်ဆောင်ထွန်ငယ်၊ ထိုသူရဲခုနစ်ယောက်တို့ အရပ်ကိုလည်း လုံးရပ်သဏ္ဍာန်အရှိ အရပ်လုပ်၍ ကမ္မည်းစာရင်းနှင့် ရွှေဂူတွင် ထား တော်မူ၏။ ထိုသို့ ရွှေဂူဘုရားရှင်တို့ ရှေးဦးစွာတည်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ရွှေဂူဝါယကာဟု ကျောက်ရေးဆရာတို့ ဆိုကုန်၏။
ရွှေဂူဘုရားသည် အလောင်းစည်သူ၏ အထွတ်အမြတ်ထား ကိုးကွယ်ရာ ဘုရားတစ်ဆူဖြစ်သည်။ သို့သော် ဘိုးတော် ကျန်စစ်သားမင်းနှင့် ရာဇကုမာရ် တို့၏ ဘဝမှာကဲ့သို့ ကြည်နူးဘွယ်ရာ ဖြစ်မလာခဲ့။ ကျန်စစ်သားမင်းကဲ့သို့

ဆိုက်နာက မကောင်း၊ ကျန်စစ်သားမင်းကိုသို့သားကောင်းမရ၊ ထိုအကြောင်း နှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာရာဇဝင်ဆရာတို့ မှတ်တမ်းတင်သည်မှာ ကြေကွဲဘွယ် ဖြစ်သည်။

မင်းကြီး အရွယ်တော်ကြီး၍ သည်းထန်စွာနာလသော် သားတော် နရသူ နန်းကချ၍ ရွှေဝူဘုရားတော်အတွင်းမှာ ထားလေ၏။ မင်းကြီး သတိရ၍ "ငါ့နန်းတော် မဟုတ်တကား" ဟု မိန့်တော်မူလျှင် "နန်းတော် မဟုတ်၊ ကောင်းမှုတော် ရွှေဝူဘုရားတည်း။ သားတော် နရသူအတတ်" ဟု ကိုယ်လုပ်တို့ လျှောက်ကြသဖြင့် ပြင်းထန်စွာ ဒေါသမီးတောက်လောင်၍ အိမ်နိမ့် တစ်ဆယ်ငါးနှစ်၊ ခည်းစိမ် ဓနုစိမ်ဆယ်ငါး သက်တော် ကိုးဆယ်သော် အနိစ္စရောက် တော်မူ၏။^၆

ထိုရွှေဝူကြီးဘုရားတွင် မြောက်ဘက်အာရုံခံမှန် အရေဘက်အနောက် ဘက် နံရံအတွင်း၌ တစ်ဘက်တစ်ချက်တွင် ကျောက်စာနှစ်ချပ် သွင်းမြှုပ် ထားသည်။ ကျောက်စာပါစကားအရ ရွှေဝူကြီးဘုရားကို ၁၀၃၁ခုတွင် ဓနုစိမ် ဓနုနှင့်အပြီး တည်ခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ကျောက်စာရေး ထိုးသော ဘာသာစကား ဖြစ်သည်။ အလောင်းခည်သူ၏ဘိုးတော်ကျန်စစ်သား မင်းကြီးက မွန်ဘာသာကိုမြောက်စားခဲ့ကြောင်း သိခဲ့ကြရပြီ။ အလောင်းခည်သူ ၏ ဦးလေးတော်ရာဇကျမာရ်က ဘာသာစကားလေးမျိုးဖြင့် ကျောက်စာရေးထိုး ခဲ့ပုံ တွေ့ခဲ့ကြရပြီ။ အလောင်းခည်သူကမူ မိမိကောင်းမှုကျောက်စာကို ပါဠိ ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးသည်။ ဂါထာပေါင်း ၁၀၀ ပါဝင်သည်။

ဘာသာစကား အသုံးပြုပုံ၌သာ ဘိုးတော် ဦးလေးတော်တို့နှင့် မတူ သည်မဟုတ်။ ကျောက်စာရေးထိုးပုံ၌လည်း လမ်းခွဲပြန်သည်။ ကျောက်စာကို ဗုဒ္ဓ၏ဂုဏ်တော်များဖြင့် ပွင့်ထားသည်။ ဘဝအဆက်ဆက် ပါရမီ ဖြည့်ဆည်း ခဲ့ရာမှ ဝေဿန္တရာမင်ကြီးဘဝတွင် ပါရမီဆယ်ပါးဖြည့်ခဲ့ပုံကို ဖော်ပြသည်။ ထိုနောက် တုသိတာတွင် နတ်သားအဖြစ်မှ သကျသာကီဝင်မျိုးတွင် ပဋိသန္ဓေ ယူပုံမှအချိန်ကာ ဗုဒ္ဓဝင်ကိုအကျဉ်းမျှပြောသည်။ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော် မူပြီးနောက် သတ္တဋ္ဌာန စံတော်မူပုံအထိ ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းအရာကို ၂၁ ဂါထာဖြင့် ရေးဖွဲ့သည်။ နောက်ဆုံးဂါထာတွင်

ကိလေသာအပူအားလုံး ငြိမ်းပြီးသည်ဖြစ်၍ ကိစ္စအားလုံး ပြီးပြီးလျက် တက်ကြွသော ကောင်းမြတ်သော ရွှင်လန်း သော စိတ်ရုံလျက် အာသဝေါကုန်ခန်းပြီး ဖြစ်သော ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည် များစွာသော အကျိုး စီးပွားကို ကြံစည်တော်မူ၏။^၇

ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အမြှောက်ချမ်းသာကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထိုနောက် ဂါထာ ၂၂ မှ ၃၀ အထိ မိမိ၏ ကောင်းမှုတော် ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဖော်ပြသည်။ ဤတွင် အလောင်းခည်သူ မင်းကြီး၏ ဘွဲ့အမည်ဖြစ်သော "တိဘူဝနာဒိဇ္ဇပဝရဓမ္မရာဇာ" ကိုတွေ့ရသည်။ ထိုမင်းကြီးသည် တစ်ခါသော် ဤသို့ကြံမိသတတ်။ ဤကမ္ဘာ၌ ဘုရားအဖြစ် ဖြစ်ပွင့်ရန်ကား ခက်စွာ။ ထိုအတူ လူအဖြစ်ကို၍ မြတ်စွာဘုရား၏တရား တော်ကို နာရသော အဖြစ်ကား ရခဲစွာ။ ထိုကြောင့် မနောရမံ အမည်ရှိသော ဂန္ဓကုဋ်တိုက်ကို ဆင်းတုစေတီများနှင့်တကွ တည်တော်မူ၏။ မြတ်စွာဘုရား သခင် သက်တော်ထင်ရှား စံပယ်နေသည့်အလား ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ဆင်းတု တော်ကြီးကိုလည်း ပူဇော်တော်မူ၏။ ထိုနောက် ပိဋကသုံးပုံကိုလည်း ရေးကူး စေ၏။ ရဟန်းတော်တို့အား သင်္ကန်းလှူ၏။ ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းစွာဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် ဆွမ်းဆက်ကပ်တော်မူ၏။ ဤသို့ ဒါနများအကြောင်း ဖော်ပြ ပြီးနောက် စကားဆက်စပ်လျက် မင်းကြီးသည် ဘုရားအဖြစ်ကိုရလိုသော ကြောင့် ဤသို့ ကျူးရင့်လေ၏ဟုဆိုကာ မင်းကြီး၏ ဆုတောင်းစကားများကို ဂါထာ ၃၁မှ ၁၀၀အထိ ရေးဖွဲ့ပြန်သည်။ မင်းကြီး၏ဆုတောင်းစကားများမှာ လည်း တစ်ဘာသာခြားသည်။ ဆုတောင်းစကားတစ်ရပ်ဆိုတိုင်း မဆိုမီ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တစ်ရပ်ကို ဖော်ပြသည်။ ထိုနောက်တွင်မှ ထို ဂုဏ်တော်မျိုးနှင့် ပြည့်စုံရပါလို၏ဟူ၍ ဆုတောင်းပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ ဆုတောင်း တစ်ရပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

"အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည် ပါရမီဆယ်ပါးဖြည့်ဆည်းလျက် ဉာဏ် တော်ကို ရရှိပြီးနောက် သတ္တဝါတို့အား အနှောင်အဖွဲ့မှ ကယ်တင် တော်မူ၏။ ထိုအတူ အကျွန်ုပ်သည်လည်း ပါရမီဆယ်ပါးကို ဖြည့်ဆည်းလျက် ဉာဏ်တော်ကိုရရှိ၍ သတ္တဝါတို့အား အနှောင်အဖွဲ့ မှ ကယ်တင်နိုင်ရပါလို၏။"^၆

အခြားဆုတောင်းဂါထာများမှာလည်း ဤဆုတောင်းနည်းတူ ဖြစ်သည်။ ဆု
မတောင်းမီ မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်များကို တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး ကြည်ညို
ဖွယ်ရာ ရေးဖွဲ့သည်။ ဓမ္မစကြာတရားဟောနိုင်သော ဂုဏ်တော်ကို ဖွဲ့သည်။
မိစ္ဆာဝိဇ္ဇာတို့အား တန်ဖိုးပြောင်ဟောပြု၍ ရေချွတ်နိုင်သော ဂုဏ်တော်ကို ဖွဲ့သည်။
မယ်တော်ကိုသက်သေထားလျက် နတ်တို့အား တရားဟောကြားနိုင်သော
ဂုဏ်တော်ကို ဖွဲ့သည်။ အာဇာနည် နာဂ စသည်တို့အား ဆောင်နိုင်သည့်ဂုဏ်
ကို ဖွဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဝင်ကိုမှီးလျက် ဘုရားရှင်၏ ဆောင်ပွဲအဆင့်ဆင့်ရရှိပုံကို ရေး
ဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဤကျောက်စာဆုတောင်းမှာ ကိစ္စနှစ်ဝကို
တစ်ချက်တည်းပြီးစေနိုင်သော ဆုတောင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ပထမအချက်မှာ
ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော် တန်ဖိုးတော်ကို အကြည်ညိုဖွားနိုင်ခွင့်ဖြစ်၍ ဒုတိယ
အချက်မှာ တောင်းလိုသောဆုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တိတိကျကျ တောင်း
နိုင်ခွင့်ရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤမျှနှင့်မရောင့်ရဲမှု၍ အလောင်းစည်သူမင်း
က သီးသန့်ဆုတောင်းစကား ဆိုထားသေးသည်။

၇၄။ ။ ဤကဲ့သို့ထူးကဲလှစွာသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏ အကျိုးဆက်
ကြောင့် နတ်ဗြဟ္မာ၏ စည်းစိမ်ကိုသော် လည်းကောင်း၊ အသုရာ
မာရ်နတ်တို့၏ ချမ်းသာသုခကိုလည်းကောင်း၊ ဘုရားတပည့် သာဝက
၏ အဖြစ်ထူးကို လည်းကောင်း ရပါလိုကြောင်းဖြင့် နှစ်လိုတောင့်တ
ခြင်း မရှိပါချေ။

၇၅။ ။ သံသရာရေလျှင်ကို ကျော်မြတ်၍ တံတားခင်းပြီးလျှင်
သတ္တဝါအပေါင်းအား နိဗ္ဗာန်ဓွမ္မပြည်သို့အရောက် ကူးမြောက် ကျော်
လွန် စေပါအံ့။

၇၆။ ။ မိမိကိုယ်တိုင် နိဗ္ဗာန်သောင်ကို တက်လှမ်းရသည်ရှိသော်
သံသရာရေလျှင်၌ နှစ်ဖွန်းနေကြကုန်သည့် သတ္တဝါတို့ကိုလည်း
ဖေးကူတက်လှမ်းစေပါအံ့။ မိမိကိုယ်တိုင် နှစ်သိမ့်စေအပ်သည်ရှိသော်
ထိတ်လန့်ချောက်ချားနေသူတို့ကို အတုံ့အလှည့် နှစ်သိမ့်ပါလေအံ့။
နိုးကြားလေဘိ တရားကို မြင်သိသောအခါ အိပ်မောကျနေသော
သူတို့ကို နိုးကြားစေပါအံ့။

၇၇။ ။ လောင်မြိုက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ငြိမ်းအေးသည်ရှိသော်
တပါးသူတို့ကိုလည်း ကိလေသာမီးတို့မှ ကယ်တင်ငြိမ်းအေးစေပါအံ့။
အနောင်အဖွဲ့မှလွတ်သော် တပါးသူတို့ကိုလည်း အလားတူ ကင်း

လွတ်စေပါအံ့။ မြတ်သောတရား၏အညွန့်အကြားဖြင့် အမျက်ဒေါသ
ကို ကင်းဝေး ငြိမ်းအေးစေပါအံ့။

၇၈။ ။ မိမိကိုယ်တွင်း အဗ္ဗတ္တ၌ အမြစ်တွယ် ဖြစ်တည်နေကြကုန်
သည့် လောဘ ဒေါသ မောဟ တည်းဟူသော အကုသိုလ်တရားတို့
သည် အခါပေါ်သိမ်း ငြိမ်းအေး ကင်းဝေးကြပါစေသတည်း။?

အလောင်းစည်သူမင်းကြီး၏ ဆုတောင်းများကား သန့်စင်လှသည်။ မိမိအကျိုး
သတ္တဝါများအကျိုး နှစ်ပါးမျှလျက်ရှိသည်။ ဤတွင် ဘိုးတော် ကျန်စစ်သား
မင်း၏ ကျောက်စာများနှင့် အမျက်အလက် ကွာခြားပုံကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်
နိုင်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်း၏ကျောက်စာများမှာ ဘာသာရေး ကျောက်စာ
ကုသိုလ်ကောင်းမှုကျောက်စာ မဟုတ်။ မှတ်တမ်းကျောက်စာများ ဖြစ်သည်။
ကျန်စစ်သားမင်း၏ကျောက်စာတွင် လောကီလောကုတ္တရာ နှစ်ခြာသောအလုပ်
အဆောင်များကို ဖော်ပြလျက် ပြည်သူတို့ကိုစည်းရုံးသည်။ အလောင်းစည်သူ
၏ ကျောက်စာကား အလှူမှတ်တမ်းကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ အလောင်းစည်သူ
ကား လောကီရေးရာတို့ကို ထည့်မဆို။ လောကုတ္တရာသက်သက်ကိုသာ အာရုံ
စိုက်လျက် သတ္တဝါတို့အပေါ် ကြင်နာစိတ်ကို ပြသည်။ ဆုတောင်းများတွင်
လောကီစည်းစိမ်များသို့ တိတ်ညွတ်သည့် အမှုအရာ မိုးစဉ်းမျှ မတွေ့ရပေရာ
အဆင့်မြင့်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ဦးဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသည်။ ထူးခြားချက်
တစ်ရပ်မှာ အရိမေတ္တယျ ဘုရားရှင်အဖြစ်ကို ဆုမတောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။
အရိမေတ္တယျဘုရားရှင်ထံတွင် တရားထူးနာယုခွင့်ကိုသာ ဆုတောင်းထားသည်။
အရိမေတ္တယျဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမကို ခံယူပြီးမှ ဘုရားရှင်အဖြစ်ကို ရလို
ကြောင်း ဆိုသည်။ ဘုရားဆုတောင်းရာမှာပင် လောဘမဖြစ်မိအောင် ဆင်ခြင်
နေခဲ့ဟန်ရှိသည်။

ဇာကို စည်းစည်းရုံးရုံး ရေးတတ်ရာ၌လည်းကောင်း အဆင်တန်ဆာ
တို့ဖြင့် ဖွဲ့ဖွဲ့ခွဲခွဲရေးရာ၌လည်းကောင်း ဘိုးတော်နှင့်မြေးတော် တူကြပြန်သည်။
အထက်တွင် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤကျောက်စာတွင် ရှေးဦးစွာ ဗုဒ္ဓဝင်ကို
ဖော်ပြလျက် ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ကို ဖွင့်ဆိုသည်။ ထိုနောက် မိမိကောင်းမှုအကြောင်း
ဖော်ပြသည်။ ထိုနောက် ဆုတောင်းသည်။ ဤတွင်ကောင်းမှုအကြောင်းနှင့်
ဆုတောင်းစကား ဆက်စပ်ပေးသည်မှာ သေသေသပ်သပ် ရှိလှသည်။

ကျောက်စာရေးထိုးရင်း ဆုတောင်းနေသည့်ဟန်ပန်သွင်ပြင်မျိုး မဟုတ်။ ရဟန်းသံဃာတော်များအား ဆွမ်းဝတ်ပြုနေရာက ဆုတောင်းစကားဆိုနေဟန် ရေးဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆုတောင်းစကားတွင်လည်း နှစ်ပိုင်းပါသည်။ ပထမပိုင်းမှာ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်အမျိုးကို အသေးစိတ်ဖော်ပြလျက် ထိုဂုဏ်တော်များနှင့် ပြည့်စုံရပါလိုကြောင်း ဆုတောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအပိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်များကို ဖွင့်ဆိုလိုက်၊ "ဤသို့ငါပြုနိုင်ပါစေသတည်း" ဟုသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် အထပ်ထပ် ဆုတောင်းလိုက် ပြုနေဟန် ရေးသည်။ မင်းကြီး၏ အာသီသမှာ ဝီဝီသသ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်လာသည်။ ဒုတိယပိုင်းတွင် ဘုရား ဂုဏ်တော်များ မဖော်ပြပဲ ဆုတောင်းစကားသက်သက် ထပ်ဆင့် ရေးဖွဲ့ထားပြန်သည်။ ထိုဆုတောင်းစကားတို့မှာလည်း သံသရာကျင်လည်နေရစဉ်ကာလမှ ဘုရားအဖြစ်ကို ရရှိသည့်ကာလအထိ အကျုံးဝင်သည်။ အလောင်းဧည့်သူ၏ ကျောက်စာ စီစဉ်ရေးဖွဲ့ပုံမှာ သေသေသပ်သပ် ရှိနေတော့သည်။

တစ်ဖန် အဆင်တန်ဆာဖြင့် ရေးဖွဲ့ပုံကို ကြည့်နိုင်ပြန်သည်။ ဥပမာ အလင်္ကာများ ပါသည်။ ရူပကအလင်္ကာများ ပါသည်။ အနိစ္စလင်္ကာများမှာ ပါဠိပိဋကတော်လာ ရှိပြီးအလင်္ကာစကားများဖြစ်သည်။ "ကေသရာဇာ ကဲ့သို့ ရဲရင့်သော" ဆိုသောအဖွဲ့မျိုးကို ပါဠိစာပေတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။ ဘိုးတော်ကျန်စစ်သားမင်းကြီး၏ ကျောက်စာများတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။ "တက်သစ်နေသည် အမှောင်ထုကို ပယ်ခွင်းသကဲ့သို့" ဟုသော ဥပမာမျိုးမှာလည်း ကျမ်းဂန်ကရသော ဥပမာမျိုးသာဖြစ်သည်။ "သံသရာရေအလျှင်ကို ကျော်ဖြတ်၍ မိမိကိုယ်ကိုတံတားခင်းပြီးလျှင်" ဟုသောအဖွဲ့မှာ ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်လက်ထက် သုမေဓာရှင်ရသေ့ဗျာဒိတ်ခံယူသည့်အခါ အမှအရာကို ဖော်ပြသောစကား ဖြစ်သည်။ ထိုစကားကို မိမိစိတ်ကူးနှင့်ဆက်စပ်လျက် ဆီလျော်အောင် သုံးတတ်သည်မှာ နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အလောင်းဧည့်သူမင်းကြီး၏ ဥပမာများတွင် ပင်ကိုဥပမာများလည်း တွေ့နိုင်သေးသည်။ "ကောင်းကင်ကဲ့သို့ ကျယ်ပြန့်သောအသိဉာဏ်" "ဟိမဝါးကဲ့သို့ သမာဓိ" ဟုသော ဥပမာများကိုမူ ကျောက်စာရှင်၏ ကိုယ်ပိုင်ဥပမာများ ဖြစ်မည်ဟု ပညာရှင်တို့ ထင်မြင်ကြသည်။

ဤကျောက်စာတွင် ပါဠိဘာသာဖြင့်ရေးထိုးသည် ဆိုသော်လည်း သက္ကတဩဇာမကင်း၊ ကောင်းမှုတော်ရက်ခွဲကိုဖော်ပြသည့် နောက်ဆုံး စာကြောင်း သုံးကြောင်းကို သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးထားသည်။ ကျောက်စာအစဦးရာတွင် "နမောဗုဒ္ဓဿ" ဟု ရေးသည်မှာလည်း သက္ကတလေ့ဟု ဆိုကြသည်။ ပါဠိဘာသာတွင် "နမောဗုဒ္ဓဿ" ဟုသာ ရေးလေ့ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအတူ ကြောင်းရေ ၂ တွင်တွေ့ရသော "ဘုဝီ" (မြေကြီး) ဟုသော အသုံးမျိုးကိုလည်း သက္ကတ အသုံးဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဤကျောက်စာတွင် ကာမပကံ ၊ သုဏာထမေ၊ ပုရိတွာ ပါရမီစသော ပိဋကတော်လာစကားအသုံးအနှုန်းများ တွေ့နိုင်သည်။ ကျောက်စာရှင်ကိုယ်တိုင် ဖွဲ့စပ်ထားသော စိတ်ဝင်စားဖွယ်ပါဠိအသုံးအနှုန်းများလည်း တွေ့နိုင်သည်။

ဓမ္မဘာဏု	တရားအလင်းရောင်
တိတ္ထိဂဟာန	တိတ္ထိတော
မာရကဝါတ်ဘိန္နိတွာ	မာရ်နတ်၏တံခါးကို ချိုးသည်
ဘောဓပေတွာ သဟတ္ထေဟိ	ကိုယ်တော်တိုင်လက်ဖြင့်ကျွေးသည်

တို့မှာ ကိုယ်တိုင်စီကုံးထားသည့် အသုံးအနှုန်းအမျိုး ဖြစ်သည်။

ဤကျောက်စာတွင် ထပ်ဆင့်တွေ့ရသည့် ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ဘုရားငါးဆူ ပါရမီဆယ်ပါးစသည်ဖြင့် သရုပ်တွက်ပြသည်များကို မကြာခဏ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ အသေးစိတ် သရုပ်ဖွဲ့တွက်သော်လည်း အရေအတွက်မျှကို ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ "စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါး"၊ "ပါရမီ ဆယ်ပါး"၊ "ဝီသေသ ဆယ်ရပ်"၊ "ကြည့်ခြင်းကြီး ငါးပါး"၊ "ကျွေးငါးပါး" စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ဤကျောက်စာ ပါဠိစာပေအဆင့်အတန်းနှင့်ပတ်သက်၍ "အစီအကုံးတွင် ပြိုင်စံရှားကြောင်း" ဦးပေမောင်တင်က ဆိုမိန့်ဖူးသည်။ ထိုနောက် ရှိအိပ်ချ်လုန်နှင့်တွဲဖက်၍လည်း ဤသို့ သုံးသပ်ပြုပြန်သည်။

ဤကဏ္ဍသည် ပြောဆိုသုံးစွဲနေပြီဖြစ်သော်လည်း မိမိတို့အတွက် တိုင်းခြားဘာသာစကားပင်ဖြစ်သည့် ရှေးဟောင်းစကားနှင့် ရေးရသော ကဏ္ဍဖြစ်သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေးသားသော ရှေးပြေး ပါဠိကဏ္ဍတစ်ရပ်အနေနှင့် သီဟိုဠ်ခေတ်ဦးက လက်ရာဖြစ်သော ဒီပဝံသကျမ်းနှင့်စာလျှင် မည်သို့မျှ အဆင့်အတန်းနိမ့်သည်ဟု မဆိုနိုင်။ ဤပါဠိကျောက်စာတွင် သဒ္ဒါအမှားအယွင်း မဆိုစလောက်ပါ၏။ သို့သော် အရပ်ဆိုလောက်သော အမှားမျိုးမဟုတ်။ နဂို ခည်းဝါးလည်း မှန်တန်းရှိသည်။ စာဟန် အဖွဲ့အစပ်မှာလည်း ရိုးရိုး ရှင်းရှင်း ဖြစ်သည်။ ရေးထားပုံက ဘာသာတရားကို အလွန် အာရုံညွတ်နှူးနေသည့်ဟန်ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်လမ်းကို အမွမ်းအမဲ အနည်းအကျဉ်းဖွဲ့ဖြင့် ရေးသည်။ ဗုဒ္ဓကျမ်းဂန်များကို ကဏ္ဍရှင် မည်မျှ လေ့လာဆည်းပူးထားကြောင်း ကျောက်စာပါ စကားရပ်တို့ဖြင့် က သက်သေထူလျက်ရှိသည်။ အချို့ကိုမူမူရင်းအတိုင်း မဟုတ်ပဲ အတန်အသင့် ပြုပြင် ရေးဖွဲ့သည်။^{၁၆}

ရွှေရူကြီးကျောက်စာကား ထိုခေတ် ပါဠိစာပေအဆင့်အတန်းကိုလည်းကောင်း ဗုဒ္ဓသာသနာ၏ အနေအထားကိုလည်းကောင်း ထွန်းပြနိုင်သည့် ကျောက်စာ ဖြစ်တော့သည်။

အလောင်းစည်သူမင်းသည်လည်း ပါဠိစာပေ၌ ဝါသနာထုံသောမင်း ဖြစ်သည်။ အလောင်းစည်သူမင်း၏ အုတ်ခွက်များသည် အနော်ရထာမင်း ကျန်စစ်သားမင်းတို့၏ အုတ်ခွက်များနှင့်မတူတော့။ ရှေးကအုတ်ခွက်များ မျက်နှာဘက်အောက်ခြေတွင်တွေ့ရသော ပုံနှိပ်စာစာတန်းများ မပါတော့။ ကျောက်တွင်သာ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးတော့သည်။

- ၁။ သီရိတြိဘုဝနာဒိ
- ၂။ တုဝရဓမ္မ ဒိသံပ
- ၃။ တိအကာသိ ဗုဒ္ဓပ
- ၄။ ငိုမံ ဣမံသံဇောမိ
- ၅။ ပတ္တိယာတိသြိတြိ
- ၆။ ဘုဝနာ ဒိတုဝရဓ

၇။ ဗုရာဇာ ဒါနပတိ

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုပါဠိဂါထာမှာ "အရပ်လေးမျက်နှာကို အစိုးရတော်မူသော သီရိတြိဘုဝနာဒိတုဝရဓမ္မမည်သောမင်းသည် သစ္စညုတရွှေဘက်တော်ကိုခြင်း အကျိုးငှာ ဤဆင်းတုရုပ်ပွားတော်မြတ်ကိုပြုလုပ်လှူဒါန်းပါပြီ။ ထိုသို့ ဆင်းတု ရုပ်ပွားတော်ကို ပြုလုပ်လှူဒါန်းခဲ့သော အလှူရှင်သည် သီရိတြိဘုဝနာဒိတုဝရ ဓမ္မရာဇာမည်သော မင်းပင်ဖြစ်ပေသတည်း" ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။^{၁၇} ဤ အကြောင်းအရာတွင် မင်း၏ဘွဲ့အမည်နှစ်မျိုးဖြစ်နေရာ အလောင်းစည်သူမင်း ၏ ဘွဲ့အမည်များပင်ဖြစ်မည်ဟု မှန်းဆကြသည်။^{၁၈} အလောင်းစည်သူ၏ အုတ်ခွက်များသည် ရှေးအုတ်ခွက်များနှင့် ဘာသာစကား ကွဲလွဲ၍သာမက အကြောင်းအရာလည်း မတူတော့။ ဘုရင်က ပါဠိဘာသာကို အားပေး ချီးမြှင့် သောအခါ အပူအမတ်စသော အသိုင်းအဝန်းကလည်း ဘုရင့်နည်းကို ယူခဲ့ကြ ရာသည်။ ထိုမင်းလက်ထက် သံဗျင်များ၏ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူရုပ်ပွားတော်များ ပါသော ကောင်းမှုအုတ်ခွက်များ တွေ့ရသည်။ အလှူရှင်တစ်ဦးမှာ "တြိယာ" အမည်ရှိသည်။ အုတ်ခွက်ကျောက်တွင် မွန်မြန်မာအက္ခရာ ပါဠိဘာသာဖြင့် လက်ရေးစာ ရှစ်ကြောင်း ပါသည်။ အလှူရှင်အမည်ကို ဖော်ပြပြီးနောက် ဘုရားဆုကို တောင်းထားသည်။ အခြားတစ်ဦးမှာ သံဗျင် "ပိန္နဲ" ဖြစ်သည်။ ရှေးထားသည့်အကြောင်းအရာများမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် "သုဓမ္မဇာ" အမည်ရှိသော ရဟန်းတစ်ပါး၏ ပါဠိဘာသာအုတ်ခွက်စာကိုလည်း တွေ့ရသေးသည်။ ဆရာတော်သည် ရုပ်ပွားတော်တစ်ထောင်ကို ကိုယ်တိုင် ပြု လုပ်ခဲ့သည်။ ရဟန်းတော် ဖြစ်သည့်အလျောက် ပါဠိဘာသာ၌လည်းကောင်း ပါဠိစာပေ၌လည်းကောင်း ပိုမိုနဲ့စပ်ပုံရသည်။ ဆုတောင်းစကားဆိုရာ၌ သုံးမျိုး ဆိုသည်။ ဘုရားအဖြစ်ရလိုခြင်း၊ သံသရာမှလွတ်မြောက်လိုခြင်းအပြင် ပညာ ကြီးလိုခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ပညာကြီးလိုသည်ကို ဆုတောင်းရာ၌ ထူးခြားသည်။ "အရှင်နာဂဓေနေအမည်ရှိသော မထေရ်သည် ပညာရောင်ဖြင့် အလွန်တင့်တယ် သကဲ့သို့" ဟူသော ဥပမာစကားကို ဆိုထားသည်။^{၁၉} ထိုအချိန်ကပင် မိလိန္ဒ မင်းကြီးနှင့်အရှင်နာဂဓေနေတို့၏ ပညာအမေးအဖြေများမှာ ပြန့်ပွားလျက်ရှိရာ သည်။ မိလိန္ဒပညာကျမ်းမှာ ၁ရာစု အေဒီလောက်က ယောနကတိုင်းသား သာဂလပြည်ကြီးရှင် မိလိန္ဒမင်းကြီးနှင့် နာဂဓေနေထေရ်တို့ အမေးအဖြေ မြကြ သည်ကို ဖော်ပြထားသောကျမ်း ဖြစ်သည်။^{၂၀} ထိုကောင်းမှုရှင် သုဓမ္မဇာမှာ

ရာဇကုမာရ်မင်းသား၏ အလှူခရေစက်ချရာ၌ပါဝင်သော ရဟန်းတော် တစ်ပါး ဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသည်။

ဗုဒ္ဓစာပေ

ဗုဒ္ဓစာပေကား ဤခေတ်တွင် မှေးမှိန်ပြေငြိမ်း သို့သော် ဘုရားစေတီ အဖျို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ရေးထားသောစာများ တွေ့ရဆဲဖြစ်သည်။ အလိုပြည့် ဘုရား နံရံများတွင် ဘုရားရှင် သုတ္တန်တရားဟောနေဟန်ပုံတော်များ ပိမာန ဝတ္ထုလာ အကြောင်းအရာများ ရေးဆွဲထားသည်။ ထိုပုံတော်များအကြောင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာသက်သက်နှင့် ဖော်ပြထားသည်။^{၂၆} အကွက် ၆၅၀နီးပါး ရေးထား သည့်အနက် ၄၄၀လောက် ဖတ်နိုင်သေးသည်။ အပြင်နံရံတွင်လည်း ဗုဒ္ဓဝင် စာတ်လမ်းများ တွေ့နိုင်သေးသည်။ ထိုနောက် အလောင်းစည်သူမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော်ဖြစ်သော ဖြတ်စေ့စု ပုထိုးတွင်လည်း ဗုဒ္ဓစာများတွေ့နိုင်သေး သည်။^{၂၇} ခန်းမနံရံနှစ်ဘက်လုံးတွင် ဓာတကဇာတ်လမ်းများ ရေးဆွဲထားသည်။ ဓာတ်လမ်းသရုပ်ဖော်စာမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုဗုဒ္ဓစာများမှာ ကျန်စစ်သားမင်းကြီးလက်ထက်ကကဲ့သို့ တခမ်းတနား မဟုတ်တော့ပေ။ ဓာတကအကြောင်းအရာများကို ရေးသော်လည်း မည်သည့်ဓာတ်ဟု သိနိုင်ရုံ တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်တော့သည်။ "အရှင်သည် ရသေ့ ဖြစ်၏" "အရှင် သည် ကျွန်တုဋ္ဌေး ဖြစ်၏" စသည်ဖြင့် ရေးထိုးပုံမျိုး ဖြစ်သည်။

ဤခေတ်တွင် ဗုဒ္ဓစာအများဆုံးတွေ့နိုင်သည်မှာ လောကထိပ်ပန်ဘုရား ဟု ဆိုရဖွယ်ရှိသည်။ လောကထိပ်ပန် ဂန္ဓကုဋီမြောက်ဘက်နံရံတွင် ဗုဒ္ဓစာများ တွေ့နိုင်သည်။ ရေးထားသည်မှာ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူဘုရားရှင်တို့၏ ဘွဲ့တော်နှင့် ပွင့်ရာအပင်အမည်များသာ ဖြစ်သည်။ ရေးဟန်မှာ ဝါကျ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပုံစံတူ ဖြစ်သည်။ သာမကအဖြစ် ဖောက်ပါ ဝါကျနှစ်ခုကို ကြည့်နိုင်သည်။

အတ္တဒဿီဘုရားရှင် ခံကားပင်၌ ပွင့်သည်။^{၂၆} (မြန်မာပြန်)။
သီဒီဘုရားရှင် အင်ကြင်းပင်၌ ပွင့်သည်။^{၂၇} (မြန်မာပြန်)

ထိုမှတစ်ပါး ဂန္ဓကုဋီအနောက်နံရံတွင် ဓာတ်နံရံ ကောက်နုတ်ချက်များ တွေ့ရပြန်သည်။ ဤမင်္ဂလာများမှာပင် မထူးခြား။ အထူး ဗုဒ္ဓဇာတ်နိပါတ်မင်္ဂလာ များနည်းတူ ဓာတ်ဇာရင်း ဖော်ပြရုံသက်သက်သာ ဖြစ်သည်။ "တေကနိပါတ် ဗုလကာလိဂံဇာတ် ဘုရားလောင်းကလိဂံမင်း အမတ်ဖြစ်၏"^{၂၈} "သနိပါတ် တေဒ္ဓါရကဇာတ် တေဒီသတ် နတ်ဖြစ်၏"^{၂၉} စသည်ဖြင့် တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း ရေးထားသည်။

ဂန္ဓကုဋီအရှေ့နံရံ၌ကား ဗုဒ္ဓဝင်ကို စိကာပတ်ကို ရေးခဲ့ဟန် ရှိသည်။ မုန်းဆွဲ၍ ဖတ်ရသမျှ ဆိုရသော် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်တွင် မြတ်စွာဘုရား တရား ဟောတော်မူပုံကို ရေးခဲ့ခဲ့ဟန် ရှိသည်။ ဤနံရံကား ဗုဒ္ဓမြန်မာ စာပေ အပြောင်းအလဲ ပေါင်းကူးကာလသာမကဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ သာမက မြန်မာဘာသာစာများကိုပါ တွေ့ရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အကြောင်းအရာတစ်ခုတည်းကိုပင် ဘာသာနှစ်ရပ်ဖြင့် ရေးခဲ့သည့်လက္ခဏာ တွေ့ရသည်။ အရှေ့မြောက်ထောင့်အနီးက မြန်မာစာ "ဇာတန်း ၃၁"နှင့် အရှေ့ တောင်ထောင့်အနီးက ဗုဒ္ဓစာ "ဇာတန်း ၃၂"တို့တွင် အဓိပ္ပါယ်တူ စကားများ တွေ့ရသည်။ မြန်မာစာတွင် "ပဏ္ဍုကမ္မလာမည်သော ကျောက်ဇာထက်" ကို တွေ့ရသည့်နည်းတူ ဗုဒ္ဓစာတွင် ယင်းနှင့်အဓိပ္ပါယ်တူ "ဟန်တုလံ ပဏ္ဍု ကမ္မာလံ"ဟူ၍ တွေ့နိုင်သည်။ မြန်မာစာတွင် "စကြာဝလာထက်တွင် နေသော နတ်တို့နှိုက်အာ နက်သော အဘိဓမ္မာတရားသည် ဟောပေရကား"ဟု တွေ့ရ သည့်နည်းတူ ဗုဒ္ဓစာ၌လည်း "ဒေသနာ ၇ကိန်လစ် ပတ်ကုဗျောဆံ ဝေပတာဝံ မတာဝံ ဟန်ဓေသံ လင်္ဂိမ် စက္ကဝါလံ"ဟု တွေ့ရသည်။^{၃၀} ဗုဒ္ဓစာတွင် စကြာဝဠာ ဟု သာမန်မဆိုပဲ "စကြာဝဠာ တစ်သောင်း"ဟု ဆိုခြင်းသာ ထူးခြားသည်။ ဗုဒ္ဓစာများကို ဤမျှသာဖတ်၍ရနိုင်သဖြင့် ဤမျှသာနှိုင်းယှဉ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုထက်ပို၍ ဖတ်နိုင်ခွင့်ရလျှင် ပိုမိုနှိုင်းယှဉ်လေ့လာခွင့် ရပေလိမ့်မည်။ ယခု သော် ဤမှတစ်ပါး ဖတ်၍ရနိုင်သည်တို့ကား မြန်မာမင်္ဂလာများသာ ဖြစ်လေရာ ခေတ်လယ်မြန်မာစာပေအခြေအနေကို ဤမင်္ဂလာများကတစ်ဆင့် လေ့လာရပေ တော့မည်။

လောကထိပ်ပန်မင်စာ

လောကထိပ်ပန်မှာ ပုဂံမြို့ရှိစုဘုရားငယ်တစ်ဆူဖြစ်သည်။ အနော်ရထာမင်း၏ ကောင်းမှုတော် ရွှေထံတော်ဘုရားမြောက်ဘက် ကိုက် ၁၆၀ အကွာလောက်တွင် ရှိသည်။ မည်သူ၏ကောင်းမှုဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ မည်သည့်အချိန်က တည်ခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း မပြောနိုင်သေး။ သို့သော် ဘုရားတည်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အနော်ရထာမင်းစာကြည့်တိုက်ရှိခြင်း၊ ကျန်စစ်သားနန်းတော်ရှိခြင်း၊ အလောင်းစည်သူ၏ ရွှေဂူကြီးဘုရားရှိခြင်း စသည်တို့ကို ထောက်၍ မင်းဆွေမင်းမျိုးတို့၏ ကုသိုလ်တော် ဖြစ်မည်ဟု မှန်းဆကြသည်။^{၃၁}

လောကထိပ်ပန်နံရံအားလုံး ပန်းချီရေးဆွဲထားသည်။ ဆင်းတုတော်ရှိရာ တောင်ဘက်နံရံမှတစ်ပါး ပန်းချီပုံတိုင်းတွင် စာတန်းများပါသည်။ ပန်းချီပုံများမှာ အရောင်စိုစိုနှင့်ဖြစ်၍ မွန်လက်ရာမှန်းသိသာသည်။ အကြောင်းအရာမှာ ဘာသာရေး အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝင်လာ အဋ္ဌမဟာဋ္ဌာန ရှမ်းများအပြင် ဇာတကများကိုရေးဆွဲထားသည်။ အထက်၌မွန်စာအကြောင်းတွင် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အရှေ့နံရံ၌ မွန်မြန်မာ နှစ်ဘာသာတွေ့ရသည်။ ဤနံရံတွင် တာဝတိံသာ၌ အတိဗ္ဗာတရား ဟောခန်း၊ ဘုရားရှင် တာဝတိံသာသို့ ကြွခန်း၊ တာဝတိံသာမှဆင်းခန်း စသည်များ ရေးဆွဲထားသည်။ ပြတင်းမြောက်ဘက်ပိုင်းတွင် ရတနာသုတ် ဟောတော်မူခန်းဖြစ်သည်။ ယာတက်တွင် ဘုရားရှင်အား ဝေသာလီသို့ပင့်လာသော လှေတော်ကိုမြင်ရသည်။ ရဟန်းတော်များ လူဒါယကာများက ဘုရားရှင်ထံပါးတွင် ရှိနေကြသည်။ နဂါးမင်းသည်လည်း လူ့အသွင်ဖြင့် အမြဲအရံများနှင့်အတူဖြစ်တွင်းမှ ထွက်ပေါ် ဖူးမြော်လျက်ရှိသည်။ ထိုနောက် ဝေသာလီသို့ ဘုရားရှင် ရောက်ခန်းလည်းပါသည်။ ဘုရင်အဖူးပြုသော ပရိသတ်တို့က ဘုရားရှင်၏သုတ္တန်တရားတော်ကို နာယူလျက်ရှိသည်။ ထိုအောက်တွင်လည်း လှေတော်ကို မျက်နှာမူလျက် လူများ ခူးတုပ်နေကြဟန် အတန်းသုံးတန်း ရေးဆွဲထားသေးသည်။^{၃၂} မြတ်စွာဘုရား ဝေသာလီသို့ကြွချီပုံအကြောင်းမင်စာဖြင့်ရေးသားသရုပ်ဖော်ရာ၌ ထူးထူးခြားခြား ရှိသည်ဟု ယူဆသည်။

ဘုရားသခင် ဝေသာလီပြည် လားလောအား၊ မင်းဓိပုသာရ ပြသော လှေဖောင်အား စီး၏။ ဘုရားသခင် ပရိတ်ရွတ်ရကား-----တို့ ရွှေလှေ ငွေလှေ ပတ္တမြားလှေအား ဘုရားသခင် စီးစေ၏။ လှေတစ်ခု တစ်ခုသောကား ဘုရားသခင်အယောင် တစ်ခုတစ်ခု ဖန်ဆင်း၏။ ခြံဟောရွာတိုင်အောင် ကြေဝဋ္ဌာထက်ဖြစ်သော နတ်တို့ခြံဟောတို့ ပူဇော်ကုန်၏^{၃၃}

အကြောင်းအရာလည်းစိုးရိုး အရေးအသားလည်းစိုးရိုးသာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဝေသာလီကြွချီခန်း၏ တင့်တယ်ခမ်းနားပုံမှာ သရုပ်ပေါ်လွက်ရှိသည်။

ထိုပြင် ပြတင်းပေါက်တောင်ဘက်၌လည်း ဒီပက်ရာဘုရားက သုမေဓာရသေ့အား ဈာဒိတ်ပေးခန်း ပုံဆွဲထားသည်။ ဒီပက်ရာဘုရားက ရုပ်တော်မူလျက်ရှိသည်။ သုမေဓာရသေ့က ဘုရားရှင်ရှေ့တွင် အလွှားဖောက်လျက်ရှိသည်။ ထိုအခန်းကို စာဖြင့်သရုပ်ဖော်ရေးသားရာ၌လည်း အပြစ်ဆိုဖွယ် မရှိအောင် သေသေသပ်သပ် ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရေးနိုင်သည်။

ရမ္မာပြည်သူတို့သည် ဘုရားသခင် ဖိတ်လေရကား။ ဘုရားသခင် ဒီပက်ရာ တမူလည်း ရဟန္တာလေးသန်းနှင့်ရံ၍ ရမ္မာကိုဝင်လတ်သော ရှောအား သုမေဓာမည်သော ရသေ့သည်--- ဘုရားသခင်အားကို--- ဘုရားအဖြစ်လျှင် တောင်း---၍ ခရီး---လင်၏။ ဘုရားသခင် ဒီပက်ရာတမူလည်း ရသေ့တောင်းသော--- ဖြစ်ပြီ---လေ---ပြီမူ ဂေါတမမည်သောဘုရား နှင်ဖြစ်အံ့ ဟုသော ဟော ဈာဒိတ်ပေး၏^{၃၄} ဝတ်မရတော့သည့် စာအပျက်များရှိလင့်ကစား ရေးသူ၏ဆိုလိုရင်းကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်နိုင်၏။

ဤသည်မှာ အရှေ့ဘက်နံရံတွင်တွေ့ရသော မင်စာများသာ ရှိသေးသည်။ လောကထိပ်ပန်စုဘုရားတွင် အရေးအပါဆုံးကား အနောက်နံရံပေါ်ရှိ မင်စာများ ဖြစ်သည်။ အနောက်နံရံတွင် ဓာတ်ကြီးဆယ်တွဲကို အတန်းဆယ့်လေးတန်းဖြင့် ပုံဆွဲသရုပ်ဖော်ထားသည်။ ပုံအသီးသီးအောက်တွင်လည်း ပုံစာများကို မြန်မာလိုရေးထားရာ အလယ်ခေတ်တွင် မြန်မာစာအများဆုံး တွေ့နိုင်သည့် နေရာ ဖြစ်သည်။ ထိုပြင်လည်း ဓာတ်ကြီးဆယ်တွဲကို ရေခွဲရာ၌

ထိုအချိန်အထိ အသေးအစိတ်ဆုံး အရေးအဖွဲ့လည်း ဖြစ်သည်။ မွန်ဘာသာဖြင့် ရှိပြီးသမျှ ဇာတ်မင်စာများ၌လည်း ဤမျှအသေးအစိတ်ဆုံးရာ ထူးခြားသောမင်စာ များ ဖြစ်သည်။

ဤမင်စာများတွင် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ကို အစီအစဉ်ချရာ၌ ထူးခြား လျက်ရှိသည်။ တေမိယ၊ မဟာဇနက၊ သုဝဏ္ဏသာမ၊ နေမိ၊ ဓန္ဒကုမာရ၊ ဘုရိဒ၊ မဟာနာရဒ၊ ဝိသုရ၊ မဟောသခ၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်တို့ကို အစဉ်အလိုက် ဖော်ပြထားသည်။ အာနန္ဒာ မြင်းကပါကုပြောက်ကြီးတို့တွင် ရှေးက ရေးခဲ့ ကြသော ဇာတ်အစီအစဉ်များနှင့်လည်း ကွာခြားသည်။ "တေ ဓ သု နေ မ ဘု ဓန် နာ ဝိ ဝေ"ဟူသော မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိလက်ခံထားသော အစီအစဉ်နှင့်လည်း ကွာခြားသည်။ သို့သော် သီဟိုဠ်နှင့်ကိုက်ညီလျက်ရှိသည်။ ဤအချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သီဟိုဠ်ကိုယူခြင်း မဟုတ်၊ ဘေးနံရံနစ်ဘက်ကို ဇာတ်လမ်းရှည်သည့် မဟောသဓနှင့်ဝေဿန္တရာ ဇာတ်တော်များအတွက် နေရာ များများ အသုံးပြုလို၍ အစီအစဉ် လွှဲပြောင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း အချို့က ယူဆသည်။^{၃၅} ထိုသို့ ဟုတ်မည်မထင်။ "မဟောသဓ"ဇာတ်တစ်ခုတည်းသာ နေရာပြောင်းနေသည် မဟုတ်။ ဇာတ်လမ်းတိုများဖြစ်သော ဓန္ဒကုမာရနှင့်ဘုရိဒ ဇာတ်တို့သည်လည်း ရှေ့ နောက် ပြောင်းလျက်ရှိသည်။

လောကထိပ်ပန်ကုဘုရားတွင် မွန်စာ မြန်မာစာ နှစ်မျိုးလုံးကို တွေ့ရ သော်လည်း ဇာတ်တို့ကို နာယုရာ၊ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ရာတို့၌ အလေ့ အကျင့် ကွာသည်။ ဂန္ဓကုဒီအနောက်နံရံမင်စာများတွင် ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်တော်များ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးသားပုံကို အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီး မည်သည့်ဇာတ်တွင် ဘုရားလောင်း ဘာဖြစ်ခဲ့သည်မျှကိုသာ ဖော်ပြသည်။ တွေ့ရသမျှ မွန်မင်စာတို့တွင် ဤနည်းအတိုင်းသာ ရေးလေ့ရှိသည်။ အနောက် နံရံမင်စာများတွင် ကြံတောင်ကြံခဲ မြန်မာမင်စာ တစ်ကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ ငါးရာငါးဆယ်ဇာတ်တစ်ခုပင် ဖြစ်သော သုတသောမဇာတ် အကြောင်း ရေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရားလောင်း သုတသောမဖြစ်သော မင်းသားကို ပညောင် ဆွဲ၏^{၃၆}

ဟု ရေးထားသည်။ "မည်သည့်ဇာတ်၊ ဘုရားလောင်း သုတသောမမင်း ဖြစ် သည်"ဟု ဖော်ပြရုံမျှဖြင့် မရောင့်ရဲတော့ချေ။ အချက်အလက်ထက် စိတ် ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည့် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်ကို ဖော်ပြလိုသော မြန်မာတို့ နှစ် ရရိုက်ကို မြင်ရသည်။ ထိုရရိုက်ကို အကြောင်းခံ၍ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ကို မြန်မာလို တတ်နိုင်သမျှ ပြန်ပြောကြည့်ရန် အားထုတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။

နေရာအကန့်အသတ်ရှိသော ဝုဘုရားနံရံတွင် ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ကို ပုံဆွဲရခြင်း၊ စာဖြင့် ရေးပြရခြင်းတို့မှာ လွယ်ကူလှသည်မဟုတ်။ အကျဉ်းချုပ် တတ်သော အရည်အသွေး များစွာလိုသည်။ အကျဉ်းမချုပ်တတ်လျှင် ဇာတ်လမ်း၌ အရေးပါသည့်အချက်များ ကျန်ခဲ့၍ အရေးမပါသောအချက် များက ကျန်ခဲ့နိုင်သည်။ မူလဇာတ်၏အရသာကို ရုပ်ပုံကြည့်သူ စာမတ်သူတို့ ခံစားနိုင်ကြမည်မဟုတ်။ ထိုကြောင့် ဇာတ်တော်အသီးသီးတင်ပြပုံကို သုံးသပ် ခြင်းသည် လောကထိပ်ပန်မင်စာဆရာများ၏ အကျဉ်းချုပ်သည့် ပညာကို လေ့လာခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ဇာတ်တွင် အရေးပါသောအကွက်များကို ဆွဲ ထုတ်ရာ၌ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တစ်ခေတ်နှင့်တစ်ခေတ် ကွဲပြားနိုင်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့်ကား မင်စာဆရာတို့သည် မိမိတို့သဘောထက် မိမိတို့ခေတ် ဝုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ စိတ်နှလုံးတွေ့ကြသော အကွက်အကွင်းများကို ဦးစားပေး ထုတ်နုတ်တင်ပြကြမည်ဟု ယူဆရသည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ဇာတ်တော်အသီးသီး တင်ပြပုံကို သုံးသပ်ခြင်းသည် ထိုခေတ်ဝုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ စိတ်အကြိုက်ကို လေ့လာခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

တေမိယဇာတ်ကို မင်စာတွင် ဖော်ပြသည့်အခါ တေမိယဇာတ်ကို ဘုရားသခင် မဟာတော်မူပုံက စထားသည်။ အကျဉ်းချုပ်ရမည့်နေရာ၌ ဤသို့ အစချီထားသဖြင့် နေရာဖြန့်တီးသည်ဟု မြင်စွယ်ရှိသည်။ ဝင်စစ်အားဖြင့် ဇာတ်တော်များ မဟာကြားရာ၌ ဘုရားသခင်၏လေ့တော်မှ ထူးခြားသည်။ ဇာတ်အသီးသီး နိဒါန်းများတွင် ထိုလေ့ကို တွေ့နိုင် သည်။ ပဏ္ဍိတ်ဝတ္ထုဟု ခေါ်သည်။ မျက်မြင်သာစကတစ်ရပ်ရပ်ကို အကြောင်း ပြုလျက် မိမိသည် ဤဘဝမှာသာမဟုတ် ယခင်ဘဝဟောင်းတစ်ခု၌လည်း အလားတူကြံခဲ့ဖူး ကြောင်း စကားစဖော်တတ်သည်။ ထိုသို့ စကားစဖော်ပြီးနောက် ဘုရားရှင် သည် ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူလေ့ရှိသည်။ ပရိသတ်က အကျယ်ဟောပြုရန်

တောင်းပန်သည့်အခါမှသာ အကျယ် ဟောတော်မူလေ့ရှိသည်။ အခြား
ဇာတ်တော်များတွင် လိုလော့ကိုဖော်ပြမည်မဟုတ်ရာ ရှေးဦးဆုံးဇာတ်၌ ဤသို့
ဖော်ပြရန် သတိရသည်မှာ မင်စာဆရာတို့၏ လိမ်မာပါးနပ်မှု ဖြစ်သည်။
နောက်ဇာတ်များအနက် နေမိဇာတ်နှင့် နေကုမာရဇာတ်တို့တွင်သာ ဘုရား
ဟောတော်မူပုံကို ဖော်ပြသည်။

တေမိယဇာတ်ကို မျက်မှောက်ခေတ် ဝိဇ္ဇာဘာသာပြန်မာများလည်း
ရင်းရင်းနှိနှိ သိကြသည်။ တေမိမင်းသားကို တိတ်ဆိတ်ခြင်း စကားနည်းခြင်း
အရာ၌ ခံထား ပြောဆိုကြသည်။ “တေမိလုပ်နေသည်”ဟု ဆိုလျှင် စကား
မပြောပဲနေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ မူလဇာတ်၏ဘာသာတွင် တိတ်ဆိတ်ခြင်း
သည် ပဓာနမကျ။ တေမိမင်းသားဘဝကပင် ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို စွန့်ပစ်လျက်
တောထွက်နိုင်ပုံကို အကြောင်းပြုကာ ဟောခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘုရားလောင်း
နိက္ခမပါရမီ ဖြည့်ဆည်းခဲ့သည်ကို ပြလိုရင်းသည် ပဓာနဖြစ်သည်။^{၇၇}
လောကထိပ်ပန်မင်စာဆရာတို့ကမူ တေမိမင်းသား စကားပြောအောင် မည်မျှ
အားထုတ်ကြစေကာမူ အရရာကိုသည်းခံလျက် ဆိတ်ဆိတ်နေခဲ့သည့်အဖြစ်ကို
အထူးစိတ်ဝင်စားဟန်ရှိသည်။ ထိုအခါ စကားမပြောပဲနေပုံကို အလေးအနက်
ထား၍ ရေးသည်။ ထိုသို့ စကားမပြောခြင်းသည် ဇာတ်လမ်း၏ သော့ချက်
ဖြစ်နေလေရာ ထိုစကားမပြောခြင်း၏အကြောင်းရင်းကို မဖော်လျှင် ဇာတ်လမ်း
ပြည့်စုံပြီဟု မဆိုနိုင်။ ထိုကြောင့် မိုးသုလေးယောက် တရားစီရင်ပုံကို ထည့်
ပြောသည်။ အကျဉ်းပင်ချုပ်သော်လည်း ကြောင်းကျိုးကွင်းဆက် မပြတ်အောင်
သတိထားသည်။ ဤဇာတ်လမ်းတွင် တေမိယမင်းသား စကားမပြောသည်ကို
ပြောအောင် မင်းနှင့်အမှုထမ်းတို့ အားထုတ်ပုံအမျိုးမျိုး ပါဝင်သည်။ ငယ်စဉ်
တွင် ငယ်စဉ်အလျောက်၊ ကြီးသည့်အခါ ကြီးခါအလျောက် အရွယ်ကိုလိုက်
၍ နည်းလမ်းရာ အားထုတ်ကြသည်။ ငယ်စဉ်အခါ နို့မတိုက်ပိစမ်းသည်။
ကစားစရာအရုပ်လေးများ မပေးပဲစမ်းသည်။ ကြီးသည့်အခါ ကြောက်စရာ
မွဲစရာ တပ်မက်စရာတို့ဖြင့် စမ်းသည်။ မည်သို့ပင်စမ်းစေ ဘုရားလောင်းက
အသံမပြုပဲ နေသည်။ ထိုသို့ နေနိုင်ခြင်းကြောင့်ပင် ဘုရားလောင်းကို အံ့ဩ
ရင်း ကြည်ညို၊ ကြည်ညိုရင်းအံ့ဩကြရသည်။ ထိုကြောင့် စမ်းသပ်ပုံ အမျိုးမျိုး
သည်ပင် ဇာတ်၏အသွယ်နှလုံးသဖွယ် ဖြစ်နေတော့သည်။ ဤအချက်ကို

သဘောပေါက်သည့်အလျောက် မင်စာဆရာက စမ်းသပ်ပုံများကို အနုအစ
ဖော်ပြသည်။

မဟာဓနကဇာတ်မှာလည်း ဝိဇ္ဇာဘာသာပြန်မာတို့လောက၌ ထင်ရှား
သော ဇာတ်ဖြစ်သည်။ မဟာဓနကမင်းသား၏ ခွဲလွဲလက် ခံထားပြောဆို
ကြသည်။ “ဓနကထုံး နှလုံးမူသည်”ဟု ဆိုရာ၌ သဘောထွက်သည့်အခါ
မဆုတ်မနစ်သောခွဲဖြင့် ကမ်းမြေပြင် လမ်းမြေပြင် ပင်လယ်ပြင်၌ ကျွဲခေတ် နေခဲ့
သည့် ဓနကမင်းသားအဖြစ်ကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော်
မူလဇာတ်တော်၏ဘာသာမှာ ခွဲလွဲလ မဟုတ်။ စည်းစိမ်အရပ်ရပ်ကို ဇွန်ရွာ
လျက် တောထွက်နိုင်ခြင်းဟုသော နိက္ခမပါရမီ ဖြည့်ဆည်းခြင်းသည်သာ
ဇာတ်၏ မူလဘာသာ ဖြစ်သည်။ ထိုဘာသာကို ဖော်ပြရာ၌ မဟာဓနက
ဇာတ်လမ်းသည် စိတ်လွှပ်ရှားဖွယ် ဇာတ်ကွက်များစွာ ပါဝင်သော ဇာတ်လမ်း
ဖြစ်သည်။ ကုန်းချောခြင်း၊ ယုံလွယ်ခြင်း၊ ကြင်နာခြင်း စသည့် လူ့စရိုက်
လူသဘာဝများ၊ သစ္စာတရား၏ အစွမ်းထက်ပုံ ဘုရားလောင်း၏ တောထွက်
လိုစိတ် နိုင်မာပြတ်သားပုံကိုဖော်ပြသည့် အံ့ဩဖွယ်ရာအဖွဲ့များ များစွာ ပါဝင်
သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မင်စာဆရာသည် ထိုအကွက်များကို မိအောင်
ရေးနိုင်သည်။ မင်းစေတစ်ယောက်ကုန်းချော၍ ညီတော် အနောင်အဖွဲ့ခံရပုံ
ပါသည်။ သစ္စာဆိုသဖြင့် သံခြေချင်းမှ လွတ်ထွက်ပုံကိုလည်း မလွတ်စေရာ
တပည့်များက မိမိတို့ မောင်နှမအရင်းအချာများအဖြစ် ယုံကြည်လာအောင်
ဘုရားလောင်း၏အမိနှင့် ပုဏ္ဏားတို့ ခွက်တစ်ခုတွင်း၌ အတူစားသည်ကိုလည်း
မလွတ်စေရာ ဤဇာတ်လမ်းတွင် သီဝိလိမင်းသမီး၏ ကြင်ယာဖြစ်လိုသဖြင့်
စေသုကြီးများ အမတ်များ မိမိတို့၏ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် မလျော်သော အပြုအမူ
များဖြင့် အားထုတ်သည့်အချက် ပါဝင်၏။ ထိုအခန်းမှာ ရမက်တဏှာ မိစီး
ရာက အိန္ဒြေသိက္ခာပျက်ကြရသော လူသဘာဝကို ဆင်ခြင်မိလျက် ရယ်ရွင်
ကြည်နူးရသော အခန်းမျိုး ဟု ဆိုနိုင်၏။ ထိုအခန်းသည်လည်း ထိုခေတ်က
ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့ပရိသတ်တို့ နှစ်ခြိုက်ခဲ့ကြသောအခန်း ဖြစ်ရာသည်။ သီဝိလိ
မင်းသမီး သဘောကျစေရန်အလို့ငှာ အမတ် တစ်ယောက်က မင်းသမီး၏ခြေ
ကို ဆုပ်နယ်ပေးကြောင်း ရေးထား၏။^{၇၈} ထိုသို့ အသေးစိတ်အချက်များ
ဖော်ပြရသဖြင့် ဇာတ်လမ်း၏ ပဓာနအပိုင်းများ လွတ်မသွား၊ ဘုရားလောင်း

တောထွက်ခန်း၌ အရေးကြီးသည့် ဇာတ်ကွက်များကို ပြည့်စုံအောင် ဖော်ပြ
၏။ ဘုရားလောင်း နန်းတော်သို့ပြန်လာအောင် အိမ်များမိဖွဲ့ကြပုံ၊ အချင်းချင်း
နိုက်ရန်ဖြစ်ပွားဟန်ပြုကြပုံများလည်းပါဝင်၏။ ဘုရားလောင်း၏ တရားအမြင်
၌ ကြီးစွာအထောက်အကူပြုသော လမ်းခရီးတွင်တွေ့ရသည့် မြေပုံနှင့်ကစား
သောမိန်းကလေး၊ မြားသသောမြားသမားတို့ကိုလည်း မကျန်ကြွင်းစေရ။
အကျဉ်းချုပ်တင်ပြရလင့်ကစား အတန်ပြည့်စုံသော ဇာတ်ဖြစ်သည်။

သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်သည်လည်း ထင်ရှားသော ဇာတ်ဖြစ်သည်။ သစ္စာ
တရား၏ အရေးကြီးပုံ၊ လူကြီးမိဘတို့အား ရိုရိုသေသေလုပ်ကျွေးသင့်ပုံကို
ပြောဆိုရာ၌ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်ကို မြန်မာတို့ခံထားပြောဆိုတတ်ကြသည်။
လောကထိပ်ပန်မင်္ဂလာ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်မင်္ဂလာ၏ အဘော်မှာ ယခုခေတ်
မြန်မာတို့နှင့် တစ်သဘောတည်း ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်ကို
နှစ်သက်ရာ၌ ပုဂံခေတ်ကမြန်မာနှင့် နောင်းမြန်မာတို့ အကြိုက်တူဟန်ရှိသည်။
ဒုက္ခလနှင့်ပါရိကာတို့သည် အိမ်ထောင်ပြုထားသော ယောက်ျားမိန်းမပင်
ဖြစ်လင့်ကစား ကာမရာဂစိတ်ကိုပယ်ရှားကြလျက် တရားစောင့်သိနေကြပုံကို
ပေါ်လွင်အောင်ရေး၏။ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်သား မွေးဖွားလာပုံကိုလည်း ထင်ရှား
အောင် ရေး၏။ ထိုနောက် မျက်မမြင် မိဘနှစ်ပါးအား ပြုစုပုံကို ရေး၏။
သစ္စာကောသိုရာက သုဝဏ္ဏသာမ အသက်ပြန်လည်ရှင်လာပုံကို ရေး၏။
အသက်ပြန်ရှင်လာပုံအခန်းကား မင်္ဂလာဆရာ စိတ်အတွေ့ဆုံးအခန်း ဖြစ်ဟန်ရှိ
သည်။ သာမန် ရေးပုံမျိုး မဟုတ်။ ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ ရေးပုံမျိုးဖြစ်သည်။ သစ္စာတရား
၏ တန်ခိုးထက်မြက်ပုံကို ထင်းကနဲ နှလုံးသွင်းမိစေလိုဟန်ရှိသည်။ ဤ
ဇာတ်လမ်းနှင့်ဆက်နွယ်၍ မြန်မာတို့တွင် ပြောရိုးဆိုစဉ် စကားတစ်ရပ်ရှိသည်။
အစေ အဆင်ပြေ အောင်မြင်ပြည့်စုံသည်ကို ပြောလိုရာ၌ “သားရွှေအိုး ထမ်း
လာသည်ကို မြင်လိုပါသည်”ဟု ပြောတတ်ကြသည်။ ဇာတ်တော်ရင်းတွင်
မပါသော်လည်း လိုရာဆုတောင်းရန် သုဝဏ္ဏသာမ၏မိခင်ခေတ်တို့အား
သိကြားမင်းကခွင့်ပြုသည့်အခါ “သားရွှေအိုးထမ်းလာသည်ကိုမြင်လိုကြောင်း”
ဆုတောင်းကြလေဟန် မူလဇာတ်ကို ဖြည့်စွက် ရေးသားပြောဆိုတတ်ကြသည်။
မိခင်ခေတ်တို့၏ ဆုတောင်းပါးနပ်မှုကို နှစ်သက်ချီးကျူးကြခြင်းဖြစ်သည်။
လောကထိပ်ပန်မင်္ဂလာတွင်မူ ထိုသို့ အဖြည့်အစွက် အမွမ်းအမံ မပြုသေး။ မူလ
ဇာတ်ကို တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ဖော်နိုင်သော စာပင် ဖြစ်သည်။

နေမိဇာတကကိုလည်း မြန်မာတို့အသိများသည်။ သိပုံမှာ နေမိ
မင်းကြီး၏ ငရဲပြည်ခရီး နတ်ပြည်ခရီးများကြောင့် ဖြစ်သည်။ အဝခေတ်တွင်
လည်း နေမိဇာတကကို အကြောင်းပြု၍ ငရဲခန်း၌ ဘုံခန်း၌များ ပေါ်ထွန်း
ခဲ့ရာ နေမိဇာတကကို မြန်မာတို့လောကတွင် ပိုမိုလူသိများခဲ့ရာသည်။ နေမိ
ဇာတကကို မူလဟောစဉ်က မိထိလာပြည်သို့ မြတ်စွာဘုရားရှင် ရောက်ရှိ
နေစဉ်တွင် ထိုဒေသ၌ အတိတ်ဘဝကလည်း “ဗျာန်ဥည်းစိမ်ဖြင့် နံပယ်တော်
ပုဖူးကြောင်း”ဟောကြားလိုရင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤဇာတ်လမ်းတွင်
တောထွက်ခြင်းအကြောင်းမှာ ပိုမိုထင်ရှားလာသည်။ နေမိမင်းဆက် မင်းတိုင်း
မင်းတိုင်းသည် မိမိခေါင်းထက်တွင် ဆံဖြူတစ်ပင် မြင်ရာက တောထွက်ကြ
သည်။ ဆံဖြူတစ်ပင်မြင်ရုံနှင့် ထိတ်လန့်တတ် သတိတရား ရတတ်သည်မှာ
နေမိမင်းဆက်၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကိုလည်း မင်္ဂလာ
တွင် မမေ့မလျော့ ထည့်သည်။ ထို့ပြင် ဒါနနှင့်သီလ တရားနှစ်ပါးအနက်
သီလ၏ဗွန်မြတ်ပုံကိုလည်း အတန်အသင့် ထင်ရှားအောင် ဖော်ပြနိုင်၏။
ငရဲခန်းများအနက် လောဟကုမ္ဘီငရဲနှင့် ခွေးခံသောငရဲ လက်ပံတောငရဲများကို
ဖော်ပြ၏။ ဘုံခန်းကိုမူ များများ ဖော်ပြခြင်း မရှိ။ ထိုအချိန်က ငရဲခန်း
ဘုံခန်းတွင် စိတ်ဝင်စားမှု များစွာပုံ မရ။ ဤဇာတကကို ရေးသားရာတွင်
ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ မူလဇာတ်တော်နှင့်မတူသော အချက်အချို့ ပါဝင်နေ
သည့် အချက် ဖြစ်သည်။ ရသေ့ပြုကြသော မင်းတို့စာရင်းတွင် အတ္ထက ရာဇ
အဿကရာဇ ဟူသောမင်းတို့အမည်ကို တွေ့ရ၏။^{၃၆} မူရင်းဇာတ်တွင် မပါ။

ဓန္ဒကုမာရဇာတ်မှာ မြန်မာတို့လောကတွင် များစွာမထင်ရှား။
ဤဇာတ်လမ်းမှာ ဓမ္မနှင့်အဓမ္မတို့ အားပြိုင်ရသော ဇာတ်လမ်း ဖြစ်သည်။
ဘုရားလောင်းဓန္ဒကုမာရက တရားသဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ ပြည်သူအများ
နှစ်သက်သည်။ ဓမ္မဟာလက တရားသူကြီးဘဝတွင် မတရား ပြုကျင့်လေ့
ရှိသည်။ ထိုကြောင့် ပြည်သူအများကမုန်းတီးသည်။ မတရားပြုကျင့်တတ်သော
ဓမ္မဟာလသည် ဉာဏ်အမြော်အမြင်နည်းသော မိမိ၏အကျိုးတစ်ခုတည်းကို
သာ ကြည့်တတ်သော ဘုရင်အား ဖြားယောင်းနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် တရား
သော အဖွဲ့အစည်းသည် အစိုက်အတန့် အရေးနှိပ်ရသည်။ သို့သော် ဓမ္မသည်

အဓမ္မကိုအောင်ပွဲမမြဲဖြစ်သည်။ အဆုံး၌ ပြည်သူတို့က ဧည့်လာလက်ကို သတ်လိုက်ကြသည်။ ဤဇာတ်အတွက် နေရာပေးသည်မှာ နည်းမသာမကြောင့် အမျိုးဇာတ်လမ်းကွင်းဆက်များ ရှုပ်ထွေးနေသည်မှတစ်ပါး များသောအားဖြင့် ပေါ်လွင်သည်။ ယစ်နတ်ပုဇော်ခြင်း၏ မလိုလားအပ်ပုံကို ထုတ်ဖော် ရေးသားထားခြင်း မရှိလင့်ကစား ထိုခလေ့၏ မလိုလားအပ်ပုံကို သတ်ထားမိလာနိုင်သည်။

ဘုရားဇာတ်မှာ မြန်မာတို့အကြိုက် ဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်။ အင်းဝခေတ် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ ဘုရားဇာတ်လင်္ကာများကြောင့်လည်း နောင်တွင် လူသိများသည်။ တစ်စုံတစ်ဦးအား တစ်နည်းနည်းဖြင့် အပြစ်ဒဏ်ပေးလိုက်ရာ ထိုအပြစ်ဒဏ်သည် အပြစ်ဒဏ်ခံရသူအတွက် ဆုလာဘ်သဖွယ် ဖြစ်နေ၏။ ထိုအခါ မြန်မာတို့က "စုလလိပ် ရေထဲလွှတ်သလို" ဟု ဥပမာပေးလေ့ရှိကြ၏။ ထိုဥပမာမှာ ဘုရားဇာတ်ထဲက ဥပမာ ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ "ရော့ပတ္တမြား၊ ရော့ နဂါး" ဆိုသော စကားမှာလည်း ဘုရားဇာတ်ကို မှီ၍ ဖြစ်လာသော စကား ဖြစ်သည်။ နှောင်းခေတ်မြန်မာတို့ ဘုရားဇာတ်ကို နှစ်သက်ကြသည်မှာ ဘုရားဇာတ်လမ်းကြောင့် ဖြစ်ပွယ်ခဲ့သည်။ ဘုရားဇာတ်လမ်းတွင် နဂါးများ လူများ ပါဝင်သည်။ သို့သော် အားလုံးမှာ လူသားတို့၏ စရိုက်သဘာဝကို ဆောင်လျက် ရှိကြသည်။ ချစ်ကြ မုန်းကြ ဝမ်းသာကြ ဝမ်းနည်းကြဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် များစွာကောင်းသည်။ ဤဇာတ်လမ်း၏ မူလအာဘော်မှာလည်း သည်းခံနိုင်ခြင်းကို ဖော်ပြလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘုရားဇာတ်သည် စိတ်ခက်ထန်သောနဂါးမျိုးဖြစ်လင့်ကစား အလမ္မာယ်၏အနှိပ်အစက်ကို သည်းခံသည်။ မိမိ၏ ဥပုသ်ဆောက်တည်ခြင်းကို မပျက်စေရ။ သို့သော် ဤမင်္ဂလာတွင် ထိုအာဘော်ကို ထင်ထင်ရှားရှားမပြချေ။ မင်္ဂလာတွင် အသားပေးဖော်ပြသည်မှာ ဘုရားဇာတ်နဂါးမင်းမပျေးမီအထိ ဇာတ်လမ်း ဖြစ်သည်။ ထိုဇာတ်လမ်း၌ ပင်လယ်ကမ်းတွင် ရသေ့ပြုသော မင်းသားနှင့် နဂါးမင်းသမီး သင့်မြတ်ကြရာက သားတစ်ယောက် သမီးတစ်ယောက် ထွန်းကားသည်။ ထိုသားသမီးနှစ်ယောက်မှာ နဂါးမျိုးနွယ်ဖြစ်ရာ အပူအထိ ခံနိုင်အောင် ရေတွင် ထားရန်လိုအပ်သဖြင့် ရေကန်တူး၍ထားပုံ၊ ရေကန်တွင် လိပ်တစ်ကောင်ကို တွေ့ရာကစ၍ နဂါးပြည်နှင့်လူ့ပြည်ပရိပက္ခဖြစ်ရပုံများကို ရေးထားသည်။ ဘုရားဇာတ်နဂါးမင်းအား အလမ္မာယ်ပမ်းမိပုံ အလမ္မာယ်ပြပုံ အကြောင်းများကို သာမန်သာ ရေးသည်။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းလည်း မရှိလှချေ။ ဤဇာတ်လမ်းတွင်

မင်္ဂလာဆရာသည် မူလအာဘော်ပေါ်လွင်အောင် ရေးသက် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသော ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက် အလှည့်အပတ်ကို ပို၍ အာရုံညွတ်ပုံရသည်။

မဟာနာရဒကဿပဇာတ်ကို မဟာခဲသော အကြောင်းမှာ ပါရမီနုစဉ် ရှေးကာလ နာရဒဗြဟ္မာဘဝကပင် "ဥရဝေလကဿပ၏ မိစ္ဆာကွန်ယက်ကို ဖြတ်၍" မိမိအဆုံးအမ၌တည်စေနိုင်ခဲ့ပုံကိုပြလိုရင်း ဖြစ်သည်။^{၁၀} ဤဇာတ်က မှာ မြန်မာတို့နှင့်မရင်းနှီးလှ။ မရင်းနှီးသည့် အကြောင်းတစ်ကြောင်းမှာ ဤဇာတ်ကတွင် ဘုရားလောင်းသည် လူသားမဟုတ်ပဲ ဗြဟ္မာဖြစ်နေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရာသည်။ ထို့ပြင် ဤဇာတ်လမ်းတွင် ပဓာနကျသည်မှာ အင်္ဂတိရာစ်မင်၊ အမတ်သုံးယောက်နှင့် သမီးတော်ရတမင်းသမီးတို့ ဖြစ်သည်။ အယုမှာသဖြင့် ဝရဲခံရပုံကို ထိတ်လန့်လာအောင် ဟောပြောလိုသောဇာတ် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤဇာတ်ကို ပုဂံခေတ်က မြန်မာပရိသတ်တို့ စိတ်ဝင်စားလှပုံ မရ။ ထိုကြောင့် မင်္ဂလာတွင်လည်း အနည်းအကျဉ်းသာရေးထားသည်။ သို့သော် မူလဇာတ်လမ်း မှာလည်း တိုတိုသာဖြစ်ရာ ဇာတ်လမ်းပေါ်လွင်သည်။ သူမယားနိုးလျှင် အပြစ်ကြီးမားသည် ဟူသော အချက်မှာ မင်္ဂလာတွင် အပေါ်လွင်ဆုံး ဖြစ်နေသည်။

ဝိဓုရဇာတ်မှာ မြန်မာတို့အကြိုက် ဇာတ်လမ်း ဖြစ်သည်။ ဝိဓုရဇာတ်ကို ဟောစဉ်က ရည်ရွယ်ချက်မှာ သူတစ်ပါးအယုကို နှိပ်နင်းနိုင်သော ပညာတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဝိဓုရဘဝကပင် ရတော်မူခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားစေလိုခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၁} ဘီလူးစစ်သူကြီးပုဏ္ဏက၏အယုကို နှိပ်နင်းနိုင်ခဲ့ပုံ သာဓကဆောင်ထားသည်။ မြန်မာတို့လောကတွင် ဤဇာတ်မှာ အခြားနည်းဖြင့်လည်း ထင်ရှားသည်။ မိမိအရှင်သခင်မင်း၏မျက်နှာကိုပင် မထောက်ပံ့မှန်ရာစကားကိုသာ ဆိုလေ့ရှိသည့် ဝိဓုရ၏ရိုးမြောင့်သောရုဏ်ကို လေးစားကြသည်။ ပုဏ္ဏကနှင့် ဣရန္ဒတို့၏ အချစ်ဇာတ်လမ်းကို စိတ်ဝင်စား ကြသည်။ ပုဏ္ဏကနှင့်ကောရေဗျမင်းတို့၏ ကြွေအန်ကစားခန်းကို ဖတ်၍ ရင်ထိတ်ကြသည်။ ဝိဓုရကို မြင်းမြီးဆွဲစေ၍ တောင်စဉ်တောင်တန်းများကို ဖြတ်ကာ ပုဏ္ဏက မြင်မီးနှင့်သွားပုံမှာ ကြောက်လန့်စရာ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ စိတ်လှုပ်ရှားစရာ များသောကြောင့် ဝိဓုရဇာတ်လမ်းကို မြန်မာတို့ နှစ်သက်ကြခြင်း

ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပုဂံခေတ်ကမူ ထိုမျှနှစ်သက်ခဲ့ပါမည်လောဟု စဉ်းစားစရာ ရှိသည်။ ဤဇာတ်လမ်း အကျဉ်းချုပ်ရာ၌ စေတနာစပ်စပ် မရှိလှ။ မင်စာ ရွှေပိုင်း တစ်ဝက်ကျော်ကျော်မှာ ဇာတ်လမ်းပျိုးနေရာသည်နှင့် ဖြီးနေ၏။ ဤဇာတ်လမ်း ၌ ဝိဇနာနည်းလမ်းကို နဂါးမိဘုရား ရလို့ခြင်းသည် ဇာတ်လမ်း၏ သော့ချက် ဖြစ်၏။ မိဘုရား၏ ထိုဆန္ဒစကားကို အကြောင်းပြု၍ အခြား စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဇာတ်လမ်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုကြောင့် မိဘုရားသည် ဘုရိဒတ်၏ နှလုံးကို အဘယ်ကြောင့် ချင်ခြင်း ဖြစ်သည်ကို ထင်ရှားအောင် ပြဖို့သင့်၏။ မင်စာ၌ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မပါ။ ဝိဇနာနည်းကို အလိုရှိပါသည် ဟုသောစကား ပင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မပါ။ နောက်ပိုင်းတွင်မူ အရေးပါသော ဇာတ်ကွက် များ မကျန်အောင် ဖော်ပြပါ၏။ သို့သော် အကျဉ်းချုပ်လွန်းရကား ဇာတ်က ကို မူလက သိထားခြင်းမရှိလျှင် မင်စာဖတ်ရုံနှင့်နားလည်ရန် ခဲယဉ်းပေလိမ့် မည်။

မဟောသဓဇာတ်ကား မြန်မာများနှင့် များစွာရင်းနှီးသော ဇာတ်ဖြစ် သည်။ ပညာအရာ၌ မဟောသဓာသည် မြန်မာတို့၏စံပင် ဖြစ်သည်။ မူလ ဇာတ်၏ အာဘော်မှာလည်း ရှေးပါရမီမရင့်မီဘဝကပင် ကြီးကျယ်သောပညာ ရှိတော်မူကြောင်း ဖော်ပြလိုရင်း ဖြစ်သည်။^{၂၂} ထိုဇာတ်ကို လောကထိပ်ပန် မင်စာခေတ်ကလည်း များစွာနှစ်သက်ခဲ့ကြဟန် ရှိသည်။ မင်စာတွင် နေရာ များစွာပေးထားသည်။ ဇာတ်လမ်းကို စေ့ခုံနိုင်သမျှ စေ့ခုံအောင် ရေးသည်။ မူလဇာတ်လမ်းစဉ်အတိုင်း မိထိလာပြည်တွင် ဝိဒေဟရာဇမင်းကြီး မင်းမူသည်မှ သေသည်။ စုဋ္ဌနီဗြဟ္မဒတ်မင်း၏အမတ် ကေဝဋ်အား ဆုံးမပြီးသည်အထိ ပါဟန် ရှိသည်။ နောက်ပိုင်းဇာတ်နားအချို့ ဖတ်မရတော့၍ မည်သည်အခန်းအထိ ရေးသည်ကို မသိသာ။ မဟောသဓာသည် ငယ်စဉ်ကာလမှစ၍ ပြဿနာမျိုးစုံ ကြုံခဲ့ရသူ ဖြစ်သည်။ ကစားရွယ်ကာလမှာပင် အငြင်းအခုံ ပြဿနာ ကြုံသည့် အခါ မကြာခဏ ဖြေရှင်းပေးရသည်။ ဝိဒေဟရာဇမင်းကြီးက ပညာစမ်းသဖြင့် အမေးပုစ္ဆာများ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရသည်။ နန်းတော်သို့ ရောက်ရှိ အမှု ထမ်းနေသည့်အခါတွင်လည်း သေနကအမှုပြုသော အမတ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရ ပြန်သည်။ အားပြိုင်ရပြန်သည်။ အမတ်များရန်က အေးသယောင် ရှိပြန်သော အခါ တိုင်းတစ်ပါးမှ စုဋ္ဌနီဗြဟ္မဒတ်မင်းနှင့် ကေဝဋ်အမတ်တို့၏ရန်ကို

ရင်ဆိုင်ရပြန်သည်။ ထိုထိုပြဿနာများ ရန်အန္တရာယ်များကို ဖြေရှင်းရာ၌ မဟောသဓာ ဉာဏ်ကိုအသုံးပြုရာမှာ ဤဇာတ်လမ်း၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်အကွက် များ ဖြစ်သည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာရေးသည့်ကာလက ပရိသတ်သည်လည်း မဟောသဓာ၏ဉာဏ်ရည်ကို များစွာ နှစ်သက်အားကျခဲ့ဟန်တူသည်။ ဇာတ်လမ်းတွင် အရေးပါသည့် ပညာခန်းဟုသမျှကို မကြွင်းမကျန်အောင် ထည့်သွင်းရေးသားသည်။ ကစားသည့်အရွယ်က ဖြေရှင်းခဲ့သည့် ပြဿနာခန်း တွင် သားတစ်ကိုရွန်ချီခန်းမှအစ သိကြားမင်း ရထားခိုးသောအခန်းအဆုံး အားလုံး ပါဝင်သည်။ ဝိဒေဟရာဇမင်းကြီးမေးသည့် ပုစ္ဆာများတွင်လည်း “ဗူးတုံးအရင်းအဖျား” ပုစ္ဆာအစ မြည်းပုစ္ဆာအဆုံး အားလုံး ပါဝင်သည်။ ထိုနည်းတူ နန်းတော်သို့ရောက်ရှိပြီးနောက်ဇာတ်လမ်းတွင်လည်း အရေးအခင်း စုံအောင် ရေးနိုင်၏။ ပါရမီဖြည့်ဘက်ဖြစ်သူ အမရာဒေဝီနှင့် အိမ်ရာထူထောင် သည့်အခန်းကိုလည်း ခပ်စိပ်စိပ် ရေးသည်။ အမရာဒေဝီ၏ဉာဏ်အစွမ်းဖြင့် သေနကအမှုရှိသော သုခမိန်လေးဦး မစင်တွင်း၌ကျရသည့် အကြောင်းလည်း ပါသည်။ သုတစ်ပါးအပေါ် မကောင်းကြံစည်သူများ မဂ္ဂမလှ အရေးနိမ့်ရသည့် အခန်းမျိုးကို ထိုခေတ် ပရိသတ်ကလည်း နှစ်သက်သဘောကျခဲ့ပေလိမ့်မည်။ နှောင်းခေတ်မြန်မာပရိသတ်က အမရာဒေဝီကို တော် လေးပါးတွင် တစ်ပါး အဖြစ် သဘောထားသည့်နည်းတူ ထိုအချိန်ကလည်း အမရာဒေဝီကို လေးစား အားကျခဲ့ကြရာသည်။ ဤဇာတ်တွင် မင်စာဆရာ ရွမ်းဆောင်နိုင်နှင့် တစ်ရပ် ကား ပြီးစွင်ကြည်နူးဖွယ်ရာများကို အခါအားလျော်စွာ ထည့်သွင်းနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးကို မင်စာဆရာ လက်လွှတ်မခံ။ မစင်တွင်းသို့ သုခမိန်များ ကျရောက်ရပုံကို ရေးသည့် နည်းတူ ကေဝဋ်ပုဏ္ဏား၏ ခံတွင်းသို့ ကျေးသား မစင်စွန့်သည့်အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပတ္တမြားကို လိုချင်စေ ဖြင့် ခေါင်းငုံ့လိုက်သည့်ကေဝဋ်ပုဏ္ဏားအား မဟောသဓာဆုံးမပုံကိုလည်းကောင်း ထည့်သွင်းရေးသားထားသည်။ ထိုကြောင့် လောကထိပ်ပန်မင်စာ မဟောသဓ ဇာတ် တင်ပြပုံမှာ ပြည့်စုံသည်။

ဝေဿန္တရာ ဇာတ်ကား ဘုရားလောင်းအဖြစ် နောက်ဆုံးဘဝ ဖြစ် သည်။ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဘွဲ့အနက် အများနှစ်သက်ကြသော ဇာတ်လည်း ဖြစ်သည်။ ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏ အလှူအတန်းရက်စရာ ရဲရင့်ပုံကို မြန်မာတို့ စံပြုပြောဆိုလေ့ ရှိကြသည်။ မဟောသဓဇာတ်လာ အမရာဒေဝီနှင့် ယှဉ်လျက်

တော်လေးပါးတွင် တစ်ပါးအဝင်အပါပင် ဖြစ်သော မဒ္ဒိမိဘုရား၏ ခင်ပွန်းနှင့် ဆိုးတူကောင်းမျှ နေထိုင်ပုံကိုလည်း ချီးကျူးပြောဆိုလေ့ရှိကြသည်။ ဤ ဇာတ်လမ်းပါ လူပုဂ္ဂိုလ်များသာ မဟုတ်၊ ဒေသနောက်ခံတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ဟိမဝန္တာသည်လည်း ကျော်ကြားသည်။ "ဟိမဝန္တာ"ကို ချီးမွမ်း ပြောဆိုသော အခန်းမှာ အဖွဲ့အနွဲ့ကောင်းလှသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာ ဆရာသည်လည်း ဤဇာတ်လမ်းကို အသားပေးလိုပေလိမ့်မည်။ မဟောသစာ ဇာတ်လမ်းနည်းတူ အသေးစိတ် ရေးသည်။ သို့သော် ဤနိဂုံးတွင် ပန်းချီကား တို့ကို ရေးဆွဲထားသည်မှာ ပုံမှန်အတိုင်း ဝဲမှာယာသို့ ဇာတ်လမ်းမစဉ်ပဲ ယာမှ ဝဲသို့ ဇာရေးသည့်အခဉ်ကိုဆန်၍ ရေးထားသည်။^{၄၃} ထိုကြောင့် ပန်းချီကား တန်း အောက်ရှိ မင်စာတို့ကို မတ်ရာတွင် ဇာတ်တော်ဖြစ်စဉ်မှာ ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေသည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာများကို စုဆောင်းပုံနှိပ်ပေးသည့် ပညာရှင် က ပြန်လည်စီစဉ်ပေးထားပြီးသည့်အခါမှာပင် အချို့နေရာ၌ ဇာတ်လမ်းများ ရောထွေးနေတတ်သေးသည်။ သို့သော် ဤဇာတ်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖွယ်ဖွယ် ရာရာ ဖြစ်အောင် အားထုတ်ရေးသားသည်မှာကား သေချာသည်။ ဤဇာတ်ကို ဟောကြားစဉ်က ရည်ရွယ်ချက်မှာ "ရှေးအခါ ပါရမီပြည့်စဉ်ကပင် ဆွေမျိုးတို့ အလယ်၌ ပေါက္ခရာဝဿမိုး ရွာခဲ့ဖူး"ကြောင်း ထင်ရှားစေလိုခြင်း ဖြစ်သည်။^{၄၄} သို့သော် မြန်မာပါရမီသတ်ကြားတွင် ထင်ရှားသည်မှာ ထိုအချက်ထက် ဘုရားလောင်း ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏ အလှူအတန်းရဲရင့်သည့် အချက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤဇာတ်တွင် ဒါနပါရမီ ပြည့်ဆည်းခြင်းသည် ပဓာနကျပေရာ ဒါနခန်းများကို ပေါ်လွင်အောင်ရေးသည်။ ဖုဿတီဝမ်း၌ ဘုရားလောင်း ပဋိသန္ဓေစွဲနေစဉ်ကပင် ဖုဿတီမိဘုရား အလှူကြီးပေးပုံကို ထည့်ရေးသည်။ ဆင်လှူသောကြောင့် ဘုရားလောင်းအပေါ် ပြည်သူတို့မကျေမနပ်ဖြစ်ကြပုံကို လည်း ထည့်ရေးသည်။ ဘုရားလောင်း တောမထွက်မီ အလှူကြီးပေးပုံကိုလည်း ဖော်ပြ၏။ ဤဇာတ်တွင် ဝေဿန္တရာနှင့်မဒ္ဒိမိတို့သည် တောသို့ အနှင်ခံရ သော်လည်း ထိုမိသားစု၏ အလုပ်အရှားမှန်သမျှမှာ အအေးဓာတ်သဘော အောင်၏။ ဒုက္ခကြားမှာပင် ငြိမ်းအေးလျက် ရှိ၏။ ဝေဿန္တရာမိသားစုနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ကား ဗုဒ္ဓကာလင်မယား ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓကာလင်မယားဘဝကား ပုပ္ဖလောင်လောင် ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓကာလင်မယား၏ပုလောင်သောဘဝကို ဖော်ပြ နိုင်လေ ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏ငြိမ်းအေးသောဘဝသည် ပေါ်လွင်လေ ဖြစ်သည်။

ထိုကြောင့် ဗုဒ္ဓကာလင်မယားကြီးကိုရေးရာ၌ အမိတ္တာနှင့်အိမ်ထောင်ကျပုံမှအစ ပြည့်စုံအောင်ရေးသည်။ အမိတ္တာကို အကြောင်းပြုလျက် ဝေဿန္တရာမင်းကြီးထံ ဇာလီနှင့်ကဏှာ အလှူခံ ရောက်ရပုံ ကို ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ပြသည်။ ဇာလီနှင့်ကဏှာကို ဗုဒ္ဓကာ အလှူခံသည့်အခန်းကား ဇာတ်ပရိတ်သတ်များစွာ ခွဲခြုံကြသည့် အခန်းဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ ဗုဒ္ဓကာပုဏ္ဏားက အလှူခံလိုက်၊ မင်းကြီး က လှူလိုက်၊ ကလေးများက ထွက်ပြေးလိုက် ပုန်းအောင်းလိုက်ဖြင့် ပရိသတ် မျက်ရည်စို့ရသော အခန်း ဖြစ်သည်။ ထိုဗုဒ္ဓကာပုဏ္ဏား ကုမာရပုဏ္ဏားကို အသားပေးရေးသည်မှာ ရုပ်ပုံများကို ကြည့်သူ မင်စာများကို ဖတ်သူတို့၌ ရသဖြစ်ပေါ်စေလိုသော စေတနာကို အရင်းခံသည်။ လောကထိပ်ပန်စွဲတွင် ကုမာရပုဏ္ဏအခန်း တစ်ခန်းတည်းကို ပန်းချီအတန်းတစ်တန်း နေရာပေးထား သည်။ မင်စာဆရာကလည်း ပန်းချီတွက်အားလုံးကို သရုပ်ဖော်စာရေးရသည်။

ဤနေရာတွင် လောကထိပ်ပန်မင်စာများသည် ရသစာပေအဆင့်သို့ ရောက်မရောက်ဟူသောအချက်ကို ဆင်ခြင်အပ်သည်။ ထိုအခါ မင်စာများကို အဘယ်ကြောင့်ရေးသနည်း ဆိုသောအချက်ကို ရှေးဦးစဉ်းစားဖို့ လိုလာသည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာများသည် ပန်းချီရုပ်ပုံများနှင့်တွဲလျက်ရှိရာ သက်ဆိုင်ရာ ပန်းချီရုပ်ပုံတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြနိုင်ရန် မင်စာရေးကြောင်း အလွယ်တကူ နားလည်နိုင်သည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာသည် ပန်းချီရုပ်ပုံတို့အတွက် အထောက်အကူစာသာ ဖြစ်သည်။ အထောက်အကူစာသာ ဖြစ်သောကြောင့် စာရေးသူသည် အဖွဲ့အနွဲ့တွင် အားထုတ်ရန်မလို၊ ရုပ်ပုံ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြ နိုင်လျှင် စာရေးသူ၏တာဝန်ပြည့်စုံပြီး ထိုကြောင့် လောကထိပ်ပန်မင်စာများ တွင် ပုံညွှန်းသည့်သဘောကို မကြာခဏ တွေ့ရသည်။

- ဤကား မင်း ၈၃၉၉၉ မြောက်သောတည်း။^{၄၅}
- ဤကား ရသေ့မှသောမင်း နှင်နှင်တည်း။^{၄၆}
- ဤကား ဘုရားလောင်း ဦးဖြူလှပ၏။^{၄၇}
- ဤကား နတ်ရွာဖြင့် တက်လေ၏။^{၄၈}
- ဤကား ဘုရားသခင် ဂိဇ္ဈတုတ်နိဇ္ဈား တရားဟော၏။^{၄၉}
- ဤကား မင်းအား ဘုရားလောင်းမင်း မိန့်ရတား လွှတ်၏။^{၅၀}

ရုပ်ပုံများ ရေးဆွဲပြီးနောက် ပုံများ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပွင့်ဆိုရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မင်စာရေးခဲ့ကြကြောင်း ထင်ရှား၏။ "ဤကား" အစချီလျက် ပုံကို ညွှန်းသည့်လေသံဖြင့် ရေးလျှင်လည်း မင်စာရေးသူတွင် ရေ့၌ရှိသော ရုပ်ပုံ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ရန်မှတစ်ပါး အခြားဝေတနာထူးမရှိဟု ယူဆနိုင်ရာ၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ပုံညွှန်းစာများများပါသော နေမိစာတကနှင့် စန္ဒကုမာရ်စာတကတို့မှာ မင်စာရေးသူ များစွာအာရုံမညွတ်နူးလှသော ဓာတ်များ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့သော် "ဤကား" ဟူသော ပုံညွှန်းသည့် အသံ မပါတိုင်းလည်း မင်စာရေးသူ အာရုံညွတ်နူးပြီဟု မဆိုနိုင်။ မဟာနာရာဇာတ်တွင် ပုံညွှန်းသည့်အသံ လုံးဝမပါ။ ဓာတ်လမ်းဖွဲ့စည်း ရေးသားပုံကို ကြည့်လျှင် ထိုစာတက၌ မင်စာရေးသူ အာရုံညွတ်နူးခဲ့သည့် အရိပ်လက္ခဏာ မတွေ့ရ။

စင်စစ်အားဖြင့် ဓာတကမင်စာ၌ ရသဖြစ်ပေါ်ရေးတွင် မူလဓာတက၌ ရသဖြစ်ဖွယ် အကွက်များရှိမရှိ၊ ထိုအကွက်များသည် ဓာရေးသူကို ညှို့ယူနိုင်စွမ်းရှိမရှိ၊ ဓာရေးသူသည် ထိုအကွက်များကို အမိအရ ဖမ်းယူနိုင်စွမ်း သရုပ်ဖော်နိုင်စွမ်း ရှိမရှိဟူသော အချက်တို့အပေါ်တွင် များစွာတည်သည်။ သို့သော် ထိုအချက်များနှင့် ပြည့်စုံနေစေဦး၊ ဓာတ်သူများ ရသ ခံစားနိုင်ခွင့် ရလောက်သည်အထိ ဓာတကကို သရုပ်ဖော်နိုင်ခွင့် မရှိသေး။ ရေးရသည်မှာ နေရာအကန့်အသတ်နှင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ပုဂံခေတ်မင်စာများကို ရုပ်ပုံ မပါပဲ မင်စာသက်သက်ဖတ်၍ ရသခံစားနိုင်ရန်မှာ ခက်ခဲလှသည်။ ရုပ်ပုံများ ၏ အကူအညီဖြင့်သာ မဖတ်ရှုခံစားနိုင်ကြရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည့်အချက်ကို မမေ့အပ်ချေ။

လောကထိပ်ပန်ဝှတွင် ရုပ်ပုံများရေးဆွဲသူသည်လည်းကောင်း မင်စာ ဆရာသည်လည်းကောင်း ဓာတကတို့၌ ရသခံစားနိုင်သည့်အကွက်များ တွေ့ရ သည့်အခါ ခံစားတတ်သည်။ မိမိခံစားရသည်ကိုလည်း ပြန်လည် မှုဝေလိုသည့် ဝေတနာမျိုးရှိသည်။ ထိုကြောင့် ဓာတက၌ ရသဖြစ်ဖွယ်အကွက်များသို့ ဆိုက်သည့်အခါ ရုပ်ပုံဆရာကလည်း ရုပ်ပုံများရေးဆွဲသည်။ မင်စာရေးသူ ကလည်း ဓာတ်ကွက်ပေါ်အောင် ရေးသည်။ မဟာနေတဓာတ်တွင် ဘုရားလောင်းအမိနှင့် ဒီသာပါမောက္ခပုဏ္ဏားတို့အခန်း၊ ဘုရားလောင်း တော

ထွက်ခန်း သရုပ်ဖော်ပုံများစာများကို ကြည့်နိုင်သည်။ သုဝဏ္ဏသာမဓာတ်တွင် အမိအဖအား ပြုစုခန်း၊ မြားမှန်ခန်းပုံများစာများကို ကြည့်နိုင်သည်။ ဘုရားတံ ဓာတ်တွင် နဂါးပြည်သို့ စုဠလိပ်ရောက်ခန်း၊ နဂါးများ လူပြည် ရောက်ခန်း ပုံနှင့်စာတို့ကို ကြည့်နိုင်သည်။ မဟောသဓဓာတ်တွင် အမတ်လေးပါးနှင့် အားပြိုင်ခန်း၊ ဂေဝဋ်အမတ်နှင့် စစ်ပြိုင်ခန်းများကို ကြည့်နိုင်သည်။ ဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း ဝေဿန္တရာဓာတ်တွင် ဗုဒ္ဓကာပဗ္ဗခန်း ကုမာရပဗ္ဗခန်းတို့ကို ကြည့်နိုင် သည်။ ထိုအခန်းများတွင် မင်စာဆရာသည် ဓာတ်သူနှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်လာ လောက်သည်အထိ ရေးသည်။

ရသဖြစ်ဖွယ်အကွက်များကို ရေးရသည့်အခါ တစ်ခါတစ်ရံ မင်စာ ရေးသူ၏ လေသံကလည်း တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းသွားတတ်သေးသည်။ သုဝဏ္ဏသာမဓာတ် မြားမှန်ခန်းတွင် သုဝဏ္ဏသာမအား မြားနှင့်ပစ်သူ ပိဋိယက္ခ မင်းကြီးအကြောင်းကို ဤသို့ ရေးသည်။

မင် ပိလိယက် ဘုရားလောင်း သေသော သီရကား လက်ဝါးဦးထက် ချီ၍ ငို၏ ငိုပြီးရကား အမိအဖသစ်မီးအား မင်းလား၏ ရေအိုး လည်း ရွက်ပေး၏။^{၂၁}

အပြစ်မဲ့ သုဝဏ္ဏသာမအား မြားပစ်မိသော မင်းကြီး၏ ယုက္ခမရအမှုအရာမှာ ပေါ်လွင်လျက်ရှိသည်။ ဤစာရ၌ ပိလိယက္ခမင်း၏အမှုအရာနှစ်မျိုးကို မြင်ရ သည်။ ပထမအမှုအရာမှာ သုဝဏ္ဏသာမ မိမိကြောင့် သေဆုံးသွားသည်ကို သိသည့်အခါ အလွန်အမင်း စိတ်ထိခိုက်သည့်အမှုအရာ ဖြစ်သည်။ ဖြစ်ပြီးစ သွေးပူနေသည့်ကာလ အမှုအရာ ဖြစ်သည်။ ထိုအမှုအရာကို အိန္ဒြေပျက်သည့် ဟန်ဖြင့် သရုပ်ဖော်သည်။ လက်ဝါးကို ဦးထက်သို့ မြှောက်ကာမြှောက်ကာ ငိုကြွေးပုံကို အသေးစိတ်၍ သရုပ်ဖော်သည်။ ဒုတိယအမှုအရာမှာ အားရပါးရ ငိုကြွေးပြီးနောက် အမှုအရာ ဖြစ်သည်။ သားသမင် ပစ်ခတ်စားသောက်ခြင်း၌ ဝါသနာထုံသော စိတ်ကြမ်းကိုယ်ကြမ်းသမားကြီး ပိဋိယက္ခမင်း၏အမှုအရာမှာ ပျော့ပျောင်းသွားသည်။ သုဝဏ္ဏသာမ၏မိခင်ပခင်တို့အား စိတ်နှလုံး သက်သာ စေခြင်းငှာ မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ရိုရိုကျိုးကျိုး ပြုစုနေပုံဖြင့် သရုပ်ဖော်သည်။ ဤမြားမှန်ခန်းကား မင်စာဆရာ၏နှလုံးကို အထူးကိုင်လှုပ်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။

ထိုအတူ သုဝဏ္ဏသာမ အသက်ပြန်လည်ရှင်လာခန်းကိုလည်း အသေးစိတ် ရေးဖွဲ့ပြန်သည်။

အဆိပ်ခပ်ကယ်လည်း ကျခဲ၏။ ကိုယ်လည်း ပြန်၏။ တံငါလည်း လာ၏။ ဘုရားလောင်းလည်း ရှင်လာ၏။ အမိအဖကန်းသောလည်း မြင်လာ၏။^{၂၂}

သစ္စာစကားတန်ခိုးကြောင့် မြားဆိပ်များ ပြယ်သွားသည့်အခါ ဘုရားလောင်း၏ ကိုယ်လှုပ်လာပုံ ကောင်းကင်တွင် အရုဏ်ကြယ်လည်း ပေါ်လာပုံတို့ကို အသေးစိတ် သရုပ်ဖော်၏။ နောက်တွင် ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်လာပုံကိုလည်း အနက်ရောအသံပါ သာသာယာယာ ရေးဖွဲ့ထား၏။ “ရှင်လာ၏” နှင့် “မြင်လာ၏” ဟူသော အဆုံးချနှစ်ရပ် ကာရန်တူနေသည်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ဤသို့ အသေးစိတ်ဖွဲ့နွဲ့ခြင်းများ အသံကိုပါဂရုစိုက်ခြင်းများမှာ စာရေးသူက တမင်အားထုတ်ရသည်မဟုတ်ပဲ ဇာတ်လမ်းအကြောင်းအရာ၏ စေ့ဆော်မှုကြောင့် အလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့တန်ရာသည်။ ဝေဿန္တရာဇာတ်၌ လည်း ဇာလီနှင့်ကဏ္ဍာတို့အား ဇူဇကာဆောင်ယူခန်းရေးရာ၌ အလားတူပင် စေတနာ ဖြစ်ခဲ့ပုံရသည်။

- ဇူဇကာလက် ဘုရားလောင်း သားနှစ်ယောက်ကို ရေချ၏။
- ဇူဇကာ သွေးလေအား။
- ချော်ရကား သားတို့နှစ်ယောက် ပြေး၏။
- ဇူဇကာ လား၍ ဘုရားလောင်း တောင်းတုံ၏။
- ဇူဇကာ သွေးလေ၏။
- ဇူဇကာ တိမ်းရကား သတို့သား ပြေး၏။
- ဘုရားလောင်း တောင်းလှာတုံ၏။
- ဇူဇကာ သတို့သား စတ်၍ သွေးလေတုံ၏။^{၂၃}

အထပ်ထပ်ဖြစ်ပုံကို အသေးစိတ် အထပ်ထပ်ဖွဲ့ထားသည်။ ကလေးတို့၏ အထိတ်တလန့် အမူအရာကိုလည်းကောင်း၊ ဇူဇကာပုဏ္ဏား၏ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်သော အမူအရာကိုလည်းကောင်း ပေါ်လွင်လာအောင် အားထုတ်ခဲ့ဟန် တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် လောကထိပ်ပန်မင်စာသည် မူလသဘောအရ ရသ ခံစားနိုင်ဖွယ် စာပေမျိုး ဖြစ်လာရန် ခဲယဉ်းသော်လည်း မင်စာဆရာ၏

စေတနာအလျောက် ရသပေးစွမ်းနိုင်အောင် အားထုတ်သည့်အမူအရာများ တွေ့ရသည်။

လောကထိပ်ပန်မင်စာကို ရေးရာတွင် ရသခံစားလေ့သော စေတနာ စာရေးသူ၌ရှိကြောင်းသိရပြီ။ ထိုစေတနာအတိုင်း အထမြောက်ရန်မှာ စာရေးသူ၏ စာပေအတတ်ပညာ လိုသည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာဆရာသည် လေးစားလောက်သော စာပေအတတ်ပညာရှင် ဖြစ်ပါ၏လော။ ကောင်းပြေမြင့် ရေးသားထားသည်ဖြစ်ရာ ပြောစမှတ်ပြုလောက်သောကောင်းပြေပညာရှင် ဖြစ်ပါ၏လော။ ဤအချက်မှာ ဆက်လက်စူးစမ်းအပ်သောအချက် ဖြစ်သည်။

လောကထိပ်ပန်မင်စာ ရေးချိန်မှာ ခေတ်လယ်ကာလမျှသာ ဖြစ်မည်ဟု မှန်းဆထားရာ မြန်မာစကားပြေ အတတ်ပညာ များစွာဖွံ့ဖြိုးနေပြီဟု ဆိုရန် ခဲယဉ်းသည်။ စကားပြေ၏အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော ဝါကျများ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ စကားလုံးများ ဖွဲ့စည်းခြင်း၌ မည်မျှအထိ စရိုးရောက်နေခဲ့ပါပြီနည်း။ လောကထိပ်ပန် မင်စာစကားပြေကိုစူးစမ်းလျှင် ထိုအချက်ကို မြင်လာနိုင်သည်။

လောကထိပ်ပန်မင်စာဝါကျဖွဲ့စည်းပုံနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှေးကျခြင်း၊ ဝါကျရိုးများ ဝါကျရောများ အမျိုးမျိုးပါဝင်ခြင်း၊ စကားအထားအသို အစီအစဉ်များ မျက်မှောက်ခေတ်မြန်မာစာထက် လွတ်လွတ်လပ်လပ်ရှိကာ စနစ်တကျမရှိခြင်းတို့ကို လောကထိပ်ပန် ကျမ်းပြုဆရာက ထောက်ပြထားပြီး ဖြစ်သည်။^{၂၄} ဝါကျရိုးများကိုထုတ်ပြရာ၌ “ထုတ်လေ၏”^{၂၅} မှာကဲ့သို့ ကြိယာ တစ်ခုသာပါသော ဝါကျ၊ “သင်္ဘောကူးလေ၏”^{၂၆} ကဲ့သို့ ကတ္တားကြိယာသာ ပါသော ဝါကျ၊ “အလှူလည်း ပေး၏”^{၂၇} ကဲ့သို့ ကံနှင့်ကြိယာသာပါသော ဝါကျ၊ “မင်းအလှူလည်း ပေး၏”^{၂၈} ကဲ့သို့ ကတ္တား ကံ ကြိယာ အပြည့်အစုံ ပါသော ဝါကျများကို ထုတ်ပြထားသည်။ ဝါကျရော ဝါကျရှက်များ ပါဝင် ရခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍

ရုပ်ပုံရေးဆွဲသူသည် ပန်းချီကွက်တစ်ခုတွင် အဖြစ်အပျက်တစ်ခုထက် ပို၍ပါအောင် ရေးဆွဲသည်။ ထိုပန်းချီဆရာ၏အလိုနှင့် လိုက်လျောအောင် မိမိရရှိသောစာတန်းနေရာလေးအတွင်း အဖြစ်အပျက်အားလုံး

ပါဝင်အောင် ရေးသားရရာ ဝါကျရော ဝါကျရှက်များ ပါဝင်လာရ တော့သည်။^{၆၉}

ဟု မှတ်ချက်ချထားသည်။ ထိုသို့ ဝါကျရှည်ကြီးများ ရေးရသည့်အခါ စကား အစီအစဉ်များ အတည်တကျ မဖြစ်တော့ကြောင်းကိုလည်း ထောက်ပြထား သည်။ "ရုဇာမည်သောမင်းသမီး ယောက်ကျားဖြစ်သော သူမယားဦးသောစေ့ ခံရကား အဖ ပြပေ၏"^{၆၀} ဟူသောဝါကျသည် ကိုးကားဖော်ပြသည့် သာဓက များတွင် တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ကံပုဒ်ဖြစ်သော "အဖ" နှင့် ကတ္တားပုဒ် ဖြစ်သော "အဖ" တို့ ဝေးလျက်ရှိနေကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ ထိုနောက် ဝိဘတ်ပုဒ်များ မြှုပ်လျက်ရေးတတ်သဖြင့် ရံခါရံခါ နားလည်ရခက်ရကြောင်း ကောက်ချက် ချထား၏။ "အစ်ကို မျက်လှာအံ့သော လား၏"^{၆၁} အမတ်တကာတို့ မင်း တောင်းတုံ၏^{၆၂} သည်တို့ကို သာဓကအဖြစ် ဖော်ပြထား၏။ ဝိဘတ်ပုဒ်များ မပါဝင်ရာ မည်သည့်က ကတ္တား၊ မည်သည့်က ကံပုဒ် ဖြစ်သည်ကို ခွဲခြားရ ခက်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

လောကထိပ်ပန်မင်စာ ဝါကျများတွင် နားလည်ရခက်လောက်အောင် ရှုပ်ထွေးသော ဝါကျများပါဝင်သည်မှာမှန်သည်။ သို့သော် နားလည်ရခက်ခြင်း မှာ မင်စာရေးသူ၏ စကားပြောအတတ် မကျွမ်းကျင်မှုကြောင့်ဟု မဆိုသာ။ ထိုခေတ်ထိုအခါနှင့် ယခုခေတ်ယခုအခါ ဘာသာစကား အကွာအခြားကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း လောကထိပ်ပန်မင်စာခေတ်က အပြော ဘာသာ စကား အရေးဘာသာစကားဟူ၍ ခွဲခြားခဲ့ပုံမရသေး။ ခွဲခြားခဲ့လျှင်လည်း ယခု အခါမျှ မကွဲပြားသေး။ ထိုကြောင့် မင်စာတွင် ထိုခေတ်ကပြောခဲ့သည့်အတိုင်း သို့မဟုတ် ထိုခေတ်က ပြောစကားနှင့် မကွာခြားလှပဲ ရေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့မှတ်ယူလျှင် လောကထိပ်ပန်မင်စာကို နားလည်အောင် အားထုတ်ခြင်း သည် ပုဂံခေတ်လယ်ဘာသာစကားကို နားလည်အောင် အားထုတ်ရခြင်းဖြစ်ရာ နားလည်ရခက်ခဲ့သည်မှာ သဘာဝတရားပင် ဖြစ်သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ဤမင်စာတွင် အများနားလည်ခဲစားနိုင်အောင် အရိုးဆုံးနှင့်အလွယ်ဆုံး ရေးသည်ကများသည်။ စကားပြေကို ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ရေးသည့် အခါများ၌ ကတ္တားပုဒ်မပါ ကံပုဒ်မပါသော ဝါကျတိုများ တွေ့ရခဲ၏။ ပုံကို

တိုက်ရိုက် ညွှန်းလိုသည့်အခါများ၌သာ ဝါကျတိုအတွေ့ရများ၏။ အထက် တွင် လောကထိပ်ပန်ကျမ်းပြုဆရာ သာဓကဆောင်ထားသော "ထုတ်လေ၏" "သင်္ဘောကူးလေ၏" "အလှူလည်းပေး၏" ဆိုသောဝါကျများမှာ ပုံကို တိုက်ရိုက်ညွှန်းသော စကားများသာဖြစ်၏။ ပုံတွင် ဓာတ်ကြောင်းကို သရုပ် ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဓာတ်တွင် အကျယ် မဖော်ပြခြင်း ဖြစ်၏။ နားလည်ရ ခက်ခဲ့သည်ဆိုသော ဝါကျများကိုလည်း ဤနည်းတူ ယူဆနိုင်၏။ ပုံတွင် မည်သည့်က ကတ္တားပုဒ်၊ မည်သည့်က ကံပုဒ် ဖြစ်ကြောင်း နားလည်နိုင်ပြီး ဖြစ်ရာ ထူး၍ထင်ရှားအောင် ဝိဘတ်ပုဒ်များဖြင့် ကြီးစားရေးခွဲ မနေလိုတော့ သည့်အလျောက် စကားပြောအတိုင်းရေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ရေးသမျှစာများမှာ ပုံကိုညွှန်းရသည်သာများရာ ဝါကျတို ဝါကျရိုး အဖွဲ့ များ သည်။ ဤဝါကျတိုဝါကျရိုးများကြောင့်လည်း အဖို့အခန်းများမှာ အကြောင်း အရာနှင့် အဝင်ခွင်ကျ သွက်သွက်လက်လက် ဖြစ်နေသည်။

ဘုရားလောင်း သစ်သီးဖြင့် စမ်း၏။ ဘုရားလောင်း ဆင်မြင်းယောင် စမ်း၏။ ဘုရားလောင်း ထမင်းစမ်း၏။ ဘုရားလောင်း အိမ်စုတ်သော စမ်း၏။^{၆၃}

မှာ တေမိယဇာတ်တွင် ဘုရားလောင်းအား အမျိုးမျိုး စမ်းသပ်ပုံကို ဖော်ပြ ထားသည့် ဝါကျများ ဖြစ်၏။ ရုပ်ပုံတွင် မည်သည့်စမ်းခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်ကို မရှင်းမလင်း ဖြစ်နေသည့်အခါ အထောက်အကူပေးနိုင်ရုံ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ရေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရားလောင်းကို ဆောင်လေ၏။ ဆင်တိုက်၏။ ချောက်ချ၏။ မသတ်ဟုသော ရေချ၏။^{၆၄}

ဝိစုရအမတ်အား ပုဏ္ဏကဘီလူး နိပ်ခက်ပုံကိုလည်း တိုတိုသွက်သွက် ရေးထား သည်။ တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး ဆက်ကာဆက်ကာနိပ်ခက်ပုံမှာ ဤအဖွဲ့ကြောင့် ပေါ်လွင်လာသည်။

ဝါကျရှည်များကိုမူ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပုံတွင် အကြောင်းအရာတစ်ခု ထက် ပိုနေသည့်အခါများ၌လည်းကောင်း၊ အကြောင်းအရာ တစ်ခုထက် မပို လင့်ကစား အကြောင်းအရာနှစ်ရပ် ဆက်စပ်ပြလိုသည့်အခါများ၌လည်းကောင်း ရေးဖွဲ့လေ့ရှိ၏။

ဘုရားလောင်း မွားပြီးရကား အပသီလိုသောကြောင့် အမိန့်ခို၍
မေး၏ ၆၅

ပုံနာတစ်ယောက် ခြေလှေကားစွရတာ ဘုရားလောင်းတည်း မင်းမှ
အပ်ဟူ၍ ဆောင်လေ၏ ၆၆

ဟူသော ဝါကျရှည်များမှာ ရုပ်ပုံတစ်ပုံထက်ပို၍ သရုပ်ဖော်ရသည့်အခါ ဝေဖွဲ့
လေ့ရှိသော ဝါကျမျိုး ဖြစ်၏။

မယားတည်း ဘုရားလောင်း ဝမ်းရှိလျက် ပြေးခဲ့၏ ၆၇

တောတွင် အဘိသိက်မှု၍ မင်းမြှောက်၏ ၆၈

တို့မှာ အကြောင်းအရာနှစ်ရပ် ဘက်စပ်ပြသော ဝါကျမျိုး ဖြစ်၏။ မည်သည့်
အကြောင်းကြောင့် ဝါကျရှည်များ ရေးသည်ဖြစ်စေ အစွပ်အထွေး ဆက်ဆံ
မတွေ့ရ။ မင်စာရေးသူဆိုလိုသော အကြောင်းအရာမှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ရှိ
သည်။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိရသောအကြောင်းမှာ ဝါကျဆက်စကားများကို
နေရာတကျသုံးတတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အသုံးပြုထားသော ဝါကျဆက်
စကား ထွေထွေပြားပြား မများလှရာ နေရာတကျသုံးတတ်ရန် အခက်အခဲ
ရှိမည် မဟုတ်ပေ။ ဝါကျဆက်စကားများကို စာရင်းမျှကြည့်လျှင် ဖော်ပြပါ
ဇယားအတိုင်း တွေ့နိုင်သည်။ ၆၉

ဝါကျဆက်စကား	အဓိပ္ပာယ်	သာဓက
၍ (ရှယ်)	ပြီး	ရထားထား၍ ရထားထိန်း တွင်း တူး၏။ (၆၅)
ဟူ၍	သောကြောင့် လို	၃ယောက်ယောက်မိန့်ခြင်း မင်းယုံ၍ (၁၂၂) အသို့ကား ကုန်သောအပ်၏နည်း ဟူ၍ အပတ်မေး၏။ (၁၂၀)
ရှာ	အခါ	ယောက်ကျားဖြစ်သောရှာ (၁၂၃)
ရကား	မေးကြား/ပြီး	ကောင်းခြင်းကွင့်ရကား သေခဲ့ရ ကား ပြောရာ ဖြစ်လေ၏။
လျက်(လောက်)	လျက်	ဝမ်းရှိလျက် ပြေးခဲ့၏။(၇၃)
သော	သော်	မင်း သားရသော် ဝမ်းသာရကား(၅၉)
သောကြောင့်	သောကြောင့်	အပသီလိုသောကြောင့်(၇၅)

ဤဝါကျဆက်စကားများအနက် အများဆုံးအသုံးပြုသည်မှာလည်း "ရကား"
နှင့် "၍" တို့ ဖြစ်သည်။ "၍" ကို အကြောင်းပြုပုံအဖြစ်သုံးသည်မှာ များစွာ
နည်းသည်။ ဝါကျဖွဲ့ပုံကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ရုပ်ကွေးလွှားသော ပြဿနာ
မတွေ့ရပေ။ ဝါကျဖွဲ့ပုံသည် ဖွဲ့စည်းပုံ ကျွမ်းကျင်နေကြပြီး အပြောနှင့်အရေး
မကွာခြားခြင်း၏ ကျေးဇူးတစ်ရပ် ဖြစ်ရာသည်။

အပြောနှင့်အရေး မကွာခြားသေးသည့်အလျောက် ဇာတ်လမ်းကို
သရုပ်ဖော်ရင်းက တစ်ခါတစ်ရံ စာရေးသူ၌ စိတ်လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်တတ်ပုံကို
တင်စွန်းတစ်စ တွေ့ရပြန်သည်။ သာဓကအားဖြင့် ဝါကျအဆုံးသတ် ပစ္စည်း
များကို ကြည့်နိုင်သည်။ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း "၏" မှာ အသုံးအများဆုံး
ဖြစ်သည်။ သို့သော် စာလုံးပေါင်း မတည်ညီမသေးသည့်အတွက် ရေးထုံး
အမျိုးမျိုးဖြင့် တွေ့နိုင်သည်။ "စ" "ယေအ်" "ယေအ်" "စေ" သည်တို့
ဖြစ်သည်။ ထိုအဆုံးသတ်မျိုးမှာ သဘောတူခြင်းကို ဖော်ပြသည့် သာမန်
အဆုံးသတ်မျိုးသာ ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် မြန်မာစကားတွင် ပြောဆိုလေ့
ရှိသော "ဟုတ်ကဲ့" ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် "အေး" နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။
သို့သော် အစဉ်အမြဲ ထိုအဆုံးသတ်စကားဖြင့် ဝါကျသိမ်းလေ့ရှိသည်မဟုတ်။
ဇာတ်လမ်း၌ စိတ်ဝင်စားဖွယ် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်အကြောင်းကို ရေးသည့်အခါ
တွင် ဝါကျအဆုံးစကား ပြောင်းလဲရေးတတ်သည်။ ထိုခေတ်က "စ" အပြင်
"အာ" ဟူသော ဝါကျအဆုံးစကားလည်း ရှိသည်။ ယခုအခါ အံ့အားတသင့်
ဖြစ်သည့်အခါများ၌ "ဟာ" "အာ" သည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ ထိုခေတ်
ကလည်း ပြောဆိုခဲ့ရာသည်။ ဤတွင် အံ့ဩစရာ ကြည့်နူးစရာ ဝမ်းနည်းစရာ
သေည့် စိတ်လှုပ်ရှားစရာ အကြောင်းတို့ကို ဖော်ပြရာ၌ စကားကို "အာ" ဖြင့်
အဆုံးသတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ မဟာဓနကဇာတ်တွင် ဓနကမင်းသားအား
မင်္ဂလာမေလောက ပင်လယ်တွင်းမှ ဆယ် ထုတ်သွားသောအခန်းသည် အား
တက်စရာ ကြည့်နူးစရာအခန်း ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်တွင်း တဝင်တပန်း ကူး
ခတ်နေရသောသူကွဲမှ လွတ်မြောက်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြည့်နူးစရာ
အခြေအနေတွင် အံ့ဩစရာ ကြုံရပြန်သည်။ မင်္ဂလာမေလောသည် ကောင်းကင်
ခရီးဖြင့် ပျံတက်သွားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းကိုရေးရာ၌ "ဘုရားလောင်း
ကို ဆယ်၍ ပျံလေအာ" ၇၀ ရေးထား၏။ ရုပ်ပုံကိုကြည့်ရင် အသံထွက် ဖတ်

လျှင် အံ့ဩစရာအကြောင်းတွင် ဓာတ်သုတို့အား အသံထွက်လျက် အံ့ဩခွင့်
ပေးလိုက်ခြင်းဟု ဆိုနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့်ကား မင်ဇာရေးသူ များစွာ စိတ်
လှုပ်ရှားခဲ့ဟန်တူသော ဝေဿန္တရာဇာတ်တွင် များများတွေ့နိုင်သည်။ ပြည်သူ
တို့ အလိုကျ ဟိမဝန္တာတောအရပ်သို့ ထွက်ခဲ့ရသော ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏
ခရီးမှာ ချောမွေ့လှသည်မဟုတ်။ တစ်တောထွက်လျှင် တစ်တောဝင်
တောင်စဉ်အများ ကျော်ဖြတ်သွားရသောခရီးကြမ်း ဖြစ်၏။ ထိုခရီးဆုံး၍
ကျောင်းသစ်မ်းခေန်၊ ရောက်ခါနီး၌ မင်ဇာရေးသူမှာ ပျော်ရွှင်ကြည်နူးလာခဲ့
ရ၏။

“မှစလိန်မည်သော အိုင် ရောက်လျှင်းအား။
ချောက်တောင် ချောက်ကြား သွားလေလျှင်းအား။ ဝ ၊
စတုရသပေါက္ခရဏီ ကန်လေးထောင့် ရောက်အား။”

ဟူ၍ “အာ” အဆုံးသတ်ဝါကျများ ဆက်တိုက်ရေးထားသည်။ ကျောင်း
သစ်မ်းသို့ ပြန်အရောက်တွင် ရင်သွေးများကိုမတွေ့ရ၍ မဒီဒေဝီ၏ သနားဖွယ်
ရာ အမှုအရာကိုလည်း “မဒီဒေဝီ လက်ဝါးချို၍ သေပြတ်လျှင်းအာ”^{၇၂}ဟု
ရေးပြန်သေးသည်။ တခါတရံတွင် ထိုအဆုံးသတ် “အာ”ကို “ဟုတ်”ဟူသော
ကြိယာနှင့် တွဲသုံးသည့်အခါ “ဟုတ်”နှင့် “အာ”တို့ အသံချင်း ဧဝံသွားတော့
သည်။ ထိုကြောင့် ထိုခေတ်တွင် “ဟုတ္တာ”ဟူသော ဝါကျအဆုံးသတ်ကား
ကိုလည်း သုံးကြသည်။ သီတင်းသီလအကျိုးကို အံ့ဩစေလိုသည့်အခါ၌

သီတင်းသုံးရကား နတ်ရွာ လားမြစ်လေသော ဟုတ္တာ^{၇၃}

ဟူ၍ရေးသည်။ မင်ဇာဆရာကား ဇာတ်လမ်းကိုသာမက မိမိစိတ်ကိုပါ
ဖော်တတ်သော စကားပြေဆရာဟု ဆိုရတော့မည်။ ထိုအဆုံးသတ်များမှတစ်ပါး
“တေး”ကို တွေ့ရသေးသော်လည်း ယခုခေတ် “တည်း”သုံးပုံနှင့် မကွဲပြားလှ
ရာ အထူး မဆိုတော့ပြီ။

လောကထိပ်ပန်မင်ဇာ ဝါကျခွဲပုံကိုဆင်ခြင်ရင်း ကြိယာပစ္စည်းများ
အကြောင်းကိုလည်း တစ်ဆက်တည်း ခဉ်းစားသင့်ပေလိမ့်မည်။ ခေတ် မြန်မာ
စကား မြန်မာစာတွင် ကြိယာပစ္စည်းများသည် သက်ဆိုင်ရာကြိယာ၏
အဓိပ္ပါယ် ကို ထူးခြားစေတတ်ရာ လောကထိပ်ပန်မင်ဇာခေတ်က ကြိယာ၏

အဓိပ္ပာယ်ကို ကြိယာပစ္စည်းများဖြင့် မည်မျှထူးခြားစေခဲ့ပါသနည်း။ ဤအမျက်
မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကြိယာပစ္စည်းများ အသုံးများလာခဲ့
သဘောသည်လည်း ဘာသာစကားသမိုင်းကို ဆင်ခြင်ရာ၌ အထောက်အကူ
ပြုနိုင်သည်။ ဤသို့ဆိုရသည်မှာ ကြိယာပစ္စည်းတို့သည် အသုံးများလာလေ
ဖူးလအဓိပ္ပါယ်ကို ရှာရမက်လေ ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။ ယခုခေတ်
မြန်မာစာတွင် တွေ့ရသော “ပေ” “လေ” “ချေ” ကြိယာပစ္စည်းတို့၏
အနက်ထူးကို စူးစမ်းရန် မလွယ်တော့သည်ကို သာဓကအဖြစ် ကြည့်နိုင်သည်။
ဝါကျချောမွေ့ စကားပြေရုံသာ အသုံးပြုသော ကြိယာပစ္စည်းများအဖြစ်သာ
ယူမှတ်နေကြရလေပြီ။ ထိုသို့ဆိုက လောကထိပ်ပန်မင်ဇာခေတ်က မည်သည့်
ကြိယာပစ္စည်းများကို မည်သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးနှုန်းခဲ့ပါသနည်း။

ကြိယာပစ္စည်း	အသုံး	အဓိပ္ပာယ်
စေ	သားဆုတောင်းခေ၏(၅၇)	နိုင်သည်
ပေး	နို့နို့ ပေး၏ (၆၁) လက်ကမ်းပေး၏(၇၉) ကြားပေး၏(၉၀) ရေပပ်သောက်ပေး၏(၉၃)	ခွင့်ပြုသည်
ပေ	အမိအဖတို့သေပြတ်ပေ၏(၉၅) ဦးဖြူပေ၏(၉၇)	သာမန်ကြိယာပစ္စည်း အနက်ထူးမထင်။
ဘိ	ထုတ်ဘိစေရကား(၆၇) ခေနိုင်ဝါကျအဆုံးသတ် အဖမင်းမယ့်ရကား နှင်ဘိ၏(၁၀၉)	
တုံ	နဂါးအထောက်မျက်တုံ၏(၁၀၉) မင်းကြီး မြှောက်တုံ၏ (၇၀)	တဖန်ပြုသည်
ခဲ	သံဖြူမျှော်မှ လှော်ခဲရကား(၇၁)	ပြီး(အတိတ်ကာလ)
လေ	ဘိမ်သွေးလေ၏(၇၄) ပျံလေအာ(၇၇) ဆောင်လေ၏(၇၈)	ဖြစ်ဆဲပြုဆဲ

ကြ	တစ်စွက်တွင်း စားကြ၏ (၇၅)	အများပြု
	နှစ်ယောက်နဲ့---စားကြ၏(၈၉)	
လတ်	မေ့လျော့ပြန်လတ်တည်း(၉၂)	အနက်မသိသာ
	သစ်မီး သွေးလတ်၏(၉၂)	
	လူရွာ ဆောင်လတ်တုံ၏	
ကုန်	ပြောပြဖြစ်ကုန်၏(၁၀၀)	အလုံးနဲ့/ပြီးစီး
	တရားဆင်မှုကုန်၏(၁၀၃)	
လှာ	မင်းမြစ်လှာ၏(၁၂၀)	လာရောက်
လိုက်	တရားလောင်း နှိပ်လိုက်၏(၁၆၀)	လိုက်လံပြုမှု
	ပုံနားမြစ်လိုက်၏(၁၆၀)	
	ရထားစေလိုက်လေ၏(၁၈၇)	
လျှင်း	သွားလေလျှင်းအာ(၂၀၄)	လုံးဝ/အလျှင်း
	ရောက်လျှင်းအာ(၂၀၃)	
လင့်	ခရီးပိတ်လင့်၏(၂၃၆)	ဆီးကြို

စာရင်းပါ ကြိယာပစ္စည်းများအနက် အချို့ကြိယာပစ္စည်းများမှာ ကြိယာ၏အနက်ကို သိသိသာသာ ထူးထူးခြားခြား ထောက်ပံ့နိုင်စွမ်းရှိ၏။ "ခရီး ပိတ် လင့်၏" ဟူသော စကားတွင် "လင့်" ဟူသော ကြိယာပစ္စည်းသည် "ကြိုတင်" ဟူသော အနက်ဖြင့် ထောက်ပံ့နိုင်ပုံမျိုးကို ဆိုလိုသည်။ အချို့ ကြိယာပစ္စည်းများမှာမူ မူလအနက်ကို ခန့်မှန်းရန် မလွယ်တော့လောက်အောင် အသုံးကြာခဲ့ပြီ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ "လတ်" ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ထိုအခါက စကားပေ အရလည်း ဖော်ထုတ်ရန်ခဲယဉ်းလျက်ရှိပြီး "လတ်" ကို ထိုစဉ်က ကြိယာပြည့် အဖြစ် မည်သို့သုံးသည်ကို အထောက်အထားမတွေ့ရရာ အဓိပ္ပာယ် ဖော်ထုတ် ဖို့ ပို၍ မက်ခဲ့သည်။ ထိုအတူ "ဘိ" ဟူသောကြိယာပစ္စည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို လည်း မှန်းဆရုံသာ မှန်းဆနိုင်တော့သည်။ မှန်းဆရာမှာလည်း "သွားဘိ" "လာဘိ" ဆိုရာမှာကဲ့သို့ စေနိုင်ငါကျအနက်ဖြင့်သုံးသော ဝါကျအဆုံးသတ် အားကိုးဖြင့်သာ မှန်းဆရခြင်းဖြစ်သည်။ မင်စာတွင် "ထုတ်ဘိ စေရကား" ဟူသော အသုံး တွေ့ရရာ ထိုစကားကို "ထုတ်ဘိ ဟု ခိုင်းရကား" ဟု အနက်ဖွင့်နိုင် သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုကြိယာပစ္စည်းမှာလည်း ဤမင်စာစေတီကတည်းက အသုံးလေ့ပြုနေပြီဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ "သိကြား

မိန့်ဘိသတည်း" "နဂါးအယောင် မျက်ဘိတုံ၏" ဟူသောစကားတို့၌ စေနိုင်သုမရှိ စေနိုင်ခြင်း အနက်မရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ "လေ" ၏အသုံး မှာမူ ထိုအချိန်က အခြေခိုင်နေခဲ့ဟန်တူသည်။ ဖြစ်ထဲပြုဆဲ အကြောင်းအရာ တစ်ရပ်ကို ဖော်ပြလိုသည့်အခါ "လေ" ကိုသုံးခဲ့မည်ဟု ဝါကျအဆက်အပတ် ကိုထောက်၍ တွေးဆရသည်။ ပစ္စုပ္ပန်ကာလအတွက် မျက်မှောက်ခေတ်တွင် သုံးလေ့ရှိသော "နေ" ကို မင်စာ၌ မတွေ့ရသော်လည်းတစ်ကြောင်း၊ ကြိယာပစ္စည်း "လေ" ပါသော ဝါကျများသည် ရုပ်ပုံ တွင်ပြုမှုဆောင်ရွက်နေသည်အမှုအရာကို ထင်ရှားစေလိုဟန်ရှိသည်တစ်ကြောင်း တို့ကြောင့် ထိုသို့ တွေးဆရခြင်း ဖြစ်သည်။ "ကြ" ကိုမူ ကြိယာပြည့်အသုံး မတွေ့နိုင်လင့်ကစား မှန်းဆရန် လွယ်ကူသည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်ထက်ပိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဆောင်ရွက်ချက် ကို သရုပ်ဖော်သည့်အခါမှ ထိုကြိယာ ပစ္စည်းကို သုံးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအတူပင် "ကုန်" ၏အနက်ထူးကိုလည်း ရှာကြံရန် မခက်ခဲ။ ကြိယာပစ္စည်း "တုံ" မှာမူ မျက်မှောက်ခေတ် စာပေအရေးအသားတွင်လည်း အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းနေပြီဖြစ်သည်။

အထူးစဉ်းစားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ "ပေ" ၏အနက်ထူးပင် ဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ခေတ် စာပေအရေးအသားတွင် အသုံးတွင်လင့်ကစား မူလ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ထုတ်ရန် ခဲယဉ်းကြောင်း အထက်တွင် ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် မင်စာပါ "ပေ" အသုံးသည် ထိုကြိယာပစ္စည်း၏မူလအနက်ကို အရိပ် ပြနေသယောင် ရှိသည်။ "ပေ" နှင့် "ပေး" မှာ ရှေးအခါက စာလုံးပေါင်း မကွာ လှရာ စင်စစ်အားဖြင့် ရောထွေးနေသည်။ "နို့နို့ပေး၏" ဆိုရာ၌ နို့တိုက်သည် ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် နို့နို့ခွင့်ပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအတူ "ရေခပ်သောက်ပေး၏" "သစ်သီးလှပေးပေး၏" သည်တို့၌လည်း ရေခပ် ပေးသည် သစ်သီးပေးသည်တို့ကို ဆိုလိုသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်သုံး ပြောပေး၏ လုပ်ပေး၏ သည်တို့နှင့် တစ်သဘောတည်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် "အမိအဖတို့ သေပြတ်ပေး၏" "ဦးဖြူ ရှုပေး၏" တို့တွင်မူ "ပေး" အနက် မရှိတော့ပေ။ ဤသို့ဆိုက "လက်ကမ်းပေး၏" "ကြားပေး၏" ဟူသော အသုံး တို့သည် စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဖြစ်လာသည်။ "လက်ကမ်းပေး၏" "ကြားပေး၏" ဟူ၍လည်း အဓိပ္ပာယ်ကောက်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် မင်စာ ရေးထိုးစဉ်ကာလက "ပေး" နှင့် "ပေ" မှာ အသုံးကွဲကားစ လမ်းခွဲကားစ

ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်။ "ပေး"ကို ကြိယာပစ္စည်းအဖြစ် အသုံးပြုသည့် အလှေ အကျင့် ဖြစ်လာရာက အဓိပ္ပာယ်အထူးမရှိပဲလည်း သုံးမိခဲ့ရာသည်။ စာလုံး ပေါင်းတွင် အသံနိမ့်မြင့်တက်ကျ သင်္ကေတများ ဖော်ပြလာသောကာလတွင်မှ "ပေး"နှင့်"ပေ" အရေးကွဲလာခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ "ပေ"ကို ပြောစကားတွင် မသုံးသည့်အချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားအပ်သည်။

အခြားကြိယာပစ္စည်းတစ်ခုမှာ "တုံ" ဖြစ်သည်။ "တစ်ကြိမ်တစ်ဖန်" ဟု အနက်ဆောင်သော ကြိယာပစ္စည်း "တုံ"မှာ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် မွန်ကျောက်စာများတွင်ပင် တွေ့နိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ထူးခြားသည်မှာ မွန်ဘာသာ တွင် "တုန်"ဟု နသတ်နှင့် စာလုံးပေါင်းခြင်း ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် မွန်ဘာသာ စကား၏သဘာဝအရ များသောအားဖြင့် "တုန်သွာည်ရောင်ဝေါအ်"၊ "သွိုင်တုန်ကိလ် ကု ကောန်"၊^{၇၁} ဆိုရာမှာကဲ့သို့ ကြိယာပစ္စည်းကို ကြိယာ ရှေ့တွင်သာထားလေ့ရှိ၏။ သို့သော် ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိမွန်ကျောက်စာ မှာပင် တစ်ကြိမ်၌ "တလေယ်စိသ်တုန် စေတဝနမဟာဝိဟာရ်"^{၇၂} ဟု ကြိယာ နောက်တွင် "တုန်"ကို ထား၍ရေးသေး၏။ မွန်ဘာသာ၌လည်း မြန်မာ ဘာသာစကားမလေ့များ ကူးစက်ပုံ သာဓကပေတည်း။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ လောကထိပ်ပန်မင်စာတွင် ကြိယာပစ္စည်းများကို လိုအပ်သော အနက်ထူးများဖြင့် သုံးနှုန်းနေကြကြောင်း ထင်ရှားသည်။ အချို့ ကြိယာပစ္စည်းများ၏ မူလအဓိပ္ပာယ် တိမ်ငုပ်နေပြီကို ထောက်လျှင် ကြိယာ ပစ္စည်းများ သုံးနှုန်းနေသည့်ကာလမှာလည်း ကြာညောင်းခဲ့ပြီဟု ဆိုနိုင်ရာသည်။ ကြိယာပစ္စည်းများ အသုံးနိုင်မြဲနေပြီဖြစ်သည့်အလျှောက် မင်စာဆရာသည် မိမိ ဝါကျဖွဲ့စည်းမှုအတတ်ပညာဖြင့် မိမိပြောလိုသည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထိထိ ရောက်ရောက် ပြောနိုင်စွမ်းရှိနေခဲ့သည်။

စကားပြေအတတ်ပညာ၌ ဝါကျဖွဲ့စည်းမှုနည်းတူ ဝါကျချိတ်ဆက်မှု လည်း အရေးကြီးသည်။ သစ်ဝါးကောင်းကာမျှဖြင့် အိမ်ကောင်းတစ်ဆောင် မဖြစ်။ ထိုသစ်ဝါးတို့ကို နေရာတကျ စုစည်းဆက်စပ် ဆောက်လုပ်တတ်မှ သာလျှင် အိမ်ကောင်းတစ်ဆောင် ဖြစ်လာတတ်သည့်နည်းအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ရှေ့နောက် ဝါကျအချိတ်အဆက်မကောင်းလျှင် ခြေပြေပြစ်ပြစ် ချည်းချည်းရုံးရုံး ရှိသော စာဟု မဆိုနိုင်။ စာဖတ်သူ၏အာရုံကို ထိန်းထားနိုင်သည့် အစွမ်းမျိုး ထိုစကားပြေတွင် မရှိနိုင်။ ဝါကျအချိတ်အဆက်ကောင်းမှ စာဖတ်သူ၏အာရုံ ကို စာနှင့်တပါတည်းကပ်နေအောင် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သည်။ လောကထိပ်ပန် မင်စာဆရာကား ဝါကျဖွဲ့စည်းမှုအတတ်ပညာရှိကာမျှ မဟုတ်။ ဝါကျ ချိတ်ဆက်မှု၌လည်း မင်စာဆရာသည် သတိကြီးသူ ဖြစ်သည်။ နေရာကို ချွေချွေတာတာ အသုံးချ ရေးသားရသော ဤမင်စာအရေးအသားမှာပင် မကြာမကြာ ရှေ့ဝါကျနှင့် နောက်ဝါကျ ချိတ်ဆက် ရေးသားတတ်သည်။

စစ်ခြေဆည်း၏။ ဆည်းပြီးရကား?၊
ရဟန်းမု၏။ မူပြီးရကား ထွက်စေသောတည်း?၊
လက်ဝါးဦးထက်ချိ၍ ငို၏။ ငိုပြီးရကား?၊^{၇၃}

ဟူသော ဝါကျချိတ်ဆက်ပုံများကို ကြည့်နိုင်သည်။

ဝါကျဖွဲ့စည်းခြင်း ဝါကျချိတ်ဆက်ခြင်း၌ မင်စာဆရာ သတိရှိပုံကို သိကြရပြီ။ ထိုနောက် ဝါကျ၏ အင်္ဂါရပ်များဖြစ်သော ပုဒ်များ စကားလုံးများ ဖွဲ့စည်းပုံကို ကြည့်အပ်သည်။ ပုဒ်များဟူရာ၌ ကတ္တားပုဒ် ကံပုဒ် ဝိသေသန ပုဒ်ဟူ၍ သုံးမျိုးခွဲခြား လေ့လာနိုင်ရာသည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုခေတ်က ယခုခေတ်စကားပြောရာမှာနည်းတူ ဝိဘတ်ပုဒ်များ အသုံးနည်းရာ ကတ္တားပုဒ် ကံပုဒ် ခွဲခြားသိရန်ခက်ခဲတတ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကတ္တားပုဒ်အဖြစ် ထင်ရှား စေရန် "ကား"ဟူသော ဝိဘတ်ကို သုံးတတ်သည်။ "အကိုကား မအောင် ညီကားအောင်၏"^{၇၄}ဟုသကဲ့သို့တည်း။ ထို"ကား"သည် တစ်ခါတစ်ရံ ကံပုဒ် ဝိဘတ် ဖြစ်နေပြန်သည်။ "သားကြီးကား အိမ်ရှေ့မင်း မြှောက်၏။ သားထွေး ကား စစ်သူကြီး မြှောက်၏"^{၇၅}ဟု ဖွဲ့ပုံကို ကြည့်နိုင်၏။ "ကား"မှတစ်ပါး "တည်း"ကိုလည်း ကတ္တားဝိဘတ်အဖြစ် သုံးသေးသည်။ "မယားတည်း ဘုရားလောင်း ဝမ်းရှိလျက် ပြေးခဲ့၏"^{၇၆}ဟု ဖွဲ့သည်။ ထို"တည်း"သည်လည်း အစဉ်အမြဲ ကတ္တားဝိဘတ်မဟုတ်ပြန်။ "ဘုရားလောင်းကတည်း"^{၇၇}ဆိုရာ၌ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း။ "အထက် တက်အိုသောတည်း"^{၇၈} ဝါကျဆက် စကားအဖြစ် သုံးသေးသည်။ ကံပုဒ်ဝိဘတ်အဖြစ်မူ "ကား"အပြင် "အား"နှင့်

“ကို”တို့ကို ထိုစဉ်ကပင် သုံးနေခဲ့ပြီး “မင်းကြီးအား ပုန်ဆုံ”^{၈၅} “မင်းကို လည်း သတ်လို၏”^{၈၆} ဟူသောဝါကျတို့ကို ကြည့်နိုင်သည်။

ဤမင်စာတွင် ဝိသေသနပုဒ်နောက်ဆက် “သော”ကို သုံးနှုန်း ဖွဲ့စည်း ပုံများမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်။ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်တွင်
ဘုရားလောင်း အသော မု၏
ဘုရားလောင်း အိမ်ပုတ်သော စမ်း၏
ဓမ္မရစ်သောဖြင့် စမ်း၏
ဓရမုတ်သော စမ်း၏^{၈၇}

စသည်ဖြင့် “သော”အသုံးကို တွေ့နိုင်၏။ မျက်မှောက်ခေတ်သုံး “လှပသော” “ကောင်းသော”ဟူသော နာမဝိသေသနပုဒ်များတွင် ပါသည့် “သော”နှင့် မတူချေ။ မတူသည့်အတွက် ထိုစဉ်က “သော”ကို စနစ်တကျ မသုံးတတ် သေးဟု မဆိုရာ။ သို့သော် သူ့ခေတ်သူအခါက အသုံးပင် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရ၏။ ထို့နောက် သူ့ခေတ်သူအခါက မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ထိုသို့သုံးသည်ကို သာ စူးစမ်းရ၏။ ဤတွင် မဟောသမေဓမ္မင်္ဂါလာသော ဆောက်ပါဝါကျများ ကို သတိထားမိ၏။

ကန်ပြုစေသော အခြင်း သိ၏။
ဥယျာဉ်ပြုစေသောအခြင်း သိ၏။^{၈၈}

ဟူသော ဝါကျများမှာ ပြည့်ပြည့်စုံစုံဆိုထားသော ဝါကျများ ဖြစ်၏။ သို့သော် မင်စာခေတ်ကမူ စကားကိုချုံ့လိုသည့်အခါ “အခြင်း”ကို ချန်လှပ်၍ ပြောဆို ရေးသားလေ့ရှိဟန်တူ၏။ အလားတူ အကြောင်းအရာကိုပင် “အခြင်း”ဟု မထည့်ပဲရေးပုံကို တွေ့နိုင်သေး၏။

“နွားလား သားဖွားစေသော သိ၏။
ထမင်းချက်စေသော သိ၏။”^{၈၉}(၁၄၀)

ထိုကြောင့် “သော”သည် ထိုစဉ်ကာလက ကြိယာကို နာမ်ပြုရာတွင် သုံးသည့် နောက်ဆက်ဖြစ်ခဲ့ရ၏။ သို့သော် အလားတူပုဒ်အဖွဲ့ပင် “သော”ကို ချန် လှပ်၍ “ခြင်း”ကိုသာ သုံးသည့်အခါများလည်း ထိုစဉ်ကတည်းက ရှိခဲ့၏။ ဤမဟောသမေဓမ္မင်္ဂါမှာပင်

ပုတ်သင်ဖီခြင်း သိပေ၏^{၉၀}

လင်ဟောင်းကြောင့်ရယ်သော မိန့်ခြင်း ဘုရား ဖြစ်၏^{၉၁}
ဟု ရေးပြန်၏။ ဤအချက်ကို ထောက်လျှင် မျက်မှောက်ခေတ် ကြိယာနာမ် နောက်ဆက် “ခြင်း”၏ သမိုင်းအစကို မြင်နိုင်ပြီဖြစ်သည်။ မူလက “အခြင်း”ဟူသော နာမ်ပုဒ်နှင့် နာမဝိသေသနပုဒ်နောက်ဆက် “သော”တို့ ဆက်စပ်လျက် ပြောဆို သုံးနှုန်းခဲ့ကြ၏။ “ကောင်းသောအခြင်း” ဟု ပြောဆို ပုံမျိုး ဖြစ်၏။ နောင်အခါ “ကောင်းသော” ဟုလည်းကောင်း “ကောင်းခြင်း” ဟုလည်းကောင်း တစ်ခုမဟုတ်တစ်ခု ဖြုတ်လျက် ပြောဆိုလေ့ ပြုကြ၏။ သို့သော် “သော”မှာ ပင်ကိုကပင် နာမဝိသေသနနောက်ဆက်အဖြစ် အသုံး များလျက်ရှိရာ “ကောင်းခြင်း”ဟူသောပုဒ်ဖွဲ့ပုံမျိုးသာ တည်ရစ်ခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင် ရာ၏။ “ခြင်း”နောက်ဆက်ဖြင့်ဖွဲ့သော ကြိယာနာမ်အမျိုးအစားကို ယခုအခါ အပြောစကား၌ မသုံးတော့ပြီ။

အလားတူပင် မြန်မာဝါကျ အကြောင်းပြုပုံ “ကြောင့်” ဖြစ်လာပုံ ကိုလည်း ဤမင်စာများတွင် မြေရာမံနိုင်သေးသည်။ “သိလိုသောကြောင့်၏” “သားနှစ်ယောက်အကြောင်း”စသော အရေးအသားများကြောင့် ဖြစ်သည်။ “အကြောင်း”ကို ဆောက်ဖြစ်သဖြင့်ပြောဆိုရာက အကြောင်းပြုပုံ “ကြောင့်” ဖြစ်လာသည်မှာ ထင်ရှားသည်။

ဤမင်စာပါ ပုဒ်ဖွဲ့ပုံများ စကားဖွဲ့ပုံများ စာလုံးပေါင်းများကို သုံးသပ် လျက် မင်စာရေးသူမှာ ဗွန်များ ဖြစ်တန်ရာ၏ဟု သုတေသီများက အဆိုပြုကြ ပြန်၏။ ဗွန်များကိုယ်တိုင် မရေးသားလျှင် ဗွန်များ ကြည့်ကြပ် ရေးသားခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ဆိုကြကုန်၏။^{၉၂} ထိုအဆိုကိုပြုရာ၌ ဆောက်ပါပုဒ်ဖွဲ့ပုံများကို ကိုးကားတတ်ကြ၏။

မင်းကာသိကရာဇ်^{၉၃}

မြန်မာဘာသာဖွဲ့ပုံနေ့စံအရသော် ကာသိကရာဇ်မင်း ဟု ဖွဲ့သင့်၏။ အထူးပြုပုံ က ရှေ့ အထူးပြုခံကနောက် ဖြစ်ရပေမည်။ ယခုသော် မင်းကာသိကရာဇ် ဟု ဖွဲ့ထားပေ၏။ အထူးပြုခံက ရှေ့၊ အထူးပြုပုံက နောက် ဖြစ်နေလေသည်။ ထိုဖွဲ့ပုံနေ့စံကား ဗွန်ဘာသာ ဖွဲ့ပုံနေ့စံ ဖြစ်၏။ ဗွန်တို့လက်ရာဟု ယူဆချင် ရော ကောင်းနေသည်။

ရသေ့သီတင်းသုံးသောအားဖြင့်

စစ်ကြီးလေးပါးသောငါ့

သတို့သားမိန်းမမြေပုံကလှသောနှင့် မြားသသမား မြားဆင်
သောငါ့

သောအဖွဲ့အချို့တွင်လည်း အထူးပြုပုဒ်များသည် အထူးပြုပုဒ်နောက်တွင်
ရောက်လျက်ရှိ၏။ မြန်မာဘာသာဖွဲ့ပုံအရသော် "သီတင်းသုံးသော ရသေ့
အား" "လေးပါးသော စစ်ကြီး" "မြေပုံကလှသောသတို့သားမိန်းမနှင့် မြား
ဆင်သော မြားသသမား"ဟူ၍သာ ဖွဲ့ရပေမည်။ ထိုသို့ မွန်တို့၏ပုဒ်ဖွဲ့ပုံနောက်
သုံးသဖြင့် မွန်တို့၏လက်ရာဟု ယူဆချင်ရာ ဖြစ်နေပြန်သည်။

ထိုအတူကောလုံးများတွင်လည်း "ခုရ" ဝေါဟာရသောကောများမှာ မွန်
ကောမုလာ၏။ "စရပ်" သည်လည်း မွန်ကောမုလာ၏။ မစင်ဟု
အဓိပ္ပာယ်ရသော မွန်ကော "ဟရက်" ကိုလည်း ချေးငှားသုံးနှုန်းထား
လိုက်သေး၏။ ထိုအချက်တို့ကိုထောက်၍ မွန်တို့၏လက်ရာဟု မှန်းဆကြခြင်း
ဖြစ်သည်။ ဤတွင် အထူးပြုပုဒ်နှင့် အထူးပြုပုဒ်တို့ နေရာထားပုံ သာဓကမှာ
အထူးဆိုဖွယ်မရှိ။ ဤဖွဲ့ပုံများတွင် မွန်၏ဩဇာမကင်းကြောင်း ရာဇကုမာရ်
ကျောက်စာအကြောင်းဆွေးနွေးစဉ်က ဖော်ပြခဲ့ပြီး သို့သော် ကောလုံးအသုံးအနှုန်း
နှင့် ပတ်သက်၍မူ များစွာစဉ်းစားဖွယ်ရာ ရှိသည်။ တွေ့ရှိရသော မွန်ဝေါဟာရ
များမှာ မဆိုလောက်သာရှိသည်။ မွန်မွေးစား ကောလုံးပါသဖြင့် မွန်ပညာရှင်
တို့၏လက်ရာဟုဆိုရလျှင် ပါဠိသက္ကတ မွေးစားကောလုံးပါသဖြင့် ပါဠိ
သက္ကတ ပညာရှင်တို့၏လက်ရာဟု ကောက်ချက်ချဖွယ်ရာ ဖြစ်တော့မည်။
ပါဠိသက္ကတမွေးစားကောလုံးများကိုသုံးထားသည်မှာ မွန်ကောလုံး အရေ
အတွက်ထက် များစွာပိုပေလိမ့်မည်။ "အနဝါစိတောင်း၏" သွက် "ပြသဒါ"
"ဂဗြတ" သည်ဖြင့် အများအပြား တွေ့နိုင်သည်။ ထို့ပြင်
မစင်အစား "ဟရက်" ကိုသုံးသည့်အတွက် ပို၍စဉ်းစားရာကောင်းသေးသည်။

ဤမင်စာရေးစဉ်က မြန်မာတို့ အသုံးအနှုန်း များစွာယဉ်ကျေးစ ပြု
နေပြီး ကလေးမျက်နှာမြင်သည်ကို ယခုအခါ၌ ကလေးမွေးသည်ဟု သုံးလှ
သုံးထ ရှိကြသည်။ မင်စာတွင်မူ "မိုးရှမြင်၏" ဟုရေးသည်။ အမိဝမ်းမှ

ထွက်မြောက်လျက် မိုးကောင်းကင်ကို ရှေးဦးစွာတောင်မြင်ရသည့် အခြင်းအရာ
ကို ခွဲ၍ ထိုကောလုံး ဖန်တီးခဲ့ဟန်တူသည်။ ထိုအတူ ကိုယ်ဝန် ရှိသည်ကိုလည်း
"ဝမ်းရှိလျက်" ဟုသုံးသည်မှာ ဘာသာကောလုံး ယဉ်ကျေးမှုကို သက်သေပြ
နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုမျှဖြင့်လည်း မရောင့်ရဲခဲ့သေး။ "ပဋိသန္ဓေ
ခွဲ" ဟုသော ဝေါဟာရကိုလည်း သုံးခဲ့သေးသည်။ ရံခါရံခါ၌ ဘာသာရင်း
ဝေါဟာရအစား ဘာသာခြားကောလုံးကို ယူငင်သုံးနှုန်းခြင်းသည် ပိုမို ယဉ်ကျေး
သယောင်ရှိသည်ဟု ထိုစဉ်ကတည်းက မြန်မာတို့ သဘောပေါက် ခံစားခဲ့ကြပုံ
ရသည်။ "သေသည်" ဆိုသောကောလုံးထက် မွေးစားကောလုံးနှင့်ယှဉ်သည့် "အနိစ္စ
ရောက်သည်" ဟုသော အသုံးက ပိုမိုယဉ်ကျေးသယောင်ရှိသည့်သဘောဖြစ်
သည်။ မိမိဘာသာရင်းအသုံးအနှုန်းကို ကြားရသည့်အခါထက် ဘာသာခြား
ကောလုံးကိုကြားရသည်က နာဂင်သက်သာသယောင်ရှိသည်။ ဤမင်စာတွင် မွန်
ဝေါဟာရ "ဟရက်" ကို သုံးရာ၌လည်း ဤနည်းတူစဉ်းစားရာသည်။ စင်စစ်
အားဖြင့် မြန်မာတွင် မစင်နှင့်ဆက်စပ်၍ ကောလုံးများရှိပြီး ဖြစ်သည်။
မဟောသဓဇာတ်မှာပင် စုလနီဗြဟ္မဒတ်မင်းနှင့် ကောဝင်ပုဏ္ဏား ဥယျာဉ်တွင်း၌
တိုင်ပင်နေစဉ် ကျေးသားက ပုဏ္ဏားအား ပြုမူပုံကို "ကျီး ပုဏ္ဏားခံတွင်း ချီး
ပါ၍" ဟု ရေးသည်။ ထိုအသုံးသည် ထိုစဉ်ကပင် အရပ်သုံးအရိုင်းသုံး
ကောလုံး ဖြစ်သည်။ တေမိဇာတ် တေမိမင်းသားအား ရွံရှာအောင် မစင်ဖြင့်
စမ်းသပ်ရာမှ "ဘုရားလောင်း ကျင်ကြီး စမ်း၏" ဟု ရေးပြန်သည်။
မိမိတို့ကြည်ညိုသော ဘုရားလောင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အခါ "ကျင်ကြီး" ဟု
ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေး သုံးတတ်ပြန်သည်။ ဤသို့ မိမိတို့ကိုယ်ပိုင် အယဉ်သုံး
ကောလုံးရှိပြီး ဖြစ်ပါလျက် မွန်ကော "ဟရက်" ကို အဘယ်ကြောင့် သုံးပါ
သနည်း။ ဇာတ်လမ်းအဆက်အစပ်ကိုကြည့်လျှင် အလွယ်တကူ သဘောပေါက်
နိုင်သည်။ ဇာတ်လမ်းမှာ မဟောသဓဇာတ်နိဂုံး အမရဒင်္ဂီက မဟောသဓအပေါ်
မကောင်းကြံသော အမတ်ကြီးလေးပါးအား ဆုံးမသည့်ဇာတ်လမ်း ဖြစ်သည်။
အမတ်ကြီးလေးပါးလုံးအား မစင်တွင်းသို့အရောက်ပို့ခဲ့သော အခန်းဖြစ်သည်။
ဤနေရာတွင် "သုခမိန်လေးယောက် ဟရက်မှာ ယုခေ၏" ဟု ရေးခြင်း
ဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးအောင် အားထုတ်သည်ထက် ရယ်ပြုံးဖွယ်ဖြစ်အောင်
အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ ထိုစဉ်က မြန်မာတို့လောကဝယ် မွန်ကော
"ဟရက်" ကို ရယ်ပြုံးဖွယ်ရာကောလုံးအဖြစ် သုံးခဲ့ပေလိမ့်မည်။

ခေတ်လယ်ကာလမင်္ဂလာဟုပင် ဆိုရသင့်ကောင်း လောကထိပ်ပန်မင်္ဂလာ
 ကောင်းအသုံးအနှုန်းများကား အဆင့်အတန်း နိမ့်ကျသည်ဟု မဆိုသား။ ပါဠိ
 သက္ကတ မွေးစားကောင်းလုံးများပင် မူလအသွင် ပျောက်လျက်ရှိပြီ။ ဤကား
 ကောင်းလုံးမွေးစားရာ၌ မွန်နှင့် မြန်မာတို့ကွာခြားချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။
 ပါဠိသက္ကတကို မွန်တို့ မွေးစားသည့်အခါ မူလကောင်းသံနှင့် တတ်နိုင်သမျှ
 နီးစပ်အောင် ယူငင်လေ့ရှိသည်။ "ဣဒ္ဓိ"ကို "ရိဒ္ဓိ"^{၁၁၁}၊ "အာနဘာဝ"ကို
 "အာနဘာဝ်"^{၁၁၂}၊ "ဒုစရိတ"ကို "ဒုစရိတ်"^{၁၁၃}၊ သက္ကတ "ရာဂ်"ကို
 "ရာသ်"^{၁၁၄} သေသ်ဖြင့် အနည်းငယ်သာလှီးလွှဲမွေးစားတတ်ကြသည်။ ဤတွင်
 အသွင်ပြောင်း မွေးစားပုံမျိုး ရှေးမွန်တို့ ကျင့်သုံးလေ့မရှိဟု မဆိုလို။ များစွာ ရှိ
 သည်။ မွန်ကောင်းသံဖွဲ့ပုံစနစ်၊ မွန်ကောင်းလုံးဖွဲ့ပုံစနစ်နှင့် ညီညွတ်အောင်လည်း
 မွေးစားတတ်ကြသည်။ အမျိုးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ပါဠိကောင်း "ကုလ"ကို
 "ကိရ်ကုလ်"^{၁၁၅}ဟု မွန်စာမိပတ်ဖွဲ့ပုံစနစ်အတိုင်း အသွင်ပြောင်း မွေးစားသည်။
 "ဣန္ဒ" (သိကြား)ကို "ဣန်"^{၁၁၆}ဟု မွေးစားသည်။ သို့သော် အသွင်မပျက်
 မွေးစားသည့် ကောင်းလုံးအရေအတွက်က များပေမည်။ လောကထိပ်ပန်မင်္ဂလာ
 ရေးထိုးစဉ်က မြန်မာတို့ကား ထိုသို့ မဟုတ်။ အသွင်မပျက် မွေးစားသည့်
 ကောင်းလုံးအရေအတွက်က နည်းလျက်ရှိပြီ။ "အနဝါသ်" "ပရိသန္တိ" "ဗြသဝါ"
 "ဂဗြာ"တို့လောက်သာ မူလအသွင်နှင့်နီးစပ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြား
 မွေးစားကောင်းလုံးများမှာ ကောင်းသံများစွာပြောင်းလဲနေခဲ့ပြီ။ မင်္ဂလာတွင်ပါသည့်
 မွေးစားကောင်းလုံးအမျိုးကို စာရင်းကောက်နှိုင်းယူဦးကြည့်လျှင် ပိုမို ရှင်းရှင်း
 လင်းလင်း ဖြစ်နိုင်ပေမည်။^{၁၁၇}

သက္ကတ/ပါဠိ	မွန်	မြန်မာ	ခေတ်
အမဇ္ဈ(ပ)	အမာတ်(၃၉)	အမတျာ(၅၇)	အမတ်
အမာတျ(သ)			
ဥဒိ		ဥတ်ဇာ(၇၆)	ဥဇာ
ဇုပ		ပုထိတ်	ပုထိုး
ဥယျာန(ပ)	ဥျာန	ဥယန်(၈၅)	ဥယျာဉ်
ဥျာန(သ)			

ရဝိ(သ)	ရိသိ(၅၇)	ရသိယံ(၈၉)	ရသေ့
ဇရမ(သ)	ဇရမ္မ (၇၅ နှင့် ၈၂)	တယံ(၇၅)	တရား
လက္ခဏ		လက္ခာ(၉၈)	လက္ခဏာ
သကြ(သ)	သန်(၅၇)	သကြာ(၉၉)	သိကြား
ရဏ		ရဏာ(၁၀၀)	ရဏား
နိရယ	နရက် (၈၈ ၂၁)	ဗြာယ်(၁၀၀)	ဇရဲ
နာထ/ဓာဝ	ဓာဝတာဝ်(၃၂)	နတ်(၁၂၇)	နတ်
အလမ္ဗာယ	အလမ္ဗာယ် (၈၈ ၁၀)	အလမ္ဗာယ် (၁၀၇)	အလမ္ဗာယ်
ဂရဋ္ဌ(ပ)	သုပရ်	ကလုန်(၁၀၇)	ကဋ္ဌန်
သုပရ်ည(သ)	(၇၅ နှင့် ၈၂)		
နာဂ	နာဂ်	နဂါ(၁၀၇)	နဂါး
ဧကြိမ(သ)	ဧကြိ (၈၈ ၉၆)	ဧကြိ(၁၄၆)	ဧကြိ ဧကြိ
ဗြဇညာ(သ)		ဗြဇညာ(၁၀၇)	ဗညာ
အက္ခာဘိဏီ	အက္ခာဘိနီ (၈၈ ၁)	အက္ခာဘိနီ (၁၆၄)	အက္ခာဘိဏီ
ပုဇေတိ	ပုဇာတ်(၉၀)	ပုဇာတ်(၁၆၅)	ပုဇော်
ဇန္ဒန	ဇန္ဒန် (၈၈ ၉၉)	တန်စိကျ(၁၀၆)	ဇန္ဒကူး

ကောင်းလုံးများမွေးစားရာ၌ မြန်မာတို့သည် မွန်တို့နည်းတူ သက္ကတမှ
 လည်းကောင်း ပါဠိမှလည်းကောင်း အလွှဲသင့်သလို မွေးစားကြသည်။
 "အမတျာ" "ရသ" သေသ်တို့ကို သက္ကတမှ ယူသော်လည်း "အလမ္ဗာယ်"
 "နဂါး" သေသ်တို့မှာ ပါဠိမှမွေးစားခြင်းဖြစ်သည်။ "အမာတျ"ကို "အမတျာ"၊
 "ရဏ" ကို "ရဏာ"ဟု ကောင်းသံပြောင်းလဲရွတ်ဆိုရာတွင် အသံမကွာခြားလှ
 သော်လည်း "ဇရ်မ" ကို "တရား"၊ "ဂရဋ္ဌ"ကို "ကလုန်"ဟု ပြောင်းလဲ
 ရွတ်ဆိုရာတွင်မူ အသံ အလှမ်းကွာလှသည်။ ဤမင်္ဂလာရေးဆိုနံတွင် မွန်တို့က

"ခရီး"ကို "ခရီး"ဟုသာ သုံးနှုန်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ကလုန်ကိုလည်း "သုဝရီ" ဟုသာ သုံးသည်။ စကားလုံး မွေးစားသည့်အခြေခံချင်း မတူသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤသဘောကို "နတ်"ဟုသောဝေါဟာရ မွေးစားပုံ၌လည်း ကြည့် နိုင်သည်။ ပါဠိဘာသာတွင် "ဒေဝ"ဟုသာရှိသည်။ ဗွန်တို့က "ဒေဝတာ"ဟု မွေးစားသည်။ မြန်မာတို့က ထိုစကားအစား "ကိုးကွယ်ရာ"ဟု အဓိပ္ပါယ် ရသည့် "နာထ"ဟုသောစကားကို "နတ်"ဟု အသွင်ပြောင်းလျက် မွေးစား သည်။

မင်္ဂလာဆရာကား စကားလုံးများမွေးစားရာ၌သာ မြန်မာအသွင်ပြောင်း သည် မဟုတ်။ ဇာတ်တော်လာ အကြောင်းအရာတို့ကို ပြောဆိုရာ၌လည်း အတတ်နိုင်ဆုံး မြန်မာလိုပြောရန်အားထုတ်သည်။ သက္ကတပါဠိ စကားများကို အတတ်နိုင်ဆုံးရှောင်သည်။ ယခုအခါ "သဇ္ဇာ"ဆိုသော စကားသည် မြန်မာ ဘာသာစကား ဖြစ်လျက်ရှိပြီ။ "သဇ္ဇာပြုသည်" "သဇ္ဇာဆိုသည်" ဝေသည်ဖြင့် ပြောလေ့ရှိပြီ။ သို့သော် မင်္ဂလာဆရာက ထို"သဇ္ဇာ"ဆိုသော ဝေါဟာရကို သုံးလိုဟန်မတူ။ "တွန်တံ"ဟုသောဝေါဟာရကို သုံးသည်။ "တွန်တံ"မူ၌ သံ ခြေချင်းမှ လွတ်ခဲ့ရကား "၁၁၀" နှင့် "အမိအဖ နတ်သမီး မင်း တွန်တံ"မူရကား အဆိပ်ခပ်ကယ်လည်း ကျခဲ့၏ "၁၁၀"ဟုသောပါဏတို့တွင် တွေ့နိုင်သည်။ "တွန်တံ"သည် ထိုခေတ်သုံးစကား ဖြစ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ သက်ရှိသတ္တဝါများကို သတ်၍ နေနတ် မီးနတ်စသော နတ်တို့အားပူဇော်သည့်ခေလကို ယခုအခါ "ယဇ်ပူဇော်သည်"ဟု ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြသည်။ "ယဇ်"ဟုသော သက္ကတ စကားကိုရှု၍ ပြောဆိုခြင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ယဇ်ပူဇော်သောသတ္တဝါတို့ကိုလည်း "ယဇ်စာ"ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ သို့သော် မင်္ဂလာတွင် ထိုဝေါဟာရအစား "မီး အစာ"ဟု မြန်မာလို ပီပီသသ သုံးသည်။ ထိုပြင် မဟာနေကဇာတ်ကိုရေးသား သည့်အခါ နေကမင်းသား အိပ်ခက်နေရာကျောက်ဖျာအနီးသို့ မောင်းသူမပါ ပဲရောက်လာသည့်ရထားကို "ဖုဿရထား"ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ မင်္ဂလာဆရာ သည် ထိုဘာသာခြားစကားသက်သက်ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသော ဝေါဟာရကိုသုံး ရန် ဝန်လေးပုံရသည်။ ထိုကြောင့် ထိုရထား၏သဘောသဘာဝကို ဆင်ခြင် သည်။ ဤရထား၏သတ္တိထူးတစ်ရပ်မှာ မောင်းသူမပါပဲ ဘုန်းရှင်ကံရှင်ထံသို့ မိမိအလိုလို သွားနိုင်သောသတ္တိ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဆိုက ဤရထားသည်

အသက်ရှိသည်နှင့်ဘာမျှမခြား။ ထိုအတွေးကိုရသောအခါ "ရထားရှင်"ဟုသော ဆီလျော်အပ်စပ်သည့် ဝေါဟာရထူးတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးခဲ့သည်။ ငရဲများ အကြောင်း ရေးသည့်အခါ၌လည်း လောဟက္ခန္ဓိငရဲအမည်ကို "လောဟက္ခ"ငရဲ ဟု အနည်းအကျဉ်းမျှ အသံ ပြုပြင်၍ပြောသော်လည်း အခြားငရဲအမည်ကိုမူ "ဓမ္မစံသော သံလက်ပံ"၁၂၀ဟု မြန်မာဘာသာပြန်၍ရေးထားသည်။ မြန်မာ ဝေါဟာရ ကြွယ်ဝလာအောင် အားထုတ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ပါဠိဘာသာစကား မတတ်ကျွမ်းသေးသည့် မြန်မာများအတွက်ရည်ရွယ်၍ တတ်နိုင်သမျှ မြန်မာလိုပြောခဲ့သည်ဟု ယူနိုင်လေသည်။ ထိုနောက် "အရုပ်" ဆိုသောစကားအစား မြန်မာစကားစစ်စစ်သုံးနှုန်းပုံကို ကြည့်နိုင်သေးသည်။ ယခုခေတ် သုံးနှုန်းလျက်ရှိသော "ရုပ်" "အရုပ်"ဆိုသည်တို့မှာ ပါဠိ "ရူပ" ဟုသောစကားမှ သက်လာသောစကား ဖြစ်သည်။ ရှေးဗွန်တို့ကမူ "ရုပ်"ဟူ၍ ပင် သုံးသည်။ ၁၂၁ မင်္ဂလာဆရာသည် ဤနေရာ၌လည်း ပါဠိစကားကိုသုံးရန် ဝန်လေးဟန်တူသည်။ စောမိယဇာတ်ကို ရေးသောအခါ ဆင်ရုပ်ခြင်းရုပ်များဖြင့် အလိုစမ်းသည်ကို "ဘုရားလောင်း ဆင်မြင်းယောင် ခမ်း၏"၁၂၂ဟု ရေးသည်။ ယခုအခါ ထို"အယောင်"ဟုသောဝေါဟာရကို "အယောင်ဆောင်သည်" "လှယောင် ဖန်ဆင်းသည်"ဟုသော အသုံးအနှုန်းများတွင်သာ တွေ့ရတော့ သည်။ ပါဠိသက် "ရုပ်"ကပိုမိုတွင်ကျယ်လျက်ရှိပြီ။ ရှေးမြန်မာတို့က မြန်မာ ဘာသာစကားသက်သက်ဖြင့် ပြောဆိုသုံးနှုန်းရန်အားထုတ်ခဲ့သော်လည်း နောင်း မြန်မာတို့က ဘာသာခြားစကား မွေးစားရန် ပိုမို စိတ်သန်ကြဟန်ရှိသည်။

မင်္ဂလာခေတ်က အသုံးအနှုန်းများမှာ မြန်မာပီသရုံသာမက ကျစ်ကျစ် လျစ်လျစ် ထိထိမိမိလည်း ရှိသည်။ အမျိုးအသုံးများမှာ မျက်မှောက်ခေတ် နား အတွက် ဆန်းနေနိုင်သည်။ တရားသူကြီးကို "တရားဆင်"၁၂၃ဟု သုံးသည်။ တရားအမှုများရှိသည့်အခါ ဆင်ခြင်ရသည့်အတွက် ထိုသို့သုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်မည်။ အောင်သူ့ကို "အောင်သည်"၁၂၄ဟု သုံးသည်။ နှစ်ဘက်အဆင်ပြေ အောင်မြင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရသည့်အတွက် ထိုသို့ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်မည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားကြသည်ကို "ခတ်မျက်"၁၂၅ဟု သုံးသည်။ ဝေါသပွားရာက ထိခတ်ကြခြင်းကို ရည်ညွှန်း သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်မည်။ ထိုအတူ ဆံပင်ဖြူတွေ့သည်ကို "ဦးဖြူ"၁၂၆၊ အိမ်မီးရှို့သည်ကို "အိမ်ဖုတ်"၁၂၇၊

အိမ်သို့ခေါ်သည်ကို "အိမ်သွေး" ၁၂၂ စသည့် အသုံးဆန်းအမျိုးကို တွေ့နိုင်သေးသည်။ ဝဋ္ဌဘာသာထုံးစံအရ အရိုအသေပြုသည်ကိုလည်း "နောက်ခိုး" ၁၂၉ ဟုလည်းကောင်း၊ "ရေခိုး" ၁၃၀ ဟုလည်းကောင်း နှစ်မျိုးသုံးသည်။ အရိုအသေအပြစ်ရသု၏ နောက်ဘက်ကနေ၍ အရိုအသေပြုလျှင် "နောက်ခိုး"၊ ရေဘက်မှနေလျက် အရိုအသေပြုလျှင် "ရေခိုး" ဟု ခွဲခြားသုံးနှုန်းခဲ့ပုံရသည်။ အသုံးအနှုန်းများ နေရာတကျ ဖန်တီးသုံးနှုန်းသွားသည်မှာ လေးစားဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။

ထူးခြားသည်မှာကား နာမ်ပုဒ်နှစ်ခုကို ကြိယာပုဒ်အဖြစ် သုံးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မဟာဓနကဇာတ်တွင် နံနက်လင်းလာသည်ကို "နံနက်ရကား" ၁၃၁ ဟု သုံးသည်။ ထိုဇာတ်မှာပင် ပုထိုးတည်သည်ကို "ပုထိုး၍" ၁၃၂ ဟု သုံးသည်။ ဤအသုံးနှစ်ရပ်ကြောင့် နားလည်ရခက်ကြောင်း သုတေသီတို့ ဆိုသည်။ ၁၃၃ ဤနေရာတွင်ပင် မွန်တို့၏ ဘာသာစကားလေးကို မြန်မာတို့ ယူပြန်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မွန်တို့သည် ပါဠိနာမ်စကားလုံးအမျိုးကို လိုအပ်လျှင် လိုအပ်သလို ကြိယာအဖြစ် သုံးလေ့ရှိသည်။ ရွှေစည်းခုံ မွန်ကျောက်စာတွင် သုကို ရှမ်းသာမည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် "သိသိုး" ၁၃၄ ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခကို ဆင်းရဲသော ဟူသည့်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် "ဥျက်" ၁၃၅ ဟုလည်းကောင်း သုံးသည်။ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည်ဟု ယခုခေတ်မြန်မာတို့က "ပရိနိဗ္ဗာန်" ကို နာမ်အဖြစ် သုံးသော်လည်း ရှေးမွန်တို့ကမူ ကြိယာအဖြစ် သုံးတတ်ကြသည်။ ၁၃၆ ဝိဇ္ဇာရကို ယခုခေတ်မြန်မာတို့က "အကျယ်" ဟူသောအနက်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသအဖြစ် သုံးသော်လည်း ရှေးမွန်တို့ကမူ "အကျယ်ချဲ့မည်" ဟူသော အနက်ဖြင့် ကြိယာအဖြစ်သုံးတတ်ကြသည်။ ၁၃၇ ထိုကြောင့် နာမ်ပုဒ်ကို ကြိယာပုဒ်သဖွယ် သုံးတတ်ခြင်းကား မွန်တို့၏ဩဇာခံယူခြင်းဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဤမျှဖြင့် လောကထိပ်ပန်မင်္ဂလာတွင် မြန်မာစကား အသုံးအနှုန်းများစွာ ကြွယ်ဝပြီး ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ မွန်တို့ထံမှ အနည်းအကျဉ်း ယူငင်ခဲ့သည်ကိုလည်းကောင်း သတိထားနိုင်ပြီး ထိုကြောင့် လောကထိပ်ပန်မင်္ဂလာကို မွန်ပညာရှင်တို့၏ လက်ရာဟု ယူဆရန်မသင့်။

မွန်တို့ထံမှ မြန်မာတို့ စာရေးခြင်းအတတ် သင်ယူခဲ့သည်မှာကား ဤမင်္ဂလာတွင်လည်း ထင်ရှားလျက် ရှိသည်။ မွန်စာရေးနည်းစနစ်ကို အတုယူပုံ သာဓက အများအပြား တွေ့နိုင်သည်။ သာဓကတစ်ရပ်အဖြစ် "အော" သရ သင်္ကေတကို ကြည့်ကြမည်။ ရှေးမွန်အရေးအသားစနစ်တွင် "အော" သရ သင်္ကေတအဖြစ် "ဒေဝတာဝံ"၊ "တာဝံ" ဟူသော စကားတို့၌ "-ဝံ" ကို သုံးသည်။ "ရောင်" "ဂေါဟ်" "နောရ်" "ဣမောဆ်" စသည်တို့၌ "ဝ-" သင်္ကေတနှင့်သင့်လျော်သော "ဝ" "ဟ" သောစည်းဆုံးတစ်ရပ်ရပ် တွဲစပ်၍ ရေးသည်။ "ဝ" အဆုံးသတ်ပထမသင်္ကေတ(-ဝံ)ကို မွန်အရေးအသားတွင် အတွေ့ရနည်းသော်လည်း မြန်မာတို့က ထိုစနစ်ကို နှစ်သက်ခဲ့ကြဟန်တူသည်။ "ဟာဝံ" ၁၃၈၊ "ပူဇာဝံ" ၁၃၉ စသည် တို့ကိုရေးရာတွင် ထိုသင်္ကေတကိုသုံးသည်။ "သင်္ဘောဝံ" ၁၄၀၊ "ဣတ္ထာဝံ" ၁၄၁ တို့၌မူ ဒုတိယ သင်္ကေတစနစ်ကို သုံးသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ယခုခေတ်အထိအရေးတွင်လျက်ရှိသော "ဝ-" သင်္ကေတ သက်သက်ကိုမူ အများဆုံးသုံးသည်။ ထို့ပြင် မွန်စာလုံးပေါင်းတွင် "အာ" သရ မဟုတ်သည့် အခြားသရတို့ကို ရေးရာ၌လည်း ရေးချ ထည့်လေ့ရှိသည်။ "စိရ်ဟာယ်" ၁၄၂ တွင် ရေးချ(-) နှင့်ယသတ်(-ယ်)ကို တွဲစပ်ရေးထားသည်။ ထို့အတူ "တွာဝံ" ၁၄၃ "တျာဝံ" ၁၄၄ "ဆာန်" ၁၄၅ တို့၌လည်း ရေးချနှင့် သတ်(-င်) နှင့်သတ်(-န်) သင်္ကေတများ တွဲစပ်ရေးထားသည်။ ထိုစာလုံးပေါင်းစနစ်ကို မြန်မာတို့ အတုယူသည်။ "အာယ်" သရရေးပုံကို အတုယူ၍ "ပင်လာယ်" ၁၄၆ "ဣာယ်" ၁၄၇ စသည်ဖြင့် စာလုံးပေါင်းသည်။ "အာင်" သရ ရေးပုံကို အတုယူ၍ "ဝါင်" ၁၄၈ "မင်ရာင်" ၁၄၉ စသည်ဖြင့် စာလုံးပေါင်းသည်။ "အာန်" သရရေးပုံကို အတုယူ၍ "ဝါန်" ၁၅၀ "ကာန်" ၁၅၁ စသည်ဖြင့် စာလုံးပေါင်းသည်။ သို့သော် ထိုစာလုံးပေါင်းများမှာ တည်ညီမိမိမဆိုသာသေး။ တစ်ခါတစ်ရံ ရေးချသင်္ကေတအစား သဝေထိုး(-ဝ-) နှင့် တွဲစပ် ရေးတတ်သေးသည်။ "လျှင်" ၁၅၂ "ညွန်" ၁၅၃ စသည်ဖြင့်ရေးတတ်ကြသည်။ ရေးချနှင့် သဝေထိုးအနက် မည်သည့်သင်္ကေတကို သုံးရကောင်းနိုးခြင်း ဝေခွဲမရဖြစ်ခဲ့ ဟန် တူသည်။ ဝေခွဲမရဖြစ်နေချိန်မှာပင် တဘက်၌လည်း ရေးချနှင့် သဝေထိုး သင်္ကေတများမပါသော "အယ်" "အင်" "အန်" သရသင်္ကေတများကို ရေးစပြုနေခဲ့လေပြီး အရေးအသားစနစ် တည်ညီမိ တိုးတက်သည်နှင့်အမျှ သင်္ကေတများ နည်းနိုင်သမျှနည်းသော ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည့်လက္ခဏာ ဖြစ်သည်။

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာမှာနည်းတူ လောကထိပ်ပန်တွင် "ခ-တ်" သင်္ကေတကို သုံးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ထိုထက်ပိုလျက် "ခ-က်" သင်္ကေတကိုပင် သုံးလိုက်သေးသည်။ "အက်" သရကိုရေးရာတွင် "အောက်" ဟု သဝေထိုး အပို ထည့်လျက် "မျက်" ^{၁၅၆}၊ "မျက်" ^{၁၅၅}၊ "မျက်စိ" ^{၁၅၆} စသည်ဖြင့် ရေး သည်။ အလားတူစာလုံးပေါင်းပုံမျိုးကို ရှေးဟောင်းမွန်စာများ၌ သတိမထားမိ ရာ မြန်မာတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စာလုံးပေါင်း ပမ်းသပ်ချက်တစ်ရပ်အဖြစ် ယူဆနိုင်ရာ သည်။ အရေးအသား အတည်တကျ ဖြစ်လာသည့်အခါ၌ကား သဝေထိုး သင်္ကေတမှာ မျောက်ကွယ်သွားခဲ့ရာသည်။

မွန်တို့ထံမှ အတုယူပုံနောက်တစ်မျိုးမှာ စာရေးရန်နေရာ ခွေတာ သည့်အခါ၌ ဖြစ်သည်။ မွန်အရေးအသားနေစံတွင် နိဂ္ဂဟိတ်နှင့်မသတ်ကို သဘောတူထားလေ့ရှိသည်။ အရေအတွက် "ထောင်" ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော "လင်မ်" ကို သာဓကအဖြစ်ကြည့်နိုင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ "လိမ်" ^{၁၅၇} ဟု ရေး၍ တစ်ခါတစ်ရံ "လင်" ^{၁၅၈} ဟု နိဂ္ဂဟိတ်ကို လုံးကြီးတင်အတွင်း၌ထည့်၍ ရေးတတ်သေးသည်။ ထိုနေစံကိုလည်း မင်စာဆရာ အတုယူသည်။ ကြောနှင့် ငြိမ်းချောက်သည်ကို "ကြောနှင့်ငြိ" ^{၁၅၉}၊ စုစကော တဘက်သို့ တိမ်းသွား ယိုင်သွားသည်ကို "စုစကော တိရကာ" ^{၁၆၀}၊ ခေါ်ယူသိမ်းပိုက်သည်ကို "ခေါ် သိ၏" ^{၁၆၁} ဟု ရေးသည်။ မွန်တို့ထံမှ မြန်မာတို့ နည်းယူကြောင်း ထပ်ဆင့် ထင်ရှားစေသည့် သာဓကပေတည်း။

ထိုသို့ နည်းယူဆဲ ဖန်တီးဆဲဖြစ်သောကြောင့်လည်း စာလုံးပေါင်းရာ တွင် မတည်ညီမိသည့်လက္ခဏာကိုမကြာမကြာတွေ့ရပြန်သည်။ အချို့စကားသံ များကို ရေးရာ၌ စမ်းတဝါးဝါး စာလုံးပေါင်းနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် "အိ" သရနှင့် "အေ" သရအတွက် သင်္ကေတကို ဆုံးဖြတ်ရခက်ခဲ့ဟန်တူသည်။ အဆန်းဟုကား မဆိုသာ။ "အိ" "အေ" "အယ်" သရနှင့်သရသင်္ကေတ သုံး မျိုးမှာ မြန်မာဘာသာစကားသမိုင်းတလျှောက် အပြန်ပြန်အလှန်လှန် လဲလှယ် သုံးနှုန်းခဲ့ကြသောသင်္ကေတများ ဖြစ်ကြသည်။ ဖြည်းဖြည်း ဖြေးဖြေး၊ မျက်စိ မျက်စေ့၊ ပကတိ ပကတေ့၊ နားလည် နားလယ်၊ သော်လည်း သော်လ၊ သေညီစကားသံများကို အလဲအလှယ်ဖြင့် ပြောဆိုရေးသားကြပုံကို ကြည့်နိုင်

သည်။ မင်စာခေတ်က အသံနှစ်မျိုးလုံးဖြင့် ပြောဆိုသော ဝေါဟာရတစ်ရပ်မှာ "ခရီး" ဖြစ်သည်။ "ခရီ" ^{၁၆၂}၊ "ခရိယ" ^{၁၆၃} ဟူ၍ အရေးကွဲနှစ်မျိုး ရှိသည်။ "အိ" သရကို "အေ" သံဖြင့် ရေးခဲ့သည့်နည်းတူ "အေ" သရကို "အိ" သရဖြင့် ရေးသည်လည်းရှိသည်။ "ခေ" ကို "ခိ" ^{၁၆၄}၊ "ဇေ" ကို "နိ" ^{၁၆၅} ဟုရေးသည်။ သို့သော် စာလုံးပေါင်းများကား အတည်ယူ၍ မရ။ တခါတရံတွင်မူ "နိယ" ^{၁၆၆} ဟု ပီပီသသရေးသည်လည်းရှိသေးသည်။ ထို့အတူ "အော်" နှင့် "အူ" သရ သင်္ကေတတို့ကို အရောရောအနှောနှော ရေးသည်ကိုလည်း တွေ့ရ သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာမှာနည်းတူ "သော" ကို တစ်ခါတစ်ရံ၌ "သူ"၊ တစ်ခါတစ်ရံ၌ "သော" ဟုသောအသံအတွက် ရေးသည်။ ထိုကြောင့် တူရိဒတ် ဇာတ်မင်စာလာ "ဗြော" ကို တွေ့သည့်အခါ သုတေသီ တို့ အနက်မဖော်နိုင်ပဲ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ^{၁၆၇} စင်စစ်အားဖြင့် "ဗြူရူ" သည်ကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ဗုဂံ ခေတ် လေ့အတိုင်း "အူ" အစား "အော" ရေးလျက် လုံးတွဲကြိယာအစား လုံးချင်းကြိယာကို သုံးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

လောကထိပ်ပန်မင်စာတွင် စာလုံးပေါင်း မတည်ညီမိသေးလင့်ကစား မြန်မာဘာသာစကား၌ အရေးကြီးသော အသံနှိမ်မြင့်တက်ကျ သင်္ကေတများ ကိုသုံးရန် ကြိုးစားနေသည့်လက္ခဏာကို တွေ့ရသည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ရေးစဉ်ကာလကပင် ဆောက်မြစ်သံ (ဝါ) သက်သံအတွက် "အ" သတ်(-အိ) သုံးခဲ့ပုံကို တွေ့ကြရပြီးဖြစ်သည်။ ဤမင်စာတွင်လည်း "ဣမ်ရိယ" ^{၁၆၈}၊ "နိတ်" ^{၁၆၉} စသည်ဖြင့် သက်သံသင်္ကေတသုံး စာလုံးပေါင်းအများအပြား တွေ့နိုင်၏။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာရေးစဉ်က ဗျူနှင့်မွန်တို့တွင် တက်ကျသံ သင်္ကေတအဖြစ် ယူဆနိုင်သော ဝိသဒ္ဓနီများသုံးသော်လည်း မြန်မာတို့ နည်း မယူသေးကြောင်း၊ မွန်စာလုံးပေါင်းတွင် တွေ့ရသည့် ဟသတ် "-ဟိ" ကို ယူငင်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့၏။ မင်စာရေးစဉ်ကာလ၌မူ ဝိသဒ္ဓနီ သင်္ကေတများ မြန်မာစာအရေးအသားနေစံအတွင်းသို့ ထိုးစောက် ဝင်ရောက်ပြေလေပြီ။ သရတိုင်းအတွက်ကား မဟုတ်သေး။ "အေ" သရနှင့် "အာ" သရ အတွက်သာ ဖြစ်၏။ "အေ" သရအတွက် ဝိသဒ္ဓနီအသုံးပြုပုံကို "အရိတ္ထေ နက်တေး" ^{၁၇၀} "သကြာမင်လေး" ^{၁၇၁} "အပ်စနေ" ^{၁၇၂} ဟူသော စကားများ၌ တွေ့နိုင်၏။ ဝိသဒ္ဓနီသုံး "အေ" သရများမှာ သဝေထိုးပါသော်လည်း မျက်မှောက်ခေတ်တွင်

"အိ"သံဖြင့် ရွတ်ဆိုသော သရများသာ တည်တည်း ဖြစ်နေကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ "အာ"သရအတွက် ဝိသဒ္ဓနီသုံးပုံကိုမူ "နတ်ရွာ" ၁၇၃ နှင့် "ခုံနု" ၁၇၅ ပုံများ ၁၇၆ ဟူသော စာလုံးပေါင်းပုံများတွင် တွေ့နိုင်၏။ "အေ"နှင့် "အာ" သရများအတွက် ဝိသဒ္ဓနီသုံးရာမှာပင် တည်တည်တံ့တံ့ မဟုတ်သေး။ မင်စာတွင် "ခ-"၊ "ခိ"၊ "ခိယ" ဟူ၍ အေသရသက်တ သုံးမျိုး တွေ့နိုင်သည်။ အနက် "ခ-" သင်္ကေတနောက်မှာသာ ဝိသဒ္ဓနီသုံး၏။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ စာလုံးပေါင်းပုံအကြောင်းတွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း "ခ-" သရ သင်္ကေတမှာ ထူးခြားလျက်ရှိသည်။ မင်စာတွင် "ခ-" သရဖြင့် တွဲစပ်ရေးထားသည့် စကားလုံးများမှာ ယခုအခါ "အည်း" သံဖြင့် ရွတ်ဖတ်နေသော စကားလုံးများသာ ဖြစ်ရာ မင်စာရေးစဉ်ကာလက "ခ-" သည် "အေ" သရ သင်္ကေတ ဟုတ်ခဲ့ဟန်မတူချေ။ "အည်း" သံဖြင့် ဖတ်ရွတ်နိုင်သော သင်္ကေတသာ ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ "အာ" သရနောက် ဝိသဒ္ဓနီသုံးရာတွင်လည်း မွန်ကျောက်စာများ၌ တွေ့ရတတ်သော "ခုံနု" ၁၇၇ စာလုံးပေါင်းသည် မြန်မာတို့၏ လမ်းပြဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ သို့သော် ထို "ခုံနု" ကိုလည်း တည်တည့်တည်း စာလုံးပေါင်း၊ အက္ခရာ စာလုံးပေါင်းသည်ကို အထက်ကသာမကတွင် ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ၌မူ ယခုခေတ်အသံထွက်အရ တက်ကျသံ မဟုတ်သည့် စကားသံများကိုလည်း ဝိသဒ္ဓနီဖြင့် စာလုံးပေါင်းသေး၏။ ပြည်သူတကာကို "ပြည်သူတရား" ၁၇၀ ဟု စာလုံးပေါင်းပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤသို့ မတည်ညီမိမိခြင်းကြောင့်ပင် အသံသင်္ကေတများသည် ထိုစဉ်က အခြေတကျ မဖြစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ လောကထိပ်ပန်မင်စာနောက်ပိုင်းတွင် ရေးသားသော ပုဂံခေတ်စာများ၌ကား အသံသင်္ကေတများတွေ့ရစေလေသည်။ ဤတွင် စာလုံးပေါင်း မတည်ညီမိသည့် လက္ခဏာနှင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားသင့်သည့် အချက် တစ်ရပ်မှာ မင်စာရေးပုံစနစ်ဖြစ်သည်။ ဤမျှများပြားသော မင်စာများကို တစ်ဦးတည်းက တာဝန်ယူရေးမည် မဟုတ်။ စုပေါင်းရေးခြင်းဖြစ်မည်။ ဝုဘုရား တစ်ဆူတွင် ဆေးရေးရာ၌ ၁၄၅၁ ဖြစ်ပေါက်ပါဝင်သည်ကို ခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ၁၇၆ ဇာတ်ကွက်အလိုက် မင်စာရေးသူများ ခွဲခြား တာဝန်ယူခဲ့ကြသည့် လက္ခဏာရှိသည်။ ထိုသို့ စာရေးသူများသည် အလျောက် စာလုံးပေါင်း အက္ခရာလည်း များလာတော့သည်။

မင်စာတွင် ရည်းသန်သန်များ၊ လဆွဲ ဝဆွဲပါသော ရည်းတွဲများသုံးရာ၌ကား ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာများနှင့် မထူးခြားချေ။ တစ်ခါတစ်ရံ အပင့်မဲ့ အရစ်မဲ့ ရေးပုံသာ ထူးထူးခြားခြား ရှိသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကို "ကောင်ကြီး" ၁၈၀၊ အချင်းချင်းကို "အခေင်ခေင်" ၁၈၁ တို့မှာ အပင့်မဲ့ အရေးအသားမျိုးဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်စာလျှောက်တွင် အလားတူအရေးအသားမျိုး အများအပြား တွေ့ဦးမည် ဖြစ်သည်။ အရစ်မဲ့ရေးပုံကိုမူ "စစ်သူပြီ မှောက်၏" ၁၈၂ "မင်ပြီမှောက်တုံ၏" ၁၈၃ တို့တွင်သာ တွေ့ရ၏။ သို့သော် "မင်ဗျောက်၏" ၁၈၄ ဟူ၍ လဆွဲဖြင့် စနစ်တကျရေးပုံကိုလည်း တွေ့နိုင်သေးရာ အရစ်မဲ့ရေးခြင်းသည် ထိုအချိန်ထိုအခါက စံရေးထုံးဟု မယူဆနိုင်ချေ။ မင်စာရေးသူတို့ မေ့လျော့ခြင်းသာ ဖြစ်ပေမည်။

ဤမျှဖြင့် လောကထိပ်ပန်မင်စာများတွင် တွေ့ရသော မြန်မာဘာသာ စာပေအခြေအနေကို နားလည်နိုင်ကြပြီး ဇာတ်တော်များ၌ ဉာဏ်ကျက်စားပုံ၊ ဇာတ်တော်များအကြောင်း ဖြစ်လည်ရေးသားရာ၌ ဘာသာစကားကို အသုံးပြုပုံ၊ လောကထိပ်ပန်မင်စာဆရာ၏ စာရေးခြင်းအတတ်ပညာစသည်များ ထင်ရှားလောက်ပေပြီ။

ခေတ်လယ်အုတ်ခွက်စာများ

ခေတ်လယ် ပါဠိဘာသာအုတ်ခွက်စာများအကြောင်း ပါဠိဘာသာ ကဏ္ဍတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဤအချိန်ကာလအတွင်း မြန်မာဘာသာအုတ်ခွက်များလည်း အများအပြား တွေ့ရသေးသည်။ တွေ့ရှိသည့်နေရာမှာ ပုဂံမြို့အနက်ဘုရားအရှေ့ဘက် မောင်ချစ်ယောအတွင်း ကုန်းမောင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုအုတ်ခွက်များ မျက်နှာဘက်တွင် ကျောင်းဆောင်နှင့် တကွ တင်ပြင်နေဆင်းတုတော်တစ်ဆူပါတတ်သည်။ ကျောဘတ်တွင် မြန်မာဘာသာဖြင့် ဖြစ်စေ ပါဠိဘာသာဖြင့် ဖြစ်စေ စာများပါတတ်သည်။ အုတ်ခွက်တစ်ခွက်၏ မကျောဘက်၌ "အာနန္ဒရယေနမာပိတံဣဒံရုပ်" ဟု ပါရှိသည်။ အာနန္ဒ အမည်ရှိသော ရဟန်းတော် သွန်းလုပ်ခဲ့သည့် ရုပ်ပွားတော်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အလောင်းစည်သူမင်းနှင့် နရပတိစည်သူမင်းတို့ လက်ထက်၌

အာနန္ဒာအမည်နှင့်ထင်ရှားသော ဆရာတော်နှစ်ပါး ရှိခဲ့ရာ ထိုဆရာတော်နှစ်ပါး အနက် တစ်ပါးပါး၏လက်ရာဖြစ်မည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုမင်း နှစ်ပါးအနက် တစ်ပါးပါးလက်ထက်တွင် ထိုအုတ်ခွက်စာများ သွန်းလုပ်ခဲ့မည် ဟု ယူဆကြသည်။^{၁၈၅} သို့သော် ထိုအုတ်ခွက်ပါအက္ခရာများ ရေးဟန်များမှာ ရှေးကျသည့်အသွင်ကို များစွာဆောင်လျက်ရှိရာ သုတေသီများ ခေတ်လယ် ကာလ စာများအဖြစ် သဘောထားကြသည်။ ဤအုတ်ခွက်များတွင် အက္ခရာ များမှာ ကျောက်စာများမှာကဲ့သို့ လေးထောင့်ကျကျ မဟုတ်ချေ။ အထူးသဖြင့် ရရစ်များကို ခပ်ဝိုင်းဝိုင်း ရေးထားကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။^{၁၈၆} ရွှံ့ပြားပေါ်တွင် ရေးသားရသည့်အခက်အခဲကြောင့် ဤသို့ခပ်ဝိုင်းဝိုင်းဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ မောင်ချစ်စ ကုန်း အုတ်ခွက်စာများသည် အရေးအသားစနစ် အခြေတကျမဖြစ်မီ ခမ်းသပ် ရေးသားနေသည့်အမူအရာကို ဖော်ပြရာ၌ သာဓကကောင်းများ ဖြစ်သည်ဟု လည်း ဆိုကြသည်။^{၁၈၇}

ထိုအုတ်ခွက်များအနက် အမျိုးအုတ်ခွက်များတွင် သစ်သီးသစ်ပွင့်များ အမည်ကို ဖော်ပြထားသည်။ အုတ်ခွက်တစ်ခွက်တွင် "ပဲကြီး" "ရိန်းခို" သေည်ဖြင့် အမည်တစ်မျိုးသာ ရေးသည်။ အမျိုးပေါင်းများစွာကို အုတ်ခွက် များစွာတွင် ရေးသားထားသည်။ ဤအုတ်ခွက်များကို ဤတစ်နေရာတည်း တွင်သာ တစ်စုတစ်ပေါင်း တွေ့ရပြီး အခြားနေရာတွင် မတွေ့ရခြင်းကြောင့် သုတေသီများအတွက် စဉ်းစားစရာ ဖြစ်ရသည်။ ထိုအုတ်ခွက်များမှာ ရှေးက ထာပနာပစ္စည်းများဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသည်။ ဆက်လက် အတွေးပွားရသည့် အချက်မှာ အုတ်ခွက်များနောက်ကျောတွင် အတယ်ကြောင့် အသီးအပွင့်တို့ ၏အမည်များ ရေးခဲ့သည်ဆိုသည်အချက်ဖြစ်သည်။ ပွင့်လေးပြီးသော ဘုရားပွင့် တို့၏ အရေအတွက်မှာ အသချေအနန္တ များပြားသည်ဟု ခုခွဘာသာဝင်တို့ ယုံသည်။ ထိုကြောင့်

"ကျောဘက်တွင် ရေးထိုးမှတ်သားလျက်ပါရှိသော သစ်ပင် သစ်သီး သစ်ပွင့်တို့သည်လည်း သက်ဆိုင်ရာ ဘုရားအဆူဆူတို့ပွင့်ရာ တောနီ ပင်များ ဖြစ်လေမည်လားဟု တွေးတောမိ"

ကြောင်း ဆရာကြီးဦးမြက ဆိုသည်။^{၁၈၈} သို့သော် အပင်သက်သက်မဟုတ်ပဲ အသီးအပွင့်တို့၏ အမည်များလည်း ပါဝင်နေရာ ဆရာကြီးကိုယ်တိုင်လည်း ထိုအချက်ကို အတည်ပြုရန် ဝန်လေးခဲ့သည်။

အုတ်ခွက်များကျောဘက်တွင် တွေ့ရသော အပင်နှင့်အသီးအပွင့် တို့ကို စုပေါင်းစာရင်းချုပ်ကြည့်လျှင် အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်သည်။^{၁၈၉}

- | | |
|-----------------------|----------------|
| ၁။ ကြာနီ | = ကြာနီ |
| ၂။ ကမ်ပေါနီ | = ကင်ပွန်း |
| ၃။ ဖုရိပ်ပွောင် | = မရိုးပွင့် |
| ၄။ ဆန် | = ဆန် |
| ၅။ (ဖ)လတ္တူ | = မါလာဖြူ |
| ၆။ ကတိဝ် | = ကတိုး |
| ၇။ ကွမ်သီ | = ကွမ်းသီး |
| ၈။ လက်ထုတ်ပွောင် | = လက်ထုတ်ပွင့် |
| ၉။ ထာန်ချက် | = ထန်းလွက် |
| ၁၀။ တန်စိကု | = စန္ဒကူး |
| ၁၁။ ပါနီပူကြီး | = ဇန့်ဇွေးကြီး |
| ၁၂။ ပါနီပူယ်/ပါနီပွယ် | = ဇန့်ဇွေး |
| ၁၃။ ဩဝ်မညို | = အောင်မဲညို |
| ၁၄။ ငှက်ပျောင် | = ငှက်ပျော |
| ၁၅။ သီယက်သီ | = သရက်သီး |
| ၁၆။ မုန်ညင် | = မုန်ညင်း |
| ၁၇။ မါလာ | = မါလာ |
| ၁၈။ ယသက္ကညင်/ မွောင် | = ရေသက္ကညင်း |
| ၁၉။ နမ် | = နမ်း |
| ၂၀။ ဣပ်မူယ်သီ | = အိပ်မူသီး |
| ၂၁။ ကြာတန်ဆိတ် | = ကြာတန်ဆိတ် |
| ၂၂။ ရင်မာ | = ရင်မာ |

၂၃။ သိဒ္ဓါဟူယ်	= သဒ္ဓါးရွှေ
၂၄။ ကုလာပါယ်	= ကုလားပိ
၂၅။ ဆပ်သွာ	= ဆပ်သွား
၂၆။ ပိတ်ချင်	= ပိတ်ချင်း
၂၇။ စိမုနက်	= စမုနက်
၂၈။ ရာယ်ရိပ်သိ	= ယဲယိုသီး
၂၉။ ပါယ်လွမ်	= ပဲလွမ်း
၃၀။ ပါယ်ကြီ	= ပဲကြီး
၃၁။ စရိပ်	= စရိပ်
၃၂။ သိဒ္ဓါန	= သဒ္ဓါးန
၃၃။ ကြမ်ရေည်	= ကြီရည်
၃၄။ ညှိပ်ပါန်	= ညှိပ်နံး
၃၅။ ကြက်ကြူနံ	= ကြက်ရုနံး
၃၆။ တလေည်သိ/ပွါက်	= သလဲသီး/ပွင့်
၃၇။ ကြမ်တ္တူ	= ကြကူ
၃၈။ ဟိန်ကိပ်	= ဟိန်ဂိ
၃၉။ မထုန်သရာ	= မထုန်သရာ
၄၀။ ပိလ်ချင်မြတ်	= ပိတ်ချင်းမြစ်
၄၁။ ကာတိဝိညောက်	= ကတိုးညောက်
၄၂။ တာန်စုလျာန်	= တန်စုလျန်
၄၃။ ပြာက်ပွာင်	= ရောက်ပွင့်
၄၄။ ပျာနယ်	= ပျာနယ်
၄၅။ ဣိတ်	= ကိုိတ်
၄၆။ သိတော	= သတွတ်
၄၇။ ဣညည်ဖုန်	= ကျည်ဖုန်
၄၈။ သာနိဝိနယ်	= ဂန့်ဂေါ် သာနီးရွှေ?
၄၉။ မိဟာပွိုင်	= ချယားပွင့်
၅၀။ ကန်ရောင်/ကန်ရှပ်	= ကန်ချုပ်
၅၁။ ဣိမျင်	= ကိုိမျင်
၅၂။ တိသိ	= တည်သီး

၅၃။ ဘတ္တကိယ်	= ဘတ္တကယ်
၅၄။ ရဲနိဝတ်	= ရဲဝတ်
၅၅။ စိမုကြီ	= စမုန်ကြီး
၅၆။ ကြဟဲသိ	= ဥသျှစ်သီး
၅၇။ သေစ်ဆိ	= သစ်ဆိ
၅၈။ ဆိဖုတ်	= ဆိတ်ဖူး(ဆီးဖြူ)

ဖော်ပြထားသော အပင်အသီးအပွင့်တို့ကို စိစစ်ကြည့်လျှင် ဖာလာ၊ ဝန်ရွေး၊ စမုန် စသည်တို့မှာ ဆေးဘက်ဝင်အပင်များ ဖြစ်သည်။ ဆန်၊ ပဲကြီး၊ ပဲလွမ်း၊ နမ်းစသည်တို့မှာ မီးဖိုချောင်သုံးပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ ၎က်ပျော၊ သရက်သီး၊ ဥသျှစ်သီးစသည်တို့မှာ ဓားသုံးသီးနှံများ ဖြစ်သည်။ လက်ထုတ်ပွင့် ငှောက်ပွင့် ချယားပွင့် သလဲပွင့်စသည်တို့မှာ အပွင့်စု ဖြစ်သည်။ အမျိုလည်း ရနံ့သင်းသင်းယုံ့ယုံ့ ရှိ၍ အမျိုလည်း ရနံ့ အထူးမရှိ။ ထန်းလျှက်နှင့်ကြီရည် တို့မှာ ရဟန်းတော်များ အမဲမရွေး ဘုဉ်းပေးနိုင်သော အမျိုများ ဖြစ်သည်။ စာရင်းပါ မထုန်သရာနှင့်တန်စုလျာန်ကဲ့သို့သော အမည်အမျိုကိုမူ မည်သည့် ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်းဖော်ထုတ်ရန် မလွယ်။ ဆေးဘက်ဝင် အသီးအပွင့်များက လွဲလျှင် အခြားအသုံးအဆောင်များမှာ ကြာရှည်သိုလှောင် သိမ်းဆည်းထားနိုင် သော ပစ္စည်းများ မဟုတ်သည်ကို သတိမူသင့်သည်။ ထိုကြောင့် ဤစာရင်းပါ အသီးအပွင့်စသည်တို့သည် အလှအတန်းတွင်ပါဝင်သောစာရင်းများ ဖြစ်ရန် အကြောင်းများသည် အလှရှင်တို့သည် မိမိ မည်သည့်ဝတ္ထုပစ္စည်း လှူခဲ့သည် ကို ရေးထိုးမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အုတ်ခွက်တစ်ချပ်တွင် “ဘုရားရှင်ဖြစ်တည်း၊ ပိတ်ချင်းတည်း”^{၁၉၀} ဟု ရေးထားသည်။ “ဘုရားရှင် ဖြစ်တည်း”ဆိုသည်မှာ ဆုတောင်းခံကားဖြစ်မည်။ ရှေးဦးစွာ ဆုတောင်းခံကား ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် ပိတ်ချင်းလှူပုံကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် စဉ်းစားဖွယ်ရာထပ်ဆင့်ပေါ်လာသည်မှာ အဘယ်ကြောင့် ဤအလှများ ကို ထူးထူးခြားခြားပြုခဲ့သနည်းဟူသောအချက် ဖြစ်သည်။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဦးမြက ဤသို့ တွေးဆထားသည်။

အလှူရှင်မှာ ဆေးကုသရာ၌ ဝါသနာထုံ၍၊ ဝိဇ္ဇာဆေးကျမ်းအရ၊
မိမိလိုရာဆေးပင်၊ အပွင့်အသီးအမြစ်တို့ကို ပြည့်စုံအောင် ဘုရား
အဆုဆု၌ လွှဲခါနီးထားခြင်းဖြစ်သည်ဟူ၍ ယုဆရာ၏^{၁၉၁}

“ပြည့်စုံအောင်” ဟူသောစကားမှာ ဟုတ်တန်ရာသည်။ အခြားအုတ်ခွက်များ
ပါ စကားအရလည်း ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖြစ်လိုစိတ်သဘောကို တွေ့ရသည်။ ဆေးပင်
ဝါးပင်မျှသာမဟုတ် မြေပေါ်တွင် ရှိသင့် ရှိထိုက်သော အပင် အသီး အပွင့်
ဟူသမျှ အပြည့်အစုံ ရှိစေလိုဟန်တူသည်။ “မင်းဓမ္မရာဇာ ဘုရား ဖြစ်ဖူးကား
မြေထက်ရှိသမျှစုံစေသော ဖြစ်စေသတည်း”^{၁၉၂}ဟူသော စကားကို ကြည့်ရာ
သည်။ “ဤကား ကင်ပွန်းတည်း။ မင်းဓမ္မရာဇာဘုရားဖြစ်ရာရာကား ဧဝံသော
ရစေသား”^{၁၉၃}ဟူသော စကားကိုလည်း ကြည့်နိုင်သည်။ ထိုကြောင့် ဤ
အုတ်ခွက်စာများကား ရှားရှားပါးပါး မပြည့်မစုံဘဝကို မလိုလားသော
အလှူရှင်တို့၏ ဆန္ဒကို ဖော်ပြလျက် နေပေသည်။ အလှူရှင်မည်သူဖြစ်မည်ကိုမူ
ကွဲကွဲပြားပြား မသိသာ။ “မင်းဓမ္မရာဇာ”ဟု ဖော်ပြထားခြင်းကြောင့်
“အလောင်းဧည့်သူမင်း” သို့မဟုတ် “နရပတိဧည့်သူမင်း”အတွက် ရည်ရွယ်ခဲ့
မည်ဟု မှန်းဆနိုင်၏။ ထိုမင်းများ၏ဘွဲ့အမည်တွင် “ဓမ္မရာဇာ”ဟူသော
စကားစု ပါဝင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုမင်းများကိုယ်တိုင်
လွှဲခါနီးခဲ့ခြင်း ဟုတ်မဟုတ်ကိုကားပြောရန်ခက်သည်။ စကားအဓိပ္ပာယ်
ဆက်စပ် ကောက်ယူ လျှင် ထိုမင်းတို့အား ကြည့်ညိုသူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးက
ကောင်းမှုပြု ဆုတောင်းနေ သည့်ဟန်ကိုလည်း တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

မောင်ချစ်ဇယားအတွင်းမှတွေ့ရသည့် အုတ်ခွက်များအနက် အုတ်ခွက်
တစ်ခုတွင် စာရစ်ကြောင်းပင်ပါကာ လက်ရေးစာမှာ ယာဘက်သို့ပယ်ယိုင်ယိုင်
ရေးထားသည်။ သော့သော့ရေးထားပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့သော် စာလုံးအများစု
မှာ ကျောက်စာမင်စာများမှာနည်းတူ လေးထောင့်ကျကျရေးသည်။ စာလုံး
ပေါင်းတို့မှာ လောကထိပ်ပန်မင်စာ စာလုံးပေါင်းပုံနှင့် မခြားနားလှ။ “ဆု”ကို
“ဆုအ်”ဟူ၍ သက်သံသကော်တ “အ်”ဖြင့်ရေးသည်။ “ဖြစ်”ကိုလည်း “ရပွတ်”
ဟု ရေးသည်။ “၏”ကိုလည်း “ဧ”ဟုပင် စာလုံးပေါင်းသည်။ အုတ်ခွက်စာ
အပြည့်အစုံမှာ

ငါလိုသောဆုတည်း။ မရသေးလျှင်ကား လူတည်းဖြစ်လည်း လူ
တစ်ကာ၏ ပုဇော်ရာ၊ နတ်ဖြစ်ကား နတ်တို့၏ပုဇော်ရာ၊ သံသရာ
တွင် ဖြစ်လေသော်ကား ယုတ်မာသောကား မဖြစ်စေသတည်း”^{၁၉၄}

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ အခြားအုတ်ခွက်များမှာကဲ့သို့ မည်သည့် ကောင်းမှုပြုသည်ကို
ဖော်ပြမထား။ ဆုတောင်းသက်သက်ကိုသာ တွေ့ရသည်။ အုတ်ခွက်စာများ
တွင် ထူးထူးခြားခြား တွေ့ရသော ဆုတောင်းစာ ဖြစ်သည်။ ဆုတောင်းစာကို
သာမန်အားဖြင့်ကြည့်လျှင် အလှူရှင် လောတတက်သယောင်ရှိသည်။ လူတကာ
တို့၏ပုဇော်ရာ နတ်တကာတို့၏ပုဇော်ရာအဖြစ် ဆုတောင်းထားရာ အလှူရှင်
သည် ဂုဏ်သိန် ဧည့်စိမ် အဆင့်ကြီးမြင့်လိုလွန်းသူဟုဆိုရာ ဖြစ်သည်။
ဤနေရာတွင် အလှူရှင် ခံယူခဲ့သော “ပုဇော်ရာ”သဘောကို ဆင်ခြင်သင့်သည်။
အလှူရှင်၏အမြင်၌ “ဗွန်မြတ်သူ”နှင့် “ယုတ်မာသူ”ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိခဲ့သည်။
ကိုယ်နှုတ်နှလုံး သုံးပါးသောအမှုအရာတို့ကို အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဝေး
အောင် စောင့်ထိန်းနိုင်လျှင် “ဗွန်မြတ်သူ”ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မစောင့်ထိန်းနိုင်
လျှင် “ယုတ်မာသူ”ဖြစ်သည်။ “ဗွန်မြတ်သူ”တို့သာ အပုဇော်ခံထိုက်သည်။
ယုတ်မာသူတို့မှာ အပုဇော်မခံထိုက်။ ထိုသဘောကိုထင်ရှားစေလို၍ “ယုတ်မာ
သူ” မဖြစ်လိုကြောင်း အတိအကျဖော်ပြဆုတောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့်
လူတကာ၏ ပုဇော်ရာဖြစ်လိုခြင်း နတ်တကာ၏ ပုဇော်ရာဖြစ်လိုခြင်းတို့မှာ
ဂုဏ်သိန် ဧည့်စိမ် အဆင့် ကြီးမြင့်လိုသောကြောင့် တောင်းသောဆု မဟုတ်
ချေ။

မောင်ချစ်ဇယားအတွင်းကတွေ့ရသော အုတ်ခွက်စာများမှာလည်း
မြန်မာတို့၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဆိုင်ရာ စိတ်ကုစိတ်သန်းများကို တစ်စွန်းတစ်စ
ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

အလယ်ခေတ်ကျောက်စာများ

အလယ်ခေတ်တွင် မြန်မာဘာသာကျောက်စာများလည်းအတန်အသင့်
တွေ့နိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ်အတိအကျမပါသော်လည်း အလယ်ခေတ်
လောက်က ရေးခဲ့မည်ဟု မှန်းဆရသော ကျောက်စာမှာ ပေါ်တော်မူဘုရား
ကျောက်စာ သို့မဟုတ် သက်စိုးတောင်ဘုရားကျောက်စာဟု ထင်ရှားသော

ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ပါမောက္ခဦးဖေမောင် အဆိုအမိန့်အတိုင်း ထိုကျောက်စာတွင် ရာဇကုမာရ်မတိုင်မီကျောက်စာအဖြစ် ယူဆနိုင်စရာ လက္ခဏာများလည်း ရှိသည်။ သတ္တရာစံအတိအကျ ဖော်ပြမထားလျှင် ဤကားပုဂံခေတ်ဦး ဤကားပုဂံခေတ်လယ်ဟူ၍ များစွာခွဲခွာသည်။ ခေတ်ဦးနှင့်ခေတ်လယ်အကွာရာပုံသဏ္ဍာန် စာလုံးပေါင်း အသုံးအနှုန်း ဝါကျဖွဲ့ထုံးများမှာ များစွာမကွာခြားလှသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤကျောက်စာကို ရှေးကျသည်ဟု သတ်မှတ်ရာတွင် "စာလုံးပေါင်းနှင့် စကားအသုံးအနှုန်းတို့ကို ထောက်ရှုသောအခါ၊ ယင်းကျောက်စာသည် တွေ့ရှိသမျှသော မြန်မာကျောက်စာတို့တွင် ရှေးအကျဆုံး ဖြစ်တန်ရာ၏ဟု တွေးထင်ဖွယ်ဖြစ်နေ"ကြောင်း ဆိုသည်။^{၁၉၅} အချို့သုတေသီတို့ကမူ ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာနောက်တွင်မှ ရေးထိုးသော ကျောက်စာအဖြစ် သဘောထားလိုကြသည်။^{၁၉၆}

ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာအကျဉ်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာရှင်က ဘုရားတည်ကျောင်းဆောက်သည်။ သားနှစ်ယောက်ကို ရဟန်းခံစေ၍ အလှူပွဲကြီး ပြု၏။ ထိုနောက် အမျှဝေ၏။ ဝေရခက်ချ၏။ ကျောက်စာစာလုံးပေါင်းများကို စိစစ်သည့်အခါ စာအရေးအသား မကျွမ်းကျင်သေးသည့် အမူအရာကို အမှန်ပင် တွေ့ရသည်။ "ရစိစ" "သာမီနာမအ" "အဖျိဝ်" စသည့်စာလုံးပေါင်းများမှာ မကျွမ်းကျင်သေးသူတို့၏အမူအရာ ဖြစ်သည်။ သက်သံသကော်စာများ မပေးမလျော့ထည့်ကာ "ခုအ်" "ပျှအ်" "ခေ်" စသည့်ဖြင့် ရေးပုံမျိုးမှာ ခေတ်ဦးကာလ၌လည်းကောင်း၊ ခေတ်လယ်ကာလ၌လည်းကောင်း တွေ့နိုင်သော စာလုံးပေါင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ "နှစ်" "ဖြစ်" စသည့် "အစ်" သရများကိုလည်း "နေစ်" "ဗျစ်" စသည့် စာလုံးပေါင်းပုံမျိုးမှာလည်း ကာလနှစ်ရပ်လုံး၌ တွေ့နိုင်သည့် စာလုံးပေါင်းမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော်စာလုံးပေါင်းသက်သက်ကို ကြည့်၍ ဤကျောက်စာကို အစောဆုံး ကျောက်စာအဖြစ် ဆုံးဖြတ်ရန် ခိုင်လုံမည် မယူဆချေ။

တစ်စန့် စကားအသုံးအနှုန်းကို ကြည့်မြင်ရာ၌လည်း စဉ်းစားဖွယ်ရာများစွာ ရှိနေပြန်သည်။ မျိုးပြကောင်းများ သုံးပုံကို ကြည့်နိုင်သည်။ "ဘုရားသုံးစု"၊ "ပုထိုးနှစ်ပန်" "နိဒါန်းစာတစ်ကျမ်း" "ညောင်ရှစ်ပင်" "ကန်

တစ်စု" "သားနှစ်ယောက်" "သင်ကန်ငါးထွ"ဟု ရေးသည်။ အမျိုးအစားကို လိုက်၍ မျိုးပြကောင်း ခွဲခြားခြား ရေးနိုင်ပုံကို တွေ့ရမည်။ "ဘုရား"ကိုကား "ဆု"ဟုသောမျိုးပြကောင်းနှင့် တွဲစပ်မသုံးသေး။ "စု"ဟုသော အထွေထွေသုံးမျိုးပြကောင်းနှင့်သာ သုံးသေးသည်။ ထိုနောက် "နေ့ရက်မမြား" "ဆရာလှေးဆရာရွာင်" "ခင်ပွန်း" စသော စကားလုံးများမှာ ရှေးမြန်မာစာများတွင် တွေ့ရခဲလှသည်။ ဤသို့ဆိုသဖြင့် ထိုစကားသုံးများ ထိုကာလက မရှိခဲ့နိုင်ဟု တပ်အပ်မဆိုလို။ ထိုခေတ် ထိုကာလနှင့်စာလျှင် စကားလုံးဖွဲ့ပုံများ သေသပ်လွန်းသယောင် ရှိနေခြင်းကို ဖော်ပြလိုရင်းဖြစ်သည်။ ဤတွင် ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာလာ "သုတစ်ထူး"ဟုသော စကားလုံးဖွဲ့ပုံမျိုးကိုလည်း သေသပ်သော ဖွဲ့ပုံတစ်ရပ်အဖြစ် မယူဆနိုင်ပါလော့ဟု စောဒကတက်နိုင်စရာ ရှိသည်။ သို့သော် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာမှာထက် ဤကျောက်စာတွင် အသုံးအနှုန်း ပိုမိုသေသပ်သည်။ ထိုကြောင့် အသုံးအနှုန်းကို အကဲခတ်လျှင် ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာထက် စောသည်ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်ရန် ခက်ပြန်သည်။

စာလုံးပေါင်းနှင့် အသုံးအနှုန်းတို့တွင်သာမဟုတ်။ ဝါကျဖွဲ့ပုံကိုလည်း ထပ်ဆင့် အကဲဖြတ်နိုင်ပြန်သည်။ "ဤငါ့သူဖြစ်သောရှောအား"^{၁၉၇} ဆိုရာ၌ "အား"ကို အချိန်ပြုနောက်ဆက်အဖြစ် သုံးထားသည်မှာ ရှေးဆန်သည်။ "ပုထိုးလည်းနှစ်ပန် နိဒါန်းစာလည်း တစ်ကျမ်းလည်း ရေး၏"^{၁၉၈} ဆိုရာ၌ နာမ်နောက်ဆက်"လည်း" အသုံးပြုပုံ မကျွမ်းကျင်ဟု ယူဆနိုင်စရာ ရှိသည်။ မလိုအပ်ပဲ အဆင့်ဆင့် သုံးထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုမှအပ တစ်ပါးသော ဝါကျတို့မှာ အပြစ်မြင်ဖွယ်မရှိ။ ဖြေပြစ်ရှင်းလင်းလျက်ရှိသည်။ ဤကျောက်စာတွင် ထူးထူးခြားခြား များများ သုံးထားသည်မှာ "သော" ဖြစ်သည်။ မျိုးတူစု တစ်ခုစီတစ်ခုစီ၌ အထင်ရှားဆုံးကိုထိပ်၌တင်၍ "သော" ဟူသည့် ပုဒ်ကို သုံးသွားပုံမှာ လှလှပပရှိသည်။

မဟာထေရ်စသော သင်္ဘောတစ်ကာလည်း ရစေ၏။ မင်းကသော လူတစ်ကာလည်း ရစေ၏။ ခြင်္သေ့ကစသော အခြေခံလေးခုသော သတ္တဝါတစ်ကာလည်း ကျွတ်စေ၏။ ကလုန်မင်းကသော ငှက်တစ်ကာလည်း ကျွတ်စေ၏။ နဂါးမင်းကသော အသုရာခပ်သိမ်းသောလည်း ပုန်းရစေ၏။ ဆရာလှေး ဆရာရွာင်ကသော ခင်ပွန်းတစ်ကာလည်း

ပုန်းရစေ၏။ အမိအဖကစသော သမီးနှစ်မ အမျိုးတစ်ကာလည်း
ပုန်းရစေ၏။ မယားသားကစသော ကျွန်ယောက်ကျား ကျွန်မိန်းမ
တစ်ကာလည်း ပုန်းရစေ၏။ ငါပိန်ဂလာငါးကစသော အခြေမဲ့သော
သတ္တဝါတစ်ကာ ကျွတ်စေ၏။ ၁၉၉

အမြင့်ဆုံးမှ တဖြည်းဖြည်း အနိမ့်ဆုံးသို့ ကူးသွားပုံကို သတိထားသင့်သည်။
ဇာကို ဧည့်စည်းရုံးရုံး ရေးတတ်သည်။ ရစေ၏။ ကျွတ်စေ၏။ ပုန်းရစေ၏
ဟူ၍ စကားကို အလဲအလှယ်သုံးသည်။ အသုံးအနှုန်း ပါးနပ်ကြောင်း၊
ကြွယ်ဝကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ထို့ပြင် အက္ခရာပုံစံကလည်း "လေးထောင့်
မကျလှ၊ အနည်းငယ်ဝိုင်းယောင်ယောင်ရှိ" ဟု နေသည်။ အကြောင်းကြောင်း
ကို ထည့်သွင်းဆင်ခြင်၍ ခေတ်လယ်ကာလ ကျောက်စာအဖြစ် သတ်မှတ်လို
ခြင်း ဖြစ်သည်။

သက္ကရာဇ်နှင့်တကွတွေ့ရသော ခေတ်လယ်လက်ရာများမှာ အောက်ပါ
ကျောက်စာများ ဖြစ်သည်။

၁။ သက္ကရာဇ် ၄၈၂ (၁၁၂၀ အေဒီ) ရက်စွဲပါသော ယခု ပုဂံပြတိုက်ရှိ
မြင်းကပါရွာနဂါးရံဘုရားအရှေ့တောင်ဘက် မောင်တိုးယာ အုတ်ပုံထဲ၌ စတင်
တွေ့ရှိရ၍ ယခုပုဂံပြတိုက် ကျောက်တိုင်အမှတ် ၁၃၅၊ သင်ကြီး ငက္ကင်ဂံသင်
ကျောက်စာ။ ။ ကျွန် ကွမ်းသီးအပင်၃၀၀၀နှင့် လယ် ၂၀၀၀လှူသည့်ကျောက်စာ
ဖြစ်သည်။ အလှူပြီးသည့်နောက် ဆုတောင်းသည်။ ကျွန်စာဆိုသည်။

၂။ သက္ကရာဇ် ၅၀၉ (၁၁၄၇ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ပုဂံမြို့ မင်းနန်သူရွာ
ဆင်ဖြူရှင်ဘုရားအရှေ့တောင်ထောင့် အုတ်အဆောက်အဦအတွင်းရှိကျောက်စာ
တိုင်းရင်း ပ ၁၀၆၊ ၁၀၇ (တုရင်ပုထိုးကျောက်စာ)။ ။ ကုသိုလ်ရှင်အမည်မှာ
မသိသာ။ ကုကြီးဘုရား ကုငယ်ဘုရားတို့အား လယ်၊ နွား ကျွန် လှူသည်။
အနို့လယ်များမှာ မိမိအသက်ရှင်နေစဉ် မိမိစားသုံး၍ မိမိကွယ်လွန်သည့်အခါ
ပိဋကတ်အတွက် အလှူပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျွန် တစ်ဦးကိုကား ရဟန်းပြု
စေ၍ ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်သည်။ အလှူပေးရာတွင် ဝသုန္ဒရေကို သက်သေထား
သည်။ ကျွန်လွတ်ရာတွင် လှူပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ရဟန်းတော်တို့ကို သက်သေထားသည်။

၃။ သက္ကရာဇ် ၅၀၉ (၁၁၄၇ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ပုဂံပြတိုက်ကျောက်တိုင်
အမှတ် ၂၄ တိုင်းရင်း ပ ၁၀၉ (ငနွယ်သင်ကျောက်စာ)။ ။ သံပျင်ချမ်းသာ၏

သား ငနွယ်သင်က ကျောင်းဆောက်သည်။ လယ်လှူသည်။ ကျွန်စာဆိုသည်။
ထို့နောက် အဖူးဝေလွက် နိဗ္ဗာန်ဆုရလိုကြောင်း ဖော်ပြသည်။

၄။ သက္ကရာဇ် ၅၁၂ (၁၁၅၀ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ပုဂံပြတိုက်ကျောက်တိုင်
အမှတ် ၁၅၈။ ။ အဖက သားသား ကျွန်များသားကြောင်း ရေးထိုးထားသည့်
ဇာ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာမျက်နှာဘက်အောက်ပိုင်းနှင့် တွေ့ဘက်တို့မှာ
ဖတ်မရသဖြင့် အကြောင်းအရာ အပြည့်အစုံ မသိသာ။

၅။ သက္ကရာဇ် ၅၁၂ (၁၁၅၀ အေဒီ) ရက်စွဲပါ မန္တလေးနန်းတွင်း
ကျောက်စာရုံ ကျောက်စာအမှတ် ၁၄ (မဟာထေရ် နာဂသမိန်ကျောက်စာ)။ ။
အလှူရှင်အမည် မသိသာ။ ရေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ ပထမတွဲတွင်
"မဟာထေရ်နာဂသမိန်" ကျောက်စာဟု အမည်ပေးထားသော်လည်း နာဂသမိန်
သည် အလှူရှင်မဟုတ်။ အလှူရှင်မှာ နာဂသမိန်၏တပည့်တစ်ဦးသာ ဖြစ်သည်။
အလှူရှင်၏ကောင်းမှု ဘုရားတွင် နာဂသမိန်က ကျွန်များလှူ၍ ကုသိုလ်ပါဝင်
သည်။ အလှူရှင်က ဆုတောင်းစကားဆိုရာတွင် ဆွေမျိုးတို့အားပစ်ပယ်၍
နာဂသမိန် မင်း မိဘုရားနှင့် သတ္တဝါအပေါင်း ရစေကြောင်း ဆုတောင်းသည်။
ထိုအကြောင်းကို နာဂသမိန်က မင်းကြီးအားအမိန့်ရှိရာ မင်းကြီးက ကျွန်
လေးယောက် ထပ်ဆင့်လှူသည်။

၆။ သက္ကရာဇ် ၅၁၃ (၁၁၅၁ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ဝေဠုမြို့နယ် ဆားလယ်ရွာ
တောင်ကျောင်းအရှေ့သိမ်ဘုရားရှိကျောက်စာ (ငါမင်တ္တည်သင် ကျောက်စာ)။ ။
ငါမင်ကျည်သင်က ကျွန်များဘုရားလှူသည်။ သက်သေ (၁၅) ဦးကို ဖော်ပြ
သည်။ ထို့နောက် ကျွန်စာဆိုသည်။ ဆုတောင်းသည်။

၇။ သက္ကရာဇ် ၅၁၈ (၁၁၅၆ အေဒီ) ရက်စွဲပါ မန္တလေးနန်းတွင်းကျောက်စာ
ရုံ ကျောက်စာအမှတ် ၃၇၀။ ။ ကျွန်စာရင်း အပြင်းပွားမှု အကြောင်း
ကျောက်စာဖြစ်သည်။

၈။ သက္ကရာဇ် ၅၂၇ (၁၀၆၅-၆၆ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ဓမ္မရံကြီးဘုရားတွင်ရှိ
အထောလတ် ကျောက်စာ။ ။ အမိလက်ထက်က အလှူစာရင်းကို မရေးခဲ့၍
အထောလတ်လက်ထက်တွင် ရေးသည်။ ကျွန် ၅၄ယောက် နွား၄၀ကောင်
ဥယျာဉ် ကန်နှင့် မိုးရင်းလယ် လှူခဲ့သည်။ ထို့နောက် အမိက မည်သို့
ကျွန်ဆိုခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြသည်။

၉။ သက္ကရာဇ် ၅၂၉ (၁၀၆၈ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ခေံကိုင်းငဟရော်ကြီးရွာ
အရိုးဆိုးဘုရားတံတိုင်းအတွင်းရှိ ကျောက်စာ (ထေရ်ရွာကြီးကျောက်စာ)။ ။

ပျက်နေသောစာသားကများရာ အဓိပ္ပာယ် အတိအကျ အပြည့်အစုံ ဖော်ထုတ် ရန် ခက်ခဲသည်။

၁၀။ သက္ကရာဇ် ၅၃၀ (၁၁၆၈ အေဒီ) ရက်စွဲပါ မန္တလေးနန်းတွင်းကျောက်စာ တိုင်အမှတ် ၅၉၆၊ (စည်သူမင်းကြီးကျောက်စာ) ။ မြောင်းတူးစဉ် စည်သူ မင်းကြီး လူ့ခဲသော လယ်ယာစာရင်းများကို ဖော်ပြထားသည်။

၁၁။ သက္ကရာဇ် ၅၃၀ (၁၁၆၈ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ရမည်းသင်းမြို့နယ်ယင်းတော် မြို့ရှိကျောက်စာ (စေတီဖုနားကျောက်စာ) ။ စာဆိုဖုနားနှင့်သားဖြစ်သူ ငါစောင်း တို့၏ ကျွန်အလှူအကြောင်း ဖြစ်သည်။

၁၂။ သက္ကရာဇ် ၅၃၁ (၁၁၆၉ အေဒီ) ရက်စွဲပါ မန္တလေးနန်းတွင်းကျောက်စာ တိုင်အမှတ် ၁၇၊ (မြတ်ကြီးစွာခဲတောင်ကျောက်စာ) ။ မင်းဆရာ မြတ်ကြီးစွာ ခဲတောင်က ကျောင်းလှူသည်။ ထိုသို့ ကျောင်းလှူရာတွင် မိမိ၏ အလှူစာရင်း ကို ဖော်ပြထားသည်။

၁၃။ သက္ကရာဇ် ၅၃၂ (၁၁၇၀ အေဒီ) ရက်စွဲပါ ဝက်လက်မြို့နယ် သခွတ် တော တောကျောင်းရှိ ဖုန်းမြတ်သားပြည်စုံ ကျောက်စာ ။ "ဖုန်းမြတ်သာ ပြည်စုံ" က ကျွန်လယ်နွားလှူသောစာရင် ဖြစ်သည်။

၁၄။ သက္ကရာဇ် ၅၃၃ (၁၁၇၁) ရက်စွဲပါ နတ်မောက်မြို့နယ်တောင်ထောင့်ရွာ ကျောက်စာ ။ လယ်မြေများ သရက်ပင်များ ထန်းပင်များလှူသောကျောက်စာ ဖြစ်သည်။

ကျောက်စာများမှာ အလှူအတန်းနှင့်သာ ဆက်စပ်နေသည်။ အလှူ အတန်း ပြုလုပ်ရာတွင် လယ်များ ဥယျာဉ်များ ကျွန်များ လှူကြသည်။ လှူခါနီးသူ များလာသည့်အခါ ပြဿနာအမျိုးမျိုး ဖြစ်လာသည်။ ဘုရားကျွန် ကျောင်းကျွန်များအား ယိမ်းခြင်း၊ ကာလကြာမြင့်လာသည့်အခါ အလှူခါနီး ချင်း ရောထွေးခြင်းစသောပြဿနာများ ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းများကြောင့် ကျောက်စာများအနိုင်အခံရေးထိုးထားရန် ပိုမိုလိုအပ်လာသည်။ အထောလတ် ကျောက်စာမှာ ဤသို့လိုအပ်သည့်အလျောက် အခြေအနေအရ ပေါ်ပေါက်လာ သော ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာများမှာ မှတ်တမ်းတင်ရေးကိုသာ အာရုံထားရာ ကျောက်စာတစ်ချပ်လုံး စာပေလက်ရာအဖြစ် မှတ်ယူ ဖော်ပြ နိုင်လောက်သည့် ကျောက်စာဟူ၍ကားမရှိ။ ကျောက်စာအချို့၌ တစ်ချက် တစ်ချက်တွင် လင်းကနဲလက်ကနဲဖြစ်သွားသော စာပေအလင်းတန်းကလေး

များကိုကား တွေ့နိုင်သည်။ ဤနေရာတွင် ပိုမိုရှင်ရှင်းလင်းလင်း ဖြစ်စိမ့်သော ငှာ အထောလတ်ကျောက်စာကိုပင် အခြေခံထား၍ ဖော်ပြမည်။

အထောလတ်ကျောက်စာတွင်ထင်ရှားပေါ်လွင်နေသည့် အချက်တစ်ရပ် မှာ ကျောက်စာရေးထိုးပုံအကြောင်းဖြစ်သည်။ ကျောက်စာများကို မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရေးပါသနည်း။ ဤကျောက်စာကိုကား အဖွဲ့အစည်းနှင့် ရေးဟန်တူ သည်။ "ကလန်အိုအ်ဖူးတောင်၊ ကလန်လှ၊ သံပျင်ဦး၊ သံပျင်မုန်သမီးပယ်စုတ်၊ ဤမျှသောသူတို့ရေးရစ်သော" ၂၀၁ ဟူသောစကားကိုထောက်ရာသည်။ စာတတ် ပေတတ် အရာရှိကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများလည်း ပါသည်။ ငါမင်ကျည်သင်ကျောက်စာရေးရာ၌ကား အဖွဲ့အစည်းနှင့်မဟုတ်။ "စာရေးသော သူကြွယ်ငါဖုန်းရသင်" ၂၀၂ တစ်ဦးတည်း ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ငတရော်ရွာကြီး ကျောက်စာတွင်လည်း "သားစာဆို ထုသ တည်း" ၂၀၃ ဟု ဆိုသည်။ စာရေး ကျွမ်းကျင်ကြသော စာဆိုများကိုယ်တိုင် ကျောက်စာရေးထိုးပေးကြသည်။ ဤ ခေတ်လယ်ကာလတွင် စာပေရေးသားခြင်းကို အရေးတယူပြုနေကြပြီ။

စာပေအရေးအသားကို အရေးတယူပြုနေကြပြီ ဖြစ်သော်လည်း ခေတ်လယ်ကာလ နှစ်ခြောက်ဆယ်ကျော်အတွင်း စာလုံးပေါင်း တူးခြား ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသည့် အခြင်းအရာကိုကား များများမတွေ့ရ။ "အင်" သရ များကိုရေးရာ၌ အာသရသင်္ကေတ ရေးမျက် သုံးနေဆဲဖြစ်သည်။ ဆင်ကို "ဆင်" ၂၀၄၊ မြင်ကို "မြင်" ၂၀၅ ဟု ရေးနေဆဲဖြစ်သည်။ "ကျောက်" အစား "ကျွန်" ၂၀၆၊ "ရွှစ်" အစား "ရွစ်" ၂၀၇ ရေးသည်များလောက်သာ တိုးတက် လာသည့် စာလုံးပေါင်းအဖြစ်တွေ့ရသည်။ အသံသင်္ကေတများ အသုံးပြုရာတွင် မူ အမြင့်ကျသံအတွက် လောကထိပ်ပန်မင်စာမှာလောက် ဝိသဒ္ဓန်များ မတွေ့ ရ။ ဝိသဒ္ဓန်အစား ဟသတ်"-ဟ်" ကို ပိုမို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးသည်။ "မိယဟ်" ၂၀၈ "သမိဟ်" ၂၀၉ သေည့်ဖြင့် "အာ" နှင့် "အိ" သရများ အတွက်သာ သုံးသည်။ အခြားသရများအတွက် တက်ကျသံသင်္ကေတ မသုံးချေ။ သက်သံ သင်္ကေတအဖြစ်လည်း အ သတ်"အိ" ကိုပင် ဆက်သုံးသည်။ "အာ အိ အေ အို" သရသံများတွင်သာ သုံးလေ့ရှိသည်။ "လှူည့်" ၂၁၀ "နိယံ" ၂၁၁ "တိတ်" ၂၁၂ သေည့်ဖြင့် စာလုံးပေါင်းသည်။

ကျောက်စာအရေအတွက်များများပတ်နိုင်ခွင့်ရသည့်အလျောက် အသုံးအနှုန်း အတွေးအခေါ်ကိုကား ပိုမိုနားလည်ခွင့်ရလာသည်။ ခေတ်ဦးကာလ နတ်တောဘုရားကျောက်စာတွင် "ပိတကတံသုံးစုံ" "ပုသုံးလုံး" "သယ်ခရံ ၄ခု" ဟူ၍ မျိုးပြစကားများခွဲခြားခြားသုံးခဲ့ပုံကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး၊ ပေါ်တော်မူဘုရား ကျောက်စာတွင် "ဘုရား သုံးခု"၊ "ပုထိုးနှစ်စုံ" စသည့်ဖြင့် မျိုးပြစကားများ ခွဲခြားခြားသုံးတတ်ပုံကိုလည်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး၊ တုရင်ပုထိုး ကျောက်စာတွင် နွားမများကို ရေတွက်ရာ၌ "နွား ၁၃၆" ဟု သုံးသည်။ မျိုးပြစကား ခွဲခြားသုံးသည့်အလေ့အကျင့် ကောင်းစွာရနေပြီ။ ထို့ပြင် ပုဂ္ဂိုလ် ကိုလိုက်၍ အနံ့အညားသုံးနှုန်းခြင်း မဟာမထင်နာဂသမိန် ကျောက်စာတွင် "မင်းကြီးလည်း ဝမ်းတော်သာ၍" ဟု "တော်" ကို ထည့် သုံးထားသည်။ ဂုဏ်ရည်အနိမ့်အမြင့်အလိုက် အာသာစကားကို ခွဲခြား သုံးနှုန်း နေကြပြီ။

အမည်ပေးပုံကိုကြည့်လျှင်လည်း ပုဂံသူပုဂံသားတို့၏ စိတ်ကူး ဆန်းကြယ်ပုံကို မြင်နိုင်သည်။ အသံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် လည်းကောင်း သာယာဆန်းပြားအောင် နာမည်ပေးတတ်ကြသည်။ ညီအစ်မ နှစ်ယောက်ဖြစ်လျှင် နာမည်ကို ကာရန်ဟုဖြင့် ပေးတတ်သည်။ "အိုပြန် ၁၊ အိုတန် ၁" ဟု "သမီးအိုစန်၊ ညီမ အိုကျန်" အမည်မှည့်တတ်ကြသည်။ ညီအစ်မများသာ မဟုတ် ညီအစ်ကိုများကလည်း ဤထုံးအတိုင်း အမည်ပေး တတ်ကြသည်။ "ငါနံ ၁၊ ငါထန် ၁" "မောင်ငချင်၊ ညီငရင်" ဟု သောနာမည်မျိုးကို တွေ့ရသည်။ မြန်မာကဗျာ၏ အခြေခံဖြစ်သော ကာရန် ကို ထိုစဉ်ကပင် နားအရသာတွေ့ခဲ့ကြသည်။ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဆန်းပြား အောင် ပြုသည်ဆိုရာ၌ အမည်များတွင် အနက်အဓိပ္ပာယ် ထူးထူးခြားခြား ရှိ အောင် အားထုတ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ "ငခြင်သုံ" ဆိုသောနာမည်မျိုးမှာ အားမွန်လက်ရည်ညွှန်း၍ ပေးသောအမည် ဖြစ်ရာသည်။ "ငမဉ္ဇူ" ဆိုသော နာမည်မျိုးမှာ ယောက်ကျားတန်ဖိုး ပျော့ပျော့နွဲ့နွဲ့ရှိလှသည့်အပူအရာရှိသူကို ရည်ညွှန်းရာသည်။ အဖွေးနုသာကို ခွဲ၍ မှည့်ခေါ်သည့် "အိုကတိုး" ရုပ်ရည်သွင်ပြင်ကို ခွဲ၍မှည့်ခေါ်သည့် "အိုဖျက်ဖြေ" အမည်များ

လည်း ရှိသည်။ ထိုဆန်းဆန်းပြားပြားအမည်များကား ထိုခေတ်က ဆန်းဆန်း ပြားပြား စိတ်ကူးများကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖော်ပြနေသည်။

နာမည်ပေးရာ၌သာမဟုတ် ပြောဆိုရေးသားရာ၌ အသုံးထူးသည်။ အထောလတ်ကျောက်စာတွင် "မြလှ" ဟုသောစကားမှာ ထူးခြားသော အသုံးအနှုန်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်ကားအရသော် "လှစိမ်း" ဟု ဆိုရ လိမ့်မည်။ တစ်ရံတစ်ခါမျှမမြင်ဖူးသောသူကို "လှစိမ်း" ဟုဆိုသည်မှာ အနည်း ငယ် တိုက်ရိုက်ကျသည်။ အစိမ်းရောင်ရှိသောမြင့်တင်စား၍ "မြလှ" ဟု သွယ်ဝိုက်နက်ဖြင့် ပြောတတ်သဖြင့် အသုံးထူးသည်ဟု ဆိုရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤစိတ်ကူးကား အထောလတ်ကျောက်စာရေးထိုးချိန်မှ ပေါ်လာသော စိတ်ကူးအသစ်အဆန်း မဟုတ်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ရေးထိုးချိန်ကပင် ပျူတို့၌ ထိုစိတ်ကူး ရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ် မြန်မာကျောက်စာတွင် သုံးသော "သူတစ်ထူး" ဆိုသည့်စကားကို "မြနေ" ဟူ၍ ပျူနှင့်ပါဠိ ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်း သုံးနှုန်းထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပါဠိဘာသာ "နေ" မှာ မြန်မာလို "လှ" ဟုအဓိပ္ပာယ်ရပေရာ အထောလတ်ကျောက်စာ အသုံးအနှုန်းနှင့် တစ်ထပ် တည်း ဖြစ်နေတော့သည်။ ဤခေတ်အတွင်း ထူးခြားသည့် အခြားအသုံးအနှုန်း တစ်ရပ်မှာ "မြက်န ရေကြည်ရှိရာ" ဟုသောစကား ဖြစ်သည်။ မိမိအလိုကျ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့်နေရာသို့ သွားခွင့်ပြုသည်ကို "မြက်နရေကြည်ရှိရာ လားစေ သတည်း" ဟု ရေးခြင်းဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်နောင်းကျောက်စာများက အဖွေခံ ကြရသော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သည်။

ဤသို့ မိမိပြောလိုသည်ကို လှလှပပ ထိထိရောက်ရောက် ပြောတတ် ဆိုတတ်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည့်အလျောက် ကျောက်စာ၏ ပဓာနအပိုင်း ဖြစ်သော ဆုတောင်းရာ ကျိန်စာဆိုရာတို့၌ ကျောက်စာစီကုံးသူ ဉာဏ်ကြီးလျှင်ကြီးသလို ခွဲငြိဖွယ်ရာ နှစ်သက်ဖွယ်ရာစာများ ဖြစ်လာတော့သည်။ သာဓကအဖြစ် အထောလတ်ကျောက်စာ ကျိန်စာကို ကြည့်နိုင်သည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အထောလတ်ကျောက်စာသည် အလှူရှင်ကိုယ်တိုင် ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာ မဟုတ်။ အဓိလက်ထက်က မရေးဖြစ်ခဲ့၍ အထောလတ်လက်ထက်ရောက်မှ ပြန်ရေးရသော ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် အလှူကို ဖျက်ဆီးမည့်သူတို့

၏ ဘေးရန်မှကာကွယ်ရန် ကျိန်စာဆိုသည့်အခါ အထောက်အကူပြုသည် မိမိ၏
အလျောက် ကျိန်စာဆို၊ အမိနှင့်သခင်တို့ဆိုခဲ့သောကျိန်စာကား ဤသို့တည်း
ဟူ၍ ရှေးသူတို့ကိုသာ ကိုးကားပြောဆိုသည်။ အထောက်အကူပြုသော သခင်တို့
အမှန်တကယ် ထိုသို့ ဆိုခဲ့မည်မဆိုခဲ့မည်ကိုကား တပ်အုပ်မပြောသော ကျိန်စာ
မှာ များစွာစိတ်ကူးပါသော ထိရောက်သော ကျိန်စာ ဖြစ်သည်။

“ဤငါ့ဘုရားကျွန်း၊ နွား၊ လယ်၊ ဥယျာဉ်၊ ကန်၊ ငါ့ကျောင်း၊
ငါ့ဘုရား မသိတဲ့ ခေရစ်ဖျက်ရစ်သော၊ သားမြေးတို့ကား စားသော
ထမင်း ဟင်း၊ သောက်သောရေ၊ နေသောအိမ် အဆိပ်ဖြစ်စေ၊
ဆင်ပေါက်ကို သူတို့ထိုးချင်သို့ လှံအစင်း၁၀၀ ထိုးသောဖြစ်စေ၊
မွေကိုမြင်၍ သူတို့သတ်ချင်သို့ သတ်သောဖြစ်စေ၊ ဒေဝဒတ်ကား
အထက် ဖျက်ရစ်သောသူကား အဆောက် ဖြစ်စေသောတည်း။”၂၂၀

ပစ္စုပ္ပန်ဘဝခံစားရမည့်ဒုက္ခကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြသည်။ စားသမှုလည်း အဆိပ်၊
သောက်သမှုလည်း အဆိပ် ဖြစ်ရုံသာမက နေသောအိမ်လည်း အဆိပ် ဖြစ်ရ
ချေဦးမည်။ အလွန်ကျဉ်းကျပ်သော အသက်ရှင်နေထိုင်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။
အနေသာ မလှသည်မဟုတ်။ အသေကလည်း အကြည့်တန်ချေဦးမည်။
ဆင်ရိုင်းများ လိုက်လံဖမ်းဆီးသည်ကိုလည်း ပုဂံသားတို့ တွေ့ဖူးကြဖူးကြရာ
သည်။ ဆင်ရိုင်းကို တစ်စုတစ်ဝေး လိုက်ရင်း နီးရာလူက လှံဖြင့်ပစ်ခတ်ကြရာ
ဆင်ရိုင်း၏ကိုယ်တွင် သွေးအလိမ်းလိမ်းဖြင့် လှံပေါင်းများစွာ နိုက်ငြိ ကပ်ပါ
နေသော မြင်ကွင်းမျိုးကို ပုဂံသားတို့မျက်စိတွင် ရွံထင်နေရာသည်။
ဆင်ပေါက်၏ထိုဒုက္ခကို သတိမူမိသော ကျောက်စာဆရာက ဤကျိန်စာတွင်
ထိုကြောက်မက်ဖွယ်မြင်ကွင်းဖြင့် ခြောက်လှန့်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆင်ပေါက်
နည်းတူ ဒုက္ခရောက်လျက် အသေဆိုးသေရတတ်သည့် သတ္တဝါကား ဖြစ်
ဖြစ်သည်။ မြေကိုမြင်သည်နှင့် နီးရာ အုတ်ခဲကျောက်ခဲစသည့် လက်နက်
တို့ဖြင့် ပတ်ခတ်သတ်ဖြတ်သည့်အလေ့မှာလည်း ထိုအချိန်က များခဲ့ရာသည်။
မြေ၏ဒုက္ခကို သတိမူမိသော ကျောက်စာဆရာက ထိုထိတ်လန့်ဖွယ်မြင်ကွင်း
ဖြင့် ခြောက်လှန့်ထားသည်။ မိမိတို့ခေတ် ပရိသတ် အာရုံတွင်မြင်လွယ်
ထင်လွယ် ကြောက်လွယ်အောင် ရေးတတ်သားတတ်ပုံမှာ လေးစားဖွယ်
ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်လယ်တွင် မြန်မာစာပေသည် အရှိန်ရစပြုနေပြီ။

မှတ်စုများ

၁။ Professor Than Tun, (edited by Paul Starchan), *Essays on the History and Buddhism of Burma*, Kiscadale Publications, 1988, p. 12

Bohmu Ba Shin, *The Lokahteikpan*, The Burma Historical Commission, September, 1962, p. 23

၂။ “ပုဂံမောင်မ အိမ်ပွဲသည်”၊ ညောင်ရမ်းကြီးသမီး(၆၀၄)၊ ကြောင်း ၂၃)

၃။ တွင်းသင်းတိုက်ဝန်မဟာစည်သူ၊ “တွင်းသင်း မြန်မာရာဇဝင်သစ်”၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၁၁၀-၁၁၁

၄။ ယင်း၊ စာ ၁၀၄-၁၀၅

၅။ “သမိတ် သဗ္ဗသန္တာပေါ ကတကိဇ္ဇော အနာသဝေါ၊ ဥာဂ္ဂေါ သုမနော ဟတ္ထော ဝိစိန္တေတိ ဗဟုဟိတံ”၊ ရွှေဂူကြီးဘုရား(၄၉၂)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၇၊ ၁၈

၆။ “အနာဂတေ တထာဟံပိ ပုရိန္ဒော ဒသပါရမီ၊ ပါပုဏိတွာန သံဇောမိ သတ္ထေ ဟောဓမ္မိ ဝန္တနာ”၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၇၊ ၂၈

၇။ ဦးကို၊ မြန်မာပြည် ပါဠိစာပေခေတ်ဦး၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့် လူမှုရေးသိပ္ပံဂျာနယ်၊ အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၁၊ ၁၉၆၀ ဇူလိုင် စာ ၂၉

၈။ ရွှေဂူကြီးဘုရား(၄၉၂)၊ ကြောင်း ၁၃

မှတ်စုများ ။ ကျွန်ုပ်တို့အဖွဲ့၏ မူရင်းအရေးအသားကို မဖော်ပြ တော့ပြီ။ မူရင်းစာတပ်ပုံများကို သမိုင်းတံခွန်အတွဲ ၁၊ စာစောင် ၁ တွင် လည်းကောင်း၊ ခေတ်အက္ခရာလေ့ယုံထားသည်ကို ရှေးဟောင်းမြန်မာ ကျောက်စာများ ပထမတွဲတွင်လည်းကောင်း အလွယ်တကူ ပတ်ရှုနိုင်ကြ သည်။

၉။ ယင်း၊ ကျေး၊ ကြောင်း ၁၄၊ ၁၅

၁၀။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၈၊ ၁၉

၁၁။ P.M. Tin and G.H. Luce, Edited and translated, *Inscriptions of Burma*, Portfolio 1, Plates 1 and 2, Buletin of the Burma Historical Commission VI Pl. p. 5

- ၁၂။ ယင်း၊ စာ ၄
- ၁၃။ ရွှေပူကြီးဘုရား(၄၉၂)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၅
- ၁၄။ ယင်း၊ ကြောင်း ၆
- ၁၅။ ယင်း၊ ကြောင်း ၇
- ၁၆။ ယင်း၊ ကြောင်း ၉
- ၁၇။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၃
- ၁၈။ Pe Maung Tin, *Buddhism in the inscriptions of Pagan*,

Journal of Burma Research Society, 50th Anniversary, Vol. 2, 1961, p423

၁၉။ P.M. Tin and G.H. Luce, Edited and translated, *Selections from the Inscriptions of Pagan*, British Burma Press, Yangon, 1928, p6

- ၂၀။ သီရိပျံချီဦးမြ၊ "ရှေးဟောင်းအုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ"၊ ဒုတိယတွဲ၊ စာ ၃၁
- ၂၁။ ယင်း၊ စာ ၃၂
- ၂၂။ ယင်း၊ စာ ၄၈
- ၂၃။ ရှင်ဂုဏ္ဍာလင်္ကာရ၊ မိလိန္ဒပဉ္စ၊ ဟံသာဝတီ၊ ၁၉၅၂၊ နိဒါန်း
- ၂၄။ ဦးစိုဏာ၊ ပုဂံသုတေသနလမ်းညွှန်၊ စာပေဗိမာန်၊ စာ၂၄၀-၂၄၁
- ၂၅။ ယင်း၊ စာ ၃၃၅
- ၂၆။ "ကျောက်စုဒ္ဒတလေယံသီရိဗျားဟန်ဆုခံဂါ"၊ လောကထိပ်ပန်၊

စာတန်း ၁၇
 မှတ်ချက်။ ။ လောကထိပ်ပန်လာ စာများကို ကိုးကားရာတွင် လောကထိပ်ပန် မင်စာများ စုဆောင်း ကျမ်းပြုစုသူ ဝိုလ်မူးဘရင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ စာမျက်နှာ ကို မဖော်ပြတော့ပဲ စာတန်းအမှတ်များကို ဖော်ပြသွားမည်။ လောကထိပ်ပန် မင်စာမှမဟုတ်သည့် ကျမ်းပြုသူ၏ လေ့လာချက်များကို ဖော်ပြသည့်အခါ စာမျက်နှာ ဖော်ပြကိုးကားသွားမည်။

၂၇။ "ကျောက်စုဒ္ဒတလေယံသီရိဗျားဟန်ဆု အင်ပြင်"၊ ယင်း၊ စာတန်း

- ၂၀။ "စတုကနိပါတ် စုလကလိဂ်ဇေတိ ခေါမိသတ် ဒသ် အမာတ်သိုင် ကလိင်"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၃၈
- ၂၉။ "ဒသရနိပါတ် စတုဒ္ဒါရကဇာတ် ခေါမိသတ် ဒသ် ဒေဝတာတ်"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၄၄

၃၀။ ယင်း၊ စာတန်း ၃၂
 ၃၁။ Bohmu Ba Shin, *The Lokahetkpan*, p. 3

၃၂။ ယင်း၊ စာ ၁၆
 ၃၃။ "ပုဟ်သိုင် ဝေသာလိပြည် လာသောအား၊ မင်မိဗ္ဗသာရ ဖြူသော လိုယ်ဖောင်အား စီဆေး ပုဟ်သိုင် (ပရိတ်ရုတ်)ရကား------(တို)ဝ် ဖြူယံလိုယ် ငယ်လိုယ် (ပ)တ္တ(မရာလို)ယ်အားပုဟ်သိုင် စီမိယ်ဆေး လို တစ်ခုတစ်ခုသောကာ ပုဟ်သိုင်အယောင် တစ်ခုတစ်ခု ဖန်ဆောင်ဆေး၊ ခြုံဟွာ ရွာတိုင်ခြင် ကြောဝလာထက် ဖွန်သု နတ်တိုဝ် ခြုံဟွာတိုဝ် ပုဇာဝ် ကုန်စ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ စာတန်း ၃၃

၃၄။ "ရမ္မာပြည်သုတိုဝ်သည် ပုဟ်သိုင် ဖိတ်လိယ်ရကား၊ ပုဟ်သိုင် ဒီပကံရာတမုလေ အရဟန္တာလိယ်သန်နှင့် ရှုရယျ ရမ္မာကိုဝ် ဝါင်လတ်သော ရှာဘာ သုမေခါမည်သောရသိယ်သည်..... ပုဟ်သိုင်အာကို..... ပုဟ် အတ္တစ်လျှင် တောင် ..ည်ရုယျ ခရီ.....လင်ဆေး၊ ပုဟ်သိုင် ဒီပကံရာ တမုလေ ဤယ်ရသိယ်တောင်သော.....လိယ်..... ဖြီမှ ဂေါတမမည်သော ပုဟ် နင်ဖွန်ဆဲ ဟုသော ဟော် ဗျာဒေသ် ပိယ်ဆေး ၀ ။" ယင်း၊ စာတန်း

၃၄
 ၃၅။ Bohmu Ba Shin, *The Lokahetkpan*, p. 19

၃၆။ "ပုဟ်လောင်သုတသောမဇာတ်ဗျာန်သောမင်သာကိုဝ် ပြည်ညောင် ဆောယ်ဆေး။" စာတန်း ၅၅ စာ ၅၂

၃၇။ ဦးဩဘာသာ၊ တေမိယဇာတ်တော်ကြီး၊ ဟံသာဝတီ၊ ၁၉၅၆၊ စာ ၃၆-၃၉

၃၈။ "မင်သမီ သီဝိလိတေး အမတ်တုာ နှစ်တ္တိသံဇီလိဝ်ရကား ခြံဆုပ် ဆေး"၊ လောကထိပ်ပန်၊ စာတန်း ၇၀

၃၉။ ယင်း၊ စာတန်း ၉၉ စာမျက်နှာ ၅၉

- ၄၀။ ဦးဩဘာသာ၊ ရုပ်စုံဇာတ်တော်ကြီး၊ ဒုတိယတွဲ၊ သမတပုံနှိပ်တိုက်၊ မန္တလေး၊ ၁၉၆၂၊ စာ ၃၅၀
- ၄၁။ ယင်း၊ စာ ၄၀၁
- ၄၂။ ယင်း၊ ဒု စာ ၁၈၆
- ၄၃။ Bohmu Ba Shin, *The Lokahteikpan*, p. 69
- ၄၄။ ဦးဩဘာသာ၊ ရုပ်စုံဇာတ်တော်ကြီး၊ ဒုတိယတွဲ၊ စာ ၅၁၄
- ၄၅။ "ဤယံကာ မင် စဒုဇုဇု ဇ္ဈာန်သောတေ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ စာတန်း ၉၇
- ၄၆။ "ဤယံကာ ရသီဗုသောမင်နှင်နှင်တေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၉၉
- ၄၇။ "ဤယံကာ ပုဟာလောင် ဦးဗျဟုာ်သိယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၀၁
- ၄၈။ "ဤယံကာ နတ်ရွာဖွင့် တက်လိယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၀၂
- ၄၉။ "ဤယံကာ ပုဟာလောင် ဂစ္ဆကုတ်နိတ္တာ တယာဟာင်ခေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၀၃
- ၅၀။ "ဤယံကာ မင်အာ ပုဟာလောင် မင်မိန်ရကာ လောတ်ခေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၀၅
- ၅၁။ "မင်ပိလိယက် ပုဟာလောင်သိသောသိရကာ လက်ဝါဠိထက် ဒီ ရယေ ဝိုင်စ ဝိုင်ပြီရကာ အမိအဖ သမံအာ မင်လာယေ ရီသိုဝ်လေ ရွက်ပိ ယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၉၄
- ၅၂။ "ဆိပ်ခပ်ကာယ်လေ ဣခါယေ ကိုဝ်လေ ဣနခေ တံငါလေ လါစ ပုဟာလောင်လေ ရှင်လါခေ အမိအဖ ကာန်သောလေ မြင်လာစ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၉၅
- ၅၃။ "ဇုဇုဂါလက် ပုဟာလောင် သာနစ်ယောက်ကိုဝ် ဝိဇ္ဇခေ၊ ဇုဇုဂါ သုယ်လိအာဝေ၊ ဣာဝ်ရကာ သတိုဝ်သာနစ်ယောက် ဖြိုယေ၊ ဇုဇုဂါ လာရယ် ပုဟာလောင် တောင်တုံခေ၊ ဇုဇုဂါ သုယ်လိယေ၊ ဇုဇုဂါ တီရကာ သတိုဝ်သာ ဝိဇ္ဇခေ၊ ပုဟာလောင် တောင်လှာတုံခေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၂၂၆-၂၃၃
- ၅၄။ Bohmu Ba Shin, *The Lokahteikpan*, p. 31
- ၅၅။ "ထုတ်လိယေ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ စာတန်း ၆၇

- ၅၆။ "သင်ဖောင် ကောလိယံခေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၇၇
- ၅၇။ "အလ္လလေ ပိယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၇၉
- ၅၈။ "မင် အလှာလိယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၂၄
- ၅၉။ Bohmu Ba Shin, *The Lokahteikpan*, p. 31
- ၆၀။ "ရုဇာမည်သော မင်သမိယံ ယောက္ခာ ဖွစ်သောဇရာဝ် သောမျာ နိဝ်သော ငြာယ်ခဲရကာ အဗ္ဗပိယေ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ စာတန်း ၁၂၃
- ၆၁။ "အစ်ကိုဝ် ဈေက်လုံသော လါယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၇၂
- ၆၂။ "အမတျာတစ်ကာတိုဝ် မင်တောင်တုံခေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၀၄
- ၆၃။ "ပုဟာလောင် သင်သိဖွင့် ခံ။ ပုဟာလောင် ဆင်မြင်ယောင် ခံ။ ပုဟာလောင် ထမင် ခံ။ ပုဟာလောင် ဣမ်ပုတ်သော ခံ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၆၂
- ၆၄။ "ပုဟာလောင်ကိုဝ် ဆောင်လိယေ၊ ဆင်တိုက်စ ဇ္ဈာန်ခေ၊ မသတ်ဟုသော ရိယံခေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၃၂
- ၆၅။ "ပုဟာလောင် ဖွာပြီရကာ၊ အပသိလိုဝ် သောကြောင် အမိ နိဝ် နိဝ် ရယ် ပိယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၇၅
- ၆၆။ "ပုံနာတစ်ယောက် ခြိယ်လက္ခနာရကာ ပုရှာလောက်တေး မင် မူအပ် ဟုရယေ ဆောင်လိယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၇၈
- ၆၇။ "မယာတေး ပုဟာလောင် ဝမ်ဟိယံ လက် ဖြိုခါယေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၇၃
- ၆၈။ "တာဝ်တွင် အဘိသေက်ဗုရယေ မင်ဇ္ဈာန်ခေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၁၁
- ၆၉။ မုတ်ချက်။ ။ ယေးတွင်ဖော်ပြထားသော မင်ဇာကောကန်နတ်ချက် များကို မင်ဇာဇာလုံးပေါင်းအတိုင်းဖော်ပြထားပြီး၊ ကောကန်နတ်ချက် နောက် တွင် ဖော်ပြထားသည့်ကွင်းအတွင်းရှိ ဂဏန်းမှာ စာတန်းအမှတ် ဖြစ်သည်။
- ၇၀။ "ပုရှာလောင်ကို ဆာယ်ရယ် ပျံလိအာ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ စာတန်း ၇၇
- ၇၁။ "မုဇလိန်မည်သောဆိုဝ်ရောက်လျှင်အာ ။ ။ ဇ္ဈာန်တောင် ဇ္ဈာန်ကြာ သွားလိယံလျှင်အာ ။ ။ စတုရသ ပေါက္ခရတီ ကာန်လိယံ တောင် ရောက်အာ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၂၀၃-၂၀၅

- ၇၂။ "မနွီ လက်ဝါဒီယံရယ် သိပြတ်လျှင်သာ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၂၃၈
- ၇၃။ "သတင်သုံရကာ နတ်ရွားလက္ခဏ်လိသောဟုတ္တာ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၂၇
- ၇၄။ ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ၊ က မျက်နှာ ကြောင်း ၃၉ မှတ်ချက်။ ။ မြန်မာလိုအဓိပ္ပာယ်မှာ "ဤသို့ပေးတုံ၏"ဖြစ်သည်။ ဤဝါကျပါ စကားတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို လုံးချင်းစီခွဲကြည့်လျှင် "တုံ+ ပေး+ သို့+ ဤ" ဟုရသည်။ ကြိယာပစ္စည်းကို ကြိယာရှေ့၌ သုံးသည်။
- ၇၅။ ရာဇကုမာရ်(မွန်)၊ ကြောင်း ၉ မှတ်ချက်။ ။ မြန်မာလိုအဓိပ္ပာယ်မှာ "မင်းသည် သားအား ပေးတုံ၏"ဟု ဖြစ်သည်။ စကားလုံးအသီးသီး၏အဓိပ္ပာယ်ကို စီခွဲကြည့်လျှင် "မင်း+ တုံ+ ပေး+ အား+ သား"ဟု ရသည်။ ဤတွင်လည်း ကြိယာပစ္စည်း တုန်ကို ကြိယာရှေ့၌ သုံးသည်။
- ၇၆။ ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ က မျက်နှာ ကြောင်း ၅၄ မှတ်ချက်။ ။ မြန်မာလိုအဓိပ္ပာယ်မှာ "အရှင်စေတဝန်ကျောင်းကြီး ဆင်းတုံ၏" ဖြစ်သည်။ စကားလုံးအသီးသီး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို စီခွဲကြည့်လျှင် "အရှင်- ဆင်း+ တုံ+ စေတဝန်ကျောင်းကြီး"ဟု ရသည်။ ဤတွင် ကြိယာပစ္စည်း တုံ ကို မြန်မာမှာအတိုင်း ကြိယာနောက်၌ထားသည်။
- ၇၇။ "စစ်ဦး ဆည်ခေ ဆည်ပြီရကာ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ ဇာတန်း ၇၂
- ၇၈။ "ရဟန်ပုခေ ဆုပြီရကာ ထွက်လိယ်သောတေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၈၁
- ၇၉။ "လက်ဝါဒီထက်စီရသျှ ဝိဝံစ ဝိဝံပြီရကာ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၉၄
- ၈၀။ "အစ်ကိုဝိကာ မသြင် ညီယံကာ သြင်ခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၇၃
- ၈၁။ "သာပြီကာ ဣမ်ရိယံမင် မောက်ခေ။ သာထုယံကာ စစ်သုပြီ မောက်ခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၆၉
- ၈၂။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၇၃ (မှတ်စုအမှတ် ၆၇တွင် မင်စာစာလုံးပေါင်း အတိုင်း ဖော်ပြပြီး)
- ၈၃။ "ပုရှာလောက်တေး"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၇၈
- ၈၄။ "အထက်တက်ဆံသော တေး"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၇၉
- ၈၅။ "မင်ပြီသာ ပုန်ဆံ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၇၁
- ၈၆။ "မင်ကိုဝိလေး သတ်လိုဝိခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၀၈

- ၈၇။ "ပုဟ်လောင် အယော ပုခေ။ ပုဟ်လောင် ဣမ်ဝတ်သော စံခေ။ မြယ်ရစ်သောဗွင်စ စံခေ ခုရပုတ်သော စံခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၆၁-၆၄
- ၈၈။ "ကာန်ပျူစီသော အဖြင် သိခေ။ ဥယန်ပျူစီလိသော အဖြင်သိခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၄၂
- ၈၉။ "ဗွားလာ သာဗွားစီသော သိခေ။ ထမင်ချောက်စီသော သိခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၄၀
- ၉၀။ "ပုသင်စီဖြင် သိဝိလျှာခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၄၅
- ၉၁။ "လင်ဟောင်အကြောင် ရာယ်သော မိန်ဖြင် ပုဟ်လံ ဖြိသျှ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၄၅
- ၉၂။ "သိယံလိုင်သောကြောင်ခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၉၃
- ၉၃။ "သာနစ်သောကံအကြောင်"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၁၂
- ၉၄။ ခေါက်တာမင်းတင်မွန်၊ "မွန်မြန်မာ စာပေပေါင်းကူး"၊ မွန်စာပေ နှင့် ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ၊ တက္ကသိုလ်များ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၈၃၊ (လက်နှိပ်စက် မှ) စာ ၂၉-၃၃
- မှတ်ချက်။ ။ တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီး၏ "စာပေအသွင်နှင့် ကွန်ပဏ္ဍ အမြင်" စာအုပ်လာ အဆိုအမိန့်ကို ကိုးကားဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၉၅။ "မင်ကာသီကရန်"၊ လောကထိပ်ပန်၊ ဇာတန်း ၅၅
- ၉၆။ "ရသိယံ သတင်သုံသောသာ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၁၇
- ၉၇။ "စစ်ကြိုလိပါသော"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၅၅
- ၉၈။ "သာတိုသာမိမ နှိပ်ကလုသောနှင့် ဖွာသသမာ ဖွာဆင်သော"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၈၃
- ၉၉။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၆၄
- ၁၀၀။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၉၅
- ၁၀၁။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၅၁
- ၁၀၂။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၅၆
- ၁၀၃။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၆၄
- ၁၀၄။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၇၉
- ၁၀၅။ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၄၃
- ၁၀၆။ "ဝိဝံပြီခေ"၊ ယင်း၊ ဇာတန်း ၁၃၄

- ၁၀၇။ "ဝမ်ဟိယံလေကံ"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၇၃
- ၁၀၈။ "ပရိသန္တိ စုယျေသံ"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၉၀
- ၁၀၉။ "ကိ ပုံနားစတွင် နိယံပါရယ်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၅၆
- ၁၁၀။ "ပုဟိလောင် ကောင်ကြံ ခံခမ်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၆၅
- ၁၁၁။ ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ က မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၃၁
- ၁၁၂။ ယင်း၊ ကြောင်း ၃၁
- ၁၁၃။ ယင်း၊ ခ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၅
- ၁၁၄။ ယင်း၊ ခ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၀
- ၁၁၅။ ယင်း၊ ဂ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၁
- ၁၁၆။ ယင်း၊ က မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၄၂
- ၁၁၇။ ပါမောက္ခရှောတိုး၏အဘိဓာန်မှ ထုတ်နုတ်ပေးပြုရသည့်အခါ "ရှော"ဟူသောအမှတ်အသားနှင့် စာမျက်နှာနံပါတ်ကို ပြသည်။ ကျန်စစ်သားအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာတွင် တွေ့ရလျှင် "ကျန်"ဟုပြုသည်။ မင်စာတွင်တွေ့ရလျှင် ဓာတုန်းအမှတ်များကိုသာ ပေးပြထားသည်။
- ၁၁၈။ "တွန်တံပုရုယံ သံဗြိချေင်မှ လောတံခရကာ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ ဓာတုန်း ၇၁
- ၁၁၉။ "အမိအဖ နတ်သမိ မင် တွတ် ပုရကာ ဆိပ်ခပ်ကာယ်လေ ဣခါဓပ"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၉၅
- ၁၂၀။ "ဗုယံခါယ်သော သံလက်ပံ"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၀၁
- ၁၂၁။ ကျန်စစ်သားအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ဂ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၄၃
- ၁၂၂။ "ပုဟိလောင် ဆင်မြင်ယောင် ခံခ"၊ လောကထိပ်ပန်၊ ဓာတုန်း ၆၂
- ၁၂၃။ "တယံဆင်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၀၃
- ၁၂၄။ "သြင်သည်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၁၃
- ၁၂၅။ "ခတ်မျက်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၈၂
- ၁၂၆။ "ဦးဟု"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၉၈
- ၁၂၇။ "ဣမ်ပုတ်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၆၂
- ၁၂၈။ "ဣမ်သုယ်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၇၄
- ၁၂၉။ "နောက္ခိပ်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၈၁ ၁၂၂
- ၁၃၀။ "ရိယံနိပ်"၊ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၈၆ ၁၈၇

- ၁၃၁။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၈၂
- ၁၃၂။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၈၄
- ၁၃၃။ Bohmu Ba Shin, *The Lokateikpan*, p. 33
- ၁၃၄။ ကျန်စစ်သားအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ င မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၂
- ၁၃၅။ ယင်း၊ ဃ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၄၇
- ၁၃၆။ ယင်း၊ က မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၇
- ၁၃၇။ လောကထိပ်ပန်၊ ဓာတုန်း ၅၆
- ၁၃၉။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၀၄
- ၁၄၀။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၇၇
- ၁၄၁။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၉၁
- ၁၄၂။ ကျန်စစ်သားအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ဂ မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၈
- ၁၄၃။ ယင်း၊ ခ မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၃၄
- ၁၄၄။ ယင်း၊ င မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၄
- ၁၄၅။ ယင်း၊ က ၆
- ၁၄၆။ လောကထိပ်ပန်၊ ဓာတုန်း ၁၀၉
- ၁၄၇။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၂၂
- ၁၄၈။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၁၂
- ၁၄၉။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၄၃
- ၁၅၀။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၇၂
- ၁၅၁။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၉၂
- ၁၅၂။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၂၀၃
- ၁၅၃။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၉၅
- ၁၅၄။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၁၄
- ၁၅၅။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၇၂
- ၁၅၆။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၁၁၅
- ၁၅၇။ ရာစကုမာရ်(မွန်)၊ ကြောင်း ၂
- ၁၅၈။ ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ က မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၇
- ၁၅၉။ လောကထိပ်ပန်၊ ဓာတုန်း ၁၀၇
- ၁၆၀။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၂၃၁
- ၁၆၁။ ယင်း၊ ဓာတုန်း ၂၄၄

- ၁၆၂။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၂၁၉
- ၁၆၃။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၂၁၇
- ၁၆၄။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၅၇
- ၁၆၅။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၁၁၁
- ၁၆၆။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၂၀၈
- ၁၆၇။ Bohmu Ba Shin, *The Lokateikpan*, p. 79
- ၁၆၈။ လောကထိပ်ပန်း၊ ဓာတုန်း ၇၀
- ၁၆၉။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၇၅
- ၁၇၀။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၆၉
- ၁၇၁။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၇၉
- ၁၇၂။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၁၂၀
- ၁၇၃။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၁၀၂
- ၁၇၄။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၁၀၄
- ၁၇၅။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၁၀၇
- ၁၇၆။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၁၅၆
- ၁၇၇။ ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ဆမျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၇
- ၁၇၈။ လောကထိပ်ပန်း၊ ဓာတုန်း ၁၀၇
- ၁၇၉။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ ပထမတွဲ၊ စာ ၃၀၇
- ၁၈၀။ လောကထိပ်ပန်း၊ ဓာတုန်း ၆၅
- ၁၈၁။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၈၉
- ၁၈၂။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၆၉
- ၁၈၃။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၇၀
- ၁၈၄။ ယင်း။ ဓာတုန်း ၁၀၈၊ ၁၁၁
- ၁၈၅။ သီရိလှိုင်ဘိဝံသ၊ “ရှေးဟောင်းရုပ်ပွား ဆင်းတုတော်များ”၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၄၁
- ၁၈၆။ ယင်း။ ပုံ ၅၃(က)
- ၁၈၇။ Bohmu Ba Shin, *The Lokateikpan*, p. 25
- ၁၈၈။ သီရိလှိုင်ဘိဝံသ၊ “ရှေးဟောင်းရုပ်ပွား ဆင်းတုတော်များ”၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၄၁
- ၁၈၉။ ယင်း။ စာ ၄၃-၄၅

- မှတ်ချက်။ ။ ဆရာကြီးဦးမြတ်စာရင်း ဖြစ်သည်။ မူလစာရင်းတွင် ထပ်နေသော အသီးအပင်များကို တစ်ကြိမ်သာ ပြသည်။ မူလစာရင်းပါ “တေ” ဟူသော အသုံးမှာ “တည်း”ကို ဆိုလိုလျက် အသီးအပွင့် အပင်အမည်တို့နှင့် မဆိုင်သဖြင့် ချန်လှပ်ခဲ့သည်။
- ၁၉၀။ “ပုရဟားဖြင့် ဖိစိတေး ဖိတ်ချေင်တေ”၊ ယင်း။ စာ ၄၃
- “ပုရဟားဖြင့် ဖိစိတေ”ဟူသောစကားကို ဆရာကြီး ဦးမြတ်က “ဘုရားရှင်ဖို့ တည်း”ဟု ဖတ်သည်။ အခြား အရေးအသားများကိုထောက်လျှင် “ဖြစ်”ဟု ဖတ်သင့်ပေလိမ့်မည်။ “ဤဗ္ဗသောကား ဘုရားဖြစ်သာတည်း။ ရောက်ပွင့်” ဟူ၍ ရေးထားသော အခြားဆုတ်ခွက်တစ်ခုကိုလည်း တွေ့နိုင်သေးသည်။
- ၁၉၁။ ယင်း။ စာ ၄၃
- ၁၉၂။ “မင်ခံမရာစာ ပုဟ်း ဓမ္မစံမုကာ နှိယံထက်ဟိယံသောမ္မာကာ ခုံစိယံသော ဓမ္မစံစိယံတေ”၊ ယင်း။ စာ ၄၂
- ၁၉၃။ “ဣကာ ကမ်ပေါန်တေး မင်ခံမရာစာ ပုဟ်း ဓမ္မစံရာရာကိ စင်သော ရစိယံသိ”၊ ယင်း။ စာ ၄၃
- ၁၉၄။ “ငါလူသောဆုအံတေ(မ) ရသီယံ(လှင်)ကာ။ လူတေဓမ္မတ် လှပ(တေစ်)ဂါပုစပ်ရာ ထတ်ဓမ္မစံဂါ ထတ်(တို) စပုစပ်ရာ။ သင်သရာ(စ) အံဓမ္မတ်..... သုဂါ ယုတ်မာသုဂါ မဓမ္မတ်ဗ္ဗတ်တေ”၊ ယင်း။ စာ ၄၆
- ၁၉၅။ ပါမောက္ခဦးအေးမောင်၊ “ပုဂံကျောက်စာ လက်ရွေးစင်”၊ စာ ၂
- ၁၉၆။ Bohmu Ba Shin, *The Lokateikpan*, p. 24
- ၁၉၇။ “ဣသု ဓမ္မစံသောဟင်္ဂင်အာ”၊ ပေါ်တော်မူဘုရား၊ ကြောင်း ၁
- မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာကို ပါမောက္ခဦးအေးမောင်၏ ကျောက်စာ လက်ရွေးစင်၌ “ပေါ်တော်မူဘုရားကျောက်စာ”၊ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာ ပေါင်းချုပ် ပထမတွဲ၌ “သက်စိုးတောင်ဘုရားအနီး ကျောက်စာ”ဟု အမည် ပေးသည်။
- ၁၉၈။ “ပုထိုပ်လေနေစံဖန် နိဂါန်လေ တစ်တ္တာမ်လေ ရီစ”၊ ယင်း။ ကြောင်း ၂
- ၁၉၉။ “မဟာထေဇအံသော သယံတစ်ကာလေ ရစိစ မင်ကစာသော လောတစ်ကလေ ရစိစ ခြင်သိယံ ကစာသော အဗြိလိနာသော သတ်ဒွာ

တစ်ကလေး ဣတ်စိစ ကာလုန်မင်ကစေသော အသုရာခပ်သိမ်သောလေ
ပုန်ရစိစ ဆာယီဟွီယံ ဆာယီရှောင်ကစေသော ခင်ပွန်တစ်ကလေး ပုန်ရစိစ
အမိအဖအစ်ကစေသော သာမိနာမအ် အုဗ္ဗိဝ်တစ်ကလေး ပုန်ရစိစ မိယာ သာ
ကစေသ် တာအ်ကျောန်ယောက်ယာ ကျောန်မိမ တစ်ဂါလေ ပုန်ရစိစ
ငါဝိန်ဂလာတကစေသော အမြဲမယ် သောသတ်ဒွာတစ်ဂါ ဣတ်စိစ"၊ ယင်း။

ကြောင်း ၈-၁၃

၂၀၀။ ပါမောက္ခဦးအေးမောင်း ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်၊ စာ ၂
၂၀၁။ "ကလာန်အိအိပုတ်တောင်၊ ကလာန်လု၊ သံပျင်ဥဟ်၊ သံရင်မုန်
သွိဟ် ပယ်စုတ်၊ ဣယံအိအိသော၊ သုတိုဝ် နိယံရစိသော"၊ အထောလတ်
(၅၅)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၅-၇

၂၀၂။ "စာရိယံသော သုကြွယ် ငါပုန်ရသင်"၊ ငါမင်ကျည်သင်(၅၁၃)၊

ကြောင်း ၁၆-၁၇

၂၀၃။ "သာစမိ ထုသတေ"၊ တေရော်ဗွာကြီး(၅၂၉)၊ ကြောင်း ၂၂
၂၀၄။ အထောလတ်၊ ကျော၊ ကြောင်း ၂၂
၂၀၅။ ယင်း။ ကျော၊ ကြောင်း ၂၃
၂၀၆။ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၇
၂၀၇။ ယင်း။ ကျော၊ ကြောင်း ၂၃
၂၀၈။ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၈
၂၀၉။ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၈
၂၁၀။ ယင်း။ ကျော၊ ကြောင်း ၁၁
၂၁၁။ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၃
၂၁၂။ ယင်း။ ကျော၊ ကြောင်း ၂၂

၂၁၃။ "နွာ ၁၃မအ်"၊ တုရင်ပုထိုး၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၂

၂၁၄။ "မင်ကြီလေ ဝံတောင်သာရယ်"၊ မဟာထေရ်နာဂသမိန်(၅၁၂)၊

ကြောင်း ၁၇

၂၁၅။ "အိအိပုန်၁၊ အိအိတုန်၁"၊ အထောလတ်၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၂
၂၁၆။ "သွီအိအိဝန်၊ ငီမအိအိထွန်"၊ ယင်း။ ကျော၊ ကြောင်း ၁၂၊၁၃
၂၁၇။ "တနံ၁၊ တထုန်၁"၊ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၅
၂၁၈။ "မောင်တဗ္ဗိဝ်၊ ငီတရိုင်"၊ ယင်း။ ကျော၊ ကြောင်း ၁၃
၂၁၉။ "မောင်ဘြာသိယံ"၊ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၇

၂၂၀။ "တမညွတ်"၊ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၃
၂၂၁။ "အိအိကတ္တိဝ်"၊ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၈
၂၂၂။ "အိအိ မျက်ဗြိယံ"၊ ယင်း။ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၉
၂၂၃။ "မြလူ"၊ ယင်း။ ကျော၊ ကြောင်း ၂၆
၂၂၄။ "မြက်နုအိရိယံကြည် ဟိယံရာ"၊ တုရင်ပုထိုး၊ ကျော၊ ကြောင်း
၁၆၊၁၇

၂၂၅။ "ဣယံအိပုတြာကျောန်၊ နွဟ်၊ လာယံ၊ ဥယာန်၊ ကာန်၊
ငကျောင်း၊ ငပုတြာ မသိတယ်၊ စိတြစ် ဖျက်စိသော၊ သုဗ္ဗိယံတေဝ်ကာ
စာသောထွင်ဟင်၊ သောကော့၁ရိယံ၊ နိယော့၁ဣမိ ဆိပုဗ္ဗိယံ၊ ဆာင်ပေါ
တ္တိဝ် သုတေဝ် ထေရ်ဗ္ဗသေဝ် ဝံ လာအစင် ၁၀၀ ထေဝ်သော ဗ္ဗစိယံ၊
မြုဗ္ဗိဝ်မြောင်ရိယံ သုတေဝ် သတံဗ္ဗာင်သိဝ် သတော့၁ ဗ္ဗုဗိယံ၊ ဒေဝတံ
ကာ အထက် မျက်ရစိသောသုကာ အဗြက် ဗ္ဗုဗိယော့တေ"၊ အထောလတ်၊
ကျော၊ ကြောင်း ၁၈-၂၅

၂၂၆။ "ဣယံအိပုတြာကျောန်၊ နွဟ်၊ လာယံ၊ ဥယာန်၊ ကာန်၊
ငကျောင်း၊ ငပုတြာ မသိတယ်၊ စိတြစ် ဖျက်စိသော၊ သုဗ္ဗိယံတေဝ်ကာ
စာသောထွင်ဟင်၊ သောကော့၁ရိယံ၊ နိယော့၁ဣမိ ဆိပုဗ္ဗိယံ၊ ဆာင်ပေါ
တ္တိဝ် သုတေဝ် ထေရ်ဗ္ဗသေဝ် ဝံ လာအစင် ၁၀၀ ထေဝ်သော ဗ္ဗစိယံ၊
မြုဗ္ဗိဝ်မြောင်ရိယံ သုတေဝ် သတံဗ္ဗာင်သိဝ် သတော့၁ ဗ္ဗုဗိယံ၊ ဒေဝတံ
ကာ အထက် မျက်ရစိသောသုကာ အဗြက် ဗ္ဗုဗိယော့တေ"၊ အထောလတ်၊
ကျော၊ ကြောင်း ၁၈-၂၅

ခေတ်နှောင်းနောက်ခံ

ဒုတိယစည်သူနန်းတက်သော ၁၁၇၄ခုမှ ပုဂံထီးနန်းပျက်သုဉ်းသည့် ၁၃၀၂ အထိကို ပုဂံခေတ်နှောင်းကာလအဖြစ် သတ်မှတ်ကြသည်။ ဤအချိန်တွင် ခေတ်ဦးကအရှိန်အဝါကြီးခဲ့သော မွန်ဘာသာစာပေနေရာတွင် မြန်မာဘာသာစာပေက နေရာဝင်ယူနိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားမှတ်တမ်းတင်ခြင်းအလေ့က ပိုမိုခိုင်မာလာပြီ ဖြစ်သည်။ ခေတ်နှောင်းကာလမှာ နှစ်ပေါင်း ၁၂၀ကျော်ကြာသည်။ တွေ့ရှိရသောကျောက်စာမင်္ဂလာပေါင်းမှာလည်း အရေအတွက်အားဖြင့် များသည်။ ကျောက်စာပေါင်း (၄၀၀) ကျော်ရှိသည်။ ထိုကျောက်စာများသည် ပုဂံခေတ်စာပေအကြောင်းကို တိုက်ရိုက်တစ်မျိုး သွယ်ဝိုက်၍တစ်မျိုး ပြောပြနေသကဲ့သို့ ရှိသည်။ စာပေဓလေ့ထောင့်အရ အရေးပါသော ကျောက်စာများကိုမလေ့လာမီ ကျောက်စာများတွင် ထင်ဟပ်နေသည့် စာပေအခြေခံ အကြောင်းတရားများကို လေ့လာသင့်သည်။ စာပေအခြေခံ အကြောင်းတရားဆိုသည်မှာ ပုဂံခေတ်စာပေပေါ်ထွန်းမှုအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်သော အကြောင်းတရားများကို ဆိုလိုသည်။ စာပေအရေးအသား၏အခြေခံ တစ်ရပ်မှာ စာပေတတ်မြောက်မှု ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆိုက စာပေအရေးအသား တတ်မြောက်အောင် ပုဂံသားတို့ကြိုးစားခဲ့ပုံသည် သိအပ်သောအကြောင်းအရာ ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပုဂံခေတ်ပညာရေးကို ရှေးဦး သိသင့်သိအပ်သည်။

ပုဂံခေတ်ပညာသင်ကြားရေး

ပုဂံခေတ်ပညာရေးပဟိုဠာနများမှာ ဘုန်းကြီးကျောင်းများ ဖြစ်သည်။ "ကျောင်း" ဟုသောဝေါဟာရကို ရေးထိုးထားသည့် ခုနှစ်မပါသော ကျောက်စာများတွင် ပေါ်တော်မူဘုရားကျောက်စာသည် အဟောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။^၁ ခုနှစ်ပါသော ကျောက်စာများတွင် ၁၁၆၉ခုထိုး မြတ်ကြီးဇွာမဲတောင်ကျောက်စာသည် အစောဆုံး ဖြစ်သည်။^၂ ဘုရားတည်ရာတွင် ကျောင်းများလည်း ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းလေ့ရှိကြသည်။ ကျောင်းများမှာ ပုံသဏ္ဍာန်ကို လိုက်၍ လည်းကောင်း၊ တည်ရာအရပ်ကို လိုက်၍လည်းကောင်း၊ အသုံးပြုပုံကို လိုက်၍

လည်းကောင်း အမည်အမျိုးမျိုးကွဲကြသည်။ ကုလားကျောင်းဆိုသည်မှာ အုတ်ဖြင့်ဆောက်ထားသောကျောင်းကိုခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရောက် အိန္ဒိယသားတို့ အုတ်ဖြင့်ဆောက်လေ့ရှိသော အဆောက်အဦပုံစံကို အစွဲပြုခေါ်ဝေါ်ရာက ဤအသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပေါ်လာရာသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် အများဆုံးတွေ့နိုင်သော ကျောင်းအဆောက်အဦ ဖြစ်သည်။ အရိုးဆုံး ကုလားကျောင်းပုံစံမှာ လေးထောင့်ကွကျဖြစ်သည်။ နောင်တွင် ထိုပုံစံကို ပြုပြင်မွမ်းမံဆောက်လုပ်ကြသောအခါ ကုလားကျောင်းဦးဆက်၊ ကုလားကျောင်းဦးထွက် စသည်ဖြင့် ကျောင်း အဆောက်အဦ အသွင်သစ်များ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အခြေခံကုလားကျောင်း ပုံကို သစ်သားအဆောင်နှင့် ဆက်ပေးလိုက်သည့် နောက် ထိုအမည်များ ရလာ ဖြစ် ဖြစ်သည်။ တစ်နိယာမအရအသုံးပြုမှုအခါ "ကုလားကျောင်း ပြသော်" များ ဆောက်ကြပြန်သည်။ ပြသော်ပုံ ဆောက်ထားသောကြောင့် ဤသို့ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပုံသဏ္ဍာန်ကို အကြောင်းပြုလျက် အမည်ကွဲပြားသော အခြားကျောင်းများမှာ ဓလေ့ကျောင်း၊ ဓလေ့ ကျောင်းနိမ့် ကျောင်းမြင့် ဝေင်ကြံကျောင်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ တည်ရာအရပ်ကိုလိုက်၍ အိမ်ရာကျောင်း၊ တောကျောင်း စသည်ဖြင့် အသုံးကွဲပြားကြသည်။^၃ အိမ်ဟောင်း၊ အိမ်နေရာဟောင်းကို ကျောင်းပြုလိုက်လျှင် "အိမ်ရာကျောင်း" ခေါ်ကြသည်။ ဖြူနှင့်မန်း တောအရပ်ဒေသတွင် ဆောက်ထားလျှင် "တောကျောင်း" ခေါ်ကြသည်။ နေရာကိုအစွဲပြု၍ ခေါ်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အသုံးပြုပုံကိုအစွဲပြုသော အခေါ်အဝေါ်များမှာ "စာသင်ကျောင်း" "စာသင်တိုက်" တို့ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စာသင်ကျောင်း၊ စာသင်တိုက်ဟူ၍ အမည်ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ခြင်းမှာ အကြောင်းရှိသည်။ အချို့ကျောင်းများမှာ စာသင်သည့် ပရိယတ္တိကျောင်းများ မဟုတ်ကြ။ ပရိပတ္တိကျောင်းများသာ ဖြစ်သည်။ သာဓကအဖြစ် ၁၂၂၃ခုက အနန္တသုမောင်နှင့် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော ကျောင်းကို ကြည့်နိုင်သည်။

နိဗ္ဗာန်ကို လိုသော သူတော်တကာတို့ ဆုံးမခံစိမ့်သောရာ သခင်ထေရ် နေရာ သာယာစွာသော ကျောင်းကြီးလည်းပြု၏။ တန်တိုင်းတစ်ထပ် သော အပဝန်းကျင်ကာ သာသနာတို့မျှော်၍ သတင်း ကျင့်အပ်သော

သခင်အရိယာတို့ နေစိမ့်သောငှာ များစွာသော ကျောင်းလည်း
အစဉ်ပြု၏”^၅

အနန္တသူတို့၏ ကျောင်းမှာ စာသင်ကျောင်း ဟုတ်ဟန်မတူ။ ပထမကျောင်းမှာ
ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်၏ ကျောင်းဖြစ်သည်။ “ဆုံးမခံစိမ့်သောငှာ” ဟူသော
စကားကိုထောက်လျှင် တရားဓမ္မညွှန်ပြရာကျောင်း ဖြစ်ရာ၏။ ဒုတိယ
ကျောင်းများမှာ ရဟန်းသယံတို့၏ ကျောင်းများ ဖြစ်သည်။ “သာသနာကို
မျှစ်၍ သတင်းကျင့်အပ်သော” ဆိုသည့် စကားကိုထောက်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း
ကျောင်းတိုက်များ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ထိုကြောင့်

စာသင်ကျောင်း ၅ခု ပြု၏^၆
စာသင် ၁၀ တိုက်သောလည်း တစ်လ ၅တန်း ပေးစေသတည်း။^၇
တန်ဆောင်ကြီးကား ပြီးပြီ။ စာသင်တိုက်ကား မပြီးသေး”

ဟူ၍ ခွဲခွဲခြားခြား ရေးထိုးထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

စာသင်ကျောင်း စာသင်တိုက်ဟု ဆိုသော်လည်း စာသင်ရုံသက်သက်
မဟုတ်။ ရဟန်းများ သီတင်းသုံးရာလည်းဖြစ်သည်။ စာသင်ကျောင်း ဆောက်
လုပ်ပုံ နှစ်မျိုး တွေ့ရသည်။ ပထမတစ်မျိုးမှာ ဝတ်ပြုဆောင်နှင့် စာသင်ဆောင်
ဟူ၍ အဆောင်နှစ်ခု ခွဲထားသော ကျောင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဝတ်ပြုဆောင်တွင်
အခန်းငယ်များ ပါသည်။ ဓမ္မတ်သတ္တယ် သီးခြားထုတ်ထားသော အခန်းငယ်
ကိုမူ “သခင်ထေရ်” နေရာ အခန်းဖြစ်မည်ဟုယူဆကြသည်။^၈ စာသင်ဆောင်
တွင် စာသင်ခန်းမကြီးနှင့် စာကြည့်ခန်းငယ် ပါသည်။ ထိုအခန်းနှစ်ခန်းကြား
နံရံတွင် အပေါက် ဖောက်ထားသည်။ ဘေးတစ်ဘက်တစ်ချက်တွင် ဖြတ်လမ်း
ခံလျက် အခန်းငယ်လေးများ တန်းစီထားကြောင်း သိရသည်။ စာသင်သယံ
များအတွက် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အခြားတစ်မျိုးမှာ ထိုအဆောင်နှစ်ဆောင်ကို
တစ်ပေါင်းတည်းဆောက်ထားသော ကျောင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းသိန္နိယ
မြောက်ပိုင်းကျောင်းများနှင့် ပုံစံတူညီကြောင်း သိရသည်။ မြင်းကပါရွာ
တောင်ဘက်ရှိ ခိုးမင်းကြီးကျောင်းမှာ ထိုပုံစံကျောင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ နှစ်ထပ်
ကျောင်း ဖြစ်သော်လည်း အပေါ်ထပ်မှာပျက်နေသဖြင့် ဆောက်ထပ် အခန်းပွဲပုံ
ကိုသာ ပြောနိုင်ကြတော့သည်။ ဆောက်ထပ်၌ အလယ်တွင် ခန်းမကျယ်ကြီး
ရှိသည်။ ထိုခန်းမကျယ်၏ ဘေးတစ်ဘက်တစ်ချက်တွင် အခန်းငယ်လေးများ

တန်းစီထားသည်။ အနောက်ဘက်တွင်မူ ဝတ်ပြုဆောင် ရှိသည်။^၉ ဤတွင်
ခိုးမင်းကြီးကျောင်း ပဉ္စကံပုံစံနှင့်ဝတ်သက်၍ မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာ
ပိသုကာပညာရပ်တို့၏ သဘောထားကို ဖော်ပြလိုသည်။

ဗဟိုခန်းမကိုရံလျက် အခန်းများကို ထားရှိခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
အခန်းတို့မှာ ခန်းမကြီး၏ အလယ်ဝင်ရိုးတန်းကို ဗဟိုချက်ပေးကာ
မဲတင်း၍ ရံထားခြင်း၊ သိပ်သည်း၍ ဗဟိုဆွဲအား အလေးပေးသော
ဖွဲ့စည်းမှုနည်းပညာကိုအခြေခံထားရှိခြင်းတို့ကို တွေ့ရ၏။ ဤသည်
မှာ အဆောက်အအုံတစ်ခုအနေနှင့် စိမ်ရာထားသည့်သဘောသာ ဖြစ်
၏။ ထိုပြင် ဘုန်းကြီးကျောင်းဟုဆိုရာ၌ ကျောင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော
အခြား အဆောင်အယောင် အဆောက်အအုံတို့သည်လည်း ဆက်စပ်
နေပေသည်။ ပုံစံအားဖြင့် သိမ်၊ ခေတီ၊ ဝေပုံ။ စာသင်ကျောင်းတိုက်၊
ရေတွင်း သို့မဟုတ် ရေကန် သေသည်တို့ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်ရာ ယင်း
အဆောက်အအုံများ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်မှုပေးရာတွင်
အလျော်ကန်ဆုံးဖြစ်အောင် ပြုလုပ်သည်ကို တွေ့ရ၏။^{၁၀}

ပုဂံစာသင်ကျောင်းအချို့မှာ ပုံသဏ္ဍာန်အားဖြင့် ကုလားကျောင်း အမည်ခံရ
သော်လည်း မြန်မာ့အလိုနှင့် ညီညွတ်အောင် အခန်းများ ဖွဲ့လေ့ရှိသည်။ ထို
ပိသုကာပညာရပ်နှင့်ဆက်စပ်၍လည်း သုတေသီအများက တလေးတစား
မျိုးကျူးကြသည်။

မိမိတို့အသုံးလိုပုံကိုလိုက်၍ ပဉ္စကံပုံများ အခန်းဖွဲ့စည်းပုံများကို
လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်ဆောင်ဟန်တွေ့ရသဖြင့် မြန်မာတို့သည်
ဘာသာရေးအရ အပြစ်မရှိနိုင်သည့်အခါ ရှိပြီးသားများကိုသာ ခိုးမျ
လေ့ရှိသူများ မဟုတ်ကြောင်း သိရသည်။^{၁၁}

“စာသင်ကျောင်း” “စာသင်တိုက်” အခေါ်အဝေါ်နှစ်ရပ်ကွဲလွဲပုံနှင့်
စပ်လျဉ်း၍လည်းစဉ်းစားစရာရှိသည်။ ယခုအခါ စာသင်ကျောင်းအများ ပွဲစည်း
ထားလျှင် စာသင်တိုက်ဟု ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။ သရက်တော ကျောင်းတိုက်
ဆိုသည်မှာ ကျောင်းအများ၏ စုဝေးနေသောနေရာကို မြင့်ခေါ်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်
သည်။ ထိုသရက်တောကျောင်းတိုက်တွင် အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ကျောင်းငယ်
ပေါင်းများစွာ ပါသည်။ ဤဖွဲ့စည်းပုံကိုအကြောင်းပြုလျက် စာသင်ကျောင်း

ဆိုသည်မှာ ကောလိပ်၊ စာသင်တိုက်ဆိုသည်မှာ တက္ကသိုလ်နှင့် အလားတူပေ
မည်ဟု အချို့ကယူဆသည်။^{၁၃} ထိုအယူအဆမှာဖြစ်နိုင်ကောင်းသည်။ သို့သော်
သစ်သားဖြင့် ဆောက်ထားသည်ကို အိမ်၊ အုတ်ဖြင့်ဖွဲ့ထားသည်ကို တိုက်ဟု
ခေါ်ရိုးရှိသည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းဆင်ခြင်အပ်သည်။ စာသင်ကျောင်းနှင့်
စာသင်တိုက်တို့သည် ဆောက်လုပ်သည့်ပစ္စည်းကို အကြောင်းပြု၍ ကွဲပြားခွဲ
ခြားလည်း ဖြစ်ရာသည်။

စာသင်ကျောင်း စာသင်တိုက်တို့ကိုဖော်ပြပြီးနောက် စာသင်ကျောင်း
များတွင် စာသင်ကြားရေးတာဝန်ယူသူတို့အကြောင်းကြည့်ကြမည်။ ကမ္ဘာ့နှစ်
ကျောင်းတိုက်ဖြစ်စေ စာသင်ကျောင်းတိုက်ဖြစ်စေ ကျောင်း၏အကြီးအကဲမှာ
သခင်ထေရ် ဖြစ်သည်။ ထိုသခင်ထေရ်ကိုပင် "သင်ကြီး"^{၁၄} ဟုလည်းကောင်း၊
"မြတ်ကြီးစွာ"^{၁၅} ဟုလည်းကောင်း၊ "ဖုန်းမြတ်"^{၁၆} ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်
ခဲ့ကြသည်။ သခင်ထေရ်သည် ကမ္ဘာ့နှစ်ကျောင်းတိုက်များ၌ ကမ္ဘာ့နှစ်စရိယ
အဖြစ်လည်းကောင်း၊ စာသင်ကျောင်းများ၌ စာချဆရာအဖြစ်လည်းကောင်း
ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ထိုကြောင့် "ဆရာ"ဟူသော ဝေါဟာရသည်
မြန်မာဘာသာစာပေသမိုင်း၌ ဇောစီးစွာကပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ပေါ်တော်မူ
ဘုရားကျောက်စာပါ "ဆရာလေး ဆရာရှောင်းကစသော ဝေပွန်း တကာ"^{၁၇}
ဟူသောစကားကိုထောက်လျှင် ဆရာကို အညံ့အကောင်း အမျိုးအစားခွဲ၍
ရှုမြင်ပေပန်နေခဲ့ပြီ။ ဆရာလေးဆရာရှောင်းတို့ကို မိတ်ဆွေခင်ပွန်းတို့နှင့်
တစ်တန်းတည်း ထားကြ၏။ သို့သော် "ဇမိဇေ ဇဆရာ"^{၁၈} ဟုရာ၌မူ ဆရာ
ကို မိဘနှင့်တစ်ဂိုဏ်းတည်းထားကြပြန်၏။ မိမိကြည်ညိုလျှင် ကြည်ညိုသည့်
အလျောက် "ဆရာ"ခေါ်တတ်သည့်အလေ့လည်း ထိုအချိန်ကပင် စတင်
ထွန်းကားစေ ပြုနေပြီဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် သခင်ထေရ်ကို "ဆရာသခင်"ဟု
ခေါ်ကြသည်။ "ဆရာသခင်ဓမ္မသီရိ"^{၁၉} "ဗုဒ္ဓရဆရာသခင်"^{၂၀} သည်ဖြင့်
သုံးသည်။ "ဆရာသခင်"ဟူသော အသုံးအနှုန်း၏စာစ်မြစ်မှာ မွန်တို့၏ဓလေ့
ဖြစ်သည်။ ရာဇကျမာရ်ကျောက်စာရေးထိုးချိန် ပုဂံခေတ်ဦးကာလက
ရဟန်းတော်ကြီးများကို မြန်မာတို့က "သင်ပြီ"ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ မွန်တို့
က ထိုခေတ်ကတည်းက "ဝါဇာရ်"ဟူသောအရိအသေစကားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သည်။
တိရ်လ(သခင်)ဟူသော မွန်စကားနှင့် အစရိယ(ဆရာ)ဟူသော ပါဠိစကား

ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာလို "ဆရာသခင်"ဟု အဓိပ္ပာယ် ရ
သည်။ မွန်တို့၏အသုံးကိုနှစ်သက်၍ မြန်မာတို့ အတုယူသုံးနှုန်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာ
သည်။

စာသင်ကျောင်းများတွင် သခင်ထေရ်သည် စာပေပို့ချမှု၌ ဦးဆောင်
ခဲ့ပေမည်။ သခင်ထေရ်မှာတပါး စာပေပို့ချသူအခြားဆရာများရှိကြောင်းကိုကား
ကျောက်စာများတွင် အထောက်အထား အထင်အရှား မတွေ့မိသေး။ ကျောင်း
အမျိုးတွင် သခင်ထေရ်မှလွဲလျှင် "အရာ"တို့ကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။
ယခုသော် "အရိယာ"သင်္ဘောဟု ခေါ်ရပေမည်။ ပဋိပတ္တိအားထုတ်ကြသော
သင်္ဘောတော်များ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့သော် ကျောင်းတိုင်းတွင် ပရိယတ္တိ
သက်သက် ပဋိပတ္တိသက်သက် သတ်မှတ်ထားမည်ဟုကား မယူဆနိုင်။ "ငါ
ဆွမ်းစားသော သခင်တို့ကား ပရိယတ်နှင့် ပဋိပတ်ကျင့်ခြင်း ပြည့်စုံသောရာ
လှသည်တည်း"^{၂၁} ဟူသောစကားကို ထောက်ရာသည်။ ထိုကြောင့် ပဋိပတ်နှင့်
ပရိယတ်ယှဉ်တွဲနေသော ကျောင်းများလည်း ရှိသည်။

ထိုသို့ ကျောင်းများရှိသည့်အလျောက် စာသင်သင်္ဘောများလည်း ရှိလာ
ရသည်။ သို့သော် စာပေသင်ယူနေသောသူများမှာ ရဟန်းတော်များသာ ဖြစ်မည်
ဟုလည်း မဆိုအပ်။ ကျောက်စာများတွင် စာသင်သားတို့ အကြောင်းကို
ဖော်ပြရာ၌ "ကျောင်းစာသင်စပင်း"^{၂၂} "စာသင်၂ယောက်"^{၂၃} သည်ဖြင့်
ရေးလေ့ရှိသည်။ "စာသင်သင်္ဘော"ဟူ၍ ခွဲခွဲခြားခြား ရေးထိုးထားခြင်း မရှိ။
သင်္ဘောဖြစ်ကြောင်း မဖော်ပြသည်မှာ လူဝတ်ကြောင်များလည်း ရောနှောပါရှိ
တတ်သောကြောင့် ဖြစ်ရာသည်။ စာသင်များတွင် သာမန်လူဝတ်ကြောင်များ
သာမဟုတ် မင်းညီမင်းသားများလည်း ပါတတ်သည်။ နားတောင်းများမင်းကြီး
သည် ငယ်စဉ်က "မဟာမီ"ကျောင်း၌ စာသင်ခဲ့ဖူးသည်။ မဟာမီ ကျောင်းဟု
တွင်သည်မှာ ထိုထေရ်သခင်၏ဇာတိအရပ်ကိုခွဲ၍တွင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထေရ်
သခင်၏မူလဇာတိမှာ ဆောက်အရပ် ဒလအရေဘက် မဟာမီရွာ ဖြစ်သည်။
ပုဂံသို့ရောက်ပြီးနောက် နားတောင်းများစာသင်သားဘဝက စာသင်ပေးခဲ့ရ
သည်။ နားတောင်းများ အထွတ်အမြတ်သို့ ရောက်သည့်အခါ ထိုအရှင်လည်း
အထွတ်အမြတ်ရောက်ခဲ့သည်။ "မဟာမီဓမ္မရာဇဝရ" ဟူသော ဘွဲ့အမည်ဖြင့်

မင်းဆရာဖြစ်ခဲ့သည်။ နားတောင်းများမင်း စာပေသင်ယူရာတွင် သင်္ကန်းဝတ် ဖြင့် ဖြစ်မည်၊ လူဝတ်ကြောင်ဖြင့် ဖြစ်မည်ကိုထား အတိအကျ မဆိုသား။ သို့သော် သင်္ကန်းဆည်းရန် အရွယ်မတိုင်သေးခင်၌ပင် လူဝတ်ကြောင်ဖြင့်သာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် ရဟန်းရော လူဝတ်ကြောင် များပါ စာပေသင်ယူခဲ့ကြရာသည်။

ဤတွင် စာသင်ယူရာတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်ခြင်းရှိမရှိ ဆိုသော အချက်မှာလည်း စူးစမ်းအပ်သောအချက် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီး စာတတ် ပေတတ်များ ရှိသည်ကိုထောက်လျှင် စာသင်ကျောင်းများ၌ အမျိုးသမီးများကို လည်း တွေ့နိုင်ပေမည်။ "သခင် စာတော်ချီးအိမ်ရှာသင်"၂၄ မှာ နန်းတော်နှင့် ဆက်စပ်သော စာရေးသားရန်ကိစ္စ၌ အမှုထမ်းနေသူဖြစ်သည်။ နန်းသုံးစာရေး သို့မဟုတ် အတွင်းရေးမှူး ဖြစ်မည်ဟု အမျိုးကဆိုသည်။၂၅ အထောက်အကူ ကျောက်စာလာ ကျောက်စာရေးသူစာရင်းတွင် "သံပျင်မှန် သမီးပယ်စုတ်"၂၆ ကို တွေ့ရသည်။ ငါကြည့်စုသင် လင်မယားကျောက်စာတွင် "အိုစင်သင်" သည်လည်း ကျောက်စာရေးသူ ဖြစ်သည်။၂၇ ပုဂံခေတ်အမျိုးသမီးတို့၏ ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ "ပွဲလမ်းသဘင်အခမ်းအနားကြီးများတွင် ရတု ရကန် ကဗျာသံပေါက်များ ရေးသား၍ ရွတ်ဆိုပေးခြင်း ကျောက်ထက်တွင် အလှူ မော်ကွန်းရေးထိုးရန် ကျောက်စာရေးသားသီကုံးရေးသားပေးခြင်း စသည်တို့ ကို"လုပ်ဆောင်သူများရှိကြောင်း မော်ပြုလျက် သုတေသီတို့ ချီးကျူးရေးသား ကြသည်။၂၈ ထိုသို့ဆိုက အမျိုးသမီးများသည် မည်သို့ စာပေသင်ယူ ကြပါသနည်း။ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များမှာ မာတုကာမများနှင့် နီးနီးစပ်စပ် မနေထိုင်အပ်ရာ ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် စာသင်သူအမျိုးသမီးများ တွေ့ရန် ခဲယဉ်းပေလိမ့်မည်။ အမျိုးသမီးများ စာပေတတ်မြောက်ခဲ့ခြင်းအကြောင်းမှာ ထိုစဉ်ကပင် ဘိက္ခုသာသန ထွန်းကားခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်မည်ဟု ယူဆသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် ဘိက္ခုသာသနာရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း သုတေသီများကလည်း ရှင်းလင်းခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

အစဉ်အလာအရ ၄၅၆အေဒီနောက် ဘိက္ခုသာသနာမရှိကြောင်း ပြော ဆိုကြသည်။ ၁၃ရာစုအတွင်းမှာပင် ဘိက္ခုနီများရှိခဲ့ကြောင်း ကျောက်စာအထောက်အထား တွေ့ရသည်။ ...ဖုန်းမြတ်သော အိုအိ

ဆီတော၊ သခင် အိုအိကြံပင်သင်၊ အိုအိအုပ်နီ၊ သခင်ဗြဟ္မစာရီ၊ ဖုန်းမြတ်သော အိုအိတည်သင်၊ သခင်အိုအိပံတို့မှာ ထင်ရှားသော ဘိက္ခုနီတို့အမည် ဖြစ်သည်။၂၉

ပုဂံခေတ်ဘိက္ခုနီများတွင် "သခင်"ဟုခေါ်သော သင်္ကန်းအဆင့်မှ "ဖုန်းမြတ် သော"ဟု ခေါ်သည့် ထပ်ကြီး ငါကြီးများအဆင့်အထိ တွေ့နိုင်သည်။ သခင် အိုကြံပင်သင်နှင့် သခင်ဗြဟ္မစာရီတို့မှာ သင်္ကန်းအဆင့်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဖုန်းမြတ်သောအိုအိတောမှာ ထပ်သခင်တို့နှင့်တစ်ဆင့်တည်း ဖြစ်နိုင်သည်။၃၀ ထိုဘိက္ခုနီတို့၏ကျောင်းများသည် အမျိုးသမီးတို့၏ စာပေသင်ယူရာဌာနများ ဖြစ်ခဲ့ပေမည်။ ဤသို့ဖြင့် ပုဂံခေတ်စာသင် လူဝတ်ကြောင်များတွင် အမျိုးသား ရော အမျိုးသမီးများပါ ပါဝင်သည်။ သို့သော် စာသင်ရဟန်းတော်များကား အများစု ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။

ဤသို့ဆိုက စာသင်ကျောင်းများတွင် စာသင်သားဦးရေ အခြေအနေ မည်သို့ရှိပါသနည်း။ အမျိုးကျောင်းများကား စာသင်သား အလွန်များဟန် ရှိသည်။ "စာသင် ၁၀တိုက်"၃၁ ရှိသောဌာန၊ "တန်တိုင်းတစ်ထပ်တွင် စာသင် ကျောင်း ၂၀"၃၂ ဆောက်ထားသောဌာနမျိုးမှာ ကျောင်းအကြီးစားများ ဖြစ် သည်။ သို့သော် အမျိုးကျောင်းများတွင်ပင် "စာသင် ၂ယောက်"၊ "စာသင် ၇ယောက်"၃၃ မျှသာရှိသည်။ ထိုကြောင့် သက်ဆိုင်ရာကျောင်းတို့၏ အမည် ကျော်ကြားမှု ပညာသင်ယူလိုသူတို့၏ စိတ်ဝင်စားမှုကိုလိုက်၍ စာသင်သား အရေအတွက် အနည်းအများ ကွာခြားခဲ့ ပေလိမ့်မည်။

စာသင်သားနည်းသောကျောင်းများအတွက် စာသင်ကျောင်းထိန်းသိမ်း ရေးမှာ အခက်အခဲမရှိလှသော်လည်း စာသင်သားများသောကျောင်းများ အတွက်မူ အကူအပံ့များစွာလိုအပ်ပေမည်။ လူဝတ်ကြောင် အမျိုးသားအမျိုး နှင့်အမျိုးသမီးများမှာ ဆိုင်ရာစာသင်ကျောင်းတွင် နေထိုင်ကြမည် မဟုတ် သော်လည်း စာသင်ရဟန်းများ ကျောင်းဝေယျာဝစ္စ ဆောင်ရွက်ကြရသည့် လူဝတ်ကြောင် ကျောင်းသားငယ်များမှာ ကျောင်းမှာပင်နေထိုင်ခဲ့ကြပေလိမ့် မည်။ ရဟန်းတော်တို့သည် ငွေကြေးဝတ္ထုပစ္စည်းနှင့်မအပ်စပ်ရာ ထပ်သခင် အစရှိသော စာပေပို့ချသူဆရာများသည် စာပေသင်ကြားမှုအတွက်သော်

လည်းကောင်း၊ ကျောင်းတွင်နေထိုင်မှုအတွက်သော်လည်းကောင်း အခကြေးငွေ တောင်းဆိုလက်ခံကြရန် အကြောင်းမရှိချေ။ ထိုကြောင့် စာသင်ကျောင်း တစ်ကျောင်း ဖြစ်မြောက်လာရန်အတွက် ဒါယကာဒါယိကာမတို့၏ အထောက်အပံ့ စကန်လိုအပ်နေလေသည်။ ဤတွင် ကျောင်းအလှူရှင်များသည် ကျောင်းဆောက်စဉ်ကပင် ဤအချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားတတ်ကြသည်။ ကျောင်းသက်သက် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခြင်း မဟုတ်ပဲ လယ်ယာမြေများကိုပါ လှူဒါန်းကြသည်။ လယ်ယာထွက် ဆန်ပေါင်းသီးနှံများကို မိမိဆောက်လုပ်သော ဘုရား ကျောင်း ဝေယျာဝစ္စအတွက် ခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးကြသည်။

သင်ကြီးရိက္ခာ ၁၂၀ ကျောင်းတွင်နေသော စာသင်ရိက္ခာ ၅၀ ကဆန် ဝါဆို ဝါခေါင် ဝါကျွတ် ဤလေးလ---၄၁ ပေါင်းလည်း ၁၀ ဝါတွင်းသီတင်းနေ သယံဇာတစီမံသောငှာလည်း ၂၃ တင်း၊ သီတင်း သယံဇာတကား ၃၂^{၄၄}

ဤလယ် ၅၀တွင် ၂၀ကား ဘုရားဖို့ ၅၀ပယ် တရားဝတ်ဖို့ ၁၀ပယ် ထေရ်ဖို့ ၁၅ပယ် စာသင်ဖို့တည်း။^{၄၅}

အလှူရှင်များသည် စေတနာညွတ်နူးပြီးဖြစ်သည့်အလျောက် ရတနာသုံးပါးအား ပိုင်းခြားလှူဒါန်းကြသည်။ သံဃာတော်တို့အား လှူဒါန်းရာတွင်မူ သခင်ထေရ် နှင့် စာသင်သယံတို့အတွက် တစ်ပေါင်းတစ်စည်း မလွှဲပဲ ထပ်ဆင့်ခွဲခြား ထားတတ်သည်။ ခွဲခြားရာ၌ ထေရ်နှင့်စာသင်တို့အတွက် ပမာဏ မကွာခြား လှချေ။ အမျိုးနေရာတို့၌ အတူတူ ဖြစ်နေတတ်သေးသည်။

မင်းလှပေးသော စလင်းမြေပုံ လယ်၃၀ကား ကျောင်းစာသင် ခပင်း ရိက္ခာမူစေသတည်း။ နှောင်းပေးသောမစယ်ပေါင် လယ်၃၀ကား ကျောင်းထေရ်စားစေသတည်း။^{၄၆}

လယ်ခွန်ကား ဘုရား၁ဆ ကျောင်းထေရ်ဖို့ ၁ဆ၊ စာသင် ၂ယောက် သော တစ်ဆတစ်ဆတည်း။^{၄၇}

ရိက္ခာအထောက်အပံ့ အနည်းအများခွဲဝေပုံမှာ စာသင်သား အနည်းအများ ပေါ်တွင် များစွာတည်ပေလိမ့်မည်။ သခင်ထေရ်မှာ စာသင်သားများအား စာပေ ဖို့ချရန်အပြင် အာက္ခယကဝတ်များ ကျောင်းတွင်ဖို့ခိုနေထိုင်သည့် ဘုရားကျွန် ကျောင်းကျွန်စသော ကပ္ပိယတို့အား စောင့်ရှောက်ရန်တာဝန်များပါ ရှိမည် ဖြစ်ရာ အထောက်အပံ့ ဝိုဖို့ လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ ဤသို့ စာသင်သားများ

အတွက် အလွတ်သင်ကြားခွင့်ရရှိမက ရိက္ခာပါထောက်ပံ့ ပေးသဖြင့် ထူးခြားသောပညာရေးအဖြစ် ပညာရှင်တို့ မိန့်ဆိုကြသည်။^{၄၈}

ပုဂံခေတ်ပညာရေးတွင် ဆရာနှင့်စာသင်သားတို့အကြောင်း သိရှိပြီး နောက် ဆက်လက်စုစမ်းသင့်သည်မှာ "သင်စာ"များအကြောင်း ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်ကျောင်းများမှာ ဘုန်းကြီးကျောင်းများဖြစ်ရာ ဘာသာရေး ပဓာနထား သော ကျောင်းများ ဖြစ်မည်မှာ သေချာသည်။ ဘာသာရေး ပဓာနထားသည့် အလျောက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဆီအနှစ်ဖြစ်သော ပိရကသုံးပုံကို အလေးထား၍ ပို့ချခဲ့ကြ ဆည်းပူးခဲ့ကြပေလိမ့်မည်။ ဘုရားကျောင်းလှူရာတွင် ပိရကများလည်း ထည့်၍ လှူလေ့ရှိကြသည်။ လေးမျက်နှာဘုရားဒါယကာ အနန္တသုရ်အမတ်ကြီး ၏ အလှူစာရင်းတွင် "ပိရကတ်သုံးပုံသော တရားအပုံလည်း" ပြုကြောင်း ပါ၏။^{၄၉} အစောကြွမ်း ကျောက်စာ၌လည်း ဘုရားတည်ကျောင်းဆောက်သည့် အပြင် "ပိရကတ်လည်း သုံးဆူ"^{၅၀} လှူကြောင်း ဖော်ပြထား၏။ "ပိရကတ် ၂၆ကျမ်း ပြု၍"^{၅၁} လှူသူများလည်း ရှိသေး၏။ ပိရကတ်သုံးပုံသည် ထိုစဉ်က ပြဋ္ဌာန်းစာ ဖြစ်ခဲ့ ရာသည်။

ပိရကတ်သုံးပုံ သင်ယူရာတွင် အမျိုးလည်း သုံးပုံလုံး၊ အမျိုးလည်း မိမိ ဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ လေ့လာဆည်းပူးခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ပိရကတ်သုံးပုံတတ်သခင် တို့ အလှူတစ်ရပ်တွင်သက်သေမှုကြသည်ကို ကျောက်စာ၌မှတ်တမ်းတင်ထား သည်။^{၅၂} ထိုသံဃာတော်များ ကြွရောက်လာခြင်းသည် အလှူရှင်အတွက် ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးဖွယ်ရာ ဖြစ်ခဲ့ပေမည်။ စာပေပို့ချနေသူ ဆရာတိုင်းသည် ပိရကတ်သုံးပုံ ကျွမ်းကျင်ခဲ့မည်ဟုကား မဆိုသာချေ။ အမျိုးဆရာများမှာ သူ ကဏ္ဍနှင့်သူ ကျွမ်းကျင်သူများ ဖြစ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပိနည်း အရာ၌ ထူးခြားသော ဆရာတော်သည် "ဖုန်းမြတ်သောပိနည်းခိုရ်"ဆရာတော် ဟူ၍ ကျော်စောခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။^{၅၃}

သို့သော် ပိရကတ်တော်များသာ သင်ကြားကြသည်ဟု မယူဆအပ်။ ပိရကတ်တော်များမှာ ပါဠိဘာသာနှင့်ရှိသည်။ ပါဠိဘာသာသည် ဖွန်မြန်မာတို့ အတွက် နိုင်ငံခြားဘာသာဖြစ်သည်။ ထိုနိုင်ငံခြားဘာသာကို ဖတ်ရှုနားလည်ရန်

သဒ္ဒါကျမ်းလိုသည်။ အဘိဓာန်ကျမ်းလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်ကတည်းက သဒ္ဒါကျမ်းပေါ်ပေါက်နေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ပုဂံခေတ်စာသင်ကျောင်းများ၌ သဒ္ဒါကျမ်းများ အဘိဓာန်ကျမ်းများကိုလည်း လေ့လာခဲ့ကြမည်။ ပုဂံခေတ်ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် ပို့ချသော သင်ရိုးမှာ မျက်မှောက်ခေတ် ဘုန်းကြီးကျောင်းများသင်ရိုးနှင့် များစွာကွာခြားလိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။ ကျောင်းရောက်စတွင် "သင်ပုန်းကြီး"ကိုသင်ယူရ၍ သင်ပုန်းကြီးကျေညက်သောအခါမှ အခြေခံပါဠိတော်များ သင်ယူကြရန်အကြောင်း ရှိလေသည်။ အခြေခံပါဠိတော်များဆိုသည်မှာ မင်္ဂလာသုတ်၊ ရတနသုတ်စသော ပရိတ်တော်သုတ်များကို ဆိုလိုသည်။ ထို့နောက်မှ ဘာသာစကားသင်ရိုးတွင် သဒ္ဒါကျမ်းများ၊ အဘိဓာန်ကျမ်းများ ဆန်းကျမ်းများ၊ ဘာသာတရားသင်ရိုးတွင် သင်္ဂြိုဟ်ကိုအပျိုးလျက် ပိရကတ်စာပေများ သင်ယူရပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ကျောက်စာများ၌ ထိုကျမ်းအမည်များကိုမတွေ့နိုင်။ အခြားကျမ်းအမည်အမျိုးကိုမူ တွေ့နိုင်သည်။

စာရေးလေသောကျမ်းကား ပိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ ၁ကျမ်း၊ သုတ်သီလက္ခန္ဓာ ၁ ကျမ်း၊ မဇ္ဈိပဏ္ဍာသ၊ သုတ္တန်ပါတ်၊ ဓာတုဝင်၊ မဟာဝင် စတုန်ပါတ် ဓာတ်အဋ္ဌကထာ နိဗ္ဗာနသုတ်^{၄၄}

ဓာတုဝင်ကျမ်းမှာ ဘုရားရှင်၏စွယ်တော်မြတ်အကြောင်း ဖြစ်သည်။ မူလ သီဟဋ္ဌဘာသာ ဒါဋ္ဌာဓာတုဝင်၊ သီဟိုကျွန်း အရှင်သဒ္ဓမ္မကိတ္တိထေရ်၏ မာဂဓဘာသာ ဒါဋ္ဌာဓာတုဝင်တို့အနက် တစ်ခုခု ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ မဟာဝင်ကျမ်းမှာ မြတ်စွာဘုရားသခင်နှင့်တကွ ရဟန်းတော်များ၊ ဘုရင်များ၏ သာသနာပြုပုံကို ဖော်ပြသော ကျမ်းဖြစ်သည်။ မူလ သီဟဋ္ဌဘာသာမဟာဝင်အပြင် သာသနာရှင်ရာကျော်(ခရစ်နှစ် ၂၅၇အေဒီ)က သီဟိုဆရာတော် အရှင်မဟာနာမထေရ်သည် မဟာဝင်ပါဠိကို စီရင်ပြီး ဖြစ်သည်။^{၄၅} ပုဂံရောက်မဟာဝင်ကျမ်းမှာ ထိုကျမ်းများပင် ဖြစ်ရာသည်။ ခေတ်လယ် ပေါ်တော်မူဘုရားကျောက်စာမှာပင် "နိဒါန်းစာ"တစ်ကျမ်းရေးကြောင်း ပါသည်။^{၄၆} မည်သည့် နိဒါန်းကျမ်း ဖြစ်မည်ဟု အတိအကျ မပြောနိုင်။ ထိုမှတစ်ပါး စတုရင်္ဂဇီဝယ် မည်သော အမတ်ကြီး၏ပညာကိုဖော်ပြရာ၌ ပိရကတ်သုံးပုံအပြင် "သသံကရိက်ဈာကရုဏ်း ဟူးရားသမားအမှု"^{၄၇}များလည်း တတ်ကျွမ်းကြောင်း ဖော်ပြထား

သည်။ စာသင်ကျောင်းများတွင် ဘာသာစကား၊ သမိုင်း၊ ကဗျာလင်္ကာ၊ ဝေဒင်ဆေးဝါး အတတ်တို့ကိုလည်း သင်ခဲ့မည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

ပို့ချသင်ယူခဲ့ကြသော ပညာရပ်များအနက် ပိရကတ်များကား ပဓာနကျလှရာ စာသင်သားတို့အတွက် ပိရကတ်တော်မူများ အပြည့်အစုံ ရရှိရန် အရေးကြီးလှလေသည်။ ထို့ကြောင့် အလှူပြုသည့်အခါ ပိရကတ်တော်များကို တစ်ပါတည်း ရေးကူးပူဇော်ကြခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ ပိရကတ်တော်များ ရေးကူး ပူဇော်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်မှာ မနည်းလှ။ အစောကြမ်း ပိရကတ်လှူစဉ်က ကုန်ကျငွေမှာ "၂၀၂၇" ဖြစ်သည်။^{၄၈} ပိရကတ်အစုံမည်မျှအတွက် ဖြစ်သည်ကိုမူ ဖော်ပြမထား။ ထိုစဉ်က တံတိုင်းပြုငွေမှာ ၄၃၂၂၅သာ ကုန်ကျရာ ထိုအသုံးစရိတ်နှင့်ယှဉ်လျှင် ပိရကတ်အတွက်ကုန်ကျငွေမှာ အလွန်များသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မိမိတို့လှူဒါန်းသော ပိရကတ်မူများကိုလည်း အလှူရှင်များက များစွာအလေးထားကြပုံရသည်။ အချို့အလှူရှင်များ၏ ပိရကတ်စာမူများမှာ စာသင်သားတို့သင်ယူရာတွင် ကိုယ်တွယ်လေ့လာရန်အတွက် လှူဒါန်းခြင်းဟုတ်ဟန်မတူ။ ဘုရားဟော ပိရကတ်များကို ရေးသားကာ ဓမ္မစေတီသဘွယ် အမှတ်ထား ပူဇော်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ရာသည်။ ဗုဒ္ဓကျမ်းဂန်များအလိုအရ ဓာတုစေတီ၊ ဓမ္မစေတီ၊ ပရိဘောဂ စေတီ၊ ဥဒီဿစေတီ ဟူ၍ စေတီလေးမျိုး ခွဲခြားပူဇော်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။^{၄၉} ထိုဓမ္မစေတီများကို ပိရကတ်တိုက်များဖြင့် ထားကြသည်။ ကျောင်းနှင့်နီးနီး ဆောက်ကြသည်။^{၅၀} အစောကြမ်းလည်း "ပိရကတ်ထားရာ တိုက်" သီးခြား ဆောက်လုပ်ဖူးသည်။^{၅၁} မင်းတိုင်းကျောက်စာရှင်ကမူ မိမိအလှူပြုပုံကို ဤသို့ ဖော်ပြသည်။

ဘုရားဟောသော နိကာယ်ဝါးပါး ရှစ်သောင်းလေးထောင် တရား ပိရကတ်သုံးပုံ ထားဆုံသောငှာ ကုလားကျောင်းလည်း ပြု၏။ ထိုကျောင်းတွင် ရွှေတလားနှင့် ပိရကတ်လည်း ထား၏။^{၅၂}

မည်မျှ ရှိရှိသေသေထားသည်ကို တွေ့ရလိမ့်မည်။ များသောအားဖြင့်ကား စာတိုက်ခေါ် ပေထည့် သေတ္တာကြီးများဖြင့် ထားကြမည်။^{၅၃} ထိုသို့ ပိရကတ်တော်များကို ရှိသေသည့်အလျောက် အရှည်သဖြင့် တည်တံ့စေချင်သည်မှာ ကုသိုလ်ရှင်တို့၏သဘာဝဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းဘုရား စောင့်ရှောက်

ရန် ကျွန်များလူသည့်နည်းတူ ပိဋကတ်တော်များ စောင့်ရှောက်ရန် ပိဋကတ် ကျွန်များလည်း လူ့ခါးကြဲသေးသည်။ သေနာပိစည်မယားကျောက်စာတွင် ပိဋကတ်အတွက်လူ့ခဲသော ကျွန်မှာ ၅၂ ယောက်ရှိသည်။^{၂၄} မိမိ ကွယ်လွန် သည့်အခါ ပိဋကတ်တော်များကို "လုပ်ကျွေးရန်စေ"ရန် မှာထားသည်။ ဤ နေရာတွင် လုပ်ကျွေးဆိုသည်မှာ ပိဋကတ်တော်များ အသုံးပြုဖန်များသဖြင့် ပျက်စီးသည့်အခါ ပြုပြင်ရမည့်အမှုကို ရည်ညွှန်းလိုဟန်ရှိသည်။ ၁၂၃၂ခုတွင် လည်း ရာဇသုက သခင်သီလပညာအား ကျွန်၂၄ယောက်နှင့်လယ်ခြောက်ဆယ် လှူ၏။ သီလပညာက ထိုကျွန်နှင့်လယ်တို့ကို မိမိအကျိုးငှာမသုံး။ "ကျောင်း၌ နေ၍ ပိဋကတ်ပျက်ရာရာကို ပြုစီမံဟူ၍ လူ"ခဲပြန်၏။^{၂၅} ပိဋကတ်တော်များ အရှည်တည်တံ့ရေးအတွက် ကျွန်များသာမက လယ်များလည်းလူ့ခါး၏။ ညောင်ရမ်းကြီးသမီး၏ခင်ပွန်း မင်းကန်သူသည်လည်း ပိဋကတ်ကို "ကန်တု ဟောင်းလယ် ၅၀" လှူခဲ့သေး၏။^{၂၆} ရေရှည်ကြည့်၍ စီစဉ်လူ့ခါးခဲသဖြင့် စာသင်တို့အဖို့ ပိဋကတ်မူများရနိုင်ရန် အခက်အခဲ ကင်းဝေးခဲ့ရာသည်။

ထိုစဉ်ကအလှူရှင်များမှာ ပိဋကတ်အတွက်သာ ကြိုတင် စီစဉ်သည် မဟုတ်။ အခြား စာရေးကိရိယာများအတွက်လည်း ကြိုတင် စီစဉ်တတ် ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်သည်။ ပိဋကတ်တော်များရေးရာတွင် ပေရွက်များပေါ်တွင် ရေးသားကြသည်။ ပေစာ ရိုးရိုးသာမဟုတ်၊ ရွှေရည်ရေးထားသောပေချပ်များ လည်း ရှိသည်။ ထိုရွှေပေများ မှာလည်း ပိဋကတ်များ ပါဠိတော်များအတွက် ဖြစ်ရာသည်။ "ရွှေပေရှစ်ချပ် ရွှေချည်ဖွဲ့၏။ သစ်ကျမ်းဆေးရေးတည်း"။^{၂၇} ဟူရာ ၌ ရွှေပေရှစ်ချပ်မှာ အလှူ စာရင်း မော်ကွန်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပေစာများ အသုံးများခဲ့သည့်အလျောက် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် ပေစာရေးသော စာရေးများ ရှိခဲ့နိုင်သည်။ အလှူ စာရင်း၌ "စာရေး လော"ကို တွေ့ရသည်။^{၂၈} ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၌ ထိုစဉ်ကတည်းက "ကျောင်းစာရေး"များ ရှိခဲ့ရာ သည်။ ထိုစာရေးများမှာ ပါဠိ ပိဋကတ်တော်များကို ရေးသားနေရာ တာဝန် များစွာကြီးသည်။ စာရေးတို့၏အမှာသည် ပိဋကတ်တော် လေ့ကျက်သူတို့၏ အမှာ ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ တရားတော်နှင့်ပတ်သက်သော အမှာအယွင်းကား အပြစ်ကြီးလေးသည်။ ထိုကြောင့် ကျောင်းစာရေးတို့အား "နိဗ္ဗာန်နှင့်ဝေး ကျောင်းစာရေး"ဟု ကျီငယ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်မည်။

ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင် ပေအသုံး တွင်ကျယ်ခဲ့သည့်အလျောက် မင်းအနန္တသူလေးမျက်နှာဘုရားကျောက်စာ၌ ပေအလုပ်ဖြင့်အသက်မွေးသူနှစ်ဦး ကို တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ဦးမှာ "ပေသမားတေဉ်သင်"။^{၂၉} ဖြစ်၍ နောက်တစ်ဦးမှာ "ပေထက်သမား ငရွယ်သင်"။^{၃၀} ဖြစ်သည်။ ပေသမားမှာ ပေများစာရေး၍ရသည့်အဆင့်ရောက်လာအောင် ပြုပြင်ပေးရသူ ဖြစ်ပွယ်ရှိသည်။ "ပေလုပ်အံ့သောပေသမား ရှာထ"။^{၃၁} ဟု တစ်ဦးကခိုင်းရာက နောက်တစ်ဦးက ပေသမား ရှာပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ ပင်ကိုသဘောအရမူ ပေသမားတို့သည်လည်း စီးပွားရေးအားဖြင့် ချောင်လည်ခဲ့ကြဟန်ရှိသည်။ ကိုယ်ပိုင်ကျွန် ရှိသည်။ သို့သော် အနန္တသူကျောက်စာပါအဖြစ်အပျက်၌မူ ပေသမားမှာ ဆင်းရဲညှိုးနွမ်း လျက် ရှိပြီ။^{၃၂} လူနှစ်ဦးပေလုပ်စေမှာလည်း လက်ခံငွေငါးကျပ်နှင့်အဝတ်အစား ဖျာသာ ဖြစ်သည်။ ပေထက်သမား၏ အလုပ်အကိုင်သဘာဝ မည်သို့ဖြစ်မည် မသိသာ။ ကျောက်စာစကားစင်အရ အလုပ်သဘော မထင်ရှား။

ပေပင်များမှာ ရှားပါးသောအပင်များ ဖြစ်ရာ ထန်းရွက်များကိုလည်း စာရေးရာအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြပုံရသည်။ လေးမျက်နှာဘုရားတည်ရာတွင် "များစွာသော ထန်းပင်တို့လျှင် ကျောင်းအရံစိုက်"ခဲ့သည်။^{၃၃} ပုထိုးဆိုသူနှင့် ဗုဒ္ဓိတို့ ထန်းခြောက်ပင်အတွက် "အငြင်းများ"ခဲရဖူးသည်။^{၃၄} ထန်းတား စာရေးရာပစ္စည်းအဖြစ်အပြင် အခြားအရာအမျိုးမျိုးအတွက် အသုံးဝင်ရာ ထိုခေတ် အလှူရှင်တို့ တန်ဖိုးထားသည်မှာ သဘာဝကျသည်။

ပေရွက်ထန်းရွက်များမှာ ရေရှည်ထိန်းသိမ်းရမည့် စာများရေးရန်သာ ဖြစ်သည်။ အခြား ကျောင်းသုံးပစ္စည်းများကိုလည်း ပုဂံခေတ်တွင် တွေ့နိုင်သေး သည်။ ၁၂၄၃က အလှူတစ်ရပ်တွင် "သင်ပုန်း ၂၊ ပုရရိုက် ၁၊ ကံကုဆန် ၅၅ချောင်း၊ အဆန်ထည့်လျက်သော ကန်ကုဆန်တကျည်"။^{၃၅} တို့ ပါဝင်သည်။ သင်ပုန်းဆိုသည်မှာ သစ်သားဖြင့် လုပ်ထားသော ပျဉ်ပြားသင်ပုန်းများသာ ဖြစ်ဟန်ရှိ၏။ ပုရရိုက်မှာ နောက်ပိုင်းတွင် ရှမ်းစက္ကူခေါ်ခိုင်းကိုင်စက္ကူဖြင့် လုပ်ထားသော စာအုပ်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ အကော်သီယံ ပုံသဏ္ဍာန် အထပ်ထပ် ခေါက်လျက် ထားလေ့ရှိသည်။ အဖြူ အမည်း နှစ်မျိုးရှိရာ အမည်းပေါ်တွင် ကန်ကုဆန်များဖြင့် ရေးကြသည်။ ပရရိုက် ဟူသော ဝေါဟာရ၏ ရင်းမြစ်ကို

အနိုင်အမာ မပြောနိုင်ကြသေး။ အချို့လည်း သက္ကတဘာသာ “ပရိစ္ဆ” ဟူသောပုဒ်မှ ရွေ့လျားလာမည်ဟု ယူဆကြသည်။^{၆၆} ပုဂံခေတ်ပုရပိုက်များမှာ ယခုအခါ တွေ့နိုင်သော ပုရပိုက်များနှင့်မတူ။ ဝါးနှင့်လုပ်ထားသော ပုရပိုက် များ ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ “ရွှေထီးရွှေနန်းအဆက်ဆက် ရွေးမင်းတို့ လက်ထက် ဝါးပုရပိုက် ဝါးကန်ကုနှင့် ရှေးမှတ်ရိုးရှိသည်။^{၆၇} မည်သို့ပင်ဆိုစေ ထိုကျောင်းသုံးဝစ္စည်းများ ပုဂံသူပုဂံသားတို့လောက၌ စိတ်ဝင်စားစရာ ဖြစ်ခဲ့ ဟန်ရှိသည်။ တစ်ဦးက မိမိသားများကို “သာ ငါ့သင်ပုန်း ဘယောက်၊ သား ပုရပိုက် ဘယောက်၊ သား ငါ့ကိုကု ဘယောက်”^{၆၈} ဟု အမည်ပေးစူးသည်။

ဤတွင် ဆက်လက်စူးစမ်းသင့်သည်မှာ သင်ကြားနည်း ဖြစ်သည်။ ပညာရေးသုတေသီတို့ကမူ အာဂုံဆောင်နည်း ဖြစ်မည်ဟု ဆိုကြသည်။^{၆၉} ရှင်မဟာသီလဝံသ၏ ရာဇဝင်ကျော်ကျမ်းလာ ဆောက်ပါစကားကို ကိုးကား၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘုရားလွန်ပြီးအနှစ် ၄၅၀တိုင်အောင် ပိဋကတ်သုံးပုံကို လေနှင့်မရေးပဲ နှုတ်ကျက်သာ ရဟန်းတို့ ဆောင်ကုန်သတည်း။ ဝဋ္ဋဂါမဏိမင်း၏ နောင်တော် ဓလ္လာသနာဂမင်းလက်ထက်တွင်မှ နှုတ်ကျက် မဆောင်နိုင် လတ္တံ့သည်ကိုမြင်၍ ဘုရားနှုတ်ကမ္မတ်တော်ကို အရှည် တည်စေခြင်း ငှာ ရဟန္တာအပေါင်းတို့ ပေ၌ရေးခဲ့ကုန်သတည်း။^{၇၀}

ဘုန်းကြီးကျောင်းပညာရေးတွင် အာဂုံဆောင်သော အလေ့အကျင့်မှာ ယခု ထက်တိုင် တည်နေဆဲဖြစ်ရာ ပုဂံခေတ်ဘုန်းကြီးကျောင်းများတွင်လည်း အာဂုံ ဆောင်ခဲ့ကြမည်ကို ယုံမှားဖွယ်မရှိပေ။ အသက်ကြီးမှ ဓာပေသင်ယူ တတ်မြောက်သည်ဟု ကျော်ကြားသော ဦးကျည်ပွေသည်လည်း ဤနည်းဖြင့် ဓာပေသင်ယူခဲ့ခြင်းသာဖြစ်မည်။ သို့ရာတွင် အာဂုံဆောင်ရုံသက်သက် မဟုတ် သည်ကိုကား သတိထားအပ်သည်။ ပိဋကတ်တော်များ လေ့လာရာတွင် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းများလေ့လာရာတွင်လည်းကောင်း သဘော အယူ အဆတို့သည် တစ်ဆက်တည်း ပါဝင်ပေလိမ့်မည်။ ထိုသဘော အယူအဆတို့ ကို ပို့ချရာ သင်ယူရာတို့၌ မည်သည့်ဘာသာကောင်းဖြင့် ပြောဆို ပို့ချသင်ယူ ခဲ့မည်နည်း။ ထိုလေ့လာမှုသဘောများထင်ရှားစေရန် ပုဂံခေတ်နှောင်းကာလ ဘာသာစကားအသီးသီးအခြေအနေကို ဆက်လက်စူးစမ်းရန် လိုအပ်လေသည်။

သက္ကတဘာသာ

ဤတွင် ပုဂံခေတ်နှောင်းသက္ကတဘာသာအကြောင်းကို ရှေးဦးဖော်ပြ သင့်ပေလိမ့်မည်။ ရခိုင်ဒေသ၌လည်းကောင်း၊ ပုဂံဒေသ၌လည်းကောင်း မွန်တို့ ဒေသ၌လည်းကောင်း သက္ကတဘာသာ၏ဩဇာကြီးပုံ အရေပါပုံကို အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ပုဂံဒေသတွင်လည်း အနော်ရထာမင်းလက်ထက်မှစ၍ သက္ကတ ဘာသာ နေရာရပုံကို သိခဲ့ကြရပြီ။ သက္ကတဘာသာကား မြန်မာနိုင်ငံမှာသာ မဟုတ်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လားရှိုး ထိုင်း၊ မလေးရှား အင်ဒိုနီးရှားစသည့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများသို့လည်း ပြန့်နှံ့ခဲ့ ဩဇာညောင်းခဲ့သည့်ဘာသာကြီး ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ပုဂံခေတ်နှောင်းတွင် သက္ကတဘာသာ၏အနေအထားမှာ မြို့ ဘာသာပေသမိုင်းအတွက် အရေးပါသော အမျက်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

ရှေးမွန်ဘာသာကျောက်စာများတွင် ကျောက်စာကို “ပြီ”ဟူသော သက္ကတဘာသာ ဆုတောင်းစကားဖြင့်လေ့ရှိရာ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာ တို့ကလည်း ထိုနည်းကို အတုလှခဲ့သည်။ ရာဇကျမာရ် ပါဠိဘာသာ ကျောက်စာတွင် ထိုနည်းအတိုင်း အစချီခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ထိုအလေ့ကို ခေတ်လယ်ကျောက်စာအချို့ကလည်း ဆက်ခံခဲ့သည်။ သို့သော် ခေတ်နှောင်း မြန်မာကျောက်စာတို့၌ များစွာမတွေ့ကွယ်တော့ပြီ။ “ပြီ”အစား “နမောတဿ”အစချီ ဘုရားရှိခိုးဂါထာ^{၇၁}၊ “နမောဂုဿ”ဟူသော ဘုရား ရှိခိုး စကား^{၇၂} “သိဉ္စ”ဟူသော ဆုတောင်းစကား^{၇၃} စသည်တို့ဖြင့် အစားထိုး ကြသည်။ ကျောက်စာအများစုမှာ ထိုကဲ့သို့သောအစချီစကားကိုပင် မထည့်ကြ တော့ချေ။ သက္ကတဘာသာ အရှိန်အဝါ လျော့လာသည့်လက္ခဏာ ဖြစ်သည်။

သို့သော် လုံးဝပပျောက်သွားသည်ကား မဟုတ်သေး။ ပုဂံခေတ်နှောင်း တွင် သက္ကတကျမ်းတတ်ဆရာတော် သဒ္ဒမုသိရိ ထွန်းပေါ်ခဲ့သည်။ ဆရာတော် ၏ “သဒ္ဒတ္ထဘောဓိန္ဒြာ”ကျမ်းသည် “ကဗျာသနသဒ္ဒါ၏သုတ္တများနှင့် သက္ကတ ကျမ်းများကို အမှီပြု”သည်။ “သက္ကတမြီဟာဓ”ကျမ်းကိုလည်း ဆရာတော် မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုသေးသည်။^{၇၄} သဒ္ဒတ္ထဘောဓိန္ဒြာကျမ်းကို ခွင့်ဆိုသည့် သဒ္ဒတ္ထဘောဓမဟာဒီကာကိုလည်း အဘယမထေရ် ပြုစုခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

သက္ကတဘာသာကို ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၌ လေ့လာလိုက်စားဆဲ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် သက္ကတဘာသာကို စိတ်ဝင်စားသူအချို့ ရှိသည်။ ၁၂၃၅ ရက်ခွဲပါ ကျောက်စာတွင် မင်းဆရာပီတရစ်က ကျောက်စာအချို့ စာနှစ်ကြောင်းကို သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးသည်။^{၇၅} ရဟန်းဘွဲ့ မင်းဘွဲ့ အမည်များသည်လည်း သက္ကတသံပါဆဲ ဖြစ်သည်။ "သိုင်ဒိသာပြါမောက်"^{၇၆} "သင်ကြီးဓမ္မပါလ် ဓမ္မသွရ်"^{၇၇}တို့မှာ ရဟန်းတို့၏ ဘွဲ့ဖြစ်သည်။ ဥဇနာမင်း၏ ဘွဲ့အမည်ကို "တြိတြိဘဝနာဒိတျပဝရဓမ္မရာဇာဓိရာဇာဒါနပတိနရသိယံဥဇနာ"^{၇၈}ဟု တွေ့ရသည်။ ဓမ္မယျသုမင်း၏ ဘွဲ့အမည်အပြည့်အစုံမှာ "တြိတြိဘဝနပဝရဒိတျ ဓမ္မရာဇာ ဓမ္မယျသုရ်" ဖြစ်သည်။ ထိုမင်း၏ ပယ်မယားကြီး ဘွဲ့အမည်မှာလည်း "တြိလောက ဖြေနှာမ မဟာဓာဝီ သုလုလ" ဖြစ်သည်။^{၇၉} အပူးအမတ်တို့၏ ဘွဲ့အမည်အရည်မှာလည်း ထိုနည်းနှင့်နှစ်ခြစ်သည်။ ရှင်မဟာကဿပဆရာတော်၏ အပိုးအမည်မှာ "သင်ကြ်မသု" ဖြစ်သည်။^{၈၀} မြေတိုင်းအရာရှိကိုလည်း "ဣိယံဘမ္မဓုတြာ"ဟုခေါ်သည်။^{၈၁} ပိသုကာဆရာကိုလည်း "စိတ္တဝီဇေည"ဟု ဟု သက္ကတသံဖြင့်အမည်ပေးသည်။ တစ်ဖန် ရေးထိုးသည့်ခုနှစ်သက္ကရာဇ်ကို ကျောက်စာများတွင်ဖော်ပြရာ၌ မည်သည့်နက္ခတ်နှင့် ဇန်းယုဉ်သည့်နှစ်ဖြစ်ကြောင်း နှစ်အမည်ဖြင့်ဖော်ပြလေ့ရှိရာ နှစ်အမည်အချို့မှာ သက္ကတအသံနှင့် ဖြစ်သည်။ သာဓကအဖြစ် "မိဂသီနှစ်"ကို ရေးရာတွင် "မြိတ္တသောရ်"^{၈၂} "မြိတ္တသိုရ်နှစ်"^{၈၃}စသည်ဖြင့် ရေးသည်။ ပါဠိဘာသာစာလုံးပေါင်း "မိဂသီသ"ကိုယုလျှင် ယခုခေတ်စာလုံးပေါင်းအတိုင်း "မိဂသီ" ဟုသာဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ ယခုသော် သက္ကတစာလုံးပေါင်းကိုယုငင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ "ဝလ္လဏီ"နက္ခတ်ကို စာလုံးပေါင်းရာ၌လည်း "ဘလကိုန်"^{၈၄} "ဗ္ဗကိုန်"^{၈၅}ဟု စာလုံးပေါင်းသည်။ သက္ကတစာလုံးပေါင်း "ဝလ္လုနီ"ကို ယုထား သည်။ ပိသာခါ နက္ခတ်ကိုလည်း "ဝိသျက်"^{၈၆}၊ "ဝိသျက်"^{၈၇}ဟု ရေးသည်။ "ဝိဂါခါ"ဟုသော သက္ကတအသံနှင့် နီးစပ်အောင် ကြိုးစားထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သက္ကတစာလုံးပေါင်း သက္ကတအသံထွက်များကို ခံထားလိုသည့် အမူအရာကို ဤသို့ မကြာခဏ တွေ့နိုင်သည်။ အချိန်အခါကောင်းကိုပြောလိုရာ၌လည်း ရိုးရိုးမဆို၊ "အမြတ်တစုကို သိင်ဇာလက်အစာ"^{၈၈}ဟု ဆိုသည်။

ဤသို့ သက္ကတဘာသာကို အတော်အတန် စိတ်ညွတ်နူးနေကြသေးသည့်အလျောက် ပုဂံခေတ်အတွင်း သက္ကတဘာသာမှ ဓမ္မစားယုငင်ထားသော ကောင်းလုံးများ မြန်မာဘာသာစာပေနယ်၌ ကျွန်ရစ်သည်။ ပုဂံခေတ်နောင်းတွင် တွေ့ရသည့် သက္ကတဘာသာမှ ဓမ္မစားထားသော ကောင်းလုံးအချို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။^{၉၀}

မြန်မာ	ရေးမြန်မာစာလုံးပေါင်း	သက္ကတ
ဘုရား	ဝုရှာ	ပူဇာဟ
ကျေးဇူး	ဣဇ္ဇော	ကတည
ပညာ	ပြညာ	ပြည
ဆရာ	ဆာရာ	အာဇာယ
ဓမ္မကြော	ဓမ္မကြ	ဓကြ
အမတ်	အမတျာ	အမာတျ
သောကြာ	သုကြာ	ဝုကြ
သိကြား	သကြာ	သကြ
ကြမ္မာ	ကြမ္မာ	ကမ
သတ္တ	သတ္တ	ဂတ္တ
ပါမောက္ခ	ပြာမောက်	ပြာမက္ခ
ရာဒိတ်	ရာဒိသ	ရာဒဂ်
နက္ခတ်	နက္ခတ္တ	နက္ခတြ

ဤသို့ သက္ကတကောင်းလုံးများကို ယုငင်ဓမ္မစားသည့်အတွက် သက္ကတဘာသာ ပညာရှင်များ များစွာ ပေါ်ထွန်းခဲ့မည်ဟု မယူဆနိုင်ချေ။ သက္ကတဘာသာမှ ဓမ္မစားကောင်းလုံးများမှာ ပါဠိဘာသာမှ ဓမ္မစားထားသော ကောင်းလုံးများနှင့် နှိုင်းစာလျှင် များစွာ နည်းသည်။ ဓမ္မစားကောင်းလုံးအမျိုးအစား ကြည့်လျှင်

သုံးနှုန်းရာနယ်ပယ် မကျယ်ပြန့်လှချေ။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု အုပ်ချုပ်မှုတို့နှင့် ဆိုင်သော သက္ကတစကားလုံးအမျိုးကိုသာတွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘုရား၊ ဓမ္မစကြာစသော စကားလုံးအမျိုးမှာ ဝဋ္ဌဘာသာနှင့်ဆက်စပ်သည်။ နှစ်အမည် များမှာ ဝေဒင်ကိန်းခန်းယုံကြည်မှုနှင့်ဆက်စပ်သည်။ မင်းဘွဲ့၊ မင်းမှုထမ်းဘွဲ့ တို့မှာ အုပ်ချုပ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည်။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် အုပ်ချုပ်မှုတို့ တွင် သက္ကတစကားလုံးအမျိုး ဓမ္မစားယူငင် သုံးနှုန်းရခြင်း အကြောင်းကို ရှာလျှင် မိမိပြောဆိုရေးသားသည့် အကြောင်းအရာ လေးနက်ခဲ့ညားအောင် ဘာသာစကားဖြင့်အားထုတ်သည့်သဘောကို တွေ့နိုင်သည်။ သက္ကတဘာသာ သည် ခေတ်ကာလအလျောက် အမွန်အမြတ်ဘာသာအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့ရန် အကြောင်းများသည်။ ရခိုင် ဒေသ ပျူဒေသ မင်းတို့ကလေးက သက္ကတဘွဲ့ နာမများ ခံယူကြရာ သက္ကတဘာသာစကားသံတွင် ထူးခြားသော တန်ခိုး သြဇာပါသယောင်ယောင် သဘောထားခဲ့ကြပုံရသည်။ နန်းတွင်း ပုရောဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မင်းခမ်းမင်းနားများတွင်သုံးသည့်ဘာသာစကားသာ ဖြစ်ခဲ့ပုံရသည်။ ဤအချက်ကိုထောက်လျှင် ပုဂံခေတ်ကျောင်းသင် ဘာသာရပ်များ၌ သက္ကတ ဘာသာ သင်ကြားပို့ချပုံသဘောကို မန့်မှန်းနိုင်သည်။ ပါဠိဘာသာသည် စာသင်သားတိုင်း သို့မဟုတ် အခြေခံအဆင့်သင်သားတိုင်းအတွက် ဖြစ်ခဲ့သော် လည်း သက္ကတဘာသာစကားမှာကား အဆင့်မြင့် သင်တန်းသားများအတွက် အထူးသင်စာ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ စတုရင်္ဂတီစည်း အမတ်ကြီး၏ပညာကို ဖော်ထုတ်ပြောဆိုရာ၌ ပါဠိဘာသာစကားကျွမ်းကျင်သည်ကို မည်သို့မျှ မဆို လင့်ကစား "သင်ကြိုက် ရှာကရက်၊ ဟူးရားသမားအဖူလည်း တတ်စွာထ သော"ဟူ၍ သက္ကတသဒ္ဒါပညာ ကျွမ်းကျင်သည်ကို အထူးထုတ်ဖော်ထား သည်ကိုထောက်ရှုနိုင်သည်။ သက္ကတဘာသာ တတ်မြောက်ခြင်းသည် ထူးခြား သော အရည်အချေး ဖြစ်ခဲ့တန်ရာသည်။ ထိုကြောင့် အရှိန်အဝါကြီးအောင် အားထုတ်ရာ၌ သက္ကတစကားလုံး သက္ကတစာလုံးပေါင်းတို့ကို သုံးနှုန်းခဲ့ခြင်း လည်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ ယခုအခါ ပါဠိဘာသာတတ်ကျွမ်းသူများ နည်းလာ သည့်အလျောက် နိုင်ငံတော်က ချီးမြှင့်သည့် ရဟန်းတော်များဘွဲ့နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ် တို့၏ဘွဲ့နာမအမျိုးတို့ကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ချီးမြှင့်သည့်အချက်နှင့်လည်း ဆက်စပ် ဆင်ခြင်နိုင်သည်။

ထိုသို့အရှိန်အဝါကြီးမှုအတွက်သာအသုံးပြုခဲ့သည့်အလျောက် သက္ကတ ဘာသာစကားသည် ကြာလေ လူထုနှင့်အလှမ်းဝေးလေ ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ ခေတ် ကာလကြာညောင်းလေ မြန်မာစာပေအရေးအသားတွင် အတွေ့ရနည်းလေ ဖြစ် လာသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ သက္ကတဘာသာစကားခရီးမှာ နိုင်ငံတိုင်းတွင် ဤနည်းသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုင်း ဓမာ လားဆိုး နိုင်ငံတို့တွင်လည်း ရှေးဟောင်း စာများ၌ သက္ကတဘာသာစကားအရိပ်အရောင်များတွေ့ရသော်လည်း သက္ကတ ဘာသာသည် လူထုကြား၌ ရေတန်းသို့ မရောက်ခဲ့ပေ။ ဤသည်မှာ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင် အာရှ နိုင်ငံများအကြောင်း သုံးသပ်ရာတွင်

အိန္ဒိယပြည်မှာကိုသို့ မိမိဘာသာစကားရင်းကိုပစ်၍ သက္ကတဘာသာ ကို အသုံးပြုလိုက်ပုံမျိုး မည်သည့်နိုင်ငံမျှ မရှိချေ ဝိ

ဟု ပညာရှင်တို့ မှတ်ချက်ချကြသည်။

ပါဠိဘာသာ

ပါဠိဘာသာစာပေသည် သက္ကတဘာသာစာပေနှင့်နှိုင်းစာလျှင် လူထုကြား သို့ ပိုမိုပြန့်နှံ့သည်။ ဝိဂုဏတ်တော်များလေ့လာရာတွင် မသိမဖြစ်သော ပါဠိဘာသာစာပေကား မြန်မာစာပေမိုင်းတလျှောက် အရှိန်အဝါ ကောင်းခဲ့ပေ သည်။ ဝိဂုဏတ်တော်များနှင့်ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သည်မှာ မကြာသေးသည့် ပုဂံ ခေတ်တွင် ပါဠိဘာသာစာပေသင်ကြားရေး အရှိန်အဝါကြီးခဲ့သည်။

ဤခေတ်တွင်ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် ပါဠိဘာသာလက်ရာများတွင် သဒ္ဒါ ကျမ်းကား အရေအတွက်အများဆုံးဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ ခေတ်နောင်းပါဠိကျမ်း များအနက် အစောဆုံးတွေ့ရသည်မှာ "သံချင်ဋီကာ" ဖြစ်သည်။ ဤသဒ္ဒါ ကျမ်း ပေါ်ပေါက်လာပုံမှာလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်။ တစ်ခါသော် ရဟန်းတစ်ပါးသည် နရပတိစည်သူမင်း၏ မိဘုရားငယ်တစ်ပါးမှဖွားမြင်သော သမီးတော်တစ်ပါးကို ဇွဲလမ်းစိတ်ဖြင့် မကျန်းမမာသည့်တိုင် စိတ်ရုက္ခမဲစားခဲ့ရ သည်ဆို၏။ ထိုအကြောင်းကို မင်းကြီးသိသော် "နိုင်ခဲ့ကောင်းမွန်သော ကျမ်းတစ်စောင် ပြုရနိုင်လျှင် သမီးတော်နှင့် ဆောင်နင်းပေးမည့်အကြောင်း"

အမိန့်ရှိလိုက်သည်။ ထိုရဟန်းလည်း သီဟိုကျွန်းဖြစ် "နာသ"ကျမ်းကိုပွင့်ဆို
သော ကျမ်းတစ်စောင် ပြုစုပြီးနောက် မင်းအားဆက်၏။ မင်းကြီးလည်း
ကျမ်းကို နှစ်သက်တော်မူသဖြင့် ရဟန်းအားလှဝတ်လဲစေလျက် "သံဃင်"ခန့်
ထားတော်မူ၏။ ထိုတွင် ကျမ်း၏အမည်သည်လည်း "သံဃင်ဋီကာ"ဟု
တွင်ကြောင်းဆိုကြ၏။^{၆၂} ဘုရင်ကိုယ်တိုင် ပါဠိပညာရေး၌ စိတ်ဝင်တစား
ရှိပုံကို နှလုံးသွင်းသင့်ကြသည်။

ထူးထူးခြားခြားထင်ရှားသည့် အခြား ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတစ်စောင်မှာ
ရှင်အဂ္ဂဝံသ၏ "သဒ္ဒနီတိ"ကျမ်း ဖြစ်သည်။ ကျမ်းပြီးနစ် ဖော်ပြမထားသဖြင့်
မည်သည့်ခုနှစ်တွင်ရေးသားကြောင်း အခိုင်အမာမသိရ။ "သာသန
လင်္ကာရစာတမ်း"တွင် အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက် ပြုစုကြောင်း အမှတ်
အသား ရှိသည်။ "ပိဋကတ်တော်သမိုင်း"တွင် ကျွန်ုပ်မင်းလက်ထက် ပြုစုသည်
ဟု ဆိုသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ပုဂံခေတ်အတွင်းမှာပင် ပြုစုသည့် အချက်ကိုမူ
အားလုံးသဘောညီကြသည်။ ဤကျမ်းကို ပဒမာလာ၊ ဓာတုမာလာ၊ သုတ္တ
မာလာဟူ၍ အပိုင်းကြီးသုံးပိုင်းခွဲကာ စီရင်ထားသည်။ အဘိဓမ္မပိဋကကျမ်းများ
ဇာတ်အဋ္ဌကထာကျမ်းများကို နက်နက်နဲနဲဆည်းပူးပြီးမှ ဤကျမ်းကို ပြုစု
ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကျမ်းပြုဆရာ၏ကားအရ သိရသည်။^{၆၃} ကျမ်းပြုဆရာ
မိန့်ခဲ့သည့်အတိုင်းလည်း ကျမ်းပြုသည့်အခါ မိမိ ခေတ်အလျောက်ရနိုင်သမျှ
ပါဠိတော်များအပြင် သက္ကတကျမ်းအမျိုးမျိုးကိုလည်း ကိုးကားခဲ့ကြောင်း သိရ
သည်။ ဂါထာ၃၂ပုဒ်မျှသာပါသည့် ဧကကွရကောသမည်သော သက္ကတကျမ်း
ကလေးကိုပင် ကိုးကားဖော်ပြထားကြောင်း တွေ့ရသည်။^{၆၄} ထိုကြောင့်လည်း
ဤကျမ်းသည် ပုဂံခေတ်၏ထိပ်တန်းသဒ္ဒါကျမ်းတစ်စောင် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။
"မြန်မာနိုင်ငံက သီဟိုသို့ ပထမဆုံးတုံ့ပြန်အပ်သော ဓမ္မလက်ဆောင်ဖြစ်သည်"
ဟူ၍ သုစောသီတို့ ကောက်ချက်ချကြသည်။^{၆၅} ထိုသို့ကောက်ချက်ချရသည်
မှာ အကြောင်းရှိသည်။ ပုဂံရဟန်းတော် ဥတ္တရာနိဝမထေရ်သည် သီဟိုသို့ ကြွ
သွားရာတွင် သဒ္ဒနီတိကျမ်းကိုလည်း ဆောင်ယူသွားသည်။ သဒ္ဒနီတိကျမ်းကို
သီဟိုပညာရှင်တို့ ပတ်ရှုရသည့်အခါ သီဟိုကျွန်းဖြစ် သဒ္ဒါကျမ်းများထက်
သာလွန်ကောင်းမွန်ကြောင်း မျိုးမွမ်းကားဆိုကြရသည်။ ထို့ပြင် ပုဂံရောက်
သီဟိုသားရဟန်းတော်တို့ကလည်း သဒ္ဒါနီတိကျမ်းကိုသို့ ကောင်းမွန်သော

ကျမ်းမျိုး သီဟိုတွင်မရှိသည်ကို ထုတ်ဖော်ခန့်ခွဲဖူးသည်ဟုလည်း ဆိုကြ
သည်။^{၆၆}

ပါဠိပညာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ သီဟိုနှင့်အဆက်အဆံ့ အလဲအလှယ်
များစွာရှိခဲ့သည်။ ပုဂံတွင် ပါဠိဘာသာစာပေလေ့လာရုံမျှဖြင့် မရောင့်ရဲနိုင်၍
သီဟိုသို့ကျွေး၍ ပါဠိပညာဆည်းပူးကြသော ရဟန်းများမှာ ဥတ္တရာနိဝမထေရ်
မှတစ်ပါး အခြားရဟန်းများ ရှိကြသေးသည်။ ပုသိမ်အနီး ဆပဒရာသားတစ်ဦး
ဖြစ်သူ သဒ္ဒမ္မဇောတိပါလသည် ဥတ္တရာနိဝမထေရ်၏တပည့်ရင်း ဖြစ်သည်။
ဆရာနှင့်အတူ သီဟိုသို့လိုက်သွားကာ ပညာဆည်းပူးသည်။ သီဟိုတွင်နေစဉ်
ကပင် ပါဠိဘာသာဖြင့် ကျမ်းပြုစုသည်။ သီဟိုရဟန်းတော် အနုရုဒ္ဓါရေးသည်
အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်း၏အဖွင့် သင်္ခေပဝတ္ထုကို ထိုစဉ်ကရေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်
သည်။ ဝိနယပိဋကဆိုလိုရာကျမ်းများ ကျမ်းဂန်အဆီအနှစ်ဆိုလိုရာကျမ်းများ
ပြုစုသဖြင့် သီဟိုကျွန်းမှာလည်း ထင်ရှားသည်။ ဆပဒရာကိုအစွဲပြု၍ ဆပဒ
မထေရ်ဟုတွင်သည်။ ပုဂံသို့ပြန်လည်ရောက်ရှိချိန်တွင် သီဟိုသံဃာအဖွဲ့အစည်း
တည်ထောင်ရာ ပုဂံရှင်အရဟံ၏တပည့်ရဟန်းများနှင့် အယူအဆ ကွဲလွဲကြ
သည်။ ထိုစဉ်မှာပင် ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းအမျိုးမျိုး ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ဝိမလစုဒ္ဓါ၊
သုဘူတစန္ဒရ၊ ဉာနသာဂရ၊ ဥတ္တမ၊ ဓမ္မသီတို့မှာ ထင်ရှားသော သဒ္ဒါ
ကျမ်းပြုများအနက် အမျိုးဖြစ်သည်။ အဂ္ဂပဏ္ဍိထေရ်ကမူ သဒ္ဒါနှင့်မဆိုင်သော
လောကုပ္ပတ္တိကျမ်း ရေးခဲ့ကြောင်းသိရသေးသည်။ ဗေတယ်လ်ဘုတ်ပြုစုသော
မြန်မာနိုင်ငံပါဠိစာပေကျမ်းတွင် ပုဂံခေတ်ရေးပါဠိသဒ္ဒါကျမ်း ၃၄စောင် စာရင်း
ကောက်၍ ရသည်။ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်သွားသော သဒ္ဒါကျမ်းများလည်း
ရှိပေဦးမည်။

သဒ္ဒါကျမ်းများနှင့်လမ်းခွဲလျက် ပါဠိဘာသာ ဓမ္မသတ်ကျမ်းတစ်စောင်
ပုဂံခေတ်က ပေါ်ထွန်းခဲ့သေးသည်။ ပြုစုသူမှာ ဓမ္မဝိလာသဘွဲ့ခံရှင်သာရိပုတ္တ
ဖြစ်သည်။ မည်သည့်ခုနှစ်က ပြုစုခဲ့ကြောင်း အခိုင်အမာမတွေ့ရသော်လည်း
၁၂၄၆ခုအထိ အသက်ထင်ရှားခဲ့ကြောင်း၊ ဆပဒထေရ်နှင့် ခေတ်ပြိုင်တစ်ဦး ဖြစ်
ကြောင်းသိရရာ ထိုမတိုင်မီကာလကပြုစုခဲ့သောကျမ်းဟု ဆိုသင့်လေသည်။^{၆၇}

ဆိုခဲ့သည်တို့မှာ ပါဠိဘာသာစာပေကျမ်းပြုရာ၌ ထင်ရှားကြသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်များသာ ဖြစ်သည်။ ယောက်ကျား မိန်းမမဟု လူပုဂ္ဂိုလ်များတွင်လည်း ပါဠိကျမ်းဂန်တတ်မြောက်သူများ အရေအတွက်အားဖြင့် များပုံရသည်။ ထွမ်းမံလာသောရဟန်းနှင့် သဒ္ဒါအမေးအဖြေလုပ်ကာ အနိုင်ယူလိုက်သောမိန်းမငယ်၊ သာမဏေ၏ပါဠိပါဠိသားကို သဒ္ဒါနည်းမကျဟု ထောက်ပြနိုင်စွမ်းရှိသော ဝါခင်းစောင့်မိန်းကလေးဇာတ်လမ်းတို့မှာ ပုဂံခေတ်က ပါဠိပညာရေးကို ပုဂံပြုပြောဆိုလေ့ရှိကြသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဇာတ်လမ်းများ ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။^{၉၅} ထို့အတူ မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများ၌ထင်ရှားသော ကျဇ္ဇာမင်းနှင့် သမီးတော်တို့လည်း ရှိသေးသည်။ ကျဇ္ဇာမင်းသည် ရဟန်းတော်များကိုလည်း စာဝါပို့ချသည်။ နန်းတွင်းသူများကိုလည်း ပို့ချပေးသည်။ နိုင်ငံတော် ငြိမ်းချမ်းသာသာ သည့်အလျောက် အုပ်ချုပ်မှုကိစ္စတို့ကို သားတော်အား လွှဲအပ်ထားတတ်ကြောင်း ရာဇဝင်ကျမ်းတို့က ဆိုသည်။^{၉၆} ကျဇ္ဇာမင်းသည် သဒ္ဒါအကြောင်း အမြက်မျှဖော်ပြသည့်သဒ္ဒါစံကျမ်းနှင့် ပရမတ်သဘောတရားများကို ရှင်းပြသည့် ပရမတ္ထစိန္တုကျမ်းများပြုစုခဲ့သည်။ အဖနည်းကု သမီးတော်မှာလည်း ပါဠိသဒ္ဒါအတတ်၌ ကျော်ကြားသည်။ ဝိဘတ်များအကြောင်း ရှင်းပြသည့် ဝိဘတ္တတ္ထကျမ်းကို စီရင်ခဲ့သည်။^{၁၀၀}

ပါဠိဘာသာစာပေကို လေ့လာရာ၌ သဒ္ဒါကျမ်းများနှင့်သာ မပြည့်စုံ။ ဝေါဟာရတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ နားလည်ရန်အတွက် အဘိဓာန်ကျမ်းများလည်း လိုအပ်သည်။ သီဟိုဠ်နှင့် အဆက်အသွယ် ရှိသည့်အလျောက် အဘိဓာန်ကျမ်းများလည်း တစ်ပါတည်းရောက်လာကြပေမည်။ အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာကျမ်းကို သီဟိုဠ်ကျမ်းတွင် ၁၂ရာစုက ပြုစုပြီးရာ မြန်မာပြည်သို့လည်း ထိုအချိန်လောက်ကပင် ရောက်ရှိမည်ဟုယူဆနိုင်သည်။ ပုဂံခေတ်အကုန် ၁၄ ရာစုတွင် မြန်မာပညာရှိတစ်ဦးက အဖွင့်ကျမ်း ပြုစုပြီးစီးလျက် ရှိပြီ။

ထိုနည်းတူ ပါဠိကဗျာစွန့်ဆိုရာ၌ စည်းကမ်းများကို ဖော်ပြသော ဆန်းကျမ်းသည်လည်း ပုဂံခေတ်ကတည်းကရောက်ရှိနေခဲ့လိမ့်မည်။ ဆန်းကျမ်းများအနက် ဝုတ္တောဒယဆန်းကျမ်းမှာ ထင်ရှားသည်။ သီဟိုဠ်ကျမ်းသံယာရက္ခိတထေရ် ရေးသည်။ သက္ကတဆန်းကျမ်းများကိုမိုး၌ ရေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝုတ္တောဒယကိုမိုး၌ အဖွင့်ကျမ်းများလည်း ရေးလေ့ရှိကြသည်။ သဒ္ဒါဗျာဏ၏ ဝုတ္တောဒယပဋိကာနှင့် ပင်းယစုဋ္ဌဝိမလစုဒ္ဒ၊ ပုဂံဝေပုလ္လစုဒ္ဒတို့ရေးသော ဝုတ္တောဒယပဋိကာတို့မှာ ထင်ရှားသည်။^{၁၀၁}

ပါဠိစာပေ သင်ယူပို့ချရန်အတွက် အထောက်အကူ စာအုပ်စာတမ်းများကား အထော်ပြည့်စုံနေပြီ။ ထိုပါဠိစာပေများ သင်ယူပို့ချပုံသဘော မည်သို့ ရှိပါမည်နည်း။ ပါဠိစာပေသင်ကြားရေးမူလရည်ရွယ်ချက်မှာ ဝိရကတော်များ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ထွင်းဖောက်နားလည်နိုင်ရေး ဖြစ်သည်။ စာနှင့်ပေနှင့် အထင်အရှားရှိနေသော အနိယ သီဟိုဠ်သည့်သေတို့မှ ပညာရပ် ကျမ်းများကို နားလည်ကျွမ်းကျင်လာရေးလည်း ပါဝင်ပေလိမ့်မည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပါဠိဘာသာလင်ကြားကြခြင်းသည် ပါဠိစာများကို အနက်ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် သံကျင်ဒီကာဆရာက သံကျင်ဒီကာတွင် ထောက်ပါ အနက်ပြန်နည်း ဂါထာကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။^{၁၀၂}

“ပထမံ ကဓရ ဟဇ္ဇန္တံ
 သမာသာဘိ ဘဏော ကဓရ
 သမာသာဓါ ကဏော ပဇ္ဇာ
 အတ္ထံ နိယျာတ ပတ္တိကော။”

ပါဠိစာတစ်ပုဒ်၏အဓိပ္ပာယ်ကိုမဖွင့်ဆိုမီ ရေးဦးစွာပုဒ်ဖြတ်ခြင်း၊ သမာသံပုဒ်များ ဆက်စပ်ဆင်ခြင်ခြင်းများ ပြုအပ်ပုံကို ညွှန်ကြားထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ပါဠိကို အနက်ဖွင့်ဆိုရာတွင် မည်သည့်နည်းသည်အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်ကို ဤနည်းဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ကြံဆခဲ့ကြရာသည်။ ကြံဆခဲ့ရာက နည်းသစ်နည်းကောင်းများလည်း တွေ့ခဲ့ရာသည်။ ထိုထိုသောနည်းများအနက် နိသျှပြန်နည်းကို ပုဂံပညာရှင်တို့ များစွာနှစ်သက်ခဲ့ကြဟန်ရှိသည်။ နိသျှပြန်နည်းမှာ နည်းသစ်နည်းဆန်းကား မဟုတ်။ ဖွန်တို့နှင့် အဆက်အသွယ်ရစကတည်းက ဖွန်များ နိသျှပြန်လေ့ရှိသည်ကို တွေ့ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် နိသျှပြန်သည့် အလုပ်ကို များများဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပုံရသည်။ ၁၃၀၀လောက်တွင် ပုဂံရွှေကျောင်းနေ အရှင်ဂုဏဝရံသက စီရင်သည့် နိသျှစာရင်းတစ်ရပ်ကို ဝိရကတ်သမိုင်း စာတမ်းတွင် ပါရှိသည်။ ဆရာတော်သည် ပါဠိတော်သုံးကျမ်း အဋ္ဌကထာ

F. 5A

သုံးကျမ်း၊ ဆန်းတစ်ကျမ်း၊ သဒ္ဒါတစ်ကျမ်းတို့ကို နိဿရင်တော်မူခဲ့ကြောင်း သိရသည်။^{၁၀၃}

ဆိုခဲ့သောအကြောင်းများကိုထောက်လျှင် ပါဠိဘာသာလိုက်စားမှုမှာ သက္ကတဘာသာထက်ပိုကြောင်း သိသာသည်။ ပါဠိဘာသာတတ်ကျွမ်းခြင်း သည်လည်း ထိုအချိန်က ဂုဏ်အရည်အသွေးတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ သက္ကတ ဘာသာပြီးလျှင် ဒုတိယဂုဏ်ရှိသောဘာသာစာပေဟု ဆိုကောင်းအံ့ထင်သည်။ ကျောက်စာအစချီရာတွင် မူလကသက္ကတလိုရေးနေရာမှ နောက်ပိုင်းတွင် ပါဠိသံ ပါဠိဟန်ဖြင့်အစားထိုးခဲ့ပုံကို အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဓမ္မရာဇိကဘုရား ကျောက်စာတွင်မူ "နမောတဿ" အစချီဂါထာဖြင့်ရှိခိုးရုံသာမက "နမက္ခာယ" သုတ်လာ "သုဂတံ သုဂတံသေဋ္ဌံ" အစချီ ဂါထာကို ရေးစီထားသေးသည်။^{၁၀၄} ကျောက်စာ၏ ခမ်းနားထယ်ဝါမှုအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုပါဠိဂါထာ၏ တန်ခိုးတော်ကိုယုံကြည်အားထားသည့်အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အကြောင်း နှစ်ရပ်လုံးကြောင့်သော်လည်းကောင်း ထိုသို့ရေးစီခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ အချို့ လည်း မြန်မာလို ကျောက်စာရေးရာ၌ ပါဠိလိုညွှပ်လျက်ရေးတတ်သည်။ ကြံသိုင်းကြီးသမီးကျောက်စာတွင် မိမိပြည့်စုံလိုသောတရားငါးပါးကို ဖော်ပြ သည့်အခါ

ပညာဓမ္မာဓမေဟောန္တု၊ ဇာတိဇာတိ၊ ပုနပုနံ၊ သဗ္ဗဓမ္မော ဒိတိ
ဇာဂေါ၊ ဇောဒိစိတ္တညှ ပညမံ။ ။ ဤသို့သော တရားငါးပါးနှင့်
ပြည့်စုံသောသည် ဖြစ်လိုသတည်း။^{၁၀၅}

ဟူ၍ ပါဠိဘာသာဖြင့်ပြောသည်။ ယနေ့တိုင် မြန်မာစကားတွင် အင်္ဂလိပ် စကားညွှပ်၍ပြောလေ့ရှိပုံနှင့်ဆက်စပ်ဆင်ခြင်နိုင်သည်။ တစ်ခါသော် အသဝတ် ဓမ္မာမည်သောအမတ်ကြီး အနိစ္စရောက်ရာတွင် အမတ်ကြီး၏ဇနီးက သင်္ချိုင်းပူ နေရာတွင် ပူဘုရားတည်သည်။ ပူဘုရားတွင် ကျွန်လှသည်။ ထိုနောက် ကျောက်စာရေးထိုး မှတ်တမ်းတင်သည်။ ဤတွင် အမတ်ကြီး၏ဇနီးက မိမိ ပြောလိုသည်ကို ကျောက်စာအစ၌ မြန်မာလို ရှေးဦးမပြော။ ပါဠိဘာသာဖြင့် ပြောသည်။ နောင်မှ ထိုပါဠိဘာသာကို မြန်မာလို အနက်ဖွင့်ပြသည်။

အရိမဒ္ဒနပုရေ ရဗ္ဗေ၊ ဝရတရော ယောဓမ္မရာဇာ၊ အသဝတောမ
(တဿ) အမဇ္ဈာ ... ဂေါ၊ အာဠဟနေ ဂုဟောတဿ။ ဘရိယာ

သဒ္ဒာ ယကာရိ (ဇတေန)ပုညေန၊ သဗ္ဗေပပောန္တ၊ နိဗ္ဗတိန္ဒိ။။
နှစ်လုံးဓမ္မလျော်ဖွယ်ရှိသော အရိမဒ္ဒနပုရ်မည်သောပြည်နှိုက်အား။
အကြင်မင်းကား မြတ်စွာသောတရားမင်းတည်း။ ထိုမင်း၏ အမတ်
ကား။ အသဝတ်မည်၏တည်း။ အကျွမ်းဝင်သော မင်းအမတ်တည်း။
ထိုအမတ်၏ သင်္ချိုင်း၌ပူကား။ သဒ္ဒာစွာ၍ မယားပြုပေသတည်း။
ထိုမယားပြုသော ဖုန်းဗူအကျိုးဖြင့်။ သဒ္ဒသတ္တဝါ ခပ်သိမ်းသောကား
နိဗ္ဗာန်လျှင် တိုင်စေကုန်သတည်း။^{၁၀၆}

ပါဠိစာသားတစ်ချက် မြန်မာအနက်တစ်ချက်ပေးကာ နိဿပြန်ပုံမျိုး မဟုတ်။ မြန်မာလို အစဉ်အတိုင်း ပြန်ဆိုထားသည့် ပါဠိလျှောက်ပြန်ဆိုပုံ ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာရေးထိုးစဉ်ကလည်း အလားတူပါဠိလျှောက်ဘာသာပြန် ဆိုပုံမျိုး ပြုခဲ့ဖူးပြီ။ သို့သော် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် မြန်မာ သို့မဟုတ် ဗွန်ဘာသာမှပါဠိဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤကျောက်စာတွင်ကား ပါဠိဘာသာမှမြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုသည့်လက္ခဏာများ တွေ့ရသည်။ "နှလုံး ဓမ္မလျော်ဖွယ် ရှိသော"၊ "အကျွမ်းဝင်သော မင်းအမတ်"ဟူသော အသုံးမျိုးမှာ သာမန်မြန်မာစကား၌ တွေ့ရန်ခဲယဉ်းလှသည်။ ပါဠိဘာသာ အရေးအခွဲများ တွင်သာ မကြာမကြာ တွေ့နိုင်သည်။ ထို့ပြင် "ပုည"ကိုလည်း သာမန် မြန်မာစကားတွင် ပြောဆိုနေကျ "ကောင်းမှု"ဟု မဆို။ "ဖုန်းဗူ"ဟူ၍ "ပုည"မှသက်လာသော မြန်မာစကားဖြင့်ဖလှယ်၍ဆိုထားသည်။ ဤနေရာတွင် ပါဠိဘာသာဖြင့် အစချီရေးရာ၌ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပါဠိဂါထာ၏တန်ခိုးတော်ကို သက်ဝင်ယုံကြည်မှုနှင့်မဆိုနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ မိမိကျောက်စာ ခမ်းနား ထည်ဝါအောင် ဘာသာခြားစကားကိုအားကိုးခြင်း သက်သက်သာ ဖြစ်သည်။

ရွှေပူကြီးကျောက်စာ၌ ခမ်းခမ်းနားနားရေးနိုင်သော ပါဠိဘာသာ ကျောက်စာကိုကား ခေတ်နောင်းတွင် မတွေ့နိုင်တော့ပြီ။ ပါဠိဘာသာ မင်္ဂလာ များ ရှိပါ၏။ သို့ရာတွင် မြန်မာပါဠိတတ်တို့ ရေးသားစီကုံးထားသော ပါဠိ စာများမဟုတ်ချေ။ ၁၂၅၆တွင် ဥဇနာမင်းကြီး၏မိဘုရား "သုံးလှလ" တည်ထား ခဲ့သည့် ယခုအခါ "သန္တလ"ဟု အမည်တွင်နေသော ပူဘုရား နံရံများတွင် စုဒ္ဓဝံသပါဠိတော်မင်္ဂလာများ အများအပြား ရှိသည်။ ၁၃ရာစုက ရေးခဲ့သော

ဗုဒ္ဓဝင်ပေစာပုရိုက်စာများကို မတွေ့နိုင်တော့ရာ ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်လက်ရေးစာများအနက် အစောဆုံး ဖြစ်မည်ဟု ကောက်ချက်ချကြသည်။^{၁၀၇}

ဤသို့ ပုဂံခေတ်နှောင်းတွင် ပါဠိဘာသာနှင့်ပတ်သက်၍ သဒ္ဒါကျမ်းများသာ အများအပြားထွန်းကားခဲ့ကာ မြန်မာတို့ကိုယ်ပိုင်ပါဠိဘာသာလက်ရာကား မများလှတော့ချေ။ ဤအခက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သုတေသီတစ်ဦးက ဆောက်ပါအတိုင်း ကောက်ချက်ချပူးသည်။

အဆင့်ဆင့်ရေးကူးရာကယခုတိုင် မပျောက်မပျက်ရှိနေသော ၁၃ရာစုပုဂံပါဠိကျောက်စာများမှာကား စာပေလက်ရာအဖြစ်ထက် ဘာသာတရားဘက်ဖြစ်စေ၊ သဒ္ဒါအတတ်ပညာဘက်ဖြစ်စေ ယိမ်းနေတတ်သည်။ သီဟိုဠ်ပါဠိစာပေ ပပေဟာကြောင့် ဖြစ်သည်။^{၁၀၈}

၁၃ရာစုရေးကျောက်စာများကို ရည်ညွှန်းဆိုထားသော အဆိုဖြစ်၍ မငြင်းသာ။ ထိုအချိန်ပိုင်းကာလအတွင်း စာပေမြောက်သော ပါဠိဘာသာကျောက်စာများ မပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်မှာ အထူးအဆန်းမဟုတ်သည့်အချက်ကိုမူ သတိပြုအပ်သည်။ ၁၃ရာစုသည် မြန်မာစာပေကို အရှိန်ကောင်းကောင်း ပျိုးထောင်နေသော ကာလ ဖြစ်သည်။ ခေတ်ဦးကာလက သက္ကတ ပါဠိ မွန်ဘာသာ စာပေတို့၏ အရိပ်၌ ခိုခဲ့ရပြီး ခေတ်လယ်ကာလတွင် ထိုအရိပ်တို့မှထွက်ကြည့်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြပြီ။ ထိုအခါ မြန်မာဘာသာဖြင့်ရေးနိုင်သားနိုင်သော မိမိတို့အစွမ်းအစကိုလည်း သတိထားမိကြပြီ။ ထိုကြောင့်လည်း နုရပတိစည်သူမင်းလက်ထက်မှစ၍ မြန်မာလို များများရေးလာခြင်း ဖြစ်သည်။ မွန်ဘာသာ သက္ကတဘာသာ ပါဠိဘာသာတို့ဘက်၌ အားသန်အောင် အားထုတ်နေလျှင် မြန်မာဘာသာဘက်၌ အားယုတ်ရာသည်။ ဘာသာရင်းမြန်မာစာပေကို အရှိန်လျှော့၍ ပါဠိဘာသာကိုအရေးပေးရန် အကြောင်းမရှိပေ။ မိမိဘာသာစကားကို အရေးထားနေချိန်တွင် ဘာသာခြားစာပေ အထိုက်အလျောက် တန်ဖိုးမရှိသည်မှာ သဘာဝကျသော ဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်ဟု ဆိုရမည်။ ၁၂ရာစုမှာလောက် ပါဠိဘာသာမတွင်ကျယ်တော့ရာတွင် ထိုအချက်သည် အကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ထိုပြင်လည်း ထိုခေတ်က ပါဠိစာပေသင်ယူခြင်းရည်ရွယ်ချက်ကိုလည်း သဘောပေါက်သင့်သည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပါဠိဘာသာ တတ်မြောက်လိုကြရာတွင် ပိဋကတ်တော်များကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ တီတိကျကျ နားလည်လိုခြင်းသည် ပဓာနကျလှသောအကြောင်း ဖြစ်မည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပြည်သူများကလည်း တရားတော်များကို သိလိုကြသည်။ ပြည်သူတို့၏အာသီသကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်မှာ သာသနာ့ကိုထမ်းဆောင်လျက်ရှိကြသောဘုန်းတော်ကြီးများ၏ တာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်များကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင်နားလည်အောင် ရေးဦးလေ့ကျက်ဆည်းပူးရသည်။ ထိုနောက် ပါဠိဘာသာဖြင့်ဆည်းပူးခြင်းငှာမရွမ်းနိုင်သော ဒါယကာဒါယိကာမများအား မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးရသည်။ ရဟန်းတော်တို့တာဝန်မှာ ပါဠိတော်များကို နားလည်ခြင်းသာ ပဓာနဖြစ်ကာ ပါဠိလို ရေးတတ်ခြင်းမှာ ပထမဦးစားပေးအရည်အသွေး မဟုတ်တော့ပြီ။ ထိုအချက်သည်လည်း စာပေမြောက်သောပါဠိဘာသာစာပေ မထွန်းကားခဲ့ရသည့် အကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်ပေမည်။ တစ်ဖန် ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေးသားတတ်ရန်မှာ ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မဟုတ်ဟုဆိုပါလျက် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းများ များစွာပေါ်ထွန်းခဲ့ရသနည်းဟု စောဒနာရန် ဖို့ပြန်၏။ သဒ္ဒါကျမ်းအများပေါ်ထွန်းခဲ့ခြင်းသည်လည်း ပါဠိဘာသာ အစီအကုံးထက် ဘာသာစကားဆိုရာ အတတ်ပညာဖွံ့ဖြိုးအောင် အားထုတ်နေသည့်လက္ခဏာ ဖြစ်ပေသည်။ သဒ္ဒါကျမ်းများသည် ပါဠိဘာသာ အနက်ဖော်ထုတ်ရာ၌ ဆစ်ပိုင်းဝေဖန်တတ်အောင် အထောက်အကူပေးနိုင်၏။ နားလည်ရုံထက်ပို၍ စိတ်ကူးပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်သူ စာသင်သားတို့အတွက်လည်း အထောက်အကူ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ပါဠိဘာသာဖြင့် စာတစ်စောင်ပေတစ်ဖွဲ့ရေးခဲ့လျှင်လည်း ပါဠိပညာရှင်အချင်းချင်း ပညာ မလွယ်ရုံ ပညာစွားရုံအတွက်သာ အကျိုးကျေးဇူးရှိရာ၏။ ပုဂံသူပုဂံသားအများအတွက်ကား အကျိုးထူးစွယ် များစွာမရှိ။ ထိုသို့ ပါဠိဘာသာစာပေကိုအရသာခံနိုင်သူ အရေအတွက်မှာ အနည်းစု ဖြစ်နေခြင်းသည်လည်း ပါဠိစာပေလက်ရာမပေါ်ထွန်းခြင်း၏ အကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ မတွေ့ကာမျှဖြင့် မြန်မာတို့ ပါဠိဘာသာအရေးအဖွဲ့ မကျွမ်းကျင်ဟု မဆိုအပ်။ ပါဠိစာပေခေတ်ကောင်းစဉ် ၁၂ ရာစုကတည်းက ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ရွှေစုကြီး ကျောက်စာကို နှလုံးထွင်း ရာသည်။

ပါဠိစာပေလေ့လာရေးသည် ပိဋကတ်တော်များကို ထွင်းဖောက်
 နားလည်နိုင်ရေးသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရသော်လည်း မြန်မာစာပေဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက်
 ပါဠိဘာသာသည် အရေးပါခဲ့ကြောင်းကိုကား မငြင်းသာချေ။ ပါဠိဘာသာ
 ကျမ်းများသည် မြန်မာဘာသာကျမ်းများဖြစ်ပေါ်လာအောင် လမ်းပြသော
 ရွှေဆောင်နည်းပြများဖြစ်ကြသည်။ ဤအချက်ကိုမူ သုတေသီများ သဘောတူ
 ထားကြပြီးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာဘာသာ၌ ပါဠိဘာသာစကားများ
 မွေးစားသုံးနှုန်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အဆိုအမျိုးကိုမူ စိစစ်ဖို့ကောင်းသည်။
 ၁၂ရာစု ၁၃ရာစုကာလများတွင် တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာစိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို
 ဖော်ပြနိုင်ရန် လိုအပ်လာသည့်အလျောက် ပါဠိစကားလုံးများကို မြန်မာတို့
 ယူငင်ခဲ့သည် ဟူသော အဆိုမျိုးမှာ လက်ခံနိုင်သော အဆိုမျိုး ဖြစ်သည်။^{၁၀၉}
 သို့သော် မြန်မာဘာသာစကားသည် ပူးတွဲဘာသာစကား ဖြစ်သောကြောင့်
 ရုပ်ပြောင်းပိတ်သတ်သွယ် ဘာသာစကားဖြစ်သော ပါဠိဘာသာမှာလို့ စကားလုံး
 များ ဇွန်အားမရှိ၊ မကျစ်လွစ်၊ မသိမ်မွေ့၊ ထိုကြောင့် ပါဠိစကားလုံးအများကို
 ယူငင်မွေးစားရသည်^{၁၁၀} ဟူသောအဆိုမျိုးကိုမူ လျော်ကန်သည်ဟု မယူဆနိုင်
 ချေ။

မည်သည့်ဘာသာစကားသည် မည်သည့်ဘာသာစကားထက် သာသည်
 နိမ့်ကျသည် ဟူသောအဆိုမျိုးမှာ ကြောင်းကျိုးယုတ္တိမရှိသော အဆိုမျိုး ဖြစ်ရာ
 အရေးတယူပြုလောက်သည့်အချက် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ပါဠိစကားလုံးများကို
 မွေးစားခြင်းသည် ဘာသာစကားနှစ်ရပ် တွေထိဆက်စပ်မိရာ၌ ဖြစ်ပေါ်တတ်
 သည့် သဘာဝဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်မျှသာဖြစ်သည်ကို သတိပြုအပ်သည်။ ဘာသာ
 စကားတစ်ရပ်တွင်ရှိသော စိတ်ကူးစိတ်သန်းမျိုး အခြားဘာသာစကားတွင် ရှိမိ
 လှသည်။ ဘာသာစကားပတ်ဝန်းကျင်ကို အကြောင်းပြု၍ ဘာသာစကားသည်
 ဖွံ့ဖြိုးတတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင်သာ တွေ့နိုင်သော
 အပင်မျိုးအတွက် မြန်မာဝေါဟာရ မရှိသည်မှာ အဆန်းမဆိုသာ။ ထိုအတူ
 မြန်မာနိုင်ငံတွင်သာတွေ့နိုင်သော အပင်မျိုးအတွက် အနောက်နိုင်ငံဘာသာ
 စကားတွင် ဝေါဟာရမရှိလျှင်လည်း အဆန်းမဆိုသာ။ ပါဠိဘာသာနှင့် မြန်မာ
 ဘာသာ ဆုံစည်းရာမှာလည်း ဤသဘောသဘာဝများရှိခဲ့သည်။ ပိဋကတ်တော်
 များမှာ ပါဠိဘာသာကျမ်းများဖြစ်ရာ ပိဋကတ်လာ ဝေါဟာရတိုင်းအတွက်

မြန်မာစကားလုံးများ အဘယ်မှာရှိနိုင်ပါမည်နည်း။ ထိုကြောင့် လိုအပ်သည့်
 အခါ ယူငင်မွေးစားကြရခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကား ကြွယ်ဝလာအောင်
 ပုဂံခေတ်ကအားထုတ်ပုံတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

ပါဠိဘာသာစကားလုံးများကို မွေးစားလျက် မြန်မာစကား ကြွယ်ဝ
 လာအောင် အားထုတ်ရာတွင် မည်သည့်အခါများ၌ မွေးစားရန် အကြောင်း
 ပေါ်ပေ ကံတတ်ပါသနည်း။ မည်သည့် အကြောင်းအရာ စကားလုံးများကို
 မွေးစားလေ့ရှိပါသနည်း။ ဤအချက်တို့မှာ အထူးသတိမူအပ်သော အချက်များ
 ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

မွေးစားရန် အကြောင်းပေါ်ပေါက်တတ်သည်မှာ ဘွဲ့များအမည်များ
 သတ်မှတ်ရာ၊ ဘာသာတရားနှင့် နီးနွယ်ရေးသားပြောဆိုရာတို့၌ ဖြစ်သည်။ ဘွဲ့
 အမည်များ ဆိုရာ၌ ရဟန်းတော်ဘွဲ့အမည်များ၊ ရှင်ဘုရင်ဘွဲ့များ၊ မင်းမှုထမ်း
 အမည်များကို ဆိုလိုသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းအရ ရဟန်းတော်သို့ ရောက်
 လျှင် ဘုရားသားတော်အဖြစ်ကိုရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် လူဝတ်ကြောင့်
 အမည်ကိုခွန်၍ သာသနာအမည်ကို ယုကြရသည်မှာ ယခုတိုင်တည်ဆဲ
 ရဟန်းတော်တို့ကျင့်စဉ် ဖြစ်သည်။ သာသနာအမည်မှာ ရဟန်းတော်၏
 မွေးနေ့နာမ်ကိုခွဲ၍ "သုဗေဓ" "ဓမ္မဝရ" စသည့် ပါဠိအမည်များ ဖြစ်သည်။
 ထိုကြောင့် ရဟန်းဘဝရောက်လျှင် ပါဠိဘွဲ့အမည်ကို မလွဲမသွေ ရကြသည်။
 ရှင်ဘုရင်များဘွဲ့အမည် ခံယူပုံကို သက္ကတဘာသာစကားနှင့် ဝေလျှဉ်း၍
 ဆွေးနွေးစဉ်က ဖော်ပြခဲ့ပြီး ပုဂံဘုရင်တို့သည် "ဓမ္မရာဇ"ဟူသည့် ပါဠိ
 ဝေါဟာရ ပါရှိသော အမည်ကို လက်မလွှတ်ခဲ့ကြ။ ထိုအတူ မှူးမတ်တို့မှာ
 လည်း ဘွဲ့အမည် ယုကြသည်။ "အနန္တသူ" "အဿဝတ်ဓမ္မာ" စသည်တို့မှာ
 အမတ်တို့၏ ဘွဲ့အမည်များ ဖြစ်သည်။ သာမန်လူတို့ထက် အမည်အားဖြင့်
 အဆင့်မြင့်အောင် မြင့်၍ ဆိုရာ၌ ပါဠိဘာသာကို သုံးနှုန်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်း
 ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သာမန်လူတို့ အမည်မှည့်ခေါ်ရာတွင် ပါဠိဝေါဟာရများ
 မသုံးနှုန်းရ ဟု သတ်မှတ်ထားဟန်မတူ။ သာမန်အရပ်သူအရပ်သားများလည်း
 ပါဠိအမည်များ ယုတတ်ကြသည်။ "ပေညာ"^{၁၁၁} "ဆိုပုန်"^{၁၁၂} "ဆိုသံတာ"^{၁၁၃}
 ဟူသော အမည်များမှာ ပါဠိအမည်များ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဘွဲ့များ

အမည်များသတ်မှတ်ရာ၌ မွေးစားရန်အကြောင်း ပေါ်ပေါက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ တဖန် ဘာသာတရားနှင့် နီးနယ်ရေးသား ပြောဆိုပုံသဘောကို အလှူမှတ်တမ်း ကျောက်စာများ ပါဠိတော်အဖွင့်များရေးရာတို့၌လည်းကောင်း၊ တရားတော်များကို ဟောပြောပြန်ဖြူရာတို့၌လည်းကောင်း တွေ့နိုင်သည်။ ဤသို့မွေးစားရန် အကြောင်းများရှိတတ်သည့်အနက် ဘွဲ့အမည်များမှာ လူထုသုံး မဟုတ်၊ ရဟန်းတော်သုံး ထီးနန်းလောကသုံးမျှသာဖြစ်ရာ ဘွဲ့အမည်များပါ ဝေါဟာရတို့မှာ မွေးစားစကားလုံး အဆင့်သို့ရောက်မလာခဲ့၊ ရဟန်းလောက ထီးနန်းလောက၌သာလျှင် အသုံးတွင်နေခဲ့ပေလိမ့်မည်။

ဘာသာတရားနှင့်ဆက်နွယ် ရေးသားပြောဆိုရာတွင် သုံးနှုန်းသည့် မွေးစားစကားလုံးတို့မှာကား လူထုကြားသို့တိုက်ရိုက်ပြန့်နှံ့လေရာ မွေးစားစကားလုံးအဆင့် ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုမွေးစားစကားလုံးများကို ဘာသာရေးစကားလုံးများနှင့် ဘာသာရေးပြင်ပ စကားလုံးများဟူ၍ နယ်ပယ်နှစ်မျိုးခွဲသော်လင့်ရာသည်။ ဘာသာရေးပြင်ပဟုဆိုရာတွင် ဘာသာရေးတွင်မသုံးသော ဝေါဟာရများဟု မဆိုလို၊ ဘာသာရေးပြင်ပတွင်လည်း သုံးနှုန်းလေ့ရှိသော ဝေါဟာရများကိုဆိုလိုသည်။ ဤသို့သီးခြားသတ်မှတ်ရသည်မှာ ထိုအမျိုးအစား မွေးစားစကားလုံးစုမှာ ယခုထိကောက်လှရသမျှ စာရင်းအရ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သောစကားလုံးစုမျှ အရေအတွက်မများသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဘာသာရေးစကားလုံးစုကို စိစစ်သည့်အခါ တရားသဘောဆိုင်ရာ ဝေါဟာရ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာဝေါဟာရ၊ ကာလသတ်မှတ်ချက်ဝေါဟာရ၊ ဒေသဖော်ပြသည့်ဝေါဟာရ၊ နေရာအလိုက်သုံးရသည့် ဓလေ့ထုံးစံဝေါဟာရဟူ၍ ထပ်ဆင့် ခွဲခြားနိုင်ပြန်သည်။ တရားသဘောနှင့်ဆိုင်သောဝေါဟာရများမှာ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိစ္ဆသမုပ္ပါဒ်၊ ဓမ္မစကြာ၊ ဓာတုဒေသာ အသုံးများ ဖြစ်သည်။ ထိုဝေါဟာရများမှာ ဘာသာပြန်ဆိုရန်ခက်ခဲသော ဝေါဟာရများ ဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာမဟုတ်ပဲ အခြားဘာသာစကား တစ်ရပ်ရပ်ဖြင့်လည်း မူလအဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်ပြည့်စုံအောင် ပြန်ဆိုရန် ခဲယဉ်းရာသည်။ သင်္ဃာ၊ မဟာထေရ်၊ သိကြား၊ နတ်၊ ပြိတ္တာ၊ သတ္တဝါ စသည်တို့မှာ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်ဆိုင်သော ဝေါဟာရများ ဖြစ်သည်။ ဖော်ပြပါဝေါဟာရတို့အနက် "သတ္တဝါ"မှလွဲလျှင် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင်သာတွေ့ရတတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြ

သည်။ ဝေါဟာရသစ်ဖန်တီးသည်ထက် မွေးစားယူငင်မှ အဓိပ္ပာယ် ပိုမို တိကျနိုင်သည့် ဝေါဟာရမျိုး ဖြစ်သည်။ ဓာတီဇော်၊ ဝိသယဇော်၊ အာဏာ ဇော် ဆိုသော ကာလသတ်မှတ်ချက်ဝေါဟာရများမှာလည်း ဗုဒ္ဓတရားတော်များတွင်သာ တွေ့ရတတ်သောဝေါဟာရမျိုးဖြစ်သည်။ မည်သည့် ဘာသာခြားဝေါဟာရနှင့်မျှ ဖလှယ်၍မသင့်သောဝေါဟာရများဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ငရဲအပါယ် စသည်တို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေများ၌တွေ့ရတတ်သည့် နေရာဒေသ အမည်များ ဖြစ်သည်။ ဓလေ့ထုံးစံဝေါဟာရဆိုသည်မှာ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုကို အခြေခံလျက် အထူးပြောဆိုသုံးနှုန်းလေ့ရှိသောဝေါဟာရများကို ဆိုလိုသည်။ ရဟန်းတို့တွင် သုံးဆောင်သင့်သောအရာ၊ မသုံးဆောင်သင့်သောအရာဟူ၍ ခွဲခြားသတ်မှတ်လေ့ရှိကြရာ အမျိုးအသုံးအဆောင်တို့ကို သုံးဆောင်ထိုက်အောင် ဝါယကာဖြစ်သူက ဆက်ကပ်ပေးရန်လိုသည်။ ထိုအခါမျိုး၌ ပါဠိဘာသာတွင် "ကပ္ပိ" ဟူသောဝေါဟာရကို သုံးသည်။ ထိုဝေါဟာရအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်မည့်မြန်မာစကားလုံးရှာဖွေမရခဲ့၍လော၊ သို့မဟုတ် မူလအဓိပ္ပာယ်အပြည့်အဝဆောင်စေလို၍လော တပ်အပ်မဆိုနိုင်။ ပုဂံခေတ်ဆရာတို့က "ဘုရားသခင်နှင့်ရဟန်းသင်္ဃာ ကပ္ပိဝါရိမ္မစေရာ"^{၁၁၅} ဟုရေးသည်။ ယခုထက်တိုင်လည်း ရဟန်းတော်တို့လောက၌ "ကပ္ပိ" ဟူသောစကားကို သုံးနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ကျောင်းနေ ရဟန်းသံဃာတော်တို့အား ဖောင့်ဖောင့် ပြုစုလျက် ကျောင်းတွင် နေထိုင်လုပ်ကျွေးနေကြသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များအားလည်း ကပ္ပိယဟု ခေါ်ဆိုဆဲဖြစ်သည်။ ဤသို့ သူ့နေရာနှင့်သူ သင့်လျော်အောင် သုံးနှုန်းရသော ဝေါဟာရများကို ဌာနန္တရဝေါဟာရဟု ဤတွင် သတ်မှတ်လိုသည်။ ကောင်းမှုပြုသည်ကိုမြင်ရ၍ ကြည်နူးဝမ်းမြောက်လျက် ဝမ်းသာစကားဆိုသည်ကို "အနုမောဒနာ" သည်ဟု ပါဠိဘာသာဖြင့် သုံးလေ့ရှိသည်။ ရာဇက္ခမာရီ ကျောက်စာရေးစဉ်က ထိုဝေါဟာရကိုသုံးရန် မြန်မာကျောက်ရေးဆရာတို့ သတိမရ၍သော်လည်းကောင်း၊ မြန်မာဘာသာသို့ မမွေးစားရသေး၍ သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ရာသည်။ မြန်မာဘာသာမှန်မှာတွင် "အနုမောဒနာ" ဟု သုံးသော်လည်း မြန်မာဘာသာမှန်မှာတွင် မသုံး။ ၁၂၀၂ တွင်မှ "အနုမောဒနာ" ဝေါ"^{၁၁၆} ဟု မွေးစားသုံးနှုန်းသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဤကား ဘာသာရေး ဝေါဟာရများ မွေးစားရာတွင် အမျိုးအစားကွဲပုံဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးပြင်ပ ဝေါဟာရများ မွေးစားရာတွင် အမျိုးအစားကွဲပုံဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးပြင်ပ စကားလုံးစုတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ အသုံးအဆောင်ဆိုင်ရာ

ဝေါဟာရများတွေ ရသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများတွင် “ဆရာ” “နိလံပါ” “သမား” စသော ဝေါဟာရများ ပါဝင်သည်။ အသုံးအဆောင်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများတွင် “ရတနာ” “ပစ္စည်း” “ဥစ္စာ” စသော ဝေါဟာရများ ပါဝင် သည်။

ထိုပါဠိစကားလုံးများကို မွေးစားရာ၌ မြန်မာတို့ကျင့်ထုံးမှာ စိတ် ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်သည်။ မူလစကားလုံးများကို အသွင်မပျက် မွေးစားနည်း၊ အသွင်ပြောင်း မွေးစားနည်းနှင့် ဘာသာပြန်ဆိုမွေးစားနည်းဟူ၍ မွေးစားပုံ မွေးစားနည်း သုံးမျိုးရှိသည်။

မူလစကားလုံးများကို အသွင်မပျက်မွေးစားသည်မှာ မူလစကားသံ သည် မြန်မာတို့၏စကားသံနှင့် မကွာခြားလှသောကြောင့် ဖြစ်ပုံရသည်။ “ဓမ္မစန္ဒြာ” “ရတနာ” “ဘာဝနာ” “ဥစ္စာ” ဟူသော စကားလုံးများကို အသွင် မပျက် မွေးစားထားသည့် စကားလုံးများဟု ဆိုနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ပါဠိနှင့် မြန်မာဘာသာစကားမှာ ဘာသာမျိုးရိုးချင်း ကွဲပြားသည့်အလျောက် စကားသံ ဖွဲ့စည်းပုံချင်း မတူကြရာ ပါဠိစကားလုံးများကို မူလအတိုင်းရွတ်ဆို ရေးသား ရန်မှာ မြန်မာတို့အတွက် အခက်အခဲ ရှိခဲ့ပေမည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာနှုတ်လျှာ နှင့် လိုက်လျောအောင် အသွင်ပြောင်း၍ မွေးစားသည်က များသည်။ သာမန် ယုဝင်မွေးစားသော နေ့စဉ်သုံးစကားများတွင် မဆိုထားဘိ။ ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော် များကို ရေးကူးရာ၌ပင် မိမိတို့နှင့်သင့်လျော်သောရည်းသရများကို အသုံးပြု ရေးကူးတတ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် “ရ” “ဋ” တို့မှာ အခြေခံအက္ခရာတွင် ပါဝင်သော်လည်း မြန်မာတို့၌ ထိုအသံများ အထူးအခြားမရှိ။ “တ” “ထ” တို့နှင့်ပင် မြန်မာသံအတွက် လုံလောက်ပြီ။ ထိုကြောင့် “ရ” “ဋ” ကို အသုံး ပြုရန် ထိုစဉ်က ဝန်လေးခဲ့ဟန်တူသည်။ သမ္ဘူလဘုရားပါဠိမင်္ဂလာများတွင် “ရ” အစား “တ”၊ “ဋ” အစား “စ” ရည်းတို့ကိုသုံးသည်။^{၁၁၆} သို့သော် မူလ ပါဠိစကားသံနှင့် ကွဲပြားတိုင်းလည်း အသွင်ပြောင်းမွေးစားခြင်းဟု မသတ်မှတ် နိုင်သေး။ တစ်ခါတစ်ရံ၌ စာရေးသူ၏ စာလုံးပေါင်းမသေချာမှုကိုလည်း ထည့်တွက်သင့်သေးသည်။ ဆိုခဲ့သော ပါဠိဗုဒ္ဓဝင်မင်္ဂလာ၌ မူလ “က” နေရာ၌ “ဂ”၊ “ဂ” နေရာ၌ “က”၊ “န” အစား “ဏ”၊ “ဏ” အစား “န”

စသည်ဖြင့် နှစ်မျိုးလုံးကို နေရာပြောင်းလဲရေးသားတတ်သည်များလည်းရှိသည်။ ထိုကြောင့် အချို့စာလုံးပေါင်းများမှာ စာရေးသူ၏ စာရေးမက္ခမ်းကျင့်မှု ကြောင့် မူလပါဠိစကားသံနှင့် တခြားစီဖြစ်နေတတ်သည်ကို မပေးအပ်ချေ။ မြန်မာနှုတ်လျှာနှင့်ညီအောင် အားထုတ်မှုကြောင့် ဖြစ်စေ၊ အချို့စာရေးသူတို့ စာလုံးပေါင်း မက္ခမ်းကျင့်မှုကြောင့် ဖြစ်စေ မူလအသွင်နှင့်ကွဲပြားသော ပါဠိ မွေးစားစကားလုံးများ ပုဂံခေတ်မြန်မာစာပေ၌ တွေ့နိုင်သည်။

အသွင်ပြောင်း မွေးစားရာ၌လည်း အသွင်ပြောင်းပုံပြောင်းနည်း သုံးမျိုး တွေ့ရပြန်သည်။ “ဖြတ်ပယ်” မွေးစားခြင်း၊ “ဖြည့်စွက်” မွေးစားခြင်း နှင့် “အသွင်ဖျက်” မွေးစားခြင်း တို့ ဖြစ်သည်။ ဖြတ်ပယ် မွေးစားခြင်းဆိုသည်မှာ မူလပါဠိပုဒ်မှာ စကားသံအချို့ ဖြတ်ပယ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ သာဓကအဖြစ် ပုဂံခေတ်သုံး “ဓမ္မသာ”^{၁၁၇} ဆိုသောစကား၏ မူလပုဒ်မှာ “ဓမ္မသာလာယ” ဖြစ်သည်။ တရားအဆောက်အဦဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုပုဒ်မှ “လာယ” ဟူသော အသံစုကို ဖြတ်၍ ဓမ္မသာ ဟု မွေးစားပုံကို တွေ့နိုင်သည်။ တုရိယ ဟူသော ပုဒ်ကိုလည်း “တုရိ”^{၁၁၈} ဟု သုံးစွဲသည်။ ဓမ္မေ ကို ခေတ်၊ သယံကို သင် စသည့် အသုံးအနှုန်းများဖန်တီးရာ၌လည်း ဤသဘောအတိုင်း ဖြစ်သည်။ အလွယ်တကူအတိုချုပ်၍ ပြောဆိုရာက ဤသို့သော မွေးစား စကားလုံးများ ပေါ်ပေါက်လာဟန်တူသည်။ ဖြည့်စွက်မွေးစားခြင်းဆိုသည်မှာ မူလစကားသံတွင် မြန်မာနှုတ်လျှာနှင့် အဆင်ပြေအောင် အသံတစ်မျိုးမျိုး ထပ်ဆင့် ဖြည့်စွက်ခြင်းမျိုးကို ဆိုလိုသည်။ သာဓကအဖြစ် အလှူကြီး ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သည့် “မဟာဒါန” ဟူသောပုဒ်ကို “မဟာတန်”^{၁၁၉} ဟု မြန်မာ တို့က အသွင်ပြောင်းမွေးစားသည်။ မူလပုဒ်တွင် နာသပါသရ “အန်” ဖြည့်စွက် ထားသည်။ အလားတူ သရသံများ ဖြည့်စွက်မွေးစားပုံမျိုးကို သီမကို “သိမ်”^{၁၂၀} ကထိနကို “ကထိန်”^{၁၂၁}၊ အပါယကို “အပါယ်”^{၁၂၂} ပစ္စယကို “ပစ်စေည်”^{၁၂၃} ပုညကို “ပုန်”^{၁၂၄} စသည့်စကားတို့၌လည်း တွေ့နိုင်သေး သည်။ “ပုန်” မှာ ထိုခေတ်ကပင် မြန်မာစကားလုံးတစ်လုံးအသွင် ဆောင်လျက် ရှိခဲ့ပြီ။ မူလပုဒ်အဆုံးသတ်ရည်းအစား မြန်မာသရဖြစ်စွက် အစားထိုးတတ် သည့်သဘော ရှိသည်။ “အသွင်ဖျက်” မွေးစားရာ၌မူ ဤထက် တူးသည်။ မူလပုဒ်ကို မမှတ်မိနိုင်တော့လောက်သည်အထိ ပြောင်းလဲပစ်တတ်သည်။ မူလ

ပုဒ်ပါစည်းကိုဖြစ်စေ၊ သရကိုဖြစ်စေ၊ စည်းသရနှင့်ရပ်လုံးကိုဖြစ်စေ ခြောင်းလဲ
 ထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သာဓကအဖြစ် "ငြယ်"ဟူသော စကားလုံးကို
 ကြည့်နိုင်သည်။ ငြယ်၏ မူလပုဒ်ဖြစ်သော "နိရယ"မှာ မထင်ရှားတော့ချေ။
 "န"ဥညါးအစား "င"၊ တဖန် "ဆီ"သရကိုချွေလျက် "ရယ"ကို "ရယ်"ဟု
 "အယ်"သရ ပြောင်းသည်။ အလားတူပင် "ထုဝ"ကို "ပုစိုဝ"၊ "ဓနုန"ကို
 "တန်စိက"၊ "ဘုမဆေဝတာ"ကို "ဝုမစိုဝ"၊ "တမ္ပုလ"ကို
 "သံဗျူ"စသည်တို့၌လည်း တွေ့နိုင်သေးသည်။ ဤသို့ မွေးစားရာတွင်
 အသွင်ပြောင်း၍ မွေးစားသုံးနှုန်းမည်ဟူသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မူလအသွင်ကို
 ဖျက်ခံခြင်း မဟုတ်တန်ရာ။ အခြေအကြောင်းမှာ မူလပါဠိပုဒ်များကို မပီမသ
 ရွတ်ဆိုမိခြင်း ဖြစ်ပွယ်ရုံသည်။ နိဗ္ဗာန်ကိုပင် တစ်ခါတစ်ရံ၌ "နိယံရဝ"ဟု
 ရေးတတ်သေးသည်။ ပါဠိသက္ကတစကားလုံးတို့ကို ယူငင်ရာ၌ မွန်တို့က ဝိမိ
 ဝီဝီသသ ယူငင်နိုင်ခဲ့သည်။

အချို့ပညာရှင်တို့သည် ပါဠိဘာသာတွင် မိမိတို့ဘာသာရင်းကိုသို့
 သဘောထားပုံရသည်။ အချို့စကားလုံးများကို မူလပုဒ်အနက်နှင့်မတူပဲ
 သုံးနှုန်းတတ်ကြသည်။ မိမိတို့လိုအင်အလျောက် စကားလုံးများ မန်တီးသုံးနှုန်း
 ကြသည်။ ဤသဘောကို "ပဒေသာပင်"ဟူသောဝေါဟာရ မန်တီးပုံ၌ တွေ့နိုင်
 သည်။ ပါဠိဘာသာတွင် မြောက်ကျွန်း၌ပေါက်၍ အလိုရှိရာဝတ္ထုပစ္စည်းများ
 ကို ဆွတ်ဖူးရယူနိုင်သည့်အပင်ကို "ကပ္ပရက္ခ"ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအပင်ကို
 မြန်မာပညာရှင်တို့က "ပဒေသာပင်"ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းကြသည်။ ပဒေသာ၏
 မူလအနက်နှင့် မတူတော့ချေ။ ဤအလေ့အကျင့်ကို ပုဂံခေတ် ပါဠိစကားလုံး
 များ၌လည်းတွေ့နိုင်သည်။ ပုဂံခေတ်တွင် "ပန်စင်"ဟူ၍ အသွင်ဖျက်
 မွေးစားထားသော စကားတစ်လုံးရှိသည်။ ယခုခေတ်တွင် "ပဉ္စင်း"ဟု ရေးသား
 ကြသည်။ ထိုပဉ္စင်းမှာ ဘုန်းကြီးအဆင့်မရောက်သေးသော အသက်နှစ်ဆယ်
 ဖြည့်ပြီး ရဟန်းဝတ်ကို ဆိုလိုသည်။ ပါဠိဘာသာတွင် ထိုရဟန်းများအတွက်
 ဝေါဟာရမှာ "ဥပသမ္ပန္န"ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် "ပန်စင်"မှာ ပုဂံသားတို့
 ဟံထွင်ထားသော ပါဠိသက်စကားလုံးတစ်ရပ် ဖြစ်ရာသည်။ ထိုအတူ
 "သံဝုတ်"ဟူသောစကားမှာ ပါဠိစကားလုံးများကို တွဲစပ်လျက် မြန်မာတို့
 မန်တီးမွေးစားထားသောစကားလုံး ဖြစ်သည်။ မူလ ပါဠိဘာသာတွင် ဆွမ်းကို

"ပိဏ္ဍ"ဟုသာ သုံးသည်။ ထိုအတူ "သုမိန်" "သီတင်း"စသော အသုံးများ
 မှာလည်း မြန်မာပါဠိစကားလုံးများကို တွဲစပ်မန်တီးထားသည့် လက္ခဏာ ရှိ
 သည်။

ပါဠိဘာသာစာပေပညာရေးသည် မြန်မာဘာသာစာပေ ဖြစ်ပေါ်
 တိုးတက်မှု အတွက် အဖက်ဖက်က အထောက်အကူပေးနေသည်။

ပျူဘာသာ

ပျူဘာသာတိမ်ကောခဲ့ပြီဆိုသော်လည်း ပျူတို့၏စာရေးနည်းစနစ်ကား
 အချို့ဒေသများတွင် သြဇာသက်ရောက်နေဆဲဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့်
 ဝ၁၉၃ရက်စွဲပါ သင်ကြီးငနိင်သင်^{၁၃၃}နှင့် ၁၂၀၁ရက်စွဲပါ သင်ကြီးညောင်အုပ်
 ကျောက်စာ^{၁၃၄}တို့ကို ကြည့်နိုင်သည်။ သင်ကြီးငနိင်သင်ကျောက်စာတွင်

- အိုင်ပွား (ကြောင်း ၇)
- ဤဇ္ဇောင်နှိုက်အာ (ကြောင်း ၁၀)
- ကျက်စိယ်သုတေ (ကြောင်း ၁၃၊ ၁၄)

ဟု ရေးထားသည်။ အမြင့်ကွသံသဏိတ ဝိသဒ္ဓနိတည်ပုံများကို တွေ့ရမည်။
 ရာဇကုမာရ်ပျူကျောက်စာတွင် တွေ့ရသော သမင်တများနှင့် များစွာတူသည်။
 သင်ကြီးညောင်အုပ်ကျောက်စာ၌လည်း

- အင်ကာနိယ်က (ကြောင်း ၆)
- ပုထုပ်ပုရာ (ကြောင်း ၁၇)

စသည်ဖြင့် ရေးပြန်သည်။ ဤပျူလောကီသာ ပျူတို့၏အရိပ်အရောင်ကို တွေ့ရ
 တော့သည်။

မွန်ဘာသာ

မွန်ဘာသာ စာပေများမှာလည်း ပုဂံခေတ်နှောင်းတွင် မတွေ့ရတော့
 ပေ။ ထိုအချိန်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံဘက်၌ မွန်စာပေထွန်းကားလျက် ရှိနေခဲ့သည်။

တမိလ်ဘာသာ

ဆိုခဲ့သော ဘာသာစကားများမှတစ်ပါး ပုဂံခေတ်နောင်းတွင် ထပ်ဆင့်
 တွေ့ရသည်မှာ တမိလ်ဘာသာစကားဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်နောင်းကျောက်စာတို့
 တွင် အိန္ဒိယအမျိုးသားများကို မကြာမကြာ တွေ့နိုင်သည်။ တောင်ပုန်
 ကျောက်စာတွင်တွေ့ရသော ပုလောလီသည် “ကုလားပန်တျာ”ဖြစ်သည်။^{၁၇၆}
 ယင်းကျောက်စာတွင်ပင် ဥမိယန္တီ၊ ကုတ်ထန္တီ စသော အိန္ဒိယအမည်များကို
 တွေ့ရသေးသည်။ ဘုရားကျောင်းကန် ဆောက်လုပ်သည့်အမှု၌ အိန္ဒိယသားတို့
 ၏ လုပ်အား များစွာပါဝင်ခဲ့ရန် ရှိသည်။ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ ကုန်သည်
 ဆုပ်စုများ ပုဂံသို့ လာရောက်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ကြရာက ပုဂံတွင် ဝိဿနိုး
 နတ်ကွန်းတစ်ခု ၁၁ရာစုလောက်က ဆောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ထိုအဆောက်အဦ
 တွင် နောက်ထပ်အလွှာအတန်းများ ပြုလုပ်ပြီး ၁၃ရာစု၌ တမိလ်ဘာသာဖြင့်
 ကျောက်စာတိုင် စိုက်ထူခဲ့သည်။ ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာမှာ ပုဂံရှိ
 ဝိဿနိုးနတ်ကွန်းတွင် အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသားတစ်ဦးလာရောက် ကုသိုလ်ပြုသည့်
 အကြောင်းဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းအရာကို တမိလ်ဘာသာ တမိလ်အက္ခရာ
 ဖြင့် ရေးသား၍ ဆုတောင်းစကားကိုမူ သက္ကတဘာသာ ပြန့်အက္ခရာဖြင့်
 ရေးထားသည်။ ဝိဿနိုးနတ်အားရှိခိုးသည့် ဝတ်ရွတ်ခဉ်ကျမ်းမှ ကောက်နုတ်
 ထားသောစာရ ဖြစ်သည်။

“ထို ဘုရားရှင် ကောင်းမှုအတွက်လည်း မဟုတ်ပါ။ ဥစ္စာပစ္စည်း
 အစုအပုံအတွက်လည်း မဟုတ်ပါ။ ကာမဂုဏ်စည်းစိမ် သုံးဆောင်
 ရခြင်း အတွက်လည်း မဟုတ်ပါ။ အကြင် ဖြစ်ရန်အကြောင်းသည်
 ရှိ၏။ ထိုအကြောင်းသည် ရှေးကကြံဖွဲ့အတိုင်းဖြစ်ပါစေ၊ ဖြစ်ရာ
 အခြားဘဝတိုင်း ခြေထောက်အစုံ ကြာပဒုမ်ကို မတုန်မလှုပ်
 ဆည်းကပ်ဝပ်စင်း ကြည့်ညိုခြင်း ဖြစ်ရလိုပါသည်။ ဤအကြောင်းသာ
 တပည့်တော်၏ များစွာမြတ်နိုးအပ်ချက်အဖြစ်သာ တောင့်တ
 ဆုတောင်းခြင်း ဖြစ်လိုပါသတည်း။^{၁၇၆}

အဖွဲ့အနွဲ့ကောင်းများ ဖြစ်သော်လည်း ပုဂံခေတ်မြန်မာတို့ နားလည်ခံစားနိုင်စွင့်
 ရှိခဲ့မည် မဟုတ်ချေ။

ပုဂံခေတ်ဓမ္မသဘင်

ဘုန်းကြီးကျောင်းပညာရေးကြောင့် မြန်မာတို့ သက္ကတဘာသာ ပါဠိ
 ဘာသာနှင့် ရင်းနှီးခဲ့ရပုံ၊ သက္ကတ ပါဠိဘာသာတို့က မြန်မာဘာသာစကား
 ဖွံ့ဖြိုးလာရေးတွင် အထောက်အပံ့ပြုပုံကို သိကြရပြီ။ မြန်မာဘာသာစာပေ
 ထွန်းကားလာရေးတွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းများနည်းတူ ရဟန်းတော်တို့၏
 တရားဓမ္မသဘင်များသည်လည်း တစ်နည်းတစ်လမ်း အထောက်အပံ့ ပြုခဲ့ကြ
 သည်။

ပုဂံခေတ်က ဒါယကာဒါယိကာမတို့သည် ရဟန်းတော်များအား
 ပစ္စည်းလေးပါးလှူဒါန်းကြရာတွင် ရဟန်းတော်များ မတောင့်မတ မကြောင့်
 မကြာ ပြည့်စုံနေစေရန် ရည်ရွယ်ကြသည်။ မတောင့်မတ မကြောင့်မကြာ နေရာ
 သာမှလည်း ရဟန်းတော်တို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာဖြစ်သော စာပေ ဆုတောင်း
 ခြင်း၊ တရားဘာဝနာ အားထုတ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြမည်။ ထိုကြောင့်
 လည်း အလှူရှင်တစ်ဦးက မိမိ၏စေတနာသဘောကို “ဤအဖွဲ့အစည်း
 တို့ကား ပရိယတ်နှင့်ပရိပတ်ကျင့်ခြင်း ပြည့်စုံစိန်သောရာ”^{၁၇၇} ဆောင်းဖွဲ့ခဲ့
 ကြောင်း အတည်အလင်း ဖွင့်ဟပြောဆိုခဲ့သည်။ ရဟန်းတော်တို့ ပရိယတ်နှင့်
 ပရိပတ်နှစ်ရပ်လုံး ပြည့်စုံရန်မှာ ဒါယကာဒါယိကာမတို့၏အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်
 သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ယုံကြည်သက်ဝင်လင့်ကစား မိမိတို့ကိုယ်တိုင်မှာ
 လောကီတာဝန်များဖြင့် ရှုပ်ထွေးနေရသဖြင့် ဗုဒ္ဓစာပေကိုလည်း ဟုတ္တရဆို
 မဖတ် မမှတ်အား။ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကိုလည်း နေခံတကွ အားထုတ်ချိန်မရ
 ထိုကြောင့် ရဟန်းတော်များသာ ထိုနှစ်ဋ္ဌာနလုံးတွင် မိမိတို့၏အရာဖြစ်သည်။
 ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်များကို ရဟန်းတော်များက လေ့လာကျက်မှတ်၍ မိမိတို့
 အား တစ်ဆင့်ဟောကြားဆုံးမလျှင် ဗုဒ္ဓတရားကိုသာရသကဲ့သို့ ဆောက်ဓမ္မ
 နိုင်သည်။ ထိုကြောင့် ရဟန်းတော်များ ပရိယတ္တနှင့် ပြည့်စုံစေလိုခြင်း ဖြစ်
 သည်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်အရ မင်္ဂလာတစ်ပါးမှာ “ပုဏ်ထိုက်သူတို့ ပုဏ်ခြင်း”
 ဖြစ်သည်။ ရဟန်းတော်တို့ ပရိပတ်နှင့်ပြည့်စုံမှ မိမိတို့မှာ ထိုမင်္ဂလာနှင့် ပြည့်
 ကြမည်။ ဘုရားရှင်၏ကျင့်စဉ်တို့ကိုလည်း ရဟန်းတော်များထံမှ လက်တွေ့
 ဆည်းပူးနိုင်ကြမည်။ ထိုကြောင့် ပရိပတ်နှင့် ပြည့်စုံစေလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤတွင် ဒါယကာဒါယိကာမတို့နှင့်ဆက်ဆံရာ၌ ရဟန်းတို့၏တာဝန်များတွင် တရားဓမ္မဟောပြုခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကျင့်စဉ်များ ညွှန်ပြခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်လာသည်။ ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ သာယုနာယုကိစ္စများ၌ ဝုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အလုပ်အဆောင်တစ်ရပ်ဖြစ်သော မရိတ်ဂုဏ်ခြင်းသည်လည်း ထိုစဉ်ကတည်းက တွင်ကျယ်နေခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။^{၁၉၇} ဝုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဆက်စပ်ပါလာသော သင်းကြံနီရေကစားခြင်း၊ ညောင်ရေညှန်းလောင်းခြင်း၊ စာရေးတံဆွမ်းကပ်ခြင်း၊ ဘုရားရှင်အား ဆီမီးထွန်းညှိ ပူဇော်ခြင်းစသော ယဉ်ကျေးမှုများမှာလည်း ထွန်းကားနေခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။^{၁၉၈} ထို့ပြင် အခါကြီးနေကြီးများတွင် တရားဓမ္မ ပွဲကြီးများလည်း ခြိမ်းခြိမ်းသဲ ကျင်းပနေခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။^{၁၉၀}

အလှူရှင်တို့ ကျောင်းဆောက်လှူဒါန်းလှူငှာ သို့မဟုတ်သင်တန်းကို နှလုံးသွင်းတတ်ကြသည်။ ကျောင်းနှင့်အတူ တရားဟောရာ "ဓမ္မသာ"ကိုလည်း တစ်ပါတည်း ဆောက်လုပ်ကြသည်။

ကျောင်းလည်းပြီး၏၊ ဓမ္မသာပြီး၏၊ တရားပလ္လင်ပြီး၏၊
ခေါင်းလောင်း မြကြားအပိဿာ ၁၀၆ပိဿာခွဲ သွန်း၏။^{၁၉၁}

ဓမ္မသာတွင် တရားဟောသည့်အခါ ဓမ္မကထိကဆရာတော်တို့ရန် တရားပလ္လင်လည်း ပူးတွဲပါရှိသည်။ တရားသဘင်မခမီနှင့် တရားသဘင်အပြီးတွင် ထိုးနှက်ရန် ခေါင်းလောင်းလည်း ပါသေးသည်။ တရားသဘင်များ ခည်စည်ကားကားရှိလှမည်ကို မှန်းဆကြည့်နိုင်သည်။ ဓမ္မသာများမှာလည်း ကုသိုလ်ရှင်စွမ်းအားရှိလျှင် ရှိသည့်အလျောက် ကြိုကျယ်ခမ်းနားကြပေလိမ့်မည်။ ကျောက်စာတို့တွင် တွေ့ရသည့် ဓမ္မသာများအနက် အနန္တသုရ်မောင်နှံတို့၏ ကုသိုလ် ဓမ္မသာမှာ အခမ်းနားဆုံးဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ဆောက်ထားသည်မှာလည်း ကျောက်သားဖြင့် ဖြစ်သည်။ ဓမ္မသာအတွင်းက ပလ္လင်မှာလည်း ရွှေပလ္လင် ဖြစ်သည်။ ပလ္လင်ဘေးတွင် ရွှေထီးများ စိုက်ထားသေးသည်။ ပလ္လင်ထက်တွင်လည်း အမှိုက်သရိုက်များ မကုန်နိုင်အောင်ရှာ မျက်နှာကျက် ဆင်ထားပြန်သည်။^{၁၉၂}

ထိုတရားဓမ္မသာများကား ပုဂံသူပုဂံသားတို့၏ စုဝေးရာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ တရားဓမ္မနာယုရန် ရောက်လာကြရင်း တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ရပ်မှုဗ္ဗာဗ္ဗသာယုနာယုကိစ္စများလည်း ဆွေးနွေးနှိုးနှောခဲ့ကြပေလိမ့်မည်။ ဝါတွင်းကာလတွင် သီတင်းနေ့တိုင်း ရဟန်းတော်များက တရားဓမ္မ ဟောပြောတတ်သည်မှာ ယခုတိုင်တည်းဆဲ မြန်မာဝုဒ္ဓဘာသာတို့၏ ဓလေ့ဖြစ်သည်။ ထိုဓလေ့မှာ ပုဂံခေတ်ကတည်းက အစပျိုးခဲ့သည်။ ယခုခေတ်ထက်ထူးခြားသည်မှာ တရားသဘင်များ ကျင်းပသည့်အကြိမ်ပေါင်းဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင် တစ်သီတင်းလျှင် တစ်ရက်သာဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်ကသော် တစ်သီတင်းလျှင် သုံးရက် တရားဓမ္မဟောပြောခြင်းလည်း ရှိသည်။ ထိုသုံးရက်တွင်လည်း နံနက်တစ်ကြိမ် ညတစ်ကြိမ် ဟောပြောရသည်။^{၁၉၃}

တရားသဘင်များမှာ သီတင်းနေ့များတွင်သာ ရှိသည်မဟုတ်။ ဘုရားထီးတင်ပွဲ၊ ကျောင်းလှူပွဲ ကထိန်ပွဲ စသည့်ဘာသာရေး ပွဲလမ်းများ၌လည်း တရားပွဲ ပါတတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ သင်္ခေပြင်စုနှင့်တိုင်သည် ၁၂၃၃တွင် ဘုရားအားလယ်လှူရာ၌ တရားပွဲကြီးကျင်းပဖူးသည်။^{၁၉၄} တရားနာပြီးနောက်မှ ရေစက်သွန်းချသည်။ လှူတွယ်ဝတ္ထုကို ရေစက်မချမီ တရားနာတတ်သော ယခုခေတ် ဝုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ ကျင့်ထုံးနှင့်ထပ်တူပင် ဖြစ်သည်။ ထိုတရားပွဲများသည် ဘာသာရေးအရသာမက လူမှုရေးအရလည်း များစွာအရေးပါခဲ့ပေမည်။

ပုဂံခေတ်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အရေးပါသည့်အဆောက်အဦ ဖြစ်သော ကြောင့် ဓမ္မသာများကိုလည်းကောင်း၊ အရေးပါသည့်ဘာသာရေးအလှူအကျင့် ဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မသဘင်များကိုလည်းကောင်း ကုသိုလ်ရှင်တို့ များစွာ အရေးထားကြသည်။ ဘုရားပုထိုးများ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများနည်းတူ ဓမ္မသာများကိုဂရုတစိုက်ထောက်ပံ့သည်။ ထိုအထောက်အပံ့ကို "တရားဆု" ဟု ခေါ်သည်။ တရားဟောပြုနိုင်သောရဟန်းတော်အား သီးခြား တရားပူဇော်ခြင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ကုသိုလ်ရှင်တစ်ဦးက ဝါတွင်းသုံးလလုံး သီတင်းတိုင်း ပေါးထစ်တင်းလှူသည်။^{၁၉၅} ဖုန်းသည်အသစ်ယာလင်မယားကမူ

“တရားဆုလယ် ၃၅ ပယ်” လှူပူးသည်။^{၁၄၆} မင်းဆရာ ပီတရစ်ကမူ လယ်
ငါးဆယ်လှူရာ၌

ဤလယ်၅၀တွင် ၂၀ကာ ဘုရားစို့ ၅ပယ် တရားဝတ်စို့ ၁၀ပယ်
ထေရစို့ ၁၅ပယ် စာသင်စို့တည်း။^{၁၄၇}

ဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်၍ လှူသည်။

ပုဂံခေတ်ဓမ္မသဘင်တွင် ဓမ္မသဘင်များ ကျင်ပခဲ့သည်ကား မှန်ပြီ။
ထိုဓမ္မသဘင်များတွင် မည်သည့်တရားဒေသနာများ ဟောခဲ့သည်ဆိုသော
အချက်မှာလည်း ခူးစမ်းသင့်သောအချက် ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်ဦးကတည်းက
ဘုရားပုထိုး ဝုဏ္ဏဂူတို့၌ ခေတ်စားခဲ့သော ငါးရာငါးဆယ်ဇာတ်များသည်
ပုဂံခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင်လည်း ခေတ်စားနေဆဲဖြစ်သည်။ လေးမျက်နှာဘုရား
တွင် အနန္တသုမောင်နံတို့က “ဇာတ်ငါးရာ အတင့်အတယ်ရေး”^{၁၄၈} သာဆိုသို့
မင်းဉာဏ်ပိဋကလည်း မိမိ၏ဝုဘုရားတွင် “ဇာတ်၅၅၀”^{၁၄၉} ရေး၏။ ပုဂံသူ
ပုဂံသားတို့သည် ဇာတ်လမ်း၌စိတ်ဝင်စားပုံကို ပုဂံဘုရားများက သက်သေထု
နေတီသို့ ရှိသည်။ ဘုရားတစ်ဆူတွင် ဤဇာတ်လမ်းကို ကြည့်ဖူးမြင်ဖူးထား
သော်လည်း ရောင့်ရဲသည်ဟူ၍ မရှိကြ။ နောက်တစ်ဆူတွင် မည်သို့သရုပ်ဖော်
သည်ကို မြင်လိုသလိုကြသည်။ ပုဂံခေတ် ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်ဆရာတို့
ကလည်း စိတ်ကူးဉာဏ်ကောင်းကြသည်။ ဇာတ်တော်ချင်းတူစေဦး၊ အသား
ပေး ကောက်နှုတ်ဖော်ပြသည့် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက် မတူစေရ။ ဇာတ်လမ်း
ဇာတ်ကွက် တူစေဦး၊ ရုပ်ပုံချင်း မထပ်စေရ။ ဤနည်းဖြင့် ပုဂံခေတ် ဇာတက
ပရိသတ်၏အာရုံကို စမ်းခွဲကြဟန် ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဘုရားနံရံများ၌ ရုပ်ပုံ
ကားချပ် ရေးဆွဲနိုင်သည်မှာ နေရာ အကန့်အသတ်နှင့်ဖြစ်သည်။ ထိုရုပ်ပုံ
ကားချပ်များအကြောင်း ဓာနနှင့်ရေးသားသရုပ်ဖော်နိုင်သည်မှာလည်း အကန့်
အသတ် နှင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် နံရံ ပန်းချီကားများကိုကြည့်၍လည်း
ဇာတ်လမ်းကိုကြားချင်သိချင်သည့် အာသာမှာပြေနိုင်မည်မဟုတ်။ ဤတွင် ဓမ္မ
သဘင်များသည်သာ ထိုအာသာကိုပြေပေးနိုင်သော နေရာဌာန ဖြစ်ခဲ့ပေ လိမ့်
မည်။

ခေတ်ကာလ၏ တောင်းဆိုချက်အရ ဖြစ်ရာသည်။ တရားသဘင်
များမှာ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ရက်ဆက်နေတတ်သည်။ ၁၂၀၁တွင် သင်ကြီး
ညောင်အုပ်သည် ဘုရားတည်၏။ ကောင်းပျပြု၏။ ထိုနှစ် “တန်ခူးလဆန်း
၁၄ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် မာလည် နား၏။ လပြည့်တနင်းလာနေကား
ပိသမန်တရားနား၏။ လဆုတ်၁ရက် အင်္ဂါနေ့ကား ဓမ္မစကြာ နား၏။”^{၁၅၀}
သုံးရက်တွင် တရားသုံးမျိုးနာသည်ကို တွေ့နိုင်၏။ ဤတွင် “မာလည်”
ဆိုသည်မှာ နောင်တွင် မြန်မာတို့လောက၌ “ရှင်မာလ”ဟု တွင်သော ထေရ်
တစ်ပါး၏အမည် ဖြစ်သည်။ ပါဠိဘာသာအားဖြင့် “မလိယထေရ”ဟု ခေါ်
သည်။ သို့သော် ပိဋကတ်တော်တွင်လာသောအကြောင်းအရာ မဟုတ်။ သီဟို
ရဟန်းတော်များ၏ လက်ရာဖြစ်သည်။ မူလက သီဟိုဘာသာဖြင့်ရှိသည်ကို
ရှင်ရှေ့ပါလက ပါဠိဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ အကြောင်းအရာမှာ
ဘုန်းတန်ခိုးကြီးလှသော ရှင်မာလအကြောင်းဖြစ်သည်။ ရှာန်အဘိညာဉ်ရသည်။
မြေကိုခွဲ၍ ငရဲပြည်သို့လည်း ကြွနိုင်သည်။ နတ်ပြည်သို့လည်း ရှာန်ဖြင့်ကြွနိုင်
သည်။ ထိုမထေရ်သည် နတ်ပြည်သို့ကြွသွားစဉ် မေတ္တေယျ ဘုရားအလောင်း
တော် နတ်သားနှင့် တွေ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။ ၁၈၀၄ခုတွင် ဦးနိုးပြုစုသော
“ရှင်မာလပျို့”၌ ရှင်မာလမထေရ်အား ဘုရားလောင်းနတ်သားက မှာကြား
ဟန် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ မိမိဘုရားအဖြစ်ကိုရသည့်အခါ ကြွတ်တမ်းဝင်လိုသူ
တို့သည် တန်ဆောင်မှန်းလပြည့်နေ့တိုင်း ဝေဿန္တရာဇာတ် နာကြရန် ထိုအမှာ
စကား၌ ပါရှိသည်။^{၁၅၁} ထိုအမှာစကားနှင့်အညီ အချို့မြို့ရွာများ၌
တန်ဆောင်မှန်းလပြည့်နေ့တွင် ဝေဿန္တရာဇာတ်တော် နာယူသည့်ပွဲ ကျင်းပ
လေ့ရှိခဲ့သည်။ ထိုပွဲကိုပင် “ရှင်မာလပွဲ”ဟုခေါ်ကြောင်း သိရသည်။^{၁၅၂} ဤ
လေ့မှာ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ဝေဿန္တရာဇာတ်နာသည့်လေ့နှင့် တူသည်။ ထိုင်း
နိုင်ငံတွင် “Thet Maha Chat”ပွဲတော်ဟု ခေါ်ကြသည်။^{၁၅၃} ပုဂံခေတ်တွင်
ထိုအလေ့အထမျိုး အနိုင်အမာ ရှိခဲ့မရှိခဲ့ဆိုသော အချက်မှာမူ မသေချာ။
သင်ကြီးညောင်အုပ် “မာလ”တရားနာသောရက်မှာ တန်ဆောင်မှန်းလပြည့်
မဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ရှင်မာလအား ဘုရားလောင်းက အမှာစကားပါးရာတွင်
ပါဝင်သည့် ဝေဿန္တရာဇာတ်ကို ပုဂံခေတ်၌ ထူးထူးခြားခြားနာယူကြောင်း

တွေ့ရသည်။ ၁၂၀၆တွင် ဂဘုရားတည်ပြီးသည့်အခါ၌လည်း "ဝေဿန္တရာ တရားကြီးမှာ" ၁၂၇၂ သေးသည်။ ဝေဿန္တရာဇာတကမှာ ဘုရားလောင်းအဖြစ် နောက်ဆုံးဘဝက ဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်တစ်ကြောင်း၊ ဇာတ်လမ်းအရလည်း အားဖြင့်ပူများဖြင့် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ကောင်းလှသည် တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် ထိုမျှထင်ရှားခဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဘာသာရေးအမြင်ဖြင့်ကြည့်လျှင် ပုဂံ ခေတ်သည် ဘုရားတည်ကျောင်းဆောက် အလှူဒါနခေတ်ကြီး ဖြစ်သည့် အလျောက် အလှူဒါနအရာ၌ထင်ရှားသော ဝေဿန္တရာဇာတ်ကို နှစ်သက်ကြ ဖြည်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ဤတွင် "တရားကြီး" ဟုအထူးပြုခဲ့ခြင်းကို ထည့်သွင်း ရှေးစားအပ်သည်။ ဇာတ်လမ်း၏ အထွေထွေထူးခြားမှုများကို အကြောင်းပြု၍ ထိုသို့ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေမည်။ သင်ကြီးညောင်အုပ်ကျောက်စာတွင် ပါရှိ သော "ပိသမန်" တရားမှာ မည်သို့သောတရားမျိုး ဖြစ်မည်ကို မသိရသေး။ ဓမ္မစကြာတရားမှာပု မြတ်စွာ ဘုရားရှင်၏ အဦးဆုံးတရား ပဉ္စဝဂ္ဂါငါးဦးအား ဟောကြားခဲ့သောတရားအဖြစ် ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ၌ မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများပင် ရွတ်ဆိုပူဇော်လေ့ရှိသောတရားလည်း ဖြစ်သည်။

ဤကား ကျောက်စာအထောက်အထားများအရ တွေ့နိုင်သော ပုဂံ ခေတ် တရားစု ဖြစ်သည်။ ဤတရားဓမ္မသဘင်များသည်လည်း ပုဂံခေတ် မြန်မာစာပေအတွက် ရေသောက်မြစ်သဖွယ် ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ ထိုဓမ္မသဘင်များ တွင် ဇာတ်လမ်းများကို နာယူရင်း ဇာတ်လမ်းများ၌ စိတ်ဝင်စား နှစ်သက် ခြင်း ဖြစ်ကြ။ မိမိတို့၏ ဘဝအမောကို ဖြေခွင့်ရှာကြ၊ အသိသစ် ဉာဏ်သစ် များ ရှားခဲ့ကြပေလိမ့်မည်။

မှတ်စုများ

- ၁။ "ဣန္ဒာင်လေ့ဗျာဓိ"၊ ပေါ်တော်မူ၊ ကြောင်း ၃
- ၂။ "ဣန္ဒာင်လွတ်သော"၊ မြတ်ကြီးစွာမိဘောင်(၅၃၁)၊ မျက်နှာ ကြောင်း ၂
- ၃။ ဘရင်၊ "ပုဂံခေတ်စိသုကာနှင့်အနုပညာများ ပေါ်ပေါက် တိုးတက် ဖြောင်းလဲလာပုံ"၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့်လူမှုရေးသိပ္ပံကျမ်း၊

သုတေသနဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီ၊ အတွဲ ၂ အမှတ် ၂ ၁၉၆၉ ဝေ ယခု စာ ၆၆

၄။ "ဤယံသိင်္ခမင်နှင့် တန်ခိုးသော ဣရာဇ္ဈာန် ၁ပါး သိင်္ခမဟာ ကဿပဇော်တော်ဇ္ဈာန် ၁ပါး"၊ ညောင်ရမ်းကြီးသမီးကျောက်စာ(၆၀၄)၊ ကြောင်းရေ ၆၂၇

၅။ "နိရဇနံကိုဝိလိင်္ဂသောသုတာဝိတကာတိဝိ ဆုမှမိမိံ သောဌာ သိင်္ခ ထေရ်နိယံရာ သာယာဇ္ဈာသော ဇ္ဈာန်ကြီးလေ့ဗျာဓိ၊ တန်တိုင်တစ်ထပ်သော အပဝန်ကျင်ကာ သာသနာကိုဝိချုတ်ရယ် ညွှင်ကျင် သော သိင်္ခအရိယာ တိဝိ နိယံစိမ် သောဌာ မျာဇ္ဈာသောဇ္ဈာန်လေအစံပျာဓိ"၊ အန္တသုမောင်နံ (၅၈၅)၊ တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်ကြီး၊ အရှေ့မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၀၊ ၂၁

၆။ "စာသင်ဇ္ဈာန် ၅ခုဗျာဓိ" မင်းမတ်ဉာဏ်ပိစည်(၅၉၈)၊ ကြောင်း ၁၂

၇။ "စာသင် ၁၀တိုက်သောလေ တစ်လ ၅တင် ပိယံစိယံသတေ" မိဖုရားစော-မြောက်ဝန်(၆၀၃)၊ ကြောင်း ၂၃

၈။ "တန်ဆောင်ကြီးကာ ငြိမိ၊ စာသင်တိုက်ကာ မပြီသိယံ"၊ ရှင်ဒိသာ ပါမောက္ခ(၆၄၇)၊ ကြောင်း ၃၇၊ ၃၈

၉။ ဘရင်၊ "ပုဂံခေတ်စိသုကာနှင့်အနုပညာများ ပေါ်ပေါက် တိုးတက် ဖြောင်းလဲလာပုံ"၊ စာ ၆၇

၁၀။ ယင်း၊ စာ ၆၈

၁၁။ ဦးမျိုးမြင့်စိန်နှင့်အပေါင်းပါများ၊ "ကုန်းပေါင်ခေတ်နောင်းဘုန်းကြီး ကျောင်းများ"၊ တက္ကသိုလ်ပညာပဒေသာစာစောင်၊ အတွဲ ၅ အပိုင်း ၃၊ ၁၉၇၀၊ စာ ၂၇၈

၁၂။ Captain. W. Brixton Sinclair, *The Monasteries of Pagan*, Journal of Burma Research Society, Vol:10, Pt: 1, 1920, p. 1

၁၃။ ဦးတင်လှ၊ "ပုဂံခေတ်ပညာရေး"၊ ဘာသာနှင့်စာပေ၊ ဆောင်မြေ စာပေ၊ ၁၉၆၆၊ စာ ၂၀၅၆

မှတ်ချက်။ ။ ပုဂံခေတ်ပညာရေးအကြောင်း စိန်မောင်ဦး(ရှေးဟောင်းသုတေသန ဌာန)ကလည်း ယဉ်ကျေးမှုစာစောင် အတွဲ ၅၊ အမှတ် ၉၊ ၁၉၆၁ ဝေဖော်ဝါရီ တွင် ရေးသားဖူးသည်။ ထို ဆောင်းပါးနှစ်စောင်မှာ ဤကဏ္ဍအတွက် များစွာ အထောက်အကူ ပြုပါသည်။

- ၁၄၈ သင်ကြဲ"၊ ဖုန်းမြတ်သားပြည့်စုံ(၅၃၂)၊ ကြောင်း ၁၅
- ၁၄၉ "မွတ်ကြီးရွာ"၊ မြတ်ကြီးရွာ ခဲတောင်(၅၃၁)၊ ကြောင်း ၁၂
- ၁၆၈ "ဖုန်မွတ်"၊ ဖုန်းမြတ်သားပြည့်စုံ(၅၃၂)၊ ကြောင်း ၂
- ၁၇၈ "ဆာယ ဖြိုယံဆာယ" ရောင်ကစသ်သောမင်ပွန်တက"၊ ပေါ်တော်မူ၊ ကြောင်း ၁၂၊ ၁၃
- ၁၈၈ "ငမိငေ ငဆာရာ"၊ တိုင်းရွတ်ဘုရားကျောက်စာ(၅၄၁)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၂
- ၁၉၈ "ဆာရာသွိုင် ဓမ္မသီရိ"၊ စောရဟန်းသိမ်(၅၇၄)၊ ကြောင်း ၁၀၊ ၁၁
- ၂၀၈ "ရုတ္တရာ ဆီရာ သိ--"၊ သွိုင်မဟာမိ တိလောကရင်သီ(၆၄၁)၊ ကြောင်း ၁၇
- ၂၁၈ "ငါဆွဲစာသော သွိုင်တိုင်ကား၊ ပရိယတ်နှင့်ပတိပတ်ကျင်မြင် ဖွဲ့ချုပ် သောငှါ လွတ်တီတေ"၊ သခင်ရာဇသုနှင့်အမိဖွားစော(၆၅၃)၊ တောင်ဘက်၊ ကျော၊ ကြောင်း ၂၆၊ ၂၇
- ၂၂၈ "ဣန္ဒာင်စာသင်ပေင်"၊ မင်းမတ်ဉာဏပိဇည်(၅၉၈)၊ ကြောင်း ၃၃
- ၂၃၈ "စာသင် ၂ယောက်"၊ ကြာမြမ်(၆၂၂)၊ ကြောင်း ၈၉
- ၂၄၈ "သွိုင်စတင်မိ အိုမိရာသင်"၊ ဘိုးကလုန်ဘုရား(၆၀၅)၊ ကြောင်း ၁၀
- ၂၅၈ Pe Maung Tin, *Women in the Inscriptions of Pagan*, JBRS Fiftieth Anniversary Publications No.2, Sarpe Beikman, Yangon, 1960, p. 411
- ၂၆၈ "သံရောင်ဖန်သွိုဟ် ပယ်စုတ်"၊ အထောလတ်(၅၂၇)၊ ကြောင်း ၆
- ၂၇၈ "ဣန္ဒာင်စာရိယံသာကာ၊ အိုဝ်စင်သင်တေ"၊ ငါကြည်စုသင် လင် မယား(၆၄၀)၊ ကြောင်း ၁၁၊ ၁၂
- ၂၈၈ ဒေါ်ခင်ခင်စိန်၊ ပုဂံခေတ်အမျိုးသမီးများ (အမျိုးသမီးတို့၏ကဏ္ဍနှင့် အခွင့်အရေးများ)၊ နိုင်ငံသမိုင်းသုတေသနစာစောင် ၁၊ နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသန ဦးစီးဌာန၊ ရန်ကုန် ၁၉၇၇၊ စာ ၂၁
- ၂၉၈ Professor Than Tun, (edited by Paul Starchan), *Essays on the History and Buddhism of Burma*, Kiscadale Publications, 1988, p. 44?

- ၃၀၈ ဒေါ်ခင်ခင်စိန်၊ ပုဂံခေတ်အမျိုးသမီးများ စာ ၃၅
- ၃၁၈ "စာသင် ၁၀တိုက်"၊ ဖွားစော-မြောက်ဂုနီ(၆၀၃)၊ ကြောင်း ၂၃
- ၃၂၈ "တန်တိုင်တထပ်တွင် စာသင်ဣန္ဒာင် ၂၀"၊ သမန္တကုတ်လင်မယား (၆၀၅)၊ ကြောင်း ၅၆
- ၃၃၈ "စာသင်ကံ ၇ယောက်တေ"၊ သွောင်ရမ်းကြီးသမီး- အိမ်ရာ ကျောင်း(၆၀၄)၊ ကြောင်း ၂၆
- မှတ်ချက်။ ။ သွောင်ရမ်းကြီးသမီးကျောက်စာများမှာသုံးနေရာတွင်ရေးထိုးခဲ့ရာ ထိုကျောက်စာများမှ ထုတ်နုတ်ကိုးကားသည့်အခါ နေရာကိုဖော်ပြသွားမည်။
- ၃၄၈ "သင်ကြဲရိခါ ၁၂၀ ဣန္ဒာင်တွင်နိယံသောစာသင်ရိခါ(၅၀) ကုဆုန် ဝါဆိုင် ဝါခေါင်၊ ဝါဣတ္တတ် ဤယံလေလ ... ၄၀၊ ပေါ်လေ၁၀ ဝါတွင် သတင်နိယံသင်ခါ စာစိမ်သောငါလေ ၂၃တင်၊ သတင်သင်ခါစာကာ ၃၂" ဖုန်းမြတ်သား ပြည့်စုံ(၅၃၂)၊ ကြောင်း ၁၅-၁၉
- ၃၅၈ "ဤယံလယ်၅၀တွင် ၂၀ကာပုဇာဝတ်ပိုဝ် ၅၀ယံတရားဝတ်ပုဝ် ၁၀ပယ်ထေရ်ပိုဝ် ၁၅ပယ်စာသင်ပိုဝ် တေ"၊ မင်းဆရာပိတရမ်(၅၉၇)၊ ကြောင်း ၂၆၊ ၂၇
- ၃၆၈ "မင်လှပီယံသော ဣန္ဒာင်စာသင်ပေင် ၃၀ကာ ဣန္ဒာင်စာသင်ပေင် နိယံစာမုစိယံသတေ၊ နောင်ပီယံသောခေယံပေါင်လဲ ၃၀ကာ ဣန္ဒာင်ထေရ် စာစိယံသတေ"၊ မင်းမတ်ဉာဏပိဇည်(၅၉၈)၊ ကြောင်း ၃၂-၃၄
- ၃၇၈ "လယ်ခွန်ကာ ဖုဇာ ၁ဆ ဣန္ဒာင်ထေရ်ပိုဝ် ၁ဆ၊ စာသင် ၂ ယောက်သော တဆတဆတေ"၊ ကြာမြမ်(၆၂၂)၊ ကြောင်း ၇-၉
- ၃၈၈ ဦးတင်လှ၊ ဘာသာနှင့်စာပေ၊ စာ ၂၀၄
- ၃၉၈ "ပိဋကတ်သုံပုံသော ကြာအပုံလေ"၊ အနန္တသုရ်လေးမျက်နှာ (တောင်ဘက်ကျောက်တိုင် အရှေ့မျက်နှာ)၊ ကြောင်း ၁၈
- ၄၀၈ "ပိဋကတ်လေ သုံဆု"၊ အစောကြမ်း(၆၁၀)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၅
- ၄၁၈ "အပိတကတ်လေ ၂၆ဣန္ဒာင် ၅၅၅"၊ ရွှေကွန်မှာဘုရား(၅၈၅)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၄
- ၄၂၈ "သိဝါကြပါသသွိုင်တိုင်ကာ ပိဋကတ်သုံပုံပုံ တတ်ကုန်တီတေ" ရွှေပေါင်လောင်ဘုရား(၅၈၇)၊ ကြောင်း ၃၃
- ၄၃၈ "ဖုန်မွတ်သ ဝိဇုန်ပိုဝ်"၊ သမန္တကုတ်လင်မယား(၆၀၅)၊ ကြောင်း ၂

၄၄။ "စာရိယလိယသော ဣမ်ကာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ ဝတ္ထမ်း သုတ်သီလက္ခန္ဓာ ဝတ္ထမ်း မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသ၊ သုတ္တန်ပတ်၊ စာတုဝင်၊ မဟာဝင်၊ စတုနိပတ် စာတ် အဋ္ဌကထာ နိဒ္ဒာနသုတ်"၊ သီရိမဟာဓမ္မရာဇာပဏ္ဍိတ်(၅၈၉)၊ ကြောင်း ၁၂-၁၄

- ၄၅။ မဟာဝင်နိဒါန်း၊ စာ ၁
- ၄၆။ ပေါ်တော်မူ၊ ကြောင်း ၂
- ၄၇။ သင်္ခါကြိတ် ဈာနရိတ် ဟု ရာသွာအမှုလေ တတ်ထသော"၊ စတုရင်္ဂမိဇယသမီးမောင်နံ(၆၄၀)၊ ကြောင်း ၄
- ၄၈။ အစောကြမ်း(၆၁၀)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၃၇
- ၄၉။ လယ်တီဆရာတော်၊ သာသနာဝိသောဓနီ၊ ပထမတွဲ၊ ဟံသာဝတီ၊ စာ ၂၇၀-၂၇၂

၅၀။ Professor Than Tun, (edited by Paul Starchan), Essays on the History and Buddhism of Burma, p. 61

- ၅၁။ အစောကြမ်း(၆၁၀)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၆၇
- ၅၂။ "ပုဂ္ဂဟင်သောနိကာယ်ငါပါ ယုတ်သောင်လိယထောင်သော ပုဂ္ဂာ ဆင်ပု ဖြူစမ်း၊ ထိုင်ဣောင်တွင် ရှယ်တလာနှင့် ဝိတကတ်လေ ထာစေ"၊ မင်းစိုင်းဖွားစော(၆၃၁)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၉၁၀
- ၅၃။ အစောကြမ်း(၆၁၀)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၄၁
- ၅၄။ တည်တော်ကြီးသေမှာဝိစည်မယား(၆၁၅)၊ ကြောင်း ၁၅၁၆
- ၅၅။ "ဝိဇကတ်မျက်ရာရာကို ဖြူစီဟုရယ် လူတုံမ်၏"၊ ရာဇသုရ သမီး မောင်နံ(၅၉၈)၊ ကျော၊ ကြောင်း ၂၂
- ၅၆။ "မင်ကက်သူ ဝိတကတ်ကို လူသော ကန်တူဟောင်လဲ ၅၀" ညောင်ရမ်းကြီးသမီး-ကဿပတောကျောင်း၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၂
- ၅၇။ "ရှယ်ဝိယယုတ်ဥပ၊ ရှယ်ခြည်ဖွယ်စမ်း၊ သစ်ဣမ်ဆိယရိယတော"၊ ဖွားစော(မင်းစိုင်း)၊ ကျော၊ ၃၈၃၉
- ၅၈။ "ဝါရိယ တာလာ"၊ ညောင်ရမ်းကြီးသမီး-အိမ်ရာကျောင်း(၆၀၄) ကြောင်း ၆
- ၅၉။ "ဝိယသွာ ငတည် သင်"၊ အနန္တသုလေးမျက်နှာ(၅၈၅)၊ မြောက်ဘက် ကျောက်တိုင်ကြီး တောင်မျက်နှာနှင့် အလယ်ကျောက်တိုင်ငယ်၊ အရှေ့မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁

၆၀။ "ပယ်ထက်သွာ ငရွယ်သင်"၊ ယင်း၊ အလယ်ကျောက်တိုင်ငယ် အနောက်မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၉

၆၁။ "ဝိယလုပ်အမ် သော ဝိယသွာ ရှာထ"၊ ယင်း၊ အလယ်ကျောက်တိုင်ငယ်၊ အရှေ့မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၉

၆၂။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၂-၂၃

၆၃။ ယင်း၊ တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်ကြီး အနောက်မျက်နှာ၊ ကြောင်း

၆၇

၆၄။ "အငြိမ်မျာ ရွာမိယလိယ"၊ ပုဂံပြတိုက် ၁၆၂၊ ကျော၊ ကြောင်း ၉

၆၅။ "သင်ပုန် ၂၊ ပရစိုတ် ၁၊ ကံကုဆာန် ၅၅ ရွှေငွေ၊ အဆန် ထည် လေက်လော ကံကုတ် ၁ ဣတ္ထည်"၊ ရွှေကွန်ချာ(၅၈၅) လေးမျက်နှာ တောင်၊ ကြောင်း ၂၉-၃၂

၆၆။ ဦးဖေမောင်တင်၊ မြန်မာပါဠိကျမ်းဂန်သမိုင်း၊ မြန်မာ့ရွယ်စုံကျမ်း၊ စာပေမိမာန်၊ ၁၉၆၆၊ အတွဲ ၁၀၊ စာ ၂၈၄

၆၇။ မင်းကြီးမဟာဓမ္မယုသမိယာ၊ ဝေါဟာရလီနတ္ထဒီပနီ၊ ကဝိလက္ခဏာ ဝိဂုက္ခတ်စာအုပ်ဆိုင်း၊ မန္တလေး၊ ၁၉၅၅၊ စာ ၂၅၈

၆၈။ "သာငါသံပုန် ၁ယောက်၊ သာငါပရပိုတ် ၁ယောက်၊ သာ ငါကံကု ၁ယောက်"၊ ရတ္တဝိစည်လင်မယား(၆၂၂)၊ ကျော၊ ကြောင်း ၈၉

၆၉။ ဦးသန်းထွတ်၊ မြန်မာနိုင်ငံတုန်းတော်ကြီးကျောင်း ပညာရေးသမိုင်း၊ သိန်းမင်းလှိုင်စာပေ၊ ၁၉၈၀၊ စာ ၆၁

၇၀။ ရှင်သီလဝံသ၊ ရာဇဝင်ကျော်၊ မြန်မာသုတေသနအသင်း၊ စာ ၆၇

၇၁။ ဓမ္မရာဇိကဘုရား(၅၆၀)၊ ကျော၊ ကြောင်း ၁

၇၂။ ဝုပြောက်ငယ်ဘုရား(၅၉၂)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁

၇၃။ ညောင်ရမ်းကြီးသမီး-တောကျောင်း(၆၀၄)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁

၇၄။ ဦးဖေမောင်တင်၊ မြန်မာပါဠိကျမ်းဂန်သမိုင်း၊ မြန်မာ့ရွယ်စုံကျမ်း၊

စာ ၂၇၉

၇၅။ မင်းဆရာပိတရန်(၅၉၇)၊ ကြောင်း ၁၂

၇၆။ သင်လျှင်အိုကပ်သင်မျှင် ကြောင်း ၉၁၀

၇၇။ မိဘုရားစော-မြောက်ပုန်(၆၀၃)၊ ကြောင်း ၃

၇၈။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၂

၇၉။ အစောကြမ်း(၆၁၀)၊ ကြောင်း ၁၂

- ၈၀၈ ရင်မဟာကသာပ(၆၀၆)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၈
- ၈၀၉ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၁
- ၈၂၈ ဘေရဟန်သီမိ(၅၇၄)၊ ကြောင်း ၁၂
- ၈၃၈ သင်ကြီး၊ ညောင်အုပ်(၅၆၃)၊ ကြောင်း ၁
- ၈၄၈ ဘုရားကြီး(၅၉၂)၊ အနောက်မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁
- ၈၅၈ ဘေမုန်သင်(၅၅၄)၊ ကြောင်း ၁
- ၈၆၈ မိတ္ထသီဥည်း(၅၇၈)၊ ကြောင်း ၁
- ၈၇၈ မဟာဂါနပတီ(၅၉၂)၊ ကြောင်း ၁
- ၈၈၈ ညောင်ရမ်းကြီးသမီး-တောကျောင်း(၆၀၄)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁
- ၈၉၈ ဘေရဟန်သီမိ(၅၇၄)၊ ကြောင်း ၈၉
- ၉၀၈ ဓာရင်းပါ ကောလုံးအနိမ္မာ ဓာပေနှင့်လူမှုရေးသိပ္ပံကျမ်း အတွဲ ၁ အမှတ် ၂ ဦးမြင့်ဆွေ၏ "သက္ကတနှင့် မြန်မာစာပေဆက်နွယ်ပုံ" စာတမ်း၊ စာ ၂၈၃ မှ ယူငင် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၉၁၈ Coede's, G., translated by H.M. Wright, *The making of Southeast Asia*, University of California Press, 1967, p. 228
- ၉၂၈ မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ ဘာသာပြန်စာပေအသင်း၊ ရန်ကုန်၊ ဒုတိယတွဲ၊ စာ ၁၀၅
- ၉၃၈ ဦးကို၊ "မြန်မာပြည်ပါဠိစာပေခေတ်ဦး"၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ဓာပေနှင့်လူမှုရေးသိပ္ပံကျမ်း၊ အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၁၊ စာ ၃၂
- ၉၄၈ တိပိရက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ စုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၊ ၁၉၆၄၊ နိဂါန်း၊ စာ ၃၉
- ၉၅၈ Mable Haynes Bode, *The Pali Literature of Burma*, Luzac and Co. Ltd, 1966(First Published in 1909), p.
- ၉၆၈ ဦးကို၊ မြန်မာပြည်ပါဠိစာပေခေတ်ဦး၊ စာ ၃၃
- ၉၇၈ ယင်း၊ စာ ၃၄
- ၉၈၈ ဘုရားဖြူစာတော်၊ သာသနဗဟုသုတပကာသနီ၊ ဒီးဒုတိယတန်း၊ စာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၂၉၀၊ စာမျက်နှာ ၆၅၊ ၆၆
- ၉၉၈ တွင်းသင်းတိုက်ဝန်မဟာစည်သူ၊ "တွင်းသင်း မြန်မာရာဇဝင်သစ်"၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၁၃၉

- ၁၀၀၈ မဟာဓမ္မသင်္ကြံ၊ သာသနာလင်္ကာရစာတမ်း၊ ဟံသာဝတီ၊ ၁၉၅၆၊ စာ ၁၂၁
- ၁၀၁၈ Malalaukera G.P. *Dictionary of Pali Proper Names*, Luzac and Co. Ltd., 1960, p. 914
- ၁၀၂၈ ဦးဝန်၊ ရှေးခေတ်ဘာသာပြန်သမိုင်းမျှော်၊ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသန အသင်း ကျမ်း၊ အတွဲ ၄၅၊ အပိုင်း ၂၊ ၁၉၆၂ ဒီဇင်ဘာ၊ စာ ၁၃၁
- ၁၀၃၈ ယင်း၊ စာ ၁၃၁
- ၁၀၄၈ ဓမ္မရာဇိကဘုရား(၅၆၀)၊ ကြောင်း ၁-၄
- ၁၀၅၈ "ပညာဓမ္မာဓမေ ဟောန္တ၊ ဇာတိဇာတိ ပုနုပ္ပန်၊ သဗ္ဗဓမ္မာ ဝိတိ ဇာဂေါ၊ ဇောဝိစိတ္တညှ ပညာမံ၊ ။ ဤသိုဝ်သော တရားပါပိနှင့် ပညာသော သည် ဖြစ်လိုက်သတေ"၊ ကြိုသိုင်းကြီးသမီး(၅၅၅)၊ ကျော ၁၀-၁၂
- ၁၀၆၈ "အရိမဒ္ဒနပုရေ ရဗ္ဗေ၊ ဝရတရော ယောဓမ္မရာဇာ၊ အသဝတွာမ (တဿ)၊ အမဇ္ဇာ ... ဂေါ၊ အာဠဟနေ ဝုဟောတဿ၊ ဘရိယာ သဒ္ဓာ ယကာရိ...-(ဇေတန)ပုညေန၊ သဗ္ဗပပောန္တုနိဇ္ဈတိန္ဒိ၊ နစ်လုံမယ် လျှာဝ ဖွယ်ဟိသော အရိမဒ္ဒနပုရ်မည်သောပြည်နှိုက်အာ၊ အကြောင်မင်ကာ ဖွတ်ဇွာ သော တရားမင်တေ၊ ထိုဝ်မင်ခေ်အမတွာကာ၊ အသဝတံမည် ခေ်တေ၊ အတ္တံတင်သော မင်အမတ်တေ၊ ထိုအမတ်ခေ် သင်္ခိုဉ်နှိုက်ကုကာ၊ သဒ္ဓာဇွာ ရယ်ခေ် မိယာဗ္ဗုပိယံသတေ၊ ထိုဝ်မိယာဗ္ဗုသော ပုန်ပုအတ္တိဝ်ပွင်၊ သဗ္ဗသတ္တ ခေ်သိသကာ၊ နိရပါန်လျှာဝ တိုင်စိယံကုန်သတေ"၊ အသဝတံဓမ္မာ(၅၉၈)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁-၉
- ၁၀၇၈ စုဒ္ဓဝင်ပါဠိမင်စာများ၊ ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ် အရေတိုင်း ပညာဌာန၊ တက္ကသိုလ် ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန၊ ၁၉၈၁၊ စာ ၃၄၂
- ၁၀၈၈ Coede's, G., *The making of Southeast Asia*, p. 228
- ၁၀၉၈ Dr. Hla Pe, *Some Adopted Pali Loan Words in Burmese*, Burma Research Society Fiftieth Anniversary Publication, Vol 1, Sarpe Beikman, Rangoon, 1960, p. 71
- ၁၁၀၈ Mable Haynes Bode, *The Pali Literature of Burma*, Introduction, p. x.

- ၁၁၁။ "ပေညာ"၊ မဟာထေရ်နာဂသမိနိ(၅၁၂) ကြောင်း ၅
- ၁၁၂။ "အိုဖန်"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၄
- ၁၁၃။ "အိုသံဘာ"၊ ငါမင်္ဂလည်သင်(၅၁၃)၊ ကြောင်း ၃
- ၁၁၄။ "ပုဟ"၊ သွိုင်နှင့် သယံ ကပ္ပိယဝါရိဗ္ဗစိယံသာ"၊ တောင်ဝူနီ (၅၅၂)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၃၀
- ၁၁၅။ "အနုမောတနာခပ်ပါကုန်စေ"၊ သံပျင်ရင်ကောင်(၅၆၄)၊ ကြောင်း ၁၆
- ၁၁၆။ ဝုဒ္ဓဝင်ပါဠိမင်္ဂလာများ၊ စာ ၃၀၅၊ ၃၀၆
- ၁၁၇။ ဖုန်းမြတ်သား ပြည့်စုံ(၅၃၂)၊ ကြောင်း ၂၀
- ၁၁၈။ တောင်ဝူနီ(၅၅၂) ကြောင်း ၁၅
- ၁၁၉။ နားတောင်းသခင်(၅၇၈)၊ ကြောင်း ၄
- ၁၂၀။ စောရဟန်သိမ်(၅၇၄)၊ ကြောင်း ၂၆
- ၁၂၁။ သင်လှိုင်အိုကပ်သင်ချင်(၅၇၅)၊ ကြောင်း ၈၉
- ၁၂၂။ သင်ကြီးငနိင်သင်(၅၅၅)၊ ကြောင်း ၁၃
- ၁၂၃။ သံပျင်ရင်ကောင်(၅၆၄)၊ ကြောင်း ၁၃၊ ၁၄
- ၁၂၄။ ပုဂံမြတ်ကို အမှတ်၅၂(၅၅၉) ကြောင်း ၆
- ၁၂၅။ ပိတကတ်လူ(၅၅၉) ကြောင်း ၄
- ၁၂၆။ အနန္တသူ(၅၈၅) ကြောင်း ၉
- ၁၂၇။ မင်းသမီးစိုးမင်း(၅၆၈) ကြောင်း ၈၃
- ၁၂၈။ စောရဟန်သိမ်(၅၇၄) ကြောင်း ၂၂
- ၁၂၉။ တိုင်းရွတ်(၅၄၁) မျက်နှာ ကြောင်း ၂၆
- ၁၃၀။ နားတောင်းသခင်(၅၇၈) ကြောင်း ၁၅
- ၁၃၁။ ဦးဟုတ်စိန်၊ "အများသုံးမြန်မာအင်္ဂလိပ်ပါဠိ အဘိဓာန်၊ ဒေးလီ၊ ၁၉၇၈၊ စာ ၄၄၈
- ၁၃၂။ သူငွေဖန်စု(၅၅၉) ကော့ ကြောင်း ၄
- ၁၃၃။ သင်ကြီးငနိင်သင်ကျောက်စာ(၅၅၅)၊ မန္တလေးနန်းတွင်းရုံ ကျောက်တိုင်အမှတ် ၂၉၂
- ၁၃၄။ သင်ကြီးညောင်အုပ်(၅၆၃)၊ မလှိုင်သာလွန်းအေးရွာ ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား

- ၁၃၅။ "ကုလာပန်တုကား ပုလောလီ"၊ တောင်ဝူနီ ကြောင်း ၁၅၊ ၂၀
- ၁၃၆။ ဦးစိုကော၊ "ပုဂံမှတမိဋ္ဌိကျောက်စာ"၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့်လူမှုရေးသိပ္ပံဂျာနယ်၊ အတွဲ ၂၊ အမှတ် ၂၊ စာ ၈၅-၁၈၂။
- ၁၃၇။ "ငါဆွဲစာသောသွိုင်တိုဝ်ကား၊ ပရိယတ်နှင့်ပတိပတိကျင်ခြင် နှလုံးစိမ်သောငှါ လွတ်တီတေ" သခင်ရာဇသူနှင့်အမိဖွားစော(၆၅၃)၊ ကျော့၊ ကြောင်း ၂၆၊ ၂၇
- ၁၃၈။ "ဤသွိုင် စသောက်ကာ ပရိတ်ရွတ်သတေ"၊ အစောလတ် မောင်နံ (၆၃၂)၊ မျက်နှာ၊ ၁၄၊ ၁၅။ တောင်ဝူနီဘုရား(၅၅၂)တွင်လည်း ပရိတ်ရွတ်သော သခင်ရှစ်ပါး စာရင်းပြထားသည်။ သခင်ရှစ်ပါး ဆိုသော်လည်း ကိုးပါး ပြစ်နေသည်။
- ၁၃၉။ "မပြတ်သော တရားဆုလေတည်၏၊ ဝိပုန်း သင်ကြမ်း စာရိယံ၊ ညောင်ရိယံသွန်၊ မပြတ်စိယံလျှင်တည်၏"၊ သခင်ရာဇသူနှင့်အမိဖွားစော (၆၅၃)၊ ကျော့၊ ကြောင်း ၂၂၊ ၂၃
- ၁၄၀။ "ဆိုရာမင်္ဂလာပါဠိ ကြောဟင်္ဂလေ ကြာပါ၏"၊ ပြည်တော်သာ သခင် မဟာထီ(၆၄၁)၊ ကော့ ကြောင်း ၃၈
- ၁၄၁။ "ဓမ္မာသာ ပြီအံ၊ ကြောပန်လင် ပြီအံ၊ ခေါင်လောင် ကြိယံ အပိသာ ၁၀၆ပိသာခွယ်စေ သွန်စေ"၊ အမှတ်ဥာကပ်စည်(၅၉၉)၊ မျက်နှာ ကြောင်း ၈၉
- ၁၄၂။ "ကြောနာအမ် သောပရိသတ်တကာစည်ဝည်စိမ် သောငှါ ဣဏ် ဥတ်တိဗ္ဗယ် သော သာယာဇ္ဇာသော ဓမ္မသာလေပျူအံ၊ ကြောဟင်္ဂရာ ဗွယ် ပန်လင်လေ ပျူအံ၊ ပန်လင်ထက်ဣာ ဗွယ်ထီလေ ဆောက်အံ၊ အထက်ဖွင် ကာ ပိတာန်လေ ဆင်စေ"၊ အနန္တသူလေးမျက်နှာ (၅၈၅)၊ အခွ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၈-၂၀
- ၁၄၃။ "ဤပြည်တွင်ဣဏ်နှိုက် တညွှင်သော ကြော ၃နိယံ ည နံနက်ရံ မိမိန် ဟင်္ဂစိယံသော"၊ ဖုန်းသည်အသင်္ခယာလင်မယား(၅၇၈)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၁၊ ၂၂
- ၁၄၄။ သီခင်မြင်ခုန်တိုင်(၅၉၅)၊ ကြောင်း ၄-၉
- ၁၄၅။ "တရားဆု ဝါတွင်သုံလသော သတင်တိုင် ဝေါတတင်၊ ဩဏ် တခွယ်"၊ တေရဂုဏ်စိစည် သမီးမောင်နံ (၆၄၀)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၅၊ ၂၀
- ၁၄၆။ ဖုန်းသည်အသင်္ခယာလင်မယား(၅၇၈)

၁၄၇။ “ဤယံလယ်၅၀တွင် ၂၀ကာ ပုရာသီဝိပဿ တရားဝတ်ဖိတ်
၁၀ပယ် ထေရ်ဖိတ် ၁၅ပယ် ဓာသင်ပိတ် တေ”။ မင်းဆရာ ပိတရစ်(၅၅၅)။

ကြောင်း ၂၆၂၇

၁၄၈။ “ဇာတ်တရားလေ အတင် အတယ်ရိယံခေ” မင်းအနန္တသူ

(၅၈၅) အရှေ့ပျက်မှာ ကြောင်း၁၅၀၆

၁၄၉။ အမတ်ဉာဏပိရည် (၅၉၉) ကြောင်း ၇

၁၅၀။ “တန်ခေလဆန် ၁၄ရက် တန်နှင့်ကုနယ်နိယံ မာလည်နာခေ။
လတ္တည် တန်နာင်လာနိယံ ကာ ပိသမန်ကြာနာခေ။ လဆုတ်၁ရက်
အင်ကာနိယံ ကာ= ဓမ္မစကြာနာခေ”။ သင်ကြီးညောင်အုပ်(၅၆၃)။ ကြောင်း

၃-၇

၁၅၁။ ဦးနိုး။ “ရှင်မာလဲဗျို”။ အပိုဒ် ၂၅ (မောင်ခင်မင်(ခနဖြူ)၏
“ရှင်မာလဲကိုလေ့လာခြင်း”တွင် ဖော်ပြထားချက်ကို ထပ်ဆင့် ကိုးကားသည်)

၁၅၂။ မောင်ခင်မင်(ခနဖြူ)။ “ရှင်မာလဲကိုလေ့လာခြင်း”။ ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း။
အမှတ် ၂၈၈၊ ၁၉၈၄ ဇွန်၊ စာ ၆၀

၁၅၃။ Phya Anuman Rajadhon, *Thai Literature in Relation to
the Diffusion of Her Culture*. The Fine Arts Department, Bagkok,
Thailand, p. 3

၁၅၄။ “ကုပုရာ ပြီရကာ ဝ(သ)န္တ ရာ ဩကြံ နာရယ်ခ”။ တရားနာ
ပြီး ကျွန်လူသော ကျောက်စာ(၆၀၈)။ ကြောင်း ၂

ခေတ်နှောင်း မြန်မာစာ ၁

ပုဂံခေတ်နှောင်းမြန်မာစာပေကို လေ့လာရာတွင် အထောက်အထားမှာ
မင်စာ၊ ကျောက်စာ နှင့် အထွေထွေစာရများဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။ အထွေထွေ
စာရ ဆိုသည်မှာ ပုဂံခေတ်ရေး မင်စာကျောက်စာများတွင်မတွေ့ရဘဲ
ပုဂံခေတ်လွန်စာရများ၌ ပုဂံခေတ်စာပေအဖြစ်ဖော်ပြကြသော စာများကို ဆိုလို
သည်။ ဤတွင် ခေတ်နှောင်း မင်စာများ အကြောင်း တောင် ဖော်ပြမည်။

ခေတ်နှောင်းမင်စာ

မင်စာရေးသားအလေ့ကို ပုဂံခေတ်ဦးကပင် တွေ့ခဲ့ရပြီး ခေတ်ဦးတွင်
ဗွန်ဘာသာနှင့်ရေးသော်လည်း ခေတ်လယ်တွင် မြန်မာလို အနည်းအကျဉ်း
ရေးလာသည်ကို ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ခေတ်နှောင်းကာလတွင်ကား မြန်မာလို အရေး
များလာတော့သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ပုဂံခေတ်နှောင်းပုဂံစာပေ ဥပမာကိုးလိုလို ဘာသာ
တရားနှင့် ဆက်စပ်သည့် ရောင်စုံဆေးရေးပန်းချီများ ရှိကြသည်။ ဘုရားအရိပ်
သို့ ခိုလာသူများ ဘာသာတရားအသိဉာဏ်ပွားနိုင်ရန် အကြည်ညိုပွားနိုင်ရန်
ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အချို့ပန်းချီများမှာ သရုပ်ဖော်ပုံစာများနှင့်ဖြစ်၍ အချို့ပန်းချီ
များမှာ ပုံစာပေါ်ပေး ပန်းချီမင်စာအတော်များများ အကြောင်းကြောင်းကြောင့်
ပျောက်ပျက်ခဲ့ရပြီ။ အချို့လည်း ကာလကြာမြင့်ပြီဖြစ်၍ သဘာဝအလျောက်
ပျေးမှိန် ကွယ်ပျောက်ရသည်။ အချို့လည်း ရာသီဥတုအကြောင့် ပျက်စီးကြ
ရသည်။ အချို့မှာကား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ သဒ္ဓါတရားလွန်ကဲလွတ် ထုံးသုတ်
ဗွမ်းမံရာက ပျောက်ဆုံးရသည်။ အချို့မှာကား မသမာသူတို့ ဖျက်ဆီးကြ
နိုးယူကြသဖြင့် ပျက်စီး ပျောက်ဆုံးခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် မင်စာနှင့်တကွ
ကြွင်းကျန်နေသေးသော ပန်းချီ အတန်များများ ပုဂံတိုက်တွင် တွေ့နိုင်သေး
သည်။ နံရံပန်းချီတွေ့နိုင်သော ပုဂံစာပေပေါင်း ငါးဆယ်ကျော်ရှိသည်။^၁ မင်စာ
များ၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ လက်ရေးလှအတတ်ပါဝင်ခြင်း ဖြစ်သည်။^၂
လက်ရေးလှအတတ်ဆိုသည်မှာ စာရေးသားရာ၌ ရေးရိုးရေးစဉ် အကွရာမဲ့

သတ္တန်အတိုင်းမဟုတ်ဘဲအကွရာနှင့်လိုက်လော့သောအဖွမ်းအမံများထည့်သွင်း
ရေးသားသည်ကို ဆိုလိုသည်။ မင်စုတ်တံများအသုံးပြုရေးသားရာ၌ ဤသဘော
ကို ပိုမိုတွေ့နိုင်သည်။ သီရိပစ္စယာရွာမြောက်ဘက် သံဃရာဇာဘုရားစု ဝု
အမှတ်(၁၀၅၁/၄၃၈)အတွင်း တွေ့ရှိရသော ပုဂံခေတ်ပေစာအပိုင်းအစတွင် မင်
စုတ်တံဖြင့်ရေးထားသောစာများ၌ အလားတူလက်ရေးလှမ်း သုံးကြောင်း သိရ
သည်။

ပုဂံခေတ်နှောင်းမင်စာတို့မှာ အကြောင်းအရာအားဖြင့် ဘာသာရေး
ပန်းချီသရုပ်ဖော်မင်စာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုမှတ်တမ်းမင်စာဟူ၍ နှစ်မျိုးကွဲပြား
သည်။

ဘာသာတရား ပန်းချီသရုပ်ဖော်မင်စာများအနက် ထူးထူးခြားခြား
မင်စာတစ်ခုမှာ လေးမျက်နှာဘုရားမင်စာ ဖြစ်သည်။ လေးမျက်နှာဘုရားမှာ
၅၈၅ခုတွင် အနန္တသုရ်မောင်နံတည်ထားခဲ့သည့်ထင်ရှားသောဝုဘုရား ဖြစ်သည်။
“စာတ်ငါးရာလည်း အတင့်အတယ် ရေး”ခဲ့ကြောင်း ကျောက်စာ၌ ဖော်ပြ
ထားသည့်အတိုင်း ပန်းချီနှင့်မင်စာ အများအပြားတွေ့နိုင်သော ဝုဘုရား ဖြစ်
သည်။ ဝုနှင့်ဂန္ဓကုဋီနံရံအသီးသီးတွင်လည်းကောင်း၊ မျက်နှာကျက်တွင်
လည်းကောင်း ရုပ်ပုံများရေးထားသည်။ ဂန္ဓကုဋီအတွင်းနံရံ အထက်ပိုင်းတွင်
နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူဘုရားရှင်ပုံတော်များကို ပုံစာနှင့်တကွ တွေ့ရသည်။ ဤမင်စာ
တွင် ပါဠိဘာသာမင်စာများမှာကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓဝံသပါဠိကို အပြည့်အစုံ မဖော်ပြချေ။
မင်စာပါအကြောင်းအရာတို့မှာလည်း အခြားဝုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်တို့နှင့် အမျိုး
နေရာတွင်ကွဲလွဲသည်။ ထိုအချက်အလက်တို့ကို မည်သည့်ကျမ်းဂန်မှရကြောင်း
အတိအကျ မသိနိုင်သေး။ “ဝုဒ္ဓဝင်အစ သောတ္တကီအဆုံး ကျမ်းအားလုံးကို
လေ့လာကြည့်သောအခါ ဤမင်စာသည် ထိုကျမ်းများမှ တစ်ပါးသော ကျမ်း
တစ်ခုခုကို မှီးထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်”ဟု သုတေသီတို့ ဆိုကြသည်။
အကယ်၍ ထို“ကျမ်းတစ်ခုခု” ဆိုသည်မှာလည်း မရှိခဲ့လျှင် အချက်အလက်
နိုင်မာနီထက် ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ဖြစ်မှုကို ပစာနထားလျက် မည်သည့်ကျမ်းကို
မျှ အားမကိုးဘဲ စိတ်ကူးဆန်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပေမည်။

လေးမျက်နှာမင်စာများ၌ ရေးသားဖော်ပြပုံအစီအစဉ်ကို သိနိုင်ရန်
မဟာဗညဘုရား အကြောင်း မင်စာကို သာဓကအဖြစ် ကြည့်နိုင်ကြသည်။
ဘုရားသခင် မကာရွာညောင်ကား သံဘရာ သီအသင်္ချာအမြတ် ကမ္ဘာ
တစ်သိန်းရှိ၍ မင်းလှာဗြ ဝယ်မထား သုစာတကဝမ်းဖြစ်၏။ မဟာ
ကား တောထွက်၏။ ဒုဗ္ဗရဇရိယာက ဘလေမှ၏။ ဘုရားဖြစ်၏။
သာရကလျာထီပင် ပွင့်၏။ ရုပ်တော်ကား စေတောင်ပို၏။
သက်တော်ကား တစ်သိန်းရှိ၏။ ထိုစရာ အတိုဘုရားသခင် ဂေါတမ
တား ဝိစိတာဝိမည်သော စကြဝတေးဖြစ်၍ ရာဘီတံခံ၏။

ရုပ်ပုံတွင်ပါသည့်ဘုရားရှင်ဘွဲ့တော်၊ ဘုရားဖြစ်ခဲ့သည့်ကာလ၊ ဓမ္မည်းတော်နှင့်
မယ်တော်အမည်၊ တောထွက်ရာ၌စီးသောယာဉ်၊ ဒုဗ္ဗရဇရိယာကျင့်ရသည့်
ကာလ၊ ဘုရားအဖြစ်ပွင့်တော်မူရာစောစံပင်၊ ဘုရားရှင်အရုပ်တော်၊ ဘုရားရှင်
၏အသက်အပိုင်းအခြား၊ ထိုဘုရားရှင်လက်ထက် ဂေါတမဘုရားလောင်း၏
ဘဝဟူ၍ အချက်ကိုးချက်တွေ့နိုင်သည်။ ဘုရားသခင်အကြောင်းအသီးသီးတွင်
ဤအစီအစဉ်အတိုင်းသာဖော်ပြထားရာ အဖွဲ့အနွဲ့ ထူးထူးခြားခြား မပါ။
သို့သော် နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူဘုရားရှင်တို့အကြောင်းအရာကို ဖော်ပြသည့် ဝိနည်းမိရ်
ဘုရား၊ ညောင်ဦး သက္ကမုနိ၊ ညောင်ဦး ကုန်းတော်ကြီး၊ ညောင်ဦးချောက်မလှ
ဘုရား မင်စာတို့နှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် လေးမျက်နှာမင်စာမှာ ပိုမိုပြည့်စုံသည်။
အခြားမင်စာတို့တွင် အချက်အလက် အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ဖော်ပြနိုင်သည်။
သက္ကမုနိဘုရားမင်စာတွင် ဘုရားရှင်အမည်၊ ပွင့်ရာစောစံပင်၊ အရုပ်တော်၊
အသက်တော်နှင့် တောထွက်သည့်ယာဉ်တို့ကိုသာ ဖော်ပြနိုင်သည်။ အခြား
မင်စာတွင် ထိုထက် အချက်အလက် နည်းသေးသည်။ သာဓကအဖြစ်
ဝိနည်းမိရ်ဘုရားမင်စာတွင် ဖော်ပြပုံကို ကြည့်နိုင်သည်။

- သုမနော ကံကပ်သနိဝံ ပွင်ဇသံး
- ရေဝတော ကံကပ်သနိဝံ ပွင်ဇသံး
- အတုလနဂါ ဗျာဓာသပံစာ
- အတိဇာဝ ပုံနာ ဗျာဓာသပံစာ

ဘုရားရှင်အသီးသီး ဖြစ်ပွင့်ရာ စောစံပင်နှင့် ရာဘီတံခံသည့် ဗုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုသာ
ဖော်ပြသည်။

ဤမင်္ဂလာတွင် မဝီမသပြောဆိုရာက စာလုံးပေါင်း တစ်ရာတစ်ပါး ဖြစ်နေတတ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ယခုကာလနှင့် အဓိပ္ပာယ်အယူအဆ ကွဲပြားရာက အသုံးအနှုန်း ကွဲလွဲသည်ကိုလည်းကောင်း အတန်အသင့် တွေ့ရသည်။ ပါဠိဘာသာ "သမ္ဘာရ" ကို "သံဘရာ" "သံဘာရ" ဟူ၍ စမ်းတမ်းစား စာလုံးပေါင်းသည်။ "အဆောက်အဦ၊ စုဆောင်းခြင်း၊ အကြောင်း" ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုစကားလုံးမှာ စာလုံးပေါင်းရာ၌သာ ထူးခြားသည်မဟုတ်။ အသုံးအနှုန်းအနေနှင့်လည်း ထူးခြားသည်။ ဘုရားလောင်းတို့ ဖြည့်ဆည်းရသောပါရမီများကို "ဇောဓိသမ္ဘာရ" ဟုခေါ်ထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပါဠိကျမ်းစာများတွင် "ဇောဓိသမ္ဘာရ" ဟုသောစကားထက် "ပါရမီ" ဟုသောဝေါဟာရကို ပိုမိုအသုံးပြုကြောင်း သိရသည်။ ခေတ်သုံးမြန်မာဘာသာတွင်လည်း "ပါရမီ ဖြည့်ဆည်းသည်" ဟုသောအသုံး ပို၍တွင်သည်။ "သမ္ဘာရ" ကိုမူ "ဘုန်းသမ္ဘာ" ဟုသော အသုံး၌ "ရ" ကို ဖြတ်လျက် ပြုပြင် သုံးနှုန်းသည်။ ဤမင်္ဂလာတွင် "သံဘရာ" နောက်နှိုက်ကပ်လျက်ပါလာသော ကိန်းဂဏန်းမှာ သက်ဆိုင်ရာဘုရားရှင်တို့၏ ပါရမီဖြည့်ဆည်းရသည့် အချိန်ကာလအတိုင်းအတာ ဖြစ်သည်။

မဝီမသရုတ်ဆိုစာလုံးပေါင်းထားသည့် စကားလုံးတစ်လုံးမှာ "အသမ်ဃော" "အသမ်ဃာ" "အသမီဃာ" စသည်ဖြင့် စာလုံးပေါင်းထားတတ်သည့် "အသမ်ရာ" ဖြစ်သည်။ "ရေတွက်၍မရနိုင်လောက်အောင် များပြားသည်" ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မြန်မာဘာသာတွင် "ကမ္ဘာအသမ်ဇျ" ဟုသော အသုံးမှာ တွင်လျက်ရှိရာ "ရေတွက်၍မရနိုင်လောက်အောင် များပြားသော ကမ္ဘာ" ဟု ဆိုလိုသည်။ အခြားစာလုံးပေါင်းတစ်ရပ်မှာ "ဒုတ္တရစရိယာ" ဟုသောဝေါဟာရကို စာလုံးပေါင်းရာ၌ဖြစ်သည်။ ယင်းဝေါဟာရ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ "ခဲယဉ်းသောအကျင့်၊ ပြုနိုင်ခဲသောအကျင့်" ဟု ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားတော်ထွက်၍ တရားကျင့်သည်ကို ဆိုလိုသည်။ သို့သော် ရှင်ဓမ္မပါလ၏ မဇ္ဈိမနိကာယ်ဒီကာမုလ္လံ၌ ပိရကတ်ဝင်ကျမ်းစာများတွင် "ဒုတ္တရကာရိကာ"၊ "မဟာပဇာန"၊ "ပဇာနစရိယ" ဟုသာ သုံးနှုန်းကြောင်း သိရသည်။ မင်္ဂလာတွင် ထိုဝေါဟာရကို စာလုံးပေါင်းရာ၌ "ဒုတ္တဇယ"၊ "ဇယ" ဟု စာလုံးပေါင်းတတ်၏။ ဤတွင် "ဇယ" ဟုသော စာလုံးပေါင်းမှာ သက္ကတ စာလုံး

ပေါင်းဟန်ကို တုထားခြင်းဖြစ်သည်။ မင်္ဂလာပေါ် စာလုံးပေါင်းနှင့်အသံထွက်မှာ မြန်မာတို့နှုတ်နှင့် ပို၍အဆင်ပြေခဲ့ပုံရသည်။ နှောင်းခေတ်မြန်မာတို့ ပြောဆိုရေးသားရာတွင် "ဒုတ္တစရိယာ" ဟု မှားယွင်း ရေးသားတတ်ကြသည်။ ဒုတ္တ၏ အနက်ကို ကောင်းစွာမထင်သည့်အလျောက် "ဒုက္ခစရိယာ" ဟုလည်း အချို့ရေးတတ်ကြသည်။ ဆင်းရဲပင်ပန်းသောအကျင့်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သည်အထိဖြင့် ထိုသို့ရေးသားကြခြင်း ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ ပါဠိဘာသာကို ယူငင်သုံးနှုန်းရာ၌ မဝီမသရေးသားခြင်းကား မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် မည်သည့်ခေတ်မည်သည့်ကာလ၌မဆို တွေ့နိုင်ပေလိမ့်မည်။

ဤမင်္ဂလာပါ မြန်မာအသုံးအနှုန်းများတွင် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့အောင် အားထုတ်ထားသည့် လက္ခဏာကို တွေ့ရသည်။ ဘုရားလောင်း ပဋိသန္ဓေယူသည်ကို "ဝမ်းဖြစ်၏" "ဝမ်း၌ဖြစ်၏" "ဝမ်း ပဋိသန္ဓေယူ၏" စသည်ဖြင့် ရေးတတ်သည်။ "ပွားမြင်သည်" ကို ရေးရာ၌ "မိုးရွာပွင့်၏" ဟု သုံးသည်။ လောကထိပ်ပန်မင်္ဂလာ မဟော်သဇာဇာတ်တွင် "မိုးရွာမြင်၏" ဟု ရေးပုံနှင့် တူသည်။ ခေတ်လယ်ကာလကတည်းက တွင်ခဲ့သောအသုံး ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် မြန်မာဝေါဟာရတို့၏ အရင်းအမြစ်ကိုကြံဆရာ၌ အထောက်အကူ ပေးနိုင်သော ဝေါဟာရတို့ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ပါရမီဖြည့်ဆည်းသည့် ကာလကိုဖော်ပြရာ၌ "သင်္ဂဓရုံ အမြတ်" ဟုသုံးနှုန်းသည်။ "အမြတ်" ဟုသော ဝေါဟာရကို "ပိုမို၊ လွန်မြောက်" ဟုသောအနက်ဖြင့် သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစကားကို ထောက်ဆ၍ ယခုအခါ ရွှေကြေးအမြတ်အစွန်း အကြောင်း ပြောဆိုရာ၌ သုံးနှုန်းသည့် "အမြတ်" ၏ အရင်းအမြစ်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်သည်။

လေးမျက်နှာဘုရားမင်္ဂလာပါကျမ်းများမှာ မင်္ဂလာတို့၏ သဘာဝအတိုင်း တိုတိုရှင်းရှင်းဖြစ်သည်။ ရေးဆွဲထားသော ရုပ်ပုံအောက်တွင် အကြောင်းအရာကို အပြီးအစီးဖော်ပြရခြင်းသည် ဝါကျတိုများရေးပွဲရခြင်း အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဤတွင် မှန်သားတို့၏ အကျဉ်းချုပ်လျက် ဝါကျတိုတိုရေးပုံ အလှအကျင့်အချို့ကို သတိထားနိုင်သည်။ နေရာများများတွင် "ဘုရား

ဖြစ်၏။ ဟု တစ်ညတည်းရေးသော်လည်း တစ်နေရာတွင်ပင် “ဘုရား၏”^{၁၁၀} ဟု ရေးသည်။ အကျဉ်းချုပ်လိုခြင်းထက် “ဖြစ်” ဟုသောကြိယာပုဒ် မေ့ကျန်ခဲ့ခြင်း လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ပွင့်ရာအပင်ကိုဖော်ပြရာ၌ “ပေါက်ပင်ပွင့်၏”^{၁၁၁}၊ “ထောက်ကြံ့ပင် ပွင့်၏”^{၁၁၂}၊ သရက်ပင် ပွင့်၏”^{၁၁၃} စသည်ဖြင့် ရေးသည်။ နေရာပြကောား “ဦး၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်” တို့ကို မသုံးဘဲ အတိုချုပ် ရေးသား ပြောဆိုလျှင် ရှိခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ထိုနောက် တောထွက်သည့်အကြောင်း ဖော်ပြပုံ ကို ကြည့်ဦး။ သာမန်အားဖြင့် ဖော်ပြလျှင် “တောထွက်သောကား ဆင်စီး၍ ထွက်၏”^{၁၁၄} “တောထွက်သောကား မြင်းနှင့်ထွက်၏”^{၁၁၅} တို့မှာကိုသို့ အပြည့်အစုံဆိုသည်။ သို့သော် အကျဉ်းချုပ်လိုသည့်အခါ “တောကားထမ်းစင် ထွက်၏”^{၁၁၆}၊ “တောကား ဆင်ထွက်၏”^{၁၁၇} စသည်ဖြင့် ရေးတတ်၏။ အဖွဲ့အနွဲ့အလှအပထက် တိုတိုနှင့် လိုရင်းသို့ရှင်းရှင်းရောက်အောင် ရေးလေ့ရှိ သည်။

ဝိနည်းစိုရ်အစု ဂုဘုရားမင်စာများ

ပုဂံခေတ်နောင်းမင်စာများအနက် ထူးထူးခြားခြား ထင်ရှားသည့် အခြားမင်စာများမှာ ဝိနည်းစိုရ်အစု ဂုဘုရားမင်စာများ ဖြစ်သည်။ ဝိနည်းစိုရ် ဂုဘုရားများမှာ မင်းနန်သူရှာ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် ရှိသည်။ ဘုရား တည်ရာတဝိုက်ရှိ ကျောက်စာများတွင် “ဖုန်းမြတ်သော ဝိနည်းစိုရ်” “သခင် ဝိနယထေရ်” “သခင် ဝိနည်းစိုရ်” ဟူသော အမည်ကို မကြာခဏ တွေ့နိုင် သောကြောင့် ဝိနည်းစိုရ်ယုဘုရားအစုဟု ခေါ်သည်။ ဝိနည်းစိုရ်ဘုရားစုနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကျောက်စာလေးချပ် တွေ့ရသည်။ ထိုကျောက်စာများမှာ အသစ်ယာမင်းမတ်မယားကျောက်စာ၊ ကျောက်စာများတွင် ၁၂၂၁ ဖု ၁၂၇၄ အထိ ၅၃၃ နှစ်တာကာလအတွင်း အလွှအကြောင်းအရာများ ပါရှိသည်။ ထို အချိန်က ဤနေရာတဝိုက်တွင် သခင်ဝိနည်းစိုရ်အမည်ရ ရဟန်းတော်တစ်ပါး သီတင်းသုံးခဲ့သည်။ ကျောက်စာများမှာ တစ်ချိန်တည်းတွင် ရေးထိုးသော ကျောက်စာများမဟုတ်ဘဲ အလွှရှင်းအသီးသီးက မိမိတို့အလွှပြုချိန်တွင် ရေးထိုး ကြသော ကျောက်စာများ ဖြစ်သည်။ ၁၂၂၁ တွင် သံပျင်ကြည်စင်လင်မယားက ပိရကတ်သုံးပုံပြုကာ သခင်ဝိနည်းစိုရ်ကိုပင့်၍လှူသည်။ လယ်ကျွန်လှူသည်။^{၁၁၈}

၁၂၂၄ တွင် အသင်္ချာမင်းမတ်မယားက မိမိကိုယ်စားလှုပ်ကျွေးစီမံသောငှာ ကျွန် လှူသည်။^{၁၁၉} ၁၂၃၄ တွင် သံပျင်ရွှေညောင် မြေးညောင်သင်တို့က ဝိနည်းစိုရ် ကျောင်းဘုရား၌ လယ်လှူသည်။ ၁၂၃၄ တွင်ဂုလွတ်သည့်အခါ သံပျင်ကောင်စင် တ ကျွန်နှင့်လယ် လှူပြန်သည်။ ၁၂၄၀ တွင် ကုလားကျောင်းကြီး လွတ်သည့် အခါ ကက်ပိကြံလင်မယားက လယ်၁၅ ပယ်လှူသည်။^{၁၂၀} ၁၂၄၃ တွင် သခင် ဝိနည်းစိုရ်ကျောင်း တောင်ဘက်တွင် သမုန္တကုထံလင်မယားက ဂုဘုရား ပိရကတ်တရားအိမ်၊ ဓမ္မသာ၊ ကျောင်း၊ ခြေကြို တန်တိုင်းနှင့် စာသင်ကျောင်း များ ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသည်။^{၁၂၁} ၁၂၅၃ တွင် ကက်ပိကြံလင်မယား “ကု တွင် ဘုရားကြီးတစ်ခုတည်၏။ ကုလေးမျက်နှာ ဘုရားဆင်းပုဂံဝေဝ ရေး၏။ ဘုရားအောက် ဇာတ်အစုံရေး၏”^{၁၂၂} ၁၂၅၆ တွင် အသင်္ချာမယားသိမ်တွင် သူကြွယ်မတစ်ဦးက သိမ်လှူသည်။^{၁၂၃} ၁၂၇၄ တွင် ကက်ပိကြံမယားက ထပ်၍ လယ်လှူသည်။^{၁၂၄} ဤအလှူမှတ်တမ်းသည် မိသားစုအလှူမှတ်တမ်း ဖြစ်သည်။ ဤကျောက်စာများတွင်တွေ့ရသည့် အသင်္ချာမှာ သက္ကရာဇ် ၆၀၀ တဝိုက်က အရေးပါလှသော အမတ်ကြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအမတ်ကြီး၏ မိသားစု အလှူများ ကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ကျောက်စာများဖြစ်သည်။ အလှူရှင်များ ဆွေမျိုး တော်စပ်ပုံကို ပဲနဲ့သာဝုအစု မြောက်ဘက်ဂုတွင်တွေ့ရသော မင်စာအရ သီရိ လေသည်။ ထိုဂုကုသိုလ်ရှင်ကိုဖော်ပြရာ၌ “အသင်္ချာမယား၊ သား ဣန္ဒဝုရာ လင်မယား၊ သမီး စလျှပ်ကြိမယား၊ သမီးဂက်ဝကြိမယား၊ မြေး ညောင်သင် လင်မယားတို့” အညီအညွတ်ကောင်းမှုပြုခဲ့ကြောင်းရေးထားသည်။^{၁၂၅} ကုသိုလ် ပြုရာ၌ တစုတပေါင်း ပြုလေ့ရှိသော မိသားစုပေတည်း။ ထိုကြောင့် ဝိနည်းစိုရ် ဂုဘုရား ကုသိုလ်ကောင်းမှုများ၌ အသင်္ချာမယားသည် ဦးဆောင်ရွေ့ရှက် ပြုခဲ့ သည်ဟု ယူဆနိုင်ရာသည်။ ကုသိုလ်ရှင်များအနက် ပန်းချီနှင့် မင်စာများ ရေးကြောင်း အတိအကျမှတ်တမ်းတင်ထုတ်ဖော်ခဲ့သူမှာ ကက်ပိကြံလင်မယား အနစ်မောင်နှံသာ ဖြစ်သည်။

ပန်းချီရုပ်ပုံနှင့်စာများတွေ့နိုင်သောဂုဘုရားများအနက် ဂုဘုရားအမှတ် ၃၃၆၊ ၃၃၈၊ ၃၄၀ တို့မှာ မြန်မာစာပေသမိုင်းအတွက် အရေးပါလှသည်။ ဂုဘုရားအမှတ် ၃၃၆ နှင့် ၃၄၀ ရှိမင်စာများမှာ ရွှေဝင်မင်စာနှင့် နှစ်ကျိပ်ရှစ်ထူ

မင်္ဂလာများ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာ အရေးအသားမှာ တူသော်လည်း
စာလုံးပေါင်း အနည်းအကျဉ်းမျှ ကွဲလွဲသည်။

ဝိနည်းမိုရ် နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူမင်္ဂလာများသည် လေးမျက်နှာနှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ
မင်္ဂလာမျှ မပြည့်စုံကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အထူးသတိပြုသင့်သည်မှာ
ဗုဒ္ဓဝင်မင်္ဂလာ ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်ဦးကာလ နဂါးရုံဘုရားတည်စဉ်ကပင်
ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့လောကတွင် ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်လမ်းသည် အရေးပါနေခဲ့ပြီ။ နဂါးရုံ
ဘုရားတွင် မယ်တော်မာယာအိပ်မက်ခန်း၊ ဓမ္မဇွန်မျှောခန်း၊ တာဝတိံသာ
ဆင်းခန်း၊ တရားဟောခန်း၊ ပါလီလေယျကတောတွင် သီတင်းသုံးခန်း၊
ပရိနိစ္စာန်ပြခန်း ကျောက်ရုပ်များ တွေ့နိုင်သည်။ နံရံများတွင်လည်း ဗုဒ္ဓဝင်
ဆိုရာအခန်းများ မွန်ဘာသာမင်္ဂလာနှင့်တကွ ရေးဖြယ်ထားသည်ကို တွေ့နိုင်
ခဲ့ပြီ။ ဝိနည်းမိုရ်ဘုရားဗုဒ္ဓဝင်မင်္ဂလာသည် ပုဂံခေတ်နှောင်းကာလ ဗုဒ္ဓဝင်
ဇာတ်လမ်း အာရုံဝင်စားမှုကိုဖော်ပြသော သာဓကတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝင်
ကို ဝိနည်းမိုရ်ဘုရား နံရံလေးဘက်တွင် ပန်းချီပုံများနှင့်တကွဖော်ပြထားသည်။
ပုံစာ စာကြောင်း ခုနစ်ဆယ် ပါသည်။ ရေးသားရာ၌ နံရံပတ်လည် အတန်း
လိုက် တောက်လျှောက်ရေးထားသည်။ ထိုကြောင့် ကျောက်စာညွှန်ပေါင်း
ကျမ်းတွင် နံရံအလိုက်ရေးကျားဖော်ပြသည့်အခါ အစီအစဉ်မကျနဘဲ ဖြစ်နေ
သည်။ အကြောင်းအရာ မချိတ်မဆက်မိဘဲ ဖြစ်နေသည်။

ထိုမင်္ဂလာများကို အစဉ်အတိုင်း စုစည်းကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း
ရပေလိမ့်မည်။

- ဘုရားသခင်မိဖွား နတ်တို့ထမ်းသော မြင်မက်၏။
- ဘုရားမိဖွား အနဝတတီအိုင်၌ ရေမျှိုးမက်၏။
- ဘုရားမိဖွား နံတောင် ဆင်ဖြူစေ့ မက်၏။
- ဘုရားလောင်း မြင်းစီး၍ တောထွက်၏။
- ဘုရားလောင်း တောထွက်သော မြင်းငို၏။
- ဘုရားလောင်း အနံ့ခနံ သွမ်းမဲစား၏။

ဘုရားလောင်း တက္ကစရိယာ ကျင့်၏။
ဘုရားလောင်း ဧကြိသွားရာ တိမ်း၏။

ဘုရားလောင်းအိမ်မက် ဝတ်သော။
ဝင်တောင်ထက်သွားမက်သော အိမ်မက်။
ချက်တိုင်၌ နေစားယောက် မက်သော။
ငှက်အယောင်လေးပါး ငှက်ဖြူ မြင်မက်သော။
ပင်လယ်ရ ဟိမဝန်တောင်ဆုံး မက်သော။
ပုဆစ်၍ လားဖြူတက် မက်သော။

သုဇာတာ အမိအဖ နေရာအိမ်တည်း။
သုဇာတာ ကျွန်မနှင့်ပလိုအစားပေး၏။
ရွယ်ချို့တော၌ နွား ၁၀၀၀ကောင်စား၏။
ဤကားသုဇာတာ နွားနှိုသစ်ရာအရပ်တည်း။
နွားနှိုသစ်၍ သောက်ပေးသောမှာ။
သုဇာတာ နွားနှိုထမင်းချက်သရော အရသာ ထည့်သော။
သုဇာတာ နွားနှိုထမင်းရွက်လျက် လာ၏။
ဘုရားလောင်းကို သုဇာတာနွားနှိုထမင်းလှူ၏။
ဘုရားလောင်း နွားနှိုထမင်းစား၏။
နေရမ္မရာမြစ်၌ ဓမ္မဇွန်ပစ်၏။
ကာဠမည်သော နဂါးမင်းအိပ်ရာ ဓမ္မဇွန်ကျ၏။

သောဠိယ မြက်သည် မြက်ရှစ်ဆူပုံ လှ၏။
တောဝိပင်ကို နတ်တို့ ပူဇော်၏။

ဘုရားသခင် မိုး ၇ရက် ပလ္လင်ကို ကြည့်၏။
ဘုရားသခင်နတ်တို့အား ယမိုက်ပြာတိဟာပြတော်မူပေ၏။
ဘုရားသခင် ရတနာဧကြိ၌ ၇ရက် ဧကြိသွား၏။
ဘုရားသခင် နတ်တို့အား ယမိုက်ပြာတိဟာ ပူဇော်၏။
မန် မြေအား ဝမ်းမသာ၍ ၁၆ ရေ၍ နေ၏။

တက္က ရတီ ရာဂါ မန်သမီးသုံးယောက် လာ၏။
အပေါလ၌ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာ တရားတောင်း၏။
မှလိန် နဂါးအကွေးတွင် ၇ရက် နေ၏။
စတုလောကပါလ ရာဇာယတန သပိတ်လှ၏။

ဥရုဝေလကဿပကို ဘုရားအိပ်ဆုံဟု အခွင့်တောင်း၏။
ဥရုဝေလကဿပကို ဘုရားသခင် နဂါးပြပေ၏။
ဥရုဝေလကဿပကို ဘုရားသခင် ဆုံးမ၏။
ဥရုဝေလကဿပ ဘုရားအား ထမင်းဝတ်ပေး၏။
ဘုရားသခင်နှင့်ကဿပ ၃ကုပ် မကြ၏။

ဘုရားဖြစ်ဦး ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ ဝင်၏။
ဝေလုဝန်ခံသော မြေကြီး လှုပ်၏။
အဿာဇိထ သာရိပုတ္တရာထံ မောဂ္ဂလံ လာ၏။
သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလံ ရဟန္တာ ရ၏။

ဘုရားအမိအဖ ပြည်၌ နေ၏။
ဘုရားသခင် သက္ခုသာကီဝင်တို့ကို ပြာတိဟာမူပေ၏။

သဋ္ဌေး သကြွယ်တည်း။ အနာထပိဏ်တည်း။
မိကာရမည်သော သုဋ္ဌေး ဝန်တိုတည်း။
ဘုရားသခင်ကို အနာထပိဏ် ဆိုလာသောတည်း။

ဝေသာလီတောကြီး၌ ပြတ်သတ်ကြောင်
ဝေသာလီ၌ ဘုရားမိထွေး ရဟန်းမူ၏။

တက်ကတွန်းတို့ ဆွမ်းခံစားသောတည်း။
ဘုရားဖြစ်ပြီး ၇နှစ်မြောက်သောနှစ်တွင် ဂဏ္ဍပွမည်
သော သရက်ပင် အရှေ့အနောက် ကြောဝဠာ အလျား
မြင့်သော မြင်မြိုတီအတိုင်းမှသော ရတနာကြီး

ဖန်ဆင်း၍ ဣရိယာပုတ် ၄ပါး-- ယမိုက်ပြာတိဟာမူ၏။
ဂဏ္ဍပွမည်သော သရက် တန်ခေတည်း သီးသော။
တက္ကတွန်းတို့ သပိတ်ယူဆုံဟု ပြန်ယောင်မူ၏။

မျောက် ပျားလှ၏။ ဆင်ဖြူ ပလလည်း ကွေး၏။
သခင်ပိဋ္ဌောလ ဘာရုဠါ။ သပိတ်ကမ်း၏။

သူတို့ ကျောက်ပြာကုဆုံဟု ကြောက်၏။
ဘုရားသခင် ထမ်းစင်စီး၍ မတ္တကုဋီသို့ လာ၏။
အာဇာရနိပ် ဘုရားသခင် ခြေတော် သွေးထုတ်၏။

မာလာဂီရိ ဓနပါလ ဆင်ဖြူ ဘုရားကို ပူဇော်၏။

ဘုရားသခင် အင်ကြင်းတော၌ သမာပတ်ဝင်၏။

ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်ခန်းများ ကောက်နုတ် သရုပ်ဖော်ပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်
ဖြစ်သည်။ အခန်းလိုက် ဝိုင်းခြားကြည့်လျှင် ဖွားတော်မူခန်း၊ တောထွက်ခန်း၊
၇က္ခရစရိယာကျင့်ခန်း၊ ဘုရားဖြစ်ခန်း၊ ဘုရားအဖြစ်လှီးနောက် သတ္တဝါတို့
အား ဟောပြောဆုံးမခန်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခန်းတို့ကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုအခန်း
အသီးသီးကို ဖော်ပြရာ၌လည်း အခန်းစဉ်အလိုက်တစ်ခန်းလုံးကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ
ဖော်ပြနိုင်သည်မဟုတ်။ နံရံပေါ်တွင် ရှိနိုင်သည့်နေရာနှင့် အဝင်ခွင်ကျဖြစ်ရန်
အခန်းအသီးသီးမှ အရေးပါသည်ဟုယူဆသော အခန်းတို့ကို ရွေးနုတ်ရသည်။
သာဓကအဖြစ် ဖွားတော်မူခန်းကိုကြည့်လျှင် ဘုရားလောင်း ဖွားတော်မူပုံ
အကြောင်း မပါချေ။ ဘုရားလောင်းမယ်တော် အိပ်မက်ခန်းကိုသာ ဦးစားထား
ထားလေသည်။ ထိုနောက် ဘုရားလောင်း တောထွက်မိဘဝကိုလည်း မဖော်ပြ
ဘဲ တောထွက်ခန်းကို ဝါကျနှစ်ခုဖြင့် အကျဉ်းရုံးထားပြန်သည်။ တစ်ခန်း
၇က္ခရစရိယာ ကျင့်တော်မူခန်း၌လည်း အကျဉ်းဖွဲ့သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော်
ဘုရားဖြစ်ခန်းကိုကား အတန်အသင့် အကျယ်ရေးထားသည်။ ဘုရားအဖြစ်မီည
ဘုရားလောင်း၏ အိပ်မက်ကိုလည်း အကျယ်တဝင့်ပြောသည်။ သုခာတာ၏

ကဏ္ဍာနီဆွမ်းအကြောင်းကိုလည်း အကျယ်တဝင့် ပြောသည်။ ဘုရားဖြစ်
ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓဝင်ကို ရေးရာ၌ကား သတ္တသတ္တဟ ဓနုဓိဋ္ဌာန ဓံတော်မူခန်း၊
ဥရုဝေလကဿပအမှူးပြုသော တက္ကတွန်းတို့အား ဆုံးမခန်း။ ဓာဝတ်နှင့်တကွ
နာဠာဂီရိဆင်ကို အောင်တော်မူခန်း။ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူခန်းတို့ကို အတန်
အသင့် ဖော်ပြသည်။

ထိုသို့ ဓာတ်ခန်းဓမ္မပုံကို ကြည့်လျှင် မင်္ဂလာဆရာ၏ ဓေတနာမှာ
ဆင်ခြင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဝင်ရုပ်စုံများ ဝေးခြယ်ရာ၊ ဝံ့စားများရေးသားရာ၌
ပစာနရည်ရွယ်ချက်မှာ ဘုရားရှင်အား အကြည်ညိုပွားနိုင်ကြစေရန် ဖြစ်သည်။
ကြည်ညိုအပ်သည်ကို ကြည်ညိုနေခြင်းသည်လည်း ကုသိုလ်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်
ကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့လက်ခံပြီး ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဘုရားစူး
လာရောက်ရင်း၊ သို့မဟုတ် ဘုရားတန်ဆောင်းအတွင်း၌ အနားယူရင်း ဗုဒ္ဓဝင်
ရုပ်စုံစားများကို လှည့်လည်ကြည့်ရှု ဖတ်မှတ်ကြလျက် ကုသိုလ်ပွားစေလိုသည်
မှာ ဤမင်္ဂလာများ၏ မူလပစာနရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အကြည်ညိုပွား
ကုသိုလ်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဓာတ်ပုံသို့ မည်သည့်ခံစားမှုကို
ဖြစ်ပေါ်စေအောင် မင်္ဂလာဆရာ အားထုတ်သနည်း ဆိုသည့်အချက်မှာ အရေးပါ
လှသည်။ ထိုအချက်ကို ပုဂံခေတ်စာပေလက္ခဏာတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်
သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်နှင့် ဆက်စပ်ဆင်ခြင်သည့်အခါ ဓာတ်ပုံ
တို့၏ သဒ္ဓါတရားကို အံ့ဩဖွဲ့ဖြင့်စေဆော်လိုသည့်လက္ခဏာ တွေ့လာရလေ
သည်။ မယ်တော်အိပ်မက်ခန်း၊ ဘုရားလောင်းအိပ်မက်ခန်းများမှာ ဤသို့
နေရာကို ရွေးတာရေးသားရသည့်အခါမျိုး၌ ချန်ထားလျှင်လည်း ရကောင်းသော
အချက်အလက်မျိုး ဖြစ်သည်။ အိပ်မက်ခန်းအစား လေးတင်ခန်း၊ ရာဟုလာ
ဖွားမြင်ခန်းစသည့် ဝိဂ္ဂမြင်နိုင်သော ဘုရားလောင်း၏ အပြုအမူများကို ဖော်ပြ
လိုက ဖော်ပြနိုင်သည်။ ယခုသော် ထိုအခန်းများကို စွန့်၍ အိပ်မက်ခန်းများကို
ဦးစားပေးခဲ့လေသည်။ ခေတ်ဦးဗုဒ္ဓဝင်အနုပညာရှင်တို့၏ အတုကိုယူခြင်းလည်း
ဖြစ်ရာသည်။ အိပ်မက်များ၏ ဆန်းကြယ်ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်ရာသည်။
မူလကပင် ဗုဒ္ဓဝင်တွင်အံ့ဩစရာအတိ ပါဝင်ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအံ့ဩဖွယ်များ
တွင်မှ ဆန်းကြယ်သော အိပ်မက်ကို ရွေးထုတ်လိုက်သည်မှာ ထူးခြားလှသည်။
တကယ် လူလောကအတွေ့အကြုံများကိုကျော်၍ အိပ်မက်လောက၌ အာရုံ
ကျက်စားလိုစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်ကောင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာသည်။ အိပ်မက်အကြောင်း

မှုသာ မဟုတ်၊ မာရ်နတ်သေဝတ်သောရန်အသိမ်းကို ချေမှုတ်အောင်မြင်
ခန်းများမှာလည်း အံ့ဩဖွယ်ရာတန်ဖိုးတော်ကို ဖော်ပြသည့်အခန်းများ ဖြစ်
သည်။ ထိုကြောင့် ရွေးချယ်ဖော်ပြထားသော အကြောင်းအရာတို့မှာ မင်္ဂလာ
ဆရာ၏ ဓေတနာအတိုင်း ဘုရားပူးလာစရိသတ်တို့ ခံစားနိုင်သော၊ ဘုရားရှင်
အပေါ် အကြည်ညိုပွားစေနိုင်သော အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သည်။

ရုပ်ပုံအထောက်အကူမပါဘဲ မင်္ဂလာသတ်သက်ဆိုလျှင် ထိုမျှ ခံစား
နိုင်ဖွယ် မရှိချေ။ အကြောင်းမှာ မင်္ဂလာဝါကျများမှာ တိုလွန်းခြင်း၊ ဝါကျ
တစ်ခုနှင့်တစ်ခုဆက်စပ်မပေးခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အချို့ဝါကျများ၌ အတို
ချွဲလိုလွန်းရကား သာမန်အားဖြင့်စောင့်ထိန်းအပ်သော သဒ္ဓါစည်းကမ်းများပင်
ကျိုးပေါက်နေတတ်သည်။ ဘုရားလောင်းမယ်တော်၏အိပ်မက်ကို ဖော်ပြရာ၌
“ဘုရားသခင် မိဖွား နတ်တို့ထမ်းသော မြင်မက်၏”ဟူသည်မှာ ပုဂံခေတ်က
ဝါကျဖွဲ့ထုံးဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် ဝါကျဖွဲ့ပုံစနစ်အရဆိုလျှင် “ဘုရားသခင်
မိဖွား နတ်တို့ထမ်းသည်ဟု မြင်မက်၏”ဟု ရေးရပေလိမ့်မည်။ ဤဝါကျဖွဲ့ပုံ
မျိုးတွင် “ထမ်း”ဟူသော ကြိယာနောက်၌ နာမ်ပုဒ်နောက်ဆက်အဖြစ်
“သော”ကိုသုံးသည်မှာ ပုဂံခေတ်သဒ္ဓါစည်းကမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ သို့သော်
အိပ်မက်ခန်းလာ နောက်ဝါကျတို့၌ ဤစည်းကမ်းကိုမလိုက်နိုင်တော့ပေ။
“အနုဝတတ်အိုင်၌ ရေမျိုးမက်၏” “နံတောင်း ဆင်ဖြူရှေ့မက်၏” စသည်ဖြင့်
ပစာနကြိယာ “မက်”နှင့်နောက်ကြိယာကို တစ်ဆက်တည်း ပေါင်းစပ်ရေးသား
တော့သည်။ ဘုရားမဖြစ်မီဘုရားလောင်း အိပ်မက်များကို ဖော်ပြရာ၌လည်း
အလားတူ ဖော်ပြသည်။ မူလဗုဒ္ဓဝင်ကိုဖတ်မထားလျှင် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူ
နိုင်ရန်ပင် ခက်ခဲသည်။ “ချက်တိုင်၌ နေစား ယောက်မက်သော” “ငှက်
အယောင်လေးပါး ငှက်ဖြူ မြင်မက်သော”ဟူသောဝါကျများကို သာဓက
အဖြစ် ကြည့်နိုင်သည်။ ဝါကျအဆိုအဆက်မဲ့ပုံသဘောကို ရဟန်းတို့ ဝိုင်း
ကွဲသည်ကို အကြောင်းဖြည့် ဘုရားသခင်တစ်ပါးတည်း တောသို့ဝင်ပုံ၊ နောင်မှ
ရဟန်းတို့နောင်တရ၍ တောင်းလန်မှ ပြန်လည်ကြွလာပုံကို ဖော်ပြသည့်အခန်း၌
တွေ့ရသည်။ ထိုအကြောင်းကို “မျောက် များထွ၏၊ ဆင်ဖြူဝလလည်း
ကျွေး၏။” “သခင်ပိရောလ ဘာရဒ္ဒါ၊ သပိတ်တမ်း၏”ဟူသော ဝါကျများ
ကို ကြည့်ပါ။ မျောက်နှင့်ဆင်ဖြူတို့ ဘုရားရှင်အားဖော်သည်မှာ တောတွင်း၌
ဖြစ်သည်။ သခင်ပိရောလနှင့်ဘာရဒ္ဒါတို့ ဘုရားသခင်၏သပိတ်ကို

ကမ်းလင့် ယူငင်သည်မှာ ဘုရားသခင် ပြန်လည်ကြွတော်မူလာသည့်အခါ၌ ဖြစ်သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်နှစ်ရပ်မှာ အချိန်ကာလအားဖြင့် ကွာလှရာ ဝါကျ နှင်း ဆက်စပ်ဖော်ပြရန် မသင့်ပေ။ သို့သော် သရုပ်ဖော်ပုံရေးဆွဲသည့်အခါ၌ တစ်ကွက်တည်းတွင်ရေးဆွဲရာ ထိုရုပ်ပုံကို ပဓာနထားသရုပ်ဖော်ရသောကြောင့် ဤသို့ အဖြစ်နှစ်ရပ် ရောစပ်သွားရလေသည်။

ဝိနည်းစိုရ်ဘုရားစုအနက် ဝုဘုရားအမှတ် ၃၃၈တွင်မူ ဝိမာနဝတ္ထု မင်စာများ ရှိသည်။ ဝိမာနဝတ္ထုလာ ဘုံဝိမာန်ခံစားရသော ကုသိုလ်ရှင်တို့ အနက် ၄၂၂ဦး၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် ကုသိုလ်အကျိုးဆက်ကို ဖော်ပြထား သော စာများ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၃၆၂ဦး၏အကြောင်းမျှသာ ဖတ်၍ရတော့ သည်။ ဤဝိမာနဝတ္ထုကိုသရုပ်ဖော်ရာ၌ မင်စာဆရာ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာထင်ရှား သည်။ ရတနာသုံးပါးကို ကြည်ညိုစေလိုခြင်း၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏အကျိုးကို ယုံကြည်သက်ဝင်စေလိုခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ရတနာသုံးပါးကိုကြည်ညိုစေလိုခြင်း ဟုဆိုရသည်မှာ ဤမင်စာစုတွင် ဖော်ပြထားသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုများသည် ရတနာသုံးပါးနှင့် ဆက်စပ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဖော်ပြထားသည့် ကောင်းမှုများအနက် အဖြစ်အပျက်၁၄ခုတို့မှာ မြတ်စွာဘုရားနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ အဖြစ်အပျက်၂ခုမှာ တရားနှင့်ဆက်စပ်သည်။ ၁၉ခုမှာ သံဃာနှင့်ဆက်စပ်သည်။ ၁ခုကား မိဘနှင့်ဆက်စပ်သည်။ အရေအတွက်ကို ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် ဘုရားရဟန္တာတို့အား ကြည်ညိုလေးစားကြအောင် နှိုးဆော် ထားသလို ရှိသည်။ တစ်ဖန် ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏အကျိုးကို ယုံကြည်သက်ဝင် စေလိုခြင်းဟုဆိုရသည်မှာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှင်များ နောင်ဘဝတွင် ဘုံဝိမာန် ခံစားကြရပုံကို အထူးပြုဖော်ပြထားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအလိုအရ ဘိန သီလ ဘာဝနာတို့သည် ကုသိုလ်တရားအခြေခံများဖြစ်သည်။ ထိုတရား သုံးပါးအနက် အလှူဒါနဖြူဖိုကို အထူးသတိပေးလိုပုံရသည်။ ဒါနကြောင့် ဘုံ ဝိမာန်ခံစားရပုံ ဖြစ်ရပ်၃၃ခု ပါသည်။ သီလအကျိုးပေးပုံ သာဓက ၁ရပ်၊ ဘာဝနာအကျိုးပေးပုံ သာဓက ၂ရပ်မျှသာ တွေ့ရသည်။

ပုဂံခေတ်သားတို့မှာ ဒါနအရာ၌ ရဲရင့်တက်ကြွပြီး ဖြစ်သည်။ ဘုရား တည် ကျောင်းဆောက်၊ ကျွန်လူ လယ်လူ စသည်ဖြင့် ဒါနအမျိုးမျိုး လုပ် ဆောင်ခဲ့သည်မှာ အထင်အရှားဖြစ်သည်။ ဒါနအရာ၌ နှိုးဆော်ရန်မလိုတော့

သည့် ပုဂံသားများအတွက် ဝိမာနဝတ္ထုစာတ်လမ်းများကို အဘယ်ကြောင့် ရေးသားဖော်ပြနေရပါသနည်း။ ဤအချက်ကို ချဉ်းစားသည့်အခါ မင်စာဆရာ တို့၏ စေတနာထူးတစ်ရပ်ကို သတိထားမိသည်။ ထိုစေတနာမှာ မိမိတို့ပြုနေ သော ကောင်းမှု၌ ကုသိုလ်ရှင်တို့ အပြည့်အဝယုံကြည်စိတ်ချကြစေလိုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားအလိုအရ ယုံမှားသံသယဝင်နေရခြင်းသည် အကုသိုလ်စိတ်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ မိမိပြုနေသောကောင်းမှု၌ ပြတ်ပြတ်သားသား ယုံကြည်စိတ်ချလေ ကုသိုလ်ကောင်းမှု အထမြောက်လေ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဝိမာနဝတ္ထုမင်စာများသည် လူလိုတန်းလိုသောသွါတရားကို အားဖြည့်ပေး သည့် စာများ ဖြစ်သည်ဟုဆိုရာသည်။ ဆိုနိုင်လောက်အောင်လည်း ဝတ္ထုများ ကောက်နုတ်ဖော်ပြထားပုံ ထိထိရောက်ရောက်ရှိသည်။ အလှူကြီးလှမှု အကျိုး ပေး ကြီးသည်မဟုတ်။ သဒ္ဓါတရား တက်သန်မှုသည်သာ ပဓာန ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ထင်ရှားအောင် ဘုရားသခင်အား အပ်လှပေးသော ပန်းပဲတစ်ယောက် ကို သာဓကအဖြစ်ဖော်ပြ၏။^{၁၂} တစ်ဖန် အပ်ပွယ်မလွန်နိုင်အောင် ဆင်းရဲသည် ဆိုဦး။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုရန်လမ်းပျောက်ပြီဟု မဆိုသာ။ ဤအချက် ထင်ရှားအောင် စေတီ၌ တန်လင်းလှည်း အမှိုက်ကျုံးသောကောင်းမှုကြောင့် တာဝတိံသာ၌ခံစားရသည့် အမျိုးသားတစ်ယောက်ကိုဖော်ပြ၏။^{၁၃} တစ်ဖန် တန်လင်းလှည်း အမှိုက်ကျုံး ဆောင်ရွက်ရန်လည်း အင်အားမပြည့်စုံဟု ဆိုဦး ဆုံး။ ကောင်းမှုပြုနိုင်ခွင့်ကား အလှမ်းမဝေးသေး။ စေတီ၌ အခြားသူတို့ ပူဇော်ထားသည့်ပန်းတို့ကို လှလှပပ ဖြစ်အောင် စီပေးရသောကောင်းမှုကြောင့် "တာဝတိံသာ၌ ၁၂ယူဇနာသော ငွေဝိမာန်တွင်" ချဉ်းစိမ်ခံစားရသည့် သီတင်းသည်တစ်ဦး သာဓကကို ဖော်ပြပြန်၏။^{၁၄} ကုသိုလ်ဆိုသည်မှာ ဆင်းရဲ ချမ်းသာမရွေး မည်သူမဆို ငွားများနိုင်ကြောင်း သတိဝင်စေနိုင်သည့် အတင် အပြုများ ဖြစ်သည်။ ရွေးချယ်ဖော်ပြသည့် အလှူရှင်များတွင်လည်း ကြံယာ စောင့်၊ နွားကျောင်းသား၊ ဗုဆိုး၊ ဆင်းရဲသားစသည့် ငွေကြေးမျှတသူများ ပါဝင်သည်။

သူဆင်းရဲတစ်ယောက်သောသည် နှစ်လုံးကြည့်ညိုစွာသဖြင့် မိမိစားဖို မုန့်ကို ဘုရားအား လှူရသောအကျိုးဖြင့် ၉၂ကမ္ဘာ ဆင်းရဲမသ် ချဉ်းစိမ် ခံစား၏^{၁၅}

ဒါနတရား၌ ယုံကြည်သက်ဝင် အားထားချင်စိတ် ပေါ်လာအောင် နှိုးဆော်နိုင်
သော အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းအလင်္ကာစံဖြင့်ဆိုရလျှင်
ဒါနဝီရရသ ခံစားနိုင်သော စာမျိုးဖြစ်သည်။

သီလအကျိုးပေးပုံနှင့်ပတ်သက်၍မူ "ဆတ္တ"ပုတ္တား ငါးပါးသီလ
ဆောက်တည်သဖြင့် ဝိမာန်တွင်စည်းစိမ်ခံစားရပုံ တစ်ချက်တည်းကိုသာ
ဖော်ပြထား၏။^{၃၁} ဝိမာန်ဝတ္ထု၏မူလရည်ရွယ်ချက်နှင့်အညီ ဒါနကိုဦးစားပေး
ဖော်ပြရသဖြင့် သီလအကျိုးပေးပုံဖော်ပြရာ၌ အားနည်းခြင်း ဖြစ်ပေမည်။
ဘာဝနာတရားနှင့်ပတ်သက်သည့်သာဓက နည်းပါးသည်မှာလည်း အလားတူ
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရာသည်။ မင်စာဇာတ်လမ်းများအနက် ဘာဝနာနှင့်
ဆက်စပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော သာဓကနှစ်ရပ်မှာ "သုကြွယ်သား"^{၃၂}
တစ်ယောက်ဇာတ်လမ်းနှင့် "ဘားစိမ်း"^{၃၃}တစ်ခု ဇာတ်လမ်းတို့ ဖြစ်သည်။
သုကြွယ်သားမှာ ငွေကြေးပြည့်စုံလင်ကစား ဒါနမပေး။ သီတင်းသီလလည်း
မစောင့်မထိန်း။ သို့သော် သေဆုံးဆဲဆဲကာလ၌ ဘုရားသခင်ကို ဖူးမြင်ခွင့်
ရလိုက်သည်။ ဘုရားသခင်ကို ရိုသေကြည်ညိုစိတ် ပွားများနေစဉ်မှာပင် ဘဝ
တစ်ပါး ပြောင်းသွားသည်။ နောက်တစ်ဘဝမှာ တာဝတိံသာ၌ စည်းစိမ်ခံစား
ရသောဘဝဖြစ်သည်။ အခြားဇာတ်လမ်း၌ ဘားစိမ်းတစ်ကောင်သည် ဘုရားရှင်
တရားဟောပြသည့်နေရာ၌ အကြောင်းအားလျော်စွာရောက်နေသည်။ ဘုရားရှင်
၏ တရားဟောသံမှာ သာယာနာပျော်ဖွယ်ကောင်းလှ၍ အာရုံစိုက်လျက်ရှိ
သည်။ ထိုစဉ်မှာပင် နှားကျောင်းသားတစ်ဦး၏ "လှည်းတံ"ထောက်မီသဖြင့်
အသက်ကုန်ရရှာသည်။ ဘုရားရှင်၏တရားတော်ကို အာရုံပြုနေစဉ် သေဆုံးခဲ့ရ
သဖြင့် ၁၂ ယူဇနာရှိသောဝိမာန်တွင် ခံစားရသည်။ သာဓကနှစ်ရပ်လုံးမှာ
ဘဝကျူးကောင်းခြင်းနှင့်ဆက်စပ်သည့် အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သည်။
ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာအကြောင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သေဆဲကာလ
အာရုံ၏ အရေးပါပုံကို ထင်ရှားစေနိုင်သောသာဓကများဖြစ်သည်။ ဒါနသီလ
တို့သည် အရေးကြီးသည်ဟုဆိုရသော်လည်း နောင်တမလွန်၍ ကောင်းရာ
သုဂတိရောက်ရန်မှာ ဘာသာတရားကို နှစ်နှစ်ကာကာ ယုံကြည်သက်ဝင်ခြင်း
နှင့်လည်းဆိုင်သေးကြောင်း သတ်ရဖွယ်ဖြစ်သည်။ ဘာသာတရား သက်ဝင်

ယုံကြည်စိတ် ဖြစ်ပေါ်အောင် ရှေးဆော်ရာ၌ ထိရောက်သော အကြောင်းအချက်
များ ဖြစ်သည်။

အကြောင်းအချက် ရှေးချယ်ဖော်ပြရာ၌ လျော်ကန်သည့်နည်းတူ
သရုပ်ဖော်ရာ၌လည်း စာရည်စာသွေးကောင်းသည်။ ဤမင်စာသည် အခြား
ပုဂံခေတ်မင်စာများနှင့် ရှေးဟန်အရကွာခြားသည်။ အထက်တွင် နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ
မင်စာ၊ ဗုဒ္ဓဝင်မင်စာတို့တွင် ဝါကျတိုများ အရေးများသည်ကို တွေ့ခဲ့ရပြီ။
အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ကို ဝါကျတိုတစ်ကြောင်းဖြင့် ပြီးအောင် ရေးလေ့ရှိခဲ့
ကြသည်။ စာဖတ်သူတို့ နားလည်နိုင်သည်လည်းရှိသည်။ နားမလည်နိုင်သည်
များလည်း ရှိသည်။ နားမလည်နိုင်သည့်အခါ ဇာထက် ရုပ်ပုံကို ပိုမိုအားကိုး
ရသလိုမိမည်။ ဝိမာန်ဝတ္ထုမင်စာကား ထူးခြားသည်။ ဝါကျတိုကို မသုံး။
ဝါကျရှည်ကြီးများကို သုံးသည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုတည်း မဟုတ်
အကြောင်းအရာစုံ ပါသည်။ သာဓကအဖြစ် အောက်ပါ အကြောင်းအရာ
ဖော်ပြပုံကို ကြည့်နိုင်သည်။

အမျိုးသမီးသည် သခင်ရဟန်းကို ကြည်ညို၍ ဖျဉ်ထက် ပုဆိုးခင်း၍
ပေးရသောအကျိုးဖြင့် တာဝတိံသာ၌ ၁၂ယူဇနာသောရွှေဝိမာန်တွင်
စည်းစိမ်ခံစား၏။^{၃၄}

ဝါကျတစ်ခုတည်းတွင် ကုသိုလ်ရှင်၊ အလွှဲပုဂ္ဂိုလ်၊ ပြုလုပ်သည့် ကောင်းမှု၊
ရောက်ရှိရာ ဘုံတဝ၊ ခံစားရသည့် စည်းစိမ် ဟူသော အချက်ငါးချက် ပါဝင်
သည်။ အကြောင်းအရာတိုင်းမှာလို ဤအချက်များပါဝင်ကြသည်။ "ဖျဉ်ထက်
ပုဆိုးခင်း၍ပေးရသော"အချက်ထက် ပိုမိုဖော်ပြရန်လိုအပ်လျှင် ပိုမိုပြည့်စုံအောင်
ဖော်ပြတတ်သေးသည်။

အမျိုးသမီးသည် သခင်ရဟန်းဆွမ်းပေးသော ယပ်ယပ်၍ ကျွေးရသော
အကျိုးဖြင့် တာဝတိံသာ၌ သီကြားမယားဖြစ်၍ အရံ၁၀၀နှင့် ခြံရံ
လျက် ရွှေဝိမာန်တွင် စည်းစိမ်ခံစား၏။^{၃၅}

ရဟန်းဆွမ်းဘုဉ်းပေးနေစဉ် ယပ်ယပ်၍ ပေးရသည်ကို နားလည်လောက်အောင်
ရေးသည်။ ရွှေဝိမာန်တွင် စည်းစိမ်ခံစားရသည်ကိုလည်း အကြမ်းအားဖြင့်
ပပ်ကျဉ်းကျဉ်းဖော်ပြပုံမျိုးမဟုတ်ဘဲသီကြားမယားဖြစ်ခြင်း၊ အရံ၁၀၀ ခြံရံခြင်း
ဟူသောအချက်များကိုပါ ဖော်ပြ၏။ ဤသို့ ပြည့်စုံအောင် ဖော်ပြခြင်းမှာ မူလ

ဝတ္ထုများ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်လည်းကောင်း၊ မင်စာဆရာ၏ စေတနာ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်လည်းကောင်း သက်ဆိုင်လျက်ရှိသည်။ ဝိမာနဝတ္ထုဇာတ်လမ်း များ၌ ပဓာနကျသည်မှာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် အကျိုးပေးပုံတို့ ဖြစ်သည်။ ထိုကောင်းမှုတို့ဖြင့် ဤဇာတ်လမ်းကိုခံစားရသည်ဟု အသိပေးလိုခြင်းမှာ မူလ ဝိမာနဝတ္ထု၏ ရည်ရွယ်ချက်လည်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုရည်ရွယ်ချက်တို့ကို အထူးကုမပြုတ် အခြားမင်စာများမှာနည်းတူသာမန်သာဖော်ပြလျှင်လည်းဖြစ်နိုင် ကောင်း၏။ မှတ်ပုံများကို ကြည့်၍ နားလည်တန်သလောက် နားလည်နိုင်ပြီး ဖြစ်၏။ မင်စာဆရာကား ထိုသို့သဘောမထား။ စာဖတ်သူ၌ သွါတရား ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ဖော်ပြရာ၌လည်းကောင်း၊ အကျိုးပေး ပုံကို ဖော်ပြရာ၌လည်းကောင်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းလာအောင် သရုပ်ဖော် ခြင်း ဖြစ်ရ၏။

ကုသိုလ်ကောင်းမှုအကြောင်း ပြည့်စုံအောင်ဖော်ပြပုံ အခြားသာဓက များလည်း ရှိသေးသည်။ ကြားစဉ်းလှသောအမျိုးသမီးအကြောင်းကို ရေးရာ၌ "မယားအခြစ်ကား ယုတ်စွ"ဟူ၍ ထိုအမျိုးသမီး အတွေးဝင်ပုံကိုပါ ဖော်ပြ သည်။^{၉၆} ဥယျာဉ်စောင့်လှူသည့် သရက်သီးလေးလုံးသည် "အခါမဟုတ်သော သီးသော သရက်မှုန့်" မှားခြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။ ကောင်းမှု၏ မှန်မြတ်ပုံ ကို ထင်ရှားစေလိုဟန်ရှိသည်။ သခင်မောဂ္ဂလာန်ကို ကြည့်ညိုလွန်းလှသဖြင့် နှားကျောင်းသားတစ်ယောက်က လှူသော ဆွမ်းကိုမူ "နံနက်စာသာ မုယော ထမင်းလုပ်ယူခဲ့၍"သေသည်ဖြင့် ရေးသည်။^{၉၇} မိမိအဟာရအတွက် တမြတ်တနိုး ယုဆောင်လာသောထမင်းကို ကိုယ်တိုင်မစားမသုံးတော့ဘဲ လျှာခန်းသည့် နှား ကျောင်းသား၏ သွါတရားဆင်အားကို ပေးစားကြည့်ညိုစေလိုဟန် ရှိသည်။

အလားတူပင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုအကျိုးကြောင့် ခံစားရသည့် ဧည့်ခံမိ ချမ်းသာကို မြင်ယောင်အောင် ရေးဖွဲ့တတ်သည်။ သာမန်အားဖြင့် ဖော်ပြသည့် အခါ "ရွှေဝိမာန်တွင်ဧည့်ခံမိခံစား၏"ဟု ရေးတတ်သည်။ ထိုထက်ပိုလိုသည့် အခါ ဝိမာန်၏အတိုင်းအတာကို ဖော်ပြလျက် "၁၂ ယူစနာသော" "၁၆ ယူစနာ"သေသည်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ တည်ရာကိုဖော်ပြလျက် "တာဝတိံသာ၌"ဟုဖြစ်စေ ရေးတတ်ကြသည်။ သို့သော် သီတင်းသည့်တစ်ယောက်၏ ဘုံဝိမာန်ကို ဖော်ပြ

ရာ၌ကား "တာဝတိံသာ၌ အထူးထူးသောစတုရစာရောင်ဖြည့်ဖြင့် တောက်ထ သော ရွှေတောင်အထိဝိညိုရှိသော ဝိမာန်"ဟု ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ ရေးထားသည်။ ဤသို့ ရေးခြင်းမှာ အကြောင်းနှစ်ကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရာသည်။ ပထမအကြောင်းမှာ ထိုသီတင်းသည်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ သီတင်းသည်၏ ကောင်းမှုမှာ တောင်ထက်၌ ဂန္ဓကုသိုလ်ဖြင့် ဘုရားသခင်ကို ကျွေးသည့်ကောင်းမှု ဖြစ်သည်။ တူသောအကျိုးပေးတတ်ပုံကို ဖော်ပြသည့် ဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် မူလဇာတ်လမ်းအတော် ငုပ်မသွားအောင် ဖွဲ့ဖွဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင် သည်။ ၃တိယအကြောင်းမှာ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သည့် စာရေးဆရာ၏စေတနာ နှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ဖတ်ရသူတို့စိတ်၌ သာမန်ဝိမာန်အဖြစ်မမြင်ဘဲ အံ့ဩ အားကျဖွယ်ရာအဖြစ် မြင်စေလိုသည့် စေတနာအရင်းခံလျက် ဖွဲ့ဖွဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ဤမင်စာ၌ သာမန်ထက် ကျင့်ပုံကို မြင်နိုင်သည်။ အခြားသာဓကလည်း ရှိသေးသည်။ ဧည့်ခံမိခံစားပုံ ကို သာမန်အားဖြင့်ရေးလျှင် "ဧည့်ခံမိခံစား၏"ဟု ရေးသည်။ ထိုထက်မြင့် ရန် လိုအပ်လာလျှင် "မိမိအသက်တာအတိုင်း ဧည့်ခံမိခံစား၏"^{၉၈} ဟု လည်းကောင်း၊ "ဆင်းရဲမသိ ဧည့်ခံမိခံစား၏"^{၉၉} ဟုလည်းကောင်း ရေးသည်။ အပ်လှူသည့်ဝန်းပဲသည်၏ ကုသိုလ်အကျိုးကို ဖော်ပြသည့်အခါ၌မူ "ဥက္ကဋ္ဌာ ဆင်းရဲအမှန်းမသိ ပုဝန်သောမသိ ပညာနှင့်ပြည့်စုံလျက် ဧည့်ခံမိ ခံစား၏"^{၁၀၀} ဟု ရေးလေသည်။ ဤနေရာ၌ "ဆင်းရဲမသိ"အစား "ဆင်းရဲ အမှန်းမသိ ပုဝန် သောမသိ"ဟူ၍ ဖွဲ့ဖွဲ့ရေးသားသည်။ ကောင်းမှုစင်၏အကျိုးပေးထူးပုံကို အံ့ဩ အားကျစေလိုသည့် စေတနာမှာ ထင်ရှားသည်။

ဤစေတနာကြောင့်ပင် အလှူရှင်တို့၏ သွါတရားဖြစ်ပေါ်ပုံကို ဖော်ပြ ရာ၌လည်း အသုံးအနှုန်းများ ခွဲတစ်လှည့်ခွဲတစ်ခါဖြင့် ရေးဖွဲ့ပြန်သည်။ သွါ တရားကို ဖော်ပြရာ၌ "ကြည့်ညို" ဆိုသည်မှာ သာမန်အသုံးဖြစ်သည်။ မင်စာ ဆရာသည် ရံခါရံခါ၌ ထိုအသုံးများနှင့် မရောနှောဖွဲ့၍ "နှစ်လုံးကြည့်ညို၍"^{၁၀၁} ဟု သုံးသည်။ ဇာတ်နိဂုံး၌ "နှစ်လုံးကြည့်ညိုဇာသဖြင့်"ဟု သုံးပုံကို အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ကုသိုလ်ရှင်၏ ကြည့်ညိုကိုးကွယ်မှုကို အပေါ်လွှင်ဆုံး ဖြစ်လာအောင် သုံးနှုန်းရေးသားခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ကောင်းမှုအကြောင်း၊ အကျိုးပေးအကြောင်း၊ ကုသိုလ်ရှင်၏ စိတ်စေတနာအကြောင်းတို့ကို တတ်နိုင်သမျှ အပြည့်အဝ ဖော်ပြထားသည့် အလျောက် ပုဂံခေတ်နှောင်းရေးအခြားမင်္ဂလာများထက် ထူးခြားနေသည့်အချက် တစ်ရပ်မှာ ထိုအချိန်က ဝေါဟာရများ ကြွယ်ဝနေသည်ကို သက်သေထု နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

သင်္ဘောတို့ဆွမ်းခံသောခရီး၌ မြေညိုသော ထူးပယ်သောကစသော ခရီး ပြု၍ တတ်အားသောတိုင်း အလှူပေးသော သီတင်းသုံးသောအကျိုး ဖြင့်၎င်း

ဟူသော အရေးအသားကို ကြည့်နိုင်သည်။ “မြေညို” “ထူးပယ်” သော လမ်းပန်း သန့်ရှင်းရေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရမျိုးကို အခြားနေရာတွင် တွေ့ရန် ခဲယဉ်းပေလိမ့်မည်။ ထို့အတူ ယခုအခါ “တတ်အားသမျှ” ဟု သုံးသော စကား ကို ထိုစဉ်က “တတ်အားသောတိုင်း” ဟု သုံးထားသည်။ အကြောင်းပေါ်ပေါက် လာလျှင် ရွေးထုတ်သုံးနှုန်းရန် ဝေါဟာရများအဆင်သင့်ရှိနေကြောင်း သာဓက ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ

ဆင်းရဲစွာသော သူတစ်ထူးအားစေား၍အသက်မွေးသော သီတင်းသည် သည် အိမ်ထောင်မှု၍ အမိအဖကိုမွေး၍ သီတင်းသုံးသော အလှူ ပေးသော အကျိုးဖြင့်၎င်း

ဟူသော အရေးအသား၌လည်း “အသက်မွေး” “အိမ်ထောင်” ဟူသော လူမှုရေး ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို သတိထားနိုင်ပြန်သည်။ မိဘအားပြုစု စောင့်ရှောက် လုပ်ကျွေးသည်ကို ယခုအခါမှာကဲ့သို့ “ကျွေးမွေး” ဟု မသုံး။ “မွေး” ဟု သုံးသည်မှာ အတိတ်ခေတ်အသုံးအနှုန်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ကြီးသူက ငယ်သူ ကို ဖြစ်စေ၊ ငယ်သူက ကြီးသူကိုဖြစ်စေ အသက်ရှင်သန်အောင် စောင့်ရှောက် ပြုစုသည်ကို “မွေး” ဟုသာ သုံးနှုန်းခဲ့ကြသည်။

ဝိနည်းစိုရ်ဘုရား ဝိမာနဝတ္ထုမင်္ဂလာများကား ပုဂံခေတ်စာဖတ်သူတို့ နားမလည်နိုင်စရာ အကြောင်းမရှိ။ အပြည့်အစုံ နားလည်ခွင့် ရနိုင်ကြသည် မင်္ဂလာများ ဖြစ်သည်။ ဤမင်္ဂလာများကို ဖတ်စဉ်၌ နားလည်ခွင့်ရသည်နှင့်အမျှ မင်္ဂလာရှင်၏ဆန္ဒအတိုင်း အာသာတရား၌ သဒ္ဓါပွားခွင့်လည်းရကြပေလိမ့်မည်။ ပုဂံခေတ်နှောင်းမင်္ဂလာများအနက် သဒ္ဓါတရားကို နေ့ဆော်နိုင်သော မင်္ဂလာများ

အဖြစ် ထူးထူးခြားခြား မှတ်တမ်းတင်အပ်သည်။ ထိုမျှမက နှောင်းလူတို့ အတွက် ပုဂံခေတ် ဘာသာစကားနှင့်စာပေဆိုင်ရာ အသိဉာဏ် အလင်းကို ဆောင်နိုင်သော မင်္ဂလာများအဖြစ်လည်း လေးစားအပ်သည်။

ကုသိုလ်ကောင်းမှုမှတ်တမ်း မင်္ဂလာများမှာ ကျောက်စာနှင့် မကျွတ်ခြား ချေ။ ကျောက်စာတို့တွင်တွေ့ရလေ့ရှိသည့်အတိုင်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုအကြောင်း နှင့် ဆုတောင်းကျိန်စာတို့သာ ဖြစ်သည်။ ထိုမင်္ဂလာအမျိုးအစားမှာ တွေ့ရသော အရေအတွက်လည်း နည်းသည်။ ထိုကြောင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု မှတ်တမ်း မင်္ဂလာများအကြောင်းကို အကျယ်မဖော်ပြတော့ပြီ။

ခေတ်နှောင်း မြန်မာကျောက်စာ

ပုဂံခေတ်ကို စာပေသမိုင်းဆရာတို့က ကျောက်စာခေတ်ဟု သတ်မှတ် ကြသည့်အတိုင်း ပုဂံခေတ်နှောင်းကား မြန်မာကျောက်စာ အရေးအသားများ သော ကာလ ဖြစ်သည်။ မြန်မာကျောက်စာရေးသည့်အလေ့မှာ နရပတိစည်သူ မင်းလက်ထက်မှစ၍ တစတစ တိုးပွားလာသည်။ တွေ့ရသမျှကျောက်စာများ ကို မင်းအသီးသီး လက်ထက်အလိုက် ခွဲခြားကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့နိုင်သည်။

မင်းအမည်	ကျောက်စာအရေအတွက်
နရပတိစည်သူ	၃၉
နားတောင်းများ	၇၄
နရသိင်္ဃဥဒ္ဓါ	၁၀
ကျဇွာ	၇၉
ဥဒ္ဓါ	၂၇
မင်းယဉ်နှင့်တရုတ်ပြေး	၉၃

ဤသို့မင်းအလိုက်ခွဲခြားရာ၌ ကျောက်စာပါရက်စွဲကိုသာ အခြေခံ၍ ခွဲခြားခြင်း ဖြစ်သည်။ အချို့ကျောက်စာများမှာ ကျောက်စာပါသက္ကရာဇ်တွင် ရေးထိုးခြင်း မဟုတ်သည်ကို မကြာမကြာတွေ့နိုင်သည်။ ၁၂၄၅ခု ရက်စွဲပါရှိလျက် “ကျဇွာ

မင်းကြီးကျောက်စာ"ဟုအမည်ပေးထားသော ကျောက်စာမှာ ကျဉ္စာမင်းကြီး ကျောက်စာ မဟုတ်ချေ။ "ကျဉ္စာမင်းကြီး ဖျံတော်ဖျံပြီး ဥဇ္ဇနာ ခွေတောင် တက်၍"၄၆ ဟုအထင်အရှားပါရှိသည်။ ထို့ပြင် "ဥဇ္ဇနာမင်း အကြွလားခွဲ၍ ဘလလျှင် ဖျံတော်မူလေကုန်၏။ ပန်းပွတ်ပုထိုးတော်ဒါယကာ ပုဂံရောက်သော လျှင် တချက်ခေါ်တုံ၏"၄၇ ဟူ၍လည်း ဖော်ပြထားသေးသည်။ နရသီဟပတေ့ မင်းလက်ထက်ထိ အကြောင်းအရာများကို မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာပါသက္ကရာဇ်မှာ ကျဉ္စာမင်းလက်ထက်ဖြစ်သော်လည်း ရေးထိုးသည့် ကာလမှာ နရသီဟပတေ့လက်ထက်ဖြစ်သည်။ ထိုအတူ ၁၂၁၆ခုပါသော စုန်းသည်အသင်္ချာလင်မယားကျောက်စာမှာ နားတောင်းများမင်းလက်ထက် ရေးထိုးသော ကျောက်စာ မဟုတ်။ ၄၈ ဥဇ္ဇနာမင်း ခွေတောင်တက်ပြီးနောက် အသင်္ချာ ရဲဆုရသည့် အကြောင်းအရာကိုလည်း ထည့်သွင်းရေးထိုးထားရာ ဥဇ္ဇနာမင်းလက်ထက်ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ ကျောက်စာပါ သက္ကရာဇ်နှင့် ရေးထိုးသည့်ကာလကွာခြားသည့် ကျောက်စာမှာ အနည်းငယ်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မင်းအသီးသီး၏ အုပ်ချုပ်ချိန်အလိုက် ကျောက်စာ စာရင်းကိုဖော်ပြရာ၌ ရေးဟောင်းသုတေသနဌာနကထုတ်ဝေသော "ရေးဟောင်း မြန်မာကျောက်စာများ" သုံးတွဲတွင်ပါရှိသည့် သက္ကရာဇ်အစဉ်အတိုင်း စာရင်းဖြ့် ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

မင်းစဉ်အလိုက် ရေးထိုးသည့်ကျောက်စာအရေအတွက်မှာ မင်းယဉ်နှင့် နရသီဟပတေ့လက်ထက်တွင် အများဆုံး ဖြစ်သည်။ မင်းယဉ်၏ နန်းသက်မှာ တိုတောင်းလှ၍ နရသီဟပတေ့မင်း တစ်ပါးတည်း၏လက်ထက် ဟုလည်း ဆိုနိုင်ကောင်းသည်။ ဒုတိယ အများဆုံးမှာ ကျဉ္စာမင်းလက်ထက် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ကျဉ္စာမင်းနှင့် နရသီဟပတေ့ နန်းစည်းစိမ်ကာလချင်း မတူချေ။ ကျဉ္စာမင်း၏ နန်းစည်းစိမ်မှာ (၁၄)နှစ်မျှ ကြာညောင်း၍ နရသီဟပတေ့၏ စည်းစိမ်မှာ (၃၁)နှစ်ကြာသည်။ ထို့ကြောင့် နန်းစည်းစိမ် ကာလဖြင့် အမျိုးမျိုးကြည့်လျှင် ကျဉ္စာမင်းလက်ထက်သည် ကျောက်စာ ရေးထိုးနှုန်း အများဆုံး ဖြစ်သည်။ နှစ်စဉ် ပျမ်းမျှအားဖြင့် ကျောက်စာ ငါးချပ်ကျော် တွေ့ရသည်။

မင်း	စည်းစိမ်	ကျောက်စာ အရေအတွက်	ပျမ်းမျှ
နရပတိစည်သူ	၄၆	၃၉	၀.၄၅
နားတောင်းများ	၂၀	၇၄	၃
နရသီဟပတေ့	၄	၁၈	၄.၅
ကျဉ္စာ	၁၄	၇၉	၅.၅
ဥဇ္ဇနာ	၇	၂၇	၃.၉
တရုတ်ပြေး	၃၁	၉၃	၃

နရပတိစည်သူမင်းလက်ထက်မှာ မြန်မာစာအရေးအသား တွင်ကျယ်ပြေချိန် ဖြစ်သဖြင့် နည်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် နားတောင်းများ နရသီဟပတေ့၊ ကျဉ္စာမင်းတို့လက်ထက်တွင် တစတစတိုးတက်များပြားလာသည်။ ထိုမင်းတို့ လက်ထက် တိုင်းပြည်အေးချမ်းသာယာခြင်း၊ ဇီးပွားရေးအခြေအနေ ကောင်းမွန် ခြင်း၊ အလှူအတန်းများ များစွာပြုနိုင်ခြင်းသည်တို့သည် အခြေခံအကြောင်း များ ဖြစ်ရာသည်။ ကျမ်းဂန်တတ်လှသည်ဟု သမိုင်းတွင်ထင်ရှားသော ကျဉ္စာ မင်း လက်ထက်တွင် ရေးထိုးနှုန်းများသည်မှာ သတိပုပ္ဖယ်ရာ ဖြစ်သည်။

ကျောက်စာရှင်များ

ရေးထိုးသည့်ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက်ကြည့်လျှင် ရဟန်း၊ မင်း၊ မှူးမတ်၊ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသား အရပ်သူအရပ်သား ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်ငါးမျိုး ခွဲခြား ကြည့်နိုင်သည်။ အရပ်သူအရပ်သားဟု သတ်မှတ်ရာတွင် မှူးမတ်မည်စည်မပါ သော၊ နန်းတွင်းရာထူးရာခံ ဖော်ပြထားသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဆိုလိုသည်။ အရပ်သားဟု ယူဆရသော်လည်း ထီးနန်းနှင့်ကင်းနိုင်မည် မဟုတ်။ ရဟန်း တို့က ရေးထိုးရာ၌ ဝိမိလ္လဝါန်သည်ကို ဖြစ်စေ၊ အလွန်ရရှိသည်ကို ဖြစ်စေ မှတ်တမ်းတင်ကြသည်။ ဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ရဟန်းတော်များ ရေးထိုးသည့်ကျောက်စာ (၅၇)ချပ် စာရင်းကောက်ယူ ရရှိသည်။ မင်းစကရာဇ် တို့ ရေးထိုးသော ကျောက်စာမှာ (၁၁)ချပ်မျှသာ တွေ့ရသည်။ နရပတိစည်သူ နားတောင်းများမင်း ကျဉ္စာမင်းတို့ကျောက်စာများကို အတွေ့ရများသည်။

ဆယ်စု	ရဟန်း	မင်း	ပျားမတ်	နန်းတွင်း	အရပ်သား	မသေချာ
၅၃၀	၁				၁	
၅၄၀	၁	၁			၅	၁
၅၅၀		၁	၁		၈	၄
၅၆၀	၂	၁	၃	၃	၃	၃
၅၇၀	၉		၃	၄	၇	၂
၅၈၀	၉		၇	၂	၁၆	၁၂
၅၉၀	၉	၂	၁၄	၈	၁၃	၅
၆၀၀	၂		၇	၈	၂၂	၆
၆၁၀	၅	၂	၆	၄	၁၅	၂
၆၂၀	၆	၁	၃	၃	၁၇	၁
၆၃၀	၅	၂	၁၂	၈	၁၃	၄
၆၄၀	၆	၁	၂	၁	၅	
၆၅၀	၂	၁	၇	၂	၆	၁
ပေါင်း	၅၇	၁၁	၆၇	၄၃	၁၃၅	၄၁

ကလန် သံပျင် ပျားမတ် အစရှိသော မင်းပုထိုးတို့မှာ ကျောက်စာရေးထိုးရာတွင် ဒုတိယအများဆုံးအစု ဖြစ်သည်။ ထိုအရာရှိတို့၏ ကျောက်စာပေါင်း (၆၇)ချပ် တွေရသည်။ မင်းပုထိုးတို့သည် မင်းခေမာရာဇ်က ချီးမြှင့်သော လစာရိက္ခာစသည်တို့ဖြင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နေနိုင်ခဲ့ကြဟန်ရှိသည်။ မင်းခေမာရာဇ်တို့၏ ကျောက်စာ အတွေ့ရနည်းသော်လည်း နန်းတွင်းသူနန်းတွင်းသားတို့၏ ကျောက်စာမှာ (၄၃)ချပ်မျှတွေ့ရရာ အရေအတွက် မနည်းလှပေ။ နန်းတွင်းသူနန်းတွင်းသားဟု ဆိုရာတွင်လည်း မင်း၏မယ်တော်၊ မိဘုရား စသည်ဖြင့် အမျိုးသမီးများသာဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိစ္စ၌ ဒါယိကာမများက ပိုမိုတက်တက်ကြွကြွ ဦးဆောင်လှုပ်ရှားခဲ့ရာသည်။ မင်း မင်းညီ မင်းသားစသော ဒါယကာတို့က တိုင်းရေးပြည်မှု တာဝန်တို့ဖြင့် မအားမလပ် နိုင်ဆောင်ရှိမည်

ဖြစ်ရာ ဘာသာရေးဘက်တွင် အထိုက်အလျောက်သာ အာရုံညွတ်နိုင်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ အရပ်သူအရပ်သားလောကတွင်လည်း ထိုနည်းတူ ဖြစ်သည်။ အရပ်သူအရပ်သားများ ရေးထိုးသည်ဟုယူဆနိုင်သော ကျောက်စာ(၁၃၅)ချပ်အနက် အမျိုးသားများရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာမှာအနည်းစုသာဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးတို့က အများအပြား ရေးသည်။ ခန်းမောင်နံ အတုတကွကောင်းမှုပြုကြပုံကို ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာများလည်း မကြာမကြာ တွေ့ရသည်။^{၄၉}

ကျောက်စာရေးခြင်း

ခေတ်လယ်ပိုင်းကာလက ကျောက်စာရေးထိုးပုံကို အနည်းအကျဉ်း ဖော်ပြခဲ့ပြီး ခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင် ကျောက်စာအများအပြားတွေ့လာရပြီဖြစ်ရာ ကျောက်စာပါအထောက်အထားများဖြင့် ကျောက်စာရေးထိုးခြင်းဆိုင်ရာအချက်အချို့ကို ဤနေရာ၌ ဆွေးနွေးရန် သင့်လျော်ပေလိမ့်မည်။ ကျောက်စာများ ရေးထိုးခဲ့ကြသည်မှာ မိမိတို့ကုသိုလ်ကောင်းမှုစသည်တို့ကို မှတ်တမ်းတင်ရန် ဖြစ်သည် ဆိုသောအချက်မှာ သာမန်အားဖြင့်ပင် နားလည်နိုင်ပြီးဖြစ်သည်။ "ထောက်လှော်ကား" အမည်ခံ မင်းသားတစ်ဦးကမူ မိမိ၏ကျောက်စာကို "သံပိုင်း" ဝေါ်ဝေါ်ခဲ့ဖူးသည်။^{၅၀} ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုသူတို့က မိမိတို့ကောင်းမှုကို မှတ်တမ်းတင်ကြ၊ ဘုရားကျောင်းလာသူတို့က ထိုမှတ်တမ်းများကို ဖတ်ရှုဝမ်းမြောက်သာစေကြဖြင့် ကြည်နူးရွယ်ရာအစဉ်အလာဟု ဆိုသင့်ရာသည်။ ထိုကြောင့် အလှူရှင်တစ်ဦးက "နိဇ္ဇာန်ရောက်လို့သော်စာရေးသတည်း သင်တကာတို့ ဖတ်ရန်ကုန်"^{၅၁}ဟု မိမိကျောက်စာရေးသည့်ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြဖူးသည်။ မိမိကုသိုလ်အကြောင်းကိုဖတ်ရှု၍ အခြားသူတို့အားလည်း ကြည်နူးဝမ်းမြောက်ခွင့်ပေးလိုသည့်သဘော ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုကျောက်စာမှာပင် ကျိန်စာများဆုတောင်းများပါဝင်သည်ကိုထောက်လှိုင် ဘုရား ကျောင်းမှာပင် ကျိန်စာများဆုတောင်းများပါဝင်သည်ကိုထောက်လှိုင် ဘုရား ကျောင်းကန်သို့ လာရောက်သူတို့ထံမှ သာမန်အနုမောနာသံကိုကြားလိုခြင်းသက်သက်ကြောင့် ကျောက်စာရေးထိုးခြင်းမဟုတ်သည်ကို သဘောပေါက်နိုင်သည်။ ဗုဒ္ဓကြောင့် ကျောက်စာရေးထိုးခြင်းမဟုတ်သည်ကို သဘောပေါက်နိုင်သည်မှာ လူတရားတော်၌ အနိစ္စတရားကို ပဟာထားသော်လည်း ပြုစေချင်နေသည်မှာ လူပုထိုးတို့၏ သဘာဝပင်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့ကောင်းမှုကို ကာလကြာနိုင်သမျှ ပုထိုးတို့၏ သဘာဝပင်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့ကောင်းမှုကို ကာလကြာနိုင်သမျှ ကြာကြာ တည်တံ့စေချင်ကြသည်မှာ ပုဂံခေတ်အလှူရှင်များ၏ ဆန္ဒ ဖြစ်သည်။

ထိုကြောင့် ကျောက်စာရေးထိုးသည့်အရာ၌ မိမိတို့အလှူကို ကြာရှည် တည်တံ့ စေချင်သော ရည်ရွယ်ချက်ထားကြသည်။ အလှူပစ္စည်းများကို အခြားသူတို့ နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီး၍ ပျက်စီးရသည့်အဖြစ်မျိုး မရောက်စေလို။ တစ်ခါသော် သုဝရစံဆိုသူ၏အလှူတွင် ဥစ္စာအမင်းကြီးကိုယ်တိုင် ရေစက်ချပေးသည်။ သံချင် များက ကျောက်စာတိုင်စိုက်ပေးသည်။

ဤလှူသောကိုဖျက်ဆီး၏ဟုမူကား မလိုစွ။ ဘုရားတရားသံဃာ ချမ်းသာစေသတည်းဟူ၍ သံချင်ရန္တနှင့်သံချင်ဝိဇေယျသူကို ကျောက် ဆောက်စေ၏။^{၂၂}

ဆင်ခြံတပည့်သင်သကလည်း မိမိဆရာဖြစ်သူ ကောင်းမှုပြုစဉ်က ကျောက်စာ တိုင် မစိုက်ခဲ့သဖြင့် ကျောက်စာရေးထိုး စိုက်ထုပေးဖူးသည်။ ဘုရားရှေ့တွင် တံခွန်တိုင်လည်း ထုလိုက်သေးသည်။

ဘုရားပစ္စည်းကို သူတို့ဖျက်၏တုံ့ရကား ကျောက်စာပြု၍ ခွန်ထံ ဘုရားရှေ့လျှင် ဆောက်လေသောတည်း။^{၂၃}

ကာလကြာမြင့်သည့်အခါ၌ အလှူပစ္စည်းများ အရွပ်အထွေး အငြင်းအခုံ ပွား လာတတ်သည်ကိုလည်း မကြာမကြာ ကြုံတွေ့ရပေလိမ့်မည်။ အလှူရှင်များက ထိုအဖြစ်မျိုး မကြုံလို။ ထိုရည်ရွယ်ချက်များကို အချို့က အတည်အလင်း ဖော်ပြကြသည်။ "ဤကျွန်ုပ်တို့ယောက် နောက်အခြင်းမများစိမ့်ငှာ"^{၂၄} "နှောင် အခြင်းများအံ့သော ဥစ္စာကား ကျောက်စာထုခဲ့တိတည်း"^{၂၅}ဟူသော သာဓက များကို ကြည့်နိုင်သည်။ ကျောက်စာရေးထိုးရာ၌ ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုး ရှိကြ သည်။

ကျောက်စာရေးထိုးခြင်းရည်ရွယ်ချက်များကို သဘောပေါက်ပြီးနောက် ဆက်လက်စူးစမ်းအပ်သည်မှာ ကျောက်စာရေးထိုးပုံ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာ ရေးထိုးသော ကျောက်နှင့်ပတ်သက်၍ အထောက်အထားများများမတွေ့ရ။ "စာတိုင်ကျောက်အဖိုးကားဂုကျပ်ခွဲ"^{၂၆}ဟူသောစကားကိုထောက်၍ ကျောက် စာ ရေးသည့် ကျောက်ချပ်တစ်ချပ်၏အဖိုးမှာ သုံးကျပ်ခွဲကျကြောင်း သိရ သည်။ ကျောက်စာရေးထိုးရန် ကျောက်ချပ်ရောင်းသူများ ရှိခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ကောင်းမှုပြုပြီးနောက် ကျောက်စာတိုင် စိုက်သည့်အခါ၌ကား အဆင့်သုံးဆင့် ရှိသည်။ ကျောက်စာရေးထိုးခြင်း ကျောက်စာထုခြင်းနှင့် ပုဂံခေတ်ကောင်းအရ

"ကျောက်စာဆောက်"ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ကျောက်စာရေးထိုးခြင်းနှင့် ကျောက်စာထိုးခြင်းတို့ကိုမကွဲမပြားသုံးတတ်သည်လည်းရှိသည်။ "ကျောက်စာ ရေးသကား သမီးသား ဓမ္မရံသိန်တည်း"^{၂၇}ဟူရာ၌ ဓမ္မရံသိန်သည် ကျောက်စာ ရေးသူလော ကျောက်စာထုသူလော မကွဲပြားပေ။ စင်စစ်အားဖြင့် ပုဂံခေတ်၌ ကျောက်စာတိုင် စိုက်သည့်အခါ ကျောက်စာ ရေးသူ ကျောက်စာထုသူ ဟူ၍ ခွဲခြားခြားရှိခဲ့သည်။

ဤစာရေးသကား ဖိရစ်သမန်း နွားမကြွလာ ပဉ္စင်း ၁ ယောက်၊ နွားထိန်းသင်ကြီးငယ်၁ယောက်၊ ကျောက်ထုသကား ငထွေးမျိုးသင် သားအဖ ၂ယောက်တည်း။ ဤ ကျောက်အမှု လုပ်သောကား ဤသူ ၄ယောက်တည်း။^{၂၈}

ဤကျောက်စာမှာ သီရိဗုဒ္ဓရာဇဝိဇယ၏ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ကျောက်စာမှာ နှစ်မျက်နှာရှိ၍ ကြောင်းရေပေါင်း (၅၁)ကြောင်းသာ ပါသည်။ ဤကျောက်စာ ကို ရေးရာ၌ နှစ်ဦးရေး၍ ထုရာ၌ နှစ်ဦးထုသည်မှာ ထူးခြားသည်။ ရေးသားရာ ကျောက်စာထုရာတို့၌ များစွာအားစိုက်ရသောကြောင့်ကား ဟုတ်ဟန်မတူ။ ရေးသားသော ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးမှာ ရဟန်းများဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ တိုင်တိုင်ပင်ပင် ရေးသားကြသောကြောင့် နှစ်ဦးလုံး၏အမည်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြဟန်တူသည်။ ထို့အတူ ကျောက်စာထုသူနှစ်ဦးမှာလည်း သားအဖ ဖြစ်နေသည်ကို ထောက် လျှင် အခွင့်သင့်လျှင်သင့်သလို တစ်ဦးဦးက ရေးထိုးသွားခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ ဘုကြောင်းမျှသာရှိသော စုန်းသည်ငရသင်ကျောက်စာကို သုံးယောက်ပေါင်း၍ ရေးထိုးသည်လည်း ရှိသေးသည်။^{၂၉} မည်သို့ပင်ဆိုစေ ကျောက်စာရေးသူတို့သည် ကျောက်စာအတွက်စာမူကို ဝေပုရိုက်ပေါ်၌ ရှေးဦးစွာရေး၍ ကျောက်စာထု သူတို့က ထိုစာမူကိုကြည့်၍ ကျောက်စာထု ကြပေလိမ့်မည်။

ဤနေရာတွင် ဆက်လက်စူးစမ်းအပ်သည်မှာ ကျောက်စာရေးသူများ အကြောင်း ဖြစ်သည်။ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကျောက်စာရေးခဲ့ပါသနည်း။ ပုဂံခေတ်တွင် စာတတ်ပေတတ် ပေါများသည့်အလျောက် စာရေးနိုင်သူ အများအပြား ရှိပေလိမ့်မည်။ အချို့ကမူ မိမိကိုယ်တိုင် မရေး။ နှုတ်တ ဓမ္မပေး ဟန်ရှိသည်။^{၆၀} ကျောက်စာရေးပေးသူတို့တွင် စာတတ်ပေတတ် ရဟန်းတော် များ ရေတန်းကပါဝင်မည်မှာ သံသယရှိရန် မလိုစေ။ သီလဝါ^{၆၁}၊ ဥဋ္ဌဟာ^{၆၂}

သခင်သုတကံဖိန့်^{၆၃}တို့မှာ ရဟန်းတော်များ ဖြစ်သည်။ နရိန္ဒကဝိဘွဲ့ခံ ဆရာတော်တစ်ပါးကမူ မိမိ ကျောက်စာရေးခဲ့ကြောင်း "နရိန္ဒကဝိ နာမကောန ပဏ္ဍိတောန ဣဒံအက္ခရံ လိက္ခိတံ"^{၆၄}ဟု ပါဠိဘာသာဖြင့် ဖော်ပြခဲ့ သေးသည်။ ထို့နောက် ငါညောင်သင်^{၆၅}၊ သင်ပန်စင် တေည်သင်^{၆၆} စသော ရဟန်းလူထွက် ဖြစ်ဟန်တူသူများက ရေးသားပေးကြသည်။ အဓိကမူ ပိုမိုသေသပ် သန့်ရှင်း သောစာကို အလိုရှိပုံရသည်။ မိမိ ကိုယ်တိုင် ရေးသားတတ်ဟန်တူသော်လည်း ကျောက်စာစာကြောင်းရေ အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ရေးရန်ရှိသည့်အခါမှာပင် ဆရာကို အားကိုးကြသည်။^{၆၇} ထိုကျောက်စာတည်ရာမှာ မိတ္ထီလာဒေသ တွင်ဖြစ်ရာ ထိုဒေသမှာ ပုဂံခေတ်အခါက မင်းနေပြည်နှင့် အတန်ငယ်လှမ်းလှ သဖြင့် ကျေးလက်ဒေသဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ကျေးလက်ဒေသ၌ကား အရာရာ တွင် ဆရာတို့ကိုသာအားကိုးခဲ့ကြပေမည်။ ဆရာတို့သာ စာတတ်ပေတတ် ပညာရှင်များအဖြစ် အဆည်းအကပ်ခံခဲ့ရရန် အကြောင်းရှိသည်။ အချို့ဒေသ တို့တွင်မူ ရာထူးရာခံရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များက စာရေးပေးကြသည်။ ဗွာတွင် ဗွာ သူကြီးကရေးပေးသည်။^{၆၈} အချို့နေရာတွင်ကလန်အရာရှိက ရေးပေးသည်။^{၆၉} အချို့နေရာတွင်မူ ဝေဒင်ပညာရှင်များကလည်း ဝင်ရောက်ကူညီ ရေးပေးကြ ဟန်ရှိသည်။^{၇၀} တစ်ကြိမ်၌မူ စာရေးမှုဖြင့်အသက်မွေးသော "ခမိ ငကုန်ထံ သင်"ကရေးပေးရသည်။^{၇၁} ထိုသို့ဆိုသဖြင့် သာမန်အရပ်သားများ ကျောက်စာ ရေးလေ့မရှိဟု မယူဆရ။ သာမန်အရပ်သားမျှသာ ဖြစ်ဟန်ရှိ သော "လွဲ"^{၇၂} ကိုလည်းကောင်း၊ သာမန်အရပ်သူမျှသာဖြစ်ပုံရသော "ဆိုစင်သင်"^{၇၃}ကို လည်းကောင်း ကျောက်စာရေးသူများအဖြစ် တွေ့ရသေးသည်။ ကျောက်စာ ရေးသူများမှာ အလွှာစုံမှ လူမျိုးစုံ ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ကျောက်စာရေးရာ၌လည်း တစ်ခါတစ်ရံတွင် အသိသက်သေ များ ရှိရသည်။ ၁၂၁၅တွင် ငါရသင်က ကျောင်းဘုရား၌ ကျွန်အချို့လှူသည်။ ထိုအလှူအကြောင်းကို ကျောက်စာရေးသူမှာ "ကုမာရာပါ" အမည်နှင့် ဖြစ်ရာ ရဟန်းဝတ် ဖြစ်တန်ရာသည်။ မိမိတစ်ဦးတည်းရေးခြင်းမဟုတ်။ သက်သေများ ရှေ့တွင် ရေးနေခြင်း ဖြစ်သည်။ "ဤသူတစ်ဆယ်သောမောက် ကုမာရာပါ ရေးသောစာတည်း"^{၇၄}ဟု သက်သေများကို အမည်နှင့်တကွဖော်ပြထားသည်။ ဆက်လက်၍လည်း "ဤစာကား ငရသင်လှူသော တန်ဆိပ်အတူတည်း"^{၇၅}ဟု

ဖော်ပြသည်ကိုထောက်လျှင် ကျွန်များလှူသည်အခါ၌ တန်ဆိပ်စာချုပ်နှင့် လှူရ ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ကျောက်စာကိုမူ တန်ဆိပ်စာပျောက်ပျက်သွားလျှင် ကိုးကားနိုင်သော အရံအတား မိတ်တူပွားအဖြစ် ရေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း သဘောပေါက်နိုင်သည်။ ထိုအတူပင် စာချုပ်စာတမ်းသဘော ဆောင်သော ကျောက်စာများ၌ သက်သေအနိုင်အမာ ရှိရသည်။ "ငါတသင်" ဆိုသူ၏သေတမ်းစာကိုရေးရာတွင် "ငါရတ်သင်"ဆိုသူက စာစီပေး၍ အခြား တစ်ဦးက ရေးရသည်။ ထိုသို့ရေးရာတွင် "ဤသူ ဝေယျာကံသောမောက် အရိယာဓမ္မစာရိမောက် ရေးသောတည်း"^{၇၆}ဟူ၍ သက်သေများရေး အများ ကြည့်ညိုလေးစားကြမည်ရဟန်းတော်၏ရှေ့တွင် ရေးကြောင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမည်နှင့်တကွ ဖော်ပြခဲ့သည်။ ကျောက်စာ ရေးသူတို့သည် ကျောက်စာ အကြောင်းအရာ ခိုင်မာအောင် သတိထားကြသည့် လက္ခဏာ ဖြစ်သည်။

ထိုနောက်ကျောက်စာထုသူများကို ကြည့်ကြမည်။ ပုဂံခေတ်တွင် ဘုရားတည်တိုင်း ကျောက်စာနှင့်မကင်းနိုင်သည့်အလျောက် ကျောက်စာထု သည့် အတတ်သည်လည်း များစွာ ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ရာသည်။ သာမန်အရပ်သားပင် ကျောက်စာထုတတ်ရာသည်။ ထိုကြောင့် ကျောက်စာထုခြင်းဖြင့် အသက်မွေး သူများကို မတွေ့ရခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ကုန်ကျစရိတ်များ တွင် ကျောက်စာရေးခ သီးခြားဖော်ပြထားသည်ကို မတွေ့မိသေးချေ။ ကျောက်စာရေးရာတွင် ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးစုံသည်နည်းတူ ကျောက်စာထုသူလည်း မျိုးစုံသည်။ "သခင်သာရိပုတ္တရာနှင့် သုမန"ကဲ့သို့သော ရဟန်းတော်များလည်း ထုကြသည်။^{၇၇} "သင်ကြီးငမြယ်သင်"ကဲ့သို့သော ရဟန်းလူထွက်များလည်း ထုကြသည်။^{၇၈} "မနိသင်၊ ငထင်ဗုဒ္ဓသင်"ကဲ့သို့သော သာမန်အရပ်သားများ ကလည်း ထုကြသည်။^{၇၉} ထိုပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးမှာ မိမိတို့ ကျောက်စာရေးထိုးသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုသည့်အခမ်းအနား၌လည်း သက်သေအဖြစ်ပါဝင်ကြသည်။ သူကြွယ်ငတိုင်ဝင်သင်အလှူ၌ "ငနစ်လိုသင်" ကျောက်စာထုသည်ကိုလည်း တွေ့ရဖူးသည်။^{၈၀}

ကျောက်စာရေးခြင်း၊ ကျောက်စာထုခြင်းအမှုများ ပြီးသည့်နောက် ကျောက်စာတိုင် စိုက်သည့်အခါ၌လည်း အရေးကြီးလျှင်ကြီးသည့်အလျောက်

မင်းမင်းနားနား လုပ်ဆောင်တတ်သည်။ ၁၂၅၅ခုတွင် သခင်ဂုဏဂမ္ဘီနှင့် ငါမုန် သားအဖတို့ မြေပွဲဖြစ်ကြရသည်။ ငါလုပ်သင်ဆိုသူလူထွားသည့် မြေကို အကြောင်းပြု၍ ငါမုန်သားအဖတို့နှင့် အငြင်းပွားကြရခြင်းဖြစ်သည်။ မင်းနား အထိ ပေါက်ကာ သက်ဆိုင်ရာအမှုစစ်ဆေးသူများထံတွင် တရားဆိုခံကြရ သည်။ သခင်ဂုဏဂမ္ဘီ အမှန်င်သည်။ ထိုအခါ အမှုဖြစ်ပုံကို ကျောက်စာတိုင် ခိုက်သည်။ ဤကျောက်စာတိုင်မှာ အရေးကြီးသော ကျောက်စာတိုင် ဖြစ်ရာ ကျောက်စာတိုင်ခိုက်သည့် အခမ်းအနားမှာ စည်စည်ကားကား ရှိလှသည်။

ဤကျောက်စာကား သပေါက်သူကြီးကပ်ပတေသား ငါပြည့်ရသင် ရွာသူကြီး သပေါက် ကလန် သံပျင်ပေင်းဖောက် ဆင်သူကြီးဘုမ္မသု၊ ဘုမ္မသိမ်၊ ဟိမဝန်၊ ဘုမ္မသုသား ရွာသစ်သူကြီး ငါချစ်ရောက်သင် ဆင်ထိန်းကလန် သံပျင်ပေင်းဖောက် မမ္မ အောင်ဖြင့် အရိမဒ္ဒဝိစည် လျော်ကားသူကြီး လှေဦးလှေသည်ပေင်းဖောက်လျှင် ဆောက် သတည်း။^{၈၁}

လက်လှမ်းမီသမျှ အရာရှိများအားလုံးပါဝင်အောင် စီမံခဲပုံရသည်။ အထူးသဖြင့် ထိုကဲ့သို့ အမှုရှုပ်ထွေးနိုင်သောကျောက်စာတိုင်များခိုက်ထုရာ၌ အရာရှိများ ပါဝင်တတ်ပုံရသည်။ ကျွန်ငါးယောက်လူသည်ကိစ္စမှာပင် သံဗင်သုံးဦး ကျောက်စာတိုင် လာရောက်ဆောက်ရသည့်အဖြစ်လည်း ရှိသည်။^{၈၂} ပြန်တမ်း ကျောက်စာများကိုကား ရွာသူကြီးများ ကိုယ်တိုင် ခိုက်ထုကြသည်။ မိတ္ထီလာ အနီးက အမိန့်တော်ပြန်တမ်းကျောက်စာကို ခိုက်ထုခဲ့သူမှာ ရွာသူကြီး "ဝထွေးသင်" ဖြစ်သည်။^{၈၃} အမိန့်တော်ပြန်တမ်းကျောက်စာ ရေးရာထုရာ၌ မှ ကျောက်ရေးကျောက်ထုဆရာတို့ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသည်။ "ဤကျောက်စာ ရေးသောထုသောသူကား ခိုင်ကား လေးလစားပါစေသောတည်း။ ခိုင်လျှင် ကြီးမြင့်လည်း မမူစေသတည်း။"^{၈၄} ဟူသော ကျောက်စာလာစကားကို ထောက် ရာသည်။ သက်ဆိုင်ရာဒေသတွင် အခွန်အတုတ် ကောက်ယူခံစားခွင့် လေးလ ရသည်။ ထိုခံစားခွင့်ကာလအတွင်း တိုးမြှင့် ကောက်ခံခြင်းကား ပြုခွင့်မရှိ။

အထွေထွေမှတ်တမ်းကျောက်စာများ

ပုဂံခေတ်ထိုးကျောက်စာများကို အကြောင်းအရာအလိုက် ခွဲခြားလျှင် "အထွေထွေမှတ်တမ်းကျောက်စာ"၊ "ပြန်တမ်းကျောက်စာ"၊ "အလှူမှတ်တမ်း ကျောက်စာ" ဟူ၍ သုံးမျိုး တွေ့ရမည်။

အထွေထွေမှတ်တမ်းကျောက်စာများ၏ ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မှာ မှတ်တမ်းတင်ရန်ဖြစ်သည့်အလျောက် အလှူမှတ်တမ်းမျှသာမဟုတ်။ အခြား အကြောင်းရပ်တို့ကိုလည်း ရေးထိုးမှတ်တမ်းတင်လေ့ရှိသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု နှင့် မသက်ဆိုင်သော ကျောက်စာများကို အလှူမှတ်တမ်းကျောက်စာများနှင့် ကွဲပြားစေခြင်းငှာ "အထွေထွေမှတ်တမ်း ကျောက်စာများ" ဟု စုပေါင်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အထွေထွေမှတ်တမ်းကျောက်စာများတွင် အမှုအခင်း မှတ်တမ်း၊ သေတမ်းစား စာချုပ်စာတမ်း၊ ခရီးသွားမှတ်တမ်းဟူ၍ လေးမျိုး တွေ့နိုင်သည်။ အရေအတွက်အားဖြင့် များလှသည်မဆိုသာ၊ ဆယ်ချပ်ကျော် သာဖြစ်သည်။ ကုသိုလ် ကောင်းမှု မှတ်တမ်းမဟုတ်သော်လည်း အချို့မှာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် အနည်းအကျဉ်းဖြစ်စေ ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။

ဘာသာရေးအရ ဒါနခေတ်ကြီးဟုဆိုအပ်သော ပုဂံခေတ်တွင် ပုဂံသား တို့ မြေလှူကြသည်။ ကျွန်လှူကြသည်။ အလှူပစ္စည်းတို့မှာ များပြားလှရာ မြေပိုင်ဆိုင်မှုကျွန်ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မကြာမကြာ အငြင်းပွားကြရသည်။ နောက်ထပ်အငြင်းပွားအောင် အမှုများပြီးစီးသည့်အခါ ထိုအမှုများအကြောင်း အချို့က မှတ်တမ်းတင်သည်။ အချို့ကလည်း အမှုမဖြစ်ခင်ကပင် ကြိုတင် ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာကို တရားရုံးများတွင် အသုံးပြုသည့်တန်ဆိပ်သဖွယ်လည်း သဘောထားတတ်ကြ သည်ကိုလည်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ထိုကြောင့်အမှုအခင်း မှတ်တမ်း ကျောက်စာများ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

အမှုအခင်းများတွင် အများဆုံးတွေ့ရသည်မှာ မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ကျွန်မှု မှတ်တမ်းများဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က မြေမှုများ အတော်ရှုပ်ထွေးခဲ့သည်။ ရဟန်းတော်နှင့် မင်း၊ ရဟန်းတော်နှင့် အရပ်သား၊ မင်းနှင့် အရပ်သား

အရပ်သာအချင်းချင်းစသည်ဖြင့် မြေအခြင်းပွားမှုများ မကြာခဏ ဖြစ်ခဲ့သည်။
မြေတရားများလည်း မကြာခဏ ဖြစ်ကြသည်။

၁၂၁၇ရက်စွဲပါသော ဟန်လင်းကျောက်စာရဲ့ အမှတ်၃ ကျောက်စာမှာ
မြေတရားစီရင်ပုံကို ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။^{၆၅} အပျက်များ
၍ အပြည့်အစုံ ဖတ်မရသော်လည်း တရားသူကြီးတို့က “ငသန်”ဆိုသူကို
စစ်မေးနေပုံ ရေးထိုးထားကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ၁၂၂၅ခုရက်စွဲပါသော မင်း
ပွားစောကြီးကျောက်စာမှာလည်း မြေမှုကျောက်စာ ဖြစ်သည်။^{၆၆} မင်းပွားစော
ကြီး ကျောင်းဆောက်လှူထားသည့် မြေ၅၀၀ကို မိမိပိုင်ဆိုင်ကြောင်း “စီသိန်”
ဆိုသူက “အသံများ”လာသည်။ ထိုအခါ မင်းပွားစောကြီးလည်း အသက်
ထင်ရှား ရှိတော့ဟန် မတူ။ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်နှင့်ရင်ဆိုင်ရသော အမှု
ဖြစ်သည်။ ထိုအမှုတွင် မင်းသိမ်သူနှင့် မင်းမတ်ကြီးလက်ယာတို့က ဆုံးဖြတ်
ပေးကြောင်း၊ မန္တလပတေ့မည်သောအမတ်က မြေတိုင်ဆောက်ပေးကြောင်း
စသည်တို့ကို ရေးထိုးထားသည်။ ၁၂၂၆ခုပါသော ဖျာဏ္ဍသုကျောက်စာမှာလည်း
မြေမှုသက်သက် ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။^{၆၇} မဟာတန်မြေအမှတ်အသား တိုင်
ဆောက်ရန် မင်းက အမိန့်ချမှတ်သည့်အလျောက် အရာရှိတို့က တိုင်ဆောက်
ထားသည်။ ထိုတိုင်ကို အမျိုးက နတ်ကြသည်။ ဖျာဏ္ဍသုဆိုသူက မင်းကို
တိုင်ကြားသည်။ စစ်ဆေး၍ တိုင်နတ်သူတို့ကို ဒဏ်တပ်သည်။ အရာရှိတို့က
တိုင်ပြန်စိုက်ကြသည်။ ထိုအမှုအကြောင်းသက်သက်ကို ရေးထိုးမှတ်တမ်းတင်
ထားသော ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ၁၂၄၂ခုပါသော အခြားကျောက်စာ တစ်ခုပဲ
မှာလည်း မြေအခြင်းများသည့်ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။^{၆၈} အပျက်များသဖြင့်
အပြည့်အစုံ ဖတ်မရသော်လည်း အမှုသွားအမှုလာကို အတန်အသင့် ဖုန်းဆ၍
ရသည်။ တရားသံပျင်များ ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်သော်လည်း အမှုရှုံးသူက မကျေနပ်။
“တရားဆို၍ နိုင်သောမဟုတ်၊ ဆေးပြုစား၍” နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆသော
ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် မင်းနားပေါက်အောင်လျှောက်လဲသဖြင့် မင်းက
ဆုံးဖြတ်ပေးရသောအမှု ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ မြေကိုအကြောင်းပြု၍ တရားဖြစ်တတ်ရာ မြေအရောင်းအဝယ်
ပြုသည့်အခါ အလှူအတန်းပြုသည့်အခါများတွင် အထူးဂရုစိုက်ကြသည်။

နောင်တွင် အခြင်းမပွားရအောင် ကြိုတင်ကာကွယ်ကြသည်။ အရောင်းအဝယ်
မှတ်တမ်း အလှူအတန်းမှတ်တမ်း အနိုင်အမာ ထားကြသည်။ ၁၂၂၆ခုက
ကျွန်နစ်ဆယ် အရောင်းအဝယ်လုပ်သည့်အခါ စာချုပ်ရေးခုံပုံကို

ငွေချိန်သောသူကား အိုင်စင့်သင်နှင့် သရဖယ်ငါလွှဲကုန်သင် ချိန်၏။
စာရေးသကား သင်ကြီးခန့်သား ငါဖြစ်သင်ရေး၏။^{၆၉}

ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်သည်။ သို့သော်အများသိရန် ကြာရှည်တည်တံ့ရန်အတွက်
မူ ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်ခြင်းသည်သာ အကောင်းဆုံးဟု သဘောရသူ
တို့လည်း ရှိခဲ့ရာသည်။ ၁၂၇၀ရက်စွဲပါသော မြတ်ကြီးအလစ်ကျောက်စာသည်
မြေအရောင်းအဝယ် မှတ်တမ်းကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ မြတ်ကြီးအလစ်ကို
ငပုန်သင်လင်မယားတို့က မြေ ရောင်းသည့်အကြောင်း၊ သားဖိုးနှင့်ပေါင်း၍
ခွက်ငါးပိဿာကျကြောင်း၊ ငလွှဲဆိုသူက စာရေးပေးကြောင်းတို့ကို ဖော်ပြထား
သည်။ ကျောက်စာကို စာချုပ်စာတမ်းအဖြစ်အသုံးပြုသည့် သာဓကပေတည်း။

ထိုသို့အနိုင်အမာဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်သည့်ကြားကပင် မြေမှု
ပြဿနာများက ဖြစ်ရသေးသည်။ ၁၂၅၆ခုပါကျောက်စာတွင် ရဟန်းနှင့်မင်းတို့
အကြား ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပြဿနာသာဓကတစ်ရပ်ကိုတွေ့နိုင်သည်။^{၇၀} ၁၂၂၅ခု
ဥစ္စနာမင်းလက်ထက်တွင် မြေ သိမ်းယူရာ၌ တောကျောင်းဆရာတော်
မတိမာရ်ထေရ်၏မြေများပါသွားသည်။ ထိုနောက် ဒလတွင် ဥစ္စနာမင်းနတ်ဇာ
စံသည်။ နရသီဟပတေ့ ထီးနန်းရသည်။ ၁၂၅၆ခု ပုဂံသို့ ရောက်သည်အခါ
မင်း၏ယောက်ျားမက နရသီဟပတေ့မင်းကြီးကို အကြောင်းစုံလျှောက်သည်။
နရသီဟပတေ့ကလည်း ကြည်ကြည်ဖြူဖြူ ပြန်လည်လှူဒါန်းသည်။ “ရတနာ
သုံးပါးသောမြေကား ငါ့မြေသို့ ဆံခြည်တတန်လျှင် မဝင်စေ၊ ငါတို့ မြေကား
ရတနာသုံးပါးသောမြေသို့ဝင်သကား မထေရ်အပြစ်၊ သခင်တို့မြေခြား နင်
အမြဲအမြဲ တိုင်ဆောက်ပါလေ”ဟုလည်း မိန့်တော်မူခဲ့သည်။^{၇၁} မင်း၏
အမှုထမ်းနှစ်ဦးတို့က တိုင်ဆောက်ကြသည်။ မထိမာရ်ထေရ်၏မြေများ ပြန်လည်
ရအောင် မင်း၏ယောက်ျားမကအားထုတ်ပုံကို မှတ်တမ်းတင်ထားသော
ကျောက်စာတည်း။

ရဟန်းနှင့်လူဒါယကာတို့ကြားဖြစ်သော မြေမှုမှတ်တမ်း သာဓကမှာ ၁၂၆၂ ခုပါသော သခင်ကျေးကြီးကျောက်စာဖြစ်သည်။^{၂၁} အလှူအတန်းအကြောင်း ထက် မြေမှုကကသော ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ခေတ်ကာလအလျောက် မြေမှု ဖြစ်ပေါ်ပုံ စီရင်ပုံများမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်သည်။ ၁၁၆၇ ခုက "သမယ်ထီး ငတ်တံသင်ကျောင်း" အမည်ရှိ ကျောင်းတစ်ကျောင်း ရှိသည်။ ကျောင်းတွင် ဓမ္မဘုရားတစ်ဆူ ရှိသည်။ ဓမ္မဘုရား၌ သခင်ကျေးကြီးက မြေလှူသည်။ ထိုမြေ နေရာတွင် ကန်ဆည်၍ သခင်သမယ်ထီး လယ်လုပ်သည်။ လယ်ကထွက်သော ပေါးကို ဘုရား၌ ဆွမ်းဝတ်ဖြစ်စေသည်။ သခင်သမယ်ထီးသည် ကျေးကြီးကို လည်း ဓာရင်းနှင့်တကွ ခေါ်၍ပြသည်။ ကျေးကြီးများစွာဝမ်းသာသည်။ သမယ်ထီး ကို ပြောသည်။

သခင် သမယ်ထီး ဤလယ်အနက်ကို သံပုတ်ပုခော်ရသောလည်း ငါ ဝမ်းသာစွာ၏။ ဤလယ်ကား ဘုရားနှင့်တကွ ကမ္ဘာတိုင် ရှိရစ်စေ သတည်း။ ငါလည်း ဘုရား၌ လှူပြီးလျက်လျှင် သားမြေးတို့ကို ပေးခဲ့ ဟုမူကား မြေကမ္ဘာအထဲလျှင် ကျက်လိုသတည်း။ သခင်လည်း သားမြေးတို့ကိုပေးခဲ့မူကား မြေကမ္ဘာအထဲလျှင် ကျက်စေသတည်း။^{၂၂}

ထိုသို့ပြောဆိုပြီးနောက် ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦး ဘုရားရှေ့တွင် မေတ္တုနန်းသွက် ကြွနိဗ္ဗာန် သည်။ ထိုနောက် ကျောင်းထိုင်ဆရာသော အဆက်ဆက် ထိုမြေမှာ ဘုရားမြေ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော် ၁၂၂၀ ပြည့် သခင်မုန်တောင်လက်ထက်၌ "အိုန်မွန်သင်" ဆိုသူနှင့် အခြင်းများကြရသည်။ အိုန်မွန်သင်မှာ သခင်ကျေးကြီး၏ မြေး တော် သည်။ ထိုမြေကို မိမိပိုင်အဖြစ် တောင်းဆိုလာခြင်း ဖြစ်သည်။ တရားပြိုင်ကြ ရသည်။ သခင်မုန်တောင်ဘက်မှ သက်သေအဖြစ် ထိုကျောင်း၌ ရဟန်းပြုခဲ့စူး သော ငဆည်သင်ကို ပြသည်။ ငဆည်သင်က အိုန်မွန်သင်အဖိုး ကျေးကြီး လှူခဲ့ သည်ကို မိမိသိကြောင်း ထွက်ဆိုသည်။ ကန်လည်း မိမိကိုယ်တိုင် ဆည်ခဲ့ ကြောင်း၊ ရေတွင်းလည်း မိမိကိုယ်တိုင်ပင် တူးခဲ့ကြောင်း အမိန့်အမာ ပြော သည်။ အကယ်၍ ဘုရား၌ ကျေးကြီး မလှူခဲ့ကြောင်း အမိန့်အမာ ပြောဆို နိုင်လျှင် "နှင့် ဘုရားစွဲဟု အိုန်မွန်သင်ကို မိန့်လတ်"၏။^{၂၃} အိုန်မွန်သင်က ဘုရားမစွဲဝံ့ချေ။ ထိုအခါ တရားစီရင်သူ၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ငါဆည်သင် "ဓာတ်ဆို"သည်။^{၂၄} ကျေးကြီးဘုရားလှူခဲ့ကြောင်း သမုန်ဟု ဆုံးဖြတ်သည်။ သခင်မုန်တောင်ကို အနိုင်ပေးသည်။ တပန် ၁၂၆၂ ခုတွင် ဧည့်သဝတ်မြေး

ငါဖုန်းရောက်သင်နှင့်ပပဝယ်တို့က မြေကိုထိပါးလှယက်ပြန်သည်။ ကျောင်းနေ သခင်သီလကုမာရ်တို့နှင့် အခြင်းပွားရသည်။ သခင်သီလကုမာရ်က တရား သူကြီး၏ တန်ဆိပ်နှင့်တကွ သက်သေထု၏။ တရားဆင်သူ အရိမတ်၏ညီ ငလျှောင်ကလည်း ကျောင်းနေရဟန်းတို့ဘက်က သက်သေအဖြစ် ပါဝင်၏။ "တရားတိုင်" ^{၂၅} က ဆုံးဖြတ်ခါ နီးတွင် ငဖုန်းရောက်သင်နှင့် ပပဝယ်တို့က ရှာတွင်ပေးပါဦးဟု တိုက်တွန်းသဖြင့် ရှာရိလူများအား ပေးပြန်သည်။ အားလုံး ပင် ကျောင်းနေသခင်မြောက်ဆက်တိုင်အောင် တရားအတွက် အလှူဖြစ်ခဲ့သည် ကို သိကြောင်း ထွက်ဆိုကြသည်။ ထိုကြောင့် သခင်သီလကုမာရ်ကို အနိုင် ပေးလိုက်သည်။ ကျောက်စာ အဆုံးသတ်ရာမှာပင် "သခင်သီလကုမာနှင့် ဉာဏသိဒ္ဓိကားနိုင်၏။ ဧည့်သဝတ်မြေး ငဖုန်းရောက်သင်နှင့်ပပဝယ် ရုံး သတည်း" ^{၂၆} ဟု မြေအလှုပ်အထွေးအခြင်းပွားမှုကိုသာ ပဓာနထားသည်။ အလှူ အတန်း ကျောက်စာတို့တွင် ပါဝင်လေ့ရှိသည့် ဆုတောင်းကျိန်စာများ မပါ ချေ။ နောက်ထပ် မြေအခြင်းပွားဦးမည်ကိုလည်း စိုးရွံ့ဟန်ရှိသည်။ အမိန့်အမာ မှတ်တမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်အောင် အထူးသတိထားသည်။ "ငါတိတ်သင်ကျောင်း" ၌ သီတင်းသုံးခဲ့သော သခင်အစဉ်အဆက်ကိုလည်း ဧရစ်တကွ မှတ်တမ်းတင် ထားသည်။ ၁၁၆၇ မှ ၁၂၆၂ အထိ နှစ် ၁၀၀ နီးပါးကာလအတွင်း ငါတိတ်သင် ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးခဲ့သော ရဟန်းတော်များအဖြစ် သခင်သမယ်ထီး သခင် ဥပစင်၊ သခင်မုန်တောင်၊ သုခမိန်သန်ပေါင်၊ ဣပပါသင်ကြီး၊ သခင်သီလကုမာရ် ဟူ၍ သခင်မြောက်ဆက်တို့ကို ကျောက်စာအရ သိရသည်။ အလှုပ်အထွေး အခြင်းပွားမှု ရောင်စွားရန်အတွက် ရေးထိုးသော ကျောက်စာဖြစ်သည်မှာ များစွာသေချာသည်။

ကျွန်ုပ်မှတ်တမ်းများမှာလည်း အလားတူပင် ဖြစ်သည်။ မရွေ့မရှား နိုင်သော မြေနှင့်ပတ်သက်၍ပင် အမှတ်လှသည်ဖြစ်ရာ ရွှေရှားနိုင်သော လူသား ကျားကျွန်များနှင့် ပတ်သက်၍မူ ပြဿနာ ပို၍များဖွယ်ရာသာ ရှိတော့သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ၌ အလှူရှင်အချို့က ကျောင်းဘုရားတို့၌ ကျွန်ုပ်လူကြီးသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် မိမိကျွန်များကို ကျွန်ုပ်အဖြစ်မှ အပြီးအပိုင် လွတ်ခွင့်ပေး ကြသည်။ ကျွန်ုပ်သည် ပုဂံခေတ် လူအစွဲအစည်း၌ အရေးအတွက်များပြားသော လူစု ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ကျွန်ုပ်နှင့်ပတ်သက်သောပြဿနာ အများအပြား

ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်မှာ သဘာဝကျသည်။ အချို့လည်း ကျွန်တို့ သူပိုင်သည် ကိုယ်ပိုင်သည် အငြင်းပွားကြသည်။ ကျွန်ခိုးမှုများပင် ရှိခဲ့သေးသည်။^{၆၇}

အထောက်အထား အိုင်အမာမရှိ၍ ပြဿနာပေါ်တတ်သည်ကိုလည်း ကျောက်စာများတွင် တွေ့ရသည်။ တစ်ခါတွင် ဆင်ခြံဆိုသူက ကျွန်အချို့ ဘုရားလှူခဲ့ဖူးသည်။ သို့သော်ကာလ ကြာမြင့်သည့်အခါ အမှတ်အသား အိုင်အမာ မရှိတော့ချေ။ ဆင်ခြံ၏ တပည့်ဆိုသူသင်သက ကြားဝင်ရတော့ သည်။ ထိုကျွန်များမှာ မိမိဆရာ ဘုရားလှူခဲ့သောကျွန်များ ဖြစ်ကြောင်း တရားသူကြီးသုံးဦးရှေ့တွင် ဓာတ်ချီရလေသည်။ အထောက်အထား အိုင် အမာ မပြနိုင်လျှင် ဓာတ်ချီစေလျက် ဆုံးဖြတ်သည်မှာ ပုဂံခေတ်၏ တရားရုံး ကျင့်ထုံးတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့အငြင်းပွားရပြီးသည့်နောက်တွင်မူ အလားတူ ပြဿနာ နောင်မပေါ်ရအောင် သင်သက ကျောက်စာ ရေးထိုးတော့သည်။^{၆၈} အထောက်အထား မိုင်မာလျှင် သင်သကဲ့သို့ သာမန် အရပ်သားများသာ အငြင်းပွားစရာ ကြုံရတတ်သည် မဟုတ်။ နန်းတော်လောကတွင် ကျင့်လည် နေထိုင်ကြသူများလည်း အငြင်းအခုံ ဖြစ်ကြရသည်။ ၁၂၀၇ခုက သခင်စွားကြီး သည် ကျွန်များ လှူဒါန်းခဲ့သည်။ နှစ်လေးဆယ် ကြာသောအခါ "မင်းလှ"နှင့် ကျွန်အရှုပ်အထွေး ဖြစ်လာသည်။ ထိုအခါ သခင်စွားကြီး၏မြေးက ဝင်ရောက် ဖြေရှင်းရသည်။ ၁၂၄၇တွင် ကျောက်စာရေးစေ ကျောက်ဆောက်စေသည်။ နောင် အငြင်းပွားရအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။^{၆၉}

ထိုသို့ ကျွန်များနှင့်ဆက်စပ်၍အမှုရှုပ်ထွေးခဲ့ပုံကို ဆင်ခြင်လျှင် ကျောက်စာများတွင် အမည်နာမနှင့်တကွ ကျွန်စာရင်းကြီးများဖော်ပြတတ် သည်မှာ အံ့ဩဖွယ်ရာ မဟုတ်တော့ချေ။ နောင်အခါ၌ မည်သူက မည်သည့် ဘုရား၌ ကျွန်ဖြစ်ကြောင်း အငြင်းပွားနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ထိုသို့ ရေးထိုးကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကို ၁၂၂၅ခု "ငါရသင်နှင့် နှောင်းအမိ ကျောက်စာ"တွင် အထင်အရှားတွေ့နိုင်သည်။ ဇရသင်ဆိုသူနှင့်နှောင်းအမိ တို့က ကျွန်ငါးယောက် လှူကြသည်။ ထိုအလှူအကြောင်း ဤသို့ ကျောက်စာ ရေးသည်။

"ဤ ကျွန်၅ယောက် နောက် အခြင်းမများစေရာ သံဗျင်မဟာ တရုဂံဗေယ်၊ သံဗျင်အလောဘဒြိဘာ သံဗျင်ပညာဘိရစ် ၁ ဤတရား ၃ယောက် ဆောက်သော ကျောက်စာတည်း။"^{၇၀}

ကျွန်များနှင့်ဆက်စပ်သည့် မှတ်တမ်းများတွင် ထူးထူးခြားခြား တွေ့ရ သည်မှာ သေတမ်းစာသဘောဆောင်သော ကျောက်စာများဖြစ်သည်။ ပထမ ကျောက်စာမှာ ငတသင်ဆိုသူ၏ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ငါတသင် နန်းမောင်နံ တို့တွင် ကျွန်နှစ်ယောက်ရှိသည်။ မိမိမသေမီကပင် ထိုကျွန်နှစ်ယောက်ကို ဘုရားလှူချင်သည်။ သို့သော် အခြားအလှူရှင်များကဲ့သို့လည်း ချမ်းသာကြွယ်ဝ သူများ မဟုတ်။ ကျွန်နှစ်ယောက်အား ဘုရား၌ လှူလိုက်လျှင် မိမိမရှိသည့် နောက် မယားဖြစ်သူ ချို့ချို့ငဲ့ငဲ့ နေရဋ္ဌာမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်ပုံရသည်။ ထိုကြောင့် "ငါ့မယား မသေသောကြားကား ငါ့မယား ကျွေးစေသတည်း။ ငါ့မယားသေမှုကား ဘုရား ကျွေးစေသတည်း။"^{၇၁} ဟု ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ရာ၌လည်း သက်သေအိုင်အမာနှင့်ဖြစ်သည်။ ရပ်ရွာ၌ အရေးပါ ဟန်တူသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်ဦးနှင့် "အရိယာဓမ္မစာရီ"တို့ရှေ့တွင် ထိုစာကို ရေးသည်။ ထိုမှတစ်ပါး ရွာသား ၁၅ယောက်တို့ကိုလည်း သက်သေထားခဲ့သေးသည်။^{၇၂}

အခြားသေတမ်းစာ ကျောက်စာတစ်ချပ်မှာ ဇေယသ္မတ်ဘုရားအတွင်း ရှိ ကျောက်စာဖြစ်သည်။ သေတမ်းစာရေးခဲ့သူမှာ "ဝန်သည် ဇယဘိန်" ဆိုသူ ၏ မယား ဖြစ်သည်။ အမည်ကိုကား မသိရ။ ဇယဘိန်မယား၏ ပစ္စည်းများ ကား လယ်၇ပယ်၊ ၂ယျာဉ်သုံးခုနှင့် ကျွန်အချို့ ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်အခြား အလှူရှင်များ၏ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်လျှင် အနည်းအကွင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထိုပစ္စည်း များနှင့်ပတ်သက်၍ "ငါ့ကိုယ်ရှိသ၍သာ ငါ့စားခံသတည်း။ စေစားခံသတည်း။ ငါ့အသက်တည်း မဲ့ခဲ့မှုကား ငါ့ကျောင်းလျှင် ငါ့လှူခဲ့သတည်း။"^{၇၃} ဟု မသေမီက လှူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ "ငါစီးသော သန်လျှင် ဆင်ရွယ်စူး အရိုး အရွက် ဝေင်းစုံကား ကျောင်းပရိက္ခရာလျှင် မှုစေသတည်း။"^{၇၄} ဟု သန်လျှင် လည်း လှူခဲ့သေးသည်။ သန်လျှင်စီးနိုင်သည်ဆိုထောက်လျှင် ဇယဘိန်မှာ မင်းမှုထမ်းတစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ ဆိုခဲ့သောကျောက်စာ နှစ်ချပ်လုံးမှာ မသေမီ မင်းမှုထမ်းတစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ ဆိုခဲ့သောကျောက်စာ နှစ်ချပ်လုံးမှာ မသေမီ ကတည်းက ကြိုကြိုတင်တင် အလှူပြုခဲ့ပုံကို မှတ်တမ်းတင်ရေးထိုးခဲ့သည့်

ကျောက်စာများဖြစ်သည်။ အလှူမှတ်တမ်းကျောက်စာတို့တွင် တွေ့ရတတ်သည့် ဆုတောင်းများ ကျိန်စာများလည်း မပါ။ နောင်တွင် အငြင်းမပွားသာအောင် ကျောက်စာတိုင် အိုင်အမာစိုက်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သေတမ်းစာ ကျောက်စာအဖြစ် သတ်မှတ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။

အလှူဒါနမဟုတ်သည့် မှတ်တမ်းကျောက်စာများတွင် ထူးထူးခြားခြား တွေ့ရသော ကျောက်စာတစ်မျိုးမှာ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် မြေအရောင် အဝယ် စာချုပ်နှင့် အလားတူသည့် စာချုပ်စာတမ်းကျောက်စာဖြစ်သည်။^{၁၀၅} သို့သော် ဤစာချုပ်မှာ ကြွေးဆပ်သည့်အကြောင်း ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်အသုံးအနှုန်းအားဖြင့် "ဥစ္စာဆပ်"သည်ဟု ဆိုသည်။ ငါကြံ ဆိုသူကို "သန်လိုင် ဆာတုံလုလင်"ဆိုသူက ကြွေးဆပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆပ်သောဥစ္စာမှာ ဝတ္ထုပစ္စည်းမဟုတ်။ သက်ရှိလူသား အမိသားဝှေးယောက် ဖြစ်သည်။ သက်ဆွ သုံးယောက်ရေတွင် ဆပ်သည်။ သက်သေတို့အမည်ကိုလည်း အထင်အရှား ဖော်ပြထားသည်။ "ယနေ့ကစတည်း အမိန့်အဟု ရှိတုံဖုကား ဤလုံလွင် ဆိုတိုင်း ငါဥစ္စာဟုသော မိန့်သတည်း"^{၁၀၆} ဟူ၍ ဖြစ်ငါကြံကပြောဆိုပုံကိုပါ မကျန်အောင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။

ထိုမြေပွကျွန်မှမှတ်တမ်းကျောက်စာများ သေတမ်းစာကျောက်စာနှင့် အရောင်းအဝယ်စာချုပ် ကြွေးမြီဆပ်စာချုပ် ကျောက်စာများကား မိမိတို့ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ လိုအပ်ချက်အရ ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာများ ဖြစ် သည်။ ဤနေရာတွင် ထပ်ဆင့်ခဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်မှာ ထိုမှတ်တမ်းကျောက်စာ များတွင် စာပေဟုခေါ်ဆိုလောက်သည့် အရေးအသား အဖွဲ့အနွဲ့များ ပါဝင်ခြင်း ရှိမရှိဟုသောအချက်ဖြစ်သည်။ မှတ်တမ်းရေးသားရာ၌ အချက်အလက်ကိုသာ ဦးစားပေးရေးသားတတ်သည်ဖြစ်ရာ မှတ်တမ်းကျောက်စာ အများစုတွင် အရေးအသားအဖွဲ့အနွဲ့ မပါဝင်ချေ။ စာပေအဖြစ် သတ်မှတ်လောက်သည့် အဆင့်သို့မရောက်ခဲ့ချေ။ သို့သော် စာပေဖြစ်ပေါ်မှုတွင် အချက်အချာကျရာ သော ပုဂံခေတ်ဘာသာစကားရေခဲမြေခဲ သဘောကိုကား ဤကျောက်စာများ တွင် များစွာလေ့လာခွင့်ရှိသည်။ သာဓကအားဖြင့် ပုဂံခေတ်ဥပဒေလောကတွင် တွင်ကျယ်နေခဲ့သည့် အသုံးအနှုန်းများကို ချင့်ချိန်လျက် ထိုခေတ်ထိုကာလ

ဘာသာစကားအကြွယ်အဝကို မှန်းဆနိုင်လေသည်။ စာပေတန်းဝင်ကျောက်စာ များ မဟုတ်သော်လည်း စာပေသမိုင်းကြောင့်လည်း လစ်လျူရှုထားရန် မသင့်သော ကျောက်စာများ ဖြစ်သည်။

ရှင်ဒီသာပါမောက္ခကျောက်စာ

အထွေထွေမှတ်တမ်းကျောက်စာပင်ဖြစ်လင့်ကစား စာပေလက်ရာ အ ဖြစ် မှတ်ယူလေးစားလောက်သောကျောက်စာတစ်မျိုးမှာ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၏ ဝေးသွားမှတ်တမ်းကျောက်စာပင် ဖြစ်သည်။ ဧဝံခေအားဖြင့် ထိုကျောက်စာကို ရေးထိုးခဉ်က အလှူကိုမှတ်တမ်းတင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ ဆရာတော်က မိမိပိုင် မြေ ရစ်ရာနှင့် ကျွန်နွားတို့ကို ပန်းပွတ်အရပ် ခေတီ၌ အလှူပြုသည်။ တန်ဆောင်ကြီးနှင့် စာသင်တိုက်လည်း ဆောက်သည်။ စာသင် တိုက်မှာ ဆရာတော်၏ဥစ္စာအင်အားနှင့် မြှီးနိုင်ဘဲဖြစ်နေရာ ဆွေမျိုးတစ်စုက ဝိုင်းဝန်းကျညီကြသည်။ ထိုအကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်လိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပန်းပွတ်ဘုရား၌လှူသော မြေများအကြောင်း နှလုံးသွင်းမိသည့်အခါ တရုတ်ပြည်သို့သွားခဲ့ရသောခရီးကို ဝီတီဖြင့် ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ ဆောက်မေမိ ဟန်တူသည်။ ဆောက်မေမိလောက်သောခရီးဖြစ်သောကြောင့် ဆောက်မေမိခြင်း လည်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးခရီး တစ်နိုင်ငံလုံးအား ကျူးကျော်လာမည့် တရုတ်တို့၏အန္တရာယ်မှ အနိုက်အတန် ကယ်တင်လိုက် နိုင်သောခရီး ဖြစ်သည်။ ထိုခရီးသည် ရှင်ဒီသာပါမောက္ခကိုယ်တိုင် တစ်နိမ့်နိမ့် တွေးလိုက်တိုင်း ဝီတီဖြစ်ရသောခရီးဖြစ်ရာ ထိုဝီတီကို အခြားသူတို့၌ ပွားစေ လိုသော စေတနာသည် ဆရာတော်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဟန်တူသည်။ ကျောက်စာတွင် စာကြောင်းခေ ၅၂ကြောင်းပါရှိရာ ၃၅ကြောင်းမှာ ထိုခရီးအကြောင်းမှတ်တမ်း ဖြစ်နေလေသည်။ မှတ်တမ်းတင်ရာ၌ အကြောင်းဆိုက်လွှင်ဆိုက်သလို အသေး ခိတ် ဖော်ပြသင့်သည့်နေရာ၌ အသေးခိတ်ဖော်ပြထားရာ ကြည်နူးနှစ်သိမ့်ဖွယ် ကောင်းလှသည်။ ဝေးသွားမှတ်တမ်း ကိုယ်ရေးကိုယ်တာမှတ်တမ်းတို့မည်သည် ကောင်းလှသည်။ ဝေးသွားမှတ်တမ်း ကိုယ်ရေးကိုယ်တာမှတ်တမ်းတို့မည်သည် စာရေးသူ စေတနာကြီးလွှင်ကြီးသည့်အလျောက်၊ အရေးအသားကျွမ်းကျင်လွှင် ကျွမ်းကျင်သည့်အလျောက် ရသစာပေစာရင်းဝင်လာတတ်သည် မဟုတ်ပါ လော။

ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၏မှတ်တမ်း၌ ရှေးဦးဖော်ပြသည်မှာ ကာလ
 နောက်ခံဖြစ်သည်။ နှစ်မှာ ၁၂၈၅ခု၊ ပြည်အနောက်ဘက် လှည်းကျဆုရပ်၌
 နရသီဟပတေ့မင်းကြီး၊ ဝေဠုရှောင်တိမ်းနေရစဉ်ဖြစ်သည်။ ထိုကာလပြကား၌
 ဖော်ပြထားသော်လည်း နရသီဟပတေ့မင်းကြီး ပုဂံထီးနန်းနှင့် ဝေးကွာနေရ
 ပုံမှာ ပေါ်လွင်သည်။ ဝိသုဒ္ဓိပေါ်လွင်အောင် လှည်းကျတွင် နရသီဟပတေ့မင်းကြီး
 နှင့် မှူးမတ်တို့ ပြောဆိုကြသောစကားကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။ မင်းကြီး
 က အနန္တပိစည်နှင့်မဟာဂိုဝ်ကို "တရုတ်အလားအလာကို သိအောင်မူလေ"^{၁၀၀}
 ဟု အမိန့်ရှိသည်။ ပုဂံသို့ချီလာသည်ဟု သတင်းရထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။
 အနန္တပိစည်နှင့် မဟာဂိုဝ်တို့က ပြန်လည်လျှောက်ထားကြသည်။

ဤအမှုကား ကြီးစွာ တုံ့တပယ်လည်း လွတ်ရသည် မရှိ။ သုဝဏ္ဏ
 လိပ် ပြုဆံ့သည့်သူလည်း မရှိ။ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခတည်း ပါမူကား
 အမှုဆောင်နိုင်အံ့^{၁၀၀}

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ အမတ်တို့စကားကို ကြားသော် နရသီဟပတေ့မင်းကြီးက
 ရှင်ဒီသာပါမောက္ခကို ပင့်သည်။ ဖြစ်ပေါ်နေသောတရုတ်အရေးတွင် ဝင်ရောက်
 ဖြေရှင်းပေးပါရန် "အမှုနှင်း"သည်။ တရုတ်အရေးကိုစွဲ၌ မိမိပါဝင်လာရုံကို
 ရှင်ဒီသာပါမောက္ခက ထိုသို့ မှတ်တမ်းတင်သည်။ အခြားသင့်တော်သူ မရှိ၍
 မင်းမှူးမတ်တို့အလိုအရ ဆရာတော်ပါဝင်လာရသည့်အချက်မှာ ပေါ်လွင်
 ထင်ရှား လာသည်။

ဆရာတော်ကိုယ်တိုင် တရုတ်ပြည်သို့ သွားရောက်ရသည့်အခါ၌လည်း
 လွယ်လွယ်ကူကူ ချောချောပြေပြေ အဖုအထစ်မရှိ သွားရသည် မဟုတ်။
 တရုတ်ပြည်ခရီးတွင် ဟန်လင်း၌ တစ်ထောက်နားသည်။ "သုဝဏ္ဏလိပ်"ပြု၍
 တရုတ်မင်းသို့ လွှတ်လိုက်သည်။ တရုတ်မင်းက မင်းလွှတ်သော သုဝဏ္ဏလိပ်
 မဟုတ်။ အမတ်တို့၏စာသာဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ မကျေနပ်ဟန်ပြုသည်။
 သို့သော် "မင်းတို့ကား တမန်ကိုမချုပ်ရာ"^{၁၀၀}ဟူသော နှစ်ပြည်တစ်ပြည်
 ဆက်ဆံရေးစည်းကမ်းချက်ကို ယုံကြည်သည့်အလျောက် တရုတ်ပြည်အရောက်
 သွားလေသည်။ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ တရုတ်ပြည်သို့ ရောက်ချိန်၌ တရုတ်တို့၏
 အစီအစဉ်ကို ကြည့်ပါဦး။ တရုတ်မင်းသား သုသုတ္တကီနှင့် ခပ်သည် ၂၀၀၀၀
 တို့မှာ "သင်းတွယ်"ပြည်အထိ ရောက်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်တွင်း၌

သာသနာပြုရန် "ပုညဓမ္မိကာ မဟာထီး၊ သီရိဓမ္မိကာ မဟာထီး" အဖွဲ့ပြုသော
 ကျောင်း(၇၀)မှ တရုတ်သံဃာတော်များလည်း ပါသေးသည်။ သံဃာမန်အဖြစ်
 ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ လာနေပြီဟူသော သတင်းကြားသဖြင့်သာ ထိုအရပ်၌
 ခေသည်နှင့်ရဟန်းတော်များကို ရပ်ဆိုင်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ရဟန်းတော်များ
 လဲနားနေရာသို့ ရောက်သည့်အခါ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခနှင့် တရုတ်ရဟန်းတော်
 တို့၏ ကြိုဆိုပုံမှာ ကြည်နူးအားတက်စရာ ဖြစ်သည်။ တရုတ်ရဟန်းတော်များ
 မှာလည်း ခပ်ကိုမလိုလားကြ။ ဇာတိတရုတ်ပြည်ကိုခွါ၍ မြန်မာပြည်သို့သွား
 ရန် ဝန်လေးနေသူများ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ရှင်ဒီသာပါမောက္ခနှင့် တွေ့သည့်
 အခါ လက်ဆောင်များ ဆက်ကြသည်။ ထိုနောက် "ငါ့ရှင်ကိုတည်း မင်း
 တောင့်တစွာ မင်းလည်း သဒ္ဓါစွာ ပုဂံသာသနာကို ငါတို့ပြုရကြောင်း ဆိုဘိ
 လတ်သေး"^{၁၀၀}ဟု တိုက်တွန်းကြသည်။ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ ဆက်လက်
 ထွက်ခွါလာရာ တရုတ်ပြည် ယဆည်မည်သောအရပ်သို့ ရောက်သည့်အခါ
 ခါတွင်းကာလသို့ရောက်ပြီ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်တို့၏ ကျင့်စဉ်အတိုင်း
 ရပ်နား ဝါဆိုရတော့သည်။ တန်ဆောင်မုန်းလရောက်မှ တရုတ်ပြည်တယ်တူသို့
 ဆက်လက်ထွက်ခွါလာရာ ပြာသိုလတွင် တရုတ်မင်းနေပြည်သို့ ရောက်သည်။
 ရောက်စတွင်မူ တိုင်းရေးပြည်ရေးစကားမဆိုကြရသေး။ အမေးအဖြေ ပင်သန္တာရ
 စကားသာ ဆိုကြရသည်။ "အဆုံးမှာကား ပြည်တဲစကား ဆိုကြလတ်
 တည်း"^{၁၀၀}ဟူ၍ တရုတ်မင်းနှင့်စကားဆိုကြပုံကို အသေးစိတ် ဖော်ပြထား
 သည်။ ထိုစကားဆိုခန်းကား ဆရာတော်၏ကျောက်စာ၌ အရေးပါလှရာ
 စကားဆိုကြပုံ အသေးစိတ်ကို သိသင့်ပေလိမ့်မည်။^{၁၀၂}

တရုတ်မင်း။ ။ ပဏ္ဍိတ် ဤငါသူရဲ၂၀၀၀၀နှင့် မဟာထီး သင်္ဘောထီးရှင်နှင့်
 သာသနာပြုလေဟု နှင်း၏။
 ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ။ ။ မဟာရာဇ် ဤသူရဲအလုံး သင်္ဘောအလုံး ပေါးရိုမှ
 တည်ကြည်ဆုံး ပေါးကား ပြည်စည်းစိမ်အဖြစ် မဟုတ်လော့၊ ဤသူရဲတို့သည်
 ထန်းကိုတည်းခဲ၍ ဓားပြီးကား ဝမ်းနာ၍မှ မသေကုန်လော့၊ ကြွင်းသော
 သင်္ဘောတို့လည်း ပြည်တွင်းမဝင်၍ တောသို့ပြေး၍ သေကုန်ခံသောတကား။
 မင်းကြီး ပြီးပေသော အမှု မဟုတ်လော့၊ ဥယျာဉ်ခိုက်သော ယောက်ျားကား
 ရေသွန်း၍ သစ်ပင်ကို ကြီးစေ၏။ အညွန့်မဆိတ်တကား။ သစ်ပင်သီးပြီး

သောတည်း အသီးစား၏။ တံမြတ်တံမြည်ကိုလည်း ရေသွန်းဦးလတ်သေး၊
ငယ်မူလည်း သာသနာမြတ်စွာ၊ မင်းကြီးကား ဘုရားဆုတောင်းသူ မဟုတ်
လော။ အဖဂေါတမသာသနာကို အပျက်စီးလတ်သေး။ မင်းကြီး နိုင်သောမြည်
ကား များလည်း များစွာ၊ ကြီးလည်းကြီးစွာ၊ တံမြတ်တံကား အငယ်ကွယ်၊
သာသနာရှိသောကြောင့်ရကား ဘုရားလောင်းတို့ကား ပြည်မြတ်၏ သူရဲအပင်
စေ လတ်သေး။ ငါကားကောက်ပဲခိုက်လေဦးအံ့။ ကောက်ပဲပြီးပေသောကား
ဝင်။

တရုတ်မင်း။ ။ ဤစကားတွင် ငါဖို့လည်း ပါ၏။ ပဏ္ဍိတ်လား၍ ပြေးပြေး
သော သျှင်တို့ကို ခေါ်လေ။ ကောက်ပဲလည်း နိုက်လေ။ ပြီးပေသော ငါတို့
လွတ်လတ်တုံ။

ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၏ နှုတ်ရေးနှုတ်ရာ လိမ်မာမှုကြောင့် တရုတ်တို့၏
အန္တရာယ်မှ သိသိလေး လွတ်မြောက်ခဲ့ရသော ပွဲ ဖြစ်၏။

ထိုအကြောင်းအရာကို ဖတ်ရသည့်အခါ ကျောက်စာဖတ်ရသူတို့၌
နှစ်သက်ကြည်နူးခြင်း ဖြစ်ကြရ၏။ အတယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း။ တရုတ်
မင်း ကျူးကျော်လာမည့်ရန်ကို လိမ်မာပါးနပ်စွာရှောင်နိုင်သည့်အကြောင်းအရာ
ဖြစ်သဖြင့် ဝမ်းမြောက်ရာက နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်ရသလော။ စာပေအရေးအပွဲကို
သဘောကျရာက နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်ရသလော။ ဤအချက်မှာ စဉ်းစားစွယ်ရာ
ဖြစ်သည်။ ရန်ကိုလိမ်မာပါးနပ်စွာ ရှောင်နိုင်ခြင်းသက်သက်ကို အကြောင်းပြု၍
ဝမ်းမြောက် နှစ်သက်ခြင်းဖြစ်မည်ဟုဆိုလျှင် ထိုဝမ်းမြောက်နှစ်သက်ခြင်းသည်
မြန်မာတိုင်းရင်းသားများအတွက်သာ ဖြစ်ရာသည်။ လူမျိုးအခွဲအလမ်းကို
အကြောင်းပြု၍ "ငါတို့ရှင်ဒီသာပါမောက္ခပေတကား" ဟု ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်
ရာက နှစ်သက်မိပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၏စာကိုဖတ်၍
နှစ်သက်ခြင်းကားမြန်မာလူမျိုးတို့အတွက်သက်သက်သာမဟုတ်။ ကျိုးကြောင်း
ဆင်ခြင်မှုကို လေးစားသူတိုင်း၊ ဘာသာစကား၏တန်ဖိုးကို အသိအမှတ် ဖြစ်
တတ်သူတိုင်း နှစ်သက်ကြမည်သာဖြစ်၏။ တရုတ်တို့၏ရန်ကို ရှောင်ရာ၌
ဆရာတော်၏ အပြောအဆို အသုံးအနှုန်းလိမ်မာပါးနပ်မှုသည်သာ ပဓာနကျ
သည်ဟု ဆိုတန်ရာ၏။ ထိုလိမ်မာပါးနပ်မှုကို မျိုးကျူးလိုစိတ်ဖြစ်ပေါ်ရာက
နှစ်သက်ခြင်း ဖြစ်လာရာ၏။ အပြောအဆို အသုံးအနှုန်းလိမ်မာပါးနပ်မှု ဟု

ဆိုရာ၌ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှု အားကောင်းခြင်း၊ လူ့အကြိုက်လူ့စရိုက်ကို
နားလည်ခြင်း အသုံးအနှုန်းများ ခွန်အားရှိခြင်းတို့ကို ဆိုလို၏။

ရှေးဦးစွာ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ပြတတ်ပုံနှင့် လူ့အကြိုက်လူ့စရိုက်
နားလည်ပုံကို ကြည့်ကြမည်။ ဆရာတော်သည် မိမိအလိုသို့ပါအောင် တရုတ်
မင်းအား သွေးဆောင်ရာ၌ လောကုတ္တရာကြောင်းလောကီကြောင်း အကြောင်း
နှစ်ရပ်ကို နှလုံးသွင်းမိအောင် ဆေးဆော်ပေးသည်ဟု ဆိုရာ၏။ လောကုတ္တရာ
ကြောင်းကို ဆိုရခြင်းမှာ တရုတ်ဘုရင်ကိုယ်တိုင် ဝိညာဏ်သာ၌ သက်ဝင်
ယုံကြည်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၌ သာသနာထွန်းကား
ပြီးဖြစ်သည့် အချက်ကိုလည်းကောင်း၊ မင်းကြီးသည် ဘုရားဆုပန်သူ ဖြစ်သည်
ဆိုသော အချက်ကိုလည်းကောင်း ဖော်ပြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ တရုတ်
စစ်သည်များ ဝင်ရောက်ခြင်းသည် သာသနာကျက်ဆီးရာရောက်ကြောင်းကို
နားဝင်အောင် အမိန့်ရှိနိုင်သည်။ "အဖဂေါတမသာသနာကို အပျက်စီးလတ်
သေး" ဟူသော သတိပေးစကားမှာ တရုတ်ဘုရင်အတွက် တထိတ်တလန့်
ဖြစ်သွားဘွယ်ရာစကား ဖြစ်သည်။ လောကီရေးရာတက်က ဆင်ခြင်ပြရာ၌
ကား ထိုအချိန်သည် မြန်မာနိုင်ငံကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ရန် အခါမဟုတ်
သေးသည်ကို ကျိုးကြောင်းညှိနှိုင်းပြသည်။ အချိန်အခါကား မြန်မာနိုင်ငံ၌
လည်း ဆန်ရေစပါး ခေါင်းပါးနေချိန် ဖြစ်သည်။ စစ်ဆင်ရန် စစ်သည်များ
သာသနာပြုရန်ဟူသောအကြောင်းပြချက်ဖြင့် ရဟန်းတော်များ မြန်မာပြည်တွင်း
ဝင်ရောက်လာပါက စားရေရိက္ခာ အဘယ်မှာ အလုံအလောက် ရနိုင်ပါမည်
နည်း။ ဤအချက်ကို နှလုံးဖုမိအောင် ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ အားထုတ်၏။
လောကုတ္တရာတက်ကကြည့်ကြည့် လောကီရေးရာကြည့်ကြည့် စစ်ချီ သိမ်း
ပိုက်ရန် မသင့်သည့်အချက်မှာ ထင်ရှားလာအောင် ပြောနိုင်၏။ သို့သော်
လောကုတ္တရာ ယထာဘူတကျတိုင်းလည်း ပြောဆိုသဖြင့် ဆောင်မြင်သည်မဆိုသာ။
နာသုနှစ်သက်ဖို့ကလည်း များစွာအရေးကြီးသေးသည်။ မည်မျှ ယထာဘူတ
ကျသော စကားပင်ဖြစ်စေ မိမိအားမျိုးနိမ်လျက် ပြောဆိုလာလျှင်မူ လက်မရန်
ဝန်လေး မိပေလိမ့်မည်။ ထိုသဘောကိုသိသည့်အလျောက် တရုတ်မင်း၏ဂုဏ်
ကို ထင်ရှားအောင် ထည့်၍ထည့်၍ပြောသေးသည်။ "ဘုရားဆုတောင်းသော
မင်း" ဆိုသောစကားသည်လည်းကောင်း၊ "မင်းကြီးနိုင်သောမြည်ကားများလည်း
များစွာ ကြီးလည်းကြီးစွာ" ဆိုသောစကားတို့သည်လည်းကောင်း တရုတ်မင်း

ဘဝင်တွေမည့် ကောင်းရပ်များ ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့ ကြောင်းကျိုးပြုစေ
ခြင်း၊ လူ့အကြိုက် လူ့စရိုက်ကို နားလည်ခြင်းဟူသော အရည်အသွေးတို့မှာ
ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၏နှစ်သက်ဖွယ်ရာ အရည်အသွေးများ ဖြစ်သည်။ ထိုအရည်
အသွေးများပင် ဇာ၏အရည်အသွေးများ ဖြစ်လာရသည်။

အသုံးအနှုန်းများ ခွန်အားရှိသည်ဟု ဆိုရာ၌ နာယုသူ၏ ဉာဏ်ထံသို့
ဒိုးကန်ဒေါက်ကန်ရောက်လျက် ပြောဆိုရေးသားသူ လိုအပ်သလို အကျိုးသက်
ရောက်နိုင်သော အသုံးအနှုန်းများကို ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ ကောင်းလုံးခွန်အား ရှိ
သော ပြောဆိုရာ၌ နားထောင်သူ၏ဉာဏ်မျက်စိ၌ မြင်ယောင်လာအောင်
ပြောဆိုတတ်ခြင်းသည် အရေးပါလှသည်။ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၌ ထိုအရည်
အသွေးမျိုးကိုလည်း တွေ့နိုင်ပြန်သည်။ ရှေးဦးစွာ ဆန်စပါး၏ အရေးပါပုံကို
ပြောလိုသည်။ ထိုအခါ ဆန်စပါးကို "ပြည်စည်းစိမ်အမြစ်"ဟု ဆိုသည်။
အမြစ်ရှိမှ အပင်တည်နိုင်သကဲ့သို့ ဆန်စပါးရှိမှ တိုင်းပြည်ရပ်တည်နိုင်သည်
ဟူသော အချက်ကို ထင်ရှားစေလိုခြင်းသည်။ ထိုသဘောကို တရုတ်ဘုရင်၏
ဉာဏ်တွင် ထင်ရှားစေပြီးနောက်မှ ဆန်စပါး ဆွဲရှားနေချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံ
တွင် ဝင်ရောက်လာမည့် တရုတ်စစ်သည်များ ဒုက္ခရောက်နိုင်ပုံကို မိန့်ဆို
သည်။ ဤနေရာ၌ ဆရာတော်၏စကားမှာ ကွင်းကွင်းကွက်ကွက် ရှိလှသည်။
မိမိစစ်သည်များ ဆန်စပါးမရှိသည့်အခါ ထန်းသီးကို အဟာရအဖြစ် စားကြ
ရမည်။ ထန်းသီး ဆိုသည်မှာလည်း များများစားရန်သင့်သော အစာ မဟုတ်။
ဝမ်းနာတတ်သော အစာဖြစ်သည်။ ဝမ်းနာသေဆုံးရမည့် မိမိစစ်သည်များအရေး
ကို တရုတ်ဘုရင် တွေးမြင်ထိတ်လန့်စေနိုင်လောက်အောင် တာသွားသော
စကားမျိုး ဖြစ်သည်။ အထိရောက်ဆုံးမှာကား ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၏ ဥပမာ
စကားဟု ဆိုတန်ရာသည်။ မြန်မာပြည်ကို ဥယျာဉ်နှင့်လည်းကောင်း၊ တရုတ်
ဘုရင်ကိုဥယျာဉ်နှင့်လည်းကောင်း နိုင်းနိုင်း၍ ဆိုထားသည်။ ဥယျာဉ်တို့
၏ လေကိုလည်း ဆင်ခြင်ဖွယ်ဖြစ်အောင် ပြောဆိုသည်။ ဥယျာဉ်တို့
မည်သည် သစ်ပင်ကိုရေလောင်းရသည်။ အပင်ကြီးထွားလာအောင် ပြုစုရသည်။
အချုပ်အားဖြင့် ပြောလိုသည်မှာကား ဥယျာဉ်၏ကောင်းရာကောင်းကျိုးကိုသာ
ဆောင်ရသည် ဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်း ပြု
ကျင့်ခြင်းကား ဥယျာဉ်တို့၏အမူအကျင့်မဟုတ်ဟု ထင်ရှားအောင် "အညွန့်
မဆိတ်တကား"ဟူသောစကားကို သုံးထားသည်။ များစွာထိသောစကား ဖြစ်

သည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် "အညွန့်"သည် ဝတ္တိလ်အရာဝတ္ထုတို့၏
တိုးထက်ရှင်သန်ခွင့်ကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုသည့် လေ့သုံးစကားလည်းဖြစ်သည်။
အညွန့်ကိုဆိတ်ခြင်းသည် အပင်၏ရှင်သန်မှုကို ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်းမျိုး
ဖြစ်ရာ ဥယျာဉ်တို့ကောင်းတို့၏ အမူအရာ မဟုတ်သည်မှာ ထင်ရှားလာသည်။
ဥယျာဉ်တို့ကား စိတ်ရှည်ရသည်။ အချိန်အခါကိုစောင့်ရသည်။ အချိန်
တန်သည်အခါ အပင်က အသီးဖြင့် ကျေးဇူးတုံ့မည့် ဖြစ်သည်။ အသီးကို
စောင့်ရှုသုံးဆောင်ခြင်းသည်သာ မျိုးကျူးအပ်သောဥယျာဉ်တို့ဖြစ်သည် ဟူသော
အချက်မှာ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ၏စကားတွင် တင်ရှားလျက် ရှိသည်။ မြန်မာပြည်
၏ ဥယျာဉ်တို့အဖြစ် ဂုဏ်ပြုတင်စားခြင်းခံရသော တရုတ်ဘုရင်သည် မိမိ၏
အမြဲအမူအတွက် ရက်စနိုးဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခကား
ဥပမာပေးသော ကျွမ်းကျင်သည် မဟုတ်။ ထိုဥပမာကို မိမိပြောလိုသောအချက်
နှင့် ဆက်စပ်ပေးရာ၌လည်း လိမ်မာသူ ဖြစ်သည်။ "တံပြတိတ်ပြည်ကိုလည်း
ရေသွန်းဦးလတ်သေး"ဟူသော တိုက်တွန်းချက်မှာ တရုတ်ဘုရင် မည်သို့
ကျင့်ကြံအပ်သည်ကို သွယ်ဝိုက်သတိပေးလိုက်သောစကား ဖြစ်သည်။
"ငါကား ကောက်ပဲခိုက်လေဦးအံ့၊ ကောက်ခဲပြီးပေသောကား ဝင်"ဟူသော
စကားမှာ သွယ်ဝိုက်၍ မြှော်လင့်ချက်ပေးလိုက်သောစကား ဖြစ်သည်။ ဤသို့
ဥယျာဉ်တို့ ဥပမာကိုမှီ၍ မိမိပြောလိုသည့်အချက်အလက်များ ပြီးပြေအောင်
လှလှပပ ပြောဆိုတတ်သည့်အတွက် ဆရာတော်၏ဘာသာစကားမှာ ခွန်အား
ရှိလျက် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်နေပေသည်။ ဇာပေအရည်အသွေးရှိသော ကျောက်စာ
ပေတည်း။

ထိုသို့ ကောင်းအရာ၌ သာယာနှစ်လိုဖွယ်ရှိသောကြောင့်လည်း တရုတ်
ဘုရင်သည် မြန်မာနိုင်ငံအားတိုက်ခိုက်ရန်အကြံကို ဆိုင်းငံ့ခဲ့သည်။
ရှင်ဒီသာပါမောက္ခလည်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်
ရောက်သည့်အခါ၌ တရုတ်အရေးကိုကြားရသော နုရသီဟဝတေမင်းကြီးသည်
များစွာဝမ်းမြောက်ပေလိမ့်မည်။ ထိုကြောင့် ကျေးဇူးတုံ့သောအားဖြင့် ဆရာ
ရှင်ဒီသာပါမောက္ခအား လယ်မြေများလှူသည်။ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခကလည်း
လယ်မြေများကို မိမိကိုယ်ကျိုးအတွက် မသုံး။ သာသနာကို အကြောင်းပြု၍
ရခဲ့သည့်မြေဖြင့် သာသနာကို ပြန်လည် ကျေးဇူးတုံ့လိုက်သည်။

ဤသို့ ရှင်ဒီသာပါမောက္ခကျောက်စာသည် မရီးသွားမှတ်တမ်းကံသော ကျောက်စာဖြစ်လင့်ကစား စာပေတစ်ရပ်အဖြစ် ဖတ်ရှု ခံစား နှစ်သက် နိုင်သော ကျောက်စာ ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

ပြန်တမ်းကျောက်စာ

အလားတူပင် အလှူမှတ်တမ်းမဟုတ်သော်လည်း ဝှက်ခေတ်စာပေအဖြစ် မှတ်ထုလေ့လာနိုင်သည်မှာ ပြန်တမ်းကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ပြန်တမ်း ကျောက်စာ အရေအတွက်မှာ များများမရှိလှ။ ကျဉ္ဇာမင်း၏အမိန့်တော် ပြန်တမ်း ကျောက်စာတစ်ရပ်သာ ရှိသည်။

ကျဉ္ဇာမင်းလက်ထက် ထူးခြားသည့် ကျင့်စဉ်တစ်ရပ်မှာ အမိန့်တော် ပြန်တမ်း ကျောက်စာများ ရေးထိုးစိုက်ထုခြင်း ဖြစ်သည်။ သိမ်ခြေ ၅၀နှင့် ၅၀အထက်ရှိသော ရွာဟူသမျှတွင် ထိုကျောက်စာတိုင်များ စိုက်ထုသည်။ နေ့ခင်းလေခင်းခန့်သော ကျောက်စာများကို တန်းဆောင်းနှင့် အကျအနု ထားသည်။ လစဉ်လပြည့်သီတင်းနေ့များ၌ ရွာသူကြီးဦးဆောင်သော ရွာသူ ရွာသားများက ထိုကျောက်စာတိုင်ရှိရာသို့ အခမ်းအနားနှင့် လာရောက်ရ သည်။ ကျောက်စာတိုင်မရှိသည့် အနီးအနားရွာများကလည်း ရွာသူကြီး၏ ဆင့်ခေါ်မျက်အရ လာရောက်ရသည်။ မိမိတို့ရာထူးအလျောက် ဘုရင်က ပေး သနားထားသော အဝတ်တန်ဆာများကို ရွာသူကြီးတို့ ဆင်ယင်ထားရသည်။ ကျောက်စာတိုင်ကို ပေါက်ပေါက်များ ပန်းမာလ်များဖြင့် ပူဇော်ကြရသည်။ "ဧည့်ပသာလည်း" တီးကြသည်။ ထိုနောက် မင်းချီးမြှင့်ထားသည့် အဝတ် တန်ဆာတို့ကို ဝတ်ဆင်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက ကျောက်စာတိုင်ကို ဖတ် သည်။ ကျွန်ုပ်ရိသတ်က ရိုဇိုသေသောမှာယူကြရသည်။ ထိုမျှအထိ အရေးတယူ ပြုကြရသော အမိန့်တော်ပြန်တမ်းကျောက်စာများ ဖြစ်သည်။

ကျဉ္ဇာမင်းသည် ထိုကျောက်စာတိုင်များ အများအပြား စိုက်ထုရန် ရည်ရွယ်ခဲ့မည် ဖြစ်သော်လည်း ရည်ရွယ်သလောက် များများ စိုက်ထုနိုင်ခဲ့ဟန် မတူ။ ထိုကျောက်စာများစိုက်ထုရန်မှာ ၁၂၄၉ခုနှစ်အထိတွင်ဖြစ်ရာ ကျဉ္ဇာ မင်း ရက်ရွာမင်မီ သားနှစ်ခန့်သာ အချိန်ရခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ယခုအခါ၌

၁၁တိုင်သာတွေ့ရခြင်း ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ မကျေးစီရင်စုမှ ၂ တိုင်၊ မိတ္ထီလာ စီရင်စုနှင့်လက်တောရွာတို့မှ ၁၀တိုင်စီ တွေ့ရသည်။ ကျွန်ကျောက်စာ ၇တိုင်တို့ ကိုကား ကျောက်စာရုံများ၌ စုဆောင်းသိမ်းဆည်းပြီးမှ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်ရာ မည်သည့်ဘေသ၌ ရေးဦးစိုက်ထုခဲ့ကြောင်း မသိရတော့ပြီ။^{၁၁၃} ထို၁၁တိုင်မှာ လည်း အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အပျက်အစီးများလှပေရာ တစ်ချပ်တည်း တွင် အပြည့်အစုံ ဖတ်ရှုမရနိုင်တော့ပေ။ သို့သော် ကျောက်စာအသီးသီးတွင် ဖတ်ရှုရနိုင်သမျှကိုစုပေါင်းဖတ်လိုက်သောအခါ၌ကား အဆင့်အတန်းရှိလှသော စာပေ အရေးအသားတစ်ရပ်ကို တွေ့လာရတော့သည်။

အမိန့်တော်ပြန်တမ်းများ ရေးထိုးစိုက်ထုရာ၌ ကျဉ္ဇာမင်း၏ ပဓာန ရည်ရွယ်ချက်မှာ နိုင်ငံတွင်း၌ သူခိုးသူဝှက်များ ပပျောက်ရေး ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ နေ့စဉ်စောင့်ထိန်းရမည့် သီလဝါးပါးအနက် သူတစ်ပါးဥစ္စာ မမိုးမဝှက်ရခြင်းသည် တစ်ပါးအဖြစ် ပါဝင်သော်လည်း ထိုစဉ်က သူခိုးသူဝှက် ထုပြောခဲ့ရာသည်။ ထိုသူခိုးသူဝှက်များ ပပျောက်အောင် သို့မဟုတ် နည်းပါး အောင် ဆောင်ရွက်ရာ၌ ကျဉ္ဇာမင်းသည် ရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် ကျမ်းတတ် ဂန်တတ်မင်းတစ်ပါးအဖြစ် ကျော်ကြားသည်နှင့် ညီလှသည်။ ပြန်တမ်းကို စီစဉ်ရေးဖွဲ့ရာ၌ လိမ်မာပါးနပ်လှသည်။

ရေးဦးစွာ ဖော်ပြထားသော အကြောင်းရပ်များကို အကျဉ်းအားဖြင့် ကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရမည်။

- ၁။ ဤအမိန့်တော်ပြန်တမ်းသည် လေးစားလိုက်နာအပ်သော အမိန့်တော် ပြန်တမ်း ဖြစ်ကြောင်း ("က"မျက်နှာ ကြောင်းရေ ၈-၂၄)
- ၂။ ခိုးယူစားသောက်ခြင်းသည် ပစ္စုပ္ပန်၌လည်းမကောင်း၊ တမလွန်၌လည်း မကောင်းပုံ အကျဉ်း ("က"မျက်နှာ ကြောင်းရေ ၂၅-၄၃)
- ၃။ ခိုးယူစားသောက်ခြင်းသည် ပစ္စုပ္ပန်၌လည်းမကောင်း၊ သံသရာ၌လည်း မကောင်းပုံ အကျယ် ("က"မျက်နှာ ကြောင်းရေ ၄၃- "ခ"မျက်နှာ ကြောင်းရေ ၂၆)
- ၄။ ကောင်းသော အသက်မွေးမှု("ခ"မျက်နှာ ကြောင်းရေ ၂၆-၃၅)
- ၅။ ဆုတောင်း("ခ"မျက်နှာ ကြောင်းရေ ၃၆-၃၈)

၆။ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း ပတ်ရှုနာယုကြရန် အစီအစဉ် လမ်းညွှန်ချက် ("မ"မျက်နှာ ကြောင်းရေ ၃၉-၄၈)

ထိုအကြောင်းအချက်တို့မှာ သာမန်စာရေးသူတို့လက်သို့ရောက်လျှင် သာမန်သာ ဖြစ်မည်။ စာပေဟုဆိုရလောက်အောင် စိတ်အာရုံညွတ်ဖွယ် မဖြစ်နိုင်။ သို့သော် သာမန်ထက် စာပေစိတ်ကူးရှိသော ကျောက်စာရေးစီသူတို့က အကြောင်းအချက်အသီးသီးကို ဘက်စုံမှမ်းမဲလျက် စာသံပေသံဖြင့် ရေးဖွဲ့လိုက်သဖြင့် ဤကျောက်စာကို စာပေတစ်ရပ်အဖြစ် အရေးထားလာရခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာရေးစီသူမှာ အမိန့်တော်ထုတ်ပြန်သည့် ကျွဲစွာမင်းကြီးကိုယ်တိုင် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်။ သို့မဟုတ် ကျွဲစွာမင်းကြီးက ကွပ်ကဲလျက် ပညာရှိတို့က ရေးစီခြင်းလည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်။ အတိအကျ မဆိုသာ။

မိမိထုတ်ပြန်သည့်အမိန့်တော်ပြန်တမ်းသည် လေးစားလိုက်နာဖွယ် အမိန့်တော်ပြန်တမ်းဖြစ်ကြောင်း ရေးဖွဲ့ပုံကို ရေးဦးစွာကြည့်ပါ။ "အတို့ဖ ဘုရားစောကြီး သခင်သီရိတြိဘဝနာဒိတျပဝရပဏ္ဍိတဓမ္မရာဇာ မည်သော ဘုရားရှင်တော် ရေးထွေးတော်"^{၁၁၄} ဟုအစချီထားသည်။ အသံဩဇာကောင်းလှသူ တစ်ဦးက အသံနေအသံထားဖြင့် ပတ်လျက် ကျန်လှအများက အာရုံစိုက် နားထောင်နေပုံကို မြင်ယောင်ကြည့်ပါ။ ယခုကြားနာနေရသောအမိန့်သည် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏အမိန့်မဟုတ်။ တန်ဖိုးထားလေးစားဖွယ် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ အမိန့်ဖြစ်ကြောင်း အာရုံ၌ထင်လာအောင် ရေးထားသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် ကြံစည်သတ်မှတ်သော အမိန့်လည်း မဟုတ်။ မိမိနှင့်တကွ တိုင်းသူပြည်သား အများလေးစား ကြည်ညိုခဲ့သော ဓမည်းတော်မင်းကြီး၏ ရှေးရှေးကတည်းက ထားရှိခဲ့သည့် အမိန့်ဖြစ်သည်။ "အတို့ဖ ဘုရားစောကြီး" "ဘုရားရှင်တော်" "ရေးထွေးတော်" ဟူသောစကားတို့မှာလည်း ဓမည်းတော်၏ဘုန်းတော်ဂုဏ်တော်ကို ယုံကြည်လေးစားလာအောင် ဓနုဆော်ပေးနိုင်သည့် အသုံးအနှုန်းများ ဖြစ်သည်။ ထိုနောက် "နင်အလွဲသော လူများတကာတို့၊ ဦးသားထက်အား တင်လှာလင့်"^{၁၁၅} ဟု ဆက်ရေးသည်။ နားဆင်နေသူပြည်သူတို့ နားတွင်းသို့ ကြောက်ရွံ့ရှိသေဖွယ်ရာစီးဝင်သွားမည့် ဩဇာသံပါသော အရေးအဖွဲ့ ဖြစ်သည့် အချက်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရာမရှိပေ။ စကားသံအစဉ်သည်လည်းကောင်း အနက်

အဓိပ္ပာယ်သည်လည်းကောင်း အကြောင်းအချက်နှင့်ဆီလျော်စွာ ကြောက်ကြိမ်း ဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ သို့သော် အခြိမ်းအခြောက်စကားကို အစဉ်တစိုက် ဆိုသွားသည် မဟုတ်။

ဤလူတွင်သောချမ်းသော၊ တမလွန်သောချမ်းသာကို လိုသောသူကား ဤငါစကားကို ရိုသေသော ယုံသောမူ၍ လှမစောက် နားထောင်၍ နားအပ်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား အကြင်ကြောင့် ဤငါစကားကား မိမိကိုယ်ပညာဖြင့်ကြံ၍ဆိုသော မဟုတ်စွာ ဖြတ်စွာသော ဘုရားသခင်သစ္စညုစကားကိုမှီ၍ ဆိုသတည်း။ ရေးလွန်သော မင်းတို့ကား မိုးစားသောသူတို့ကိုကား တံကျင်လျှိုသော အထူးထူးသော သတ်ခြင်းဖြင့် သတ်ကုန်၏။ ထိုသို့သောသတ္တဝါတကာတို့၏ အပျက်အစီးကို မလိုသောကြောင့် သတ္တဝါတကာတို့ကို မိမိသက်သို့ အောက်မေ့လတ်၍ ကရုဏာသည် တိုက်လတ်၍ ဆိုသောစကား တည်း။ ထိုကြောင့်ရကား ရိုသေသောယုံသောမူ၍ လှမစောက် နားထောင်၍ နားအပ်၏ ဟုသတည်း။ အသို့မူ၍ နားထောင်နည်း။ ဩဇာဖြင့်မင်းကြီးကား မိမိကိုယ်ပညာဖြင့် ကြံ၍ဆိုသောစကား မဟုတ်တကား။ မြတ်စွာသောဘုရားသခင်သစ္စညုစကားကိုမှီ၍ ဆိုသတည်း။ ဤစကားကိုလိုက်မူကား ဤလူတွင်သောချမ်းသာ၊ တမလွန်သော ချမ်းသာကိုမလွဲရလျှင်းသောတကား။ ဤသို့ နှလုံးမူ၍ နားအပ်၏^{၁၁၆}

ဤစကားစုတွင်ကား လေသံပဓာန မဟုတ်တော့။ ကျိုးကြောင်းဆက်စပ် ဆင်ခြင်မှုသည် ပဓာန ဖြစ်လာသည်။ အကျိုးအကြောင်းပြ၍ ဆုံးမခြင်း ဖြစ်သည့်အလျောက် အရေးအသားကလည်း ကျိုးကြောင်းပြသိမ်းသွင်းသည့် အရေးအသား ဖြစ်လာသည်။ ဤစကားစုတွင် ပဓာနတိုက်တွန်းချက်မှာ အမိန့်တော်ပြန်တမ်းလာစကားတို့ကို ရိုသေသောနားထောင်အပ်သည် ဟူသော အချက် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့နားထောင်အပ်ကြောင်း အကြောင်းပြရာတွင် ယခု ဆိုမည့်စကားများသည် ဘုရားရှင်စကားများ ဖြစ်သည်ဟူသောအချက်၊ ကရုဏာတရားဖြင့် ဆိုသောစကားများ ဖြစ်သည် ဟူသောအချက်များဖြင့် အကြောင်းပြသည်။ ဘုရားရှင်စကား ဖြစ်သည်ဟူသောအချက်ကို ဖော်ပြရာ၌ မိမိကိုယ်ပညာဖြင့် ကြံ၍ဆိုသောစကား မဟုတ်ကြောင်း ထည့်သွင်းပြောဆို လျက် လေးနက်လာအောင်ရေးသည်။ တနည်းအားဖြင့် ပုဂံခေတ်ဓမ္မတာသာဝင်

တို့ ယုံကြည်လေးစားလှသော ဝုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ အရိပ်ကိုနိလျက် ပြည်သူတို့၏ လေးစားမှုကို အရယူလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကရုဏာတရားဖြင့်ဆိုကြောင်း ထင်ရှားစေလိုသည့်အခါ ရှေးမင်းတို့၏ကြောက်မက်ဖွယ်ရာစီရင်ထုံးကို ရှေးဦး ဖော်ပြသည်။ ထိုစီရင်ထုံးများမှာ သတ္တဝါတို့အားအသေသတ်သောစီရင်ထုံးများ ဖြစ်သည်။ မိမိကား သတ္တဝါများ၏ အဖျက်အစီးကို မလိုလား။ သတ္တဝါများ ပျက်စီးလျှင် မိမိပျက်စီးသကဲ့သို့ ခံစားရသည်ဟု ဆိုသည်။ ပြည်သူတို့အပေါ် ထားရှိသော မိမိ၏ကရုဏာကိုထင်ရှားအောင် ဖော်ပြနိုင်သော အရေးအသား ဖြစ်သည်။ ကရုဏာဖြင့်ဆိုသောစကားကို အဘယ် ဝုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ဥပေက္ခာပြုနိုင်ပါအံ့နည်း။ အကြောင်းပြစကားအရေးအဖွဲ့၌ အကြောင်းပြအား ကောင်းပုံအပြင် အဖွင့်အပိတ် အချိတ်အဆက်ကျမ်းကျင်ပုံကိုလည်း ချီးကျူး ဖွယ်ရာ မြင်နိုင်ပြန်သည်။ ထိုစကားကို ချုပ်ကြည့်လိုက်လျှင် “ရှိရိသေသေ ယုံယုံကြည်ကြည် နားထောင်အပ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဤအကြောင်း များကြောင့် ယုံယုံကြည်ကြည်နားထောင်အပ်၏” ဟူ၍ စကားအဆက်အပေါ် မိမိ ရေးနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာရေးဖွဲ့သူတို့ကား ပြည်သူကို သတိပေးနှိုးဆော်သည့်အမှု၌ ထိုမျှဖြင့်ရောင့်ရဲပုံမရ။ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း နားထောင်ရာ၌ နှလုံးသွင်းမှန်အောင် မည်သို့ဆင်ခြင်စဉ်းစားအပ်ပုံကိုပါ ဖြည့်စွက်ဖော်ပြသေးသည်။ ထိုစဉ်းစားဟန်၌လည်း “သော် ဤမင်းကြီးကား ... ဆိုသော မဟုတ်တကား” စသည်ဖြင့် စဉ်းစားသည့်အခါများ၌ အသုံးပြုတတ် သည့် ဘာသာစကားဖြင့် ရေးထားသည်။ အမိန့်တော်ပြန်တမ်းဆိုသော်လည်း မြောက်မြောက်သွေသွေဖြစ်မနေဘဲ အသက်ဝင်နေသည်။ လိုရာရောက်အောင် ဆွဲဆောင်ရေးနိုင်စွမ်းရှိသည်။

ထိုအရည်အချင်းကြောင့်ပင် ခိုးစားသောသူတို့၏အပြစ်ကို ဖော်ပြရာ၌ လည်း နားဆင်ရသူတို့ထိတ်လန့်လျက်သတိတရားရဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် ထိမိပေါ်လွင်နေသည်။ ခိုးစားသောသူတို့၏ အထူးစွတ်ချော်ပုံကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြသည်။ အဘယ်ကြောင့် ခိုးစားကြပါသနည်း။ ချမ်းသာချင်၍ ခိုးစား သည်။ ချမ်းသာအံ့ထင်၍ ခိုးစားသည်။ သူ့ဥစ္စာကို အနိုင်အထက်ပုလျက် ချမ်းသာသယောင်ထင်၍ ထိုသို့ကျင့်ကြံခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ် ချမ်းသာ ခွင့်ရပါ၏လော။ “အချမ်းသာ”ဟု ခိုးသူတို့ယူဆကြသော အချမ်းသာကား မည်သည့်အချမ်းသာမျိုးပါနည်း။ ထိုမေးခွန်းအတွက် အမိန့်တော် ပြန်တမ်း

ထဲကအဖြေမှာ များစွာထိရောက်သည်။ “ထိုချမ်းသာ ဟုတ်သောသည်ကား ကိုယ်သတ်လတ်သော ချမ်းသာတည်း”^{၁၁၇}ဟု ဆိုသည်။ အထူးအားဖြင့် “ကိုယ်သတ်လတ်သော ချမ်းသာ”ဟုသောစကားမှာ များစွာတာသွားသည်။ ခိုးစားခြင်းဖြင့် ချမ်းသာရာမရသည့်ပြင် မိမိကိုယ်ကို ဒုက္ခတွင်းဆွဲနှစ်ရာရောက် ပုံကို တိုတိုနှင့်ထိထိမိမိ ဖော်နိုင်သော စကား ဖြစ်သည်။

သို့သော် စာနာလှအရည်အသွေးမှာ အဆင့်ဆင့် ရှိသည်။ အမျိုးက တစ်ထွာပြလျှင် တစ်တောင်လောက်အထိ ပိုက်ချဲ့ထွင်၍ မြင်တတ်သည်။ အမျိုးက တစ်ထွာပြလျှင် တစ်ထွာလောက်သာ ပြသလောက် မြင်တတ်သည်။ အမျိုးလည်း တစ်တောင်ပြပါမှ တစ်ထွာလောက် အနိုင်နိုင် မြင်တတ်သည်။ ထိုကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်အဆင့်ဆင့်နားလည်နိုင်အောင် အတန်အသင့်မျှပြုဖို့ လိုသေး သည်။ ဤသဘောကိုနားလည်သည့်အလျောက် ကျောက်စာဆရာက မိမိစကား ကို ဆက်သည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပစ္စုပ္ပန် တမလွန် ကာလ နှစ်ရပ်လုံး၌ အကျိုးပဲ့ပုံကို ဖော်ပြပြီးနောက် “ခိုးစားသဖြင့် ချမ်းသာသလား၊ ပျက်စီး သလား” ဟုသောမေးခွန်းကို မေးသည်။ ထိုမေးခွန်းကိုမေး၍ မိမိကိုယ်တိုင်ပင် အဖြေပေးသည်။ အမေးအဖြေပြုကာ မိမိပြောလိုသည်ကိုရှင်းလင်းအောင် ရေးသားသည့်ဟန်မှာ ပါဠိစကားပြေရေးဟန်ကို ယူသည်ဟု ဆိုကောင်း ဆိုနိုင် ရာသည်။ ရွှေစည်းမဲ့ပွန်ကျောက်စာစကားဦး၌လည်း အလားတူရေးခဲ့ဖူးပြီ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ဆိုခဲ့သောမေးခွန်း၏ အဖြေကိုပေးရာ၌ ကျောက်စာဆရာသည် ခိုးစားခြင်း၏ ချမ်းသာမစစ်ပုံကို ဒိဋ္ဌဓမ္မအတွေ့အကြုံများနှင့်လည်ကောင်း၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်ဖွယ်ရာများနှင့်လည်းကောင်း စာနာသူတိုင်း သိမြင်နားလည် လာနိုင်အောင် ရေးတော့သည်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မအတွေ့အကြုံဆိုရာ၌ ခိုးစားသောသူတို့ကို မမ်းမိသည့်အခါ၌ တရားစီရင်ပုံ ဖြစ်သည်။ သက်ဦးဆံပိုင်ခေတ်ဖြစ်သည့်အလျောက် အမှုနှင့် ပြစ်ဒဏ် သင့်မသင့်တန်မတန်ကိုတွက်ဆခြင်း ရှိခဲ့ဟန် မတူ။ ပြင်းပြင်းပြပြ ခံစားလျက် သေပွဲဝင်လောက်သောစီရင်ချက်များ ဖြစ်သည်။ “မိလတ်သော လည်း တံကျင်လျှိုသော၊ ရင်ဝှက်ပေါက်သော၊ သံကြပ်ကင်သော၊ အညီနတ် သော၊ အပေါင်အလက် ဖွဲသော၊ မျက်ဆန်ထုတ်သော၊ အသားလှီး၍ စားပေ

လာသော၊ အရေဆုတ်၍ သားမာသော၊ ထိပ်ထွင်း၍ ဆီပူသွန်းသော၊ လည်၍ မြုပ်၍၊ ထွန်နှင့်ထွန်သော၊ ပုယန်ထည်၍ ဆင်နင်းနယ်သော၊ သစ်ပင်ဖက်စေ၍ တံသင်းနက်သော၊ အရှင်မီးမြှိုက်သော၊ လည်ဖြတ်သော^{၁၁၈} စသည်တို့ ဖြစ် သည်။ ကျောက်စာ နားထောင်သူတို့ မြင်ယောင်လန့်ထိတ်လောက်သော အရေးအဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။ အထင်းသားမြင်၍ ရုတ်ချည်း ကြောက်ရွံ့စရာ ဖြစ်သည်။

ထို့ထက်အရာရောက်သည်မှာကား စဉ်းစားဆင်ခြင်လေကြောက်လန့် ဖွယ်ကောင်းလေ ဖြစ်အောင် ရေးပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုရေးပုံမျိုးမှာ စာရေးသူ၏ ဉာဏ်အရင်းအနှီး များစွာလိုသည့် ရေးပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်တိုင်ကလည်း ဆင်ခြင်၍ စာဖတ်သူလည်း မိမိနည်းတူဆင်ခြင်ဖွားအောင် ရေးရသောအလုပ် ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့အဖို့တော်ပြန်တမ်းသည် စဉ်းစားဆင်ခြင်ဖွယ်ရာများ ဖြင့် တစ်မိမိစိမ့်ထိတ်လန့်လာအောင် သတိပေးရာ၌ အောင်မြင်သောကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် မင်းပြစ်မင်းဒဏ်များဖြင့် ချောက်သော် လည်း အချို့က ဗုဒ္ဓကောင်းမှုမည်။ ခိုးစားနိုင်စွမ်းရှိသည့်နောက် မင်းပြစ် မင်းဒဏ်မှ လွတ်အောင်ရှောင်ဖို့အရေးမှာ အသေးစားမျှသာတကားဟု သဘော ထားသူများက ထိုအပြစ်ဒဏ်များကို ကြောက်ကြမည် မဟုတ်။ ထိုကြောင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်ဖွယ်ရာများ ဖြည့်စွက်ပေးရခြင်း ဖြစ်သည်။ အလွန်လွင်သော ပါးနပ်သောသူခိုးဖြစ်၍ မမိနိုင်ဟုပင် ထားပါဦး။ ထိုသူခိုးသည် စိတ်လက် လွတ်လပ်ချမ်းသာစွာ နေနိုင်ပါသလား။ ဝေးလှစွာ၏။ အဝမ်းမခံရအောင် ရှောင်ရတိမ်းရ၏။ နေပူမိုးရွာမရှောင် ရာဇဝတ်ဘေးမှ ပြေးနေရ၏။ အဘယ်မှာ ချမ်းသာရနိုင်အံ့နည်း။ ထိုသို့ စိတ်ဆင်းရဲ ကိုယ်ဆင်းရဲ ဖြစ်နေရသော သူခိုး၏ အမှုအရာကို မြင်ယောင်လာအောင် ကျောက်စာဆရာရေးပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။

မမိသော ကြားလည်း အိပ်သော နေသော ရပ်သော သွားသောက သေဖြင့်လည်း တစ်သောလျှင်လည်း အယင်းကား မချမ်းသာစွတည်း။ ကြောက်လန့်လျက် ရှိကုန်တည်း။ အိမ်လည်းမနေ၊ နေပူမိုးရွာခံကျင် တည်း။^{၁၁၉}

ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရှိလှသည်။ သို့သော် ထိုမျှနှင့် အားမရဖူး၍ မိမိစကားကို ပိုမိုလေးနက်အောင် စာဖတ်သူအား စဉ်းစားစရာ အလုပ်တစ်ခု ဆက်ပေးလိုက်

သေးသည်။ "မစိုးစားသော သူလျှင်လည်း ဘေးတစ်ခုခုတည်းရောက်လာတိမု ကား အိမ်တွင်နေရလျက်မူလည်း နှလုံးဆင်းရဲစွာသည်မဟုတ်လော။ ခိုးစား သောသူတို့ကားအဘယ်ဟုခွဲလိမ့်နည်း။"^{၁၂၀} ဟူသောစကားနားအသေးကို စိတ်ထဲ က ဖြေကြည့်ရင်း ကျောက်စာဖတ်သူ နားထောင်သူတို့ ခေါင်းတညိတ်ညိတ် လုပ်ရမည့်စာမျိုး ဖြစ်သည်။

သို့သော် ထိုစကားများကိုကြားရနာရပါလျက် မိမိတို့၌ မင်းဘေး မင်းဒဏ်မှ လွတ်နိုင်ရန် နည်းလမ်းရှိသည်ဟု သူခိုးသူဝှက်တို့ အတွေးမှား အမြင်မှား ဝင်စားကြမည်ကို ခိုးရိမ်ရသေးသည်။ ထိုကြောင့် မမိမိသောသူခိုး ဟူ၍ မရှိပုံကို ထပ်ဆင့်ဖော်ပြထားသေးသည်။ ရေးဦးစွာ မျက်မြင်သာစေ များကို ဖော်ပြသည်။^{၁၂၁} သာမန်မျက်စိ သာမန်ဉာဏ်ဖြင့်မမြင်နိုင် မထင်နိုင် သော ဆိုးကျိုးများသည်လည်း အများအပြားရှိသေးသည်။ ယင်းကား လောကုတ္တရာတရားတော်၌လာသည့်အတိုင်း ခိုးသူတို့သေလွန်သည့်အခါ အပယ်လေးပါးလားရခြင်း ဖြစ်သည်။ "အပယ်လေးပါးသည်ကား သူခိုးအိမ် မည်၏"^{၁၂၂}ဟူသော အရေးအသားမှာ ဆိုလိုချက် ထိထိရောက်ရောက် ရှိလှ သဖြင့် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည်။ ဝရံမှ မည်သည့်အခါမျှ မကွတ်မလွတ် နေရမည့်ဒုက္ခ ပေါ်လွင်အောင် အိမ်နှင့်ထပ်တူမြဲလျက် ဗုဒ္ဓကမ္မိဏသော စကားဖြစ်သည်။

ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သူတစ်ပါးဥစ္စာခိုးခြင်း၏ မကောင်းပုံကို အကျဉ်း ပြောခဲ့ပြီ။ ထိုမျှပြောရုံနှင့် လုံလောက်ပြီဟု ကမ္မဇာမင်းလူဆရာမှ အမိန့်တော်ပြန်တမ်းက တိုတိုမျှသာဖြစ်နေလျှင် ပြည်သူတို့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ထားကြမည်ကို ခိုးရိမ်ပုံရသည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အစုတ်များကိုပင် အသေးစိတ် ဆက်၍ဆိုပြန်သည်။ ဤနေရာ၌ ကျောက်စာဆရာ၏ အစီအစဉ်မျှတတိကို သတိထားသင့်သည်။ ကျောက်စာနိဂါနိဂကားတွင် "လှေလွန်သောမင်းတို့ကား ခိုးစားသောသူတို့ကား တံကျင်လျှိုသောကသော အထူးထူးသောသတ်ဖြင့်ဖြင့် သတ်ကုန်၏"ဟူ၍ သာမန်သာဆို၏။ ထိုနောက် ခိုးသူတို့၏ မျက်မှောက်ဒုက္ခ ဒုက္ခကို အကျဉ်းဖော်ပြရာ၌ တံကျင်လျှိုသောကသော အပြစ်ဒဏ် ဘုရင်တို့ ဖော်ပြ၏။ အကျယ်ဖော်ပြသည့်အခါ၌ကား ခိုးမှုငြိမ်ပုံကို ပို၍ အသေးစိတ်

တော့သည်။ သူမိုးကို ဖမ်းမိသည့်အခါ မင်းထံပို့ရသည်။ မင်းက ခိုးမှုဆိုင်ရာ တရားသူကြီးထံပို့သည်။ တရားသူကြီးတို့ကစစ်ဆေး၍ အပြစ်မရှိလျှင် လွတ်သည်။ ခိုးမှုကျွေးလွန်ကြောင်းထင်ရှားလျှင်ကား "အမန္တန်စာ"ကို ဖတ်ကြောင်း သိရသည်။ အမန္တန်စာ ဆိုသည်မှာ ခိုးမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်စာ ဖြစ်သည်။ အပြစ်အလျောက် ပေးအပ်ရမည့်အထိများကို ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအမန္တန်စာ နှင့် ညှိလျက် အပြစ်ရှိသည့်မိုးသူအား အပြစ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။^{၂၃}

ထိုသို့အမန္တန်စာသဘောကို ဖော်ပြပြီးနောက် သူမိုးတို့အား အမှုစီရင်ပု အမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြသည်။ အကျဉ်းမှာထက် အရေအတွက်အားဖြင့် ပိုများလာသည်။ အဖွဲ့အနွဲ့အားဖြင့်လည်း ပိုမိုအသေးစိတ်ကာ ပိုမိုထိတ်လန့်ဖွယ်ကောင်းလာသည်။ အကျဉ်းတွင် "ထိပ်ထွင်း၍ ဆီပူသွန်းသော" ဟု ကိုတိုသာ ဆိုသည်။ အကျယ်တွင် "ထိပ်ထွင်း၍ သံပူရဲရဲထဲ၍၊ ဦးနှောက် ကျွက်ကျွက်ဆုလျက် သေသော"^{၂၄} မျက်စိ၌ မြင်ယောင် ခံစားမိလာအောင် ရေးသည်။ အကျဉ်းတွင် "အရေဆုတ်၍" ဟု သာမန်သာ ဖော်ပြသည်။ အကျယ်၌ကား "လက်ဝဲပခုံး လက်ယာပခုံးအောက် ပစင်းကန့် အရေဆုတ် တီ၍ အောက်သောအရေကား အခြေသို့မျှ၏၊ အထက်သောအရေကား ဦးခေါင်းသို့လှန်လေသော၊ အရေပင်းဆုတ်ပြီးသောကား အတွင်းရေကား အပ သို့ ထား၍လွမ်းသော မေးညှပ်နှင့်အရေကိုငင်၍ ကတ်ကြေးနှင့်ရည်သော"^{၂၅} ဟူ၍ အရေဆုတ်ပုံကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။

ဤစီရင်ပုံများကိုကြည့်လျှင် မြန်မာမင်းတို့၏ စီရင်ထုံးများမှာ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်လွန်းသည်ဟု အပြစ်တင်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့သော် ဤစီရင် ထုံးများမှာ အမန္တန်စာတွင် အမှန်တကယ်ပါသောစီရင်ထုံးများဖြစ်မည် ဟု မယူဆရာ။ ကျောက်စာတွင်လည်း အမန္တန်စာပါစီရင်ထုံးဟူ၍ အတိအကျ မဆိုခဲ့။ "ခိုးသူတို့ကား ဤလူတွင်လည်း အထူးထူးသော သတ်ခြင်းအား ရောက်ကုန်၏"^{၂၆} ဟု အချိန်လျက် ခိုသူတို့ အသေဆိုးသေရတတ်ပုံကို ဖော်ပြခြင်းသာဖြစ်သည်။ "ဤလူတွင်လည်း" ဟူသော စကားမှာ "မျက်မှောက် လူဘဝမှာလည်း" ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သော စကားဖြစ်သည်။ တစ်ကြောင်းမှာ လည်း ဆိုခဲ့သောသေခြင်းများမှာ ကျွန်ုပ်တို့မင်းသော်လည်းကောင်း ကျောက်စာ

ဆရာတို့သော်လည်းကောင်း ပင်ကိုဉာဏ်ထုတ်၍ ဖန်တီးရေးသားထားသော စီရင်ချက်များ မဟုတ်ချေ။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒုကနိပါတ် ပထမသုတ်တွင် လာသော ကြမ္မာအပြား ၃၂ပါးကို မိုး၍ ထိုခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ရေးမြန်မာ စီရင်ထုံးတို့၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ပုံကို အပြစ်တင်မည့်အစား ခိုးမှုကျွေးလွန် ရဲအောင် ချောက်လှန်တတ်ပုံကိုသာ လေးစားရာသည်။

၀ရအကြောင်းအကျယ်တဝင့်ဆိုပုံကို ဆက်၍ ကြည့်ကြည့်မည်။ အပါယ်လေးပါးသည် သူမိုးဆိမ်မည်ကြောင်းကို စကားကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ထိထိ ရောက်ရောက် ဆိုတတ်ပုံကို အထက်၌ဖော်ပြခဲ့ပြီး အကျယ်၌မူ မိုးသူတို့ တာပနဇရံ၌ခံရပုံကို သရုပ်ဖော် ရေးထိုးသည်။ "ကိုယ်အလုံးလျှင် အတွင်းအပ ငရဲမီးဟိ ပြည့်လျက် တောက်ထသောတည်း။ အယင်းတို့ကား မီးအစာလျှင် ဖြစ်သတည်း"^{၂၇} ထိုသို့ခံစားရမည့် အမျိန်ကာလကိုလည်း ငရဲသက် လူအသက် ခွဲခြား၍ တွက်ပြထားသေးသည်။ ဤစကားစုတွင် "မီးအစာ" ဟူသော အသုံးမှာ ဆီလျော်တာလျှားလှသည်။ အလယ်ဖောက် လောကထိပ်ပန် မင်စာတွင် ယစ်ပူဖော်သည်ကို "မီးအစာပေး"ဟု အသုံးတွင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ရာ ဤစေတီရောက်မှပင်ထွန်းသော စကားလုံးသစ်ဟုကား မဆိုသာချေ။ အကြောင်းအရာသစ်တွင် ဆီလျော်အောင်ယူငင်သုံးနှုန်းထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

ရတ်တရက် ဖမ်းဆီးမမိနိုင်ခင် လွတ်စွင့်ရနေသော သူမိုးတို့၏ တကြောင့်ကြကြွနေရသည့်ဘဝကို စဉ်းစားဆင်ခြင် ထိတ်လန့်ဖွယ်ဖြစ်အောင် အကျဉ်း၌ရေးခဲ့ကြောင်း အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည်။ အကျယ်တွင်မူ ထိုအချက် ကို မဆက်တော့ဘဲ ခိုးစားလွတ် ခိုးမစားယောင်ဆောင်သောလူတို့၏ နောင် ဘဝတွင် ခံစားရမည့် သောကဒုက္ခအဝဝကို ဖော်ပြထားသည်။

ခိုးစားလွတ် မခိုးစားယောင်မူသော ခိုးသူခံမြင်းကား လူဖြစ်၍ အမိဝမ်းထွက်သကား အလင်းအမြင်ရမှု၍ သေသောကား ဆင်းရဲကား တစ်ကမ္ဘာလျှင်ခံတည်း။ ခံပြီး၍ လူဖြစ်လျက် ရှင်တုံလည်း ကိုယ် ဝတ်ရုံလျှင် မရတတ်သော ဆင်းရဲကြီးလျှင် ဖြစ်သတည်း။ ဥစ္စာကြီး တုံလည်း အယင်းလက်တွင် အကြွင်းအမြစ်ဖြင့် တည်မည်သော ဥစ္စာ

သည် မတည်စိမ်သောငှာ လှေဖျောက်သော အိမ်လောင်သော
ဘေးနှင်နှင် ဖြစ်၏။^{၁၂၈}

ထိုသောကုက္ကတို့၏သဘောကိုအင်မြင်ကြည့်လျှင် မျက်ဝါးထထင် မြင်နိုင်
သော သောက ခုက္ကများသာ ဖြစ်သည်။ မွေးကတည်းက ကျွန်ုပ်တို့ကွင်း
အလင်းမရမိသူများ ဖုန်ခေတ်ကလည်း ရှိခဲ့ပေမည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကွင်း
အလျောက် အများနည်းတူ သွက်သွတ်လက်လက် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း
မရှိသည့်ခုက္ကတို့လည်း ဖုန်သားတို့ တွေ့စူးကြပေလိမ့်မည်။ ထိုအတူ အရှက်ကို
ကာကွယ်နိုင်လောက်အောင် အဝတ်အဆင်မျှပင် မပြည့်စုံသူများလည်း ရှိခဲ့ပေ
လိမ့်မည်။ အချို့ကား ဥစ္စာအစွမ်းရှိကြပါ၏။ သို့သော် ကြာရှည် မတည်။
ခရီးသွားရင်း လှေဖျောက်၍ ပျက်စီးသည်ကိုလည်း ကြိုကြိုရသည်။ အိမ်တွင်
နေရင်း မီးလောင်ပျက်စီးသည်ကိုလည်း ကြိုကြိုရသည်။ ထိုအဖြစ်ဆိုးတို့ကား
မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရပါသနည်း။ သာမန်ပြည်သူတို့သည်လည်း
ရှင်ရှင်လင်းလင်း မတွေးနိုင် မကြံနိုင် ရှိခဲ့ပေလိမ့်မည်။ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း
တွင် ထိုအခြေကို ထုတ်ပြထားသည်။ ထိုအဖြစ်ဆိုးတို့၏ အရင်းခံအကြောင်း
ကား အတိတ်ဘဝက သူ့ဥစ္စာချမ်းစိမ်းကိုမိုးယုခွဲခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်း
အားဖြင့် အတိတ်ဘဝက သူတစ်ပါးဥစ္စာကိုမိုးယုခွဲသဖြင့် ယခုဘဝ၌ မိမိ
ဥစ္စာအစွမ်း မတည်မတုံ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟူသော ကျိုးကြောင်းဆက်နွယ်မှု
ဖြစ်သည်။ "တုသောအကျိုးပေး" တရားကို လက်ခံသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့
အလွယ်တကူ နားဝင်နိုင်မည့် အပြောအဆိုမျိုး ဖြစ်သည်။

ထိုမျှအထိကား ပြည်သူတို့ သူတစ်ပါးပစ္စည်း မခိုးမယူခံအောင်
သိမ်းသွင်းစည်းရုံးရေးကေားများ ဖြစ်သည်။ ကြောက်လန့်ဖွယ်ရာ သတိပေး
ကေားများ ဖြစ်၍ မိုးသုပပျောက်ရေးအတွက် အတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ
ထိရောက်မိမည်မှာလည်း ယုံမှားဖွယ်ရာ မရှိပေ။ သို့သော် နောက်ထပ်
အကြောင်းအရာ မပြည့်မစွက်ဘဲ ဤသတိပေးကေားများဖြင့်သာ ကျောက်စာ
ကို အဆုံးသတ်ခဲ့အံ့။ ဤကျောက်စာဖတ်အပြီးတွင် ကျောက်စာဖတ်သူ
ကျောက်စာနာသတို့ မည်သည့်မိစားမှုမျိုးရှိမည်ဟု ထင်ပါသနည်း။ ဤမျှအထိ
ကျောက်စာကို ဖတ်ရသည်ကား စိတ်နှလုံးညှိုးချွမ်းဖွယ်ရာတို့ကိုသာ ရေးသား
ထားသည့် ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ဖတ်ရသည်နှင့်တူ၏။ ကြောက်လန့်ဖွယ် ရွံရှာဖွယ်

အနိဋ္ဌာရုံများကိုသာ အာရုံ၌ တစ်လျှောက်လုံး ခွဲထင်နေရာ ဤနေရာတွင်သာ
ရတ်တရက် ရပ်လိုက်လျှင် ထိုအာရုံများဖြင့်ပင် စိတ်နှလုံး ဆက်လက် ပင်ပန်း
နေဦးမည် ဖြစ်၏။ ဝတ္ထုရေးသည့်အမှု၌ စာဖတ်သူအား စိတ်အပန်းဖြေခွင့်
ပေးသည့်နည်းတူ စာကောင်းပေကောင်းတို့၌လည်း ထိုအရည်အသွေးမျိုး ရှိသင့်
ဟု၏။ အမှောင်ချည်းကြုံနေရသောကာလများ၌ အလင်းတစ်လက်သည်
ဖြေဆေး ဖြစ်၏။ အပူချည်းကြုံနေရသောကာလများ၌ အအေးတစ်ကွက်သည်
ဖြေဆေး ဖြစ်၏။ ထိုဖြေဆေးဖြင့်ပင် စာဖတ်သူတို့၏ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်နေသော
အာရုံကို တစ်ဖန် ပြန်၍ လန်းဆန်းစေရာ၏။

ထိုသဘောကို အမိန့်တော်ပြန်တမ်းဆရာတို့ နားလည်ဟန်ရှိသည်။
မိုးမှုတည်းဟူသော မကောင်းသောအကျင့်၏ အနိဋ္ဌာရုံများကို ဖော်ပြပြီးနောက်
ကောင်းသောအကျင့်၏ သဘောကို ရင်းပြတော့သည်။ ကောင်းသောအကျင့်
ဆိုသည်ကား တမလွန်ချမ်းသာ မျက်မှောက်ဘဝချမ်းသာ ရနိုင်သောအကျင့်ကို
ဆိုလိုသည်။ ထိုအကျင့်တို့တွင် မျက်မှောက်ချမ်းသာရနိုင်မည့် အသက်မွေးမှု
များကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြသည်။

ချောင်း လယ်ယာ ဥယျာဉ် ရေကန် ကုန်စယ် ကြွေးဆယ် သူချ
စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သူတော်သောလုံ့လသဖြင့်လည်းကောင်း
တရားသဖြင့် အသက်မွေးအပ်၏။ ဤသို့ကျင့်မှုကား ဤလူတွင်
စည်းစိမ်ချမ်းသာ ကြွယ်ဝသော ဖြစ်အံ့ သတည်း။^{၁၂၉}

ဟု ဆို၏။ ခေတ်ကာလအလျောက် သမ္မာအာရုံဖြစ်သည်ဟု လက်ခံကြသော
အသက်မွေးမှုများကို ဖော်ပြထားသည်။ အသက်မွေးမှန်ရုံနှင့် မလုံလောက်သေး။
နောင်တမလွန်ကောင်းရန်အတွက် ဒါနသီလ တရားများကိုလည်း များများ
အားထုတ်ရသေးသည်။ တမလွန်ချမ်းသာအတွက် အားထုတ်ပုံနှင့်အကျိုးဆက်
ကိုကား ဤသို့ ဖော်ပြထားသည်။ "အလှူလည်း ပေးအပ်၏။ သီတင်လည်း
သုံးအပ်၏။ ထိုသို့မှုပြီးမှုကား တမလွန်၌လည်း သိကြားမင်းစည်းစိမ် မလွဲ
ရလိမ့်သတည်း။"^{၁၃၀} ဟူ၏။ အထက်တွင်ပင်ပန်းခဲ့သမျှ ပြေပျောက်စေရာအချက်
ဖြစ်သည်။ စကားဦးတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် မင်းကြီး၏ကရုဏာတရားကိုလည်း
ထိုဆုံးမကေားများ၌ မိစားနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။

ကျဇာမင်းကြီး၏ ကရုဏာတရားဆိုသည်မှာလည်း ကြားကောင်းရုံ ဆိုသောစကား မဟုတ်။ ဖြစ်မှုရှိမှ ပြည်သူပြည်သားတို့အား နာနာကျင်ကျင် အပြစ်ပေးရသည်ကို မလိုလားသောကြောင့် ကြိုတင် ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် အမိန့်တော်ပြန်တမ်းကို ထုတ်ပြန်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စိုးမှုကာကွယ်ရေး ဆောင်ရွက်လိုက်ရသည်ကိုလည်း များစွာပီတိဖြစ်ပုံရသည်။ အမိန့်တော် ပြန်တမ်း ကျောက်စာများစိုက်ထုခြင်းကို ဘုရားတည်ကျောင်းဆောက်သကဲ့ သို့ ကုသိုလ်ရသည်ဟုယုံကြည်သည်။ ထိုကြောင့် ကျောက်စာတိုင်စိုက်ခြင်းကို "ငါပူသော ကောင်းမှု"ဟု အတည်အလင်းဖော်ပြသည်။ ထိုကောင်းမှုအတွက် လည်း အလှူမှတ်တမ်းကျောက်စာများမှာနည်းတူ ဆုတောင်းစကား ဆိုထား သည်။ မိမိအတွက်သက်သက် မဟုတ်။ "နိဇ္ဇာန်ပစ္စည်းလည်းဖြစ်စေသတည်း။ သတ္တဝါတကာလည်း ချမ်းသာစေသတည်း။ မိုးလေလည်း ကောင်းစေသတည်း။ ပြည်တံလည်းချမ်းသာစေသတည်း။" ဟု၏။ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းသာယာရေး ကို ရှေးရှုသော ဆုတောင်းစကားများ ဖြစ်ရာ ကျောက်စာ နားထောင်ရသူတို့ သာစုခေါ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဆိုခဲ့သည့်အချက်များကိုထောက်လျှင် ကျဇာမင်းအမိန့်တော်ပြန်တမ်း သည် စိုးယုစားသောက် အသက်မွေးတတ်သောသူတို့အား ပြင်းပြင်းထန်ထန် သတိပေးထားသောကျောက်စာဖြစ်လင့်ကစား ထုတ်ပြန်သူ၏စေတနာ မှန်ကန် ခြင်း၊ စေတနာကိုထင်ရှားအောင် ဖော်ပြနိုင်ခြင်း၊ ကျောက်စာ နားထောင်သူ တို့အား သိမ်းသွင်းစည်းရုံးရာ၌ အရေးအသား လိမ်မာပါးနပ်ခြင်း ဟူသော အရည်အသွေးတို့ကြောင့် ပြည်သူတို့၏ လေးစားလိုက်နာမှုကို ရခဲ့ရာသည်။ ကျဇာမင်းနောက် ဥဇနာမင်းလက်ထက် အလားတူ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း ကျောက်စာများမတွေ့ရခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ "ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်" စကားလက်မှုန်တွင် ပါရှိသော အောက်ပါတွေးခေါ်ချက်မှာမူ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် မရှိချေ။

"ဥဇနာမင်းသည် ယင်းအမိန့်တော်ပြန်တမ်းကို လိုအပ်သည်ဟု အကယ်၍ ယူဆစေကာမူ မိမိအား လူကြိုက်မများမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်း ကြောင့် (ဝါ) မိမိ၏နမည်သတင်း ညှိုးမှိန်ကျဆင်းသွားမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့် ယင်းကျောက်စာတိုင်တို့ကို နေရာအနှံ့အပြားတွင်

ဆက်လက်စိုက်ထုလေအောင် ကြပ်မဲကွပ်ကဲနှိုးဆော်ဟန် လက္ခဏာ မရှိချေ။" ၁၃၂

ဥဇနာမင်းသည် ဥဇနာမင်း၏ စိတ်ဆန္ဒအလျောက်သာ အလားတူ ကျောက်စာတိုင်မျိုး မစိုက်ထုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ ဤကျောက်စာတိုင်ကြောင့် ဥဇနာမင်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်ရန် အကြောင်းတစ်ခုတရာ မမြင်ပေ။ မင်း၏ဂုဏ်သိက္ခာ ထိခိုက်ကျဆင်းဖွယ်ရာမှန်လျှင်လည်း ကျဇာမင်းသည် အမိန့်တော်ပြန်တမ်း ကျောက်စာများ စိုက်ထုခဲ့မည် မဟုတ်ချေ။ အဆိုပါ "စကားလက်မှုန်"တွင်ပင် "ဤကျောက်စာသည်ကား ကျဇာမင်း၏ ဇွဲသတ္တိ ရှိခြင်း၊ ဉာဏ်အမြင်သန်ခြင်း၊ စနစ်ကျနခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်သူပီသခြင်း တို့ကို ထင်လင်းစွာ ထွန်းပြလျက် ရှိတော့သည်"ဟု အဆိုပြုထားသည် မဟုတ်ပါ လော။

အလှူမှတ်တမ်းကျောက်စာများ

အလှူမှတ်တမ်းမဟုတ်သည့်ကျောက်စာများမှာ အလှူမှတ်တမ်း ကျောက်စာများနှင့်စာလျှင်နည်းသည်။ ကျောက်စာအများစုမှာ အလှူမှတ်တမ်း ကျောက်စာများ ဖြစ်သော်လည်း ကျောက်စာတိုင်းကား စာပေ အဆင့်အတန်း ဝင်လောက်အောင် ထူးခြားလှသည်မဟုတ်။ အချို့ကျောက်စာတို့မှာ မှတ်တမ်း အဖြစ်သာ တန်ဖိုးရှိသည်။ အချို့ကျောက်စာများမှာ စာပေတန်ဖိုးရှိပါ၏။ သို့သော် ကျောက်စာတစ်ချပ်လုံး၌မဟုတ်။ ကျောက်စာ ကဏ္ဍတစ်ရပ်ရပ်၌သာ စာပေအရည်အသွေးကို သတိမူမိနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာတစ်ချပ်လုံးကို စာပေအဆင့်ဝင် စာစုအဖြစ် ပြောပလောက်သော ကျောက်စာကား ရှားသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရသည်မှာ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာဆရာတို့၏ စာပေအရည်အချင်း ကြောင့် မဟုတ်။ အလှူကျောက်စာရေးထိုးသည့် ပုံစံလေ့ကြောင့်သာ ဖြစ် သည်။ ကျောက်စာရေးထိုးသည့် ပုံစံလေ့ဆိုသည်မှာ ကျောက်စာတစ်ချပ်၌ ကဏ္ဍများ ထည့်သွင်းရေးသားပုံကို ဆိုလိုသည်။

အလှူကျောက်စာတို့တွင် အကြမ်းအားဖြင့် အလှူပြုသည့်ကာလဒေသ၊
 အလှူရှင်အကြောင်း၊ အလှူအကြောင်း၊ ဆုတောင်း၊ ကျိန်စာတို့ပါတတ်သည်။
 ထိုအကြောင့် ကျောက်စာရေးထိုးသည့်အခါ ရှေးဦးစွာ ကျောက်စာပြုသည့်ခုနှစ်
 ကာလနှင့်ဒေသကို ဖော်ပြလေ့ရှိကြသည်။ ထိုအကြောင်းကိုဖော်ပြရာ၌ စာပေ
 အဖွဲ့အဖွဲ့ဝင်လာရန်မှာ အလွန်ခက်ခဲသည်။ စာပေအဖွဲ့အဖွဲ့ဖြင့် ရေးသားလျှင်
 လည်း မလိုအပ်ဘဲဖွဲ့ခွဲခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်လာတတ်သည်။ ဒုတိယကဏ္ဍဖြစ်သည့်
 အလှူရှင်အကြောင်းတွင်မူ စာပေအဖွဲ့အဖွဲ့ ပါလာနိုင်စေရာ အကြောင်းရှိလာ
 သည်။ အလှူရှင်အကြောင်းတွင် အလှူရှင်၏အမည်နာမ၊ ပတ်ဝန်းကျင် လူအဖွဲ့
 အစည်းတို့အကြောင်းမှာ စာရေးသူစေတနာပေါက်လျှင်ပေါက်သည့်အလျောက်
 ရေးနိုင်ကြသည်။ စာရေးသူမှာ အလှူရှင်ကိုယ်တိုင်လည်း ဖြစ်နိုင်ရာ အလှူရှင်
 ၏ စိတ်လှုပ်ရှားခံစားမှုပေါ်ကိုအခြေခံ၍ ဖွဲ့ဖွဲ့ခွဲခွဲ ရေးခွင့်ရှိနေသည်။ ကောင်းမှု
 ပြုနေချိန်သည် သဒ္ဓါတရားဖြင့် စိတ်ကြည်လင်လန်းဆန်းနေချိန်ဖြစ်ရာ ဖွဲ့ဖွဲ့ခွဲခွဲ
 ရေးမိဖို့ ပိုမို အကြောင်းများသည်။ အလှူပြုနေချိန်၌ ထူးထူးခြားခြား စိတ်
 လှုပ်ရှားလျှင် စာသည်လည်း ပိုမိုလှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ တတိယ
 ကဏ္ဍဖြစ်သော အလှူအကြောင်းဖော်ပြချက်၌လည်း ထိုအတူဖြစ်သည်။ မိမိ၏
 အလှူအကြောင်းကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းအောင် ရေးတတ်သူ၏လက်၌
 စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်လာနိုင်သည်။ သို့သော် ဤကဏ္ဍ၌ မပါမဖြစ် ပါဝင်
 တတ်သည်မှာ အလှူစာရင်းများ ဖြစ်သည်။ စာရင်းဇယားသည် စာရင်းဇယား
 အဆင့်ထက် လွန်၍မရ။ စာပေလက်ရာအဆင့်သို့ ရောက်လာရန် အကြောင်း
 မရှိ။ ထိုစာရင်းဇယားများသည် ပုဂံကျောက်စာတို့၌ ခံစားခွင့်ရသင့်သော ရသ
 တို့ကို အတန်အသင့် ဖျက်ဆီးပစ်တတ်သည်။ ကျောက်စာတစ်ချပ်လုံး စာပေ
 ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည့်ကျောက်စာ တွေရခဲခြင်းမှာ ထိုစာရင်းဇယားများကြောင့်
 ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာတို့တွင် တွေ့ရတတ်သည့် ဆုတောင်းကျိန်စာတို့မှာ
 ကား ထူးခြားသည်။ ဆုတောင်းသည်မှာ မိမိပြုသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုအကျိုး
 ကို အထူးယုံကြည်အားထားစိတ်ဖြင့် ဆုတောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင့်
 ကုသိုလ်ရှင်၏စိတ်ဓာတ်မှာ အထူးတက်ကြွနေတတ်သည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု
 ၏အကျိုးကို ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ် မြင်ယောင်တတ်သည်။ ထိုအကြောင့်
 စာပေအဖွဲ့အဖွဲ့ဟုသတ်မှတ်နိုင်သောဆုတောင်းတို့ကို တွေ့နိုင်သည်။ ကျိန်စာ
 ကဏ္ဍသို့ ရောက်သည့်အခါ၌လည်း ထိုအတူဖြစ်သည်။ မိမိတို့ ကုသိုလ်
 ကောင်းမှုကို နှောင်းလူတို့မထိပါးရဲအောင်ခြောက်လှန့်ရသောအလုပ် ဖြစ်ရာ

ကြောက်အောင်ရေးရသည်။ ထိုအခါ အဖွဲ့အဖွဲ့ပါလာရတော့သည်။ ထိုအကြောင့်
 ကျောက်စာကဏ္ဍအသီးသီးအနက် အလှူစာရင်းကဏ္ဍမှတစ်ပါး အခြားကဏ္ဍ
 များတွင် စာပေအဖွဲ့အဖွဲ့ပါနိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းရှိကြသည်။ ထိုအကြောင့်လည်း
 အလှူစာရင်းတို့ကိုဖယ်၍ ကြည့်လိုက်လျှင် စာပေအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သော
 ကျောက်စာများကို တွေ့လာရသည်။

ထိုသို့ဆိုသဖြင့် အလှူစာရင်းတိုင်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်မရှိဟုကား မဆိုလို။
 မိမိတို့၏အလှူစာရင်းကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်အောင် ရေးဖွဲ့တတ်သောအလှူရှင်
 အချို့လည်းရှိသည်။ မိမိတို့လျှောက်ခံသောလယ်အကြောင်းကျွန်အကြောင်း မပြော
 ဆိုရာတွင် ထိုလယ်ကျွန်တို့ကို မည်သို့မည်ပုံရခဲသည့်အကြောင်း တရားဝင်ဖြစ်
 အောင် ရေးဖွဲ့လေ့ရှိသည်။ ထိုအခါ၌ ပုဂံခေတ်လူအဖွဲ့အစည်း၏ခရီးကသာကဝ
 များကို ဖော်ပြရတော့သည်။ ပုဂံခေတ်လူအဖွဲ့အစည်း၏အမှုအရာတို့ကို မြင်
 ယောင်လျက် ဖတ်သည့် ရသဖြစ်ရတတ်သည်။ အလှူစာရင်းပင် ဖြစ်သော်လည်း
 စာပေအသွင် ဆောင်သော အရေးအဖွဲ့များကို တွေ့နိုင်သေးသည်။

ဆိုခဲ့သည့် အလှူရှင်အကြောင်း၊ အလှူအကြောင်း၊ ဆုတောင်းကျိန်စာ
 ကဏ္ဍအသီးသီး ရေးဖွဲ့ပုံကို စိစစ်ကြည့်သည့်အခါ စာပေရသခံစားနိုင်သော
 အလှူကျောက်စာအချို့ကို တွေ့ရသည်။ ထိုကျောက်စာများအနက် အနန္တသု
 လေးမျက်နှာ ကျောက်စာများသည် ထင်ရှားသော ကျောက်စာများဖြစ်သည်။

အနန္တသုလေးမျက်နှာ ကျောက်စာများ ၃၃၃

အနန္တသုမှာ နားတောင်းများမင်း၏အမတ်ကြီး ဖြစ်သည်။ ၁၂၂၃တွင်
 အမတ်ကြီးမောင်နံတို့က လေးမျက်နှာဘုရားတစ်ဆူတည်ခဲ့သည်။ ထိုဘုရား
 တွင် လေးမျက်နှာလုံးရေးထိုးထားသောကျောက်စာတိုင် နှစ်တိုင်နှင့် နှစ်မျက်နှာ
 ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာတိုင်တစ်တိုင်စိုက်ထူခဲ့သည်။ မိမိတို့၏ ကုသိုလ်
 ကောင်းမှုအကြောင်းကို အကျယ်တဝင့် ရေးထိုးခဲ့သည်။ စာကြောင်းရေပေါင်း
 ၅၀၀နီးပါး ရှိသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပမာဏကြီးမားသည့် တစ်ကြောင်း၊
 ကျောက်စာတိုင်ကြီးများ ထည်ထည်ဝါဝါစိုက်ခဲ့သည် တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့်

အမတ်ကြီးအနန္တ သူ၏အမည်သည် များစွာထင်ရှားခဲ့ဟန်ရှိသည်။ လေးမျက်နှာ ဘုရားအနီးတွင်ရှိသောရွာ၏အမည်သည်ပင် အမတ်ကြီး၏အမည်ကိုခွဲလျက် "မင်းနန်သူ" ဟု ယခုတိုင် တွင်နေတော့သည်။

အနန္တ သူ၏ လေးမျက်နှာကျောက်စာများတွင် ထူးခြားမျက်နှာ အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော ကျောက်စာကဏ္ဍ အသီးသီး၌ အဖွဲ့အနွဲ့သဘောကို တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်ကြီးအလှူမျက်နှာတွင် အလှူရှင်နှင့်အလှူရှင်၏ စေတနာအကြောင်းဖော်ပြပုံကို ရေးဦးကြည့်ကြမည်။ "မြတ်စွာသော မင်းကြီး အမတ်ကျားဟောသောနာပတိ အနန္တ သူရ မောင်နန်နှင့်ယောက်" ၁၃၄ ဟု အလှူရှင် အကြောင်း ပြောသည်။ မင်းကြီးကိုလည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်ကိုလည်းကောင်း ဝိသေသနအနည်းအကျဉ်းမျှစီဖြင့်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ထူးထူးကဲကဲ ရေးဖွဲ့ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း "မင်းအမတ်အနန္တ သူလင်မယား" ဟု သာမန်ပြောခြင်းထက် ဤကျောက်စာပါအရေးအသားက ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးရာရောက်သည်။ ထိုနောက်မိမိ၏ ကောင်းမှုအကြောင်း ရေးရာတွင်လည်း "ဤကောင်းမှု" ဟု သာမန်ဆိုလျှင် ပြီးနိုင်သည်။ သို့သော် ဖွံ့ဖြိုးရေးသားရန် စိတ်ထက်သန်နေသည့်အလျောက် "ဤလူတွင်၌ အကိုင်းမသိသဒ္ဓါ၌ပြုသောကောင်းမှု" ၁၃၅ ဟု၍ မိမိကောင်းမှုကို အထူးပြုပန်ဖြင့် ရေးပြန်သည်။ ထိုနောက် မိမိ၏အလှူပြုသော ရည်ရွယ်ချက်ကို ပြောရာ၌ကား ဝိ၍ ထူးကဲအောင်ဖွဲ့သည်။

ကောင်းမှုအကျိုးဖြင့်ကား ရေခြေခပ်သိမ်းသောသခင်ဖြစ်သော မြတ်စွာ သော မင်းကြီးစသော မင်းညီမင်းသားမင်းသမီးမင်းနမ ခပ်သိမ်း၊ မိဘုရားစသော မောင်းမတော်ခပ်သိမ်း၊ အမတ်ကျားစသော ဝိလိဝါ ခပ်သိမ်း၊ အောက်အဝစ်စသော အထက်ဘဝက်တိုင်အောင် အတို့ ကြေငြောစသော အတိုင်းမသိသော ကြေငြော၌နေသော လူနတ် သတ္တဝါခပ်သိမ်းသောတို့ကို အကြွင်းမဲ့သဖြင့် သံသရာဆင်းရဲမှ ထွက် မြောက်ခဲ့၍ ဆင်းရဲမဲ့သော နိဗ္ဗာန်ပြည်သို့ ရောက်စေချင်သောကြောင့် ဝါလည်း သိစပ်မြင်နှံ့သော သစ္စညုတဉာဏ် ဘုရားဆုကို လိုချင်သော ကြောင့် ၁၃၆

ဤကောင်းမှုပြုခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ အနန္တ သူရ အမတ်ကြီးသည် ကျေးဇူးရှင် မင်းကြီးအားလည်းကောင်း၊ မင်းကြီးအစရှိသော နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားတို့အားလည်းကောင်း မေတ္တာသက်ရောက်သည်။ ထိုနောက် မိမိ နှင့် အမှုထမ်းဖက်ဖြစ်သော အမတ်များကိုလည်း မေတ္တာသက်ရောက်သည်။ ထိုမေတ္တာသည် ပုဂံနန်းတော်ဝန်းကျင်တွင်သာတန်မနေ၊ အောက်ကို အဝိစိထိ ရန်သည်။ အထက်ကို ဘဝင်အထိ တက်သည်။ မိမိတို့နေရာ ကြေငြောမှု အခြားအခြားသော ကြေငြောများအထိ ပြန့်သည်။ အမတ်ကြီးမေတ္တာမှာ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ကြယ်ဝချမ်းသာကြစေချင်သော မေတ္တာမဟုတ်။ ထိုအချမ်းသာ မျိုးမှာ ချမ်းသာစစ်မဟုတ်။ သံသရာဆင်းရဲတာရှည်စေမည့် ချမ်းသာတုများသာ ဖြစ်သည်။ ထိုသံသရာဆင်းရဲမှ သတ္တဝါအားလုံး ထွက်မြောက်ခွင့်ရကြစေချင် သည်။ ဆင်းရဲကင်းရာနိဗ္ဗာန်သို့ ဝင်ခွင့်ရစေချင်သည်။ ဤကား သတ္တဝါ အားလုံးအပေါ် တားရှိသော မေတ္တာစေတနာပမာဏ ဖြစ်သည်။ အမတ်ကြီး၏ မေတ္တာစေတနာကို သိကြားရသည်မှာ ကြည်နူးဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ကြည်နူးရသည်မှာ အမတ်ကြီးအရေးအဖွဲ့ လိမ္မာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ရေးဖွဲ့မည့်အစား "သတ္တဝါမှန်သမျှ နိဗ္ဗာန်ရောက်စေချင်သောကြောင့်" ဟူ၍လည်း တိုတိုတုတ်တုတ် ရေးဖွဲ့နိုင်သည်။ တိုတိုတုတ်တုတ် ရေးဖွဲ့ထား လျှင်ကား အမတ်ကြီး၏ မေတ္တာစေတနာမှာ ယခုမျှ ပေါ်လွင်မည် မဟုတ်။ မေတ္တာစေတနာပေါ်လွင်သည်မှာ လိုအပ်သည်တို့၌ မှမ်းမံဖွဲ့ဖွဲ့တတ်သော အမတ်ကြီး၏ အရည်အချင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ မင်းကြီးအပေါ် မိမိ ကြည်ညို လေးစားကြောင်း ထင်ရှားအောင် မင်းကြီး၏ဂုဏ်ပုဒ်ကိုထည့်ဖွဲ့ဆိုသည်။ သံသရာနှင့်နိဗ္ဗာန်၏ အကွာအခြားကို အာရုံ၌ထင်လာအောင် "သံသရာ ဆင်းရဲ" "ဆင်းရဲမဲ့သော နိဗ္ဗာန်" ဟုသော ကေးနှစ်ရပ်ကိုသုံးသည်။ သံသရာ နှင့် နိဗ္ဗာန်၏ အဝိပွယ်ကို ဖွဲ့ဖွဲ့ခြားခြားသိရခြင်းသည် အမတ်ကြီး၏ မေတ္တာ စေတနာကို တန်ဖိုးထားလေးစားလာရာ၌ ကြီးစွာသောအထောက်အပံ့ ဖြစ် သည်။ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း အသိရှင်း၊ ဓာမတ်သု၌လည်း အသိရှင်းအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းသည် အမတ်ကြီး၏အရည်အချင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ကိုယ်တိုင်ရယူလိုသောဆုကို အမတ်ကြီးတောင်းသည့်အခါ၌လည်း ဤသဘော ကို တွေ့ရပြန်သည်။ အမတ်ကြီးက "ဘုရားအဖြစ်ရလိုပါသည်" ဟုဆိုတောင်း လျှင် ထူးခြားလှမည် မဟုတ်။ "သစ္စညုတဉာဏ်ရှင် ဘုရားအဖြစ်" ရလိုပါသည် ဟုဆိုလျှင်လည်း များစွာမထူးခြားသေး။ သစ္စညုတဉာဏ်၏ အဝိပွယ်ကို

အနက်ထင်နိုင်လျှင် ပါဠိမကတ်သည့်မြန်မာများ ပတ်ရသည့်အခါ စကားလုံး
၏ ကြီးစန့်သည့်ဂုဏ်ကိုသာ လေးစားမိဖွယ်ရှိသည်။ ပါဠိတတ်များပင်
ထိုစကားလုံး၏အနစ်အစိပွယ်နှင့်တွဲ၍ အနက်ထင်ကောင်းမှထင်မည်။ ယခု
သော် "သိပေါ်မြင်နှ့်သော"ဟူသည့် အထူးပြုပုဒ်ဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏
အနက်ကိုဖွင့်ပြသည်။ ကျွန်ကျွန်လျစ်လျစ်နှင့် အနက်အစိပွယ်ပေါ်သောစကား
ဖြစ်သည်။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏အနက်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထင်လာသည့်အခါ
အမတ်ကြီး၏ဆုတောင်းစကားမှာ ပုံမိုလေးစားဖွယ် နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်လာရ
သည်။ ထိုကြောင့် အလှူရည်ရွယ်ချက်အကြောင်း ဖော်ပြပုံသည် သာမန်
စကားပြောအဆင့်ထက် လွန်သည်ဟု ဆိုနိုင်ရာသည်။

အလှူရည်ရွယ်ချက်အကြောင်း ဖော်ပြပြီးနောက် ဆက်လက်ဖော်ပြ
သည်မှာ မိမိ၏အလှူဖြစ်သည်။ အမတ်ကြီးအလှူမှာ အခြားပုဂံသားတို့၏အလှူ
နှင့် များစွာခြားလှမည် မဟုတ်။ အခြားပုဂံသားတစ်ဦးသာ ဤအလှူ
အကြောင်းကို ကျောက်စာရေးစွင့်ရလျှင် "ဥတုရားတည်၏။ ကျောင်းဆောက်
၏"မျှဖြင့် ပြီးနိုင်ရာ၏။ အမတ်ကြီးကား မိမိပြုထားသော ကောင်းမှုကို
တစ်မိမိပုံကြည့်လျက် များစွာကြည်နူးဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ ဥတုရား
၏ သပွယ်ပုံကို ကြည့်ညိုရင်း ဥတုရားတည်ရာ၌ အဆင့်ဆင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့
ပုံကို တွေးထင် ပီတိဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ ကျောင်းပရဂုဏ်အတွင်း အဆောက်အဦ
များမှာ ရဟန်းသံဃာများ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏အလိုနှင့် လျော်ညီအောင် သေသေ
သပ်သပ် ရနစ်တကျရှိနေပုံကို သဒ္ဓါပွားရင်း ကျောင်းကန်များ ဆောက်လုပ်ခဲ့ပုံ
ကို မြင်ယောင် ပီတိဖြစ်ခဲ့ရာ၏။ ထိုကြောင့် ဥတုရားတည်ပုံ ကျောင်းကန်
ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းပုံတို့ကို အသေးစိတ် သရုပ်ဖော်သည်။ ဥတုရားတည်ပုံမှာ
ဤသို့ဖြစ်သည်။

ဤအာမနာမည်သောကန်အရပ်၌ကား များစွာသော ထန်းပင်တို့လျှင်
ကျောင်းအရံခိုက်လတ်၍ အုတ်တိပြုသော တန်တိုင်းလည်းနှစ်ထပ် ရံ
လတ်၍၊ တန်တိုင်းတွင်း၌ကား ကလသာအိုးအယောင်နှင့်တူသော
တင့်တယ်စွာသော ခပ်ကြံထက် ဝုလည်းတည်၏။^{၃၃၇}

ဤအရေးအသားမျိုးမှာ သာမန်မြန်မာစကားပြောတို့၌တွေ့ရခဲသော အရေး
အသားမျိုး ဖြစ်သည်။ ပါဠိနိသျှစကားပြော သို့မဟုတ် ပါဠိမှ မြန်မာဘာသာ

သို့ ပြန်ဆိုသည့် စကားပြောတို့တွင်သာ အတွေ့ရများသည်။ သာမန်မြန်မာ
စကားပြောတွင် "အုတ်တိပြုသောတန်တိုင်း"ဟု ရေးမည်အစား အုတ်တန်တိုင်း
ဟုသာ ရေးဖွယ်ရှိသည်။

ထိုနောက် ဝုထာပနာပုံကို ဆက်လက်ရေးသားရာ၌လည်း သာမန် မရေး၊
အသေးစိတ် ရေးဖွဲ့ပြန်သည်။

ဝုထာပနာသောအခါ၌ကား သရီရဓာတ်တော်ထည့်သော တန်ခိကျ
ကြွတ်၊ ထိုအပကား ဖန်ပြုသောကြွတ်၊ ထိုအပကား တန်ခိကျနီပြု
သော ကြွတ်၊ ထိုအပကား ရွှေပြုသော၊ ထိုအပကား ငွေပြုသော၊ ထို
အပကား ရွှေပူ၍ ရတနာအတိ အမျက်ခတ်သော၊ ထိုအပကား
ဆင်စွယ်ပြုသော၊ ထိုအပကား ကြေးနီပြုသော၊ ထိုအပကား ကျောက်
ပြုသော ပုထိုး၊ ထိုတွင်ထည့်ပါသော ရွှေစမစန်၊ ငွေစမစန်၊ ရွှေ
ပေါက်ပေါက်၊ ငွေပေါက်ပေါက်၊ ရွှေတန်ဆောင် ငွေတန်ဆောင်တို့
ဖြင့် ပူဇော်၍ ထည့်လိုက်၏။^{၃၃၈}

ထာပနာတော်များ အဆန်းတကြယ်စီစဉ်ပုံမှာ ကြည်ညိုဖွယ်ရာဖြစ်သည်။
သို့သော် ဤအဖွဲ့မှာမူ အနန္တသု၏ကိုယ်ပိုင်စိတ်ကူး ကိုယ်ပိုင်အဖွဲ့ မဟုတ်ပေ။
ရှင်မဟာကဿပနှင့် အဇာတသတ်မင်းတို့ ထာပနာစနစ်၌ ဤအဖွဲ့မျိုး ဖွဲ့ခဲ့ပြီး
ဖြစ်သည်။

"အရှင်မဟာကဿပမထေရ်နှင့် အဇာတသတ်မင်းတို့တိုင်ပင်၍၊ ပျံ့နှံ
တည်ရှိသော ဓာတ်တော်တို့ကို ရုံးရပြီးလျှင်၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ အရှေ့
တောင် အရပ်၌ တပေါင်းတည်း ဌာပနာသည်ကိုပြရာ ဧတိအိမ်
ပမာဏ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကြေးနီခင်အတိဖြင့်ပြီးသောဧတိအိမ်
ကို ပြုစေ၍၊ ရှစ်ခုရှစ်ခုစီကုန်သော၊ ဓနုကူးနဲ့သာဖြူကြွတ်၊ ဓနုကူး
နဲ့သာဖြူစေတီ၊ ဓနုကူးနဲ့သာနီကြွတ်၊ ဓနုကူးနဲ့သာနီစေတီ၊ ဆင်စွယ်
ကြွတ် ဆင်စွယ်စေတီ၊ အလုံးစုံ ဧတိဖြင့်ပြီးသော ကြွတ်၊ ဧတီ၊
ရွှေကြွတ်၊ ရွှေစေတီ၊ ငွေကြွတ်၊ ငွေစေတီ၊ မြကြွတ်၊ မြစေတီ၊
ပတ္တမြားနီကြွတ်၊ ပတ္တမြားနီစေတီ၊ ပတ္တမြားပြောက်ကြွတ်၊ ပတ္တမြား
ပြောက်စေတီ၊ ဖလ်ကြွတ်၊ ဖလ်စေတီတို့ကို၊ ရှစ်ခုရှစ်ခုစီပြုစေ၍
ခုနစ်စေတီသော ဓာတ်တော်တို့ကို နဲ့သာဖြူကြွတ်တစ်ခု၌ထည့်၍၊

ထိုစာတံဆိပ်ထည့် သောကြုတ်ကို နံ့သာဖြူကြုတ်တစ်ခု၌ ထည့်ပြန်
၍၊ ထိုကြုတ်ကို လည်း တစ်ခုသောကြုတ်၌ထည့်၍ - ၃၃၉

ထိုထာပနာပုံကိုလည်း အမတ်ကြီးအနန္တသူ ဖတ်ဖူးရာသည်။ သို့မဟုတ်
ကြားနာဖူးရာသည်။ ထိုထာပနာပုံကိုအားကျသဖြင့် အမတ်ကြီးလည်း ထိုသို့
ထာပနာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ နောင်ဆက် ထာပနာပုံကိုသာမက ထာပနာ
အကြောင်းရေးဖွဲ့ပုံကိုပါ အတုယူခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာသည်။ အတုယူထားသော
အရေးအဖွဲ့ ဖြစ်လင့်ကစား နေရာတကျအတုယူ အသုံးချထားလေရာ လေးစား
အပ်သော အရေးအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။

ထာပနာအကြောင်းကို ရေးဖွဲ့ပြီးနောက် ဝုတွင်းဝုပ အခြယ်အလှယ်
အမွမ်းအမံတို့ကိုလည်း သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့သေး၏။ ထိုနောက် ကျောင်းနှင့်အရံ
အဆောက်အဦများ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံကို အသေးစိတ် သရုပ်ဖော်ပြန်၏။

တရားနာအံ့သော ပရိသတ်တကာစည်းစိမ်သောငှာ ကျောက်ဆုတ်
တံ ဖွဲ့သော သာယာစွာသော ဓမ္မသာလည်း ပြု၏။ တရားဟောရာ
ရွှေပလ္လင်လည်း ပြု၏။ ပလ္လင်ထက်ကား ရွှေထီးလည်း ဆောက်၏။
အထက်ဖြင့်ကား ပိကာန်လည်း ဆင်၏။

နိဗ္ဗာန်ကိုလိုသောသူတော်တကာတို့ ဆုံးမခံစိမ့်သောငှာ သခင်ထေရ်
နေရာ သာယာစွာသော ကျောင်းကြီးလည်းပြု၏။

တန်တိုင်းတစ်ထပ်သောအပဝန်းကျင်ကား သာသနာကိုချစ်၍ သီတင်း
ကျင့်သော သခင်အရိယာတို့နေစိမ့်သောငှာ များစွာသောကျောင်း
လည်း အစဉ်ပြု၏။

သခင်အရိယာတို့ချမ်းသာစိမ့်သောငှာ ဆုတ်တံဖွဲ့သောရေတွင်းလည်း
တူး၏။ ဆုတ်တံဖွဲ့သောလေးထောင့်ကန်လည်း တူး၏။ အရှေ့ဖြင့်
ကား ကန်ကြီးလည်း နှစ်ဆင့်တူး၏။ ရေဝင်စိမ့်သောငှာ ဖြန့်နှံ့

တန်လားလည်း အတင့်အတယ်ပြု၏။ ရေကန်အပါး ဝန်ကျင်ကား
ဥယျာဉ်ကား ဥယျာဉ်လည်း စိုက်၏။

ထိုကျောင်းအပကား လေးမျက်နှာလားလာသော သူတော်တကာ
နေသော အိပ်သော ရပ်သော အလိုရစိမ့်သောငှာ တင့်တယ်စွာသော
တန်တိုင်းတွင် ရုပ်အထုထူးသဖြင့်ဆန်းကြယ်ထလျက်သော သာယာ
စွာသော တန်ဆောင်ကြီးလည်း ပြု၏။

ထိုအနောက်ဖြင့်ကား အလှပေးလိုသောသူတော်တို့ အလှပေးစိမ့်သော
ငှာ မြိမြိစွာသော ဆုတ်စရပ်လည်း ပြု၏။

ဤငါကျောင်း၌ရှိသော ဘုရားတရားသံဃာတို့ ချမ်းသာစိမ့်သောငှာ
ပြည်အစဉ်ကား ဆုတ်နှင့်မြိမြိစွာဖွဲ့သော ကပ္ပိယကုဋီလည်း ပြု၏။
အလုပ်အကျွေးလည်း များစွာ ထားပေ၏။

လေးမျက်နှာလားလာသောသူတို့၏ ရေအလိုရစိမ့်သောငှာ ဆုတ်နှင့်
မြိမြိစွာဖွဲ့သော ရေတွင်းလည်း တူး၏။ ၃၄၀

အမတ်ကြီးပြုသောကောင်းမှုများကို စာရင်းချကြည့်လျှင် ဓမ္မသာ၊ ကျောင်းကြီး၊
သံဃာတော်ကျောင်းများ၊ ရေတွင်း၊ ရေကန် ဥယျာဉ်၊ တန်ဆောင်းကြီး၊
ဆုတ်စရပ်၊ ကပ္ပိယကုဋီနှင့် ခရီးသည်တို့အတွက်ရေတွင်းတို့ ဖြစ်၏။ ထို
ကောင်းမှု အဆောက်အဦများကို စာရင်းသက်သက်သာပြုစု၍ဖော်ပြလျှင် စိတ်
ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်လာနိုင်မည် မဟုတ်။ အခြားကျောက်စာအများတွင် တွေ့ရ
သည့် စာရင်းဇယားများနည်းတူ စာရင်းဇယားအဆင့်သာ ရှိပေလိမ့်မည်။ ဤ
ကျောက်စာ၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်နေရခြင်းမှာ အလှူဒါယကာ၏သဒ္ဓါတရား
ကို ကျောက်စာ၌ ခံစားနားလည်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ခံစား
နားလည်နိုင်သည်မှာလည်း စာရေးသူ၏ဖွမ်းမံတတ်မှုကြောင့်ဖြစ်၏။ ဖွမ်းမံ
တတ်သည် ထိုသော်လည်း အများအပြားဖွမ်းမံထားသည်ကားမဟုတ်။ အလှူရင်
၏ သဒ္ဓါတရားအဋ္ဌအသက်ခံစားနိုင်ရုံမျှ ဖွမ်းမံပုံမျိုးဖြစ်၏။ အလှူပစ္စည်း
အဆောက်အဦအသီးသီးရှေ့၌ ထိုအလှူပစ္စည်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြ

သည်မှာ အလှူရှင်၏သဒ္ဓါတရားကို ဖော်ပြခြင်းပင်ဖြစ်၏။ တရားမှာ ပရိသတ်တို့အပေါ် သဒ္ဓါတရား၊ ကျောင်းနေသင်္ဘောတို့အပေါ် သဒ္ဓါတရား၊ ကျောင်းအပါးတွင် ခြတ်သွားခြတ်လာပြုကြမည့် လူသူတို့အပေါ်ထားရှိသော သဒ္ဓါတရားတို့မှာ အပတ်ကြီးအား ဆင့်ကဲလေးစားစရာ သဒ္ဓါတရားများ ဖြစ်သည်။ သဒ္ဓါတရားထက်သန်သူ၏စာ၌ သဒ္ဓါတရားအရိပ်ထင်နေကာ စာဖတ်သူကို ထိုသဒ္ဓါအရိပ်၌ ကြည့်နှုတ်စွာဖြင့် ဖြစ်၏။

ဤသို့ ဘုရားအလှူကျောင်းအလှူများအကြောင်း ဖော်ပြပြီးနောက် ဆက်လက်မှတ်တမ်းတင်သည်မှာ လူ့ဘိန်းသည့်ကျွန်စာရင်း ဖြစ်၏။ ကျွန်စာရင်း မှတ်တမ်းပေတင်မီ၌ ကျွန်လူရသည့်လည်ရွယ်ချက်လေးရပ် ဖော်ပြရာမှာလည်း အလှူရှင်၏သဒ္ဓါတရား ပေါ်လွင်နေပြန်၏။

ဤအနှစ်မောင်နှံပြုသော ကောင်းမှုပေသိမ်းသောကို အနှစ်ကိုယ်စား အခါမြင့်မြဲ ပြုစာရစ်စိမ့်သောငှာ၊ တန်လင်းလည်းစိမ့်သောငှာ၊ ဘုရားတရား၌ သံပုတ် ဆီမီး ကွမ်းပန်း မပြတ် တင်ရစ်စိမ့်သောငှာ၊ သည်းခံသော သခင်အရိယာတို့ကို ဆွမ်းပန်း လုပ်ကျွေးရစ်စိမ့်သောငှာ အနှစ်မောင်နှံလူသော ပုဂံကျွန်းကား^{၁၄၁}

သည်ဖြင့် ရေးထား၏။ တက်ညီလက်ညီ ဘုရားဝေယျာဝစ္စ လုပ်ဆောင်နေကြမည့် ဘုရားကျွန်များ၏ အမှုအရာကို ကြည့်နှုတ်စွာဖြင့် မြင်ယောင်နိုင်ပြန်သည်။

လူ့ဘိန်းသည့်ကျွန်များအနက် အချို့ကျွန်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ အမတ်အနန္တသူမောင်နှံတို့ ပြဿနာများခဲ့ဖူး၏။ ထိုကျွန်တို့အကြောင်း ဤကျောက်စာ၌ ရှင်းမထားလျှင် နောင်တစ်ချိန်ချိန်၌ ပြဿနာများနိုင်ပြန်သည်ကို သိကြပုံရသည်။ ပြဿနာဖြစ်ခဲ့ရသည့် ကျွန်တို့အကြောင်းကို ပြဿနာဖြစ်ပုံ ပြဿနာဖြေဖွင်းပုံရပုံနှင့်တကွ ရေးသည်။ ကောင်းအရေးအတင် ပြောဆိုကြပုံများကိုပါ ဖော်ပြသည်။ ထိုအခါ ပုဂံခေတ် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကောင်းများ၊ အမှုအကျင့်များကို ကြားယောင် မြင်ယောင်ခွင့် ရပြန်သည်။ ထိုသို့ ကြားယောင်မြင်ယောင်ရာက ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပုဂံခေတ်လူ့အဖွဲ့အစည်း

စရိုက်သဘာဝများကို ဝတ္ထုတိုလေးများဖတ်ရသည့်အခါ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ထိတွေ့လိုက်ရသည်။

ပြဿနာဖြစ်ခဲ့ဖူးသည့်ပထမကျွန်မှာ သင်ယုံဆိုသူ၏ကျွန်များ ဖြစ်သည်။^{၁၄၂} ပြဿနာအဖျော့ နုရပတိစည်သူမင်းလက်ထက်က ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ ထိုစဉ်က နားတောင်းများမင်းမှာ အိမ်ရှေ့မင်းဘဝတွင်သာရှိသေးသည်။ သင်ယုံမရှိသည့်နောက် သင်ယုံ၏ကျွန်များကို “သင်ကြီးကုခန့်”ဆိုသူက မတရားသိမ်းပိုက်ထားသည်။ ထိုသို့သိမ်းထားသည်ကို သင်ယုံ၏နမူနာဖြစ်သူ ဧညိုးခုံက မကျေနပ်။ သို့သော် ကိုယ်တိုင်လည်း သင်ကြီးကုခန့်နှင့် ရင်ဆိုင်ပုံဟန် မတူ။ ထိုကြောင့် အနန္တသူ၏အိမ်သို့သွားသည်။ မိမိမကျေနပ်ချက်များကို ရင်ဖွင့်သည်။ မိမိမောင်သည် ကျွန်များကို သင်ကြီးကုခန့်အားလည်း မပေးစူး။ မိမိမောင်နှင့်သင်ကြီးကုခန့်တို့ တရားရုံး၌တရားဖြစ်စူးခြင်းလည်းမရှိ။ သို့ပါလျက် သင်ကြီးကုခန့်ကကျွန်တို့ကို သိမ်းသွားသည်။ တရားနိုင်ရာတွင် အသုံးပြုသော “တရားမအောင်”တန်ဆိပ်ကို ထုတ်ပြသေးသည်။ ဤတို့ကို အဖွားစည်းခုံနည်းနည်းမျှ မကျေနပ်နိုင်။ သင်ကြီးကုခန့်က သူကိုယ်သူ အင်အားရှိလှပြီ အထင်နှင့် ဤသို့လှည့်ဖြားယူဝင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ပေါက်ပေါက် ရောက်ရောက်ရှိသော အနန္တသူ ဝင်ပါစေချင်သည်။ သင်ကြီးကုခန့်၏က ကျွန်များကို ပြန်ရအောင် အားထုတ်စေချင်သည်။ ထိုကျွန်များကို မိမိတပ်မက်လွန်း၍ မဟုတ်။ ကုခန့်၏ကျွန်များဖြစ်ရလျှင်လည်း မိမိခလိုချင်။ ငါ့မြေးအနန္တသူသာ ယူ။ ထိုကြောင့် အနန္တသူလည်း အခွင့်ကောင်း စောင့်နေခဲ့ပုံရသည်။ နားတောင်းများမင်း ထီးနန်းရသည့်အခါ မင်းကိုလျှောက်ထားသည်။ အမှုစစ်ပေးရန် သံဗျင်သုံးယောက်ကို မင်းကတာဝန်ပေးလိုက်သည်။ တရားသံဗျင်တို့က အမှုစစ်ကြပြီး သင်ယုံနှင့်သင်ကြီးကုခန့် တရားဆင်၍အောင်သော တန်ဆိပ်ရှိပါသည်ဟုလည်း သင်ကြီးကုခန့်ဘက်က ဆိုနေပြီး အဝေးသုက်သေများကို မေးနေလျှင်လည်း မထူးပြီ။ အနီးဆုံးသုက်သေကိုမေးရသော် သင့်မည်ဟု ကြံဆလျက် ငပြည့်သင်ကို မေးကြသည်။ ငပြည့်သင်ကား သင်ယုံကို နေညှိ အနီးကပ်ဆုံး လုပ်ကျွေးခဲ့သော တပည့်သား ဖြစ်သည်။ ငပြည့်သင်က သင်ယုံနှင့်အတူ မိမိရှိနေစဉ်အတွင်း ကျွန်တို့ကုခန့်အားပေးသည်ဟု မိမိမကြားဖူးကြောင်းထွက်ဆိုသည်။ ကုခန့်တို့သက်သေပြသော တန်ဆိပ်မှာလည်း

တရားသူကြီးအဖို့နှင့်ပင်၍ တစ်ထိပ်တပ်ထားခြင်းသာ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းဖြင့် ဆိုသေးသည်။ ထိုနောက် ငြိည့်သင်ပြောသည်ကို မည်သို့ယုံရမည်အကြောင်း တရားသူကြီးတို့က ပြန်လှန်မေးခွန်းထုတ်နေစဉ်တွင် ကျောက်စာစာကြောင်း များ ပျက်နေသဖြင့် အပြည့်အစုံ ဆက်လက်မဖတ်သော သို့သော် ပတ်၍ ရ သမျှဖြင့်ကား တရားပြိုင်ကုန်မယားကား ရုံး၍ အနန္တသုဘောင်ကြောင်း မှန်းဆ၍ရသည်။ သို့သော် မည်သို့အမှန်သည် မနိုင်သည်မှာ ပဓာနမဟုတ်။ အဖွားစည်းခုံ၏ ဖန်ဖန်ကိုဖြင့်ခွင့်ရလိုက်ခြင်းမှာ ပဓာနဖြစ်သည်။ မိမိရလိုက် သောပစ္စည်းကို အခြားသူတစ်ဦးက မတရားသိမ်းပိုက်သွားသည်ဟု ယူဆလျှင် သည်းမခံနိုင်ဘောင်ဖြစ်လာသည်မှာ လူသဘာဝပင် ဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်တိုင် ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရလျှင်ရှိစေ တစ်ဘက်လူထံတွင် မမြင်ချင်သည်မှာလည်း လူသဘာဝပင် ဖြစ်သည်။ ထိုစိတ်သဘာဝကြောင့် မိမိ၏အမျက်ခေါသ ပြောရာ ပြောကြောင်းနည်းလမ်းရှာကြသည်။ အဖွားစည်းခုံကား ပုဂံခေတ်၌သာ ရှိခဲ့သည် မဟုတ်။ ယနေ့တိုင် အဖွားစည်းခုံများကို တွေ့နိုင်ဆဲဖြစ်သည်။ လူသမိုင်း တလျှောက်တွင် အဖွားစည်းခုံများ ရှိနေမည်သာဖြစ်သည်။ အဖွားစည်းခုံများ နည်းတူ အခွင့်သာလျှင်သာသလို အတုများပြုကာ ကိုယ်ကျိုး ရှာတတ်သည့် ကုန်လို ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးမှာလည်း ရှိနေမည်သာဖြစ်သည်။

နောက်ထပ်တွေ့ရသော ကျွန်ုပ်ပြဿနာဇာတ်လမ်းမှာ "မြင်မှု" ဆိုသူနှင့် ရင်ဆိုင်ရသောဇာတ်လမ်းဖြစ်သည်။^{၂၅၃} ကျောက်စာအပျက်အယွင်းများကြောင့် အစအဆုံးပတ်မရသော်လည်း အငြင်းပွားရသည့်အမှုအကြောင်းကို အပြည့်အဝ သိနိုင်သေး၏။ အမှုအတွင် စာချုပ်စာတမ်းပါစကားရပ်တို့ကို ရေးထားသည့် အတိုင်း သက်ဆိုင်ရာက ပတ်ပြု၏။ ထိုစာကိုကြားသော် မြင်းမူက မိမိဆိုသို့ မရေးကြောင်း ငြင်းသည်။ ငြင်းသည်မှာ ဇာတမ်းပါစာတို့ကို အနန္တသု အမတ်ကြီးက မိမိသဘောအလျောက် ဖြစ်ဆင်ထားလေဟန် ခွပ်ခွဲသံပါသည်။ မြင်းမူ၏စကားကို အနန္တသု မကြိုက်။ စာကိုမိမိပြုပြင်ခဲ့သည် မှန်ပါလျှင် မိမိပြုသော ကောင်းမှုအကျိုး မရပါစေနှင့်ဟု ကျိန်၏။ ထိုဇာတ်လမ်းအတွက် စာဖန်ရှိဟန်တူသော ဓယျရာဇသုနှင့်ရတနာကုံထံတို့ကလည်း မိမိတို့ စာ မပြင်ကြောင်း "မာတ်အဘိဓမ္မာရုံ" ကြွ၏။ ရှိသော်လည်းအပြစ်မရှိ။ ထိုကြောင့် အမှုမှာ တရားရုံးတွင်မပြီးပြတ်။ မင်းနားသို့ပေါက်ရပြန်သည်။ ကွန်းပြောက်ဦး

တွင် တရားသံချင်သုံးဦးတို့က ပေးကြရသည်။ အနန္တသုက အစစ်သည်း မိမိအား ယခင်မိက ကျွန်များပေးကြောင်း၊ ငွေ၇၀ ရရန်ရှိသည်ဆိုကာ မြင်းမူ က ကျွန်ငါးယောက် သိမ်းယူကြောင်း၊ ယခင်မိကို မေးသည့်အခါ၌ကား ယခင်မိက ငွေ၇၀ မယူဖူးကြောင်းထွက်ဆိုပြန်သည်။ မြင်းမူကလည်း ကျွန်ကို သိမ်းယူခြင်း မဟုတ်ကြောင်း၊ "ကိုယ်ခြင်ခြင်းသာ" ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆို ပြန်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် နှစ်ဘက်လုံးက အကွရာပတ်ကို သက်သေအဖြစ် ထားကြသည်။ အကွရာပတ်က ထွက်ဆိုရာ၌ကား ယခင်မိလင် ပေသမား ငတည့်သင် တစ်နေ့တွင် မိမိထံသို့ရောက်လာဖူးကြောင်း၊ မြင်းမူက ငွေ၇၀ ရရန်ကျန်သေးသည်ဟုဆိုကာ ကျွန်ငါးယောက် သိမ်းထားသဖြင့် အကွရာပတ် က ကြားဝင်ပေးရန် တောင်းပန်ကြောင်း။ ထိုကြောင့် မြင်းမူအိမ်သို့သွား၍ ပြောရကြောင်း၊ မြင်းမူနှင့်တွေ့သည့်အခါ ကျွန်အဖိုးငွေကျန်ကြောင်း ပြောရာ ငတည့်သင်က ငွေကို ချင်းတွင်းရောက်လျှင် ပြုလည်ဆောင်ဆပ်မည်ဟု ဝန်ခံ ကြောင်း။ သို့သော် ချင်းတွင်းအရောက်တွင် ငတည့်သင် ကွယ်လွန်ခဲ့ကြောင်း ပါရှိသည်။ သို့သော် ဤနေရာတွင်ကျောက်စာပျက်သွားရာ မည်သို့ဆက်လက် ဖြစ်ပျက်မည်ကို မသိနိုင်တော့ချေ။ ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ကို ပတ်ကောင်းနေဆဲ၌ ဇာတ်လမ်းအဆက်မတွေ့နိုင်တော့သဖြင့် ခံစားရပုံမျိုးခံစားရသည့်စာ ဖြစ်သည်။

ပေသမားငတည့်သင်ကား အနန္တသုအမတ်ကြီးကို ကျွန်ပြဿနာ ပေး ခဲ့သူတစ်ဦးဟု ဆိုရချိန်မည်။ အနန္တသုကျောက်စာများတွင် အရိပ်ထင်နေသော ပေသမားငတည့်သင်၏ရုပ်လွှာမှာ မကြာကွဲဖွယ်ရာဖြစ်သည်။^{၂၅၄} ပေသမားဆို သော်လည်း ငတည့်သင်မှာ မူလက စီးပွားဥစ္စာ တောင့်တင်းသူဖြစ်သည်။ ကျွန်အသိုင်းအဝန်း အခြံအရံဖြင့် နေနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ သို့သော် နောက်ပိုင်း၌ အကြောင်းတစ်ရပ်ရပ်ကြောင့် စီးပွားရေးကွဆင်းခဲ့ရာသည်။ ထိုအခါ အနန္တသု က မိမိအိမ်၌ထား၍စောင့်ရှောက်ခဲ့သည်။ သို့သော်ထိုနှစ်နှင့်လည်း ငတည့်သင်၏ ဘဝမှာ အဆင်မပြေနိုင်သေး။ မယားနှင့်သမီးနှစ်ယောက်ကို အနန္တသုထံ ရောင်းစားရသည်အထိ အခြေအနေက ဆိုးဝါးလာသည်။ မယားနှင့်သမီး နှစ်ယောက်ကို ရောင်းပြီးနောက် မိမိ၏ကျွန်များအကြောင်း အနန္တသုအား ခွင့်ဟပြောပြသည်။ မိမိဆင်းရဲပျက်စီးခဲ့၍ အမျိုးကျွန်တို့လည်း ထွက်ပြေးခဲ့ ကြောင်း။ အခြားသူတို့ထံမှ ငွေကြေးချေးငှားခဲ့ရာ မဆပ်နိုင်သဖြင့် ကြွေးရှင်တို့

က အမျိုးကျွန်များကို သိမ်းယူသည်လည်းရှိကြောင်း၊ ထိုကျွန်အားလုံးကို အနန္တသုဘား မိမိပေးကြောင်း၊ ကြွေးရင်တို့လက်တွင်ရှိသော ကျွန်တို့ကို ထုတ်စေချင်ကြောင်း၊ ဆပ်ရန်ရှိသော ကြွေးမြီများကိုလည်း ဆပ်စေချင်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ အနန္တသုသည် ငတည့်သင်၏အလိုကို ဖြည့်ဆည်းသည်။ အခြားသူ တို့လက်တွင် ရောက်နေသော ကျွန်များကို ရွေးထုတ်သည်။ ဆပ်ရန်ရှိသော ကြွေးမြီများကိုလည်းဆပ်ပေးသည်။ ဤသို့ ငတည့်သင်၏ကျွန်များကို လက်ခံ ယူခဲ့ရာ၌ ငမဲ့ဆိုသူကျွန်တစ်ယောက် ပါလာသည်။ ငမာသင်လက်မှ ရွေးထုတ် ထားသောကျွန် ဖြစ်သည်။ ထိုကျွန်နှင့်ပပ်လျှဉ်း၍ အရွပ်တော်ပုံ ကြံရပြန် သည်။ အမှုဖြစ်ချိန်တွင် မူလကျွန်ရှင်ငတည့်သင်လည်း မရှိတော့။ ငမာသင် လည်း မရှိတော့။ တရားလိုမှာ ငမာသင်သားနှင့် ယောက်ဖ မန္တလာဘိရာန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ပေသမားလင်မယား လာရောင်းသဖြင့် ကျွန်ငမဲ့ကို ငမာသင် ဝယ်ခဲ့ကြောင်း၊ လာရောက်ရောင်းရာတွင် အကွရာလည်းပါလာကြောင်း၊ ကျွန် ဝယ်သည်ကို သုခမိန်မလောင်လည်းသိကြောင်း တင်ပြ ခဲ့ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ တရားသူကြီးတို့က အနန္တသုကိုကျွန်ပေးသော ပေသမားလင်မယား အသက် ထင်ရှားရှိမရှိ မေးသည်။ လင်သေပြီဖြစ်ရာ ကျွန်ရစ်သူမယားကိုသက်သေပြစ်၏။ တရားသူကြီးတို့ ပေသမားမယားကို စစ်မေးကြသည်။ မိမိလင်နှင့်ကျွန်ငမဲ့ကို ပေလုပ်ဖို့ ငမာသင်ငှားသဖြင့် ပေလုပ်ပေးပေးကြောင်း၊ ထိုအတွက် လက်ခံငွေနှင့် အဝတ်အထည်ရရှိကြောင်း၊ ငမာသင်ထံ ကျွန်ငမဲ့ကို ရောင်းမစားပေးပါကြောင်း ပေသမားမယားကထွက်ဆိုသည်။ တဖန် ငမာသင်သားနှင့် မန္တလာဘိရာန်တို့ သက်သေအဖြစ်ဖော်ပြသည့်အကွရာကို တရားသူကြီးတို့က မေးကြပြန်သည်။ ဥတ္တမကြိမ်က ငမာသင်အတွက်ပေလုပ်ရန် ပေသမားအရာရှိင်းသဖြင့် ပေသမား နှင့် ငမဲ့ကို ငမာသင်ထံ ခေါ်သွားပေးရကြောင်း၊ လက်ခံငွေနှင့်အထည် ပေး သည်ကို မြင်ကြောင်း၊ ကျွန်ငမဲ့အဖိုးဟုပေးသည်ကိုမူ မိမိမသိကြောင်း အကွရာ က ထွက်ဆိုသည်။ မလောင်ကိုမေးရာတွင်လည်း ငမာသင်အား ပေသမား ရောင်းသည်ကို မိမိမသိကြောင်း ထွက်ဆိုပြန်သည်။ ထိုသို့ တရားလိုတို့ပြောသော သက်သေများကိုယ်တိုင်က ကျွန်အရောင်းအဝယ်မပြုခဲ့ကြောင်း ထွက်ဆိုလျက် ရှိရာ အနန္တသု တရားအောင်သည်။

ဤအမှုကိုမှတ်တမ်းတင်ရာ၌ တင်ပြပုံထူးခြားသဖြင့် အဖြစ်အပျက် တွင် ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ရုပ်လုံးကြွနေသည်။ တင်ပြပုံ ထူးခြားသည်

ဆိုသည်မှာ နေရာတကျစီစဉ်ရေးသားတတ်ခြင်းနှင့် အသေးစိတ်သင့်သည့်နေရာ ၌ အသေးစိတ်တတ်ခြင်းတို့ကို ဆိုလိုသည်။

နေရာတကျစီစဉ်ရေးတတ်ပုံကို အမှုအကြောင်းပြောရာ၌ အထင်အရှား တွေ့နိုင်သည်။ အမှုအကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ရာ၌ အနန္တသုတွင် ရွေးချယ် ရော နည်းနှစ်နည်းရှိသည်။ တစ်နည်းမှာ တရားရုံးတွင် ရင်ဆိုင်ရသည်ကစ၍ တရားလိုတရားခံ နှစ်ဘက်အချေအတင် ပြောဆိုကြသည်ကို တစ်လျှောက်လုံး ပြသောနည်း ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်နည်းမှာ တရားရုံးမရောက်မီ အဖြစ်အပျက်များကို မှတ်တမ်းတင်သူက ဇာတ်ကြောင်းပြန်သောနည်း ဖြစ် သည်။ ပထမနည်းကိုသုံးလျှင် ပေသမားငတည့်သင်အကြောင်း ဖော်ပြရန် အခွင့်အလမ်း မရှိနိုင်။ ပေသမားငတည့်သင်၏ ဆင်းရဲပျက်စီးသည့်ဘဝကို အနန္တသု၏ထွက်ဆိုချက်တွင်သာ ထည့်ကောင်းထည့်နိုင်မည်။ ထိုသို့ဆိုက ကျောက်စာဖတ်ရသည့်အခါ ထိထိခိုက်ခိုက်ရှိလှမည်မဟုတ်။ ထိုကြောင့် ဇာတ်ကြောင်းပြန်နည်းကို အနန္တသုသုံးသည်။ ပေသမားငတည့်သင် လင်မယား မိမိအားပြောဆိုပုံ၊ ကျွန်ငမဲ့ မိမိလက်သို့ရောက်ရှိခဲ့ပုံများကို ရှေးဦးဖော်ပြသည်။ တရားရုံးမြင်ကွင်းကိုပြရာ၌ ထိုအချက်များကို အနန္တသုထွက်ဆိုပုံ မဖော်ပြ တော့။ ဧကားမထပ်အောင် ရောင်သွားသည်။ အရေးပါသော အကွက်များကို အစီအစဉ်ချတတ်ခြင်းမှာ ဇာရေးကောင်းတို့၏လက္ခဏာဖြစ်သည်။

အသေးစိတ်သင့်သည်ကို အသေးစိတ်တတ်သည်ဟုဆိုရာ၌ ပေသမား ငတည့်သင်၏ပြောစကားများ အသေးစိတ်ဖော်ပြခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ မယား နှင့် သမီးနှစ်ယောက်ကို အနန္တသုဘားရောင်းသည့်အခါ၌ ငတည့်သင် ပြောဆို ပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။

အတို့ကျွန် ပျက်စီးဆင်းရဲခဲ့၏။ ဤမယား ငါ့သမီးနှစ်ယောက် ငါ့သခင် ကျွန်သော ဖြစ်စေချင်။ အဖိုး ငါလိုစေ^{၂၄၅}
 ငတည့်သင်၏စကား၌ ဆင်းရဲညှိုးငယ်သံပါလှသည်။ ထိုနောက် ပြေးသွားသော ကျွန်များကို ပြန်ယူရန်၊ ရွေးထုတ်ရန်ရှိသည့်ကျွန်များကို ကျသင့်ငွေပေး၍ ရွေး ထုတ်ရန်မှာကြားသည့်အခါ၌လည်း ငတည့်သင်၏စကားသံအတိုင်း ဖော်ပြ၏။ ငတည့်သင်၏ စီးပွားပျက် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့်ရုပ်လုံးမှာ ကြွတက်လာ၏။

အမှုဖြစ်ချိန်၌ ငတည့်သင် အသက်ထင်ရှားမရှိတော့သော်လည်း အမှုပြီးသည့် အချိန် ရေးထိုးသည့် ဤကျောက်စာတွင် ငတည့်သင်မှာ လှုပ်ရှားသက်ဝင် လျက်ရှိ၏။ အသေးစိတ်ဖော်ပြသဖြင့် အလားတူ အသက်ဝင်လှုပ်ရှားလာသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးမှာ သုခမိန်မလောင် ဖြစ်၏။ ဝင်စစ်အားဖြင့် ဤကျောက်စာ၌ သုခမိန်မလောင်ကို မြင်လိုက်ရသည်မှာ လှုပ်တစ်ပြက်သာဖြစ်သည်။ ငမာသင် သား နှင့် မန္တလဘိရာဇ်တို့ကို သက်သေအရာထားသဖြင့် တရားသူကြီးတို့ ရှေ့သို့ သုခမိန်မလောင် ရောက်လာရသည်။ ထို့နောက် ထွက်ဆိုစရာရှိသည်ကို ထွက်ဆိုသည်။

ကျွန်ငွေကို ငမာသင်၌ ပေးသမားရောင်းသောလည်း ငါမသိ၊ ဖုန်းငရဲ အကြား အသို့ ငါခံရုံဆုံနည်း။^{၁၄၆}

တို့တိုတောင်းတောင်းကြီး ဖြစ်၏။ လိမ်လည်ပြောဆိုရမည်ကို အလွန်ဝန်လေး ၏။ လိမ်ညာပြောခြင်းကား ငရဲလားရာလားကြောင်း အပြုအမူဟု အနိုင်အမာ ယုံကြည်ထားဟန် ပေါ်လွင်နေ၏။ "ဖုန်းငရဲအကြား အသို့ ငါခံရုံဆုံနည်း" ဟူသော လေသံမျိုးမှာ ယခုအခါ၌လည်း ဝိသုဘာသာမြန်မာတို့ ကျိန်ဆိုသည့် အခါ ကြားနိုင်ဆဲဖြစ်ရာ ဤကျောက်စာကိုဖတ်နေစဉ်တွင် သုခမိန်မလောင်၏ အရပ်အသွင်ကိုလည်း မြင်ယောင်နိုင်သည်။

ဤသို့အသေးစိတ်ဖော်ပြရာ၌ အနန္တသု၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ မိမိဒါန ပစ္စည်းများ၏ စင်ကြယ်ပုံကို ထင်ရှားစေလိုရင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ အနန္တသု ရည်ရွယ်သည့်အတိုင်း ဖြစ်မြောက်အောင် အသေးစိတ်အဖွဲ့များက အထောက် အကူ ပြုသည်ဟု ဆိုသင့်သည်။ ဤကျောက်စာတွင် ပေးသမားငတည့်သင် လင်မယားအပေါ်ထားရှိသော အနန္တသု၏မေတ္တာတရားကိုလည်း ကောင်းစွာ ခံစားနားလည်နိုင်သည်။ တရားရုံးတွင် အချေအတင် အငြင်းပွားပြီးနောက်မှ လူဒါန်းသောပစ္စည်းများဖြစ်သဖြင့် အလှူပစ္စည်းများစင်ကြယ်သည်ကိုလည်း အနိုင်အမာယုံကြည် သာမုခေါ်နိုင်သည်။ ဤအသေးစိတ်အရေးအသားများ ကြောင့် အနန္တသု၏ရပ်ပုံလွှာမှာ ပိုမို ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ဖြစ်လာရသည်။

ထပ်ဆင့်ကြည်ညိုဖွယ်ရာ အခြားကျွန်ပုတစ်ရပ်မှာ ပေထက်သမား ငရွယ်သင်နှင့်ဖြစ်ရသော အမှုဖြစ်သည်။^{၁၄၇} ဝိလိတရားတို့က မိမိကို အနိုင်

ပေးပြီးဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ အနန္တသုပိုင်ကျွန်လေးယောက်ကို ငရွယ်သင်ဆိုသူက သိမ်းထား၏။ ထိုအကြောင်းကို အတံတရား^{၁၄၈} တို့အား အနန္တသု ကြား၏။ အမှုမဆုံးဖြတ်မီ၌ ငရွယ်သင်နှင့်အနန္တသုတို့ ကတိကဝတ်စကား ထားကြ၏။ "သင်ဖေတို့ ကျွန်ကား ငါ့ကိုအောင်မဟု ငါ့ကိုနှင်းပေးပြီးသတည်း။"^{၁၄၉} ဟု ငရွယ်သင်က ဆိုနေရာ "ထိုသို့ သင်ဖေတို့ နှင့်ကိုလျှင် အောင်မဟု ပြတ်၍ နှင်းပေဟု နှင်ရလင့်၊ အောင်မဟုမပြတ်၍ မနှင်းပေသောဖြစ်ခဲ့မှုကား အသို့ ဟုတုံ့ဆုံနည်း။"^{၁၅၀} ဟု အနန္တသုကပြန်ပေးသည်။ "ထိုအတိုင်းဆုံးဖြတ်က အနန္တသု အနိုင်ယူပါ၊ မိမိ မည်သို့မျှမပြောလိုပါ" ဟု ငရွယ်သင်က ပြန် ပြောသည်။ ထိုနောက် အတံတရားများက ဝိလိတရား^{၁၅၁} ကို မေကြံသည်။ ဝိလိတရားများက ငရွယ်သင်အား အနိုင်မပေးရသေးကြောင်း အမှုကို "အစဉ်ရည်ထား"^{၁၅၂} ဆဲဖြစ်ကြောင်းထွက်ဆိုကြသည်။ မူလသဘောတူညီချက် အရဆိုလျှင် ဤမျှဖြင့် အနန္တသု အနိုင်ယူနိုင်ပြီ။ သို့သော် အနိုင်မယူသေး၊ အတံတရားတို့၏အဆုံးအဖြတ်ကို ဆက်လက်ခံယူသည်။ အတံတရားတို့က အမှုသည်နှစ်ဦးအား ရုံး၌ နေ့စဉ်ထွက်ဆိုခိုင်းသည်။ ဇာတွင်ရေးထားသည်နှင့် ထွက်ဆိုချက်ကွဲလွဲခဲ့လျှင် အရုံးဟု သတ်မှတ်ထားရာ ဇာရေးထားသည်နှင့် မညီဘဲ ထွက်ဆိုသဖြင့် ငရွယ်သင် တရားရုံးသည်။ အနန္တသု ကျွန် လေးယောက်ရသည်။ ကျွန်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ အနန္တသုရုံးခြင်းဖြစ် ကြောင်း သံသယဝင်ဖွယ်မလိုအောင် ဤအသေးစိတ် မှတ်တမ်းများကြောင့် ရှင်းလင်းလာသည်။ ထိုသို့ ရေစပ်သေရာခြင်း၊ မိမိအလှ စင်ကြယ်သည်ကို ထင်ရှားအောင် ရေးနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့်လည်း ဤအမတ်ကြီးအား "ဖုန်းသည် အနန္တသု" ဟူသောအမည်ဖြင့် ပုဂံသားတို့ တလေးတစား ခေါ်ဝေါ်ကြခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ဖုန်းသည်အနန္တသုကိုယ်တိုင်မှာလည်း မိမိအလှကို အမှန်တကယ် စင်ကြယ်စေလိုဟန်ရှိသည်။ အလှပြုသည့်ရည်ရွယ်ချက်ကို အထက်၌ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ရာ ကျောက်စာအဆုံး၌ ဆုတောင်းစကားမဆိုတော့၊ ဆုတောင်းစကားသာ မဟုတ် ကျိန်စာစကားများလည်းမရေးခဲ့။ မိမိကျောက်စာကိုဖတ်၍ သာမု ခေါ်ကြမည့် ပုဂံသားတို့၏အသံကိုသာ ဖျော်ဖုန်းခဲ့သောင့် ရှိတကား။

ဖိုးကလုန်ဂုဏ်ရားကျောက်စာ

ကျောက်စာပါပုဂ္ဂိုလ်များ အသက်ဝင်လွှပ်ရားနေအောင် ရေးနိုင်စွမ်း သော အလားတူကျောက်စာတစ်မျှမှာ ၁၂၄၃ ရက်ခွဲပါ ဖိုးကလုန်ဂုဏ်ရား ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ဖိုးကလုန်ဂုဏ်ရားမှာ ပုဂံမင်းနန်သူရွာ သမ္ဘူလဘုရား ရွှေတွင် ရှိသည်။ ထိုဘုရားကျောက်စာတွင် နှစ်မျက်နှာရေးထိုးထားသည်။ မျက်နှာဘက်တွင် ၂၃ကြောင်း၊ ကျောက်ဘက်တွင် ၁၈ကြောင်းရှိသည်။ မျက်နှာ ဘက်တွင် ကြောင်းရေ (၁၇)အထိ ကျွန်အငြင်းပွားပုံအကြောင်း ရေးထားပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။^{၁၅၇}

အကြောင်းအရာမှာ ကျွန်မင်းကြီးလက်ထက် "အမိသင်တော်"တို့ လောက၌ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာ ဖြစ်သည်။ ကျွန်မင်းကြီးတွင် "မရှက်သည်"အမည်ရသော အမိသင်တော်တစ်ဦး တစ်ချိန်၌ရှိခဲ့ဖူးသည်။ မရှက်သည်မသေမီ မိမိပိုင်ကျွန်နှင့်မြေများကို မိမိ၏ဂုဏ်ရား၌ လွှဲခဲ့ဖူးသည်။ ကျွန်များမှာ မိဘကလာသောကျွန်များ ဖြစ်သည်။ မြေများမှာ "ကျေးဇူးတော် ရသော"^{၁၅၈}မြေများဖြစ်သည်။ သို့သော် ကျောက်စာအနိင်အခံ ရေးထိုး မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ခြင်း ရှိဟန်မတူ။ အမိသင်တော်မရှက်သည် သေလွန်ပြီး သည့်နောက် "ပစ္စပတေ"ဆိုသူ၏မယားအိုကေက ပြဿနာလုပ်လာသည်။ မရှက်သည်လွှဲထားသည့်ကျွန်များအနက် "ငါဝနှင့်ငါလျှောင်"ကို "ငါစမှလာ သော ကျွန်တည်း"^{၁၅၉}ဟူ၍ ရွပ်ရွပ်လာသည်။ ထိုအခါ အမိသင်တော်တစ်ဦး ဖြစ်သော "ပင်ဝှက်သည်"က ဆိတ်ဆိတ်မနေနိုင်တော့။ မင်းအား "နားတော် ကြား"တော့သည်။ ပစ္စပတေမယားအိုကေ၏အပြုအမူကို မင်းကြီးလည်း နှစ်ခြိုက်တော် မပူ။ မရှက်သည်မသေမီက မည်သို့မျှ မပြောမဆို၊ ယခုမှ ပြောဆိုလာသည်မှာ မသင့်လျော်။ ထိုကြောင့် မရှက်သည်လွှဲခဲ့သော ကျွန်နှင့် မြေကို နောင်တဖန် "အနိုင်အထက်ပုဟုပုကား တစ်ဆသော သုံးဆ သုံးဆ တောင်းစေ"ဟု အမိန့်တော်ချလိုက်သည်။ ပင်ဝှက်သည်သည် အမြော်အမြင် ကြီးသူဖြစ်သည်။ မရှက်သည်၏ကျွန်မြေများ နောက်တစ်ကြိမ် ရွပ်ရွပ်ရှက်ရှက် ဖြစ်ပြန်ဦးမည်ကို မလိုလား။ ထိုကြောင့် ကျောက်စာအနိင်အခံစိုက်ထူသည်။ ကျွန်မင်းကြီး အမိန့်တော်ထုတ်ပြန်ချိန်တွင် ဓားတော်ချို၊ ဓားချိုငိုလ်ကိုသို့သော

အရာရှိများနှင့် "အမိသင်တော်မပင်"^{၁၆၀}အသိအကြားဖြစ်ကြောင်း မှတ်တမ်း တင်ထားသည်။ ထပ်ဆင့်လွှဲခါနီးပွဲကြီးလည်း ခမ်းခမ်းနားနား ကျင်းပသည်။ ထိုအလှူပွဲသို့ မရှက်သည်၏မြေ ပညာရန်လည်းရောက်လာသည်။ မိမိအလှူကို ဧကန်ရောက်ရန် မရှက်သည်မသေမီက ပညာရန်အား မှာထားခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပညာရန်သူကြွယ်မိသားရေ၊ ဓားချိုငိုလ်၊ ပင်ဝှက်သည်တို့ကို အလှူ ကွင် တစ်ဝှက်တစ်ဝှားတွေရရာ အလှူပွဲကြီးမှာ ညည်ညည်ပင်ပင်ရှိလှသည်။ ရဟန်း တော်တို့လည်း သာဓုအနုဇောက ချီးကြကုန်သည်။

ဖော်ပြပါ အကြောင်းတို့ကိုမှတ်တမ်းတင်ရာ၌ သာမန်အားဖြင့် ဖော်ပြ လျှင် သာမန်သာ ဖြစ်ရာ၏။ သို့သော် ပင်ဝှက်သည်က သာမန်ထက်ပို၍ ရေးသားထားသဖြင့် ဤကျောက်စာသည် ထူးထူးခြားခြား ဖြစ်လာရသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ သာမန်ထက်ထူးထူးခြားခြားရေးသည်ဆိုခြင်းမှာ ဤအဖြစ်အပျက် ၌ အရေးပါသောအကွက်တို့ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်အောင် အသုံးအနှုန်းများ နေရာတကျသုံးနှုန်း တတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ဆိုလိုသည်။

အသေးစိတ် ရေးထားသည့်အကွက်များမှာ မရှက်သည်၏ကေားများ။ အိုကေ၏ကေား။ မင်းကြီး၏ကေား၊ ရဟန်းတော်တို့၏ကေား ဖြစ်သည်။ မရှက်သည်နှင့်အိုကေတို့၏ကေားများဖော်ပြပုံမှာ သာမန်သာဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင် သော်လည်း မင်းကြီး၏အမိန့်တော်ကို ရေးပုံမှာ သာမန်ဟု မဆိုနိုင်ပြီ။

မရှက်သည်မသေမီက အယင်းမမိန့်တဲ့မရှိပြီးမှ အသို့ဟု မိန့် သနည်း။ ယနေ့ကကေား မရှက်သည် ဘုရားလွှဲခဲ့သော ကျွန်နှင့်မြေ ကို သူအနိုင်အထက်ပုဟုပုကား တစ်ဆသော ၃ဆဝဆတောင်းစေ သတည်း။^{၁၆၁}

မရှက်သည် အသက်ထင်ရှားရှိစဉ်က မည်သို့မျှမပြော၊ ကွယ်လွန်ပြီးခါမှ မိမိကျွန်ပါဟု ပြောလာသဖြင့် ရေမြေရှင်မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ခေါ်သပွားရသည့် အမှုအရာကို မြင်ပေးနိုင်သည်။ ထိုမှတစ်ပါး အလှူပွဲ၌ သမင်ရဟန်းတို့၏ အမှုအရာအဖွဲ့ကိုလည်း တွေ့နိုင်ပြန်သည်။ အကော်အခံများကို ကျော်ဖြတ်၍

အထမြောက်လာရသောအလှူအတွက် ရဟန်းတော်တို့ များစွာ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဖြစ်ကြသည်။

သခင်တို့လည်း ဘုရားသခင် မြတ်စွာသော ချမ်းသာအံ့သောအား ဟူ၍ ဝမ်းသာချီးမွမ်းကုန်၏။^{၁၅၈}

ဟု ရေးဖွဲ့ထားသည်။ သာသနာတော်အတွက် ရဟန်းတော်တို့ ဝမ်းမြောက် စွင်လန်းအားတက်နေကြသည့်အသံကို ကြားယောင်နိုင်သည်။ ကြည့်နူးဖွယ်ရာ အရေးအသား ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပုဂံခေတ် အမှုအရာနှင့်အသံကို မြင်ယောင် ကြားယောင်အောင် ရေးဖွဲ့နိုင်ခြင်းသည် ဤကျောက်စာ၏ ထူးခြားချက် တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

အခြားအရည်အသွေးတစ်ရပ်မှာကား ကျောက်စာပါ အသုံးအနှုန်းများ ၏ အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်မှုဟု ဆိုသင့်သည်။ ဤကျောက်စာသည် "အမိသင်တော်"ဟုခေါ်ဆိုကြသော မောင်းမမိသံတို့လောက၌ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ သည့် ပြဿနာကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် နန်းတွင်းရေးကျောက်စာဖြစ်သည်။ ကျောက်စာရေးသည့်ကာလမှာ ရာဇာကျမာရ်ကျောက်စာနောက်နှစ်ပေါင်း ၁၅၀ နီးပါး ကြာခဲ့ပြီး အရေးအသား အရှိန်ရလာပြီဖြစ်သည့်အလျောက် နေရာဌာန အလိုက် အသုံးအနှုန်းများ ကျောက်စာထက်တွင်တွေ့လာရပြီး "ကျေးဇူးတော် ရသောကျွန်မြေပင်း"ဟူသောစကားကို ရာဇကျမာရ်ကျောက်စာခေတ်က အတိုင်းသာရေးလျှင် "မင်းပေးသော ကျွန်မြေအားလုံး"ဟု ရေးရဖွယ် ရှိသည်။ "ကျေးဇူးတော်ရသော"ဟူသောအသုံးတွင် ဂါရဝစာရားနှင့် ခမ်းနား ထယ်ဝါမှု အနက်ရိပ်များပါဝင်လျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် ရာဇကျမာရ်ကျောက်စာခေတ်က "မိန့်၏"ဟူသောအသုံးကို ပုဂ္ဂိုလ်မရွေးအတွက် သုံးတတ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဤကျောက်စာတွင်ပူ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလိုက်၍ ခွဲခြားသုံးနှုန်းနေပြီး မရှက်သည် ပြောဆိုသည်ကို "မိန့်ခဲ့၏" "မှာခဲ့ရကား"ဟုသုံးသော်လည်း ဘုရင် ပြောဆို သည်ကိုမူ "မိန့်တော်မူ၏"ဟု သုံးနေပေပြီ။ "ထွေတော်တင်၏"ဟုပင် စကား ဖလှယ်လိုက်သေးသည်။ ထို့အတူ မင်းအားပြောဆိုသည်ကိုလည်း "နားတော် ကြား၏"ဟု ရေးသည်။ ဖွယ်ဖွယ်ရာရာ ခမ်းခမ်းနားနား ဆိုတတ်သည့် သဘောကို ဆင်ခြင်ရာသည်။

အသုံးအနှုန်းများမှာ အကြောင်းအရာနှင့်လိုက်ဖက်သည်သာမဟုတ် ကျစ်ကျစ်လှစ်လှစ် ထိထိမိမိလည်း ရှိပြန်သေးသည်။ သာဓကအဖြစ် "ခတ်ဌုပ်"^{၁၅၉}ဟူသောအသုံးကို ကြည့်နိုင်သည်။ ဤအသုံးမျိုးကို အခြား စာပေတို့တွင် မတွေ့ရချေ။ ထိုအချိန်တိုက်ကသာ အသုံးပြုသောစကား ဖြစ် ရာသည်။ ကျောက်စာပါ စကားအဆက်အပေါ်အရ "အနိုင်အထက် မူသည်" ဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်သည်။ ထိုခေါ်ဟောလှပါ စကားသံနှစ်ရပ်၏ ရင်းမြစ် အဓိပ္ပာယ်နှင့်ဆက်စပ်ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင် ကျစ်လှစ်ထိမိသောအသုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရမည်။ "ခတ်"ဆိုသည်မှာ "ပုတ်ခတ်" "ရိုက်ခတ်" ဆိုရာမှာကဲ့သို့ "ထိပါးသည်" "နာကျင်အောင် ပြုသည်"ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ဆောင်သည်။ "ဌုပ်"(ညှပ်)ဆိုသည်မှာ "ဖေးညှပ်" "မီးညှပ်"သေသည်တို့မှာကဲ့သို့ "ကျွင်းကျပ် အောင်ပြုသည်"ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သည်။ ထို့ကြောင့် "မတ်ဌုပ်"ဟူသော အသုံးတွင် တဘက်လူ စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်အောင်လုပ်ဆောင်သည့် အဓိပ္ပာယ် မှာ ထူးထူးခြားခြား ပေါ်လွင်လျက်ရှိသည်။

ဤသို့ အကြောင်းအမျိုးမျိုးနှင့်ဆက်စပ်ချင့်ချိန်လျက် စိုးကလွန်စွ ကျောက်စာကို စာပေသဘောဆောင်သောကျောက်စာအဖြစ် ဖော်ပြရခြင်း ဖြစ်သည်။

သိမ်သုသမီးကျောက်စာ

၁၂၆၆က ထီးနန်းစိုးစံလက်ရှိသော နရသီဟပတေ့မင်းကြီး၏ မိဘုရား တစ်ပါးဖြစ်သူ သိမ်သုသမီး၏ကျောက်စာမှာလည်း စာပေဌာနဆိုင်ရာအသုံးသပ် ခံနိုင်သော ကျောက်စာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ သိမ်သုမှာ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလှသောအမတ်ကြီး ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ သိမ်သု၏မိသားစု များမှာ သိမ်သု၏အရိုက်အဝါကြောင့် မိမိတို့အမည်အားဖြင့် ထင်ရှားခွင့်မရနိုင် ခဲ့ကြ။ သိမ်သု၏ဇနီးသည် ၁၂၄၈က သခင်မဟာကဿပကို လယ်ဝေလှူသည့် အခါ "အမိဘုရားမိ သိမ်သုမယား"ဟု ရေးတိုးသည်။^{၁၆၀} "အမိဘုရား" ဆိုသည်မှာ ယခုအော်ပြမည့်ကျောက်စာရေးဆိုသူကိုဆိုလိုရာ သိမ်သုသမီးသည် နရသီဟပတေ့လက်ထက် မတိုင်မီက မိဘုရားအရာရခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော်

မိဘုရားဖြစ်လင့်ကစား မိမိ၏အမည်ဖြင့် ကျောက်စာ မရေး။ ကျောက်စာတွင် “သိမ်သုသမီး” ဟု အဖ၏အမည်ကိုသာ ဖော်ပြသည်။ အမည်ရင်းမသိရသော သိမ်သုသမီး၏ကျောက်စာမှာ ကျောက်စာရှင်၏ စိတ်နှလုံးအလှကြောင့် လည်းကောင်း၊ အရေးအဖွဲ့အလှကြောင့်လည်းကောင်း ထင်ရှားသည်။

၁၂၆၆ နံကာလကား သိမ်သုသမီးကုသိုလ်ကောင်းမှု အထူး ပြုခဲ့သော လဖြစ်သည်။ အနန္တသူအမတ်ကြီး၏ လေးမျက်နှာဘုရားကျောင်းအရံများတွင် ကျောင်းဆောက်သည်။ ထိုကျောင်း၌ လယ်ဥယျာဉ်ကျွန် လှသည်။ ထိုနောက် ကျောက်စာတိုင်စိုက်သည်။ ကျောက်စာတွင် အလှစာရင်းရှည်ကြီးနှင့်တကွ အလှရှည်ရှယ်ချက်နှင့် ဆုတောင်းတို့ကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ကျိန်စာကိုမတွေ့ရ။^{၁၆၁} အလှရှည်ရှယ်ချက်နှင့်ဆုတောင်းစကားကို မကြောင်းရေ ၁၄၀၄အထိ ဖော်ပြထားပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းလှသည်။

ဤကောင်းမှုကို သိမ်သုသမီး အဘယ်ရှည်ရှယ်ချက်ဖြင့် ပြုပါ သနည်း။ ပုဂံကောင်းမှုရှင်များ၏ထုံးစံအတိုင်း နိဗ္ဗာန်လိုချင်သောကြောင့် ဖြစ် သည်။ သို့သော် ထိုရှည်ရှယ်ချက်ကို ထူးထူးခြားခြား ရေးဖွဲ့တတ်ခြင်းသည် သိမ်သုသမီးကျောက်စာ၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်ဆိုသည်မှာ အဘယ်အရာမျိုးပါနည်း။ ဧဝံစစ်အားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုကာမျှဖြင့် ဓာတ်သု တို့၏ သဒ္ဓါတရားကို ညွတ်နူးအောင် မစွမ်းနိုင်။ နိဗ္ဗာန်၏သဘောသဘာဝကို အကျဉ်းမျှဖြစ်စေ ဖော်ပြနိုင်ပါမှ နိဗ္ဗာန်၏လိုလားအပ်ဖွယ်အနစ်သာရမှာ ထင်ရှားလာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသဘောကိုသိသည့်အလျောက် “ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကင်းသော၊ ချမ်းသာစွာသော၊ မြတ်သောနိဗ္ဗာန်” ဟူ၍ မြတ်နိုးလိုလားအပ်သော နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်ရည်သုံးရပ်ကို ဖော်ပြသည်။ ဤသို့ဆိုက သိမ်သုသမီး၏ မျက်မှောက်ဘဝသည် မည်သို့ဖြစ်နေပါသနည်း။ ရေမြေရှင်မင်းကြီး၏ မိဘုရား ဘဝကို ရနေသော သိမ်သုသမီးဘဝသည် ဆင်းရဲခပ်သိမ်းမကင်းပါလော့။ မချမ်းသာပါလော့။ မမြတ်ပါလော့။ ရေမြေရှင်၏မိဘုရား ဖြစ်လင့်ကစား သိမ်သုသမီးသည် လောကီလုသားမျှသာ ဖြစ်သည်။ အဘယ်မှာ ဆင်းရဲကင်း ပါမည်နည်း။ လောကီလူ့ဘဝတွင် ကြံရမိ ဆင်းရဲတို့ကိုကား အဘယ်မှာ ခြိုးလွတ်နိုင်ပါမည်နည်း။ ထိုကြောင့်လည်း အသက်ရှင်နေထိုင်လွက်ခန္ဓာကိုယ်

ဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေရသည့်ဘဝကို သိမ်သုသမီး သတိပုပီသည်။ ထိုသို့ သတိပုပီသည်အခါ၌ မိမိတို့ကြားမှာ မှတ်သားစူးဆော့ ဓမ္မကြောတရားဆော် လာ ဝါထာတို့ကိုလည်း ကြားယောင်မိသည်။ လူ့ဘဝ ၃ကုဆဝကို ဖော်ကျော် ရာ၌ ထိထိမိမိရှိလှသောဝါထာကို သိမ်သုသမီး အလွန်ကြည်ညိုတန်ဖိုးသည်။ ထိုဝါထာများကို မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုလျက် လူ့လောကတွင် ကြံတွေ့ရသည့် အဆင်းရဲများ ကို ရေးဖွဲ့တော့သည်။

ဖြစ်သောဆင်းရဲ၊ ဆိုမင်းသောဆင်းရဲ၊ သေသောဆင်းရဲ၊ မချစ်သော သူနှင့်တကွ နေသောဆင်းရဲ၊ ချစ်သောသူနှင့် တွေ့တည်းသော ဆင်းရဲ၊ လို၍မရသောဆင်းရဲ၊ ဤသို့ကသော အတိုင်းမသိသော ဆင်းရဲတို့ သည် နိပ်စက်သောခန္ဓာ^{၁၆၂}

ဤဘာသာပြန်စကား၌ ထူးခြားချက်မှာ မူလပါဠိဝါထာ၏ အဓိပ္ပါယ်အနစ်ကို မကြွင်းမကျန်ရအောင် ခြေထဲပြုစီမံပြန်ပြန်ဆိုနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ “သောဆင်းရဲ” ဟူသောစကားကို အထပ်ထပ်သုံးထားသည်မှာ ဓာတ်သုမြန်မာတို့အဖွဲ့စဉ်၊ ဆင်းရဲခြင်း၏သဘောကို ကောင်းစွာထင်လာလွှတ် ကြောက်ကြိမ်းဖွယ်ရာ ဖြစ် သည်။ ထိုကြောင့် သိမ်သုသမီးကျောက်စာသည် နိဗ္ဗာန်နှင့်လောကီလူ့ဘဝ တို့၏ ခြားနားချက်ကို ထင်ထင်ရှားရှားပြနေသကဲ့သို့ရှိသည်။ အလင်းနှင့် အမှောင် ခွဲခြားပြနေသကဲ့သို့ ရှိသည်။

ထိုနောက်ဆက်လက် ဖော်ပြသည်မှာ အလှပြုပုံဖြစ်သည်။ အလှပြုရာ၌ ထုံးစံအတိုင်း ငွေကြေးဥစ္စာအကုန်အကျစိုသည်။ အခြားအလှရှင်တို့ကမူ အကုန်အကျစားရင်းကိုသာ ဖော်ပြလိုက်ကြသည်။ သို့သော် သိမ်သုသမီးကမူ မိမိကျောက်စာကိုဖတ်၍ သဒ္ဓါဗွားစေချင်သည်။ ထိုတွင် မိမိဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသောကျောင်း၏ မှန်မြတ်ပုံကို ဖော်ပြတော့သည်။ ဤကျောင်းဆောက် ရာ ၌ မိမိသည် ငွေငွေသောဥစ္စာကို ခွန်လွှတ်ရသည်။ ထိုသို့ ခွန်လွှတ်ရာ၌ ငွေငွေဥစ္စာတို့ကို မမြတ်နိုးတော့၍လော့၊ ထိုသို့ကား မဟုတ်။ ငွေငွေဥစ္စာတို့ကို မြတ်နိုးသည်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုအချက်ကိုထင်ရှားစေရန် “ချစ်စွာသော မြတ်သော ငွေငွေကသော ဥစ္စာတို့ကိုခွန်၍ပြုသောကျောင်း”^{၁၆၃} ဟူ၍ရေးဖွဲ့သည်။ ဤသို့ မိမိ အမြတ်တနိုးရှိလှသော ငွေငွေဥစ္စာတို့ကိုခွန်၍ လှူဆောင်ကြောင်း ဖော်ပြ ထားသဖြင့် မိမိအလှသည် ဗုဒ္ဓဘာသာတရားဆော်စေရ ဖြင့်မြတ်သည်ဟု

သက်မှတ်သော ဒါနသမိ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလာ၏။ ကျောင်းအလှူသည် ကြည်ကြည်နူးနူး သာစုခေါ်ချင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်လာ၏။ ဤနည်းဖြင့် အလှူဝတ္ထု၏ ခင်ကြယ်ပုံကိုအသိပေးပြီးနောက် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ခင်ကြယ်ပုံကို ဆက်၍ဆိုပြန်သည်။ အလှူရှင်၏စေတနာနှင့် အလှူဝတ္ထုတို့ မည်မျှခင်ကြယ်စေကာမူ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မှာ သာမန်သာဖြစ်ပြန်လျှင် ငဒ္ဒဘာသာဝင်တို့၏ကြည်ညိုမှုမှာ အဆိုက်အလျောက်သာ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်၏။ ထိုအချက်ကို နားလည်သဖြင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ရဟန်းတော်တို့၏ ဂုဏ်ကိုကြည်ညိုဖွယ်ရာဆိုပြန်သည်။ “သီတင်း သမာဓိ ပညာဟူသော ကျေးဇူးသုံးပါးကိုရှာသော၊ သတင်းစင်သော ဘုရား တပည့်သား ရဟန်းသယံ”^{၁၆၄} ဟု ဆိုသည်။ ရဟန်းသယံဟူသော အသုံးမှာ သာမန်အသုံး ဖြစ်သည်။ “ဘုရားတပည့်သား ရဟန်းသယံ”ဟု ဆိုသဖြင့် ဘုရားကိုမှီလျက် ထပ်ဆင့်ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ဖြစ်လာသည်။ တဖန် “သီတင်း စင်သော”ဟု ဆိုပြန်ရာ ထိုရဟန်းတော်တို့၏ အကွင့်ဖြူစင်မှုကြောင့် ထပ်ဆင့်ကြည်ညိုဖွယ်ရာ ဖြစ်ရပြန်ပြီ။ ထိုထက်ကား “သီလ သမာဓိ ပညာ ကျေးဇူးသုံးပါးကိုရှာသော” ဟူ၍ ထပ်ဆင့်ဖော်ပြထားသည့်ဝိသေသနကားမှာ ငဒ္ဒဘာသာ ရဟန်းတော်တို့ ၏ ဂုဏ်ကို များစွာထင်ရှားစေသောစကားဖြစ်တော့သည်။ အလှူရှင်ရှယ်ချက် နှင့် အလှူပြုပုံကိုဖော်ပြရာ၌ လေးစားဖွယ်ဖြစ်အောင် ရေခွဲတတ်လှပေသည်။

ထိုနောက် သိမ်သုသမီးက အမှုဝေသည်။ မင်းမိဘုရားတို့မှစ၍ ယမ မင်းအဆုံး သတ္တဝါဝေသိမ်း မိမိကောင်းမှုအဖို့ကိုရစေကြောင်း အမှုဝေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌လည်း ထုံးစံရှိ၍သာ ဝတ်ကျွတ်ကုန် အမှုဝေခြင်းမျိုး မဟုတ်။ မိမိအမှုဝေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အပေါ်၌ စေတနာသက်ရောက်ပြီးဖြစ်ရာ သိမ်သုသမီး၏ အမှုဝေစကားမှာ ကြည်နူးဖွယ်ရာကောင်းလှသည်။ ရှေးဦးစွာ မင်းကြီးအား အမှုဝေပုံကို ကြည့်ပါ။

ဤငါတို့ပြုသော ကောင်းမှုအကျိုး အတို့ခပ်သိမ်းသော အစိုးရသော ရေမြေသခင်ဖြစ်သောမင်းကြီးလည်းရစေ၏။ ဤကောင်းမှု အာနဘော် ဖြင့် ပြည်တိုင်းကား၌နေသော လူခပ်သိမ်းသော၏ အစီးအပွားချမ်းသာ ကို ရှာပေလျက် သက်တော်ရှည်စွာနေ၍ ဤကောင်းမှုကို ထောက်ပံ့ စေသတည်း။^{၁၆၅}

မိမိကောင်းမှုအကျိုးကြောင့် မင်းကြီးသက်တော်ရှည်ပါစေကြောင်း ဆုတောင်း သည်ကား မှန်သည်။ သို့သော် မင်းကြီးအကျိုးသက်သက် ရည်ရွယ်ခြင်း မဟုတ်။ မင်းကြီးသက်တော်ရှည်ခြင်းသည် ပြည်သူတို့အား နိုင်လိုမင်းထက် နိပ်စက်ခွင့်ရရန် မဟုတ်။ ပြည်သူတို့၏အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် သိမ်သုသမီး၏အမှုဝေစကားသည် ပြည်သူတို့အကျိုး ကို ရှေးဦးစွာ စကားဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဤစကား၌ တစ်ချက်ခုတ် သုံးချက်ပြတ်ပြောဆိုပုံမှာလည်းနစ်သက်ဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ မင်းကြီး သက်တော် ရှည်စေလိုခြင်း၊ ပြည်သူတို့အကျိုးကိုဆောင်စေလိုခြင်း၊ မင်းကြီးသည် မိမိ ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ထောက်ပံ့စေလိုခြင်းဟူသော အချက်သုံးရပ်ကို ဤ စကားရပ်၌ တစ်ခါတည်းပါအောင် ဖော်ပြနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ တဖန် မိမိပတ်ဝန်းကျင်၌နေထိုင်ကြသော မိဖုရား မောင်းမတို့အား ရည်စူး အမှုဟုပုံ ကိုလည်း ကြည့်ကြည့်မည်။

မိဖုရားစသော မောင်းမတော်ခပ်သိမ်းလည်း ရစေ၏။ အချင်းချင်း အမျက်အဏ္ဍိ တစေမရှိ၊ ချစ်သောမျက်စိဖြင့် ရွကြရစေ၏။^{၁၆၆}

မိဖုရားတစ်ပါးဖြစ်သည့်အလျောက် နန်းတွင်း၌ မိဖုရားမောင်းမတို့လောကတွင် ဖြစ်ပေါ်တတ်သောပြဿနာကို သိမ်သုသမီး ကောင်းကောင်း သိဟန်ရှိသည်။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး မနာလိုမရွံစိန်ဖြစ်ကြသည်။ “အသံများ”ကြသည်။ ထိုမိဖုရားမောင်းမလောက ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း မရှိလျှင် မင်းကြီးသည်လည်း တိုင်းသူပြည်သားတို့အား အေးငြိမ်းသောနလုံးဖြင့် အဘယ်မှာ ကြည့်စွ စောင့်ရှောက်နိုင်ပါမည်နည်း။ သိမ်သုသမီး၏အနုစကား ငြိမ်းချမ်းသာယာသောလူအဖွဲ့အစည်း ဖြစ်တည်လာရေးကို ဖျော်မှန်းသော အနု ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုကိုလိုလားသောအနု အမှန်တကယ်ရှိသည် အလျောက် သိမ်သုသမီးဆိုသောစကားသည် ငြိမ်းချမ်းမှုသရုပ်ကိုဖော်ရာ၌ များစွာ တာသွားထိရောက်လျက် ရှိသည်။ “အချင်းချင်း အမျက်အဏ္ဍိတစေ မရှိ ချစ်သောမျက်စိဖြင့်ရွကြရစေ၏”ဟူသောစကားသည် ဝတ်ရသူအများ ခွဲငြိကြရသည့်စကား ဖြစ်သည်။

သတ္တဝါအားလုံးအား သိမ်းကျုံးအမှုဝေရာ၌ လက်ရှိမင်းကြီးမှအစ မှောင်လာလတ်အံ့သော မင်းကြီး မင်းသား အမတ်စသည်တို့ကိုလည်းကောင်း။

ယမမင်းမှအစ သတ္တဝါအားလုံးကိုလည်းကောင်း မိမိကုသိုလ်အဖို့ကို ရစေ
 ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအဖို့ကို ရသည်ဆိုရာ၌ နှစ်မျိုး
 နှစ်စားရှိသည်ဟု သိယံသုသမီး မြင်သည်။ တစ်မျိုးမှာ လက်ငင်းဘဝတွင်
 ထိုကောင်းမှုကိုအကြောင်းပြု၍ အကျိုးတစ်ရပ်ရပ်ရရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ သာဓက
 အားဖြင့် ကျောင်းပြုပြင်ရာတွင် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးရသဖြင့် လုပ်ခခံစားခွင့်
 ရရှိခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤခံစားခွင့်မျိုးကို သိယံသုသမီးက "အရအမီ"ဟု
 သုံးနှုန်းရေးသားသည်။^{၁၆၆} နောက်တစ်မျိုးမှာ "ကောင်းမှု"ကိုကောင်းမှုအဖြစ်
 ဖြစ်စေခံစားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာယုံကြည်မှုအရ လက်တွေ့အထင်အရှား
 မမြင်ရလင့်ကစား နောင်ဘဝအဆက်ဆက်အထိ ခံစားနိုင်သော ကောင်းမှုမျိုး
 ကုသိုလ်မျိုးဖြစ်သည်။

ထိုနောက် သိယံသုသမီးသည် မိမိကိုယ်တိုင်အတွက် ဆုတောင်း
 တော့သည်။ ထိုဆုတောင်းကား မြန်မာစာပေလောက၌ ထင်ရှားသောဆုတောင်း
 ဖြစ်သည်။ ထင်ရှားရသည်မှာ သိယံသုသမီး၏ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့လှသောအတွင်း
 စိတ်ကို ထွင်းဖောက်သိမြင် လေးစားချစ်ခင်လာရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။
 ထိုသို့ လေးစားချစ်ခင်ခွင့်ရလာအောင် ရေးတတ်သည်မှာလည်း ချီးကျူးဖွယ်ရာ
 ဖြစ်သည်။ သိယံသုသမီး ပဓာနလိုလားသောဆုမှာ အခြား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့
 နည်းတူ နိဗ္ဗာန်ဆု ဖြစ်သည်။ သို့သော် နိဗ္ဗာန်ကား ဤကောင်းမှုတစ်ခု ပြုပြီး
 ကာမျှဖြင့် ချက်ချင်းရောက်နိုင်သေးသည် မဟုတ်။ များစွာကျင့်ကြံအားထုတ်
 ပါရမီ ဖြည့်ဆည်းမှု ရနိုင်ရောက်နိုင်မည်။ မျှော်မှန်းနိုင်သည်မှာ နောင်ပွင့်မည်
 အရိမေတ္တယျဘုရားရှင်လက်ထက် ဖြစ်သည်။ သံသရာမှလွတ်ထွက်ရမည်
 ဆိုလျှင် ထိုဘုရားရှင်လက်ထက်တွင် အကျွတ်တရားရချင်သည်။ မည်သို့ပင်
 ဆိုစေ အကျွတ်တရားရသည်အထိ လျှောက်လမ်းရမည့်သံသရာခရီးကား ရှည်
 လှစွာ၏။ သံသရာခရီးသည်တို့ ကြုံရမြဲအမောများကို မိမိလည်း ကြုံရပေ
 ဦးမည်။ ထိုအမောများသည် လူ့စည်းစိမ်နတ်စည်းစိမ်ရကာမျှဖြင့်လည်း ခြေ
 ပျောက်သွားတတ်သည် မဟုတ်။ ခရီးသည်သတ္တဝါတို့ အဘယ်ကြောင့်
 ထိုအမောများ ကြုံရပါသနည်း။ မိမိယုံကြည်သော ဘာသာတရားအရ အရင်း
 စစ်သော် တရားခံသည် မိမိကိုယ်တွင်း၌သာ ရှိပါတကား။ လောဘ ခေါသ
 မောဟ အစမူသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် မိမိကိုယ်ကို နှိပ်စက်နေကြပါ

တကား။ ထိုနှိပ်စက်ကြသောအကုသိုလ်တရားတို့ကို တွန်းလှန်နိုင်လျှင် မငြိမ်း
 ချမ်းနိုင်ပါလား။ ဤသို့တွေးမြင်နားလည်သော သိယံသုသမီးသည် လူ့စည်းစိမ်
 နတ်စည်းစိမ်တို့ကို မတောင်းမဆိုတော့ပြီ။

ငါလည်း ရမ္မက်ကြီးသော၊ မရောင့်ရဲတတ်သော၊ အမျက်ကြီးသော၊
 သူတစ်ဆူးကို ညှဉ်းဆဲတတ်သော၊ ပညာမရှိသော၊ မိုက်သော၊ ဝန်တို
 သော၊ အပေးအကမ်းမရှိသော၊ သစ္စာမရှိသော၊ ပျက်တတ်သော၊
 မေ့လျော့သော၊ အောက်မေ့တသကင်းသောမဖြစ်မှ၍ ရမ္မက်နည်းသော၊
 ရောင့်ရဲလွယ်သော၊ အမျက်နည်းသော၊ သနားတတ်သော၊ ပညာရှိ
 သော အကြောင်းကိုသိတတ်သော၊ ဝန်မတိုသော၊ အပေးအကမ်း ရှိ
 သော၊ သစ္စာရှိသော၊ မပျက်တတ်သော၊ မမေ့လျော့သော၊ အောက်မေ့
 တသရှိသော ဤသို့သောကျေးဇူးတို့နှင့်ပြည့်စုံလျက် သံသရာ၌
 ကျင်လည်၍^{၁၆၇}

ဟု ဆိုထားသည်။ အခြားမြန်မာတို့ ယနေ့တိုင် လောဘ ခေါသ မောဟ ဟူ၍
 ပါဠိသံဖြင့် ပြောလေ့ရှိသော်လည်း သိယံသုသမီးက မြန်မာလိုသက်သက်ဖြင့်
 ပြောပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ သိယံသုသမီးသည် ဘာသာတရား
 အဆုံးအမတို့ကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်း အသိအမြင်ရှင်းအောင် အားထုတ်တတ်
 ကာ အခြားသူတို့လည်း အသိအမြင်ရှင်းစေလိုသူဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာ
 လို ပြောရုံမျှဖြင့်အားမရသေး။ လောဘ၏သဘော ခေါသသဘော မောဟ၏
 သဘောတို့ကို ဖတ်သူ၏အာရုံ၌စွဲမြဲမြဲထင်လာအောင် ဖွင့်ဆိုပြလိုက်သေး
 သည်။ ဖွင့်ဆိုပြရာ၌လည်း ကျမ်းသံဂန်သံဖြင့် ရှည်ရှည်လဲလဲရှင်းပြခြင်းမျိုး
 မဟုတ်မှ၍ တိုတိုရှင်းရှင်းဖွင့်ဆိုပြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် တစ်ကြိမ်နှင့်
 ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားမလည်နိုင်မည့်သူများကိုလည်း ထောက်ထားဟန်ရှိသည်။
 ဆန့်ကျင်သဘောတရားများကို ဖော်ပြ၍လည်း ထပ်ဆင့်ရေးသည်။ သာဓက
 အဖြစ် လောဘလက္ခဏာ ဖော်ပြပုံကို ကြည့်နိုင်သည်။ လောဘကို မြန်မာလို
 "ရမ္မက်"ဟု ဘာသာပြန်ဆိုလျက် လောဘရှိသောကို "ရမ္မက်ကြီးသော"ဟု
 ရေးသည်။ "ရမ္မက်ကြီးသော"ဟုသည်မှာ မည်သို့ပါနည်း။ "မရောင့်ရဲတတ်
 သော"ဟုဖွင့်ပြပြန်သည်။ ထိုစိတ်ဓာတ်မျိုးနှင့်ကား သံသရာ၌ မိမိ မကျင်လည်
 ချင်ဟု ဆိုသည်။ မိမိကျင်လည်ချင်သည်မှာ "ရမ္မက်နည်းသော၊ ရောင့်ရဲလွယ်
 သော"သူအဖြစ်သာ ဖြစ်ကြောင်း ဆက်လက်ဖော်ပြရာ လောဘ၏သဘော

လက္ခဏာမှာ ပို၍ထင်းကနဲဖြစ်လာသည်။ သိမ်သုသမီး၏ ဆုတောင်းမှာလည်း အမိပွာယ် ပိုမိုရှင်းလင်းလာသည်။ လိုလားအပ်သောအဖြစ်နှင့် မလိုလားအပ်သောအဖြစ်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်ရေးထားသဖြင့်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ အက္ခရာအဟာကို ညှိပြထားသကဲ့သို့ ရှိသည်။

ဤသို့ အလှူအကြောင်းဖော်ပြရာ၌လည်းကောင်း၊ အမှုဝေရာ၌လည်းကောင်း၊ ဆုတောင်းရာ၌လည်းကောင်း သိမ်သုသမီး၏ စိတ်ဝေတနာကို အကြောင်းပြု၍ စာပေလက္ခဏာဆောင်နေသည့်ကျောက်စာတစ်ချပ် ဖြစ်သည်။

သခင်ဗွားစောကျောက်စာ

သိမ်သုသမီးကျောက်စာနှင့်အပြိုင် ထင်ရှားသော ကျောက်စာမှာ သခင်ဗွားစောကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်တွင် ဗွားစောသုံးဦးထင်ရှားခဲ့ရာ အခြားဗွားစောတို့နှင့် ကွဲပြားစေရန် မင်းဝိုင်းဗွားစောဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ကောင်းမှုပြုအပြီး မင်းဝိုင်းဘုရားတွင် ကျောက်စာထိုးခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာမှာ နှစ်မျက်နှာကျောက်စာဖြစ်သည်။ မျက်နှာဘက်တွင် ၁၂၁၂မှ ၁၂၆၉ အတွင်း အလှူဒါနအကြောင်းများရေးထိုး၍ စာကြောင်းရေ ၄၅ကြောင်း ရှိသည်။ ကျောက်ဘက်တွင် ၁၂၅၂၊ ၁၂၆၉၊ ၁၂၇၂ အလှူဒါနများ အကြောင်း ရေးထိုးထားလျက် စာကြောင်းရေ ၄၆ကြောင်းရှိသည်။ ကျောက်စာ အထောက်အထားများအရ ဗွားစောသည် နားတောင်းများမင်းမှ နရသီဟပတေ့ခေါ် တရုတ်ပြေးမင်းအထိ မင်းခြောက်ဆက်မှီခဲ့သူဖြစ်သည်။ နားတောင်းများမင်း၏ သား နရသီဟပတေ့ခေါ် မိဘုရားဖြစ်သည်။ နရသီဟပတေ့ခေါ် လွန်ပြီးနောက် နန်းတက်သော ကျဏ္ဍမင်းလက်ထက်တွင်လည်း များစွာ အရေးပေးခံရသည်။ အကြောင်းတိုက်ဆိုင်တိုင်း ကျဏ္ဍမင်းက ဗွားစောကို လယ်နှင့်ကျွန်များ ပေးကမ်းချီးမြှင့်လေ့ရှိသည်။ သိမ်ပိကြိဆိုသူ အဖြစ်ဖြင့် ပုဂံနန်းဟော်မှ အဘေသို့ နယ်နှင်ခံထားရရာ ကျဏ္ဍမင်း၏စောင့်ရှောက်မှုကြောင့် ပုဂံသို့ပြန်ရောက် ဖွင့်ရသည်။ ထိုသို့စောင့်ရှောက်သဖြင့် သိမ်ပိကြိလင်မယားက လယ်များ ဥယျာဉ်များ ကျွန်များဖြင့် ကျေးဇူးဆပ်သည်။ ထိုလယ်ဥယျာဉ်ကျွန် အားလုံးကိုလည်း ကျဏ္ဍမင်းကဗွားစောအား ပေးသည်။ ကျဏ္ဍမင်းလက်ထက်တွင် ဗွားစော၏ သား ဥဇနာနန်းတက်သည်။ သားလက်ထက်တွင် မင်း၏ချီးမြှင့်ခြင်း ခံရပြန်

သည်။ သုံးကြိမ်တိတိ ပြေးများကျွန်များ ပေးခဲ့သည်။ တစ်နှစ် မြေးတော် နရသီဟပတေ့ခေါ်ဥဇနာမင်းလက်ထက်တွင်လည်း အဘွားတစ်ယောက်အဖြစ် အလေးစားခံရပြန်သည်။ တစ်ကြိမ်တွင်ပူ အိမ်နိမ့်ကျွန်ခရစ်သင်ဆိုသူက ဗွားစောပိုင်မြေအချို့ကို မိမိမယ်တော်ပစ္စည်းဟုဆိုကာ ရုပ်ခဲ့လာသည်။ ဗွားစောက မြေးမင်းကြီးအား အသိပေးသည်။ မြေးမင်းကြီးကလည်း ဗွားစောဘက်၌ မားမားမတ်မတ် ရပ်သည်။ “မည်း အဖွားစောကို မဟာဝါနိသေခံသောတိုင်း နိုင်အောင်ပူပေး” ဟု တရားဆုံးဖြတ်မည့်သူတို့အား မှာကြားထားသည်။ ဗွားစော အမှုနိုင်သည်။ အမှုနိုင်ခဲ့မက မြေးမင်းကြီးက ကျွန်နှင့်မြေများ ထပ်ထောင်း၍ ပေးလိုက်သေးသည်။ ထိုသို့ မင်းအဆက်ဆက်ထံမှရရှိခဲ့သော ဝတ္ထု အစုစုဖြင့် ဗွားစောသည် ၁၂၆၅မှစ၍ အကြိမ်ကြိမ်လှူဒါန်းပေးခဲ့သည်။ ၉ တည်သည်။ ပီရကတ်ထားရန် ကုလားကျောင်းဆောက်သည်။ လယ်ကျွန် ဥယျာဉ် လှူသည်။ ၁၂၆၅ခုတွင် ကုလားကျောင်းကြီးတစ်ခု ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသည်။ ၁၂၇၁ခုတွင်ပူ ကထိန်ခင်ပြန်သည်။

ကျောက်စာတွင် မင်းအဆက်ဆက်ဆိုမြှင့်ခံခဲ့ရသည့် မိမိ၏ကိုယ်ရေး ရာဇဝင်ထိုင်ရာ အချက်များ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခဲ့မှုများ၊ ဆုတောင်းနှင့်ကုန်စာများ ရေးထိုးထားသည်။ ကျောက်စာတွင်ပါဝင်အပ်သောကဏ္ဍများ ဖြည့်ဖြည့် နံနံ ပါဝင်သည့် ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင်လည်း စိတ်ဝင်စား ပွယ်ကောင်းအောင် ရေးထိုးနိုင်သည်။ စိတ်ဝင်စားပွယ်ကောင်းမြင်းမှာ အရေးအသား သေသပ်မမ်းမားခြင်း၊ ကျောက်စာရုပ်၏ စိတ်ဓာတ်ကို ကျောက်စာက တစ်ဆင့် မှန်းမျှော်ကြည့်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

မင်းခြောက်ဆက်လက်ထက် အသက်ရှင်နေထိုင်ခဲ့သော မိဘုရားကြီး ပီပီ ခမ်းခမ်းနားနား ထယ်ထယ်ဝဲဝဲ ပြောဆိုတတ်သည့်ခေါက်ကို ကျောက်စာ အပမှာပင် တွေ့ရသည်။ ကျောက်စာအတွင် အလှူဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဖော်ပြရာ၌ မိမိမည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း ရေးဦးစွာ ခြွင်းဆိုသည်။ ထိုအခါ၌ ဇိုးဇိုး ဖော်ပြပုံမျိုး မဟုတ်ချေ။ နန်းဟော်လောကမှ ရယ်သေခေနှင့် နန်းတွင်သူကြီး တစ်ဦး၏ ကျောက်စာမှန်း သိသာအောင် အရေးအသားတန်က ထူးခြားသည်။

အသရေရှိသော၊ ဘုရားတရားသံဃာ ရတနာသုံးပါး၌ ရိသေမြတ်
ထသော၊ သူတော်တကာ၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်ထသော၊ အလှူသော
မင်းတကာနှင့် ညီညွတ်ထသော၊ ဆင်ဖြူသောရတနာအပေါင်းအစော်
သခင် ဖြစ်ထသော၊ ဓမ္မဒီပံကျွန်း၌ ထွန်းသောနေကဲ့သို့ အရိန်စော်
အရောင် တောက်ပထသော၊ အသရေရှိသော သိရိတြိဘုဝနာဘိတရာ
ဓမ္မရာဇာ ဥစ္စနာမည်သော မင်းကြီးဖွားရင်း^{၁၆၉}

ဟု ရေးဖွဲ့ထားသည်။ မိမိ၏ဂုဏ်ထက် မြူးမင်းကြီး၏ဂုဏ် ထင်ရှားအောင်
နာမဝိသေသနပုဒ်ခြောက်ချက်ဖြင့် ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ ရေးသည်။ မြန်မာစာပေလောက
တွင် နောင်ပေါ်ထွန်းလာမည့် ဘုန်းတော်ဘွဲ့များ၏ ရွှေပြေးဟု ဆိုရပေမည်။
ထိုနောက် မိမိ၏အလှူရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြရာ၌မူ သာမန်သာ ဖော်ပြသည်။
ဘုရားသာသနာ၌ သဒ္ဓါ၍၊ ဆင်းရဲပပ်သိမ်းငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုလို၍ ဟု
ဆိုသည်။ အလှူပြုပုံကိုမူ အကျယ်တဝင့် ရေးထိုးသည်။

ဤအာမနာမည်သောမြေအရပ်၌ ရခဲရွာသောရတနာသုံးပါး ထားအံ့
သောရာ တင့်တယ်စွာသော အုတ်အတိသော အရံတန်တိုင်းပြု၏။
ထိုတန်တိုင်းတွင် ကလသာအိုးအယောင်နှင့်တူသော တင့်တယ်စွာ
သော စင်းကြိထက် လေးမျက်နှာရှိသောစုလည်းတစ်လုံးပြု၏။ ထိုစု
တော်တွင် လေးမျက်နှာလျှင် အမျက်ခတ်သောရွှေပလ္လင်ထက်
နဝတင်တန်ဆာမာနှင့်ဆင်သော ဘုရားဆင်းပုပြု၏။ ဘုရားဟောသော
နိကာယ်ငါးပါးရှစ်သောင်းလေးထောင်ထားအံ့သောရာ ကုလားကျောင်း
လည်း ပြု၏။ ထိုကျောင်းတွင် ရွှေတလားနှင့်ပိတကတ်လည်း ထား
၏။ ရွှေရည်ရေးသော ထဝယ်ဘုရားအရပ်၊ ဘုရားတန်ထိမ် သုံးဆူ
လည်း ထား၏။ ကျောင်းကြီးပြု၏။ ဓမ္မသာ ပြု၏။ ကျောင်းမြင့်
ပြု၏။ စလစ်ကျောင်းနိမ့် ပြု၏^{၁၇၀}

ဝါကျတို့များဖြင့် သေသေသပ်သပ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ရေးထားသည်။
ရေးဟန်မှာ အနန္တသုမောင်နှံကျောက်စာရေးထိုးပုံနှင့် ဆင်သည်။ အနန္တသု
လေးမျက်နှာကျောက်စာသည် ထိုခေတ်ထိုအခါက ခံထားခဲ့ရသော ကျောက်စာ
တစ်ချပ် ဖြစ်ရာသည်။ အနန္တသုကျောက်စာကို ခံပြုကြောင်း ပိုမိုထင်ရှားသည့်
အချက်မှာ အလှူပစ္စည်းများအကြောင်း ဖော်ပြပုံဖြစ်သည်။ ဖွားစော၏ အလှူ

ပစ္စည်းများတွင် လယ်မြေများ၊ ကျွန်များ၊ နွားများ ပါဝင်သည်။ လယ်မြေများ
ကို အဘယ်ကြောင့်လှူပါသနည်း။ ကျွန်များ၊ နွားများ အဘယ်ကြောင့် လှူပါ
သနည်း။ စုဒ္ဓဘာသာကျင့်စဉ်အရဆိုက ရဟန်းတော်တို့မည်သည် ပစ္စည်းဥစ္စာ
ပိုင်ဆိုင်မှုကင်းလေ ဝိနည်းသိက္ခာစောင့်ထိန်းနိုင်လေ ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် ဤ
ကျောက်စာတွင် ထိုအလှူပစ္စည်းတို့၏သဘောကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြ
ထားသည်။

ဤသို့အတုမဲ့လျှင် ငါပြုသောကျောင်းတော်၌ ငါပုသောကောင်းမှု
ပပ်သိမ်းသောကို အခါမြင့်မြဲတည်စိမ့်သောရာ မြေမဟာဒါန်
ဥယျာဉ် ငါလှူ၏။ ငါပြုသောကောင်းမှု ပပ်သိမ်းသောကို အခါ
မြင့်မြဲ ပြုသော ဇာသော မှစိမ့်သောရာ၊ တန်လင်းလှည်းစိမ့်သော
ရာ၊ ဘုရား၊ တရား၊ သင်ပုတီး၊ ကွမ်းပန်း မပြတ် ဝတ်လုပ်ကျွေး
တင်စိမ့်သောရာ၊ ဆီးမီးမပြတ်ညှိစိမ့်သောရာ၊ သည်းခံသောသခင်
တို့ကို ဆွမ်းပစ္စည်းဖြင့်လုပ်ကျွေးစိမ့်သောရာ ကျွန်လည်းငါလှူ၏။
နို့သစ်၊ နို့ထမ်း၊ ရက်တက်၊ ထောပေး၊ ထောပတ် အရသာ
ငါးပါး စားစိမ့်သောရာ နွားလည်း ငါလှူ၏^{၁၇၁}

မဟာဒါန်မြေများ ဥယျာဉ်များမှာ ကျောင်းဘုရားသော အဆောက်အဦများ
ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် ဖြစ်သည်။ ကျွန်များမှာလည်း ကျောင်းဘုရားဝေယျာဝစ္စ
ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ဖြစ်သည်။ နွားများကိုလှူခြင်းမှာ ရဟန်းတော်တို့ နို့နှင့်နို့ထွက်
ပစ္စည်းများ သုံးဆောင်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ အလှူပစ္စည်းအသီးသီး၏
ရည်ရွယ်ချက် ဖော်ပြသည်မှာ ဖွားစော အစပထမ မဟုတ်။ အနန္တသုမောင်နှံ
ကျောက်စာကတည်းက ခံခဲ့ဖူးဖြစ်သည်။ အနန္တသုမောင်နှံ ကျွန်များ လှူသည့်
အခါ၌ အလားတူရေးခဲ့ပုံကို အထက်၌တွေ့ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ အနန္တသုမောင်နှံ
ကျောက်စာကို ဖတ်မိရာက အတွေးရလာခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ လယ်မြေနှင့်နွား
အလှူ ရည်ရွယ်ချက်မှာမူ ဖွားစောကျောက်စာတွင်မူ တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။
မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အလှူပြုရာ၌ ကျောင်းဘုရားသံဃာတို့အတွက် မည်သို့အသုံး
ဝင်မည်ကိုချင့်ချိန်လျက် ဖွားစောအလှူပြုခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားသည်။ ခေတ်ကာလ
အလျောက် ကျောင်းနေသင်ယာတို့အတွက် လိုအပ်သော သင်ယာဝတ္ထုများသာ
ဖြစ်သည်။

သို့သော် ဖွားစောကျောက်စာ ကျော်စောရာ၌ ဆိုခဲ့သော အရေးအဖွဲ့များကြောင့် မဟုတ်။ ဖွားစောကျောက်စာလာ ဆုတောင်းစကားများကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆုတောင်းများကိုဖော်ပြရာ၌ သာမန်ကျောက်စာတို့ထက် ထူးခြားလျက်ရှိသည်။ ကျောက်စာတွင် အလှူရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြပြီးနောက် အမှုဝေသည်။ အမှုဝေရာတွင် လူ့လောက၌မရှိတော့ပြီဖြစ်သော လင်မင်းကြီးနှင့် သားမင်းကြီးတို့လည်း ပါဝင်သည်။ ထိုနောက် လက်ရှိထီးနန်းစိုးစံလျက်ရှိသော မြေးမင်းကြီးနှင့်တကွ နောင်လာအံ့သောမင်းများ ကောင်းမှုအကျိုး ရကြစေကြောင်း ရေးသည်။ ထိုနောက် မင်းသားမင်းသမီး အမှုအမတ်မှစ၍ သတ္တဝါအသီးသီး "သံသရာဆင်းရဲမှထွက်မြောက်၍ ဆင်းရဲမဲ့သောနိဗ္ဗာန်ပြည်သို့ရောက်စေကုန်၏" ၁၇၂ ဟု ဆိုသည်။ အဖွဲ့အဖွဲ့မပါသော်လည်း မြေပြစ်လှသော စကားပြေ ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် အဖွဲ့အဖွဲ့မပါခြင်းမှာလည်း အကြောင်းရှိသည်။ နောက်၌ အကျယ်အပွား အမှုဝေဆုတောင်းရန်ရှိသေးသောကြောင့် တိုတိုသာသာဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အမှုဝေအပြီး ဆုတောင်းစကားဆိုရာ၌ပင် ဖွားစောသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးတော့သည်။

ဤသို့ကြီးစွာလျှင် ငါမှသောကောင်းမှုအကျိုးဖြင့် နိဗ္ဗာန်မရောက်သော ကြား လူဖြစ်သောကား လူတကာထက်မြတ်သော စည်းစိမ် ချမ်းသာ ငါရလို၏။ နတ်ဖြစ်သော်လည်း နတ်တကာထက်မြတ်သော နိုင်ငံသောအဆင်းအရောင်အဝါနှင့်ဖြည့်စုံ၍ အထူးသဖြင့်လျှင်အသက် ရှည်သော၊ အနာမဲ့သော၊ အဆင်းလှသော၊ အသံသာသော၊ အလုံးအရပ် လှသော၊ လူနတ်စပ်သိမ်း ချစ်ခင်ရှိသော၊ မြတ်နိုးသော ငါ ဖြစ်လို၏။ ရွှေငွေပတ္တမြား ပုလဲသန္တာကစသော အသက်မဲ့သော ဥစ္စာ အသက်ရှိသောဆင်မြင်းကစသော ဥစ္စရတနာများစွာသော ငါဖြစ်လို၏။ ဘုန်းတန်ခိုးဖြင့် အနိုင်အင်အမြဲအရံ အကျော်အစောကြီးစွာသော ငါဖြစ်လို၏။ ဖြစ်လေရာရာအရပ်၌ အလှူသံတင်းသွားပညာကစသော မြတ်သောကျေးဇူးနှင့်ဖြည့်စုံလျက် ဆင်းရဲအမှတ် မသိလို၊ လူစည်းစိမ် နတ်စည်းစိမ်ခံစားပြီး၍အဆုံး၌ကား အရဟတ္တဖိုလ်မည်သောမြတ်သော အကျွတ်တရား ပွင့်လတ်၍ ငြိမ်သိမ်စွာသောနိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ ငါရလို၏ ၁၇၃

ဤဆုတောင်းမှာ မြန်မာစာပေလောက၌ ထင်ရှားလှသော ဆုတောင်းဖြစ်သည်။ ဤဆုတောင်းကိုကြည့်၍ ဟောလီဝုဒ်ဆန်သောဆုကိုတောင်းသည့် မင်းဝိုင်းအမျိုးသမီး" ဟု သမိုင်းသုတေသီ ဂျီအိပ်ချ် လုစ်က မှတ်ချက်ချသည်။ ၁၇၄ စာပေနှင့်သမိုင်းပညာရှင်ဦးဖေမောင်တင်ကလည်း "ပုဂံတဝှမ်းလုံးတွင် ဂုဏ်မာနအတက်ကြွဆုံးသောအမျိုးသမီးဟုဆိုသည်။" ၁၇၅ ကျောက်စာရှင်က မိမိ၏စိတ်ကို ကျောက်စာ၌ အလိပ်ထင်အောင် ရေးသားနိုင်ခဲ့၍ ထိုမှတ်ချက်တောက်မှတ်များ ပေါ်ပေါက်လာရခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ဖွားစော၏ ကျောက်စာသည် စာပေမဟုတ်။ ဖွားစော၏အကြောင်းကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် ရေးထိုးထားသည့်စာဖြစ်သောကြောင့် ပညာရှင်များ ဤသို့ထင်မြင်မှတ်စားဖွယ် ဖြစ်လာရသည်။ ဖွားစော၏စာကိုဖတ်၍ ဖွားစော၏စိတ်ကို နားလည်အောင် အားထုတ်သည့်အခါ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အယူကွဲလွဲနိုင်သည်။ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူပုံကောက်ယူဟန် ကွာလျှင်ကွာသည့်အလျောက် ဖွားစောအပေါ် အထင်အမြင်များ ကွာခြားနိုင်သည်။ မာန်မာနတက်ကြွသူဟုထင်လိုက ထင်နိုင်သည်။ ဆုတောင်းစကားဆိုရာ၌ အတောင်းအရမ်းလွန်လွန်းသူဟုလည်းကောင်း၊ လောကီစည်းစိမ်များကို တွယ်တာတပ်မက်လွန်းသူဟုလည်းကောင်း အပြစ်တင်လိုသူများလည်း ရှိနိုင်ကြသည်။ ကျောက်စာထဲက ဖွားစောရုပ်ပုံလွှာမှာလည်း အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေသော ရုပ်ပုံလွှာဖြစ်သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ဖွားစောသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ လူသားတစ်ဦးပင် ဖြစ်သည်။ ဖွားစော ကျွင်လည်ခဲ့ရသည်မှာ မင်းမြောက်ဆက်တိုင် ဖြစ်သည်ကို မပျေရာ။ မင်းမြောက်ဆက်အတွင်း ဖွားစော၏အတွေ့အကြုံသည်လည်း မနည်းပေ။ မင်းမျိုးမင်းနွယ်ပင်မဟုတ်သော်လည်း ဖွားစောမှာ အမျိုးကြီးအနွယ်ကြီးမှ ဆင်းသက်လာမည်ဟု ပညာရှင်တို့ခန့်မှန်းကြသည်။ ၁၇၆ ထို့ပြင် နရသိမ်မင်း၏ မိဘုရားအရာကို ရခဲ့သေးသည်။ မတ်တော်သူ ကျစွာမင်း၊ သားမင်း၊ မြေးမင်းတို့၏ ဂရုတစိုက် စောင့်ရှောက်မျိုးမြှင့်ခြင်းလည်း ခံခဲ့ရသေးသည်။ ထိုသို့စည်းစိမ်ကြီးစွာနေခဲ့ရသဖြင့် ဖွားစောသည် အစဉ်သဖြင့် သောကကင်းဝေးနေနိုင်ခဲ့မည်ဟု မဆိုနိုင်။ လင်မင်းကြီး လူ့ဘဝမှ ထွက်ခွာသွားရသည့်အခါ၌ လူဝေဗ္ဗတာအတိုင်း ပူဆွေးသောက ရောက်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ထိုမင်းမစွမ်းရှိသည့် အနိုက် အိမ်နိမ့်ကျွန် ငရစ်သင်က မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်ပတ်လျှင်၍ အသံများလာ

သည့်အခါ စိတ်အနှောင့်အယှက် ကြီးစွာ ဖြစ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ နိမိတ်မြင့်တက်
 လောကဓံအစုံကို တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသော ဖွားစောသည် အဘယ်မှာ မထိတ်
 မလန့် ရှိပါမည်နည်း။ ထိုအခါ သုခကိုသာတမ်းတ၍ ဒုက္ခတို့မှ ဝေးလို့ခြင်းမှာ
 လည်း မမူတာပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လောကီစည်းစိမ်အဝဝကိုရလိုကြောင်း
 ဆုတောင်းသဖြင့် ဖွားစောအားအပြစ်ဆိုရန် မသင့်။ ဖွားစော၏ အဆုံးစွန်
 ဆုတောင်းကို သတိချုပ်ရာသည်။ ဝုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ တောင်းသင့်တောင်းအပ်
 သည့်ဆုကို ဖွားစောမျက်မြင်မြတ်ပေ။ ဒုက္ခအပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ရာသည်
 နိဗ္ဗာန်သာဖြစ်ကြောင်း အခြားဝုဒ္ဓဘာသာဝင်များနည်းတူ ဖွားစောသည်လည်း
 ကောင်းစွာနားလည်ယုံကြည်သူဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်၏အနှစ်သာရကို "ငြိမ်သိမ်စွာ
 သောနိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ" ဟုဖွားစောဖွင့်ဆိုလိုက်သေးသည်မဟုတ်လော။ "ငြိမ်သိမ်"
 ဟူသောအသုံးသည် နိဗ္ဗာန်၏ငြိမ်းချမ်းသောသိမ်မွေ့သောသဘောကို ကျွန်ကျွန်
 လျစ်လျစ်နှင့် ဖော်နိုင်သောအသုံးဖြစ်သည်။ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့မရောက်မီ ဘဝပေါင်း
 များစွာ ဖြတ်သန်းရသည့်အခါ၌ အဘယ်သူသည် ဆင်းဆင်းရဲရဲ ပင်ပင်ပန်းပန်း
 ဖြတ်သန်းလိုပါမည်နည်း။ ဘေးတိကမေးငေ့မည်ကိုမစိုးရွံ့တဲ မိမိ၏စိတ်ရင်း
 အမှန် ကိုဖွင့်ဆိုလျက် ဆုတောင်းခဲ့သည့် ဖွားစော၏သတ္တိကိုသာ ချီးမွမ်းသင့်
 သည်။ မာန်မာနတက်ကြွသူဟု ဖွားစောအား ဝေဘန်ပြစ်တင်ဖွယ်ဖြစ်ရသည်
 မှာ ဖွားစောကျောက်စာပါ "ငါ"အသုံးသည် အကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။
 ကျောက်စာတစ်လျှောက်လုံး၌ "ငါ"ပေါင်းများစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ သုံးထား
 သည်ဖြစ်ရာ ယခုခေတ်နားနှင့် အကြားမလျော်သည်မှာ အမှန်ဖြစ်သည်။
 သို့သော် ဤနေရာ၌ "ပုဂံခေတ်နား" ထား၍ ပုဂံခေတ်ဘာသာစကားကို
 ကြားနာရာသည်။ ပုဂံခေတ်တွင် "ငါ"အသုံးသည် စကားရိုင်း မဟုတ်ခဲ့သည်
 ကို ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာအကြောင်း ဆွေးနွေးစဉ်က ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။
 လိမ်မာယဉ်ကျေးသူအဖြစ် အလေးစား အချီးကျူးခံရသော သိမ်သုသမီးသည်
 လည်း မိမိကိုယ်ကို "ငါ"ဟု သုံးနှုန်းရေးထိုးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဖွားစောအား
 မာန်မာနတက်ကြွသူအဖြစ် သုံးသပ်သည်မှာ သင့်မည်ဟု မယူဆချေ။

ဖွားစော၏ကျောက်စာများ ပုဂံခေတ်က ထင်ရှားခဲ့သည့်အချက်မှာ
 များစွာသေချာသည်။ ဖွားစောနောက် နှစ်နှစ်အကြာတွင် ရေးထိုးသော
 တရုတ်ပြေးမင်းကြီးအမတ်ကျောက်စာ၌ ဖွားစော၏လေသံကိုယူလျက် ရေးထိုး
 ထားသည်။

ငါမှသောကောင်းမှုအကျိုးဖြင့် နိဗ္ဗာန်မရောက်သောကြား လူဖြစ်ကား
 လူတကာထက် မြတ်သော နတ်ဖြစ်ကား နတ်တကာထက်မြတ်သော
 ချမ်းသာကိုလို၏။ အဆုံးစွန်ကား အရဟတ္တဖိုလ်မည်သော အကျွတ်
 တရား ပွင့်လတ်၍ ငြိမ်သိမ်စွာသော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ ငါလိုခေတ်^{၁၇၇}

ထိုအမတ်ကြီးလည်း လူတကာထက်မြတ်ချင်၊ နတ်တကာထက်မြတ်ချင်သူ
 ဖြစ်သည်။ အသက်ရှည် အနာနည်း အသံသာ အဆင်းလှ ဟူသော ဂုဏ်ရည်
 များ အခြားသူများအတွက်ရည်ညွှန်းထားသည်သာ ထူးသည်။ ဖွားစောနည်းတူ
 ဆုတောင်းသူများကို နောင်နှစ်သုံးဆယ်အကြာ ပုဂံပျက်ပြီးနောက်အထိ တွေ့
 နိုင်သေးသည်။ ၁၃၀၅ခုကို မင်းမတ်သူခရစ်သောသူတို့ ကျောက်စာတွင်
 ဤသို့ပြုရသောအကျိုးသည်ကား သင်သရာတွင်ကျင့်လည်သောလည်း
 နိဗ္ဗာန်မရောက်သောအကြား လူဖြစ်သောလည်း လူစည်းစိမ်ကို လိုချင်
 သတည်း။ ပညာကြီးချင်သော အသက်ရှည်ချင်သော အနာမဲ့ချင်သော
 အသံသာချင်သော^{၁၇၈}

ဟု ဆုတောင်းသေးသည်ကို သတိမူရာသည်။ အများတကာထက် သာလွန်
 လိုမှုအတွက် ဆုတောင်းဆိုသည်မှာ ပုဂံခေတ်၏လေ့ဖြစ်သည်။ ထိုဆုတောင်း
 မျိုးသည် ပုဂံခေတ်အမြင်တွင် အပြစ်မြင်ဖွယ်ရာ မဖြစ်ခဲ့သဖြင့် နောင်လူတို့
 အတုယူ ရေးထိုးခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် ပုဂံခေတ်ဆုတောင်း
 စကားများအကြောင်း ဖော်ပြရာတွင် ပိုမို ထင်ရှားလာပေလိမ့်မည်။

အကောင်းအညွန့်များကိုရေးနတ်ဖော်ပြရာ၌ ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရေးနိုင်
 သားနိုင်စွမ်း ရှိသဖြင့် ဖွားစောအပေါ် စာဖတ်သူအချို့ အထင်အမြင်တစ်မျိုး
 ရောက်ခဲ့ခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ထိုစည်းစိမ်တို့ကို မိမိ တစ်ဦး
 တည်းသာ ခံစားလိုခဲ့သည်မဟုတ်။ မိမိကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုချီးမြှင့်မည့် အခြား
 ပုဂ္ဂိုလ်များအား ရည်စူးအမှုဝေပုံကိုကြည့်လျှင် ဖွားစော၏ဝေစာနာနှင့် လေ့
 စရိုက်ကို နားလည် နိုင်သည်။

ဤငါလူသောအလှကို နောင်အခါ၌ ဖုန်တန်ခိုးကြီးသော သဒ္ဓါအား
 နှင့် ပြည့်စုံ၍ အရေးအရံယူရစ်ပေသောသူတို့ကား ဤငါပြုသော
 ကောင်းမှုအကျိုး ငါနှင့်ထပ်တူရစားစေသတည်း။ ဤလူတွင်လည်း
 အနာမရှိသောဖြစ်၍ အသက်ရှည်စွာနေရစေ၏။ ဆင်းရဲပေသိမ်း

ပျောက်လော့ ပြစ်၍ ခပ်သိမ်းသောစည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံသော
ဖြစ်စေ၏။ ဘေးအန္တရာယ်ကလေး သကြာခပ်သိမ်း ပျောက်သောဖြစ်
၍ နှလုံးချမ်းသာ ကိုယ်ချမ်းသာရသော ဖြစ်စေ၏။ အတည်မဲ့သော
တရား ဖြစ်သလော့လည်း သံသရာဆင်းရဲအမှတ် နှစ်ဆစ်မသိမူ၍
လှစည်းစိမ် နတ်ဦးစိမ် ခံစားရစေ၏။ ချမ်းသာခပ်သိမ်း ခံစားပြီး၍
အဆုံးကား မိမိလိုရာကောင်းသောဆုကိုရသောဖြစ်၍ ဘုရားပစ္စေက
ဗုဒ္ဓါတပည့်သားတို့ဝင်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ဝင်ရစေကုန်သတည်း။ ၁၇၉

အခြားသူတို့လည်း မိမိနှင့်ထပ်တူရစေချင်ကြောင်း အထင်အရှား ဆိုထားသည်။
အဆုံးစွန်၌ နိဗ္ဗာန်ရောက်စေချင်သည်။ နိဗ္ဗာန်မရောက်မီ၌ လှစည်းစိမ်
နတ်ဦးစိမ် ဦးစိမ်ချမ်းသာနှင့် အသက်ရှည်စွာနေကြရစေလိုသည်။ နှလုံး
ချမ်းသာ ကိုယ်ချမ်းသာ ရစေလိုသည်။ ထိုသို့ ဦးစိမ်ချမ်းသာ ခံစားရသည့်
အလျောက် အနာမရှိသော၊ ရန်အန္တရာယ် ကင်းဝင်သော၊ သံသရာဆင်းရဲ
အမှတ် နှစ်ဆစ်နှစ်ခါ မသိသောသူများ ဖြစ်စေချင်သေးသည်။ မိမိအတွက်
လည်း ဣဋ္ဌာရုံကို ဆုတောင်း၊ အခြားသူများအတွက်လည်း ဣဋ္ဌာရုံကိုသာ
ဆုတောင်းသည့်အခွင့်ကိုထောက်လျှင် ဖွားစောသည် မိမိတစ်ကိုယ်ကောင်း
အတွက် အာရုံထားနေသူတစ်ဦးဟု မဆိုဘဲ၊ ရင်းရင်းလင်းလင်း ဘွင်းဘွင်း
လေးတတ်ပြောတတ်သောကြောင့်သာ အထင်အမြင်လှပဲ၍ ဖြစ်သည်။

ထိုထိရောက်ရောက်ပေးသောရာ၌ ဖွားစောကျောက်စာ များစွာ
အောင်မြင်သည်။ ဆုတောင်းစာ၌သာ ပြောပလောက်အောင် ထူးခြားသည်
မဟုတ်။ ကျိန်စာရေးရာ၌လည်း ထိုအတူ ထိုထိရောက်ရောက်ရှိသည်။

ဤ၀)အလှူခပ်သိမ်းသောကို ဖျက်ဆီးသော၊ လှယက်စားသော သူတို့
ကား ဤလှတွင်လျှင် ခုနစ်ရက်တွင်လျှင်၊ ခုနစ်ရက်လွတ်မူကား
ခုနစ်လတွင်လျှင်၊ ခုနစ်လတည်း လွတ်မူကား၊ ခုနစ်နှစ်တွင်လည်း
အနာများသော ဖြစ်စေ၊ အသက်တိုသော ဖြစ်စေ၊ လှတွင်လျှင် လှ
ပြိတ္တာ ဖြစ်စေ၊ ရန်သောမယား၊ ရန်သောသား၊ ရန်သောလင်နှင့်
ကျွေးကင်းသော ဖြစ်စေ၊ ဥစ္စာဦးစိမ် ချမ်းသာခပ်စား အကြွင်းမဲ့လျှင်
ဖျက်စီးပြန်တီးသောတည်း။ မင်းကြီးတေးသင့်စေ၊ အိမ် မိုးကြိုးပုဆိန်
ကုစေ၊ ရေဘေး၊ မီးဘေးကလေး ဘေးကြီးသင့်စေ၊ သေသောလည်း

ညောင်ဦးသောသရေပစ္စယာတိုင်အောင်သော မြေပုံအလုံးအတိုင်းလျှင်
မြေအထဲအဝင်အရံလျှင် ကျက်လေစေသတည်း။ အင်စိမှကား ငရဲကြီး
ရှစ်ထပ် ငရဲငယ်တစ်ဆယ့်ခြောက်ထပ်သို့ ကျက်လေစေသတည်း။ ငရဲ
မှကား ပြိတ္တာသို့ ပြိတ္တာမှကား ငရဲသို့ လူစွာ နှစ်ဆစ်မပြန် အတိုင်း
မသိ ဆင်းရဲကြီးလျှင် ခံစေသတည်း။ ၁၈၀

ကျိန်စာမှာ ပြင်းထန်သလောက်ရှိသည်။ မပြင်း၍လည်း မဖြစ်။ ကျောင်းဘုရား
လူထားသောပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးသူ၊ လှယက်သူများရှိခဲ့ရာ ထိုလှယက်သူ
တို့ အန္တရာယ်ကာကွယ်ရန်မှာ ကျိန်စာဆိုခြင်းမှတစ်ပါး အခြားမရှိ။ များများ
ကျိန်နိုင်မှ အဖျက်အဆီး အလှအယက် သက်သာပေလိမ့်မည်။ ဖွားစော၏
ဆုတောင်းနည်းတူ ကျိန်စာသည်လည်း ထိုထိရောက်ရောက် ငှားငှား ရှိသည်။
ဖွားစော၏အမြင်တွင် အနာကင်းခြင်း အသက်ရှည်ခြင်းသည် သုခတစ်ပါး
ဖြစ်ကြောင်း ဆုတောင်းစကား၌ အထင်အရှား တွေ့ခဲ့ကြပြီ။ ထိုကြောင့်
အနာများခြင်း အသက်တိုခြင်းကို ဆင်းရဲဒုက္ခဟု မြင်မည်မှာ ခဉ်းစားဖွယ်ရာ
မလို။ ထိုကြောင့် ဖျက်ဆီးလှယက်မည့်သူများကို အနာမြင့်လည်းတောင်း
အသက်တိုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ခြောက်သည်း ပိုမိုထိတ်လန့်ဖွယ်ကောင်းစေ
ခြင်းမှာ အချိန်ကာလအပိုင်းအခြားဖြင့် လှန့်ထားသေးသည်။ ခုနစ်ရက်အတွင်း
အနာရောက်စေရန်၊ ခုနစ်ရက်အတွင်းအနာမရောက်က ခုနစ်လအတွင်း၊ ခုနစ်
လအတွင်းမရောက်က ခုနစ်နှစ်အတွင်းဟူ၍ ပြေးလွတ်ဖွယ်မမြင်အောင် ကျိန်
ဆိုထားသည်။ ဖွားစောဖော်ပြသောဆင်းရဲများအနက် ရန်သောမယား၊ ရန်သော
သား၊ ရန်သောလင်နှင့်ကျွေးကင်းသောဖြစ်စေဟူသော ကျိန်စာစကားကို ကြားရ
သည့်အခါ သိပ်သွယ်သမီး၏ဆုတောင်းကို ဖြစ်လည်အောက်ဆုဖွယ်ရာဖြစ်သည်။
ကျွေးကင်းရခြင်းကိုလည်း ကြောက်ဖွယ်ဒုက္ခအဖြစ် ဖွားစော မြင်ခဲ့သည်။ ဤ
ကျိန်စာ၌ ဒုက္ခအဖြစ် ဖွားစောယုဆ ဖော်ပြခဲ့သည်တို့ကို စာရင်းစုကြည့်လျှင်
အနာများခြင်း၊ အသက်တိုခြင်း၊ မိသားစုပြိုကွဲခြင်း၊ ဥစ္စာပျက်စီးခြင်း၊
မင်းသတ်သင့်ခြင်း၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များဖြစ်သော မိုးကြီးတေး၊ ရေဘေး၊
မီးဘေးသင့်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အသက်ရှင်စဉ်ကာလ၌ အချိန်မလေး ကြီးတွေ
နိုင်သောဘေးအန္တရာယ်များဖြစ်ရာ ကြောက်ဖွယ်ကောင်းလှသည်။ အသက်ရှင်
စဉ် ထိုဘေးအန္တရာယ်များကြုံရန်နှင့် အကုသိုလ်အကျိုးပေးက ရပ်မသွားသေး။
သေပြီးနောက်လည်း ငရဲသို့လားစေကြောင်း ကျိန်ဆိုထားသေးသည်။ ငရဲတွင်

လည်း ငရဲတစ်မျိုးနှင့် အမေသတ်၊ ရှေးဦးစွာ အဝစိ၊ ထိုအဝစိမှ ငရဲကြီး
 ရှစ်ထပ်၊ ထိုနောက် ငရဲငယ် တစ်ဆယ်ခြောက်ထပ်တိုင် ခံစားစေလိုကြောင်း၊
 ငရဲမှလွတ်ပြန်လျှင်လည်း ဖြိတ္တာ၊ ဖြိတ္တာမှ လွတ်ပြန်လျှင်လည်း ငရဲ၊ ငရဲနှင့်
 ဖြိတ္တာ ဘဝနှစ်ခုကြားတွင်သာ အပြန်အလှန် ကူးလူးခံစားလျက် လူ့ပြည်သို့
 တစ်ဖန် ပြန်မရောက်စေကြောင်း ကျိန်ဆိုထားသည်။ ဤကြောက်ကြမ်းဖွယ်ရာ
 ကျိန်စာကို ကြည့်လျှင်လည်း စိတ်နေစိတ်ထား ရက်စက်ကြမ်းတမ်းသူဟု
 ဖွားစောအားစွဲချက်တင်ဖွယ် ဖြစ်ပြန်ဦးမည်။ သို့သော် ဆုတောင်းစကား ဆိုရာ
 ၌ဖြစ်စေ၊ အမှုဝေစကားဆိုရာ၌ဖြစ်စေ၊ ကျိန်စာဆိုရာ၌ဖြစ်စေ ထိထိမိမိဆိုတတ်
 ရေးတတ်သော ဖွားစောကျောက်စာ စကားပြေလက်စွမ်းကိုသာ ချီးကျူးရာ
 သည်။

အလှူစာရင်းများ ဖော်ပြရာ၌မှ အလှူဝတ္ထုအရွပ်အရင်း နောင်မပေါ်
 ပေါက်အောင် အသေးစိတ်ရေးသည့်အခါ ရေးသည်။ သာမန် ဖော်ပြသည့်အခါ
 ဖော်ပြသည်။ အထူးသဖြင့် မင်းက တလေးတစားချီးမြှင့်သည့် မြေယာတို့
 အကြောင်းဖော်ပြရာ၌ မင်းမိန့်သောစကားကိုကိုပါထည့်၍ ရေးသားထား
 တတ်သည်။ များစွာထူးခြားလှသည်ဟုကား မဆိုသာ။ သို့သော် ဆုတောင်းစာ
 ကျိန်စာမျှဖြင့်ပင် ဖွားစောကျောက်စာကား စာပေလက်ရာ တစ်ရပ်အဖြစ်
 ခံတင်ပြောဆိုလောက်သော ကျောက်စာတစ်ချပ် ဖြစ်သည်။

ရာဇသုဗွားစောကျောက်စာ

စာပေအဆင့်ဝင် အခြားကျောက်စာတစ်ချပ်မှာ ရာဇသုဗွားစော၏
 ကျောက်စာများ ဖြစ်သည်။^{၁၆၁} ပုဂံမြို့ မင်းနန်သူရွာ စောလှဝန်းဘုရားအတွင်း
 ၌ ရာဇသုဗွားစော၏ကျောက်စာတိုင်နှစ်တိုင် ရှိသည်။ ကျောက်စာတိုင်နှစ်တိုင်
 လုံးတွင် နှစ်မျက်နှာစီ ရေးထားသည်။ ကျောက်စာနှစ်ချပ်ပါ အရေးအသားမှာ
 အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ကွဲလွဲသည်။ တောင်ဘက်ကျောက်စာက ပိုမိုပြည့်စုံ
 သည်။ အမျိုးနေရာများတွင် အလှူစာရင်းများကြောင့် စာအရသာ လျော့သွား
 ရသယောင် ရှိသော်လည်း ရာဇသုဗွားစော၏ဘဝကို စာနာခံစားရမှုမှာ ပျောက်
 ပြယ် မသွားနိုင်။

ရာဇသုဗွားစောမှာ ကမ္ဘာမင်းကြီးနှင့်စောမင်းလှတို့၏မြေး ဖြစ်သည်။
 ၂၈၈၄မင်းကြီး၏မိဘုရားသုံးလူလမှာ ရာဇသုဗွားစော၏ အဘဖြစ်သည်။
 နရသီဟပတေ့မင်း နန်းတက်သည့်အခါ နရသီဟပတေ့မိခင်မှာ ပန်းပွတ်သည်
 ဖြစ်ရာ အမိဘက်မှဆွေအားမျိုးအား မတောင့်တင်းလှစေ၊ ထိုကြောင့် ထီးနန်း
 ရသည့်အခါ ဆွေကြီးမျိုးကြီးထံမှ မင်းသမီးများနှင့်လက်ဆက်လေ့ရှိသည်ဟု
 ဆိုကြသည်။

၁၂၆၂ခုတွင် ရတနာပုံမိဘုရား အနိစ္စရောက်ခဲ့လေရာ ဩဇာရှိ
 ဆွေကြီးမျိုးကြီးများနှင့် အဆက်မပြတ်ရလေအောင် နရသီဟပတေ့
 မင်းသည် ရတနာပုံ၏ညီမ ဖွားစောကို ဆက်လက်၍ မိဘုရားကြီး
 မြှောက်လေသည်။^{၁၆၂}

ထိုဖွားစောသည် နရသီဟပတေ့မင်းနတ်ရွာခံသည့်အခါ သားကျော်စွာမင်း
 လက်ထက်တွင်လည်း မိဖုရားအရာရသည်။ ထိုမိဘုရားဖွားစောသည်လည်း
 အလှူအတန်း ရက်ရောသူဖြစ်သည်။ ၁၂၆၄က အစကျောင်း၌ လယ်နှင့်ကျွန်
 လှူခံဖူးသည်။^{၁၆၃} မရောင့်ရဲသေးရကား ၁၂၆၉ခုတွင် ကျောင်း၌ လယ်နှင့်ကျွန်
 ထပ်ဆင့်လှူခဲ့ပြန်သည်။ ကျော်စွာမင်း၏မိဘုရားဘဝ ၁၂၉၀ပြည့်တွင်လည်း
 အလှူပါနု ကောင်းမှုများပြုပြန်သည်။^{၁၆၄} ၁၂၉၁ခုတွင် စေတီတည်သည်။^{၁၆၅}
 ထိုကုသိုလ်ကောင်းမှုများပြုရာ၌ ဖွားစော၏ဘဝဇာတ်လမ်း ဖွားစော၏
 တွေးမြင်ခံစားပုံတို့မှာ ကြည်နူးဖွယ်ရာ ရပ်နှင့်ဖွယ်ရာများနှင့်ဖြစ်၏။ ထို
 ဖွားစော၏ ဘဝဇာတ်လမ်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖွားစော၏တွေးမြင်ခံစားပုံ
 ကြောင့်လည်းကောင်း ဖွားစော၏စာသည် နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ဖြစ်နေသည်။

၁၂၆၃၊ ၁၂၆၄ကအလှူများမှာ အစကျောင်း၌ လယ်ကျွန်လှူပုံများကိုသာ
 ဖော်ပြရာ များစွာမထူးခြား။ အစအပေါ် ဖွားစော၏အချစ်ကိုကား အရိပ်မြဲ
 လျက် ဖိုဖြီ။ ၁၂၉၀တွင်ကား ထိုအချစ်မှာ ပို၍ထင်ရှားလာသည်။ ၁၂၉၀တွင်
 နှစ်ကြိမ် အလှူပြုရာ ပထမအလှူမှာ မြတ်ကြီးအလေ့ရှိကို ကျောင်းတင်သော
 အလှူဖြစ်သည်။ ထိုကျောင်းတင်ပွဲ၌ ဖွားစောနှင့်အတူ သားရာဇသုလည်း
 ပါသည်။ မြေလှူမည်ပြုသည့်အခါ ထိုမြေများအကြောင်းကို ဖွားစော ဆင်ခြင်
 မိသည်။ ဤမြေများကား မိမိမိခင်၏မြေများပေတကား။ ထိုမြေများမှာ
 မင်းအမတ်လက်ဝဲ ရဲဆုရခဲ့သောမြေများဖြစ်သည်။ လက်ဝဲမယားသည် ဖွားစော

၏ မေဉ်းကျေးဇူးကို အောက်မေ့မိသည်။ လက်ဝဲမရှိစဉ် မိမိအမှုခပ်သိမ်းကို ဖွားစောစေမည်က အရေးယူစောင့်ရှောက်ခဲ့သည့်ကျေးဇူး ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် လက်ဝဲမယားက မေဉ်းအား ရဲဆုမြေအချို့ ပေးသည်။ ထိုမြေများရစဉ်က မေဉ်းပြောခဲ့သည်ကို ဖွားစောကြားယောင်ဆဲဖြစ်သည်။

ဤမြေကား ငါအရစင်၏။ ငါကျောင်းလူဆုံ^{၁၈၆}

တစ်ဘက်က ကျေးဇူးသိတတ်မှုနှင့်ပေးလာသောမြေ ဖြစ်သဖြင့် ဖွားစောစေမည် များစွာ ကြည့်နှုးမိခဲ့ဟန်ရှိသည်။ သို့သော် မေဉ်းအကြံမမြောက်ခဲ့။ အလှူ မဖြစ်မြောက်မီ၌ ဘဝတစ်ပါး ပြောင်းသွားခဲ့သည်။ ပခပ်ဖြစ်သူ၏အကြံ ဖြစ် မြောက်အောင် ဖွားစောက ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သည်။ “မေဉ်းအသံတိုင်း လျှင် မေဉ်းကျောင်းလူသတည်း။”^{၁၈၇} အပကျေးဇူးကိုအောက်မေ့တတ်လျက် အဖ၏ဆန္ဒပြည့်အောင် ဆောင်ရွက်တတ်ပေသည်တကား။ သို့သော် ထိုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် “ကထိန်ပေး”ရာ၌ မြောင့်မြောင့်ဖြူးဖြူး မဖြစ်လှ။ ကထိန်အလှူတွင်လည်း ရာသေနှင့်ဖွားစော သားအမိနှစ်ယောက် တိုင်ပင်လျက် မြေနှစ်ထောင် လှူကြ၏။ သို့သော် ပူဇော်တိုက်သူကြီးကြောသဝတ်နှင့်မုန်တောင် သူကြီးသတ္တပိုင်တို့က ထိုမြေများ မိမိတို့ပိုင်နယ်မြေအတွင်းဝင်သည်ဟု ဆိုကာ “အခြင်းများ”လာကြသည်။ ဖွားစောနှင့် သခင်လေးပါး မင်းနားပေါက်အောင် ပြောဆိုကြသည်။ တရားအရာရှိမျှကွသုညာတို့ကမေးမြန်းရာ ကျွန်ုပ်မင်းသမီး ဖြစ်သည်အတွက် မင်းကဖွားစောကိုပေးကြောင်း၊ ဖွားစောက “အပကျောင်း၌” လှူကြောင်း အမိန့်ရှိကြသည်။ အသစ်ယာလည်း ထိုအမှုကိုစစ်ဆေး၍ ဖွားစော လှူနိုင်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်သည်။ တဖန် မင်းကြီးကိုယ်တိုင်လည်း စစ်ဆေး၍ “အလောင်းကြီးသမီးဖြစ်သောကြောင့် ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ လှူစေ”ဟု အမိန့် ရှုမှတ်ကာ ရေစင်တော်သွန်းလေသည်။ ဖွားစောလည်း နောင်၌ အခြင်းမပွားရ အောင် ရာသေကြံ အသစ်ယာ သိမ်းသူစသော အမတ်များနှင့်တကွ သံဃင် ကလန် သူငယ်တော် ဟူးရား သမား သုခမိန်တို့ကို သက်သေမှု၍ မင်းကြီး ရှေ့တော်၌ စာချုပ်ချုပ် လိုက်လေသည်။

၁၂၅၁ ကား ဖွားစော အလွန်စိတ်ပင်ပန်းရသောနှစ် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ သားဖြစ်သူရာသေ နာမကျန်း ဖြစ်သည်။ နာမကျန်းဖြစ်နေစဉ် ရာသေသည် မိမိအဖိုး၏ကျောင်းကို စိတ်ရောက်သည်။ မိမိကိုယ်ခန္ဓာကား ရောဂါနှိပ်စက်၍

ပျက်စီးဆုံးပါးချင်ဆုံးပါးမည်။ အဖိုးကျောင်း၌ကား ရတနာလုံးပါး ကွယ်ပ မသွားစေမည်။ သာသနာငါးထောင်တိုင်အောင်တည်တံ့စေချင်သည်။ ထိုကြောင့် မြေကျွန်တို့ကို လှူပြန်သည်။ မိမိလှူသောလယ်ကို ရာသေဖွားစော များစွာ မြတ်နိုးသည်။ “ဤမြေကား ငါငယ်တလှိုင် ထမင်းရည်လယ်ဟု အစောပေး ဟော်မူသတည်း။”^{၁၈၈} ဟု ဥဒါန်းကျွေးထားသေးသည်။ ထိုမျှ မြတ်နိုးခဲ့သော ထမင်းရည်လယ်လူရာမှာပင် အသဝတ်သမီးနှင့် ပြဿနာဖြစ်ရသေးသည်။ ရာသေဟပတေမင်းကြီးကိုယ်တိုင် ဝင်ရောက် ဆုံးဖြတ်ပေးသောကြောင့်သာ လွတ်လွတ်ကွတ်ကွတ် လှူခွင့်ရခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုအမှုကိုစွဲများမှာ ထိုစဉ်က ရာသေသားအမိအတွက် ပြဿနာ မဟုတ်။ အရေးကြီးသည်မှာ ရာသေ၏ကျန်းမာရေးဖြစ်သည်။ ဤကောင်းမှု ပြုဖြစ်သည်မှာပင် ကျန်းမာရေး အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ “အမိမင်းနှင့် အသက်အလှူဟု၍ ရေသွန်း”^{၁၈၉} ခဲ့ကြောင်း အတည်အလင်း ဖော်ပြထားသည်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဖြင့် အသက် အန္တရာယ် ကာကွယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယတြာဈေးမဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်၌ ရာသေ၏ ဆုကောင်းစကားမှာ သနားဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။

မိုးနောင်းသံထင်အခါ အကြင်လိုသောဆု မရောက်သေးသရွံ့ကား အရွယ်မရောက်တဲ့ အနာညှိုးဆဲခြင်း သေခြင်းအန္တရာယ်ကား မဖြစ် ရစေ^{၁၉၀}

ဟု၏။ ကွယ်လွန်ချိန်၌ ရာသေအသက်ကား ငယ်ငယ်သာရှိပေလိမ့်မည်။

သားငယ်တစ်ယောက် အရွယ်မရောက်မီ သေဆုံးသည့်အခါ ခံစား ရမည့် ဖွားစော၏သောကကား သေးလှမည်မဟုတ်ချေ။ အမိဆုံးခဲ့၏။ အဖရှိခဲ့ သေးသည်။ အဖဆုံးပြန်၏။ သားရာသေ ရှိသေးသည်။ ဤနည်းဖြင့် မြေနိုင် ခဲ့၏။ ယခုသော်ကား မိမိ တစ်ယောက်တည်း။ အထီးကျန်။ ထိုအခါ သားအားရည်စူး၍ ခေတီတည်တော့သည်။ ထိုခေတီတည်ပြီးနောက် ၁၂၉၁ နယုန်လဆန်း ၁၀ရက်နေ့ ကျော်စွာမင်းကြီး ကျွန်းမြောက်ကြီး ထွက်တော် မူလာသည်။ ဖွားစောသည် မိမိတွင်ရှိရှိသမျှကျွန်တို့ကို မလိုချင်တော့ပြီ။ ထိုကြောင့် မင်းကြီးအား ကျွန်အားလုံးလှူခွင့်ပြုရန် ဤသို့ လျှောက်ထားသည်။ အတို့ကျွန်လည်း မရှိ။ အတို့ကျွန်မိလည်း မရှိ။ အတို့ကျွန်သား လည်း မရှိ။ အတို့ကျွန်မကျွန်၊ အတို့ကျွန်မိကျွန်၊ အတို့ကျွန်ကျွန်

ဝေသိမ်းသောကျွန်ကား အတို့ကျွန်မိကျောင်း၊ အတို့ကျွန်မကျောင်း၊
အတို့ကျွန်သား ခေတီ၊ ဤသုံးပါးကို အတို့ကျွန်လူရကား လူသောမူ
ပါစေချင်^{၁၉၁}

အမေရိ အမိမရိ သားမရိသောဘဝကြောင့် ဖွားစော အားငယ်နေ
သည်မှာ သူ့စကားသံ၌ ပေါ်နေသည်။ ဖွားစော၏အပူမီးကို သတိထားမိ
ဟန်ရှိသော ကျော်စွာမင်းကြီးလည်း ဖွားစော၏ အလိုသို့ လိုက်သည်။ နောင်
အငြင်းမပွားရအောင် လူမည်ဆိုသောကျွန်တို့ကို စိစစ်ရန် အမတ်သုံးယောက်
တို့အား တာဝန်ပေးသည်။ အမတ်သုံးယောက်က မည်သည်ကျွန်ဖွဲ့ အငြင်း
ဖွားဖွယ်မရှိကြောင်းလျှောက်ထားသည့်အခါ "မိန့်ဖွယ်မရှိပြီးကား ငါလည်း
လူပါ၏" ဟု ရေစင်တော်သွန်းလေသည်။

မင်းကြီး၏အခွင့်ကိုရပြီးသည့်နောက် ဖွားစော လူတော့သည်။ နောက်
နေ့ နယုန်လဆန်း ၁၁ရက် ဘုရားအား အကယ်လူသည့်အခါ၌ကား ကျွန်လူ
ရုံမျှနှင့် မရောင့်ရဲနိုင်တော့။ မြေ ဥယျာဉ်တို့ကိုပါ ထပ်ဆင့်လူတော့သည်။
ထိုအခါ၌ ဖွားစော သံဝေဂယုပုံကို ကြားရပြန်သည်။

၆၅၃ခု နယုန်လဆန်း ၁၁ ၅နေ့ အစောရာဇသုခေတီတည်သော သခင်
ရာဇသုမိ နှလုံးထိတ်လန့်လတ်ရကား ငါ၏မိဘ ပြီးသားတို့လည်း
အဓမ္မဥစ္စာတို့ကို ဇွန်နှံ၍ သွားခဲ့ကုန်၏။ နှစ်ဥှာသော ငါသားလှ
လည်း အဓမ္မဥစ္စာနှင့်တကွ ငါမိရင်းကိုဇွန်နှံခဲ့ပြီးကား ငါလည်း သူမယု
နိုင်၍ ထားခဲ့သောအဓမ္မဥစ္စာကို ငါလည်း ထိုသို့လည်းကောင်း မပါ
တတ်သောအကြောင်းကို သိရကား^{၁၉၂}

ဟု ဆိုထားလေသည်။ လောက၌ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ အခိုးမရနိုင်ပုံကို ဉာဏ်၌
ကောင်းကောင်းကြီး ထပ်လျက်ရှိပြီး မိဖတို့ဘေးတို့လည်း ဇွန်နှံ၍ သွားခဲ့ပြီး
သားရာဇသုကမူ အဓမ္မဥစ္စာမျှကိုသာမဟုတ်။ ငါမိရင်းကိုပါ ဇွန်နှံသွားခဲ့သည်
တကား။ ထိုအတွေးဝင်စဉ်၌ ဖွားစောရင်၌ ဖူးဖူးနှင့်နှင့်ခံစားခဲ့ရမည်မှာ
သံသယဝင်ဖွယ် မလို။ "သားလှ၊ သားလှ" ဟူသော စကားကိုလည်းကောင်း
"မိရင်းမိရင်း" ဟူသောစကားကိုလည်းကောင်း နှုတ်က မထွက်သည်တိုင် ရင်ထဲ
၌ အမြဲလိုလို ရေရွတ်နေခဲ့မိပေလိမ့်မည်။ ဥစ္စာတို့ ကိုယ်နှင့်မပါတတ်ကြောင်း
ကို တရားတော်နာ၍သာမက သား၏အသက်နှင့်ပါရင်း၌ ခံစား နားလည်ခဲ့ရ

သဖြင့် ဖွားစောအသိနာခဲ့ပေပြီ။ ထိုကြောင့်လည်း ဥစ္စာပစ္စည်းတို့ကို လူရ၌
ဖွားစော၏ရည်ရွယ်ချက် မှန်ကန်သည်။ "ငါမိငါငေါသား အမျိုးဝေသိမ်းကို
နိဗ္ဗာန်၏ ပစ္စည်းအထောက်အပံ့ ဖြစ်စိမ့်သောရာ"^{၁၉၃} ဟူ၍ ခင်ကြယ်လှသော
မိမိရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ရည်ရွယ်ချက်ခင်ကြယ်သည်နှင့်အမျှ
အလှူကလည်း စရာမအလှူ ဖြစ်သည်။

ဤမျှသော မြေကျွန်နွား၊ ဦးခေါင်း ဆင်သော တန်ဆာ၊ ဝါဆင်
သော တန်ဆာ၊ ကိုယ်ဆင်သော တန်ဆာ၊ ခါးဆင်သော တန်ဆာ၊
မြေဆင်သော တန်ဆာ သယ်တို့၏စားဆွမ်း ဖြစ်စိမ့်သောကြောင့်
ငါနေသောအိမ်နှင့် အိမ်ရာအားလုံး၊ အယုတ်သဖြင့်ကား နေဖွယ်သည်
လျှင်လည်း ရတနာသုံးပါးသော ဥစ္စာတည်း^{၁၉၄}

မိမိအတွက် မည်သည်မျှမချွန်ဘဲလူခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥစ္စာတို့အပေါ် အတွယ်
အတာ ဖြတ်သည်မှာ များစွာသေချာသည်။ သို့သော် မိမိလက်မှ ဥစ္စာတို့
လွတ်ကျွတ်သွားလျှင် ပြီးစေတော့ဟူသော သဘောနှင့်လူခြင်းမဟုတ်။ မိမိအလှူ
သည် ရတနာသုံးပါးအတွက် ထိထိရောက်ရောက် အကျိုး ဖြစ်စေချင်သည်။
ထိုကြောင့် အစီအစဉ်များ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ အစ၏ ပုကြီးဘုရား၊ သားခေတီ
နှင့် ပီတကတ်သုံးပုံတို့၌ သင်ပုတ်မပြတ်တည်ရန်ပါသည်။ ဝါတွင်းသီတင်း
တိုင်း တရားဟောပြောဆုံးမသောဆရာတော်များအား သင်ကန်းအစုံ တရားဆု
အဖြစ် ဆက်ကပ်ရန်လည်း ပါသည်။ ဘာသာရေးနှင့် ဆက်စပ်သည့် မီးဖုန်း
သင်းကြန် စာရေးတံ ညောင်ရေသွန်းပွဲများ မပြတ်အောင် ကွင်းပရန်လည်း ပါ
ဝင်သည်။ ထိုအစီအစဉ်များတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်မှာ နာမူးကြ
သေကြေကြမည့် ရဟန်းတော်များအတွက် မပေမချွန် အစီအစဉ် ဗျုတ်ခဲ့ခြင်း
ဖြစ်သည်။ "ဓန္ဒာလျှင် ပျောက်သောလည်း ထင်းဖိုးလျှာဖိုး မကြောင့်ကြစေ
စွဲတည်း"^{၁၉၅} ဟုဆို၏။ သေရာမှာပင် မီးသံပြိုဟ်ရန် ထင်းဖိုးမျှမတတ်နိုင်သည့်
အဖြစ်မျိုးကို ဖွားစောတို့ ကြိုခဲဖူးပေမည်။ ရဟန်းတော်တို့အရေးသာမဟုတ်
ရဟန်းတော်တို့အား လုပ်ကျွေးပြုစုကြသော ကျွန်တို့၏နောင်ရေးကိုလည်း
ဖွားစော သတိရှိခဲ့သေးသည်။ သန်တုန်းမြန်တုန်းတွင် ကျွန်တို့အားစေခိုင်း၍
ဖျားနာဆိုမင်းသည့်အခါ၌ ဝစ်ပယ်ထားကြမည်ကို နိုးရိပ်သည်။ ထိုကြောင့်
"စားဆွမ်း၌လုပ်ကျွေးသော ကျွန်တို့လည်း ဖျားနာဆိုမင်းခဲ့သောကား သခင်
အရာတို့ သိမ်းမြန်းစေကုန်သတည်း"^{၁၉၆} ဟု မှာထားခဲ့သည်။ ဖျားနာ ဆိုမင်း

သေဆုံးခြင်း၏ဒုက္ခကို အာရုံ၌ မပြတ် ထင်နေမည့် ဖွားစေ၏ စိတ်အစဉ်ကို နားလည်နိုင်သည်။

ဤကား အလှူအတန်းအကြောင်းအရာမျှဖြစ်သော်လည်း ကျောက်စာ စာပေအရေးအဖွဲ့ကြောင့် စာပေရသခံစားရသည့်သာမက ဖြစ်သည်။ ဖွားစေ၏ ဘဝမှာလည်း လူသားတို့ကြုံလေ့ကြုံထရှိတတ်သည့် ဘဝဇာတ်လမ်းမျိုးဖြစ်ရာ ဤကျောက်စာကိုပတ်ရင်း စာနာခံစားခွင့် များစွာရနိုင်ကြသည်။ ဤဖွားစေ ကျောက်စာကား အလှူအကြောင်း၌သာမက ဆုတောင်းစကား ကျိန်စာကား ဆိုရာ၌လည်း အတန်အသင့် ထူးခြားသော ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ငါ့လူသောအကျိုးကား ငါ့အဖိုးကျခွာမင်းကြီး၊ ငါ့ဖွား စောမင်းလှ၊ ငါ့သခင်မင်းကြီး၊ ငါ့သခင်တရားမင်းကြီး၊ ငါ့မိငါ့ဖ ငါ့ချစ်သား နှစ်ယောက်၊ ငါ့ဦးရီး သိမ်သု ငါ့မိထွေး သုံးလှလ၊ ငါ့အမ ရတနာပုံ၊ ငါ့မောင် သုံးယောက်၊ ငါ့ညီမ နှစ်ယောက် လွန်လေသော အမျိုးစပ်သိမ်း မောင်းမမိသံဝေသိမ် အထက်ကား ဘဝဂံတိုင်အောင်၊ အောက်ကား အဝိစိတိုင်အောင်၊ လေးမျက်နှာ အနန္တကြေငွာ ဝေသိမ်းရပါစေ၏။^{၁၉၇}

ပေးဦးစွာ မိမိ၏အဖိုးမင်းကြီးကိုအစပုလွက် ဆွေမျိုးရင်းချာများအား အမှုဝေ သည်။ အသက်ထင်စွာရှိသောအမျိုး၊ လွန်လေသောအမျိုးဟူ၍ မကြွင်းကျန် ရအောင် သထိထားသည်။ ထိုနောက်မိမိ၏ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို အရေးအရယူ ကြမည့်သူတို့အားအမှုဝေသည်။^{၁၉၈} နောင်ပွင့်လာဆဲသောဘုရားတို့ကို ဖူးခွင့်ရ စေရန် ဆုတောင်းပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့အမှုဝေရာ၌ပင် မိမိ၏အထီးကျန် ဘဝကို အာရုံစွဲထင်နေဆဲဖြစ်သည်။ "မိဖဆွေမျိုးစပင်းလွန်ခဲ့၍ ငါတစ်ယောက် အထီးကြွင်းရစ်ရကား" ဟု မိမိအဖြစ်ကို ထည့်သွင်းပြောဆိုလိုက်သေးသည်။ ထိုသို့ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်အမှုဝေဆုတောင်းပြီးမှ မိမိအတွက်ဆုတောင်း ကောင်း ဆိုသည်။

ငါလည်း ဤကောင်းမှုအကျိုးဖြင့်ကား ဤမှသေခဲ့လျှင် ဇွယ်တော်ကို လျှင် မကွေမကင်း ညွှန်နက်လျှင်ရှိခိုးရသော နတ်သားဖြစ်ရလို၏။ ငါလိုသောဆု မရောက်သောကြားကား ဘုရားလောင်းတကာ ဖြည့်ရာ သော ဒသပါရမီကို ဖြည့်ရလိုသတည်း။^{၁၉၉}

ဤဆုတောင်းစကားကား တွေ့စဉ်တွေ့စဉ် ကျောက်စာဆုတောင်းစကားများနှင့် မတူချေ။ ဖွားစေ၏စိတ်ကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပေါ်ပြန်နိုင်သော ဆုတောင်း ဖြစ်သည်။ လောကခံအထုအထောင်းကြောင့် ဖွားစေသည် မောပန်းလှပြီး ထိုအမောအပန်းများ ငြိမ်းအေးလိုလှပြီး လူသာသနီ တဖန် ပြန်ရောက်နေလျှင် ကား ထိုထိုဒုက္ခတို့ကို ကြုံရဦးမည်။ ဘာသာတရား အလှူအလာကြောင့် နတ်တို့ဘဝကို စိတ်ကူးရောက်သွားသည်။ နတ်အဖြစ်သို့ရောက်သော် ကောင်း လေစွ၊ တခန့် နတ်အဖြစ်သို့ရောက်ပြန်လျှင်လည်း နတ်ဦးစိမိတွင် ယစ်ဖူး လျက် အချိန်များ အလဟဿ ဖြန်းတီးကုန်မည်ကို စိုးရိမ်မြန်သေးသည်။ ထိုဦးစိမိတို့သည် သုခအစေ့ မဟုတ်သေး။ တစ်ချိန်ချိန်တွင် ပုလောင် ပေါက်ကွဲနိုင်သောဦးစိမိမျိုးဖြစ်သည်ကို ဖွားစေ သဘောပေါက်သည်။ သုခ အစေ့အပုန်မှာ ဘာသာတရား၏အရိပ်အာဝါသသာ ဖြစ်သည်ကို သိသည်။ ထိုကြောင့် နတ်ဖြစ်လျှင်လည်း ဘုရားတရားနှင့်အနီးကပ်နေလိုသည်။ နတ်ဖြည့် က နတ်များတွင် ဇွယ်တော်ကိုညွှန်နက်ရှိခိုးရသော နတ်သားသာ ဘုရားရင်၏ အရိပ်နှင့် အနီးစပ်ဆုံးဟု ထင်မြင်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုနတ်သားအဖြစ်ကို တောင်းဆိုလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် "မကွေမကွင်း" ဟူသောစကား က ဖွားစေ၏စိတ်ဆန္ဒပြင်းပြပုံကို သက်သေထုလျက်ရှိသည်။ သို့သော် နတ်သားအဖြစ်သည် ဖွားစေ၏ပန်းတိုင် မဟုတ်။ ဖွားစေ၏ပန်းတိုင်မှာ ဆင်းရဲစပ်သိမ်းကင်းရာနိဗ္ဗာန်သာ ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်ရလိုရာ၌ပင် သာမန်အား ဖြင့် ရလိုခြင်းမျိုး မဟုတ်။ ဘုရားအဖြစ်ကို လိုလားခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖွားစေသည် ဘုရားအဖြစ်ကိုကား ဖွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဖွင့်ဟမကောင်းနဲ့။ ဘုရား အဖြစ်ကိုရလိုကြောင်း တိုက်ရိုက် ပြောဆိုခဲ့။ "ဘုရားလောင်းတကာ ဖြည့်ရာ သော ဒသပါရမီကို ဖြည့်ရလိုသတည်း" ဟူသောစကားမှာ သွယ်သွယ်တိုက်တိုက် သိမ်သိမ်မွေမွေ ဆိုထားသောစကား ဖြစ်သည်။

တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်ဆုတောင်းစကားမှာမူ ထိုထက် ထူးခြား သေးသည်။

လှဖြစ်နတ်ဖြစ်သောကား ကြံစဉ်သော ဦးစိမိတို့လျှင် နေရာဖြစ် လျက် ယောင်ဆင်းလှစွာ သတင်းရှိစွာ သွားစွာ ဖြစ်ရရာလည်း ဇာတိသရဉာဏ်နှင့် ဖြည့်နဲ့လို။ မိတ္တူယုဂဘုရားရှင်လက်ထက်၌လျှင် အသဒိသာဂါနမည်သော အလှူကြီးကို ဆေးရလို၏။ ။ အဆုံးရှန်သော

ကိုယ်အဖြစ်၌ကား မိတ္တူယူဘုရားသခင် တင့်တယ်ခြင်းသို့လျှင် တင့်တယ်လျက် လူနတ်ပပ်သိမ်းသောကို သံသရာဆင်းရဲမှ ကယ်ပေး လျက် နိဗ္ဗာန်ပြည်ကြီးသို့လျှင် ဆောင်ပေကုန်လျက် သစ္စညတဉာဏ် ဘုရားဆုလျှင် ပြည့်စုံချင်၏။^{၂၀၀}

ဤဆုတောင်းတွင် ဘုရားဆုပန်လိုသော ဖွားစော၏ဆန္ဒမှာ ပိုမိုပေါ့လွင်လာ သည်။ နောင်ပွင့်မည့် အရိမေတ္တယူဘုရားရှင်လက်ထက်တွင် နိဗ္ဗာန်ရောက်ရန် မတောင်းဆိုပေ။ ထိုဘုရားရှင်လက်ထက်၌ အလှူကြီးပေးခွင့်ကိုသာ တောင်းဆို ထားသည်။ အရိမေတ္တယူဘုရားရှင်လက်ထက်တွင် ဘုရားရှင်၏ တပည့်သား တစ်ဦးအဖြစ် နိဗ္ဗာန်မဂ်ဖိုလ်သို့ ရက်တိုတိုဖြင့်ရောက်နိုင်ခွင့်ရှိပါလျက် အဘယ် ကြောင့် ထိုအခွင့်ကို မတောင်းသနည်း။ ထို့ပြင် အရိမေတ္တယူဘုရားအဖြစ်ကို မိမိကိုယ်တိုင်အတွက် အဘယ်ကြောင့်မတောင်းသနည်း။ ဖွားစော၏ ဆုတောင်း စကားနှင့်ဆက်စပ်၍ စဉ်းစားဖွယ်ရာအချက်များ ဖြစ်သည်။ အရိမေတ္တယူ ဘုရားလက်ထက်တွင် သံသရာမှလွတ်မြောက်ခွင့် မတောင်းခြင်းမှာ ဖွားစော၏ ဘဝအတွေ့အကြုံနှင့်လည်းကောင်း၊ စေတနာနှင့်လည်းကောင်း သက်ဆိုင်ပေ လိမ့်မည်။ ဤဘဝတွင် ဖွားစောသည် သံသရာ၌ကျင်လည်ရခြင်း ဥက္ကကို မြက်မြက်ကလေး ခံစားရပြီးဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် သံသရာဆင်းရဲမှ အမြန်ဆုံး လွတ်မြောက်လိုစိတ် ရှိပေလိမ့်မည်။ သို့သော် မိမိလွတ်မြောက်ဖို့ထက် မိမိ ကဲ့သို့ ဥက္ကဆင်းရဲရောက်ကြမည်သတ္တဝါတို့ကို ပိုမိုစေတနာရောက်ခဲ့ရာသည်။ ထိုသတ္တဝါတို့ကို ကယ်တင်နိုင်လိုစိတ်က ပိုမိုအားကောင်းခဲ့ရာသည်။ ထို စေတနာကို အကြောင်းပြု၍ ဘုရားအဖြစ်ကို ဆုတောင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်မည်။ ဤသို့ ဆိုက မေတ္တယူဘုရားအဖြစ်ကို အဘယ်ကြောင့် မတောင်းခဲ့သနည်း။ ဤ အချက်မှာမူ ထိုခေတ်လူအဖွဲ့အစည်းစနစ်နှင့် ဆက်နွယ်နေသည်။ ခေတ် သည် သက်ဦးဆံပိုင်ခေတ် ဖြစ်သည်။ လူအဖွဲ့အစည်းတွင် ဘုရင်သည် ထိပ်ဆုံး၌ ရှိသည်။ ဘုရင်သည်သာ ဘုရားဆုပန်ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဘုရင်တို့ကို "ဘုရားလောင်းမင်းကြီး" ဝေသည်ဖြင့် ရည်ညွှန်းပြောဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ဘုရားလောင်းဆုသည် ရေမြေရှင်အတွက်ဖြစ်ပေရာ ထီးနန်းဆက်ခံ လျက်ရှိသော ကျော်စွာမင်းကြီးကို ငဲ့ခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်ရာသည်။

ဤရာဇသုဗ္ဗားစောကျောက်စာတွင် ဆုတောင်းကောင်းအပြင် ကျိန်စာ ပါသေးသော်လည်း ဖွားစော၏ကျိန်စာမှာမူ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းသာဖြစ်သည်။^{၂၀၁} မင်းဝိုင်းဖွားစော ကျောက်စာမှာကဲ့သို့ ရက်ရက်တော်တော်ကျိန်ဆိုခြင်းမျိုး မတွေ့ ရချေ။ သတ္တဝါတို့အား ကယ်တင်ဖို့လိုလားကြောင်း ကြွေးကြော်ထားရာ သတ္တဝါတို့ ဥက္ကရောက်မည်ကို အဘယ်မှာ ဖော်ပြသင့်မည်နည်း။

ထိုကြောင့်ရာဇသုဗ္ဗားစောကျောက်စာ၏ စာပေသဘောဆောင်ခြင်း သည် ကျောက်စာရှင်၏ဘဝအတွေ့အကြုံ၊ ထိုဘဝအတွေ့အကြုံကို ဆင်ခြင် ပိုင်းခြားတတ်မှု၊ မိမိဆင်ခြင်ပိုင်းခြားတတ်သည့်အလျောက် စားတံသုလည်း ဆင်ခြင်မိလာသောင့် နေဆော်ရေးသားတတ်မှုတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေ လိမ့်မည်။

ဤဖွဲ့ဖြင့် ခေတ်နောင်းမင်စာများနှင့်တကွ အနန္တသုလေးမျက်နှာ၊ ဖိုးကလုန်ဝှ၊ သိမ်သုသမိ၊ မင်းဝိုင်းဖွားစော၊ ရာဇသုဗ္ဗားစော ကျောက်စာများ တွင် စာပေအရည်အသွေး စာပေလက္ခဏာများ ဆောင်နေပုံသဘောမှာ ထင်ရှားလောက်ပေပြီ။

မှတ်စုများ

- ၁။ ဦးစိုကော "ပုဂံသုတေသနလမ်းညွှန်"၊ စာပေဝိမာန်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၈၁။
- မှတ်ချက်။ ။ ဦးစိုကော၏စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်ကို မတ်ရူလေ့တွက် ကြည့်ခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၂။ ယင်း၊ စာ ၉၁
- ၃။ ယင်း၊ စာ ၉၂
- ၄။ အရှေ့တိုင်းပညာဌာန၊ "ဓုဒ္ဒဝင်ပါဠိမင်စာများ"၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံ တက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်ဘာသာပြန်နှင့်စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန၊ ၁၉၈၁၊ စာ ၃၉၀

၅။ "ပုဟ်ၤသ္တိုင် ကောဏ္ဍညောကာ သံဘရာ ၁၆ အသင်္ခယာ အပ္ပတ် ကံဘာတစ်သိန်ဟီယံ ရှယ် မင်သုဒတ္တ ပယ်မိယာ သုဇာတာ ဝံဗ္ဗစံဇေ၊ တာဝ်ကာ ရတာထွက်ဇေ၊ ဒုက္ခဓယ ဟိကာ ၁လမုဇေ၊ ပုဟ်ၤ ဖွစ်ဇေ၊ သာရကလျာဏီပင် ပွင် ဇေ၊ ရုပ်တာဝ်ကာ စတေတောင် ဟီယေဗ္ဗဗေ၊ သက်တာဝ်ကာ တစ်သိန်ဟီယေဗ္ဗဗေ၊ ထိုဟ်ၤ အတိုင် ပုဟ်ၤသ္တိုင် ဂေါတမ ကာ ဒိဇိတာဝ်မညော စကြဝတိယ ဖွစ်ရှယ် ဗျာဒိဿခံဇေ" ယင်း၊ စာ ၃၆၁

၆။ ဂျီဆိပ်ချ် လုန်နှင့် ဦးစေမောင်တင်၊ ပုဂံကျောက်စာညွန့်ပေါင်း၊ ဗြိတိသျှဘားမား၊ ၁၉၂၈၊ စာ ၁၆၃

- ၇။ ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိမင်စာများ၊ စာ ၃၅၅
- ၈။ ယင်း၊ စာ ၃၅၆
- ၉။ "မိုင်ရှုပွင် ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၇၇
- ၁၀။ "ပုဟ်ၤဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၅၉
- ၁၁။ "ပေါက်ပင် ပွင် ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၆၀
- ၁၂။ "ထောက်ကြမ်း ပင် ပွင် ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၆၅
- ၁၃။ "သီရက်ပင် ပွင် ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၇၂
- ၁၄။ "တာဝ်ထွက်သောကာ ဆင်စိရယ် ထွက်ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၇၇
- ၁၅။ "တာဝ်ထွက်သောကာ မြင်နှင့် ထွက်ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၆၈, ၃၆၉
- ၁၆။ "တာဝ်ကာ ထံစင် ထွက်ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၇၃
- ၁၇။ "တာဝ်ကာ ဆင်ထွက်ဇေ"၊ ယင်း၊ စာ ၃၇၂
- ၁၈။ သမ္မင်ကြည်စင်လင်မယား(၆၃၆)
- ၁၉။ အသင်္ခယာမင်းမတ်မယား (၅၈၆)
- ၂၀။ သမ္မင်ကြည်စင်လင်မယား(၆၃၆) ကြောင်း ၆-၂၄
- ၂၁။ သမန္တ ကုံထံလင်မယား(၆၀၅)
- ၂၂။ "ကုတွင် ပုဗ္ဗာကြိတဒုတည်ဇေ၊ ကုလိယံမျက်နာ ပုဗ္ဗာဆင်ပု ၅၀၀၀ ရိယံဇေ၊ ပုဗ္ဗာဩက် စတံအနံရိယံဇေ"၊ သမ္မင်ကြည်စင်လင်မယား၊ ကြောင်း ၁၇၊ ၁၈
- ၂၃။ အသင်္ခယာ မင်းမတ်မယား(၆၁၈)၊ ကျော
- ၂၄။ သမ္မင်ကြည်စင်လင်မယား၊ ကြောင်း ၂၁-၂၅

- ၂၅။ ဦးစိုကော၊ ပုဂံသုတေသနလမ်းညွန့် ၊ စာ ၁၄၃
- ၂၆။ ဂျီဆိပ်ချ် လုန်နှင့် ဦးစေမောင်တင်၊ ပုဂံကျောက်စာညွန့်ပေါင်း၊ စာ ၁၅၈-၁၆၂
- ပုတ်ချက် ၊ ပုဂံကျောက်စာညွန့်ပေါင်းတွင် မင်စာမူရင်းကို အလွယ်တကူ ဖော်ရှုနိုင်သည်။
- ၂၇။ ဝိနည်းဆိုရ်တုရားမင်စာ၊ စာတန်း အမှတ် ၁၆
- ၂၈။ ယင်း၊ စာတန်း ၂၈
- ၂၉။ "ညွင်သည်တယောက်သည် ခေတီနှိုက်သူကိုပုဇော်သောပန်ကိုပိ လှမစောက်စိရသောအတ္တိရံဗ္ဗင် တာဝတိသာနိက် ၁၂ ယုဇနာသော ရှယ်ပိမုန္တင် ဖွစ်လိယံဇေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၂၉
- ၃၀။ "သူဆင်ြယ်တယောက်သောသည် နှစ်ကြည်ညိုဗျာသဗ္ဗင် မိမိစာဆိုပိ မုန်ကိုပိ ပုဗ္ဗာအာလှရသော အတ္တိရံဗ္ဗင် ၉၂၈မှာ ဆိုဝ်ြယ်မသိ ချွင်ခံဇာ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၀
- ၃၁။ ယင်း၊ စာတန်း ၂၁
- ၃၂။ ယင်း၊ စာတန်း ၇
- ၃၃။ ယင်း၊ စာတန်း ၃၂
- ၃၄။ "အမှိုက်သို့သည် သွင်ရဟန်ကိုဝ်ကြသိုဝ်ရယ် ပျန်ထက်ပုဆိုဝ်ခင်ရယ် ပိယံရသောအတ္တိရံဗ္ဗင် တာဝတိသာနိက် ၁၂ယုဇနာသောရှယ်ပိမုန္တင် ချွင်ခံဇာ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁
- ၃၅။ "အမှိုက်သမိသည် သွင်ရဟန်ဆိုပိယံသော ယပ်ယပ်ရယ်ဣည်ရသော အတ္တိရံဗ္ဗင် တာဝတိသာနိက် သကြာမယာဗ္ဗစံရယ် အရံ၁၀၀နှင့်မြိရ်လျက် ရှယ်ပိမုန္တင် ချွင်ခံဇာဇေ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၄
- ၃၆။ "မိယအပ္ပစိကာ ယုတ်ဗျာဟုရယ်"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၈၊
- ၃၇။ "အစာမဟုတ်သော သီသော သီရက်မုည်"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၂
- ၃၈။ "နံနက်စာ၄၊ ပုယပ်ထွင်လုပ်ယုဇရယ်"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၃၅
- ၃၉။ "တာဝတိသာနိက် အထုထုသော ရတနာရောင်ခြည်ဗ္ဗင် တောင်ထ သော ရှယ်တောင်အထိပ်နှိုက်ဟီသောပိမန်"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၃
- ၄၀။ "မိမိအသက်တအတိုင် ချင်ခိမ်ခံဇာ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၁၀
- ၄၁။ "ဆင်ြယ်မသိ ချွင်ခိမ်ခံဇာ"၊ ယင်း၊ စာတန်း ၄၀

- ၄၂။ "ဥကမ္ဘာ ဆိုဝ်ငြယ်အမှန်မသိ ပုဖန်သောမသိ ပြည်ညာနှင့်ပြည်နဲ လျက် စည်စိမ်ခမ်စာစေ"။ ယင်း။ စာတန်း ၁၆
- ၄၃။ "နှစ်ကြည်ညိုရယ်"။ ယင်း။ စာတန်း ၇
- ၄၄။ "သယံတိုဝ် ဆွဲခဲသောခရီးနှိုက် နှိမ်ငိုသ ဆုပယ်သကသော ခရီး တတ်အာသောတိုင် အလှူပိယ်သော ညှင်သုံသော အတ္တိဂြိုဟ်"။ ယင်း။ စာတန်း ၁၇
- ၄၅။ "ဆိုဝ်ငြယ်စွာသော သုတစ်ထုအာစေရယ် အသက်ဖွယ်သော ညှင်သည်သည် ဆိမ်မထောင်မှုရယ် အမိအမကိုဝ်ဖွယ်ရယ် ညှင်သုံသော အလှူပိယ်သော အတ္တိဂြိုဟ်"။ စာတန်း ၁၈
- ၄၆။ "ဣစ္စာမင်ကြီ ပျံတောင်ပုပြီ ဥစ္စာနာဗွယ်တောင်တက်ရယ်"။ ကျစွာ မင်းကြီး(၆၀၇)။ ကြောင်း ၁၃
- ၄၇။ "ဥစ္စာမင်ကြီ အကြေလာစေရယ် တလလျှင် ပျံတောင်ပုလိယ်ကုန် စေ ပန်ပွတ်ပုထိုဝ်တံဂါယကာ ပုကံရောက်သောလျှင် တမျက်ခပ်တုံစေ"။ ယင်း။ ကြောင်း ၁၇၊ ၁၈
- ၄၈။ ပုန်းသည်အသစ်ယာလင်မယား(၅၇၈)။ ရေးဟောင်း ၀ ၁၁၂
- ၄၉။ အချို့ကျောက်စာများတွင် ကျောက်စာရင် မည်သို့ဖြစ်သည်ကို အထင်အရှား မတွေ့ရချေ။ ထိုသို့ မည်သို့ကျောက်စာဟူ၍ ခွဲခြားရန်ခက်ခဲ သော ကျောက်စာများကို ရေတွက်ရာတွင် ချန်လှပ်ခဲ့သည်။
- ၅၀။ "ဤစာကာ ထောက်လုပ်ကာဆီသံပိုန်တေ"။ မင်းသား ထောက် လှော်ကား (၅၉၇)။ ကြောင်း ၂၃၊ ၂၄
- ၅၁။ "နိယရပန်ရောက်လှိုင်သောဝ် ဣဏ္ဍာန်ရိယသတေ၊ သင်တကာတိုဝ် ဖတ်ရန်ကုန်"။ မဟာဂေါတမဘုရား (၆၀၀)။ ကြောင်း ၁၁၊ ၁၂
- ၅၂။ "ဤလှူသောကိုဝ် ဈက်ဆီဟေ့မုကာ မလိုစွ ပုရာ တရား သယံ ဆျသာစိယံသတေဟုရယ်(အ) သံဗျင်ရန် နင်သံဗျင်ဝိစေယုလှူကိုဝ် ဣဏ္ဍာန် ထောက် စိယံစေ"။ ဒါယကာသား သုစရစ်(၆၁၅)။ ကြောင်း ၃၀-၃၂
- ၅၃။ "ပုရာပစ်ချေကိုဝ် သူတိုဝ် ဈက်တုံရကာ ဣဏ္ဍာန်ဗျာဠရယ် စွန်တံပုရာရိယလျှင် ဆောက် လိယံသောတေ"။ ဆင်ခြံဘုရား(၆၂၂)။ ၁၅-၁၇
- ၅၄။ "ဤကျွန်ဗွယောက် နောက် အခြင်မမျှာစိမ်မှာ"။ ငါရသင်နှင့် နောင်းအမိ (၅၈၇)။ ကျော၊ ကြောင်း ၅၆

- ၅၅။ "နောင်အခြင်မျှာအံသော ဥဏ္ဍာကာ ဣဏ္ဍာန်စာ (ထုခတိတေး)"။ မဟာသေနာပတိ အနန္တသုရမောင်နံ(၅၈၉)။(တောင်) ကြောင်း ၁၇၊ ၁၈
- ၅၆။ "စာတိုင်ဣဏ္ဍာန်အဖိုဝ်ကာ ဥဏ္ဍာန်ဗွယ်"။ အမတ်အသဝတ်ဓမ္မာ မယား (၅၉၈)။ ကျော၊ ကြောင်း ၄။
- ပုတ်မျက်။ ။ "တံတိုင်ဣဏ္ဍာန် အဖိုဝ်ကာ ဥဏ္ဍာန်ဗွယ်"ဟု ပါမောက္ခ ဦးအေးမောင်၏ ပုဂံကျောက်စာလက်လွှဲစင်တွင် ဖတ်သည်။
- ၅၇။ "ဣဏ္ဍာန်စာရိယံ သကာ သို့သာ ဓမ္မရံသိန်တေ"။ ကံကုန်စေသမီး (၅၉၁)။ ကျော၊ ကြောင်း ၁၂၊ ၁၃
- ၅၈။ "ဤစာရိယံသကာ ဖိရင်သမန် နှာမကြလာ ပန်စင် ၁ ယောက်၊ နှာထိန်သင်ကြီငယ် ၁ ယောက်၊ ဣဏ္ဍာန်ထုသကာ ငထုယ်နှိုဝ်သင် သာအပ ၂ယောက်တေး၊ ဤဣဏ္ဍာန်အမှုလုပ်သောကာ ဤသူငှယောက်တေ"။ ရတနာ ကံထန်(၅၉၇)။ အနောက်မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁၉-၂၄
- ၅၉။ ပုန်သည် ငါထုသင်၊ သင်ခန်တကုမား ပုန်ဆိုဝ်ကြသင် ဤ သုံယောက်သောလက် ထုသော စာတေ(၅၇၅)။ ကြောင်း ၁၁-၁၃
- ၆၀။ "ဤစာမိန်သသူကာငါရတ်သင်တေး"။ ငါတသင်(၅၈၇)။ ကြောင်း ၁၈၊ ၁၉
- ၆၁။ "စာရိယကာ သီလဝါတေ"။ မြင်းကပါ ဝိဇယ(၆၀၀)။ ကြောင်း ၁၆
- ၆၂။ "ဤစာရိယံသကာ မှသ ဥဏ္ဍိမာ ဖုရာရောက် ရိယံသတေ"။ ငကောင်ဖသင်မယား (၆၃-)။ ကြောင်း ၁၃
- ၆၃။ "သီခင်သုတကံဖိနာ ရိယံသတေ"။ ပြည်တော်သာ သခင်မဟာထီ (၆၄၁)။ ကြောင်း ၃၇
- ၆၄။ သုကြွယ်အိုကြီချင်သင် လင်မယား(၆၀၇)။ ကြောင်း ၂၃၊ ၂၄
- ၆၅။ "စာရိယံသောသူကာ ငါညောင်သင် ရိယံသတေ"။ ဟန်လင်း ကျောက်စာရုံ ၁၈(၅၈၃)။ ကြောင်း ၆
- ၆၆။ "စာရိယံသကာ သင်ပန်စင်ငါတည်သင် ရိယံသောတေ"။ ဓမ္မဇုကြီး ဘုရား(၅၈၆)။ ကြောင်း ၁၆၊ ၁၇
- ၆၇။ "စာရိယံသကာ၊ ငရောက်ပြည်သင် ဆီရုတေ"။ သိမ်ကုန်းဘုရား တံတိုင်းတွင်းရှိကျောက်စာ (၆၂၈)။ ကြောင်း ၁၀၊ ၁၁

၆၈။ "ဤစာကာ ဣသုကြိတိသြဋ္ဌင်္ဂဗ္ဗင်္ဂသင်္ဂ လက်ရိယံသတေ"၊ သုကြိယံ
အလေ့(၆၄၃)၊ ကြောင်း ၁၀၀၁

၆၉။ "ဤစာရိယံသကာက္ခိန်စုန်သည့်လက်လျှင်ရိယံသတေ"၊ ငတွန်သင်
မယား(၆၁၆)၊ ကြောင်း ၁၀၀၁၁

မှတ်ချက်။ ။ "ကျွန်စုန်သည့်လက်"ဟု စာလုံးပေါင်းထားသော်လည်း
ကလန်ကို ဆိုလိုဟန် ရှိသည်။ ယင်းကျောက်စာမှာပင် ကျွန်ကို "ကျွန်"ဟု
ပီပီသသစာလုံးပေါင်းခြင်း၊ ကျောက်စာရေးသူများတွင် ကျွန်မတွေ့ရခြင်းတို့
ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကလန်ဟု ရေးလိုသော်လည်း ဝဆွဲ ပိုသွားခဲ့ဟန်ရှိသည်။

၇၀။ "စာရိယံသကာ။ ဒါယကာသာ ၁။ ဟရော ၁"၊ မန္တလေး
နန်းတွင်းစုံအမှတ် ၂၉၆ (၅၇၈)၊ ကြောင်း ၁၆

မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာရေးသူသည် အရှင်ကောင်းယုခဲသည်။ "အတိုင်
စာရိယံသုလေ မဟာမိတ္တော မုလိဝံသောတေ"၊ ကြောင်း ၁၈၊ ၁၉

၇၁။ သီခင်မဟာမိ တိလောကရင်သီ(၆၄၁)၊ ကြောင်း ၁၇၁၈

၇၂။ "စာရိယံသကာ ငလွဲလျှင် ရိယံဝိယံသတေ"၊ မြတ်ကြီး အလစ်
(၆၃၂)၊ ကြောင်း ၁၂၀၃

၇၃။ "ဣတ္တာကံစာရိယံသာကာ။ အိုင်ခင်သင်တေ"၊ ငါကြည်စုသင်
လင်မယား(၆၄၀)၊ ကြောင်း ၁၁၀၂

၇၄။ "ဤယံသုတစ်၁၀သောမှောက်။ ကုမာရာပါ ရိယံသောစာတေ"၊
ငါရသင်(၅၇၇)၊ ကြောင်း ၁၅၀၆

၇၅။ "ဤယံစာကာ ငါရသင်လူသော တန်ဆိပ်အတူတေ"၊ ယင်း။
၁၇၀၈

၇၆။ "ဤသုဝယောက်သောမှောက် အရိယာထံမစာရိမှောက် ရိယံသော
တေ"၊ ငါတသင်(၅၈၇)၊ ကြောင်း ၁၀-၀၂

၇၇။ ဤစာကာ သိုင်သာရပုဏ္ဏရာနှင့် သုမနထုသတေ"၊ တရုတ်ပြေး
မင်း(၆၁၈)၊ အရှေ့မှတ်နာ၊ ကြောင်း ၂၇

၇၈။ "သင်ကြိုငမြယ်သင် ထုသောတေ"၊ သီခင် အနန္တ ဖျံခီ(၅၉၅)၊
ကျော၊ ကြောင်း ၁၀၀၁

၇၉။ "စာကာ မနိဝံသင် ငါထင်ရှာသင် ထုသတေ"၊ ဓမ္မပေါင်လောင်
ဘုရား(၅၈၇)၊ မျက်နှာ ကြောင်း ၂၀

၈၀။ "ဤယံစာထုသောသုကာ ငနစ်လိဝံသင်တေ"၊ သုကြိယံ ငတိုင်ပင်
သင် လင်မယား(၆၂၀)၊ ကြောင်း ၁၉

၈၁။ ဤဣတ္တာကံစာကာ သပေါက်သုကြိကင်ကဝတိယံ သာ ငါရွှင်ရ
သင် ရွာသုကြိ သပေါက် ကလန်သံပျင်ပေင်မှောက် ဆင်သုကြိဘုမ္မသု၊
ဘုမ္မသီမိဟိမဝန်၊ ဘုမ္မသုသာ ရွာသစ်သုကြိ ငါရုတ်ရောက်သင် ဆင်ထိန်
ကလန်သံပျင်ပေင်မှောက် ဓမ္မသြဋ္ဌင်္ဂ အရိမုဒ်စည် တကောင်လုပ်ကာ
သုကြိ လိုယ်ဦလိုယ်သည် ကလန်သံပျင်ပေင်မှောက်လျှင်ဆောက်သတေ"၊
ငါလပ်သင် (၆၂၀)၊ ကြောင်း ၂၂-၂၇

၈၂။ ငါရသင်နောင်းအမိ(၅၈၇)

၈၃။ "ရွာသုကြိ ငါထုယ်သင်"၊ မိတ္တီလာမြို့အနောက်မြောက် ဂုဗိင်္ဂရွာ
ဆည်ရွာ၏အနောက်မြောက် ၃မိုင်ခန့်ကွာ ဦးချမ်းသာယာအတွင်းရှိ
ကျွဲစွာမင်းအမိန့်တော်(၆၁၁)၊ ကြောင်း ၂၀

၈၄။ "ဤဣတ္တာကံစာရိယံသောထုသောသုကာ နိုင်ကာလေလစာပစိယံသု
တေ နိုင်လျှင် ကြိုမြင်လေ မမုစိယံသတေ"၊ မန္တလေးမြို့နန်းတွင်းကျောက်စာနှင့်
အမှတ်၂၇၈၊ ကျွဲစွာမင်းအမိန့်တော် (၆၁၁)၊ ကြောင်း ၅၄၅၅

၈၅။ ငါရသင်နှင့်နောင်အမိ(၅၇၉)၊ ရှေးဟောင်း မြန်မာကျောက်စာ
ပေါင်းချုပ်၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၁၈၄

၈၆။ မင်းဖွားစောကြီး(၅၈၇)၊ ယင်း၊ စာ ၁၇၅

၈၇။ ဖျံတ္တသု(၅၈၈)၊ ယင်း၊ စာ ၁၉၀

၈၈။ မြေအတွက်အချင်းများသောကျောက်စာ(၆၀၄)

၈၉။ "ငယ်မိန်သောသုကာ အိုင်ဝံသင် သင်နှင်သင်ငါယ် ငါလွဲကုန်သင်
မိန်ခေံ။ စာရိယံသကာ သင်ကြိုခန်သာ ငါရွှင်သင် ရိယံခေံ"၊ (၅၈၉)၊
ကြောင်း ၅၆

၉၀။ တရုတ်ပြေးမင်း(၆၁၈)

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ ဒုတိယတွဲတွင် "တရုတ်ပြေး
မင်း ကျောက်စာ"ဟု အမည်ပေးထားသော်လည်း ခင်စန်အားဖြင့် မထီမာန်
ထေရ် ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ မြေပြုဿနာ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် မထီမာန်ထေရ်
၏ တပည့်များဖြစ်ဟန်တူသော သခင်သာရိပုဏ္ဏရာနှင့်သုမနတို့ ရေးထိုးခဲ့သည့်
ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။

၉၁။ “ရတနာသုံပါသောမြေက ငါ့မြို့ယံသိုက်ဆံခြည်တတန်လျှင် ဆင်
စိမ်း ငါတိုက်မြို့ယံကာ ရတနာသုံပါသောမြို့ယံသိုက် ဝင်သကာ မထိယံပွန်
သိုင်တိုက်မြို့ယံခြာ နင်အမြဲအမြဲ တိုင်ဆောက်ပလိယံ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၃-
၁၆

၉၂။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ တတိယတွဲ စာ ၁၄ (၆၂၄)။

၉၃။ “သိုင်သယ်ထီ ဤလဲအနက်ကိုဝ် သံပုတ်ပုစပ်ရသလေ ငါဝ်သာ
စွာ၏ ဤလဲကာ ပုရွာနှင့်အကွ ကံမိတိုင် ဟိရစ်စိမ်းသတေ၊ ငါလေ ပုရွာ
နှိက် လျှိုလျက်လျှင် သာမြို့ယံတိုက်ကိုဝ် ပိမ်းခယ်ဟုမုကာ မြို့ယံကံမိအထယ်
လျှင် ကျက်လိုဝ်သတေ၊ သိုင်လေ သာမြို့ယံတိုက်ကိုဝ် ပိမ်းခယ်ဟုမုကာ မြို့ယံ
ကံမိ အထယ်လျှင် ကျက်စိမ်းသတေ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၅-၇

၉၄။ “နင်ဘုရားစွယ် ဟု အိန်မွန်သင်ကိုဝ် မိန်လတ်တေ”။ ယင်း၊
၁၄၁၅။

မှတ်ချက်။ ။ “ဘုရားစွယ်” ဆိုသည်မှာ ကျမ်းကိုးသကဲ့သို့ ဘုရားကို
လက်တွင်ခွဲကိုင်လျက် ထွက်ဆိုခြင်း ဖြစ်မည်။

၉၅။ “ငါဆည်သင် ခတ်မိပိမ်း၏”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၇

မှတ်ချက်။ ။ ဓာတ်ဆိုသည်မှာ ဘုရားခွဲခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

၉၆။ “တြာတိုင်”။ ကြောင်း ၃၁၊ ၃၇

မှတ်ချက်။ ။ “တရားတိုင်း”ဟု ဖတ်လျှင် တရားသူကြီးတိုင်းဟု ဆိုလိုသည်။
“တရားတိုင်”ဟု ဖတ်လျှင် တရားသူကြီး တစ်ဦးကိုသာ ဆိုလိုမည်။

၉၇။ မန္တလေးနန်းတွင်းရုံ ကျောက်တိုင်အမှတ် ၄၂၃ (၅၈၅)။ ရှေးဟောင်း
ကျောက်စာများ ပထမတွဲ၊ စာ ၁၄၁

၉၈။ ဆင်ခြံဘုရား(၆၂၂)။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ ဒုတိယတွဲ၊
စာ ၁၉၇

၉၉။ လောကနန္ဒာဘုရား(၆၀၉)။ ယင်း၊ စာ ၈၅

၁၀၀။ “ဤကျွန်၅ယောက် နောက်အခြင်မမျှာစိမ်း၄၊ သံခေင် မဟာ
တုရင်ဗေယ် သံခေင်အလေဘဒြါ၁ သံခေင်ပညာဘိရစ် ၁ ဤတြာ ၃ယောက်
ဆောက်သော ကျောက်စာတေ”။ ငါရသင်နှင့်နောင်းအမိ(၅၈၇)။

၁၀၁။ “ငါမိယ်ယာ မသိယ်သောကြာကာ၊ ငါမိယ်ယာ ဣညင်စိမ်း
သတေ၊ ငါမိယ်ယာ သိမ်မုကာ၊ ပုရွာဣညင်စိမ်းသတေ”။ ငါတသင်(၅၈၇)။
ကြောင်း ၄-၇

၁၀၂။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၈

၁၀၃။ “ငကိုဝ်ဟိသရယ်သာ ငါစာသတေ စိမ်းသတေ ငအသက်တေ
မယ်မုကာ ငကျွာင်လျှင် ငါလူသတေ”။ ဝေယျသွတ်ဘုရားအတွင်းရှိ
ကျောင်း (၆၃၈)။ မျက်နှာ ကြောင်း ၅-၇

၁၀၄။ “ငါစိသော သန်ရင် ဆင်စွယ်၃ အရိပ် အရွက် ပေင်နဲကာ
ကျွာင် ပရိက္ခရာလျှင် မုစိမ်းသတေ”။ ယင်း၊ ကျော ကြောင်း ၆-၈

၁၀၅။ ငါကြိုကျောက်စာ(၅၈၈)။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ၊
ပထမတွဲ၊ စာ ၁၈၉

၁၀၆။ “ယန်ယံ ကတေ အပိန်အဟုဟိတုံမုကာ ဤလုံလျှင် ဆိုဝ်တိုင်
ငါဥရွာဟုသော မိန်သတေ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၀၁၁

၁၀၇။ “နင်တိုင် တရက်၏အလာအလာကိုဝ် သိသြင်ပုလိယံ”။

ရှင်ဒီသာပါမောက္ခ (၁၂၈၅)။ မျက်နှာ ကြောင်း ၃

၁၀၈။ ဤအမှကာ ကြီးစွး တုမ်တပဲလေ လွတ်ရသည် မဟိ၊ သုဝဏ္ဏလိပ်
ပျာအံသည်သုလေ မဟိ၊ ။ သွင်ဒီသာပြာမုက်တေ ပါမုကာ အပူဆောင်နိုင်အံ”။
ယင်း၊ မျက်နှာ ကြောင်း ၄၅

၁၀၉။ “မင်တိုင်ကာ တန်မန်ကိုဝ် မချုပ်ရုာ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၀

၁၁၀။ “ငါသွင်ကိုဝ်တေ မင်တောင်တစွး မင်လေသွါစွး ပုက်သာသနာ
ကိုဝ် ငါတိုင်မုပ္ပရကြောင် ဆိုဝ်ဖိလတ်သိယံ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၆၁၇

၁၁၁။ “အဆုံမုကာ ပြည်တယ်ကောကိုဝ် ဆိုဝ်ကြလတ်တေ”။ ယင်း၊
ကြောင်း ၂၀၂၁

၁၁၂။ “ပဏ္ဍိတ် ဤငါသုရယ်၂၀၀၀၀နှင့် မဟာထိ သယံထိသွင်နှင့်
သာသနာဗ္ဗလိယံဟု နှင်၏၊ ငါဆိုဝ်လိုက်၏၊ မဟာရစ် ဤသုရယ်အလုံး
သယံအလုပ် ပေါဟိမုတေ တည်ကြည်အံ၊ ပေါကာ ပြည်စည်စိမ်းအမြစ်
မလော၊ ဤသုရယ်တိုင်သည် ထန်ကိုဝ်တေခဲရယ် ဓာပြီကာ ဝံနာရယ်မု
သိယံကုန်မလော ကြွင်သော သယံတိုင်လေ ပြည်တွင်မဝင်ရယ်၊ တပ်သိုက်
ပျိုယ်ရယ် သိယံကုန်ခဲသောတကာ၊ မင်ကြိလေ ဖြီဝိသောအပူမလော၊
ဥယန်နိုက်သော ယောက်ျားကာ၊ ရိယံသွန်ရယ်သစ်ပင်ကိုဝ် ကြိစိမ်း၏၊
အညွန်မဆိတ်တကာ၊ သစ်ပင်သိပြီသောတေ အသီစာ၏၊ တံပြတိုက်ပြည်ကိုဝ်
လေ ရိယံသွန်ဦးလတ်သိယံ ငါယ်မုလေ သာသနာဗ္ဗတ်ရွာ၊ မင်ကြိကာ ပုရွာဆု
တောင်သုမလော၊ အမတောတမသာသနာကိုဝ် အပျက်စိလတ်သိယံ၊ မင်ကြိ

နိုင်သောပြည်ကာ များလေများစွာ ကြီးလေကြီးစွာ တံမြတ်တံမြတ်ပြည်ကာ အငါ့
တွယ်။ သာသနာဟိသောကြောင့်ရကာ။ ပုဗ္ဗာလောင်တိုက်ကာ ပြည်မြတ်၏။
သူရယ် အဝင်စိမ်းလတ်သိမ်း။ ငါကာ ကောက်ပဲနီကံလိမ်ညီသံ ကောက်ပယ်
ပြီပိသောကာ ပင်။ ဤသိုဝ်သိုဝ်ပိမ်းသောတေး။ တရက်မင် ဆိုဝ်၏။ ဤစကာ
တွင် ငါ့ပိုဝ်လေပါ၏။ ပဏ္ဍိတ်လာရယ် ဤပိပိယံသသျှင်တိုက်ကိုဝ် ခပ်လိမ်
ကောက်ပယ်လေ နီကံလိမ်း။ ပြီပိသော ငါ့ကိုဝ်လွတ်လတ်တုံ"။ ယင်း။
ကြောင်း ၂၁-၃၄

၁၁၃။ ပါမောက္ခဦးဆေးမောင်။ "ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်"။ စာ ၆

၁၁၄။ "အတိုဝ်ပ ပုဗ္ဗာပေကြံ သိုင်သြိုတြိဘဝနာတိတ္ထာပဝရပန်တိတာ
ထမ်မရာစာ မည်သော ပုဗ္ဗာရင်တဝ်။ ရိမ်ထုယ်တဝ်"။ ကုဗ္ဗာမင်းအမိန့်တော်
ပြန်တမ်း(၆၁၁)။ ကြောင်း ၄-၆။

မှတ်ချက်။ မူလကျောက်စာပါ စာသားများကို ကိုးကားဖော်ပြရာတွင်
ပါမောက္ခ ဦးဆေးမောင်၏ "ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်"မှ ယူသည်။

၁၁၅။ "နင်အလွဲသော လှမျှတကာတိုဝ်။ ဦးသာထက်အား တင်လှာ
လင်"။ ယင်း။ ကြောင်း ၇

၁၁၆။ "ဤလူတွင်သောမျှသာ။ တမုန့်သောမျှသာကိုဝ်။ လိုဝ်သောသူ
ကာ။ ဤစောကိုဝ်။ ရိပ်သိမ်းသော ယုံသောမူရယ်။ လှမစောက်နာထောင်ရယ်
နာအပ်စ။ အဖယ်ကြောင်နေဟုမုကာ။ အာကြင်ကြောင် ဤလာစာကာကာ
မိ၂ကိုဝ်ပြညာဗွင် ကြံရယ် ဆိုဝ်သော မဟုတ်စွ။ ဗွတ်စွာသော ပုဗ္ဗာသိုင်သစွသူ
စောကိုဝ်မိုရယ် ဆိုဝ်သတေး။ ရိမ်လွန်သောမင်တိုဝ်ကာ။ နိုဝ်စာသောသူတိုဝ်
ကိုဝ်ကာ။ တံကျင်လိုဝ်သောကစသော အထူးသောသတ်ခြင်ဗွင်။ သတ်ကုန်စ။
ထိုဝ်သိုဝ်သော သတ္တတကာစအပျက်အစီကိုဝ်မလိုဝ်သောကြောင် သတ္တတကာ
တိုဝ်ကိုဝ်။ မိမိသကယ်သိုဝ် ဩက်မိမ်းလတ်ရယ် ကြံနာသည် တိုက်
လတ်ရယ်။ ဆိုဝ်သောစကာတေး။ ထိုဝ်ကြောင်ရကာ ရိပ်သိမ်းသော ယုံသော
မူရယ် လှမစောက်နာထောင်ရယ် နာအပ်စ"။ ယင်း။ မျက်နှာ ကြောင်း ၇-၁၅

၁၁၇။ "ထိုဝ်မျှသာ ဟုတ်သောသည်ကာ။ ကိုဝ်သတ်လတ်သောမျှသာ
တေ"။ ယင်း။ ကြောင်း ၂၀၊ ၂၉

၁၁၈။ "မိလတ်သောလေး။ တံကျင်လျှိုသော။ ရင်ပုဆိန်ပေါက်သော။
သံကြပ်ကင်သော။ အညိုနတ်သော။ အပေါင်အလက်ဖယ်သော။ မျက်ဆန်ထွန်
သော။ အသာလှိုရယ်စာပိမ်းလာသော။ အရိမ်ဆွန်ရယ် သာမာသော။ ထိုဝ်ကျင်

ရယ်ဆီပုသွန်သော။ လည်စွယ်မြုပ်ရယ်။ ထွန်နင်ထွန်သော။ ပုယန်ထည်ရယ်
ဆင်နင်နယ်သော။ သစ်ပင်မက်ခိမ်းရယ် တံသင်နက်သော။ အရှင်မိမိဂိုက်သော။
လည်ဖြတ်သော"။ ယင်း။ ကြောင်း ၃၀-၃၅

၁၁၉။ "မပိသကြာလေး။ ဤဝ်သော။ နိမ်းသော။ ချပ်သောသွာသောက
စာသုဗ္ဗင်လေ တစ်သလွင်လေ အယင်ကာ မန့်သာနွံတေး။ ကြောက်လန်လွက်
ဟိမ်းကုန်တေ ဤမိလေမနိယ် နိမ်းပုမိုဝ်စွာ ခံကျင်တေ"။ ယင်း။ ကြောင်း
၃၅-၃၇

၁၂၀။ "မနိုဝ်စသောသူလွင်လေး။ ဝယ်ဝခုခုတေ ရောက်လတ်မုကာ ဤမိ
တွင် နိမ်းရလွက်မုလေး။ နလုံဆိုဝ်ငြယ်စွာသမတ်လော ခုဝ်စသောသူတိုဝ်ကာ။
အဖယ်ဟုလိမ်နေ"။ ယင်း။ ကြောင်း ၃၇-၃၉

၁၂၁။ "ယခင်အနံ၂ကာ။ နိုဝ်စာသောသူတိုဝ်သည် တယောက်တည်လွင်
လေ လွတ်စဟုသောသညာ မဟိမ်းမု။ ကြာစွာအထုံကာ။ နှစ်၂သုံနှစ်မြိုဝ်ကာ။
မကြာမု မလော"။ ယင်း။ ကြောင်း ၃၉-၄၁

၁၂၂။ "အပယ်၄ပါသကာ။ သုနိုဝ်ဤမိမည်စ"။ ယင်း။ ကြောင်း ၄၂၊ ၄၃

၁၂၃။ မှတ်ချက်။ "အမန့်နံ"ဟုသော ဝေါဟာရ၏ရင်းမြစ်အဓိပ္ပာယ်နှင့်
စပ်လျဉ်း၍ ပညာရှင်တို့ အမျိုးမျိုးကြံဆကြသည်။ မြန်မာအတ္ထုပ္ပတ္တိပညာရှင်
ဦးရိုးလတ်က "အနံနံစာ၏တိုက်ရိုက်အနက်မှာ ရေးစား အတိတ်စာဟု၏"ဟု
ကောက်ချက် ချသည်။ ကေးသံအလိုက် ခွဲခြားစဉ်းစားသည့်အခါ "အမ"၏
အနက်ရင်းကို "ပြုခြင်း၊ လုပ်ခြင်း"၊ "နံ"၏အနက်ကို "အမျိန်ကာလ"ဟု
စဉ်းစားလျက် "အမုနံ"၏အနက် "ရေးကာလ၊ အတိတ်ကာလ"ဟုသည်မှာ
မူလအနက် ဖြစ်၍၊ "ရေးအပြုအမှု၊ ရေးအဖြစ်အပျက်"ဟုသည်ကိုလည်း
ဟောသေး" ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ (မြန်မာအတ္ထုပ္ပတ္တိပညာရှင်တို့
စာ ၅၆) အမု၏ မူလနက်ကို သဘောတူလက်ခံသော်လည်း နှစ်စဉ်အနက်
မှာမူ "အချိန် ကာလ" ဖြစ်မည်ဟုမယူဆချေ။ "လွန်"ဟုသောဝုဒ်မှ
ပျက်ယွင်းလာခြင်းသာဖြစ်မည်ဟု သဘောရသည်။ "အမုလွန်" သို့မဟုတ်
"အမုလွန်"တို့သည် မူလပုဒ်များဖြစ်ရန်ရှိသည်။ "လ"နှင့်"န"မှာ အပြန်
အလှန် ပြောင်းနိုင်သော ချည်းများ ဖြစ်သည်။ ဘူမိလက္ခဏကို ဘူမိနက်သန်၊
ပိုမိုလောက်ကို ပိုမိုနောက်သည်ဖြင့် ပြောဆိုပုံမျိုး၌ လမှနသို့ အပြောင်းအလဲ
သဘောကို ဆင်ခြင်နိုင်သည်။ ဆရာတော်ဦးကောသလ္လ၏ မြန်မာစကားလုံး
ပြောင်းထုံးကျမ်း စာမျက်နှာ "၃" မှ "စာ"တွင်လည်း န၊လ စကားသံ

ပြောင်းလဲသောကမ္ဘာများ ပေါ်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် "အမန္တန်"၏အဓိပ္ပာယ်မှာ "ကျူးလွန်သောအမှု၊ ကျူးလွန်သောအပြစ်"ဟု ဖြစ်ပေါ်မိမည်။ မြကောတုကမူ အမန္တန်၏ စကားရင်းဖြစ်မှာ "အမှုလွန်" ဖြစ်မည်ဟုယူဆကြောင်း အဆိုပြုပူးသည်။ (စာပေတန်ဆောင် စာ ၈၄)

၁၂၄။ "ထိပ်ထွင်ရယ် သံပူရယ်၊ ထယ်ရယ်၊ ဦးနောက်ဣဂြိုဟ်၊ ဆူလျက် သိမ်သော"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၅၂၊ ၅၃

၁၂၅။ "လက်ဝယ်ပုခမ်း၊ လကျာပုခမ်းဩက်၊ ပုခင်ကန် အရိယံဆွစ်ဖိရယ် ဩက်သောအရိယံကာ အခြိယံသိုဝ်ခွ၏ အထက်သောအရိယံကာ ဦးဆောင်သိုဝ် လုံလိမ်သောအရိယံခပင် ဆွစ်ပြီသောက အတွင်ရိယံကာ အပသိုဝ်ထာရယ် လွှဲသော မိယံညှပ်နှင့် အရိယံကိုင်ရယ် ကတ်ကြိယံနှင့်ရန်သော"။ ယင်း၊ မျက်နှာ ကြောင်း ၅၄ မှ ကျော ကြောင်း ၄

၁၂၆။ "နိဝံသုတိုဝ်ကာ ဤယံလူတွင်လေ အထျသော သတ်ခြင်အာ ရောက်ကုန်စ"။ ယင်း၊ မျက်နှာ ကြောင်း ၅၀

၁၂၇။ "ကိုဝ်အလုံလျှင် အတွင်အပငြယ်မိတိုပွည်လျက် တောက်ထသု တေး၊ အယင်တိုဝ်ကာ မိအစာလျှင် ဖွစ်သတေ"။ ယင်း၊ ကျော ကြောင်း ၁၃၊ ၁၄

၁၂၈။ "နိဝံသလျက် မနိဝံသယောင်မှသော နိဝံသုခံခြင်ကာ၊ လွှစရယ်၊ အမိဝံ၊ ထွက်သကာ၊ အလင်မမြင်ရမှရယ် သိမ်သောကာ ဆိုဝ်ငြယ်ကာ၊ တစ်ကံဖာလျှင် ခံတော၊ ခံပြီရယ်၊ လွှစလျက် ရှင်တုံမှလေ၊ ကိုဝ်ဝတ်ရုံလျှင် မြရတတ်သော ဆိုဝ်ငြယ်ကြိလျှင် ဖွစ်သတေ၊ ဥစ္စာရငြာတုံလေ၊ အယင်လက် တွင်၊ အကြင်အမြင်ဖွင် တည့်ချင်သောဥစ္စာသည် မတည်စိမ်သောမှာ၊ လိုယ် မောက်သော၊ ဤ လောင်သော၊ ဖိုယံနှင့်နှလုံးစွစ်စ"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၇-၂၄ မှတ်ချက်။ ။ အချို့ကျောက်စာမူတွင် "အလင်မမြင်"အစား "မယာမမြင်" ဟု ရှိသည်။

၁၂၉။ "ဗုဒ္ဓာင်၊ လယ်၊ ရှာ၊ ဥယန်၊ ရိယံကန် ကုန်စယ်၊ ကြယ်ဆယ်၊ သွဗ္ဗ စသ္ဗွင်လည်ကောင်၊ သုတပ်သော လုံလသ္ဗွင်လည်ကောင်၊ ကြာသ္ဗွင်၊ အသက်မုယ်အပ်စ၊ ဤသိုဝ်ကျင်မှကာ၊ ဤလူတွင် ခည်စိမ်ချသာ ကြယ်ဝ သော ဖွစ်အံသတေ"။ ယင်း၊ ကျော ကြောင်း ၂၇-၃၀

၁၃၀။ "အလူလေ ပိယ်အပ်စ၊ ၊ သတင်လေ သံအပ်စ၊ ထိုဝ်သိုဝ်မုပြီမှကာ၊ တမုန္တန်နှိုက်လေ၊ သကြာမင်ခည်စိမ်၊ မလွယ်ရလိမ်သတေ"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၃၀-၃၃

၁၃၁။ "ငါသိုဝ်တမုသော ကောင်မုတ္တိုဝ်ကာ နိယံရပန်ဝင်ခည်လေ ဖွစ် စိယံသတေ၊ သတ္တုတကာလေ ချံသာစိယံသတေ၊ ဖိုဝ်လိမ်လေ ကောင်စိယံ သတေ ပြည်တယ်လေ ချံသာစိယံသတေ"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၃၆-၃၈

၁၃၂။ ပါမောက္ခဦးအေးမောင်၊ ပုဂံကျောက်စာလက်ရွေးစင်၊ စာ ၅

၁၃၃။ အနန္တသုလေး၊ မျက်နှာကျောက်စာများ(၅၅၂-၅၉၄)၊ မှတ်ချက်။ ။ ကျောက်စာတိုင်သုံးတိုင်တွင် သက္ကရာဇ်၅၅၂မှ၅၉၄အထိ အပြစ် အပျက်များကို ရေးထိုးထားသည်။

၁၃၄။ "ဗ္ဗတ်ဇ္ဈာသောမင်ကြီ အမတ္တု၊ မဟာသောနာပတိ အနန္တသုရ၊ မောင်နံနစ်ယောက်"။ အနန္တသု(၅၈၅)- တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်၊ အရှေ့ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁

၁၃၅။ ဤယံလူတွင်နှိုက် အတိုင်မသိသဒ္ဓာရယ် ပျသောကောင်မု"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂

၁၃၆။ "ကောင်မုအတ္တိုဝ်တွင်ကာ၊ ဝိယံဗ္ဗိယံပင်သိမ်သော အသိုဝ် ဖွစ်သော ဗ္ဗတ်ဇ္ဈာသော မင်ကြီစသော၊ မင် ၂ ဦး၊ မင် ၂ သား၊ မင် ၂ သမီး၊ မင် ၂ မပင်သိမ်း၊ အမိပုရာစသော မောင်ပတင်ပင်သိမ်း၊ အမတ္တု စသော ဝိလိတ ပေသိမ်း၊ ဩက်အဝစိယံစသော အထက်ဖဝက်တိုင်ဩင်း၊ အတိုဝ် ၂ စကြွေဝဠာ စသော အတိုင်မသိသော စကြွေဝဠာနှိုက်နိယံသော လူနတ်သတ္တုစပ်သိမ်သတိုင် ၂ ကိုဝ် အကြင်မယ်ဖွင် ၂၊ သသံရာဆိုဝ်ငြယ်မှ ထွက်မြောက်စရယ် ၂ ဆိုဝ်ငြယ်မယ် ၂ သော နိရုစန်ပြည်သိုဝ် ၂ ရောက်စိယံဗျာင်သော ကြောင့် ၂၊ တလေ သိပေ မြင်နမ် ၂ သော သဗ္ဗ ၂ ညတညာန်ပုရာဆုကိုဝ် လိုဝ်ဗျာင်သောကြောင့် ၂"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂-၆

၁၃၇။ ဤယံအာမနာမည်သော ကာန်အရပ်နှိုက္ကာ၊ မျာဇ္ဈာသော ထန်ပင် တိလျှင် အရံစိုက်လတ်ရယ် ၂၊ ဥတ္တိုပူသော ထန်တိုင်လေ နစ်ထပ် ရံလတ် ရယ် ၂၊ တန်တိုင်တွင်နှိုက္ကာ ကလသာဆိုဝ်အယောင်နှင့်တူသော တင်တယ်ဇ္ဈာ သော ကုလေတည်စေ"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၆-၈

၁၃၈။ "ကုစာမနာသောအစာနှိုက္ကာ၊ သရီရဇ္ဈာဝ်ထည် ၂ သော တန်စိကု ကြွမ်း၊ ထိုဝ်အပကာ ဖန်ပြုသောကြွမ်း၊ ထိုဝ်အပကာ တန်စိကုနိပြုသောကြွမ်း၊

ထိုက်အပကာ ရှယ်ပြုသော၊ ထိုက်အပကာ ငယ်ပြုသော၊ ထိုက်အပကာ ရှယ်မှ ရယ် ရတနာတိအမျက်ခတ်သော၊ ထိုက်အပကာ ဆင်စွယ်ပြုသော၊ ထိုက်အပကာ ကြိယံနိပုသော၊ ထိုက်အပကာ ကြောက်ပျံသော ပုထိုက်၊ ထိုက်တွင် ထည့်ပါသော ရှယ်စေခနံ၊ ငယ်စေခနံ၊ ရှယ်ပေါက်၊ ငယ်ပေါက်၊ ရှယ် တန်ဆောင်၊ ငယ်တန်ဆောင်တိုက် ဖွင့် ပုဇော်ရှယ် ထည့် လိုက်စေ။

ယင်း၊ ကြောင်း ၈-၁၁

၁၃၉။ သီရိသဒ္ဓမ္မာဘိလင်္ကာရ ဆရာတော် (ဒီပရင်း)၊ တထာဂတ ဥဒါန ဒီပနီ ဒုတိယအုပ်၊ ဟံသာဝတီ၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ ၁၉၄၈၊ စာ ၄၅၀

၁၄၀။ “တြာနာအမ် သော ပရိသတ်တကာ စည်ဝည်စိမ် သောဌာ ကြောက်ဥတ်တိဗ္ဗယ် သော သာယာဇ္ဇာသော ဓမ္မသာလျေပျာစေ။ ကြောဟင်ရာ ရှယ်ဝန်လင်လေ ပျာစေ။ ပန်လင်ထက္ကာ ရှယ်ထိလေ ဆောက်စေ။ အထက်ဖွင့်ကာ ပိတာန်လေဆင်စေ။ နိရုဇန်ကိုက်လိုပသော သုတပ်တကာ တိုက် ဆုမှစံစိမ် သောဌာ သွိုင်ထေရ် နိယံရာ သာယာဇ္ဇာသော ကြောင်ကြီးလေ ပျာစေ။ တန်တိုင်တစ်ထပ်သော အပဝန်ကျင်ကာ သာသနာကိုက် ချတ်ရှယ် ညွှင်ကွင် သော သွိုင်အရိယာတိုက် နိယံစိမ် သောဌာ မျာဇ္ဇာသောကြောင်လေ အစန့်ပျာ၏။ သွိုင်အရိယာတိုက် ရိယံချံသာစိမ် သောဌာ ဥတ္တိဗ္ဗယ် သော ရိယံတွင်လေ တုစေ။ ဥတ္တိဗ္ဗယ်သော ရိယံတွင်လေတုစေ။ အရိယံ ဖွင့် ကာ ကန်ကြီးလေတုစေ။ ရိယံဝင်စိမ် သောဌာ ပွန်နှင့်တန်လာလေ အတင် အတယ် ပျာစေ။ ရိယံကာန်အပါ ဝန်ကျင်ကာ ဥယာန်လေစိုက်စေ။ ထိုက်ကြောင်အပကာ လိယံမျက်နှာလာလာသော သုတပ်တကာ၊ နိယံသော၊ ဤပသော၊ ချပ်သော၊ အလိုက်ရစိမ် သောဌာ၊ တင် တယ်ဇ္ဇာသော တန်တိုင် တွင် ရုပ်အထုထုသဖွင့် ဆန်ကြယ်ထလျက်သော သာယာဇ္ဇာသော တန်ဆောင် ကြီးလေ ပျာစေ။ ထိုက်အနောက်ဖွင့်ကာ အလ္လပိယံလိုပသောသုတပ်တိုက် အလ္လပိယံစိမ် သောဌာ၊ မြယ်မြဲဇ္ဇာသောဥတ်စရပ်လေ ပျာစေ။ ဤယ် တ ကြောင်နှိုက်ဟိယ် သော၊ ပုဇာတုာသယံတိုက် ချံသာစိမ် သောဌာ၊ ပြည် အစနိုက်ကာ၊ ဥတ်နှင့် မြယ်မြဲဇ္ဇာဖွယ် သော ကပ္ပိယကုဋိယံလေပျာစေ။ အလုပ်အကိုင်လေ မျာဇ္ဇာ ထာပိယံစေ။ လိယံမျက်နှာလာလာသောသုတိုက် ရိယံအလိုက်ရစိမ် သောဌာ၊ ဥတ်နှင့်မြယ်မြဲဇ္ဇာဖွယ် သောရိယံတွင်လေတုစေ။

ယင်း၊ ကြောင်း ၁၈-၂၀

၁၄၁။ “ဤယ်အနစ်မောင်နှမ်ပျာသော ကောင်ပုခပ်သိမ်သောကိုက် အနစ် ကိုက်စာ အဓမ္မပွင့်ပွယ်ပျာစာရစ်စိမ် သောဌာ၊ တန်လင်လှည့်စိမ် သောဌာ၊ ပုဇာ ကြောနှိုက် သံပုတ်၊ ဆီမီး၊ ကွပ်နံ၊ မပြတ်တင်ရစ်စိမ် သောဌာ၊ သည်ခံသော သွိုင်အရိယာတိုက် ကိုက် ဆွပ်နံလုပ်ကွည်ရစ်စိမ် သောဌာ အနစ်မောင်နှံ လူ သော။ ပုကံကွန်ကာ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၉-၃၁

၁၄၂။ ယင်း-တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်ကြီး၊ အနောက်မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၈-၂၀

၁၄၃။ ယင်း-မြောက်ဘက်ကျောက်တိုင်ကြီး တောင်မျက်နှာ၊ အစ အဆုံး

၁၄၄။ ယင်း-အလယ်ကျောက်တိုင်ငယ်၊ အရှေ့ဘက်မျက်နှာ

၁၄၅။ “အတိုက် ကွန် ပျက်စီဆင်ငြယ်စေအံ၊ ဤယ်မယာ ငသျှိယောက် ငသွိုင်ကွန်သော ဖွစ်စိယံချင်၊ အပိုင်တလိုက်စ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၂

၁၄၆။ “ကွန်တဖွယ်ကိုက် တမာသင်နှိုက် ပိယံသမာရောင်သလေ တမသိ ဖန်ငြယ်အကြာ အသိုက် တခံဝမ် နေ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၃၃-၃၅

၁၄၇။ ယင်း၊ အနောက်မျက်နှာ

၁၄၈။ “အတံတရုာဆင်သော”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၇

မှတ်ချက်။ ။ လွဲကို လက်နက်၊ ဆွဲကို အနက် စသည်ဖြင့် ပတ်ရရီးရှိရာ “အတံတရား”ကို အတက်တရား ဟု ဖတ်နိုင်သည်။ အတက်တရား ဆိုသည် မှာ အယုခံဝင်သော တရားကိုပင် ဆိုလိုသည်။ အယုခံဝင်သည်ကိုလည်း ဤကျောက်စာတွင် “တံကြ”သည် ဟု သုံးသည်။

၁၄၉။ “သင်ပွတိုက်၊ ကွန်ကာကိုက် ဩင်စိယံဟုပြတ်ရယ် ကိုက်နှင်ပိယံ ပြီသတေ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၁

၁၅၀။ “ထိုက်သိုက် တေ သင်ပွတိုက် နင်ကိုက်လျှင် ဩင်စိယံဟု ပြတ်ရယ် နင်ပိယံဟု နင်ရလင်၊ ဩင်စိယံဟု မပြတ်ရယ် မနှင်ပိယံသောဖွစ်စေမှုကာ အသိုက် မတုံအံနေ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၂-၂၄

၁၅၁။ “ဗိုလ်တရုာ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၇

မှတ်ချက်။ ။ ဗိုလ်တရားတို့သည် အမှုကို ရှေးဦးစစ်ဆေးရသူများ ဖြစ်သည်။ ဆောက်ရုံး ဟု ဆိုသင့်ပေလိမ့်မည်။

၁၅၂။ “အစန်ရှည်ထာပိယံကာ”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၉

မှတ်ချက်။ ။ တရားမပြီးပြတ်သေးသည်ကို “အစန်ရှည်ထာပေကာ”ဟု သုံး သည်။ တရားရှင်ထားသည်ဟူသောစကားနှင့် တူသည်။

၁၅၃။ ကျွန်အကြောင်းအရာတို့မှာမူ မြေစာရင်း ကျွန်စာရင်းများသာ မြစ်
ရာ ဓာပလောကောပူအတွက် ထူးခြားသည်ဟု မဆိုသာချေ။

၁၅၄။ "ဣညိဉ္ဇတင်္ဂရသော ကျွန်မြို့ဝယ်ပေင်"၊ ယင်း၊ မျက်နှာ ကြောင်း ၃
မှတ်ချက်။ ။ ဘုရင်ကပေးသနားသော ကျွန်မြေကို ကျေးဇူးတော်ရသော
ကျွန်မြေ ဟု ဆိုသည်။

၁၅၅။ "ဇာမုလါသော ကျွန်တေ"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၄

၁၅၆။ "အမိသင်တင်ပေင်"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၀၀၁

မှတ်ချက်။ ။ နောင်တွင် မောင်းမမိသံဟု ခေါ်ဆိုကြသောသူများကို ပုဂံ
ခေတ်က အမိသင်းတော် ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြခြင်း မြစ်သည်။

၁၅၇။ "မရက်သည် မသိမ်းမိက အယင်မမိန်တယ် မဟိပြီမှ အသိုက်ဟု
မိန်သနေ၊ ယနိယံကကော မရက်သည် ပုဂ္ဂာလူမသော ကျွန်နှင့် မြို့ဝယ်ကိုဝ်
သူအနိုင်အထက်မဟုမူကော၊ တန့်သော ၃ဆ၃ဆတောင်စိယံသတေ"၊ ယင်း၊
ကြောင်း ၇-၉

၁၅၈။ "သိုက်ကိုဝ်လေ ပုဂ္ဂာသိုက် မှတ်စွာသော ချံသာအမ် သောအာဟုရယ်
ဝံသာမျိမ္မကုန်စေ"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၆

၁၅၉။ ယင်း၊ ကြောင်း ၄

၁၆၀။ "အမိပုဂ္ဂာမိ သိလံသုမိယာ"၊ ရှင်မဟာကဿပ(၆၁၀)၊ ကျော၊
ကြောင်း ၁၄

၁၆၁။ သိလံသုသမီးကျောက်စာ ကျောက်တွင် ၆၃၀နှစ်ခွဲဖြင့် ရေးထိုး
ထားရာ၌ ကျိန်စာပါသော်လည်း ထိုကျိန်စာမှာ သိလံသုသမီး၏ ကျိန်စာ
မဟုတ်။ ထပ်ဆင့်ကောင်းမှုပြုသူ ပဇ္ဇပတော့အမိန့်မဆိုပဲဆိုတို့၏ကျိန်စာသာ
ဖြစ်သည်။

၁၆၂။ "ဥစံသဆိုဝ်ငြယ် ဆိုဝ်မင်သဆိုဝ်ငြယ် သိလံသဆိုဝ်ငြယ် မချတ်သ
သူနှင်အက္ခ နိယံသဆိုဝ်ငြယ် ချတ်သသူနှင် ကွယ်ကွင်သဆိုဝ်ငြယ် လိုဝ်ရယ်
မရသဆိုဝ်ငြယ် ဤယံလိုဝ်ကသော အတိုင်မသိသဆိုဝ်ငြယ်တိုဝ်သည် နိဝ်ဇော်
ဇာနော"၊ သိလံသုသမီး(၆၂၈)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁-၃

၁၆၃။ "မှတ်စွာသော မှတ်သော ရှယ်ငယ်ကသော ဥတ်စာတိုဝ်ကိုဝ်
ရွန်ရယ်ပူသော ဣာဝ်"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၄

၁၆၄။ "သတင်သမာမိဗြညာ ဟူသော ဣညုသုပါကိုဝ်စွာသော သတင်
ခင်သော ပုဂ္ဂာတပေသံသာ ရဟနိသယံ"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၄၊ ၅

၁၆၅။ "ဤယံငါတိုဝ်ပူသော ကောင်မှုအဏ္ဍိဝ်၊ အတိုင်ခပ်သိမ်သောကိုဝ်
အစိုဝ်ရသော ဝိယံမြို့ဝယ်အသိုက်ပွစ်သော မင်ကြိလေရစိယံခမ်း၊ ဤယံကောင်မှု
အာနဘဝ်ပွင် ပြည်တိုင်ကာ ခပ်သိမ်သနိုက် နိယံသော လုခပ်သိမ်သောခမ်
အစိအပွါချမ်သာကိုဝ် ရှာပိယံလျက် သက်တံရည်ရွ နိယံရယ် ဤယံကောင်မှု
ကိုဝ် ထောက်ပင်စိယံသတေ"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၆-၈

၁၆၆။ "အရအမိကိုဝ်လိုဝ်သောသူကာ အရအမိ ရစိယံခမ်"၊ ယင်း၊
ကြောင်း ၁၀

၁၆၇။ "ငါလေ ရံမက်ကြိသ မရောင်ရယ်တတ်သော၊ အမျက်ကြိသော
သူတစ်ထုကိုဝ် ညုန်ဆယ်တတ်သော ပြညာမဟိယံသော မိုက်ယော ဝန်တိုဝ်
သော အပိယံအက် မဟိယံသော၊ သဗ္ဗာမဟိယံသော မှတ်တတ်သော၊
ပိယံလျှပ်သော ဩပိယံတသကင်သော မုဗ္ဗစ်မှရယ် ရံမက်နည်သော ရောင်ရယ်
လွယ်သော၊ အမျက်နည်သော သနာတတ်သော ပြညာမဟိယံသော အကြောင်
ကိုဝ် သိတတ်သော ဝန်မတိုဝ်သော အပိယံအက်ဟိယံသော သဗ္ဗာမဟိယံသော
မျှက်တတ်သော မမိယံလျှပ်သော ဩဂိမိတသဟိယံသော ဤယံသိုဝ်သော
ဣညုတိုဝ်နှင့် ပူညုလျက် သသံရာနိုက် ကျင်လည်ရယ်"၊ ယင်း၊ ကြောင်း
၁၀-၁၄

၁၆၈။ "မေည အပွါခပ်ကိုဝ်၊ မဟာဝါနိဝိယံခသောတိုင်နိုင်ငြင်ပူဝစိယံ"၊
သိုဝ်ဗွားခပ်(၆၃၁)၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၂၅

၁၆၉။ "အသရိယံဟိယံသော ပုဂ္ဂာတြာ သယံ၊ ရတနာသုပါနိုက်၊
ရိဝ်သိယံမှတ်ထသော သုတင်တကာခမ် ကိုဝ်ကွယ်ရာ ညစ်ထသော၊ အလှ
သော မင်တကာနှင့် ညီညွတ်ထသော၊ ဆင်္ဂုဗ္ဗသော ရတနာအပေါင် အမင်
သိုဝ် ညစ်ထသော၊ ဧမ္ပဒိဝ်ဣန်နိုက် ထွန်သောနိယံကယ်သိုဝ် အဟိန်ခပ်
အရောင် တောက်ပထသော၊ အသရိယံဟိယံသော၊ ဩကြိဘုဝနာမိတွာပဝရ
ဓမ္မတစား ဥဇ္ဇနာမည်သော မင်ကြိပွါရင်"၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၂-၅

၁၇၀။ "ဤအာမနာမည်သောမြို့ဝယ်အရပ်နိုက် ရခယ်ဇာသော ရတနာသုပါ
ထာအံသောငါ တင်တယ်ဇာသော ဥတ်အတ်သော အရံတန်တိုဝ် ပူစမ်း၊
ထိုဝ်တန်တိုဝ်တွင် ကလသာဆိုဝ်အယောင်နှင်တုသော တင်တယ်ဇာသော
စင်ကြိထက် လိယံမျက်နှာဟိယံသောကုလေ တလှပူစမ်း၊ ထိုဝ်လူတာဝ်တွင်
လိယံမျက်နှာလျှင် အမျက်ခတ်သော ရှယ်ပန်လင်ထက် နဝတင်တန်စာမာနှင့်
ဆင်သော ပုဂ္ဂာဆင်ပူပူစမ်း၊ ပုဂ္ဂာဟင်သော နိကာယ်ငါပါ ယုတ်သောင်

လိယံထောင် ကြာပိရကတ်သံပုံ ထာဆံသော့၊ ကုလာက္ကောင်လေ ပြုစား၊ ထိုင်က္ကောင်တွင် ရွယ်တလာနှင့် ပိတကတ်လေ ထာဆံ၊ ရွယ်ရည်ရိယံသော ထဝယ်ပုရာအရုပ်၊ ပုရာတန်ထိမ် သံဆုလေ ထာဆံ၊ ကျောင်ကြံ ပြုစား၊ ဓမ္မသာ ပြုစား၊ ကျောင်ပွင့် ပြုစား၊ ဝလစ် ကျောင်နိမ် ပြုစား”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၆-၁၁

၁၇၁။ “ဤသို့ အတုမယ်လျှင် ငါ့ပြုသော ကျောင်တော်နှိုက်၊ ငါ့ပြုသော ကောင်မှုခပ်သိမ်းသောကိုက်၊ အခါပွင့်ပွယ်၊ ပြုသော၊ ဝါသော၊ မုစိမ်သော့၊ တန်လင်လှည့်စိမ်သော့၊ ပုရာ ကြာနှိုက် သံပုတ် ကွဲ ပန် မပြတ် ဝတ် လုပ်ကွည့် တင်စိမ်သော့၊ ကျန်လေငါလှူစား၊ နိဝံသစ် နိဝံထိမ် ရက်တက် ထပ်ပိယ် ထပ်ပတ် အရသာငါပါ ဓာစိမ်သော့၊ နှာလေ ငါလှူစား”။ ယင်း၊ ကျော၊ ကြောင်း ၆-၁၀

၁၇၂။ “သင်သရာဆိုဝ်ငြယ်မှ ထွက်မြောက်စရယ် ဆိုဝ်ငြယ်မယ်သော နိယံရစန်ပြည်သိုက် ရောက်စိယ်ကုန်စား”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၄-၁၅

၁၇၃။ “ဤသို့ကြံစွာလျှင် ငါ့ပြုသောကောင်မှုအတ္ထိရံပွင့်၊ နိယံရစန် မရောက်သောကြာ၊ လှူစံသောကာ လူတကာထက်ပွတ်သော စည်စိမ်ချံသာ ငါရလိုဝ်စား၊ နတ်ပွစ်သောလေ နတ်တကာထက်ပွတ်သော စည်စိမ်ချံသာ ငါရလိုဝ်စား၊ နတ်ပွစ်သောလေ နတ်တကာထက်ပွတ်သော နိုင်ဝ်သော အဆင် အရောင်အဝါနှင့် ပွည့်စမ်းရယ် အလှူပွင့်လျှင် အသက်ရှည်သော အနာမယ် သော အဆင်လှသော အသံသာသော အလုံအရုပ်လှသော လူနတ်ခပ်သိမ် ချုတ်ခင် ရိပ်သိယ်သော ပွတ်နိုဝ်သော ငါ့ပွစ်လိုဝ်စား၊ ရွယ်ရယ် ပတ်တမြာ ပုလယ် သန္တာကစသော အသက်မယ်သော ဥတံစား၊ အသက်ဟိယ်သော ဆင်မြင်ကစသော ဥတံစာရတနာ များစွာသော ငါ့ပွစ်လိုဝ်စား၊ ဖုန်တန်နိုဝ်ပွင့် အနိုင်အင် အခြံအရံ အကွပ်အစပ် ကြံစွာသော ငါ့ပွစ်လိုဝ်စား၊ ပွစ်လိယံရရာ အရပ်နှိုက် အလှူသတင် သဒ္ဓါပညာကစသော ပွတ်သော ကွည့်စုနှင့်ပွည့်စုံ လျက် ဆိုင်ငြယ်အမှတ်မသိလိုဝ်၊ လူစည်စိမ် နတ်စည်စိမ်ခံပြေရယ် အဆုန်က ကာ အရဟတ္ထဖိုလ်မည်သော ပွတ်သော အတ္ထုတ်ကြာ ပွင်လတ်ရယ် ငြိမ်သိမ်စွာသော နိယံရစန်ချံသာ ငါရလိုဝ်စား”။ ယင်း၊ ကြောင်း ၁၅-၂၁

၁၇၄။ G.H. Luce, *Prayers of Ancient Burma*, JBRS, Vol xxv, part iii, 1935, p. 185.

၁၇၅။ Pe Maung Tin, *Women in the Inscriptions of Pagan*, JBRS Fiftieth Anniversary Publications No.2, Sarpe Beikman, Yangon, p. 136.

၁၇၆။ ဦးဘရင်၊ ပုဂံခေတ်ဗျားစောများ၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့်လူမှုရေးသိပ္ပံကျမ်း၊ အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၃၊ ၁၉၈၁ ဇက်တင်ဘာ၊ စာ ၆၀၀

၁၇၇။ “ငါ့မုသကောင်မှုအတ္ထိရံပွင့် နိယံရစန်မရောက်သောကြာ လှူစံကာ လူတကာထက် ပွတ်သ နတ်ပွစ်ကာ နတ္ထုကာထက် ပွတ်သော ချံသာကိုက် လိုဝ်စား၊ အဆုန်စွန်ကာ အရဟတ္ထဖိုလ်မည်သော အတ္ထုတ်ကြာ ပွင်လတ်ရယ် ငြိမ်သိမ်စွာသော နိယံရစန်ချံသာ ငါလိုဝ်စား”။ တရုတ်ပြေးမင်းကြီးအမတ်(၆၃၆)၊ ကြောင်း ၂၅-၂၇

၁၇၈။ “ဤသို့ပြုရသ အတ္ထိရံသည်ကာ သင်သရာတွင် ကျင်လည်သော လေ နိယံရစန်မရောက်သောကြာ လှူစံသောလေ လူစည်စိမ်ကိုက် လိုဝ်ပွင့်သော ပြည်ကြံပွင့်သ အသက်ရှည်ပွင့်သ အနာမဲ့ပွင့်သ အသံသာပွင့်သ”။ မင်းမတ် သုစရစ်စသောသူတို့ကျောက်စာ(၆၆၅)၊ ကြောင်း ၁၂-၁၄

၁၇၉။ “ဤငါလှူသောအလှူကိုက် နောင်အခါနှိုက် ဖုန်တန်နိုဝ်ကြံသော သဒ္ဓါအာနှင့်ပွည့်စုံရယ် အရိယံအရံယုရစပ်ယံသောသူကိုက်ကာ ဤငါ့ပြုသော ကောင်မှုအတ္ထိရံ ငါနင်ထပ်တုရစိယ်သတော၊ ဤလူတွင်လေ အနာမဟိယ် သောပွစ်ရယ် အသက်ရှည်စွာ နိယံရစိယ်စား၊ ဆိုင်ငြယ်ခပ်သိမ်ပျောက်သော ပွစ်ရယ်၊ ခပ်သိမ်သောစည်စိမ်ချံသာနှင့်ပွည့်စုံသောပွစ်စိယ်စား၊ ဖိုယ်အန်တ ရယ်ကစသော သကြာခပ်သိမ်ပျောက်သောပွစ်ရယ်၊ နစ်လုံမချံသာ ကိုက်ချံသာ ရသော ပွစ်စိယ်စား၊ အတည်မယ်သောကြာပွစ်သောရဝလေ သင်သရာ ဆိုင်ငြယ်အမှတ် နစ်ဆတ်မသိဖုရယ် လူစည်စိမ် နတ်စည်စိမ် ခံရစိယ်စား၊ ချံသာခပ်သိမ် ခံပြေရယ်၊ အဆုကာ ဝိပီလိုဝ်ရရာ တောင်သောဆုကိုက် ရသောပွစ်ရယ်၊ ပုရာပစ်စေကဗျာတပတ်သာကိုက်စားဝင်ကျွန်သော နိယံရစန် သိုက် ဝင်ရစိယ်တန်သတော”။ သွင်ဗျားစပ်(၆၃၄)၊ ကြောင်း ၃၀-၃၆

မုတ်ချက်၊ ဤဆုတောင်းစကားဆိုလည်း တရုတ်ပြေးမင်းအမတ်ကြီး အတု ယုသေးသည်။
၁၈၀။ “ဤငါ့အလှူခပ်သိမ်သောကိုက် ဖျက်ဆီသော၊ လူထက်စာသော၊ သူတိုက်ကာ၊ ဤလူတွင်လျှင်၊ ခုနစ်ရက်တွင်လျှင်၊ ခုနစ်ရက်လွတ်ပုကာ၊ ခုနစ်လတွင်လလျှင်၊ ခုနစ်လထောလွတ်ပုကာ၊ ခုနစ်ခုတွင်လေ အနာမုရသော

ပွန်စိမ်း၊ အသက်တိုက်သော ပွန်စိမ်း၊ လူတွင်လျှင် လူမြို့ဣာ ပွန်စိမ်း၊
ချွတ်သောမယာ၊ ချွတ်သောသာ၊ ချွတ်သောလင်နှင့် ကွယ်ကင်သော ပွန်စိမ်း၊
ဥတ်စာစည်စိမ်းချသာစပင် အကြွင်းမယ်လျှင် ပျက်စီးပြုန်တီ စိမ်းသတေး၊
မင်ကြိဖိုယ်သင်စိမ်း၊ ဤမိမိဝ်ကြိုက်ပုဆိန်ဣစိမ်း၊ ရိယံဖိုယ် မိဖိုယ်ကသော
ဖိုယ်ကြိုသင်စိမ်း၊ သိယ်သောလေ ညောင်ဦစသော ဩယ်ပစ်ရာတိုင်သြင်သော
ဖိုယ်ပုံအလုံအတိုင်လျှင်၊ ဖိုယ်အထယ် အဝိစိမ်းငြယ်လျှင် ကျက်လိယံစိမ်း
သတေး၊ အဝိစိမုကာ ငြယ်ကြိုယုတ်ထပ် ငြယ်ငယ်တထယ်ခြောက်ထပ်သိုဝ်
ကျက်လိယံစိမ်းသတေး၊ ငြယ်မုကာ ဖြိတ်တာသိုဝ် ဖြိတ်တာမုကာ ငြယ်သိုဝ်
လုဗ္ဗာနှစ်ဆတ် မုဗ္ဗန် အတိုင်မသီ ဆိုဝ်ငြယ်ကြိုလျှင် ဝဲစိမ်းသတေး”

ယင်း၊ ကြောင်း ၂၂-၃၀

၁၈၀။ မုတ်ချက်၊ ။ ရှေးဟောင်းမြန်မာ ကျောက်စာများ တတိယတွဲတွင်
သွိုင်ရာသုနှင့် အမိဖွားစောကျောက်စာဟု အမည်ပေးသည်။ သို့သော် ပုဂံ
ကျောက်စာရေးထိုးသူများတွင် ဖွားစောအမည်ခံ အမျိုးသမီးသုံးဦးရှိရာ အခြား
ဖွားစောများနှင့် ကွဲပြားစေခြင်းငှာ ဤဖွားစောကို “စောလှဝန်းဖွားစော”ဟု
အမျှိက ခေါ်ဆိုကြသည်။ (ဦးဘရင်၊ “ပုဂံစေတီ ဖွားစောများ”၊ စာ ၆၀၃)
ထိုဖွားစောမှာ သားရာသုနှင့် ဆက်စပ်ထင်ရှားခြင်းဖြစ်ရာ ဤကျမ်းတွင်
“ရာသုဖွားစော”ဟု သုံးနှုန်းထားသည်။

၁၈၂။ ဦးဘရင်၊ “ပုဂံစေတီဖွားစောများ”၊ စာ ၆၀၂၃

၁၈၃။ သွိုင်ရာသုနှင့် အမိဖွားစော(၁၂၉၁)- မြောက်ဘက်ကျောက်တိုင်၊
မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁-၃

၁၈၄။ ယင်း- တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၁-၄

၁၈၅။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၃

၁၈၆။ “ဤဖိုယ်ကာ ငါအရစင်၏၊ ငါကျောင်လှအံ”၊ ယင်း-မြောက်ဘက်
ကျောက်တိုင်၊ ကြောင်း ၁၀

၁၈၇။ “ခမည်အသံတိုင်လျှင် ခမည်ကျောင်လှသတေး”၊ ယင်း၊ ကြောင်း

၁၀၊ ၁၁

၁၈၈။ “ဤဖိုယ်ကာ ငါငင်ကလျှင် ထမင်ရည်လဲဟု အစပ် ပိယ်တပ်မု
သတေး”၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၅

၁၈၉။ “အမိမင်နှင့် အသက်အလှဟုရယ် ရိယံသွန်”၊ ယင်း၊ ကြောင်း
၂၃၊ ၂၄

၁၉၀။ “မိုဝ်နောင်သံထင်အခါ အကြည်လိုက်သထု မရောက်သိယ်သရွယ်
ကာ အရွယ်မရောက်တယ် အနာညွှန်ဆယ်ခြင် သိယ်ခြင် အန်တရကာ
အပွန်ရစ်ယ်”၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၂၊ ၂၃

၁၉၁။ “အတိကျန်ဖလေ မဟိ အတိကျန်မိလေ မဟိ အတိကျန်သာလေ
မဟိ၊ အတိကျန်ဖကျန် အတိကျန်မိကျန် အတိကျန်ကျန် ခပ်သိမ်သကျန်ကာ၊
အတိကျန်မိကျောင် အတိကျန်ဖကျောင် အတိကျန်သာစေတီ ဤသုံပါကိုဝ်
လူရကာ လူတ်မုပါစိယံခြင်”၊ ယင်း၊ ကျော၊ ကြောင်း ၁၃-၁၅

၁၉၂။ “၆၅၃၄ နယုန်လွန် ၁၁ရက် ၅နိယံ အစပ်ရသုစေတီတည်သော
သွိုင်ရာသုမိ နလုံထိတ်လန်လတ်ရကာ၊ င၏မိဖ ဖိယံမိုဝ်တိုဝ်လေ အမယ်
ဥတ်စာတိုက်ကိုဝ် ဇွန်ခရယ် သွာခကုန်၏၊ ချွတ်စွာသော ငါသာလှလေ
အမယ်ဥစွာနှင့်အကွ ငါမိရင်ကို ဇွန်ခပြီကာ၊ ငါလေ သုမယုနိုင်ရယ် ထာစ
သော အမယ်ဥစွာကိုဝ် ငါလေ ထိုဝ်သိုဝ်လည်ကောင် မပါတတ်သအကြောင်
ကိုဝ် သိရကာ”၊ ယင်း၊ မျက်နှာ၊ ကြောင်း ၃၁-၃၅

၁၉၃။ “ငါမိငါဖ ငါသာ အမျှိခပ်သိမ်တိုဝ် နိယံရဝန်၏ ပစ်စည်
အထောက်အပင် ပွန်စိမ်းသောငါ”၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၃၅၊ ၃၆

၁၉၄။ “ဤမျှသော ဖိုယ် ကျွန် နှား ဥခေါင်ဆင်သော တန်ဆာ
လည်ဆင်သော တန်ဆာ ကိုဝ်ဆင်သော တန်ဆာ၊ ခါဆင်သော တန်ဆာ၊
ဖြယ်ဆင်သော တန်ဆာ၊ သွိုင်သင်ခါတိုဝ်၏၊ စာထွဲ ပွန်စိသောကြောင်း၊
ငါနိယံသော ဤ နှင် ဤ ရာအလုံး၊ အယုတ်သုဗွင်ကာ နိဗ္ဗယ်သည်လျှင်လေ
ရတနာရပါသော၏ ဥတ်စာတေး”၊ ယင်း၊ တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်၊ မျက်နှာ
ကြောင်း ၃၄-၃၇

၁၉၅။ “ခန္ဓာလျှင် ပျောက်သောလေ ထင်ရိမ်း လျှာရိမ်း မကြောင်ကြမ်း
စွမ်တေး”၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၄၊ ၂၅

၁၉၆။ “စာထွဲနိုက် လုပ်ဣယံသောကျွန်တိုဝ်လေ ဖျာနာဆိုဝ်မင်စသော
ကာ သွိုင်အရာတိုဝ် သိမြန်စိမ်းသတေး”၊ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၈၊ ၂၉

၁၉၇။ “ဤသိုဝ်ငါလှသအဂ္ဂိုဝ်ကာ၊ ငါအခိုဝ်ဣစွာခင်ကြိုငါဖွားစပ်မင်လှ၊
ငါ သွိုင်မင်ကြို၊ ငါသွိုင်သာကြာမင်ကြို၊ ငါမိငါဖ၊ ငါချွတ်သာ၂ယောက်၊
ငါဦးနိသိက်သုငါမိထုယ် သုံလုလ၊ ငါအစိမရတနာသုံ၊ ငါမောင် သုံယောက်၊
ငါငီမ ၂ယောက် လွန်လိယံသအပွတ် ခပ်သိမ် မောင်မမီသင် ခပ်သိမ်
အထက်က ဝေက်တိုင်သြောင်း၊ ဩက်ကာ အဝိစိတိုင်သြောင်း၊ လိယံမျက်နှာ

အနန္တစက်ကြွလောပေသိမ်ရပါစိမ်း၏။ ယင်း၊ မြောက်ဘက်ကျောက်တိုင်၊
ကျော၊ ကြောင်း ၂၀-၂၅

မှတ်ချက်။ ။ ဤဆုတောင်းတွင် သားနှစ်ယောက် ရှိခဲ့ဖူးကြောင်း အတိအကျ
ဖော်ပြထားသော်လည်း အခြားသားတစ်ဦး အကြောင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြခဲ့
ခြင်း မရှိ။

၁၉၀။ "ငါလေ ဤသိုက်ကောင်မှုကို မူရုံသအဖိုက်ကြောင်း၊ မိဖဆုယ့်မျှော်
စပင် လွန်စေရယ် ငါတယောက်အထိကြွင်ရစ်ရက"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၂၅၊ ၂၆

၁၉၉။ "ငါလေ ဤကောင်မှုအတ္ထိဋ္ဌင်္ဂင်ကာ၊ ဤမှသိမ်းလျှင်ခွဲတံကိုဝ်
လျှင် မကယ်မကင် ညနနက်လျှင် ရှိနိဝ်ရသော နတ်သန္ဓေရလိဝ်၏။ ငါလိဝ်
သဆု မရောက်သောကြာကာ၊ ပုရှာလောင်တကာ ပွည်ရှာသော တဿပါရမီ
ကိုဝ် ပွည်ရလိဝ်သတေ"။ ယင်း၊ ကြောင်း ၃၁-၃၄

၂၀၀။ "ငါလေ ဤယံကောင်မှုအတ္ထိဋ္ဌင်္ဂင်လျှင် လူဖွစ် နတ်ဖွစ်သောကာ၊
ကြိစ္စာစွာသောစည်စိတ်လျှင် စိမ်းစိမ်းဖွစ်လျက်၊ ယောင်ဆင်လှစွာ သတင်
ဟိစွာ။ သဒ္ဓါစွာ။ ဖွစ်ရရာလေ ဓာတိဿရ ညနပြညာနှင့် ပွည့်လိဝ်၊ မိတ္တရာ
ပုရှာသိုက်လက်ထက်နှိုက်လျှင်။ အသသိတဒါနမည်သော အလှူကြိုကိုဝ် ပိယ်ရ
လိဝ်၏။ ။ အဆုံစွန်သော ကိုဝ်အဖြစ်နှိုက္ကာ၊ မိတ္တရာ ပုရှာသိုက် တင်တယ်ခြင်
သိုက်လျှင် တင်တယ်လျက်။ လူနတ်ခပ်သိမ်သောကိုဝ် သင်သရာဆိုဝ်ငြယ်မှ
ကယ်ပိယ်လျက်၊ နိဗ္ဗာန်ပြည်ကြိုသိုက်လျှင် ဆောင်ပိယ်ကုန်လျက်။ သစ္စညုတ
ညနပုရှာဆုလျှင် ပွည့်ချင်ခေ်။"။ ယင်း-တောင်ဘက်ကျောက်တိုင်၊ ကြောင်း
၉-၁၅

၂၀၁။ "ဗျက်ဆီသသူကာ ထိုမျှလည်ကောင်သော ပုရှာတိုက်ကိုဝ် မပူရမှ
ရယ်၊ နိယတမိစ္ဆာတတ္ထိမံခြင်လျှင် ခံစိမ်းကုန်သတေ"။ ယင်း-မြောက်ဘက်
ကျောက်တိုင်၊ ကျော၊ ကြောင်း ၃၀၊ ၃၁

စာကြည့်တိုက်တွင် အသုံးပြုရန်

တိုက်ပိုင်အမှတ်

၃၃၆ စောလူ
စော ပုဂံခေတ် မြန်မာစာ၊ ရန်ကုန်၊ စာပေဝိမာန်၊ ၁၉၉၆။
စာမျက်နှာ၊ ပြည်သူ့လက်ခွဲစာစဉ်။

ပုဂံခေတ် စာပေအကြောင်းကို ခေတ်ဦး၊ ခေတ်လယ်၊ ခေတ်နှောင်း
ကဏ္ဍသုံးရပ် အသီးသီး၏ အရေးအသားကို ပြုစုသုံးသပ် ဝေဖန် ထားသည်။
၁၉၉၃ ပခုက္ကူ ဦးအုံးဖေ စာပေဆု သုတေသနစာပေဆု ရရှိသည်။

အမှတ် ၂၀ ကျပ်



၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ ပခုက္ကူဦးဘိုးဖေ စာပေဆု
 သုတေသနစာပေဆုရ
 "ပုဂံခေတ် မြန်မာစာ"
 ရေးသူ- စောလှ

အမည်ရင်း ဦးစောထွန်း ဖြစ်သည်။ ၁၃၀၁ ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်ကျော်
 ၄ ရက်တွင် မလိင်မြို့ ထန်းတောရွာတွင် မွေးဖွားသည်။ မလိင်မြို့တွင် ပညာ
 သင်ကြားခဲ့ပြီး ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတက္ကသိုလ်တွင် ဆက်လက်ပညာ
 သင်ကြားရာ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ဝိဇ္ဇာ (ဂုဏ်ထူး) ဘွဲ့ကို ရရှိသည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်
 တွင် မဟာဝိဇ္ဇာ ဘွဲ့ကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ရရှိသည်။

မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ မကွေးကောလိပ်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန် ဓက်မှု
 တက္ကသိုလ်၊ မော်လမြိုင်ကောလိပ်တို့တွင် အမှုထမ်းခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်၏
 တာဝန်ပေးချက်အရ ၁၉၇၂ မှ ၁၉၇၇ ခုနှစ်အထိ မလေးရှားနိုင်ငံ၊ ပိနန်တက္ကသိုလ်
 တွင် ကထိကအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၉ ခုနှစ်မှ စတင်၍ အမေရိကန်
 ဖြည့်ဆောင်စု မြောက်အိလီနွိုင်းတက္ကသိုလ်၌ လက်ထောက်ပါမောက္ခအဖြစ်
 တာဝန်ထမ်းလျက်ရှိသည်။

Class No
 Acc. No